

Farhan kurdi

تەفسیری

جزء الذاریات

له «فی ظلال القرآن»

نوسینی: شەهیدی قورنان سید قطب

وەرگیرانی: م. بورهان محمد امین

تەفسیری جوزئی

(الذاریات)

Farhan Kurdi

له

(في ظلال القرآن)

نوسینی : شەهیدی قورئان سید قطب

وەرگیڕانی: م / برهان محمد أمين

١٤٣٧ کۆچی ————— ٢٠١٦ زاینی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(ناسنامه‌ی کتیب)

📖 ناوی کتیب: تەفسیری جوژئی (الذاریات) له (في ظلال القرآن)

✍ نویسنی : شهیدی قورئان سید قطب

✍ ناوی وه‌رگێڕ: برهان محمد أمين

✍ تیراژ: (١٠٠٠) دانه

✍ نۆبه‌ی چاپ : چاپی یه‌كهم (٢٠١٦)

✍ ژماره‌ی لاپه‌ره : ٤٦٤

✍ نه‌خشانده‌نی به‌رگ : گوڤاری بریار

✍ نه‌خشانده‌نی ناوه‌وه : گۆمپیوته‌ری چاپخانه‌ی ری نوێ (سه‌رگۆ کریم)

✍ شوێنی چاپ : چاپخانه‌ی ری نوێ

له به‌رئۆه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی (١١٦٥) ی سالی ٢٠١٦ ی

پێدراوه

پیشہ کی

سو پاس و ستایش بؤ پہروردگاری میہرہ بان خاوهنی زہوی و نیرہری قورٹان -
سلاو و ریزی شایستہش بؤ گیانی پاکی پیغہ مہبری ئیسلام.

دوای ئہوہی خوای گہورہ تہو فیقی داین و جوزنی (عم و تبارک) مان لہ تہ فہمیرہ
ناوازه کہی شہیددی قورٹان خستہ بہر دیدی خوینہ ران ، جاریکی تر مہدہدی
ئیلاہی یاوہرمان بوو توانیمان سورہتی (ق) و جوزنی (الذاریات) یش تہرجومہ
بکہین و بیخہینہ بہر دیدی عاشقانی قورٹان، بہ ئومیدی ئہوہی کہ ئہمیش
تویشوہ کی پیروزی تر بیت و شایستہی دہستہ بہر کردنی رہزامہندی خوای
گہورہ بیت، ہر وہما داواکارین کہ خوای گہورہ پاداشتی بی سنوری سیدی
شہید بداتہوہ کہ ئہم تیگہیشتنہ جوان و تیرو تہسہلہی خستہ بہر دیدی
لاوانی موسولمان، تا ہندی شازہزایان بکات لہ گہورہیی و شکومہندی و
ناوازهیی ئہم قورٹانہی کہ بہر دہوام لہ لایہن ناحہزانہوہ ہول دراوہ و دہدریت تا
نورو پوناکیہ کہی لہ جیہان بہ گشتی و موسلمانان بہ تایبہتی بشارنہوہ ..

بہ لام ناشکرایہ کہ پہروردگاری بہدینہری زہوی و ئاسمان، ریزگری
نہوہکانی ئادہم تا ئاخر زہمان، ہرگیز نایہ لیت ئہم نورہ خاموش بیت و پیلان و
پلانیان سہر بگریٹ، ئہوہ تہنہا ماوہیہ کہ؛ تا ئوممہت بہ تایبہت تویشی لاوان
بیدار دہبنہوہ و قورٹان لہ رہوشت و ہلس و کہوتیاندا پیادہ دہکن و دہبنہ
نمونہیہ کی جوانی شازستانہی راستہ قینہی ئیسلامی بہ شیوازیکی پاک و
بیگہردو بہ دوور لہ ہموو شیوازهکانی توندوتیزی ئہم قورٹانہ پیادہکن و

دەبنە رحمت ئەك زەحمەت، دەبنە خزمەتگوزار لە ھەموو بواریكدا مەبەستى سەرەكیان دەبێتە دەستەبەرکردنى رەزەماندى خۆى گەورەو بەهەشتە رازاوەكەى تا لەوئى، بۆ ھەمیشە لە سایەى رحمتیدا ھەساوہ بنو بەختەوہر .. جا لە بەرنامەى تەرجومەكەماندا ئەم خالانەمان رەچاو کردووە:

١. تەفسیری ئایەتەكانمان لە تەفسیری روشن دەبەزاندووە پاشان چۆینەتە سەر تەفسیری (فى ظلال).

٢. ھەندئى جار گەر پێویست بووبێ لە نێوان دوو ھێمادا روونکردنەوہى زیاتر کراوە.

٣. ھەولداراوە كەش و ھەواى (فى ظلال) بگوێزرێتەوہ بۆ قورئان دۆستان وە بۆ ئەو مەبەستە ھەندئى جار بە رستەيەك، وشەيەك روون کراوەتەوہ.

٤. ھەندئى جار ئایەت دووجار یان زیاتر ھاووہ لە (فى ظلال) ھەکا، ئیمە بە پێویستمان نەزانووە تەفسیرەكەشى جارىكى تر دابەزێت، ھەندئى جارىش تەفسیرەكە ھاووہ و بە پێویست نەزانراوە ئایەتەكە جارىكى تر دابەزێنرێت.

٥. لە تەرجومەى ھەندئى فەرموودەدا بە پێویست نەزانراوە زنجیرەى ناوى راویەكان بنوسرێت.

ماوەتەوہ بڵێن كە (سید قطب) بە رەحمەت بێت جگە لەوہى لە چلە پۆیەى ئیمان و دینداریدا بووہ و زۆر بە سەرسامى و رێزەوہ باس لە قورئان دەكات، لە ھەمان كاتدا (ادیب) و نوسەر و ھوانبێژىكى زۆر كارامە بووہ، ھەر بۆیە (فى ظلال) تام و چێژىكى تایبەتى ھەیە و بە وردەكارىەكانى وشە ، ئایەتەكانى قورئان زۆر جوان شى دەكاتەوہ .. لە ھەمان كاتدا ئەوہى بەرەكەتى زیاترى

خستوتہ تہ فیسرہ کہ وہ ئہ وہ یہ کہ خوائ گہ ورہ بؤی رہ خساندو وہ لہ گرتو و خانہ
و لہ ژیر ئازارو ئہ شکہ نجهی جہستہ ییدا ئہم تہ فیسرہ ئامادہ بکات و
سہرہ نجامیش شہید بکریّت و ببیتہ شہیدی قورئان.

خوائ میہرہ بان پاداشتی خیری بداتہ وہ و بہ بہ ہشتی بہرینی شاد بکات لہ گہل
پیغہ مہرہ بان و راستان و شہیدان و چاکاندا و ئیمہش بہ دیداری ئہ و کہ سایہ تی
یہ ریژدارانہ شاد و خوشنود بکات، ہر ئہ و ہش لہ پەرور دگاری میہرہ بان
دہ و شیتہ وہ.

لہ گہل داوای لیبوردن لہ رُوحی سیدی شہید و سہر جہم خوینہ رانی ئازیز ،
گہر کہم و کوپی یہک لہ تہرجومہ کہدا بہدی کرا..

دیارہ خوائ گہ ورہ ئاگادارہ بہ نیہت و مہ بہستہ کان .

﴿ تەفسیری سۈرەتى (ق) ﴾

بەناۋى خۋاى بەخشنەدى مېھرىبان

يېغەمبەر (ﷺ) لە جەژنەكان و ھەينى يەكاندا ئەم سۈرەتەى دەخويندەو و تېھەنكىشى دەکرد لەگەل بابەتى وتارەكەيدا، ھەندى جاريش لە كۆږ و قەربالغيدا، ديارە كە ئەو سۈرەتە كاريگەرى و گرنكى خۆى ھەيە.

لەراستيدا سۈرەتىكى خاوەن ھەيبەت و شكۆيە بە توندى راستى يەكان دەگەيەنيت، داپشتنىكى توندو تۆلى ھەيە، وینە و سايەكانى، سەداى كۆتايى ئايەتەكانى، بەتەواۋى گۆشە و كەنارى دل و دەرون دادەگريت، بەشوين ھەست و نەست و خەتەرە و خەيالەكانى مرقۇدا دەروات، بەشوين نەينى و ئاشكرايدا ، ئەوھى كە شاراوھيە و ئەوھش كە بەدەرەوھيە، بەچاودىرى خۋايى بەدواداچونى لەگەلدا دەكات، يەك چركەسات پشتگوئى ناخات: ھەر لە لەدايك بوونەوھ تامردنى، تا زىندوبوونەوھ و كۆكردنەوھ و لىپرسينەوھ لىى، چاودىريەكيش بەھىزو توندو تۆل و سامناكە. بە تەواۋى ئەم دروستكراوھ لاوازە كەناۋى مرقۇدە دادەگريت، چونكە ئەو بەردەوام لەبەردەستى قودرەتى خوادايە و ئەوزاتەش چركەساتىك لىى بى ئاگا نيە، لە وردو درشتى كردەوھكانى، ھەناسەكانى بەژمارەيە، ھەموو خەتەرە و خەيال و نيەتىكى لاي ئەو ئاشكرايە، ھەموو گوشتارىكى تۆمارە، ھەموو جۆلەيەكى حساب بۆكراوھ، چاودىرى وردو تەواو بەسەر وەسۈسە و خەتەرە و خەيالى دل و دەرونيەوھ ھەيە، ھەرۈھكو چۆن بەسەر ئەندامەكانى جەستەيدا ھەيە، نيتەر ھىچ پەردەو بەربەستىك نيە

که‌به‌ری ئەم چاودێری یه ئەنجام‌دراوه بگرتیت که ئاگاداره به‌سه‌ر نه‌ینی و چپه‌کانیدا به‌سه‌ر هه‌موو کردارو جوله‌یه‌کید، له هه‌موو کات و له هه‌موو بارودۆخیدا .

هه‌موو ئەوانه‌ی که باسکرا - به‌تایبه‌تی لای ئیماندار - زانراوه به‌لام به‌شیوازیك باسی ده‌فه‌رمویت، ده‌لیی تازه‌یه هه‌سته‌کان داده‌چله‌کێنی و کو‌توپر یه‌خه‌یان ده‌گرتیت، رایان ده‌وه‌شیینی، ده‌یات شله‌قێنی، له‌ترسا موچوپر که به‌گیانیدا دیت، سه‌رسامی دا‌یده‌گرتیت، له‌خه‌وی غه‌فله‌ت هه‌لیان ده‌ستێنی، چونکه کاره‌ساتیکێ ترسناک و هه‌ولناک به‌ریوه‌یه!!

ئه‌مانه هه‌مووی له‌گه‌ڵ دیمه‌نی ژیان و مردن و دیمه‌نی هه‌لوه‌شانی جه‌سته‌و، دیمه‌نی زیندو بوونه‌وه‌و دیمه‌نی جه‌شرو قیامه‌تدا، له‌گه‌ڵ به‌ته‌ما‌بونی به‌ریابونی ساته‌کانی کۆتایی دنیا و کاریگه‌رییه‌کانی له‌سه‌ر ناخی مرو‌ف و هه‌سته‌کانی، هه‌روه‌ها باسی دیمه‌نه‌کانی گه‌ردون له‌ ئاسمان و زه‌ویدا، له‌ دابه‌زینی باران و گه‌شه‌ی روه‌کدا، له‌ به‌روبووم و لق و پۆپی دره‌ختا، هه‌روه‌ها باس له‌وه ده‌فه‌رمویت که هه‌موو ئەوانه بو‌ به‌رچاو پونی ئەو به‌ندانیه که ده‌یان‌ه‌وئ بگه‌ڕێنه‌وه بو‌ لای خ‌وای گه‌وره‌وسه‌رنجێک له‌ دروستکراوانی بئ شوماری بده‌ن..

له‌پراستیدا کورت‌کردنه‌وه و پێناسه‌ی ئەم جو‌ره سوره‌تانه ئاسان نیه، باسکردنی واته‌و راستی و وینه‌و سایه‌کانی به‌و شیوازه‌ی که خودی قورئان باسی ده‌کات، را‌قه‌و باسه‌کانی ئیمه‌ مافی ته‌واویان نادات، چونکه هه‌ر قورئان خ‌وی دیت ئەو راستی و واته‌و وینه‌و سایانه‌ی باس بکات، راسته‌وخ‌ۆ تیشکیان بخاته سه‌ر تا کاریگه‌رییان هه‌بێ له‌سه‌ر هه‌ست و ناخ و وێژدان...جا با به‌ پشتیوانی خ‌وای گه‌وره با بچینه خ‌زمه‌ت سوره‌ته‌که وله نزیکه‌وه سه‌رنجی بده‌ین:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ۝١ بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَاذِبُونَ هَذَا نَقْلٌ مِنْ عَجَبٍ ۝٢ أَوَافَاتْنَا
وَكُنَّا زُرَّارًا ۝٣ ذَٰلِكَ رَجْعُ بَعِيدٍ ۝٤ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِندَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ۝٥ بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا
جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيعٍ ۝٦ أَفَلَا يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ
۝٧ وَالْأَرْضِ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَواسِيَ وَأَلْبَسْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ ثَوْبٍ ۝٨ وَذَكَرَىٰ لِكُلِّ عِبْدٍ
مُتَّبِعٍ ۝٩ وَزَلَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا فِيهِ جَنَّتٍ وَحَبَّ الْحَبِيدِ ۝١٠ وَالنَّخْلَ بَايَعَتِ لَهَا طَلْعٌ
مُضِيدٌ ۝١١ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ۝١٢﴾

ژماره‌ی پێته‌کانی زمانی عه‌رده‌ی (٢٨) پێتن چوارده‌یان له سه‌ره‌تای ٢٩ سوره‌تی
قورئاندا هاتوون ، ئهم قورئانه بی وینه‌یه‌ش له‌و چوارده‌ پیت‌ه‌و چوارده‌که‌ی تر
پێک دێت ، ئه‌و پیتانه له‌ پ‌واله‌تدا هیچ واتایه‌ک نابە‌خشن ، به‌لام که له‌ لایه‌ن
خوای گه‌وره‌وه نازل کراوه و بۆته ئهم قورئانه ناوازه (معجزه‌)یه‌.

ژماره‌ی پیت‌ه‌کانی قورئانیش به‌ شیوازیکی ژماره‌یی هاوسه‌نگ و حساب بۆ
کراون ، جگه‌ له‌ وه‌ش تهادای سه‌رجه‌م خه‌لکی ده‌که‌ن به‌ دیرزایی زه‌مان و
پانتایی زه‌مین که ئه‌گه‌ر ده‌توانن وینه‌ی ئهم قورئانه ، یان ده‌دانه سوره‌تی
یاخود ته‌نانه‌ت سوره‌تیکی کورتی دا‌پ‌ژن ، که‌چی پسپ‌و‌ران ده‌سه‌وسانن ، چ
جای خه‌لکانی تر .

هه‌ندی له‌ موفه‌سرینیش ده‌لێن: ئه‌و پیتانه بۆ سه‌رنج پراکێشانه ، هه‌ندیکی
ت‌ریش وتویه‌ ، هه‌ر خوای گه‌وره‌ خۆی زانایه به‌ مه‌رام و مه‌به‌ستیان .

سۆيىند بەم قورئانەى كە خاۋەنى پۈزۈ شكۈمەندىيە (ئەم قورئانە لە لايەن خاۋى گەرەو نازل كراۋە بۇ محمد ﷺ ، تا شوپىنكەتۋانى پايدەدار و سەرفەرازى ھەردو جىھان بكات).

(۲) كەچى زۆربەى خەلكى ئەو پۇژگارە باۋەريان نەكردو سەرسام بوون لەۋەى كە بىداركەرەۋەيك لە خۇيان ھەيىت ، بۆيە كافرەكان وتيان: ئەم قورئانەو ئەم پەيامە شتىكى سەرسوپھىنەرە ...

(۳) باشە ، چۆن كاتىك مردىن و بوينە خاك و خۆل زىندو دەبينەرە ، ئەۋە شتىكى زۆر دوورو ئەستەمە!! (نەقامان بىريان نەكردەۋە لە خۇيان كە لە نەبوون ھىنراۋنەتە كايەرە).

(۴) بەلام با ئەو بىباۋەرەنە دۇنيابن كە ئىمە بە تەۋاۋى ناگادارىن لە كار كەردى خاك لەسەر لاشەيان و چۆنيەتى بونەرە بە خاكىيان دواى مردنيان ، ھەموو ئەو روداۋانە لە دۇسيەيكى تايبەتدا پارىزراۋە ، فايلى روداۋەكانى پىش مردن و دواى مردنى ھەركەسيكمان پاراستەۋە لەلەى خۇمانە .

(۵) ئەۋانە ھەر لە خۇپا بۆتە پىشەيان ، بېروا بەو ھەق و ھەقىقەتە ناكەن كە بە بەرپۈزترىن كەسايەتيدا پەۋانەمان كەردوۋە ، بەو ھۆيەۋە ئىتر لەسەر گەردانى و سەرلىشۋاۋى يەكى ئالۋزدا دەژىن ...

(۶) باشە ، ئەۋانە سەرىك ھەلئابېن بۇ ئەۋ ئاسمانەى كە: بەپا بەسەريانەۋەيە ، چۆن دروستمان كەردوۋە و چۆن رازاندومانەتەۋە؟ بە شىۋەيەك كە ھىچ كەم و كوپى و كەلىنىكى نادروستى تىدا نىە (بە تايبەت لەم سەردەمەدا بەھۆى ئەۋ تەلسكۆبە زەبەلاخانەو ئەۋ مانگە دەستكردانەى كە پەۋانەى بۆشايى ئاسمان

دەكرىن زياتر گەورەيى و زۆرى و گرنگى ئەو ئەستېرەو ھەسارانە دەرگەوتوۋە
گە زاناكانى توشى سەرسامى و ھەپەسان كىردوۋە ، زۆرەيان باۋەرى بەھىزىيان
بە خۋاى تاك و تەنھا و دروستكار ھىناۋە).

(۷) ھەروھە زەوېشمان راخستوۋە بلأومان كىردۆتەوۋە كەژو چىامان لەسەرى
دامەزاندوۋە، لە ھەموو جۆرە روھكىكى جوان و رازاۋەشمان تىايدا بەرھەم
ھىناۋە .

(۸) باسى ھەموو ئەو شتەنە بەرچاۋ پونى و يادخستەنەوھە بۆ ئەو كەسانەى كە
مەبەستىانە خواناس بن و بەردەوام دلّيان لای خۋاى خۆيان بىتت و مەبەستىانە
ئەو زاتەيان ئى نەپرەنجىت.

(۹) ھەروھە سەرنج بەدن ، ھەر ئىمە لە ئاسمانەوۋە بارانى بە پىت و بەرەكەت
(بەو ياسايانەى كە ھەر ئىمە رىكمان خستوۋە) دادەبارىنن و بەھۇيەوۋە باخ ■
باخات و بىستانەكان دەبوزىننەوۋە دانەوئىلەى ھەمەجۆرىش بەرھەم دەھىنن ..
(۱۰) ھەروھە دارخورماى قەشەنگ و قەد بلىندو بەررىش دەبىنن چۆن ھىشوۋە
خورماى نەرم و شىرىن و بەتام و جوان و لەسەرىكە پىزكراۋ دەگرىت...

(۱۱) ھەموو ئەوانە دەبنە پىزق و پۆزى بۆ بەندەكانمان ، ئىمە بەردەوام بەو ئاۋى
بارانە زەۋى يە مردوۋەكان زىندوۋە دەكەينەوۋە (ھەمو سالىك لە ۋەرزى بەھاردا
دىاردەى بوژاندەنەۋەى پوھەكان دەبىنن) جا ھەر بەو شىۋەيە لە زەۋى دەرتان
دىننەنەوۋە زىندوتان دەكەينەوۋە . (ۋەك گزۇگياكانى بەھار) .

ئەمە بەشى يەكەمى سۈرەتەكەيە و بابەتى زىندوبونەۋە باس دەفەر مويت، لە ئىنكارى موشرىك و ھاۋەلگەران دەدوئىت، لە سەرسامىيان لەو باسە، ھەربۇيە قورئان تەنھا باس لە ئىنكارى ئەو دۆزە ناكات لەلايەن ئەوانەۋە، بەلکو ھەولئەدات دىل و دەرونە لار و ويژەكانيان بگىرپتەۋە بۇلاى حەقىقەت و راستى يەكان، لار يەكانى راست بگاتەۋە؛ پىش ھەموو شتىك ھەول دەدات كە دىلەكان بىدار بگاتەۋە و بىانھەزىنى بۇ ئەۋەى بگىرنەۋە و سەرنجى كرۇك و ناۋەروكى ئەم بونەۋەرە بدن، لەبەر ئەۋە دەست ناكات بە موجدەلەو بەلگە ھىنانەۋە دەربارەى داكۆكى لەپروژى زىندوبونەۋە، بەلكو ھەول دەدات كە دىلان بەشپوازىكى زىندوو بىرىكەنەۋە و باسەكە لىكبدەنەۋە، وىژدان دەرونيان داچلەكىنى بەبىر كىردنەۋەيان لە دەورو بەريان قەناعەت و باۋەريان بۇ دروست بىي ئەمەش وائەيەكە دەبىت ئەوانەى چارەسەرى دىلان دەكەن سودى ئى ۋەرىگىر!!

سۈرەتەكەش بە سوئند خواردن بە پىتى قاف و قورئانى خاۋەن پلەو پاىە دەست پىدەكات كە لەو جوړە پىتانە پىكھاتوۋە، يەكەم پىتىشە لە وشەى (قرآن) دا!!

سوئندەكە لەسەرەتاي باسدا، نىشانەى ورياكردنەۋە و گرنگيدانە، ديارە كە پىشھاتەكە زۆر گرنگە، بەتايىبەت كە بابەتەكە بە سوئند دەست پىدەكات، كەۋاتە باسەكە مەترسیدارە، رەنگە ھەر بە مەبەستىش بەو شپوازە سەرەتاكەى دەست پىدەكات چونكە بەشوپىن سوئندەكەيدا دەستەۋاژەى (بل) دىت، دواى ئەۋەى كە سوئندەكە كاريگەرىى خۆى لەسەر ھەست و دىل دانا تا باس لە بابەتەكە بگات كە تازەيە دەربارەى سەرسامى و ئىنكارىيان، باسنىك لەلايەن

پێغه مبه ره كه يانه وه له م قورئانه رێزدارو شکۆمه نده دا هاتوو ده رباره ی
زیندوبونه وه و هاتنه ده ره وه ی مروّقه گان له نیو خاكا

كه چى ئه مانه سه رسام له وه ی كه بیدار كه ره وه یه كه له خودی خویان
ره وان ه كراوه، له حالێكدا نه ده بو سه رسام بونا یه، به لكو به ئاسایى وه ربان
بگرتایه، چونكه ئه وه باب ته كه فیه ته تى ئاسایى به ئاسانى پێشوازی لیده كات و
وه ی ده گریت، ئه وه شتێكى سروشتی یه كه خواى گه وه كه سیكى شایسته
له نیو خه لكدا هه لبرێژێ، شاره زایان بیته، هه ست و بیر كرده وه ی وه كو ئه وان
بكات، زمان و ئاخاوتنى به شیوه ی ئه وان بیته، به شداری ژیان و چالاکیان بیته،
ده ركى مۆكاره كانی هاندان و پالنه ره كانیان بكات، توانا و خوگرییان شاره زا
بیته، ئه و خوایه به لایه وه ئاساییه كه سیكى وا ره وان ه بكات تا بیداریان
بكاته وه و تێیان بگه یه نیته، ئه گه ره به رده وام بن له سه ره پێبازو بیروبا وه پى
چه وتیان چیان به سه ره دیت، هه ره ها فیه ربان بكات چۆن رێبازی راست بگرنه
به ره، وه باسى ئه و ئه رك و به رپرسیا ریتى یه یان بو بكات كه ئه م ئا راسته و
به رنامه نوییه ده یخوازیت، خودی ئه و پێغه مبه ره ره یه كه م كه س و پێشه نگه له
هه لگرتنى هه موو ئه رك و داخوازیه كاندا.

موشریكه كانی قوپه ریش له په یامه كه ش سه رسام بوون، به تایبته له باسى
زیندوبونه وه كه هه ره له سه ره تا وه په یامئا وه ره كه پێرا گه یاندن، چۆن دۆزی
زیندو كرده وه ی مروّقه گان شتێكى سه ره كى و بنه ره تى یه له عه قیده و
بیروبا وه پى ئیسلامیدا.

له لایهکی ترهوه ئیماندار بهرپرسه - که به حکمهت و دانایی و ره چا و کردنی واقع - حهق رابهگه نیت و بهتال و نارهوا که نار بخت ، ههولی پایه دار کردنی حهق بدات تا شهر نه مینن و هه موو چالاکیهکانی له دنیا دا بخته چوارچینهی خواپهرستی یهوه و ئاراسته ی بکات تا پاداشتی قیامهتی پێ دهسته بهر بکات، چونکه پاداشت په یوهندی به کار و کردهوه ههیه، زۆر جار ئیماندار له گهشتی سه رزه ویدا رهنگه پاداشتی دهست نه کهوێت و دوا بخریت بو قیامهت و ئهو جیهان - لهوئ نه مردن ، نه پیری، نه نه خوشی، نه هه ژاری، نه گرفت، یه خهی به خته وهران ناگریت - .

هه ر بۆیه ده بێ لهو جیهان زیندو بونهوه و لێ پرسینه وه هه بیت ..

جا کاتێ پڕوابوون به چه مکی ئهو جیهان نامینن له دال و ده روندا، هه موو بوچونهکان ده رباره ی ئهم بیروباوه ره و ئه رکهکانی ده روختیت و دال و ده رون و ناخی مروّ هه رگیز له سه ر ریبازی ئیسلام ناوه ستیت و پایه ندی نابیت ..

به لام ئهو خه لکه لهو سه ر ده مه دا تیروانیانیان بو ئهم بابه ته گرنگه ناوا نه بوو، به لکو به شیوازیکی زۆر ساده بیریان ئی ده کردهوه، به دوور له سه رنجدانی حه قیقه تی ژیان و مردن، به دوور له ناسینی ده سه لاتی بئ سنوری خوای گه و ره و نه خشه کانی لهو بواره دا بۆیه به سه رسامی یه وه وتویانه : باشه ئه گه ر مر دین و بوینه ئیسکی رزیو و ته پوو زیندوو ده کری نه وه؟!

که واته به بوچونی ئه وان ژیا نه وه دوا ی مردن به دوور زانراوه، ئه مه ش بیر کردنه وه یه کی ساده یه هه رو هکو وتمان .. چونکه مو عجزیه یه ک جا ریك رو ب دات ئاسایی یه جا ریکی تر رو ب داته وه .. ئهو مو عجزیه یه ش به ر ده وام

دەیبینن کە روودەدات، لەخۆیان و دەروبەر و گەردوندا، ھەربۆیە لەم سورەتدا قورئان ھەول دەدات ئەو راستیانەیان بێرخاتەو.

بەلام ئێمە دەمانەوێت پێش ئەوێ نیشانە و ئایەتەکانی خۆی گەرە لە گەردون و ژیاندا باس بکەین، ھەلۆیستەیک دەکەین لەبەردەم بابەتی ئەمان و ھەلۆەشانی جەستە ی مڕۆ، کەواتە خەلکی بەناشکرا دەمرن و دەبنەو بە خاک .. ھەرکەسێش کوفتاری ئەو موشریکانە بەرگویی دەکەوێت یەکسەر بێر لە خۆی و زیندەوەرانی دەرووبەر دەکاتەو، ئاوپ لە مردن و ھەلۆەشان و تیاچوون دەکاتەو، بەلکو بەتێپەرپوونی زەمان کە ھیشتا زیندو و لەسەر پشستی زەوی یە، ھەست دەکات جەستە ی بەرەو ھەلۆەشان دەچێت!! - چاوەکانی کز دەبییت، گۆنچەکە ی سەنگین و کپ دەبییت، دانەکانی دەکەوێت، تەندروستی تێک دەچێت - ھیچ شتێکیش نیە وەک مردن زیندو راوەشیینی و دایچلەکیینی، تیاچوون و ھەلۆەشان و - دیمەنی گۆپی قول و تەنگو تار - دەرونی بەھینتە لەرزە ..

ھەر بۆیە قورئان قولتر لەم باسە دەدوێت و دەیەوێت کاریگەریی بەھیزتری ھەبییت لەسەر دل و دەروون، کاتێ کە زەوی وینا دەکات چۆن بەرەبەرە جەستەیان دەخوات و ھەلیدەوەشیینی! خۆی گەرەش بەتەواوی ئاگادارە بەو گۆپانکاریانە ی کە بەسەر جەستەدا دییت ..

ئایەتەکە زەوی وەکو شتێکی زیندو وینا دەکات کە بەردەوام ھەلیدەوەشییت و دەپوکیتەو، ئەو زاتەش کە بەدیهیناوە بەتەواوی ئاگادارە بە کاریگەریی زەوی لەسەر جەستەیان و لە تۆمارگە ی تاییبەت و پارێزراودا تۆمارە، ئەوانە دوا ی

ئەۋەى جەستەيان رىزى و بوونەۋ بەخاك بەھەدەر ناچن!! بەقەدەر ئەتۇمىكىش
لە جەستەيان لەم گەردونەدا ون ئابىت!!

گەپانەۋەى ژيانىش بۇ خاك - بۇ لايان ئەستەمە؟ - خۇ پىشتر خاك بوون،
بەردەوامىش لەو خاكە خۇيان و زىندەۋەران و لەسەر رىزى و رۇزى يەكەى دەژىن
پەيدا دەبن.

ئابەو شىۋەيە خۋاى گەۋرە ھەلدەدات دلە سەختەكان بتۇيىنتەۋە وناسكى
بكات، تا واى ئى بكات ھەستىارو بىدار بىت و چاك پەيامەكان ۋەرىگىرت،
ئەمەش پىش ئەۋەى ھىرش بكاتە سەر خودى بىروبۇچونەكانيان.

پاشان باس لە ھەقىقەتى ھالىيان دەكات كە بۆتە ھۇى سەرھەلدانى ئەو
بىروبۇچون و رەخنە ئابەجى پوچانە .. ئەۋىش بەھۇى ۋازھىنان و
دووركەۋتەنەۋەيان لە ھەقىقەتتىكى نەگۈپ، ئەۋكات ۋەكو ئەۋە ۋايە زەۋى لەژىر
پىياندا لار بوۋىتەۋە ۋەھىچ بارىكدا نەسرەون.

بەپراستى ئايەتەكە داپشتىكى ناۋازەيە بەزەقى ۋىئاي ھالەتى ئەو كەسانە
دەكات كە دەست بەردارى ھەقى رەۋاۋ پايدەداردەبن ، ئىتر لەسەر ھىچ بەرنامە و
بىروبۇچونىك ناسرەون!!

لەپراستىدا ھەق خالىكى دامەزراۋ نەگۈپەۋە ئەۋەى باۋەپرى پىنى ھەبن بە
مەھكەمى لەسەرى دەۋەستى و پىيەكانى ئاخلىسىكى، ھەنگاۋەكانى نالەرزى،
چونكە لەسەر زەۋىيەكى دامەزراۋ ۋەستاۋە ترسى لەرزىن و رۇچون و ئقوم
بونى نىيە، لەھالىكدا ھەرچى لەو گۈپەپانەدا ھەيە - جگە لەو ھەق و رەۋايەى
كە ھەيە - ھەموۋى دەلەرزى، دەجولئى، دەخلىسىكى، تىكەل و پىكەل دەبىت؛ نە

دامه‌زراوی، نه له‌نگه‌ر گرتن، نه به‌توی، نه هیوای چاک بونی هه‌یه، چونکه نه‌وه‌ی له‌حه‌قی پایه‌دارو ره‌وا خۆی ببویرێ، هه‌له‌ده‌خلیسکی و به‌ره‌و هه‌له‌دیر ده‌چیت، دامه‌زراوی و پایه‌داری له‌ده‌ست ده‌دات، دلنارامی و سه‌ره‌وتی نامینێ، به‌رده‌وام کاروباری تیکه‌ل و پیکه‌له‌و بیرومۆشی ئالۆزه‌و به‌دوره‌ له‌ دامه‌زراوی و پایه‌داری! به‌راستی حاله‌ته‌که‌ به‌شیوازیکی سه‌رسوپه‌ینه‌ر باس ده‌فه‌رمویت خه‌ته‌ره‌و خه‌یالی دل و ده‌رون ده‌خاته‌ روو، ده‌لیی چاودی‌ری ده‌کری‌ت!

جا له‌گه‌ل باسی ئهم‌ حه‌قه‌ مه‌حه‌کم و پایه‌دارو به‌رزو ب‌لنده‌دا، وه‌ له‌ پێبازی وه‌لامدانه‌وه‌ی ره‌خه‌نه‌کانیان ده‌رباره‌ی زیندویونه‌وه‌ - دیته‌ سه‌ریاسی هه‌ندی له‌و ب‌شتانه‌ی که‌ دیارو ئاشکران له‌م گه‌ردون و بونه‌وه‌رده‌دا، بۆیه‌ سه‌رنجیان راده‌کیشی بۆ سه‌رنجدانی ئاسمان و زه‌وی و کێوه‌ سه‌خته‌کان، هه‌روه‌ها سه‌رنجدانی باران بارین له‌ ئاسمانه‌وه‌، ته‌ماشاکردنی دارخورما بال‌به‌رزه‌کان، باخ و بیستان و روه‌که‌کان به‌ شیوازیک که‌ گونجاو بیت له‌گه‌ل نه‌و حه‌قه‌ ره‌واو نه‌گۆڕو پایه‌داره‌ جوان و قه‌شه‌نگه‌دا ..

له‌پراستیدا ئهم‌ ئاسمانه‌ لاپه‌ره‌یه‌که‌ له‌ کتیی گه‌ردوون ده‌رباره‌ی نه‌و حه‌قه‌ ده‌دویت که‌ نه‌وان وازیان ئی هه‌ناوه‌و فه‌رامۆشیان کردووه‌. باشه‌ نه‌وه‌ بۆ ته‌ماشای ناکه‌ن، سه‌رنجی ناده‌ن چه‌نده‌ گه‌وره‌و فراوان و دامه‌زراو توکمه‌یه‌؟ به‌راستی مه‌حه‌کم و که‌مال و جه‌مال بۆته‌ سیفه‌ت و تایبه‌ته‌ندی ئاسمان له‌گه‌ل رێپه‌روی ئایه‌ته‌کاندا گونجاوه‌. له‌گه‌ل به‌لگه‌ی نه‌وه‌ی که‌ به‌ حه‌ق و راستی

زاتىكى خاۋەن جەمال و كەمال بەدى ھىناۋە، ھەر بۇيە باسى سىفەتى تۆكمەيى و جوانى و بەدوور لە بونى كەلئىن و ئاتەۋارى ھاتوۋە.

ھەرۋەھا زەۋىش لاپەرەيەكى ترە لە كىتەبەكەي گەردوون كە لەسەر بنچىنەي رەۋاۋ ھەق دامەزراۋە و بەرپاكرائە، جوانى و رازاۋەيى لەسەرى نومايانە..

راخستنى زەۋى و دانانى كىۋە سەختەكان لەسەرى بەشيوازىكى جوان، پەيداۋونى رۈھكى ھەمەجۆر لەسەرى بەنگەيە لەسەر دامەزراۋىي و تۆكمەيى و جوانى و رازاۋەيى، كە دەيى ئەۋىش سەرنج بدەيى، ھەرۋەكو سەنجەدنى ئاسمان. ئىنجا لەبەرانبەر دىمەنى ئاسمانى جوان و فراۋان و بى سەنۋرەۋە لەلەيەكەۋە، ھەرۋەھا زەۋى پان و بەرىن و تۆكمە و دامەزراۋ لەلەيەكى ترەۋە، سەرنجى دىلەكانيان رادەكئىشى بۆلەي ھىكمەت لە پەيداۋونى ئەم دروستكرائەندە، لە سەرنج راكئىشانىيان بۆلەي لاپەرەكانى گەردوون ..

ئەمانە ھەموۋى بەرچاۋ رۈنى يە، پەردەكان لادەدات بىنايى روناك دەكاتەۋە، دىلان ۋالادەكات، رۆھەكان پەيۋەست دەكات بەم گەردوۋنە سەيرەۋە، ۋە بەۋ دەستى قودرەتە داھىنانكارى كە بەۋپەرى ھىكمەت و دانايى رىكى خستوۋە .. ھەمۋىشى ئەۋ كەسانە سوۋدى ئى ۋەردەگرن كە خۇيان بە بەندەي خۋاى گەۋرە دەزانن و ھەۋل دەدەن بەدل بگەرىنەۋە بۆلەي پەروەردگارى خۇيان ۋە بە زووترىن كات..

ئە ئەمەيە كە دىلى مەرۋە پەيۋەست دەكات بەم گەردوۋنە فراۋان و جوان قەشەنگەۋە، ئا ئەم شىۋازەيە كە ئاسەۋار لەسەر دىل و دەرونى مەرۋەكان دادەنئى و نىرخ بۇ ژيانى خۇيان دادەنئىت.

لەپراستیدا قورئان دەپەوئەت لە پزگەى زانست و زانیاری یەوە مەزھەکان
پەپەست بکات بە خالق و بەدەپەنەریانەو، چونکە ھەر تاکیکیان دەتوانی
بزانیئەت و تیبگات .. کەچی بەرنامەکانی لیکۆئینەو و توئزینەو لەم سەردەمەدا
— ئەو زاتە شکۆمەندە فەرامۆش دەکەن — بەناوی زانستەو !! وە ئەو
پەپەندىیە دەپەن کە لەنیوان خوائ گەورە و مەزھەکان و ئەو گەردون و
بونەو وەرەدا ھەپە کە تیایدا دەژین، بەمەرجی مەزھە شتیکە لەم گەردونەدا .
ژیانیشى ئاسودە و سەقامگیر نابێت ھەتا دل و دەرونی لەگەڵ ئەم گەردونەدا ئی
نەدات و پەپەندىی دەروستیان پیکەو نەبێت و ھەست بە کاریگەری ئەم
گەردونە فراوانە نەکات، چونکە ناسینی ھەر ئەستیرەیک، یان کاکیشانیك، یان
زانینی تایبەتمەندى روھیک یاخود ئازەلیك .. یاخود دەستەبەر کردنى ھەندى
زانست دەربارەى ئەم گەردونە و شارەزابوون لە نەینى یەکانى — بەتایبەت لەم
سالانەى دواییدا مەگەر خوابزانی تەلسکۆبى ھابل کە لە بۆشاییدا خەریکی
وینەگرتنى گەلە ئەستیرەکانە — چى نەینى لەم گەردونەدا گواستۆتەو بۆ
بنکەى ناسا لە ئەمریکا .. کە دەپو ھەموو ئەو زانا و نپو زانانەشى
دایچلەکاندایە؛ دلى ھەمويانى راوێشانداپە ھە ستیان بۆ دەروست بوایە کە
ھاوێل و ھاوپی ئەم گەردونەن، پەپەندىیەکانى مەزھەیان باس بکردایە کە
لەنیوان مەزھە و دەرووبەیدا ھەپە . چونکە گەر بیربکەنەو ھەست بەو دەکەن
کە بەدەپەنەرى ئەم گەردونە و ھەموان یەکیکە ھەر بۆیە ھەرچى زانست و باس و
لیکۆئینەو ھەپە بەدوور لە دەستەبەرکردنى ئەو ئامانجە گەورە و گەرنى و
کاریگەرە لە ژيانى خەلکید، ئەو زانستیکى کەم و کورت و ناتەواو و زانستیکى

پوچەو باسیکی نەزۆکە - خوشبەختانە لەم سالانەی دوایدا زۆر لە زاناو گەردونناسەکان باوەری بەتەویان پەیدا کردووە، دەکرێ لە وەکالەتی ناساوە گۆییبیستی باسەکانیان بێن لە تۆری ئینتەرنێتدا -

لەراستیدا ئەم گەردونە کتیییکی کراوێه؛ بە هەموو زمانێ مۆتالا دەکرێت، بە هۆکاری هەمەجۆر مەرۆف لێی تێدەگات، کەسی سادەیی دەوارو کوخ نشین دەتوانێ بیخوینتەو، هەروەها کەسی شارستانی نیشتهجێتی ناو کۆشک و تەلاریش .. هەرکەسە دەتوانێ سەرنجی بدات و مۆتالای بکات بە ناستی نامادەیی و تیگەیشتنی خۆی، تویشوی حەق و راستی. رەوای دەست دەکەوێت، بەتایبەت کاتی کە بە هەست و نەستیکی بێدارو مۆتالای دەکات، هەمیشە، لە هەموو شوێنی دیمەنی دروستکراوان شایستەیی سەرنجدان و تێپارمانە تا بەرچاوپرونی و بیداریی بێخەشیت بۆ هەموو بەندەیهکی هۆشیار کە دەیهوێت خوای پەروردگاری لەخۆی رازی بکات، بەلام بەداخەو زانست و زانیاری یەکانی ئەم سەردەمەیان وای کردووە کە گرنگی بەو سەرنجدان و هۆشیاری و بیداری یە نەدات، وە ئەو پەيوەندییهی کە دەبوا هەبێ لەنیوان دای مەرۆف و گەردون و دروستکراوانی خوادا پەردەپۆشیان کردووە، چونکە بەناوی خورافاتای (پەرەوی لە زانست) هەرچی پەيوەندی هەیه لەنیوان دروستکراوانی خوادا لەو گەردونە کە تیایدا دەرژین پچراندویانەو پساندویانە !!

بە مەرجی بەرنامەیی ئیمان - لە ئیسلامدا - دژ نیە بەبەرنامە زانستی یەکان و شارەزابوون لە زانستی راست و دروست، بەلکو پەيوەندی یەکانیان پێکەووە گری دەدات و هەموو دەبەستیتەو بە حەقیقەتە مەزن و گەورەکەو و دای مەرۆفەکانی

پێو دەبەستێتەو، واتە دڵەکان پەيوەست دەکات بە یاساکانی گەردون و راستیەکانی بونەوەرەو. وە هەرچی یاسا و بەرنامە و راستی هەیە دەبەستی بە ژيان و هەست و نەستی خەلکی یەو. -- بۆ نمونە ئەم نەوتە ی که ملیونەها سالە خوا ی گەورە لە بۆشاییەکانی ژێر زەمیندا ، لە قولایی دوو هەزار تا سێ هەزار مەتردا هەلیگرتوووە بۆ ئەم سەردەمە که لە هەموو سەردەمیکی تر زیاتر مەروە پێویستی، وەکو وزە ی جۆراوجۆر و دروستکردنی هەزاران جۆر کەرستە لێ، دەبوا زۆر مایە ی سوپاسگوزاری خەلکی بوا یە بۆیە پەرەدگاری بەخستندە، که چی زۆرکەم بیر ی ئی دەکریتەو، بەتایبەت بۆتە سەرچاوە ی رزقیکی فراوان بۆ زۆریک لە دەولەتان، که ئەگەر دادپەرەوانە داها تەکە ی خەرج بکەن هەموو هاوڵاتیانیان دەحویتەو. .

ئەو کاتە زانست و دروستکراوانی خوا نابنە شتانیکی وشک و بێ گیان تەنها بیرو هوشەکان پێیانەو سەرگەرم بێت و بیرلە نهیانی و وردەکاریەکانی نەکریتەو! دەبوا بەرنامە ی ئیمان رۆلی سەرەکی هەبوا یە لە بواری باس و لیکۆلینەوکاندا بۆ ئەو ی زانست و زانیاری یە راستەکان بێهستی بەو بیروباوەرە پیرو زو مەحکەم و گەرنگەو.

پاشان داوی ئەو سەرنج پاکیشانە :

﴿وَرَزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَالْتَبَتْنَا بِهِ جَبَلًا رَمِيمًا ۝١ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لِّمَا طَلَعَ ثَبَاثٌ ۝٢﴾

﴿رَزَقْنَا لِّلْمَيِّدِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ الْبَلَدَ مَيِّتًا كَذَٰلِكَ الْفُرُجُ ۝١١﴾

خوا ی گەورە هەندێ لاپەرەکانی کتیبەکە ی گەردون هەندەداتەو و تا بەرەبەرە مەروەکان بەرەو باسی زیندوبونەو ببات..

دیاره ئەو ئاوی بارانەیی که له ئاسمانەوه دادەبەزێت پێش ئەوهی زهوی مردو
زیندو بکاتەوه حەق وایه دڵە مردوکان زیندو بکاتەوه، چونکه بەبێ گومان
دیمەنەکی کاریگەریی خۆی هەیە، وەنەبێ تەنها منداڵان خۆشی دەربێن بە
باران و جاری وا هەیە لەخۆشیدا خەریکن بەل بگرێنەوه، بەلکو دلی هەستیار
کەسانی گەورەش شادمانە بەدیتنی و لەخۆشیدا خەریکە گەشکە دەیانگرت
و هەکو دلی منداڵە پاک و بێگەردەکان، که فێتەرەتیان پاک و بێگەردە ..

قورئان باسی ئاوی بارانیش بەوه دەکات که بەرکەتدارە، وه دەستی قودرەتی
خواایی وینا دەکات بەوهی که دەیکاتە هۆکار بۆ پێگەیشتنی باخی میوه و
دەغل و دان و بەروبومی دارخورماکه ئاماژە بە بالای بەرزی و دیمەنی جوانی
دەکات بەتایبەت ئەوکاتەیی که هێشوووه خورما جوان و ئالتونی یەکانی پێدا
شۆڕ بۆتەوه که مایەیی سەرئەوج و تێرامانە بۆ ناسینی زاتی حەق که بتوێ پێی
شیرین و جوان و بەتامە و هەکو هێشوووه خورماکان.

هەمو ئەوانەیی باس کرا رزق و رۆزی هەمەجۆرن که خوای گەوره بەخوێایی،
و هەکو دیارییهکی بەرەوام پێشکەش بە بێندەکانی خۆی دەکات و بە ویست و
نەخشەیی ئەو زاتە دینە بەرەم کهچی زۆربەیی خەلک سۆپاس ناپەزێن، له
هەمان کاتدا بۆتە سەرچاوهی دابین کردنی بژێوی بۆ ژمارەیهکی زۆری خەلک و
جم و جۆلیکی بازراگانی .

ئینجا باسەکان بەرهو ئەوه دەبات که:

خەلکێنە چۆن زهوی مردومان زیندو کردووه ، چۆن درەختە وشکەکانمان
هێنایە بەرەم ئاواش ئێوه زیندو دەکەینەوه ..

ئەمەش پېشھاتىكى بەردەوامە و دووبارە دەبىتتە و ئەو خەلكە بەچاوى خۇيان دەيبىنن، بەلام بەدل سەرنجى نادنە و بىرى ئا ناكەنەرە، سەرسامەن لەوہى چۆن زىندو دەرگىنەرە!! بەلام بۇخوای گەرە زۆر ئاسانە ھەر بەو شىۋازە سادەيەى گە بەردەوام دەيبىنن زىندوتان دىكاتتە و لەنىۋاكدادەرتان دىنى ..
بەو شىۋەيە خاۋەن و بەدېھنەرى دىلەكان دىەوئەت ناخ و دل و دەرونەكان بىدار بىكاتتە و بابەتى زىندوبونەويان لەلا ئاسان و ئىنا بىكات، كە بۇ خوای گەرە ھەر زۆر ئاسانە.

* * *

پاشان دواى تهو باسانه هه ندئ له لاپه په كاني ميژوويان بو هه لده داته وه دواى نه وى كه هه ندئ لاپه په كاني گهردون و بونه وهرى بو هه لده دانه وه، كه به ناشكرا باسى چارونووسى بئ باوه پان و به دپه وشتان دهكات، كه وهكو موشرى كه كاني هه موو سه رده ميگ باوه پريان به زيندو كرده و. نيه، به لكو باوه پريان به پيغه مبه رانيش نه بو وه نيه، نه وسا ئيت پر بار داده ي خواى گه وړه و هه په شه كاني يه خه ي گرتوون و نيه انتوانيو. له ده ستى دهر باز بن، يا خو ياني ئى لا بدن :

﴿كَذَّبَ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّيِّسِ وَشَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ ثِيَّاقُ كُلِّ قَوْمٍ فَالْعَذَابُ يَكُونُ أَهْلُهُ﴾ ﴿١٤﴾ أَفَعِصَابًا بِالْحَقِّ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لِسَانٍ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾﴾

(۱۲) پیش نه مانیش قهومی نوح و خاوهن بیره کان و هوژی (شمود) په یام و بهرنامه ی پیغه مبرانیان به درو زانی و برویان پی نه کرد.

(١٣) هەروەها قەومی ھود و فیرعەون و براکانی لوط (واتە قەومە بەد پەوشتەکەیی) ئەوانیش برۆیان بە پەيامەکانی خۆی گەورە نەکرد .

(١٤) هەروەها خاوەن باخە چەرەکانیش، وە (قەومی) (تبع) کە یەکیک بوو لە پاشاکانی یەمەن، ھەر قەومیک لەوانە باوەریان بە سەرچەم پیڤەمبەرەن نەبوو ، ھەر بۆیە ھەر پەشەکانی ئیمە یەخەیی پی گرتن و لەناوی بردن .

(١٥) باشە ، ئەو خەڵکە بۆ بیرناکەنەو ، ئایا ئیمە ماندو بووین کە یەکەم جار دروستمان کردن؟! ئایا هیچ گێرو گرت هاتە پێمان؟! نەخێر... بە لکو ئەوانە ھەر لە گوماندان بەرانبەر سەر لەنوی دروستکردنەویان = (پۆژانە ئەو ھەموو موعجیزەیی ژیان و مردنە دەبینن لە جیھانی ئادەمیزاد و ئازەل و ئالندەو میروەکاندا) کەچی بیر ناکەنەو و تینافکرن و ھەر لە گوماندان !!

(رس) بە بیرنیک دەوتریت کە لەناو وە ھەلنەچنراییت .. (ایکە) ش بە درەختی چروپیری لە یەکتەر ئالو دەوتریت کە پێدەچیت مەبەست قەومی (شعیب) بیت .. خاوەنی بیرەکان (رس) تەنھا لیڤەدا باس کراون .. ھەروەها قەومی (تبع) یش مەبەست پاشاکانی یەمەن، قەومەکانی تریش کە ناوی ھیناون لەلای خوینەر و شارەزای قورئان ئاشکرایە .

بینگومان ئامانج لەم ئامارە خێرایە ئەو نە کە بە دریزی باسی ھەلویستی ئەو قەوم و گەلانە بکات، بە لکو قورئان دەیهویت لە ژنی دلان بدات و سەرنجیان رابکێشی بۆلای ھۆکاری تیاچوون و لەناوچوونی دیرینەکان کاتی کە برۆیان بە پیڤەمبەرەن نەکرد، ئەوێ جینگەیی سەرنجە ئەوێ کە ھەر گەلێک لەو گەلانە برۆیان بە سەرچەم پیڤەمبەرەن نەکردوو: ﴿كُلَّ كَذَّبَ الْأُمْلَاقَ وَوَعِدَ ۝﴾

يىگۈمان ئەمەش ئامازەيەكە بۇ سەلماندىنى ويىكچوونى ئەو پەيامەى كە
 پىغەمبەران رايان گەياندوۋە، ديارە كە پىغەمبەران بىراى يەكتىرە بۇ خۇيان
 ئۆمەتىكىن، درەختىكىن رەگيان بە قولايى زەماندا چۆتە خوارەۋە، ھەر لىقىكى ئەو
 درەختە ھەموو تايىبەتمەندىيەكانى درەختەكەى لە خۇيدا كۆكرۇتەۋە،
 ويىنەيەكى ئەون، ئەۋەى دژى ھەر لىقىكى بوەستى؟ ديارە دژى ھەموو لىقەكانى
 ۋەستاۋە، بۇيە سزاي خۋايى يەخەيان دەگىرىت، ھەرۋەكو گويىبىستان دەيزانن.
 جا لەسايەى ئەو ھەموو بەلایانەى كە بەسەر خوانەناسانداھاتوۋە دەگەرىتەۋە
 بۇ باسى ئەو دۆزەى كە ئەو خەلكە بىرويان پىنى نىە، دۆزى زىندوبونەۋەى
 سەرلەنۆى، بۇيە بەپىرسىار دەفەرموئىت : ﴿أَفَتَبِئَالْحَلَقِ الْأَوَّلِ﴾ ؟! باشە داخۇ
 دروستكردنى يەكەمجارىان ماندوى كردوين؟ ئەو خەلكەش ئەۋەتە لەبەر چارە
 ۋەلامى ناۋىت! ﴿بَلْ مَرْفِ لَيْسَ مِنْ خَلْقِ جَدِيدٍ﴾ ئەۋانە سەرنجى دروستكردنى
 يەكەمجار نادەن!!

باشە ئەو كەسەى كە ئەو راستيانەى لەبەرچاۋە شايستەى چى ترە بۇى
 بىكرىت ۋە بۇى باس بىكرىت؟

* * *

بەشى دوۋەمى سۈرەتەكە ، بە درىژى لە دۆزى زىندوبونەۋە دەۋىت كە لە
 بەشى يەكەمدا باس كرا، لەم بەشەدا ھەول دەدات چارەسەرى دلە نەخۇشەكان
 بىكات ، بەشىۋازىكى تازە ، بەلام ترسناك ۋ سامناك كە بىرىتى يە لەر چاۋدېرى
 يەى كە لە پىشەكى سۈرەتەكەدا باسمان كرد، ۋە لەو دىمەنانەى دواين كە
 ويىناى دەكات ۋە ديارى دەكات..

پاشان دیمەنی مردن و سەختیەکانی، دواتر دیمەنی لێپرسینەوە و نیشاندانی دۆسیەکان، ئینجا دیمەنی دۆزەخ کە وەک گیانداریکی کۆی دەمی داچەقاندووە و گینگل دەدات هەركات سوتەمەنی تێدەکرێت کە بریتی یە لەو خەلکە بێ دینە، دەلیت : ئەو هی تر نەماوە؟ لەپال ئەم باساندا بەهەشت و نازو نیعمەتەکانی لەگەڵ ریزو پێزانیندا ئامادەیه.

لەپراستیدا ئەم حالەتە گەشتیکە لە پەیدا بونەوه دەست پێدەکات و بە قوئای مردندا تێدەپەرێت و بە زیندو بونەوه و لێپرسینەوە کۆتایی دێت .. گەشتیکە پەيوەستە بە یەكترەوه بەبێ وەستان، نەخشەکە پیشانی دڵ و دەرونی مەرۆ دەدات کە ناتوانی لێی دەرباز بێت ، یاخود لێی لايدات، سەرەتا کۆتایی لەژێر دەسەلاتی خوادایە، کەس ناتوانی خۆی ئی بدزیقەوه و خۆی دەرباز بکات، هەمووان لەژێر چاودیری ئەو زاتەدان کە نە ماندو دەبێت و نە غەفلەت رووی تێدەکات، بەپراستی گەشتیکە سامناکە، هەست و نەست پردهکات لە بیداری و ترس و بیم، چونکە مەرۆ لەژێر دەسەلاتی خواوەندی بەدەستەلاتدایە، کە ئاگادارە بە هەرچی لە دڵ و دەروون و سینهکاندایە. داخو حالی مەرۆ چون بێت کاتی بەخۆی دەزانێ کە ئەو زاتە ی کە داوای دەکات و ئامادە ی دەکات، خوای پەرورەدگاری تاک و تەنهایە کە هیچ لەبیر ناکات، غافل نابێت و ناخەوێت!!

جاری ١١ هەیه کەسێک لەرزێ ئی دێت و حالی تێک دەچێت و هاوسەنگی خۆی لەدەست دەدات، کاتی هەست دەکات دەستەلاتداریک لە دنیا دا لەرێگە ی جاسوس و سیخوڕەکانیەوه چاودیری جم و جۆل و هەلس و کەوتی دەکات .. بێگومان دەسەلاتدارانی دنیا چەندە جاسوس و چاودیر دابنێن بۆ کەسێک، هەر

ده‌توانن جم و جو له ئاشکراکانی تۆمار بکه‌ن، کاتی که ده‌گه‌ریته‌وه ماله‌وه ره‌نگه ئه‌وه‌شیان بۆ نه‌کریت، به‌تایبه‌ت که ده‌رگای ژور له‌سه‌رخۆی داده‌خات، یان کاتی که ده‌می داده‌خات! به‌لام ده‌سته‌لاتی خواوه‌ندی به‌هیزو به‌توانا له‌هه‌موو شوینیکدا بۆ هه‌رکۆی بچیت ئاگای لیجیه‌تی، به‌لکو ئاگاداره به‌خه‌ته‌ره‌و خه‌یالی ناخ و دل و ده‌روون و سه‌رحه‌م نه‌ینی یه‌کانی. به‌لێ ئه‌م مروه‌ ناوا له‌ژێر ده‌سته‌لات و چاودیریدایه ؟ - که‌چی زۆریه‌ی بێ باکه‌و هه‌رچی خۆی گه‌وره‌ پیتی ناخۆشه‌ ده‌یلێ و ده‌یکات!! -

* * *

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَهُ مَآ تَوْسَمُ بِهِ فَهَسُمَ إِنَّهُ لَكَيْسٌ﴾ (١٦) ﴿إِذْ يُلَاقَى السَّلَافَ﴾ (١٧) ﴿تَاللَّيْلِ إِذَا يَنزَوٰى﴾ (١٨)

(١٦) له راستیدا هه‌ر ئێمه ئینسانمان دروستکردوه‌و چاکیش ده‌زانین له‌هه‌ر چرکه ساتیکدا چ خه‌ته‌ره‌و خه‌یال و بیرێک به‌ دل و ده‌رونی‌دا دی‌ت و ده‌ ئێمه له‌ شاره‌گی دلی ، به‌و نزیکترین ...

(١٧) به‌رده‌وام دوو فریشته‌ی چاودیر دانیشتون له‌سه‌ر شانی راست و چه‌پی (بێ ئه‌وه‌ی هه‌ستی پی بکات). (گوفقارو کرداری به‌ ده‌زگای زۆر پیشه‌ره‌فته تۆمار ده‌که‌ن) ...

(١٨) هه‌ر قسه‌یه‌ک له‌ ده‌می ئاده‌میزاد ده‌رده‌چیت خه‌را یه‌کی له‌ فریشته چاودیره‌کان تۆماری ده‌کات (ئه‌وه‌ی لای راست چاکه‌کان و ئه‌وه‌ی لای چه‌پیش گوناوه‌ خراپه‌کان تۆمار ده‌کات) ...

له‌راستیدا ئه‌وه ئاماژه‌یه‌کی به‌هیزه که قورئان رایده‌گه‌یه‌نیت به‌وه‌ی که خوای گه‌وره ئه‌م مرقۆه‌ی به‌دی هیناوه، چاکیش له نه‌ینی یه‌کانی ئاگاداره، به‌تایبه‌ت چونکه په‌روه‌ردگار زاتیکی دروستکاره، سه‌یر له‌وه‌دایه وه‌نه‌بیت ماده‌ه به‌بووبیت ئه‌و ریکی خستینیت، به‌لکو خالق و به‌دییه‌نهری سه‌رجه‌م ماده‌دکه‌انه؟ چونکه بیگومان ئه‌م مرقۆه هه‌ر له به‌نه‌رتدا ده‌ستکاری ئه‌و زاته‌یه، له‌به‌ر ئه‌وه هه‌رچی ئاوه‌روک و نه‌ینی و سیفاتێ ئاشکرا و په‌نه‌انیه‌تی له‌لای به‌دییه‌نهری زانای که سه‌رچاوه و به‌نه‌رت و حال و ئه‌حوال و چاره‌نووسی ده‌زانیت ئاشکرایه. له‌به‌ر ئه‌وه ئاگاداره به‌ وه‌سووه‌سه و خه‌ته‌ره و خه‌یالی ناخی .. به‌تایبه‌ت مرقۆی نیماندار هه‌ست ده‌کات هه‌رچی نه‌ینی و شاراوه‌کانیه‌تی ئاشکرایه و هه‌یج شتیکی په‌رده‌پۆش نیه، هه‌موو وه‌سووه‌سه و خه‌ته‌ره و خه‌یاله ورده‌کانیشی لای خوای گه‌وره زانراوه، وه‌کو پیشه‌که‌یه‌ک بۆ روژی لیپرسینه‌وه که زۆریه‌ی مرقۆه‌کان ئینکاری ده‌کن و به‌روایان پێی نیه!!

له‌کاتی‌که‌دا که خوای گه‌وره نزیک‌تره له ده‌ماره‌کانی که خوینی پێدا هاتوچۆ ده‌کات، ئه‌مه‌ش ده‌سته‌واژه‌و ده‌رپ‌رینیکه وینای ده‌سته‌لاتی خاوه‌نداریتی و چاودێری راسته‌وخۆ ده‌کات..

بیگومان کاتی مرقۆه‌ باوه‌ری به‌م. حه‌قیقه‌ته‌ هه‌بیت، حه‌ق وایه ترسو له‌رز دایب‌گرت و لیپرسینه‌وه له‌گه‌ڵ خۆی بکات.. بیگومان ئه‌گه‌ر ئه‌م راستی یه له ناخی مرقۆدا چه‌سپا، هه‌یج که‌س ئاوی‌ری شتیک بلی که خوای گه‌وره پێی رازی نه‌بیت، به‌لکو ئاوی‌ری بیر له شتیکی ناباش بکاته‌وه، له‌راستیدا ئه‌و ئایه‌ته به‌سه

بۆ ئەوەی مەرۆڤ بەردەوام وریا و بێدار بێت و لێپرسینەوه لەخۆی فەرماوێش نەکات..

بەلام قورئان بەردەوام دەبێت لەسەر باسی ئەو چاودیتری یەی که به وردی و توندوتۆڵی ئەنجام دەدرێت، ئەویش بەوەی که مەرۆڤ ژيانى به گشتى، جوله و خەوی، خواردن و خواردنەوهی، قسەکردن و بێدەنگی لە ماوهی گەشتی دنیادا لەگەڵ دوو دانە فریشتەى چاودیردا بەسەر دەبات که بەردەوام لەلای راست و چەپیهوه ئامادەن، هەرچی قسە و گوفتار و جم و جۆلێک دەکات دەستبەجێ تۆمارى دەکەن - بێگومان به دەزگای زۆر پیشکەوتو تر لەوهی که تا ئێستە مەرۆڤ دروستی کردووه - !

ئەو فریشتانە هەمیشە دووچاودیتری ئامادەن نەک ناویان (رەقیب عتید) بێت! ئێمە نازانین چۆن کار و کردەوهکان تۆمار دەکەن، پێویستیش ناکات خەیاڵبافی بکەین، چونکە هەلویستی ئێمە بەرانبەر ئەو باسە غەیبی و شارواوە ئەوێه که باوەرمان پێی هەبێت و هەك خۆی وەری بگرین، باوەرمان بە ئاماژە قورئانیەکان دەبێ هەبێت بەبێ رۆچوون لە باسی چۆنیەتیەکیدا، که زانینی هیچ سودمان پێ ناگەیەنێت، بەتایبەت که لە سنووری زانین و تاقیکردنەوهکانی ئێمە بەدەرە.

- شایانی باسە لەم سەرەدەمدا مەرۆڤ توانیویەتی میمۆری و دەزگای زۆر پیشکەوتوو بۆ تۆمارى دەنگ و رەنگ دروست بکات، دەبێ بڵێین داخۆ ئەو دەزگایانەى که خالق و بەدیھینەرى مەرۆڤ و هەموو شت بەخشییویەتی به فریشتەکانى دەبێ چەندە ورد و پیشکەوتوو بن!! -

چۈنكى لەم سەردەمانەى ئىمەدا ھۆكارى وا پەيدا بووہ بۇ تۆمارى دەنگ و رەنگ؛
 ھەرگىز بەخەيالى باو و بايرانماندا نەھاتووہ، وەكو شىرتە دەنگىەكان و شىرتى
 سىنەما و تىغىيەكان - لەم سەردەمەدا ئەوئەندە تەكنولۇژىيان لە مۇبايلدا
 ئاخنىوہ مروۋە سەرى سوپدەمىنى لەو مادانەى كە ئەم ھەموو ئېنى يانەيان
 تىدايەو بەھوى كارەبايەكى لاوازەوہ ئەم ھەموو خزمەتانە پىشكەش دەكەن - .
 ئەمە ھەمووى بۇ ئىمەى مروۋە، لەبەر ئەوہ ئاكرىت بە نىسبەت فرىشتەكانەوہ
 شىوازىكى تايبەت لە تۆماركردن بىرار بدەين كە لە جىھانى واقىعى ئىمەدا
 ھەيە، چۈنكى ئىمە زۆر دوورين لەو دنيا غەيبى و نەئاسراوہوہ، كە ھىچى ئى
 نازانين جگە لەوہى كە خواى گەورە شارەزايەكى پىتەخشىبين - لەرنگەى
 قورئانەكەيەوہ - بەبى زىادو كەم !

ئىمە ئەوئەندەمان بەسە كە لە سايەى ئەم حەقىقەتە وئىناكراوہدا پىشويەك
 بدەين، وە ھەستىكمان بۇ دروست بىى كە ھەرچى قسە گوڤتارىك لە دەممان
 دەردەچىت دلىيابين كە تۆمار دەكرىت لەلايەن ئەو فرىشتانەوہ، بۇ ئەوہى
 بىخەنە ئىو دۆسىەكانمانەوہ، تا لەبەردەم دادگاي سەرتاپا دادى خواييدا لە
 روژى لىپرسىنەوہدا لەبەر دەستى قودرەتى ئەو زاتەدا بىت.

ئىمە ئەوئەندەمان بەسە كە لەو سايەيەدا ورد بىنەوہو تىڤكرين، چۈنكى ئەوہ
 حەقىقەتىكە ھەرچەندە ئىمە لە شىوازەكەى تىڤناگەين، كەسىش ناتوانى خوى ئى
 گىل بكات، بەتايبەت ئەوئەتە خواى گەورە ئاگادارى كردوين تا حسابىكى وردى
 بۇ بكەين، نەك خۇمان ماندو بكەين لە چۆنىەتىەكەيدا.

شایانی باسه ئەوانەی که سودیان له‌م قورئانه‌و له رێنۆینییه‌کانی پیغه‌مبەر (ﷺ) وەرگرتوو که په‌یوه‌سته به‌ قورئانه‌و، به‌م شیوه‌یه‌ بیران کردۆته‌وه: سه‌ره‌تا هه‌ست و نه‌ست و شعوریان بزواوه‌و دواتر بۆته رێکخه‌ری کار و کرده‌ویان ..

بۆ نمونه ، پیغه‌مبەر (ﷺ) فهرمویه‌تی: جاری وا هه‌یه که سیڤ شتیک ده‌لێت که ره‌زامه‌ندی خوای گه‌وره‌ی تێدایه، نازانی چه‌نده جیگیر و چاک و به‌ره‌که‌ت بووه، دیاره خوای گه‌وره‌ پێزانو ره‌زامه‌ندی خۆی بۆ تۆمار ده‌کات، ئەو رۆژه‌ی که به‌ دیداری شاد ده‌بێت - بۆی ده‌رده‌که‌وێت چه‌نده شتیک. چاکی و توه .. له‌لایه‌کی تره‌وه که سیڤی تر شتیک ده‌لێت که خوای گه‌وره‌ پێی ناخۆشه‌و نازانی چ هه‌له‌ و گوناھیکێ نه‌جامداوه، له‌ هه‌مان کاتدا ئەو زاته‌ رۆ و قینی خۆی بۆ بریار ده‌دات، هه‌تا ئەو رۆژه‌ی ئاماده‌ ده‌کری بۆ لێپرسینه‌و - ئەو کات بۆی ده‌رده‌که‌وێت چ ناما قوڵی یه‌کی کردوووه‌و چ هه‌له‌ و گوناھیکێ نه‌جام داوه!!

ده‌گیرنه‌وه که پێشه‌وا (احمد) له‌ سه‌ره‌مه‌رگدا نالاندویه‌تی، گوێی له‌ که‌سیڤ بوو ده‌یوت: که ناله‌ نالی نه‌خۆش تۆمار ده‌کری، ئیتر بێ ده‌نگ بوو، هه‌تا گیانی ده‌رچوو.

ئابه‌و شیویه‌ ئەو جوړه که سایه‌تیانه ئەم حه‌قیقه‌تانیه‌یان وەرده‌گرت و به‌ دُنیا ییه‌وه له‌گه‌ئیدا ده‌ژیان.

* * *

ئوه‌ی باس کرا لاپه‌ره‌ی ژیان بوو، به‌شوێنیدا باسی لاپه‌ره‌ی سه‌ره‌مه‌رگ دیت..

﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتُمْ تُعِيدُونَ﴾ (١١)

(۱۹) ئه ی ئینسان خۆت ئاماده بکه ، هاكا ، تهنگانه و نازاره کانی مردن هاوړی له گهل کومه لیک حق و حقیقهت و راسته قینه دا یه خه ی پی گرتیت (وهك دیتنی فریشته ی مهرگ ، فریشته کانی چاودیر ، مه نزل و مه قامت وه پیت و ترا:) نه مه ، نه و پیشهاته یه که خۆت لیی دوره پهریز ده گرت و خۆت لی په نا ددها .

دیاره مردن رووداو یکی سهخته و مړوؤ زور مه لده دات تارما ییه که ی له خوی دور بخاته وه و خوی لی بدزیته وه ، به لام مه رگیز نه وه ی بو ناکریت و بوی نالویت ، چونکه مردن شتی که کول نادات و به شوین ئاده میزاده وه یو هه نگا وه کانی خاونا کاته وه و هیلاک تابیت و له واده ی خویشی دوانا که ویت ، باسی تهنگانه کانی سه ره مهرگ به سه که جهسته بیئیته له رزه و په شوکان ، جا له کاتی که دایمه نی مهرگ سه ری مه لدا وه مړوؤ گو یی بیستی ئه م ئایه ته ده بیئت ﴿ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ نَمِيذًا﴾ ئا ئه مه نیتر نه و پیشهات و ساته وه خته یه که تو خۆت لی لاده دا و هه ولت ددها لیی دور پهریز بیت .

مړوؤ به دهنگدانه وه ی نه و بیرخستنه وه یه له رزی لی دیت به مه رجی هیشتا له ژباندایه : داخو حالی چون بیت کاتی هه والی نه وه ی پیده دریت له حاله تی که دا نه و هیشتا له کاتی گیان کیشان و گیان له ده ستداندایه ..

له روایه تی کی راست و دروستدا هاتوه کاتی حاله تی گیان کیشان به سه ره پیغه مبهردا (ﷺ) هات ؛ ئاره قی ناوچه وانی ده سپری و ده یفرموو : { سبحان الله ، به راستی مردن حاله تی کی سهخته } نه و زاته نه وه ی دهوت له کاتی که دا خوی لبقای خوی گه وره و بلندی و شکومه ندی هه لبرارد بوو ، داخو حالی که سانی تر چون بیت ؟!

جا له نایه ته که دا وشه ی (حق) هاتووه : ﴿وَجَعَلَتْ سَكْرَةُ الْوَيْنِ بِالْحَقِّ﴾ ۱۱ که ناماژیه بۆ نه وه ی که مروؤ له و کاته دا به ته واو ده تی حه ق و حه قیقه تی بۆ دهرده که ویت ، چونکه په رده له سه ر بینایی لاده بریت ، زۆر شتی بۆ دهرده که ویت که جاران نه یده زانی ، یاخود ئینکاری ده کرد ، به لام تازه کار له کار ترازاوه و کات به سه ر چوو ، بینینی جیهانی غه یب و شاراو ده کان سودی نیه ، تنگه یشتن له راستیه کان بئ هوده یه ، ئیتر ته وه یو په شیمانی وهر ناگیریت ، ئیمان و باوه رهینان به های نیه ، نه مه نه و حه ق و حه قیقه ته یه که خه لکیکی زۆر باوه ری پیی نه بوو ، خویان سه رگه ردان و په رته وازه کرد بوو به ران به ری !!

هر بۆیه کاتی که یه خه یان ده گریت و باوه ری پیده که ان هیچ سود و قازانجیکی نیه بۆیان !!

* * *

پاشان له ته نگانه و کۆسپه کانی مردنه وه ، بۆ سه ختییه کانی گۆره پانی کۆکردنه وه ، بۆ سه ختی و سامناکی مو حاسه به و لی کۆلینه وه ..

﴿وَنُوحٍ فِي الْبُحُورِ ذَرْبًا يَوْمَ الرَّجْدِ﴾ ۱۰ ﴿وَجَعَلَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقًا وَنَجِيًّا﴾ ۱۱ ﴿لَقَدْ كُنْتَ فِي ظُلُمٍ مِّنْ هَٰذَا فَنَكَّضْنَا عَنْكَ إِطْعَامُكَ فَمَعْرَكُ الْيَوْمِ﴾ ۱۲ ﴿وَقَالَ رَبُّنَا هَٰذَا مَا لَدَىٰ حَبِيدٍ﴾ ۱۳ ﴿أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ كُلٌّ كِغَابٍ مُّغْتَابٍ﴾ ۱۴ ﴿الَّذِي جَعَلَ مَعَ آدَمَ لَهَا آخَرًا فَأَلْغَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ﴾ ۱۵ ﴿قَالَ رَبُّنَا مَا أَطْعَمْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾ ۱۶ ﴿قَالَ لَا تَحْزَنْمُوا لَدَىٰ وَقَدْ فُتِنْتُمُ الْإِنْسَانَ بِالرَّجْدِ﴾ ۱۷ ﴿مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلَ لَدَىٰ وَمَا أَتَا ظُلْمًا لِلْعَبِيدِ﴾ ۱۸ ﴿

(٢٠) پاشا رۆژیک دیت فوو دهرکت به دهزگای (صور) دا ، ئەو ئیتەر رۆژی ئەنجامدانی ئەو هەرەشانیە که کاتی خۆی دهرکا (له کافرو موشریک و دوو پوهکان) .

(٢١) ئەو رۆژه هەر کهسیک دوو فریشتە ی لهگەڵدا یه کیکیان سهوقی دهکات و دهیگهیهنیتته شوینی دادگایی کردنی ، ئەوی تریشیان شایهته بهسهریهوه دۆسیه و پهروهندهکانی پێیه...

(٢٢) ئەوسا به یهکه یهکه ی تاوانباران دهوتریت: له راستیدا تۆ خۆت گیل دهرکه له باسی ئەم پیشهاتهو باوهپت پێی نهبوو ئیستا ئیتەر ئەوته پهردەمان لهسەر چاوت لاداووه ههموو ئەو شتانهی که بۆت باسکراوو به رونی دهیبینیت و ئەمۆ دهزگای بیناییت زۆر تیزه!!

(٢٣) له کاتی وهستاندا یهکی له فریشتهکان هارهلی بێ دینهکهیه و چاک دهیناسیت و رابردووی ئەو کهسه چاره رهشە ی لهبەر دهستدایه بۆیه دهئیت: پهروهردگارا: ئا ئەمە ی لای منە ، دۆسیه ی کارو کردهوه ی لهگەڵ خۆیدا ئامادهیه...

(٢٤) ئینجا دوا ی لپرسینهوه خوا ی گهوره فرمان دهات به ههردوو فریشتهکه و دهرمویت: ئاده ی ههرچی کافرو بی باوهپکی سهرکەش و بوغزن و پیلانگێڕ هیه فری بدهنه ناو ئاگری دۆزهخوه ....

(٢٥) ئەو جوژه کهسانه ی که کاتی خۆی قهدهغه ی ههموو خێرو چاکهیهکیان دهرکرد ، مافی خه لکیان پیشیل دهرکرد ، خۆی گومانی ههبوو له چه مکهکانی ئاین و لهم راستیانه و گومانیشی دهخسته دل و دهرونی خه لکیهوه...

(٢٦) ئەو کەسەى کە کاتى خۆى شەرىك و ھاوەلى بۆ خۆى گەورە بربار دەدا ،
دو قۆلى بىگرن و فرىى بدەنە نىو سزای بە ئىش و ئازارەو .

(٢٧) ئىنجا ھاو لە شەیتانە کەشى ديارە کە نامادە کراو ئەویش پاکانە بۆ
خۆى دەکات و دەلىت: پەرورەدگارا خو من لە خشتەم نەبردووە ، من پالنهەرى
نەبووم بۆ ئەو ھەموو گوناھو تاوانە ، بەلکو ھەر خۆى لە نىو گومپاى و سەر
لەشێواوێھە کى قولدا خۆى قەتیس کردبوو .

(٢٨) (ئىنجا ديارە شەیتان و ئادەمیزادى سەرگەردان لە بەردەم دادگای خاويیدا
، دەبىتە کىشەیان ، بۆیە خۆى گەورە بێدەنگیان دەکات و دەفەرموێت:) دەمە
دەمى و شەرە قسە لای مندا مەکەن ، چونکە کاتى خۆى من ھەرەشەى ھاتنى
ئەم پۆژەم خستبوو بەرچاوتان و راستیەکانم پێراگەیاندا بوون .

(٢٩) ئىتر قسەو بربارى من نەگۆرەو ھەلناوە شىتەو ، وە من ھەرگیز
ستەمکاریش نىم بەرانبەر بەندەکانم .

لەپراستیدا بىرکردنەو لەم بەسەرھاتانەى قیامەت بەسە بۆ ئەوێ کە مەزول زىانی
دنیاى لەم سەر زەوى یەدا بە وریایى و ھەستیارى و چاودێرى وردى خۆى
بەسەر بەریت ، بەتایبەت پىغەمبەرمان (ﷺ) پتر لە چواردە سەدە فەرموێتى:
من چۆن ئاسودە دەم لە کاتێکدا کە فریشتەى تايبەت کەرەناکەى بە دەستەوێھە ،
بە چەماوێھى وەستاو و چاومەروانى ئەوێھە فەرمانى پى بەدریت!؟

ھاو لەن وتیان ئەى پىغەمبەرى خودا؛ چى بلین - باشە - ؟ ..

پىغەمبەر (ﷺ) فەرموێ ، بلین : (حسبنا الله و نعم الوكيل)

واته: خوای گه وره مان به سه فریاد پره سمان بیئت، چاکترین و پیروزترین یارو یاهوو دلسۆزمانه. (ترمذي) روایه تی کردوو.

هه رکه سه ناماده کراوه به جهسته و ناخ و دهرونیه وه، دیار» لیپرسیینه وه» رووده کاته ناخ و نیهت و دهروون، هه ر شه ویش پاداشتی کارو کرده وه کانی له سهه وه دهه گیریت، فریشته یه که تاوانبار کهه راپیچ دهکات و فریشته یه که تر شایه تی له سهه دهه ده، رهنگه دوو فریشته چاودیره کهه بن خویان و دۆسیه ی کارو کرده وه ی مروقه که یان پییه، وه کو چۆن له دنیا دا کهه سین که ده بریت بۆ لیپرسیینه وه له دادگاهیه کدا .. به لام لییره ده بۆ بهردهم دادگای خواوهندی بهه میزو بهتوانا، که هیچ شتی که له دهستی قودره تی و له ژیر رکیفی دهه رناچیت.

نا له و بارو دۆخه تهنگانه و سامنا کهه دا پیی دهه وتریت: ئه مپۆ ئیت (واقع) و به سه رهاته که ی روونه و بی په رده یه، ئه مه؛ ئه و رۆژیه کهه خۆقت ئی گیل کردو حسابت بۆ نه کرد، ئه وه ئیت په رده مان له سهه دهه زگای بیناییت لاداو وه ته ماشا بکه، ئه مپو چاوه کانت تیژن و به چاکی راستی یه کان ده بین!

نا لییره ده یه که له دوانه کهه پیده چن ئه و فریشته یه یان بیئت کهه دۆسیه ی کرده وه کانی هه لگرتوو، ده لیت: ئه مه هه رچی یه که کرده وه لای منه و ناماده یه، پیویست به هیچ شتی که تر ناکات بۆ دادگای کردنی.

ئینجا ریه وه ی ئایه ته کان باسی لیکۆلینه وه و لیپرسیینه وه کهه ناکات، به لکو یه که سه له باسی بریاری دادگای سه رتا پا دادی ئیلاهی دهویتی و بریاره که ده ره کات و ده ست به جی ئه نه جام ده دیت .. فه رمان ده دیت هه ر به و دوو فریشته یه که له دنیا دا چاودیریان ده کردو - ئه و ئاگای له خۆی نه بوو حسابی

بۇ نەدەكردن ، بەلەم ئەوان ھەرچى دەكردو دەيوت و نىيەتى ھەبوو لەسەريان كۈدەكردەو ھە بە دەزگای زۆر پېشكە وتوو تۆماريان دەكرد بۇ ئەو رۆژەو بۇ كاتى ئەو لىپرسىنەو ھە .

ئىنجا فەرمان دەدرىت: ئادەى ھەرچى كافرو بى دىنو سەرسەختە بىخەنە دۆزەخەو، بىگومان ئەو سىفەتانە ئەوئەندەى تر بارودۇخەكە سەخت و دژوار دەكاتلە سەر ئاپوختيان، چونكە ئەو بەلگەيە لەسەر تۈپەبوونى خواوئەندى خەشمگىر لەو جۆرە كەسانە، لەو بارودۇخە سامناك و ترسناكەدا، ئەو سىفەتانەش زۆر ئاشىرىن و ئاپەسەندو ئالەبارن، لە ھەر كەسىگدا بىي شايستەى ئەو ھەيە كە سزای سەخت بدرى ، چونكە كابرا كافرە، سەرسەخت و ئىنكارە، قەدەغەو رىگىرى لە ھەموو خىرو چاكەيەك دەكات، دەستدرىزكارو سنور شكىنە، گومان دروستكەرە، شەرىك و ھاوئەلى بۇ خوای گەورە بېرىار داوہ .. كۆتايى ئايەتەكەش بە دووپات كىرەنەو ھى سزا سەختەكە دىت كە دووپات كىرەنەو ھى ناوئەت .. چونكە پېشتر گىرۈە بوو، بەلكو تەنھا بۇ دەست نىشانكردنى شوئەنەكەيەتى لە دۆزەخدا كە فەرمان دەرچوو فرى بدرىتە ناوئەت ..

ئەوسا ھاوئەلەكەى لە جنۇكە ترسو لەرز دايدەگىرئەو دەلئەت: ئەى پەرۋەردگارم مەن ھۆكارى سەركەشى و ياخى بوونى ئەو نىم، بەلكو ئەو ھەر خۆى لە گومرايى يەكى قولدا خۆى قەتەيس كىرەبوو. ديارە ئەم ھاوئەلىان ئەو شەيتانەيە كە كراوہ بە مۆكلى بۇ تاقىكردەنەو ھى ، بەلەم لە ترسا حاشادەكات لەو ھى كە ئەم دەستى ھەبووبى لە سەرگەردانى كىرەنەدا، بۆيە دەلئەت: بەلكو ئەو خۆى كەسىكى ئالەبارو سەرگەردان بوو و گوئى گرتووہ بۇ وەسۋەسە و ھاندانەكان!!

لە قورئاندا دىمەنى تىرىش ھەيە كە باسى حاشا كىردى ھاۋەلە شەيتانە كە دەكات
لە ھاۋەلە ئادەمى يەكە ..

لە ۋانە شە ھاۋەلە كە مەبەست فرىشتە يەكە چاۋدىر بىنت، كە دۈسيە
كىردە ۋە كانى پىيە، بەلام ھەلۈيىستە كە ئەۋەندە سەختە ۋاى ئى دەكات كە
حاشابكات لە كااتىكىدا ئەۋ تاۋانىكى نىيە، بەلام ئەۋە روۋن دەكاتە ۋە كە
ھەرچەندە ھاۋەل ۋ چاۋدىرى ئەم سەرسەخت ۋ نالە بارەي كىردۈۋە، بەلام ھىچ
دەستى نەبوۋە لە كارە ناباش ۋ خراپە كانىدا.

جا كەسى بى تاۋان حاشابكات، ئەۋ ھالەتە ئەۋە دەگەيە نىت كە كارە ساتىكى
گەرە ۋە ۋىرانگەر ۋ ترسناك ۋا خەرىكە پىش دىت!!

بۇيە گوتارى يەكلا كەرە ۋ دەفەرموئىت: ئىتر ئىر شۈئى دەمە دەمى ۋ
تۆمە تبار كىردى يەكەدى نىيە، پىشتەر ھەرە شەي ئەم پىشەت ۋ روداۋانەم
پىپراگە ياندېۋون، ھەموو شتىكىش تۆمارە ۋ دەستكارى ناكىرت، پاداشتى ھەر
كەسىكىش لەسەر بىنەما تۆمار كراۋە كەنە - ئەلبەتە نىيە تىش حسابى خۇي ھەيە -
كەسىش ستمى ئى ناكىرت، چونكە ئەۋ كەسەي پاداشتە كانى رىكخستۈۋە
دادۈۋەرىكى دادپەرۋەرە.

بەم شىۋەيە دىمەنى لىپرسىنەۋە سامناكەكە، بەۋ ھەموو تۈندى ۋ ھەرە شانەۋە
كۆتايى دىت، بەلام كۆتايىشى نەھاتۈۋە، چونكە ئايەتەكەي دواتر دىمەنىكى
ترسناك ۋ تۆقىنەر باس دەكات :

﴿يَوْمَ نَقُولُ لِإِصْهَمَ هَلْ آمَنَّاكَ وَنَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ﴾ (٣٠)

(٣٠) پوښتک دیت (ئوهونده خه لکی بئ شومار فېرئ ددریتته دوزخه وه) به دوزخ ده لئین: ئایا ئه وه هر پر نه بویت؟ ئه ویش له وه لاما ده لئیت: ئایا کهسی زیاتر نیه؟! هینشتا جینگه ی زور ماوه!!!

دیمه ن و رووداوه کان هه مووی گفتوگویه .. خوای گه وره رووبه دوزخ ده فهرمویت پرسپاری ئی ده کات و وه لام ددریتته وه، دیمه ن و پینشهاتیکی سامناکه .. ئه وه ته هه رچی کافره سه رسه خته کانه، ئه وانه ی که دژی خیر و چاکه ده وه ستان و ده ستدریژکارو گومان دروستکه ر بوون .. ئه وانه ی که زور زور بوون و پۆل پۆل فېرئ درانه ئیو ناگری دوزخه وه و له سه ر یه کتر که له که بوون .. ئه و سا خوای گه وره پرسپار له دوزخ ده کات و ده فهرمویت: ئایا پر بویت؟ ئایا به سته ؟ به لام دوزخ خووی ده خواته وه و داخ له دلّه و وه کو برسی یه کی زور خورده لئیت: ئایا کهسی تر ماوه؟ کهسی تر نیه گیروده ی بکه م؟ کیسی تر نیه سزای سوتاندنی پیچپیزم؟ به راستی ترس و بیم و سامناکی یه کی بئ وینه یه .. له وه ریشه وه له به رانبه ر ئه م دیمه ن و رووداوه سامناکه وه، دیمه نیکی ناسک و نازدارو پرله سوز و جوانی و قه شه نگ خووی ده نوینسئ. ئه ویش دیمه نی به هه شته، له ته قواداران و دینداران نزیکه و ده بینن، له گه ل ریزو پیشوازی بئ وینه دا:

﴿وَأَنذَرْتُ الْجَنَّةَ لِلْمُفْسِقِينَ فِي رَبِّهِمْ﴾ (٣١) هَذَا مَا تُرْمَدُونَ لِكُلِّ أَزْوَاجٍ حَفِيفٍ﴾ (٣٢) مَن خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَظِيمَ وَجَاءَ

بِقَلْبٍ مُّئْتَبِرٍ﴾ (٣٣) أَدْخُلُوها يَوْمَ تَكُونُ الْأَشْجَارُ أَكْثَرُ﴾ (٣٤) لَمْ يَأْتِكُمْ رِيحًا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ﴾ (٣٥)

(٣١) له و لاشه وه به هه شت نزیک خراوه ته وه له ته قوا داران و پاریزکاران و

خواناسان (بەڕیزی شایستەو بە ھۆکاری بوراق ئاسا بە گوێرە ئاستی ئیمان و خواپەرستی و کرداریان دابەش دەکڕن بەسەر بەهەشتەکاندا و) هیچ دورنیه لێیانەو .

(٣٢) (ئینجا کە دەگەنە بەهەشتەکیان پیشوازی گەرم و شایستەیان ئی دەکڕن و پێیان دەوتریت): ئەمە ئەو بەلێنەیه کە کاتی خۆی پەروردگاری میهرەبان وادەو بەلێنی پێدا بوون ، ئەم نازو نێعمەتانە ئامادە کراوە بۆ ھەموو ئەو بەڕێزانەیی کە ھەمیشە دڵیان لای پەروردگاریان بوو و زۆر مەبەستیان بوو ئەو زاتەیان ئی نەپەرەنجیت ، سنۆرەکانی خوایان پاراستوو و ھەولیانداوە نافەرمانی خوای گەرە نەکن ...

(٣٣) جا ئەوێ کە لە کاتی تەنھایی و پەنھانیدا لە خوای گەرە ترساییت و حسابی بۆ ئەو زاتە کردییت و بە دڵیکی پر لە ئیمان و شەوقەو گەرابیتەو بۆ لای پەروردگاری ....

(٣٤) ئەو بەو بەختەوەرانە دەوتریت: بفرمون بچنە ناو بەهەشتەو لەگەڵ سەلام و ناشتی و ئارامی و ھێمنیدا ، ئیتر لەمڕۆ بە داواوە کات بۆ ھەمیشەو ھەرگیز تەواو نابییت و ژێان بەردەوامە لەو پەڕی بەختیاری و شادی و کامەرانیدا .

(٣٥) ئەو بەهەشتیانە ھەرچی داوا بکەن ، حەز لە ھەرچی بکەن لەو بەهەشتەدا بۆیان ئامادەیه ، بەلکو زۆر لەوێش زیاتریان پێ دەبەخشین کە داوا دەکەن و حەزی ئی دەکەن (کە یەکیکیان تەماشای کردنی زاتی (ذوالجلال و الأکرام)ە،

خوای گه‌وره ناویمیدمان نه‌کات و به دیداری زاتی شکۆمه‌ندی خۆی شادو
خۆشنودمان بکات).

له‌راستیدا له هه‌موو وشه‌یه‌کدا ریز و خۆشه‌ویستی نومایانه، دیمه‌نیکى هیورو
پرسۆزه، ره‌زامه‌ندییه‌کی قه‌شه‌نگه، دیمه‌نی به‌هه‌شته نزیك خراوه‌ته‌وه له
ته‌قواداران، به‌ ئاسانی وبه‌ هۆکاری زۆر پینشپه‌فته و زۆر خیرا، له
ساته‌وه‌ختیکى که‌مدا، له‌ یه‌کێ له‌ گۆره‌پان و شویته رازاوه‌کانیدا داده‌به‌زن هیچ
دوور نیه‌ لیایانه‌وه، له‌گه‌ل ره‌زامه‌ندیی زاتی په‌روه‌ردگادا، له‌ به‌هه‌شتی نه‌پراوه
و به‌رده‌وامدا! ئه‌مه‌ش به‌لێنى خوای گه‌وره‌یه و دیته‌ دی بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ به
دل و به‌ کول گه‌راونه‌ته‌وه بۆ لای ئه‌و زاته، ئه‌وانه‌ی کاتى خۆی سنوره‌کانی
خوای گه‌وره‌یان ده‌پاراست و سنورشکینیان نه‌ده‌کرد، جا ئه‌و که‌سه‌ی کاتى
خۆی ترسی زویربوونی په‌روه‌ردگاری له‌دڵدا بووبیت و به‌ دلێکی پر له‌ سۆزو
خۆشه‌ویستی یه‌وه گه‌رايیته‌وه وه‌میشه‌ دلێ له‌ لای خواوه‌ندی میهره‌بان
بووبیت .. ئا ئه‌وانه‌ پێیان ده‌وتریت: فه‌رمون بۆ ناو به‌هه‌شت له‌گه‌ل سلا‌وو
ری‌زدا، له‌گه‌ل ئاشتی و هیمنیدا، ئه‌وانیش کاتى به‌و سیفاتانه‌وه له‌ لایه‌ن
په‌روه‌ردگاری ئازیزیانه‌وه وه‌سف ده‌کری‌ن دُنیا ده‌بن که‌ په‌روه‌ردگاریان له‌ ریزی
ئه‌وانه‌دا حسابیان بۆ ده‌کات که‌ دلێان له‌ دنیا‌دا به‌رده‌وام لای خواوه‌ندی
میهره‌بان بووه، سنوره‌کانیان پاراستوه، ترسی ره‌نجاندنی خواوه‌ندی ئازیزیان
له‌ دڵدا بووه هه‌رچه‌نده به‌چاوی سه‌ر له‌ دنیا‌دا به‌ دیداری شاد نه‌بوون، ئه‌وانه
کاتى خۆی به‌رده‌وام ملکه‌چ و فه‌رمانبه‌ردار بوون.

ئا ئهوانه پييان سورتيت: فهرموون بو ناو بههشت لهگهڵ ناشتی و هيوری و
هيمنی بهردهوامدا، ئيتر ئيو بههيميشه له بههشتدا دهحهوينهوه و روژگاری
ژیانی نهپراوه و بئ کوئا دهست پیدهکات..

ئینجا ئاگادار دهکړین له لایه زاتی پهروهر دگارهوه که لهوئ نازو نيعمهتهکانی
بئ سنوره و ههرجی داواکه بویان ئه نجام دهدریت زوړیش به زیادهوه، ههرجی
داوادهکهن، ههرجی پیشنیاردکهکن ناگاته ئهوهی که بویان ئاماده کراوه،
چونکه نازو نيعمهتهکانی پهروهر دگاریان بئ سنوره..

* * *

پاشان بهشی کوتایی سوره ته که دیت، ئایه تهکان به خیرایی تیده په پهن و
کاریگه ری خویان به جئ دیلن، ئامازه به تیاچوونی پیشینه کان دهکهن، ههروهه
ئامازه به گهردوونی فراوان که وهکو کتیبیککی ئاشکرای کراوه خوی نومایان
دهکات، ئامازهش به زیندوویونهوه و کوکردنهوهی گوپه پانی حهشر له
دیمه نیکی تازهی ئاشکرا دا دهکات هاوړئ لهگهڵ کاریگه ریی و ئاراسته کردنی
مه به ستداری قولدا بو سه ر دل و ههست و نهسته کان :

﴿وَكَمْ أَمَلَكْنَا بَالَهُم مِّن فَرَنٍ مَّمْ اشْتَدَّتْ بِهِمْ بَلَاءُنَا فَتَبَوَّأُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِن مَّجِيسٍ ۝٢٦﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِّمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ۝٢٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَا مِنْ لَّوْبٍ ۝٢٨﴾ فَأَمَّا عَلَى مَا يُقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ
السَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ۝٢٩﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَرَ الشُّجُورِ ۝٣٠﴾ وَاسْبِحْ يَوْمَ تَبَاكَ السَّاعَةُ مِنَ مَّكَانٍ

قەیس (۱) یۆم یسمۆن الصیمه بالعی ذلک یۆم الخروج (۱۲) إنا عن عقی وئیث ولینا المصیر (۱۳)
 یۆم نشق الأرض عنهم سراعاً ذلک حشر علینا یسیر (۱۴) نحن أعلم بما یقولون وما أنت علیهم بحار
 فذکر القرآن من یحاث وعید (۱۵)

(۳۶) باشه ئەو خەلکە بۆ تینافکرن ، بۆ بیر ناکەنەو» ئیمە چەندەها نەوهمان
 پینش ئەمان لەناو بردوو ، کە زۆر لەمان دیندە ترو شەپەنگیز ترو دەسەلاتدار
 تریبون دە بگەرین بەسەر زوویداو سەرنج بدەن ، ئایا هیچ شتیک فریایان کەوت
 و پەنایدان .

(۳۷) لە راستیدا ئا لەو بەسەر هاتانەدا یاداوهری پون و ناشکرا هەیه بۆ هەموو
 ئەو کەسانەى کە بە دل گوێ دەگرن بۆ راستیهکان و دادەچلەکی و دەبنە
 شایەت لەسەر راستی قورئان و فەرمودەکانی خواو پیغەمبەرەکەى ...

(۳۸) (باشه ، ئەو خەلکە بۆ بیر ناکەنەو ، ئەو زاتەى کە ئەم قورئانەى ناردوو
 دەفەرمویت:) ئیمە لە راستیدا ئاسمانەکان و زەویمان لە ماوهى شەش پۆژدا
 دروستکردوو و هیچ ماندوش نەبوین لە دروستکردنیاندا (دیاره کە ئەو زاتە
 فەرمانی بونی هەر شتیک بدات دەست بەجی فەرمانەکە ئەنجام دەدریت: ئەو
 پۆژانەش کە ئاماژەى پى فەرموو ، هەر خۆى دەزانیت ماوهکەیان چەندە!!) .

(۳۹) ئەى محمد ﷺ تا دەتوانیت خوگرهه له بهرانبهه گوفتارو قسهى نابەجی
 خوا نەناسانەو ، خۆت سەرگەرم بکە بە شوکرو سوپاس و تەسبیحات و
 ستایشی پەرورەدگار تەو پینش هەلاتنى خۆر و پینش ئاوابوونى (کە سەرەتای
 پۆژیکی نوێ و کۆتایی هاتنیەتى و جیگەى سەرنج و تیرامانە بۆ ئیماندار) .

(۴۰) ھەرۋەھا لە شەۋگارىشدا نوپۇز و تەسبىحات و ستائىشى پەرۋەردگارت بىكە و دواى نوپۇزەكانىش . (بە ويردەكانى: سبحان الله ، الحمد لله ، الله اكبر ، ... ھتد بەردەوام بە لەياكردنىدا).

(۴۱) ھەرۋەھا چاك گوى بگرە بۇ باسەكانى پۇژى قىامت ، چونكە پۇژىك دىت جاپدەرەيك ، بانگدەرىك بانگ دەكات لە نرىكەۋە: (ئەى ئىسكە پزىسو داتەپىۋەكان ، ئەى مردوۋ تىكەلېۋوۋەكانى ناو خاك ، ئادەى خۇ ئامادەكەن بە فەرمانى خوا بىنەۋە بە مەۋقەكانى جاران) .

(۴۲) ئەۋ پۇژە ئىتر كە گوئىيان لە نركەى دەزگای (صور) دەبىت كە ھەق و ھەقىقەت و راستى يە ئىتر ئەۋ پۇژە پۇژى ھاتنە دەرەۋىيە (ھاتنەدەرەۋى ئىۋە لەنىۋ خاك ، لە گۆپەكان ، لە ناخى زەۋى) .

(۴۳) خەلكىنە: دۇنيابن كە ھەر ئىمە ژيان دەبەخشىن ، ھەر ئىمەش مردن پىش دەھىنن ، گەرانەۋەشتان ھەر بۇ لای ئىمەيە .

(۴۴) پۇژىك دىت زەۋى بە خىرايى درزو قلىشى تى دەبىت و خەلكەكەى ناۋى بە پەلە دىنە دەرەۋە بىگومان ئەۋ كۆكردنەۋەيە لای ئىمە زۇر ئاسانە .

(۴۵) ئىمە چاك گوى بىستى قسەۋ گوفتارى نابەجىي خوا ئەناسانن ، دەرپارەى تۋ ئەى محمد ﷺ ، دەرپارەى قىامت و زىندوبونەۋە ، دەرپارەى قورئان ، بىگومان تۇ زۇردار نىت و دەسەلات بە سەرياندا نىيە ، بەلكو كارى تۋ ئەۋەيە كە بەم قورئانە ئەۋ كەسانە بىدار بىكەيتەۋە كە لە ھەرەشەكانى ئىمە دەرترسن و لىپرسىنەۋەى ئەۋ پۇژە زۇر بە گرنگ و ھەند دەگرن .

جا ھەرچەندە شىۋازىڭ لەو ۋايەتەنە لە سەرەتاي سۈرەتەكەدا ھاتوۋە. بەلام كاتى كە لە كۈتايى يەكەشىدا بە شىۋازىڭكى نوئى و كارىگەرىيەكى نوئى، ۋە بەو چىرى و خىرايى يەۋە دىت، تام و چىژىڭكى تىر دەبەخشى جياۋاز لەۋەى كە بە دىژىرتىر لە سەرەتاي سۈرەتەكەدا ھاتوۋە. ئەمەش لە تايبەتمەندى يە سەرسۈرھىنەرەكانى قورئانە!

لەم كۈتايىيەدا باس لە ھەمان ھەقىقەتى پىشوو دەكات، بەلام بە شىۋازىڭكى نوئى، پاشان رووداۋ و گۆپرانكارى سەدەكانى رابوردوۋ دەخاتە بەرچاۋ لە ناۋچە جياۋازەكانى سەرزەۋىدا، كە زۆربەيان بەشۋىن خوشگوزەرانىدا گەپاون و ھەموو خەميان بۇ ئەم چەند رۆژەى ژيانى دىنا بوۋە، كاتىكىش خۋاى گەرە ھەناۋى بردوۋن كەسيان ئى دەرياز نەبوۋە.

لەپاستىدا پەندىر نامۆزگارى ئاشكرا بەدى دەكرىت لە تياچوۋنى خەلكانى سەردەمەكانى رابردوۋدا، بۇ كەسانىڭ كە خاۋەنى دلىكى زىندى و ھزىڭكى ھۆشيارن، ئەۋەى ئەۋ باسانە بىدارى نەكاتەۋە ديارە كە دلىكى مردوى ھەيە، يان ھەر دلى نىە .. بەلكو كەسىڭ كە دەرگاي بىستنى ھەبىت وگوئ دىرى ئەۋ جۆرە بەسەرھاتانە ببى ھەق ۋايە داچلەكىت و بىرىكاتەۋە، چۈنكە دلو دەروۋنى مرقى ھۆشيار ھەستىيارە بەرانبەر بەسەرھاتى خەلكان و نەۋەكانى رابوردوۋ، كەمترىن بىدارى و كەمترىن كرانەۋە بەسە بۇ بىرىكردنەۋە لە رووداۋ و ياداۋەرى يەكان لە پىشھات و بەسەرھاتە سەختەكان، بىگومان كارىگەرىيى خۋى دەبى لەسەر دلو دەروۋنە ھەستىيارەكان..

ئەو دەبوو پێشتر هەندێ لە لاپەرەکانی گەردوون هەندراپەو، بەلام لێرەدا ناماژەیی بەو کردوووە کە دروست کردن و داھێنان لای خوا ی گەورە کاریکی زۆر ئاسانە لە نێو ئەم بەدیھێنراوە گەورە و بێ سنوراندە، ئیتر زیندوکردنەوێی مردوان لە بەرانبەرێانەو شتیکی زۆر سوک و بچوک و ئاسانە ..

دیارە خۆر هەڵاتن و ئاوابوونی وە دیاردەیی شەو کە بەشوێن خۆرئاوا بووندا دەست پێدەکات، پەيوەندی بە گەردوونەو هەیه، هەموویشی پەيوەستە بە تەسبیحات و ستایش و ھەمدو سوپاسگوزاری و سوژدەیی باوەردارانەو، لە ھەمان کاتدا ھاندانە بۆ ئارامگرتن و خۆگری لەسەر گوشتاری نابەجێی بیباوەران دەربارەیی قیامت زیندوکردنەو .. وە ئینکاری دەستەلاتی رەھا ر بێ سنوری خوا یی دەربارەیی دووبارە زیندوکردنەو یان ئیتر کەش و ھەوایەکی نوێ دەوری ئەو بایسە دەدات، کەش و ھەوای خۆگرتن و ئارامگرتن و سوپاسگوزاری و تەسبیحات و ستایش و سوژدەبردن، کە ھەموویشی بەستراوە بە بابەتەکانی گەردوون و بونەوەرەو، ھەموو ئەوانەیی ھەستەکان دادەچلەکنێ، کاتی کە سەرنجی ئاسمانەکان و زەوی دەدات - بە شیوازی ئاسایی، یان لەسەر شاشەکان - یاخود ھەرکات سەرنجی دیمەنی خۆر هەڵاتن یان ئاوابوون و پەیدا بوونی شەو دەدریشت، یاخود ھەرکات ئیماندار سوژدەو کڕنوش لە نوێژەکاندا دەبات لە بەرەبەیان و ئیوارەکاندا.

پاشان بە شیوازیکی نوێ بایسکی گرنگ دووبارە دەکاتەو کە پەيوەستە بەم گەردوونەیی کە نومایانە و خوا ی گەورە داوا لە پێغەمبەر (ﷺ) وە تاکە تاکە ی باوەرداران دەکات کە خۆگرن لەسەر تەسبیحات و ستایش و سوژدەو

خواپەرستيان بەردەوام بن، چونكە تۆ چاۋەپروانى دەكەيت و بە تەمای لە ھەر چركەساتىكى شەو يان رۆژدا رووداوينكى گەردوونى زۆر گەورە و گرنگ و فراوان روويدات كە مەگەر غافل و بى ئاگاكان حسابى بۆ نەكەن، ئەمەش مەبەستى سەرەكى و بابەتى ھەرە گرنگى سۈرەتەكەيە .

لەپراستيدا ئەمە ديمەنىكى نوڧى سەرنج راكېشە، لەو رۆژە سەخت و تەنگانەيەدا، پېشتەر لە ئايەتى (۳۰-۳۱)دا بە شىۋازىكى تر و لە ديمەنىكى جياوازدا وىناي كوردبوو، بەلام لىرەدا لەباتى باسى فوكردن بە كەرەنا تايبەتەكەدا، باس لە دەنگىكى گەورە دەكات. بەشۋىتيدا ديمەنى ھاتنە دەرەھى مرۆفەكان لە توڧى درزەكان و لەت بوونى خاكى زەھى نومايان دەكات .. سەيرە ئەم ھەموو خەلكەى كە لە رابوردوودا گوزەريان بەسەر زەويدا كوردوۋە ھەتا كۆتايى ھىنان بە دنيا و گەشتى سەرزەھى!! ھەمويان كە لە ژمارە نايەن لە گۆرەكانيان لە توڧى خاكدا دىنە دەرەھە زۆربەيان كەلكە بوون لەسەر يەكتەر ھەرەكو (معرى) لە دوودېر ھۆنراۋەدا باسيان دەكات، كە ئەمە واتاكەيەتى:

لەوانەيە گۆرېك ھەبېت چەندەھا جار جەنازەى تىكرابى .. پىكەنىنى بېت بەو ھەموو خەلكە ھەمە جۆرەى كە لە توڧىدايە، چەندەھا خەلك نىژراۋە بەسەر نىژراۋەكانى تردا بە درىژايى زەمان و پانتايى زەمىن!!

سەرزەمىن ھەمووى قار قار دەبېت و درزى تى دەبېت جەستە ئىسك و پروسكەكان و سەرچەم خانەكان كە ون بوون لە توڧى خاكدا و لە كون و كەلىنى زەويدا، كە مەگەر ھەر خوا بزانى كە لە كوڧىدا گىرساۋنەتەۋە، ئەو زاتە

سەرجه میان، سەرله نوێ زیندو دهکاتهوه، بهراستی دیمه نیکی سهیره و بۆچوون له ناستیدا کول و کۆله!!

جا له سایه ی ئهم دیمه نه گهرم و وروژینه رها نهو حهقیقه ته دوویات دهکاتهوه که نهو خه لکه ناحالێ و بیرکۆلانه قسه و باسی له سه ره ده کهن، یاخود ئینکاری ده کهن و باوهریان پێی نهی .

به ئێ !! له سایه ی ئهو دیمه نه و رووداوانه دا ئایه ته کان روو ده که نه پیغه مبه ر(ﷺ) تا دنیای بیت و خوگر بیت له به رانبهر ده مه ده من و گو تاری نا به جی و بیباوه رپیان له به رانبهر ئهم حهقیقه ته روو و ئاشکرایه دا که له ناخ و ویردانی باوه رداردا هیچ جیگه ی گومان و دوودلی نهی، بۆیه ده فره مویت :

ئیمه ناگادارین و له ئیوه چاکتر ده زانین که نهو ناخه زو نا پوختانه چی ده لێن، تو ده سه لاتت به سه ریاندا نهی، نه وانه نهو هه لوێسته یان به سه ردا تینا په ریت و خویان ده بیننه وه . دیاره نهو هه ره شه یه کی ترسنا که و نه هه مه تی سامناک یه خه یان ده گریت - گهر فریای خویان نه که ون - تۆیش وه نه بی ده سه لاتت هه بی به سه ریاندا و به زۆر نا چاری ئیمان و باوه رپیان بکه ییت، چونکه نهو به ده ست تو نهی، نهو به ده ست ئیمه یه، ئیمه چاودیریان ده که ین و ناگامان لێیانه، له به ره نهو تاکه هۆکار نه وه یه که تو به م قورئانه یاداوه ری نهو که سانه بکه ییت که له هه ره شه کا نی ئیمه ده ترسن .

بیگومان قورئان دله کان راده وه شینێ، ده روونه کان ده هه ژینێ، گهر دلی هۆشیار و بیدار هه بیت، ترسی نهو روژگاره ی له ناخدا هه بیت و باوه ری به و راستیانه هه بیت که به و شیوازه سهیره دلی ده روونه کان ده هیننه له رزه!!

جا كاتى كە ئەم سۈرەتە بەجۈانى بەسەر خەلكىدا دەخوئىرئىتەۋە ئىتر پىۋىستى
 بە زۆردار نىيە مليان با بدات و بەزۆر باۋەريان پى بسەلمىنى، چونكە خۇى ھىزو
 دەستەلاتىكى ۋاى تىدايە كە زۆردارەكان نىانە، ۋە ئەۋەندە كارىگەرىى ھەيە لە
 سەر دلى مۇقەكان كە زۆر بەھىزترە لە قامچى زۆرداران:
 ديارە خۋاى گەۋرە راست و رەۋان و چاكى فەرموۋە بۇ داچلەكاندنى دلى زىندوو
 ھوشيارەكان ..

﴿رَبَّنَا قَبَلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ (١٧)

﴿البقرہ﴾

پەرۋەردىگارە ئەم كارەمان لى ۋەرىگەرە ۋ لە رىزى چاكەكانماندا تۆمارى بكە ،

چونكە بەپاستى تۆ خۋايەكى زۆر بىسەر ۋ زانائىت .

﴿سورهتی (الذاریات)﴾

ئەم سورهتە کەش و ھەوایەکی تایبەت بە خۆی ھەیە، باس لە چوار جۆر ھێز دەکات .. کە ھەموویان فرمانبەرداری خۆی گەورەن ھەرچەندە دەستەواژەکان زۆر روون نین، بەلام کاریگەرییان ھەیە لەسەر دڵ و دەروون، چونکە ناشکرایە ئەو شتە گەورەیی و نەینی خۆیان ھەیە، بۆیە خۆی گەورە سویندیان پێدەخوات:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالذَّارِيَاتُ ذُرَّاتٌ ۝١ فَالْمُتَلَيَاتُ وَفَرَآ ۝٢ فَالْمُتَرَيَاتُ يُرَا ۝٣ فَالْمُعَيِّنَاتُ أَمَّا ۝٤ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ۝٥ وَإِنَّ الْآلِينَ لَوَاقِعٌ ۝٦﴾

(ذاریات و حاملات و جاریات و مقسمات) لەو دەستەواژە و شانە نین کە خەلکی ئەو سەردەمە لە مەبەستەکیان تیگەیشست، بەلکو پێویستیان بە پرسیدار لێیان و رونکردنەوە دەبازەیان ھەیە، ھەر بۆیە کاریگەرییان ھەبوو و ھەیە لەسەر ھەست و نەستەکان و مەبەست و سایە تایبەت بە خۆی ھەیە، رەنگە مەبەستی خۆی گەورە ھەر ئەو بێت کە کەش و ھەوایەکی تایبەت بە سورهتە کە ببەخشیت.

سەیر لەو دایە ھێشتا سویندەکانی سەرتای سورهتە کە کوتایی نەھاتوو، سویندیکی تر دیتە مەیدان ﴿وَاللَّهُ ذَاتُ الْكُرْسِيِّ ۝٧﴾ ئەم سویندەیش بۆ باسی حالەتێکی ئەو خەلکە ئەو ﴿إِذْ كُنَّا قَوْلًا مُّخْتَلَفًا ۝٨﴾ ، واتە : قسەکانتان زۆر بێ سەر و بەرھە و ھیچ بنەمایەکی نیە، ھەمووی گومان و درۆ و دڵەسەییە و ھیچ

بهنه‌مایه‌کی زانستی و دُنیا که ره‌وه‌ی نیه .. شایانی باسه ده‌ست‌پیکردنی ئەم سورته بهم شیوه‌یه و ریزه‌وه‌که‌ی به گشتی، مه‌به‌ستیکی روون و ناشکرای له پشته‌وه‌یه، ئەویش په‌یوه‌ست کردنی دَلّی مَرّقه‌کانه به ئاسمانه‌وه، به‌خوای گه‌وره‌وه‌ی به نه‌ینی یه‌کانه‌یه‌وه ، رزگارکردنی‌ته‌ی له له‌مپه‌رو گرفته‌کانی زه‌وی، رزگارکردنی‌ته‌ی له هه‌موو کۆت و به‌ندیك که نایه‌لێت مَرّقه‌ لیبریت بۆ خوا، به‌ته‌اوه‌تی یه‌کلایی بێته‌وه، بۆ خزمه‌تی به‌رنامه‌ی ئەو زاته، رابکات و هه‌لبێت به هه‌موو هه‌ست و نه‌ستی‌وه بۆ ده‌سته‌به‌رکردنی ره‌زامه‌ندی په‌روه‌ردگاری، بۆ پیاده‌کردنی ئەو فه‌رمانه‌ی ﴿فَقَرُّوا إِلَى اللَّهِ﴾ هه‌روه‌ها بۆ نه‌جامدانی ئەو داخوازی‌یه‌ی که ئەو زاته له به‌نده‌کانی ده‌ویتی : ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِعِبَادُونَ﴾ ..

له راستیدا سه‌رگه‌رمی خه‌لکی بۆ په‌یداکردنی رزق و رۆزی و شاره‌زایی که میان له ده‌ستی قودرته‌ و نه‌ینی یه‌کانی قه‌ده‌ری ئیلاهی، له کۆسپه‌ زه‌ق و به‌ربه‌سته ئەستوره‌کانن له به‌رده‌م مَرّقه‌دا، قورئان به (جدی) هه‌ولده‌دات که دله‌کان له‌و بواره‌دا به‌به‌ستی به ئاسمانه‌وه، نه‌ک به زه‌وی و هۆکاره‌کانه‌یه‌وه :

﴿وَلِيَّ السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ﴾ .. ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْتَبَّيْنِ﴾

هه‌روه‌ها له‌م سورته‌دا باسی سه‌خاوه‌ت و به‌خشنده‌یی ئیبراهیم ده‌کات که چۆن بۆ ژماره‌یه‌کی که‌م له میوانه‌کانی - که نه‌شی ده‌ناسین و فریشته بوون - چۆن خێرا گۆشتی سوره‌وه‌کراوی گوێره‌که‌یه‌کی قه‌له‌وی بۆ ئاماده‌کردن !! هه‌ر به‌ گه‌یشتنیان و سلۆکردنیان میوانداری ئی کردن !!

جا هه‌ڵدان بۆ رزگارکردنی دڵان له کۆت و به‌ندی زه‌وی، له خه‌می رزق و رۆزی، وه به‌ستنی به سۆزه‌وه به ئاسمانه‌وه، تا رۆح بدات له شه‌قه‌ی بال و له‌و مه‌ودایه‌دا بفریت و چاو بپریت به‌خششه‌کانی په‌روه‌ردگاری بڵند و به‌دیینه‌ری، وه لادانی ئه‌و کۆسپ و له‌مپه‌رانه‌ی که نایه‌ڵن له ئه‌ساره‌ت ده‌رچیت و به‌ره‌و ده‌سته‌به‌رکردنی ره‌زانه‌ندی خوای گه‌وره به‌په‌له هه‌نگاو هه‌لگریت، له‌پاستیدا ئه‌و بابته و دۆزانه‌ی که ئهم سورته باسیان ده‌کات به‌زۆری له‌و بابته ده‌دویت، هه‌ریۆیه ئابه و شیۆیه ده‌ستی پیکردوه، وه به‌و سه‌ره‌تایه‌ی که تا راده‌یه‌ک نا‌په‌وه، ئینجا سویند خواردن به ئاسمان و دووباره‌بوونه‌وه‌ی باسی ئاسمان شایانی سه‌رنج و تیرامانه ..

بۆیه له‌و سه‌ره‌تایه‌وه له پاداشتی دیندار و ته‌قواداران ده‌دویت، چه‌پکی ئایه‌تی پیروژ هانده‌ره بۆ چاوپه‌ڕینه ده‌سته‌به‌رکردنی ره‌زانه‌ندی په‌روه‌ردگار و به‌ته‌ما‌بوونی پاداشتی نه‌پراوه‌ی ئه‌و زاته، هه‌روه‌ها لی‌پران بۆ په‌رستنی به‌تایبه‌تی شه‌ه‌و نوێژ، وه پارانه‌وه و داوای لی‌خۆش‌بوون له‌و زاته له به‌ره‌به‌یانه‌کاندا له‌گه‌ڵ که‌می گرنگیدان به مال و سامان، وه خۆ رزگارکردن له فشاری و، خه‌مخۆری بۆ هه‌زاران و نه‌داران و به‌خشینی پێیان، جا لی‌ره‌وه سه‌رنجی ئیماندار راده‌کێشێ بۆ ئایه‌ته‌کانی خوای گه‌وره له زه‌وی و له خودی مرۆقه‌کاندا، وه به‌ستنه‌وه‌ی دڵ به ئاسمانه‌وه به‌تایبه‌ت له مه‌سه‌له‌ی رزق و رۆژیدا، نه‌ک ته‌نها به زه‌وی و هۆکاره‌کانیه‌وه.

هه‌ریۆیه ئاماره به دروستکردنی ئاسمان و فراوانیه‌که‌ی ده‌کات له‌گه‌ڵ ئاماده‌کردنی زه‌وی و ئاسان به‌کاره‌ینانی بۆ هه‌ر کارێک که مرۆقه‌ ده‌یه‌ویت، وه

دروستکردنی هه موشت به جووت، دواى ئەوانه هه مووى، هانمان دەدات بۆ
هەلاتن و به پهله چوون به دەم بانگه‌وازی خۆى گه‌وره‌وه ..
له كۆتاییشدا خۆى گه‌وره وىست و ئیراده‌ى خۆى له دروستکردنی جنۆكه‌ر
ئاده‌میزادا به روونی باس ده‌فهرمویت، كه بریتی یه له خواپهرستى ..
ئهم شیوازه‌ش له قورئاندا داڕشتن و سازدانىكى به‌رده‌وامه، ئاوازی هه‌مه‌جۆرى
ههیه، به هه‌موویه‌وه ئه‌و سازدانه پێك ده‌هێنن، وه ئه‌و ئاراسته‌یه دروست ده‌که‌ن
، ئاراسته‌ کردنی دلى مروّفه به‌ره‌و ئاسمان!!
هه‌روه‌ها ئاماژه‌ى خێراشى تێدايه به به‌سه‌رهاتى (ابراهيم و لوط و موسى) و
قه‌ومى (عاد و ثمود و نوح) .
له به‌سه‌رهاتى (ابراهيم) دا ئاماژه‌یه‌ك به به‌خشینی سامان ده‌كات، هه‌روه‌ها
ئاماژه‌یه‌ك به ئاینده‌و مژده به به‌خشینی مندالێكى زانا و شاره‌زا، به‌بێ ئه‌وه‌ى
ئەوان به ته‌مای ئاوا به‌هره‌یه‌ك بن.
هه‌روه‌ها له چیرۆك و به‌سه‌رهاته‌كانى تریشدا ئاماژه هه‌یه به‌وه‌ى كه به‌ئێنو
واده‌ى خۆى گه‌وره هه‌ر دیته‌ دى، ئه‌و واده‌یه‌ى كه له سه‌ره‌تای سووره‌ته‌كه‌دا
سویندى له‌سه‌ر خواردبوو، له كۆتاییشدا هۆشیاری دەدات به‌ موشرېك
هاوه‌لگه‌ران گه‌ر باوه‌ر به‌م په‌يامه نه‌که‌ن، ئه‌مه‌ش دواى ئه‌وه‌ى كه نه‌مایشێكى
ئه‌وه بێباوه‌رە‌كانى سه‌ده‌كانى رابردووى كرد كه هه‌ر ده‌لێى رێنوینی یه‌كتریان
كردووه كه درّایه‌تى پیغه‌مبه‌ران و په‌يامه‌كانیان بکه‌ن و باوه‌ریان پێنه‌که‌ن.
دیاره كه چیرۆكه‌كانى ئهم سووره‌ته‌و به‌م شیۆه‌یه — وابسته‌یه به‌ بابته
سه‌ره‌کیه‌كه‌وه : ئه‌ویش هه‌ول‌دانه بۆ ئه‌وه‌ى دله‌كان یه‌كلا ببنه‌وه بۆ خوا بۆ

خواپهرستی، وه رزگار بکریڻ له هه موو کوټ و بنده کان، تا په یوه ست بن به ئاسمانه وه، به ئیمان و دنیاییه وه، ئینجا هه چى ئهو کوټسپ و له مپه رو ئاستهنگانه ی که نایه ئن دله کان بال بکرنه وه و بقرن و نازاد بن و بهرو ئهو ئاسو پیرۆزانه هه لفرن لا بخریت - نهوکات مروټ هه ست به کامه رانی و بهختیاری و ئاسوده یی دهکات ..

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالَّذِينَ ذَرَوْا ﴿١﴾ فَلَمْ يَلَمَّزُوا ﴿٢﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ كُفْرًا ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ سُبْحَانًا ﴿٤﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ سُبْحَانًا ﴿٥﴾﴾

وَالَّذِينَ ذَرَوْا ﴿١﴾

(١) خواى گه وهه سویند دهخوات به ره شه باو ئهو بایه ی که هه ورو هه لمی ئاو هه لده گریټ و په خشی دهکاته وه به ئاسمانی دنیا دا ، هه ووه ها ته پ و توژ به رپا دهکات و بلاوى دهکاته وه ، که نه ویش پوټی هه یه له باران باریندا (شایه نی باسه که سویند خواردنی په ووه ردار بۆ سه رنج پاکیشانمانه بۆ دیارده و دروستکراوه کانی).

(٢) هه ووه ها سویند به و هه ورا نه ی که هه لگری باری قورس و گران له هه لمی ئاو ، که له چینه کانی سه ره وده دا چر ده بنه وه و سه نگین ده بن و ده بارین له و شوینانه دا که ویستی خواى گه ووه ی له سه ره له شیوازی نه باران و لیژمه باران و ته رزه به فردا .

(٣) هه ووه ها سویند به و هه ورا نه ی که به ئاسماندا له شوینی که وه بۆ شوینیکی تر ده گوێزێنه وه به دیمه نی جوان و شیوازی هه مه جوړیان ئاسمان ده پازیننه وه

یا خود سویند بهو کهشتیانە ی که به ئاسانی به پو بارو دەریاو زەریا کاندایا تر
چۆ دەکەن .

(٤) سویند بهو فریشتانەش که کاروبار دابەش دەکەن (هەندیکیان گیانی
ئیمانداران دەکیشن به پوی خوڤ و مژدەو، هەندیکیان گیانی ناپوخت و
بیاوهران دەکیشن به توپەیی و هەپەشەو، هەندیکی ترسان کۆمەکی
باوەپداران دەکەن، هەندیکیان تۆلە له ناحەزان دەسینن هەندیکی ترسان ....)

(٥) سویند به وانه هەمو ی، هەرچی بەلێن و وادەیه کتان پێدراوه دەرباری
قیامەت و لێپرسینەو و به هەشت و دۆزەخ، درەنگ بی یان زوو هەر دیتە دی و
هەمو ی راست و دروستە .

(٦) به پاستی پۆژی قیامەت و لێپرسینەو به پێوهیه، کهس لێی دەریاز ناییت .
ئەم ئایەتە کورت و خێرایانە، وە بهو دەستەواژانە ی که - ئەندازەیک - هەر وەکو
وتمان نابوونی پێوه دیارە، کاریگەرییهکی تایبەتی لەسەر ناخ و هەستی مژدە
دروست دەکات، سایەیهکی تایبەتی دەدا به سەریدا، دڵ دەبەستێ بە شتیکی
گرنگەو، بابەتیکە دەبێ گۆی بیستی بیت و گۆیی بو هەڵخەیت، دیارە هەر
لەسەرەتای نازلبوونیەو کهسانیک له واتای (ذاریات و حاملات و جاریات
مقسمات) یان پرسێوه:

دەگیرنەو که پرسیار دەرباریان له پێشەوا (علی عليه السلام) کراوه : دەرباریان
وتویهتی:

﴿وَالَّذِي نَفْسِي دَرًا ۝١﴾ بە شەبایە .. ﴿فَالَّذِي نَفْسِي دَرًا ۝٢﴾ هەورە .. ﴿فَالَّذِي نَفْسِي دَرًا ۝٣﴾
کەشتی یە .. ﴿فَالَّذِي نَفْسِي دَرًا ۝٤﴾ فریشتە یە ..

له پيشهوا (عمریش عليه السلام) پرسپار کراوه دهریاره یان، ههروه کو پيشهوا (علی عليه السلام) وهلامی داوه ته ره ..

دياره خواي گه وره سويندي خواردووه به باو ره شهبه که ته پو تۆزو هه لاله و هه ورو شتي تر بلآو دهکاته وه، لهو شتانه ي که مروژ دهيزاني يان نايزاني، ههروه ها سويند خواردنيش بهو هه ورانه ي که برپکي زۆر ناويان پنييه و خواي گه وره بۆ کوئي بويت ئاراسته يان دهکات، له گه ل سويند خواردن بهو که شتيانه ي که به ئاساني به سه ر ئاو دا هاو توچۆ ده که ن به ويستي خواي گه وره، به هۆي ئه و تاي به ته ندييان ي که به ئاو و به که شتي ، به لکو هه موو گه ردوون دراوه تا ريگه بدات که شته کان به ئاساني ها توچۆ بکه ن ..

پاشان سویندخواردن بهو فریشتانهی که کاروباریان دابهش کردوه،
 فرمانه کانی خوای گه وره ئه انجام ددهن، به ویستی ئه و ژاته کاروباره کان
 دابهش دهکن و هموو شت یه کلایی دهکنه وه له گهردووندا ، لهو شتانه دا که
 به یوهندی به وانه وه ههیه ..

بیگومان ره‌ش‌ها و ه‌و‌رو که‌شتی و ق‌ری‌شته ه‌م‌ویان له دروست‌ک‌راوان و به‌دی‌هن‌راوانی خ‌و‌ای که‌ور‌هن، ک‌رد‌ونی به ه‌و‌کاری ن‌وان‌دنی ده‌سه‌ل‌اتی بی سن‌ور و ره‌های خ‌و‌ی، که‌شتی وای ک‌رد‌وه **ک** به ن‌اسانی سه‌ر‌ناو ب‌ک‌وی‌ت و ه‌ات‌و‌چی له‌سه‌ر ب‌ک‌ات ..

پاشان سویندخواردن به فریشتگان که کارویان دابش دهکن، یا خود کارویاریان به سهردا دابش کراوه ، فرمانی خوی گه وره وهرده گن “ به ویستی نه و زاته دابشی دهکن و نه نجامی ددهن ..

بىگومان ھەورو باو كەشتى و فرىشتە ھەندىكن لە دروستكراوانى خواى گەورە
 ۱ كەردونى بە ھۆكارى نەمايش كەردن و پەردەپۇشى بۇ دەستەلاتى خۇى، وە لەو
 رىگەيەوۋە قودرەتى خواى گەورە لە بونەوەر و لەنىو بەندەكانىدا نومايان دەيىت،
 كاتى ئەو زاتە سويندىيان پىدەخوات ئەو لەبەر گىرنگى و مەزنىيانە، تا دلەكان
 سەرنج بەدن و بىريان ئى بكنەوۋە و دەستى قودرەتى خوايى بىيىنن لە
 دروستكەردن و ئاراستەكەردىيان، وە لەو رۇلەدا كە دەيىيىنن بۇ ئەنجامدانى ئەوۋى
 كە ئەو زاتە دەيەويىت .. ديارە باس كەردنىشيان بەم شىۋازە دلان ئاراستە دەكات
 بۇ بىر كەردنەوۋە لە نەينى و شاراوەكانيان ھەر بۇيە بەو شىۋازە پەيۋەستىيان
 دەكات بە بەدەيىنەرى دروستكراوانەوۋە بە جۋانتەين شىۋە.

پاشان لەلايەكى ترەوۋە پىدەچى پەيۋەست بىت بە باسى رىق و رۇزى يەوۋە ، كە
 ئەم سۈرەتە دەيەويىت دللى مۇرقەكان لە كۆت و بەند رىگار بىكات، لە سەنگىنى
 خەم رەھاي بىكات، چۈنكە باو ھەورو كەشتى پەيۋەندىيەكى ئاشكرايان ھەيە بە
 ھۆكارەكانى رىق و رۇزى يەوۋە.. بەلام فرىشتەكان و دابەش كەردنى كارو فەرمان
 بەسەرياندا ئەوۋە دەگەيەنيت كە يەكىك لە كارە گىرنگەكانيان رىكخستنى رىق و
 رۇزى يە ، ئىستە ئىتەر روون دەيىتەوۋە كە پەيۋەندىيەك ھەيە لە نىۋان سەرەتاي
 سۈرەتەكەو ئەو بابەتەي كە سۈرەتەكە لە ھەندى شويىندا گىرنگى پىداوۋە.

خواى گەورە سويند بەو جۋار جۆرە لە دروستكراوانى دەخوات بەوۋى كە وادەو
 بەلەين و ھەرەشەكانى خواى گەورە ھەموۋى راستە، وە رۇزى قىيامەتەش ھەر
 دىتە دى، ديارە كە خواى گەورە بەلەينى بە خەلكى داوۋەسەر چاكەكانيان
 پاداشتىيان دەداتەوۋە، لەسەر گوناھەكانىشيان سزايان دەدا - گەر تەوبە نەكەن - ،

نەو زاتە کاتن کە له دنیا دا مۆلەتی داو، ئەو له وجیهان لیپرسینه و هیان
 فرامۆش ناکات، چونکە بەلێنە کە راست و دروستە و هەر دیتە دی.. ئەو ی کە
 بپیری لەسەر داو له بارە یه وه، وه له هه موو بواری کدا هەر ئەو حەق و
 حەقیقەتە، بەلێنە کانیشی له هەر بواری کدا له کاتی له باری خۆیدا ئەنجام
 دەدریت..

خوای گەرە هەندئ جار به پنیوستی نه زانیوه سویند به زاتی خوئی بخوات،
 به لکو سویندی به هەندئ له دروستکراوه کانی خوار دوو تا به دل و به
 هۆشیارییه وه سەرنجیان بدەین و بیران ئی بکەینه وه، وه بیر له ودهسته لاتە
 شکۆمەندە بکەینه وه کە نەم هه موو دروستکراوانه ی به یاسا و ئەندازه ی
 رینکوپنیک دروست کردووه. به بن گومان و دوودنی ئەو زاتە له چله پۆیه ی
 راستگۆیی دایه. وه لیپرسینه وهش له خیر و شەر. له چاکسازی و گەندەلی هەر
 ئەنجام دەدات. چونکە سروشتی دروستکراوان ئەو دهگهیهنن کە مرۆڤ و
 دروستکراوان به هه وائته و بن مەبەست و هه ره مهکی دروست نه کراون .. ئا به و
 شیوه یه هه رچی دروستکراوانه به لگه ی حاشاهه لته گرن لهسەر ئەو ی کە هیچ
 شتی ک رینکەوتی کوێرانه و بن مەبەست نیه .. هه رچی شته ده بیته به لگه لهسەر
 ئەو ی کە خوای گەرە به مەبەست و به تایبەتی سویند به دروستکراوانی
 ده خوات تا سەرنجمان رابکیشی، تا دلان ناوڕ بدەنه وه، هه سته کان ببزۆین،
 ئەمەش رنبازنکه بۆ په ره وه، گفتوگو کردنه بۆ مرۆڤ به زمانی گه ردوون و
 بونه ره . وه به شیوازیکی راسته وخۆ، تا تیفکرنیت و تیبگات..

دوهم سویندیش ئەمەیه :

﴿وَالسَّامَوَاتِ الْمُبَرَكَ (٧) اِنَّكَ لَن تَرَىٰ ظَنًّا (٨) يَنْظُرُونَ (٩)﴾

(٧) سویند بە ئاسمانی رێک و پێک و چنراو تۆکمە و رازاو بە ملیارەها

ئەستێرە و هەسارە ی هەمە جوړ ..... .

(٨) ئە ی خوا ئەناسان ئێوە راو بۆچونی هەلەتان هەیه ، گوفتارتان بێ سەر و

بنە و دورە لە راستی و حەقیقەتەو .

(٩) بینگومان ئەو کەسە ی سەری ئی شیواوەو لە بەرنامە ی یەکخواناسی لادراوە ،

بەهۆی گوناھو تاوان و دلێرەقیەو | لە باوەرھێتان | دەدریئ...

دیارە خۆی گەورە سویند دەخوات بە ئاسمان - بە ئەستێرە و هەسارەکانی - کە

زۆر بە جوانی و بتهوی و رێکوپێکی چنراون، وەکو زنجیرە ی تێهەلکیش

بەستراون بە یەکەو لە هەموو لایەکەو ..

دەکری مەبەست هەور | تێهەلکیشەکان بیئ، یاخود حالەتێکی هەمیشەیی

ئەستێرە و هەسارەکان بیئ لە خولگە تێهەلکیش و رێکوپێکەکانیاندا .

بەئ ! خۆی گەورە سویند دەخوات بە ئاسمانی هاوسەنگ و چنراو لەسەر

ئەوێ کە ئەوانە راو بۆچوونی جیاوازیان هەیه، گوئاریان ناجیگیرە و بنەمای

نیە، دانەمەزراوە بەردەوام لە گۆرەنکاریدایە، ئەمەش حالەتێکی بەردەوامە بۆ

بەتال و ناحەقی، هەندیک پابەندی دەبن و هەندیک تر وازی لی دینن، هەرگیز

دامەزراوی و سازان و مەحکەمی بە خۆیەو نابینن، ویل بوونیکی هێچ مەشخەل

و روناکی یەک لە رێگۆزەریدا بەدی ناگریئ، بەردەوام وەکو جۆلانە ئەم بەر و

ئەوبەر دەکات و لە کەناری بنەمایەکی بتهودا لەنگەر ناگریئ، چونکە پێوەریکی

وردى پى نىيە، ھەندى جار لايەنگرانى بەدەوریدا كۆدەبنەوہ ، بەلام زۆر ناخايەننى ئاشبەتال و بلاوہى ئى دەكەن و ئاكۆكى و دووبەرەكى سەر ھەلدەدات .. ئەم سەرگەردانى و ئاكۆكىەشيان بە تەواوہتى روونە كاتى كە بەراورد دەكرى لەگەل ئاسمانىكى رىكۆپىكى تۆكمە و چنراودا .

پاشان ئايەتەكان بەردەوامن و باس لەوہ دەكەن كە ئەو خەلكە ئاحالى يە بەردەوام لە گومان و دوودلىدان دەريارەى ئەو جىهان، پشت ئابەستىن بە حق و دلىيايى – كە لەم قورئانەدا دەستيان دەكەوئىت – بەردەوام راو بۆچوونى جياوازيان ھەيە لەسەر ئەم حەقىقەتە روون و ئاشكرايە .. ھەر بۆيە لە ديمەنىكى زيندوودا ، كە بە چاوى سەر ببينرئىت ديمەنىكى سەختى ئەو رۆژەيان دەخاتە بەر چاۋ :

﴿ قُلْ لِّلْمُتَّصِنِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي عَمْرُسَاهُوتَ ﴿١١﴾ يَسْكُونُونَ أَيَّانَ يَوْمِ الدِّينِ ﴿١٢﴾ يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُنْتَوْنَ ﴿١٣﴾ ذُرُّوا فَتَنَكُمْ هَذَا أَلَّى كُمْ بِهِ تَسْمِعُونَ ﴿١٤﴾ ﴾

(۱۰) دەك بە كوشت چن درۆزن و بوختانچىەكان ...

(۱۱) ئەوانەى كە لە گومرايى و سەرگەردانىدا رۆچون و لە تاريكى و زەلكاودا خۆيان راھىناوہو خۆيان سەرگەرم كىدوہو...

(۱۲) ئەوانەى بە گالئەو تەلفىسيەو» دەپرسن ، يان دەلئىن: باشە! پۆژى قىامەت كەى بەرپا دەبئىت « كەى پئىش دئىت؟!

(۱۳) ئەوانە كاتىك بە خۆيان دەزانن لە نئو ئاگردا گىريان خواردوہو سزا دەدرئىن و دەبرئىنرئىن....

(١٤) لەوێدا پێیان دەوتریت: دە نیت ئەمە ئەو پۆژەیه که باوەرتان پیتی نەبوو ، دەی بچێژن ئەو بەلایەیی که بەسەر خۆتان هێنا ، ئەمە ئەو سزاو ئازارەیه که بە گالتە پیکردن و بیباوەرییەوه پەلەتان لە هاتنی دەکرد .

دیاره وشەى (الخرص) بە واتای گومان و بۆچوونی هەلە دیت که هیچ بنەماو پیوەریک نایگریتهوه .. خوای گەورهش نزای کوشتن و لەناوچوون لە درۆزن و بوختانچیان دەکات .. بەراستی کارەساتی، نزای خوای گەوره بپارەو ئەنجام دراوه، پاشان زیاتر روونی دەکاتەوه ئەوانە بریتین لەوانەى خۆیان سەرگەرمی پرۆپاگاندهی گومراکەر کردووه، شوینی خەو و خەیاڵ کەوتوون و نایەنەوه هۆش و خەبەریان ناییتەوه ..

دیاره که دەستەواژە قورئانیەکه سایەیهکی تایبەتی دەدات بەسەریاندا، باسی خەلکە دنیاپەرستەکان دەکات وەک ئەوهی که هەستیان مردبیت و ئاگیان لە دەورووبەریان نەبیت، وەک سەرخۆش و مەست و حەیران!!

ئەمەش لەبەر ئەوهیه که ئەوانە نایانەوێت شوین بەرنامەیهکی روون بکەون، ئەو بەرنامەیهی که کەسانی بیدار و هوشیار پەیرهوی دەکەن « بۆیه دەپرسن، کوا، کەى رۆژی قیامت بەرپا دەبیت؟!

پرسیارەکهش بۆ تیگەیشتن و شارەزابوون نیە - هەندئ نەفامی سەردەمیش دەلێن : کوا کێ لەویوه هاتۆتەوه ؟ - ئەوان خۆیان بە گەوره و زانا دەزانن لەو بارەداو بپوایان بە پیشهاتنی نیە، هەر بۆیه قورئان بە وشەى تایبەت (یان) که گوتاری ئەوانەو باس لە گومانه‌کانیان دەکات! هەر بۆیه خیرا و بە پەلە دیمەنى بەگیرهاتنیان لەو رۆژەدا باس دەفەرموێت کاتێ که وەک کائزا دەسوتینرێن تا

حه قهقهه تیان ده‌ریکه‌وێت، وه به ره‌خه‌ی توندو سه‌ره‌نه‌شته‌وه له‌و ته‌نگانه‌یه‌دا پێیان ده‌وتریت: ده‌ بچێژن تالای بی ئیمانی و ریسوایی .. ئه‌مه ئه‌و حاله‌یه که ئیوه په‌له‌تان بوو له‌ پێشهاتنیدا ..

ئه‌و به‌گیرهاتنه‌ خه‌یرایه وه‌لامێکی له‌باره‌ بۆ په‌رسیاره‌ نادرسته‌که‌یان - وه‌ بۆ په‌رو باوه‌ره‌ چه‌وته‌که‌یان - هه‌روه‌ها ئه‌م توندوتیژی یه‌ له‌ دژیان به‌رانبه‌ره‌ له‌گه‌ڵ بی‌باکی و بی‌به‌ندوباری و بی‌پرواییدا که‌ درۆزن و خاوه‌ن گومان و بی‌دینه‌کان ده‌یورۆژێن .. هه‌روه‌ها ئه‌نجامدانی نزا خواپه‌که‌یه‌ له‌ به‌گیرهاتن و به‌ کوشت چوونیان له‌ توندترین و ناسۆترین دیمه‌ندا .. که‌ دیمه‌نی سوتاندنیانه‌ وه‌کو کازنا تا حه‌قیقه‌تیان به‌ ته‌واوه‌تی ده‌ریکه‌وێت.

* * *

له‌ولاشه‌وه، له‌و به‌ره‌وه‌ دیمه‌نیکی تر « بۆ ده‌سته‌یه‌کی تر، بۆ که‌سانیک که‌ دلنیان و به‌دوورن له‌ گومان و دوودلی، له‌خواترس و خواناس و دینه‌دارن، بێدار و هوشیارن، خواپه‌رستن هه‌میشه‌ هه‌ست به‌ که‌م و کوپی ده‌که‌ن » داوای لێبووردن له‌ په‌روه‌ردگاریان ده‌که‌ن، ژبانی دنیا به‌ مه‌ستی و سه‌رگه‌ردانی و بی‌به‌ندوبایی به‌سه‌ر نا به‌ن :

﴿إِنَّ السُّؤْمِنَ فِي جَنَّتٍ وَعِزَّةٍ ۝ لَّيْلِينَ مَا أَلَنَهُمْ رُؤُوسُهُمْ لَمَّا كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ ۝ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ ۝ مَا يَهْبِئُونَ ۝ وَلَا أَلَمَاسٍ ۝ وَمَ يَسْتَفْزِرُونَ ۝ وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُورِ ۝﴾

(١٥) له‌ولاشه‌وه ده‌سته‌ی پاریزکاران و خواناسان له‌ نیو باخ و له‌ پال تافکه‌ و کانیاره‌کانی به‌هه‌شتدا « له‌ سه‌یرانی هه‌میشه‌ییدا ژبانی په‌ر له‌ شادی و کامه‌رانی ده‌به‌نه‌ سه‌ر....

(١٦) بەهرەمەندن لەو شتەنە ی که پەرورەدگاریان بۆی ئامادە کردون و بەرێزەو
پێیان دەبەخشیت ، ئەوانیش بە سوپاس و پێزانینی بێ وێنەو وەری دەگرن و
سوپاسی بێ پایانی پەرورەدگاری ئازیزیانی لەسەر دەکەن ، ئەمەش لە
پاداشتی ئەو ی که ئەوان کاتی خۆی لە دنیا دا چاکەکارو چاکەخواز بوون ...

(١٧) ئەو بەرێزانە لە شوگاردا کەم دەخەوتن ، یاخود کەم شوو هەبوو کە تێیدا
هەلنەسن و بە سۆزەو شوو نوێژو خوا پەرستی نەکەن .

(١٨) لەبەرە بەیانەکانیشدا داوا ی لێخۆشبونیان لە پەرورەدگاریان دەکرد تا
لێیان خۆش بێت چونکە لە ناخەو هەستیان دەکرد کە وەک پێویست
پەرورەدگاری خۆیان نەپەرستوو حەقی بەندایەتیان بە تەواوەتی ئەنجام
نەداوە!!

(١٩) ئەوانە کاتی خۆی لە مال و سامانیشتیان بەشیان بۆ هەژارو نەداران
تەرخان دەکرد ، زیاتر لە زەکاتیان دەبەخشی (چونکە دُنیا بوون کە هەر
ئەویان بۆ دەمینیتەو) .

ئەم دەستە یە دەستە ی تەقواداران و پارێزکارانە، دەستە ی بێدارو هەستیارەکانە،
چونکە دُنیا یان کە خوای گەورە چاودێریانە بۆیە چاودێری خۆیان دەکەن، نا
ئەوانە لەنیو باخەکانی بەهەشت و سەرچارەکانی ئاوی رازاوەدا کە لە شینوای
تاقەو کانی دەرڤیندا بۆیان ئامادەکراوە - ژبانی پەر لە شادی و کامەرائی دەبەنە
سەر - ئەوان لەلایەن پەرورەدگاریانەو بەهرەمەند کراون لەو نازو نێعمەت و
بەخششانە، لە پاداشتی دەستپێشکەری یە چاکەکانیان لە ژبانی دنیا دا، لە
پاداشتی ئەو خواپەرستی یە ی که دەیانکرد هەروەکو لە دیداریدا بن، چونکە

دَلْیَا بُوون که ئەو زاتە دەیانبینیت! ئەوانە کاتی خۆی چاکەکار و چاکە خواز بوون، چاکەکانیان بەوپەڕی دڵسۆزی و ملکهچی یەوێ ئەنجام دەدا، زۆر هەست ناسک و بەشعور بوون، هەربۆیە زۆربەی شەوگاریان بە شەونویژ دەبرده سەر و کەم رادهکشان، لە بەرەبەیانەکانیشدا داوای لیخۆشبوونیان دەکرد چونکه هەستیان بە کەم و کوپی و کەم تەرخەمی دەکرد لە بەرانبەر بەخششە بی سنۆرەکانی پەرۆردگاری میهرەبان.

(حسن البصری) له تەفسیری ﴿كَأَنَّا قِلَائِينَ الْأَيْلَ مَا يَجُورُونَ ۝ ٧٧﴾

دەلیت : بەدریژایی شەو "شەونویژیان دەکرد، بەشیکی کەم لە شەو دەخەوتن، دواتر چالاک دەبوون و درێژەیان بە شەو نوێژەکیان دەدا تا بەرەبەیان، ئەوکات داوای لیبووردن و لیخۆشبوونیان لە پەرۆردگاری میهرەبان دەکرد !!

(احنف بن قیس) له تەفسیری ئەو ئایەتەدا وتویەتی: من لەو کەسانە نیم که ئەو ئایەتە باسیان دەکات، هەروەها وتویەتی من کردەوهکانی خۆم بەراورد کرد لەگەڵ کردەوهی بەهەشتیاندا، خەڵکانیکم دی زۆر لە ئێمەوه دوورن و کردەوهی ئێمە ناگاتە کردەوهی ئەوان چونکه ئەوان زۆربەی شەوگار بیدار بوون و کەم راکشاون.. بەلام کاتی که بەراورد کرد لەگەڵ کردەوهی دۆزەخیاندا - دلم خوش بوو - چونکه کەسانیکم دەبینی که کاتی خۆی باوەڕیان بە قورئان و پیغمبەران و زیندووبوونەوهی داوی مردن نەبوو .. بۆیە من وا دەزانم که چاکترینمان کەسانیکن که کردەوهی چاکمان هەیە، تیکەڵ لەگەڵ هەندی گوناوێهەلدا - که مژدەیی لیخۆشبوون دەگیریتەوه لە روانگەیی ئەم ئایەتەوه که دەفرمویت :

﴿وَأَخْرُجُوا أَعْرُوسَهُمْ حَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرُ سَيِّئًا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ مُتَوَّعٌ رَحِيمٌ ﴿١١٢﴾﴾ التوبة
 (عبدالرحمن) کوپی (زید) یش ده لیت : کابرایه کی ته میعی له باو کمی پرسى :
 نهی باوکی (اسامه) سیفته و تایبه ته ندی یه که هیه، خوای گه وره بو ی باس
 کردووین ، نابینم له نیوماندا هه بیت، نه ویش بیداری و خواپه رستی یه له
 زۆره ی کاته کانی شه ودا، چونکه به راستی نیمه زۆر که می شه و هه لده ستین بو
 شه و نوێژ!!

باو کم (خوای لی رازی بین) وتی: خوشبه ختی بو نه و که سه ی که پاده کشی کاتی
 که خه و زۆری بو دینسی و وه نه وس دایده گریت، وه پارێزکاری ده کات و
 سنوره کانی خوا نابهرین کاتی که بیداره ..

نه مه حاله تیکه شوینکه و توانی هاوه لان به ناواتیه و» بوون، له وانه ی که پله
 تایبه ت بوون له پووی ئیمان و دینداری و پروا بته و ییه وه، به لام خو یان ده بینى
 له و ناسته دا نین ، دیاره نه و حاله ته که سانی که هه لبرژاردی خوا وه ندی
 میهره بانن پیی هه ستاون و پییه لده ستن و وه به یارمه تی نه و زاته توانیویانه
 مافی خو ی بدنه ئی و به و هیمه ته یان ده چنه ریزی چاکه خوازان :

﴿وَقَدْ آمَرُوا لَهُمْ هَٰؤُلَاءِ وَلَٰكِنَّهُمْ كَانُوا أَكْثَرًا غَٰفِلِينَ ﴿١١٣﴾﴾

دیاره که نه و که سه ی که هه ژاره و داوا ده کات بیهشی ناکن، هه روه ها نه و
 که سه ش که شه رمنه و داوا نا کات له یادی ناکن، نه وانه به شدانی نه وانه یان
 کردوه به نه رکی سه رشانیان، وه ئاره زو مه ندانه به نه نجامدانی نه و نه رکه
 پیروژه هه لده ستن..

ئەمە ئاماژەیکە بۆ چارەسەر کردنی کێشه و بابەتی رزق و رۆزی و مال و سامان، تا دل و دەروون لە کوۆت و بەندی رەزیلی و دەست نوقاری رزگاری ببێ ، وە بەرەستەکانی بەردەمی لەو بارەیهوه رانانی .. وەکو پێشەکییەك بۆ چوونه سەر باسی پرگەیی دوهمی سورەتەكە، لە کاتیگدا کە نیشانەیی تەقواداران و وێنەیی چاکە خوازانی^{٢١} خستە پوو ..

* * *

﴿ وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢٠﴾ وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾ وَفِي السَّمَاءِ رِزْقٌ وَمَا تَوْعَدُونَ ﴿٢٢﴾ قَوْمٌ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ ﴿٢٣﴾ ﴾

(٢٠) خەلکینە سەرنج بەدن ، لەسەر زەوی و ناخی زەویدا بەنگەو نیشانەیی زۆر ھەیە (لەسەر دەستەلات و زانست و زانیاری و سیفاتە بەرزو بەنرخەکانی زاتی خوا لە جیھانی ئادەمیزاد و ئازەل و بآندەو گیاندارانی ناو ئاودا ، لە گیاو داری ھەمە چەشنەدا ، لە مارو میرو خشوک و دو پەل و چوار پەل و شەش پەل و بیست پەل و بێ پەل و زیندەوەرانی سەر سوپھینەردا .. لە کانزای ھەمە جۆر ، ھەمویشی بە ریزەیکەکی لەبار بۆ دابین کردنی پێداویستیەکانمان لە تەمەنە جیاوازەکاندا !!)...

(٢١) ھەرەھا لە خودی خوشتاندا ، (لە شیوازی روخسارگاندا ، لە پرۆیشتن و ھەلس و کەوتاندا لە قسە کردن و ئاخاوتنتاندا ، لە بیر کردنەو و ھەست و نەستندا ، لە دەزگاکانی دەرەو و ناو و تاندا .. لە .. لە ..) ئایا ئێوە نابینن سەرنج نادەن ، تینافکرن؟!

(٢٢) دانیاش بن که سهرچاوهی رزق و پوزیتان له ناسماندایه ، (ئیمه لیڤه ، له بئندییه وه بهشی هه یه کیکمان دیاری کردوه ، جاری وا هیه هه وه لکان ناکام دهبن ، رهنجت به خه سار دهچیت ، جاری واش هیه دیتته بهر ، جاری وا هیه به بی چاوه پئی و به ته ما بوون ده وه لکه مندو به هره مه ند ده بیت .) ههروه ها ئه و به لئانهش که پیتان دراوه لیڤه وه بریاری له سهر دراوه ، (چ سهرکه وتن و پایه داری بیت له دنیا دا ، یاخود به هه شتی بهرین له قیامه تدا به نیسبه ت ئیماندارانه وه ، ههروه ها شکستی و ریسوایی ناحه زان له دنیا داو توند کردنیان له دۆزه له جیهان به نیسبه ت بی دینه کانه وه ...)

(٢٣) سویند به پهروه ردگارو به دیهینه ری ناسمان و زهوی ، ئه و به لئین و وادانه هه ره مووی راست و دروستن ، ههروه کو ئیه چۆن قسه ده که ن و ئاخاوتن ده که ن!! (خوایه گیان داوا ی لیڤوردنت لی ده که یین .. باشه زاتی شکۆمه ندی تو کئی ناچاری کردی سویندی بو بخویت تا پروات پئی بکه ن!!) .

ئو ئایه تانه سهرنج راکیشانه بو لای موعجیزه کانی خوا ی گه وره له سهر زهوی و له خودی مروقه کاند، وه رووکردنه ناسمان و پروو کردنه خوایه له لایه ن ئیماندارانه وه بو رینمونی کردنی تا ئه وه ی بو ی بریار دراوه له رزق و رۆزی و خوشبه ختی به ناسانی به دهستی بینئ .. کو تایی ئایه ته کانی ش به سویند خواردنی خوا ی گه وره دیت به سیفه تی ئه وه ی که ئو زاته پهروه ردگاری ناسمانه کان و زهوی یه بو دانیایی کردن که ئو په یامه ی بو یان ره وانه کراوه حه ق و راست و دروسته ..

لەپراستیدا ئەم ھەسارەییە کە ئێمە لەسەری دەژین پێشانگایەکی زۆر گەورە و فراوانە و شتی زۆر سەر سۆرپەنەری دروستکراوانی خوای گەورە لەسەر بەدی دەکریت، ھەتا ئەمڕۆش زۆر کەم لە نەینیی و شتە سەر سۆرپەنەرەکانی باسی لێوە کراوە، ھەموو رۆژی بەلکو ھەموو ساتی شتی سەیر و سەمەر و شتی تازە و نوێ پەڕی دەبریت، لە ھەمان کاتدا پێشانگایەکی تریش ھەیە لە خودی خۆماندا شاراوھە ..

دڵ و دەروونی مەژۆ ، نەینیی و شاراوھەکانی، کە نەینیی ئەم یونە و مەری لە خۆیدا ھەشارداوە ، نە تەنھا نەینیی ئەم زەوی یە !!

ئە بەو شیوازە کورتە خوای گەورە ئاماژە دەکات بۆ ئەو دوو پێشانگایە و دەروازەیی ھەردووکیان وڵا دەکات بۆ ئەو کەسانەی کە دەزگای بینایی خۆیان بەکار دێنن و بە قولی سەرنج دەدەن، بۆ ئەو کەسانەی کە بە شوێن دنیاییدا دەگەڕێن ، ئەوانەیی کە دەیانەوێت لە دنیا دا ھەست بە خوشی بکەن و چیژ لە تەماشاکردن و ووردبوونەو بەبەن ، ھەروەھا پەند و ئامۆزگاری زیندوو و مەربگرن، وە سامانی کە بە ھاداری و زانستی راستەقینە و مەربگرن، کە دڵانی پێی بڵند دەبێتەو و تەمەنی پێی درێژ دەبێت ..

یێگومان دەقە قورئانیەکان بە شیوازیکن کە بۆ ھەموو ناوەند و ژینگە و بارودۆخی کە بگونجێن، توانایان ھەیە بەشی ھەموو کەس و ھەموو ئاستیکی ژیری و تیگەیشتن بەدەن، ھەرکەس بەپراوەی تیگەیشتن و توانای.

یێگومان ھەركات مەژۆ ئاستی زانستی بەرز بۆو و بوازی تیگەیشتنی فراوان بوو، زانیاری زۆر بوو، ئەزموونی بەریلۆبوو، ھەندێ شارەزایی پەیدا کرد لە

نهينې يه کاني گهر دوون و نهينې يه کاني د پروون " به شي فراوان و زور د بهي له تيگه يشتني قورئان و سهرمايه ي گه وره و، تويشووي همه چه شن د بهي.

چونکه قورئان کتيبيکه ره وانه کراوي به ديهينه ري گهر دوونه ، هه رگيز نهينې و ناماژه سهر سوپه ينه ره کاني ته و او نابيت، دوو باره کړنه وه و چه ند باره ده ور کړنه وي کون نابيت و ئيماندار لي بيزار نابيت، هه روه کو پيغه مبه ر (ﷺ) و هريگرتووه و له نهينې يه کاني شاره زابووه و له ژياني روظانه يدا پياده ي کړدووه و باسي له نه زموونکي زيندووي خوي پيشکه ش کړدووه (ﷺ) ..

له راستيدا نه وانه ي که بو يکه م جار گوئ بيستي قورئان بوون ، وه نايه ته کاني خوي گه وره يان دهر باره ي - گهر دوون - و زه وي و خويان بيستووه، به شي خويان سوو ديان ئي و هريگرتووه و، سهرمايه يه کيان له زانست به ده ست هي ناوه، به پاده ي تيگه يشتن و ئاستي زانستي و نه زمووني خويان تيکه ل به راده ي کړنه وه و گه شانه وي دل و د پروونيان، هه روه ها چين له دواي چين و نه وه له دواي نه وه به شي خويان ئي هه لگوزيوه به پاده ي زانست و زانباري و نه زموونيان.

ئيمه ش له م سهر ده مه دا به پاده ي زانست زانباري و نه زموونه کاني خو مان سوودي ئي ده بينين، هه ر نهينې يه ک له م گهر دوونه فراوانه دا پيني د ه زانريت - زياتر گه وره يي و گرنگي قورئان و زانست و زانباري ره هاي نه و زاته ي ره وانه ي کړدووه بو مان دهر ده که ويئت .

بيگومان نه وه کاني داهاتوو زياتر نهينې نايه ته کاني خوي گه وره يان بو دهر ده که ويئت له سهر زه مينی واقع و له خودي خو شياندا.

ئەسلىدا بىر دەۋام، ۋە تا كۆتايى دۇنيا ئەم دوو پېشانگا فراۋانە خۋاكرە شتى تازە ۋە سەيرو سەمەرە نېشانى مەۋقەكان دەدەن.

سەرەتا ئەم زەۋى يە، ئەم ھەسارە ئامادەكراۋ بۇ ژيان، ئامادەكراۋ بۇ پېشۋازى كەردن ۋە لە ئامىزگرتنى ژيان بە ھەموو تايىبە تەمەندىيەكاندىيەكايە ۋە « كە پىندەچى ئەم گەردۈۋنە فراۋانەدا خۋاى گەۋرە ھەر ئەم زەۋىيەى بەم شىۋازە سازاندېى، بە مەرجى پەرە لە ئەستېرە ۋە ھەسارەى گەۋرە، ئەۋەى تا ئىستە زانراۋە ئەۋەى كە سەدان مەيۋن گەلە ئەستېرە ھەيە ۋە ھەر گەلە ئەستېرەيەك - پەرە لە مەيۋن ئەستېرە ۋە ھەسارەى لە خۇ گرتۈۋە، ھەسارەكان بە دەۋرى ئەستېرەكاندا لە چەرخ ۋە خولدان!! جا لەنئەۋر ژمارە زۆرەى كە ھەژمار ئاكرىت زەۋى تايىبە تەمەندى خۇى ھەيە تا پېشۋازى ئەم جۆرە ژيانە بىكات ۋە لە ئامىزى بگرت..

گەر تەنھا يەك تايىبە تەمەندى لە تايىبە تەمەندىيە بى شومارەكانى زەۋى توشى ئاپىكى بىى، ئەۋە ئەم جۆرە ژيانە ئەستەم دەبى لەسەرى .. گەر قەبارەى بچوكتە يان گەۋرەتەر بوايە، ياخۇد دەۋر ۋە نەزىكى لە خۇرەۋە دەۋرەتەر يان نەزىكتەر بوايە، گەر قەبارەى خۇر ياخۇد پەلەى گەرمەكەى گۆپانى بەسەردا بەاتايە .. گەر لەنگەرى زەۋى گۆپانى بەسەردا بىت، يان سۇپرا ئەۋەى بەدەۋرى خۇيدا يان خۇراتر بە دەۋرى خۇيدا بىسۇپرايەتەۋە، يان خۇراتر بىت، ياخۇد قەبارەى مانگ كە بە دەۋرى زەۋىدا دەسۇپرايەتەۋە جىۋاز بوايە لەۋى كە ھەيە ، يان دەۋر ۋە نەزىكىكەى ، گەر رىژەى ئار ۋە ۋىشكانى زىاد ۋە كەم بىكات .. ئەگەر .. ئەگەر .. بېرۇ بۇ ھەزاران ئەگەر، ۋەدەۋرەۋە لەۋ شتانەى كە بە ۋەردى دابىن كراۋن ۋە

رېڭخراۋن، كە ھەندىكى زانراۋە زۆرىي نەزانراۋە، كە ھەر ھەموۋى بە چاكى و تېرۋ تەۋاۋى ئامادە كراۋە بۇ پېشۋازى لەم ژيانە و لەم مرقۇقە و لە ئامىز گرتنى !!
باشە داخۇ ھەموۋ ئەمانە بەلگە و نېشانە نېن لەسەر ئەۋەى كە خۋاى گەۋرە پېشانگايەكى مەزنى بەرپا كىدوۋە؟

پاشان ئەم ھەموۋ خۇراكە ھەمەجۇر ھەمە چەشنەى كە ئامادە كراۋە بۇ زىندەوران، ئەۋانەى كە لەسەرى دەژىن، يان ھەر بە ھەۋاكەيدا مەلە دەكەن، يان لەنئو ئاۋەكانىدا ژيان دەبەنە سەر، ياخود لە ئەشكەۋت و كۈن و كەلەبەرەكانىدا خۇيان شارۋتەۋە، ياخود لە پېچ و پەناۋ ژىر خاكەكەيدا خۇيان حەشار داۋە ..دابىن كىردنى خۇراكى ئامادە، ھەندىكى تېكەل و ھەندىكى سادە و زۆر زەبەندە بە جۆرەھا شىۋە كە ھەرچى پېداۋىستى زىندەۋەرەنە كە لە ژمارە نايەن دابىن كىدوۋە، كە ئامار ئاكرىن و جۆرى جىاۋازى خاۋىدەنەكانيان لە ژمارە نايەن..

لەپاستىدا ئەم ھەموۋ خۇراكە شارۋەيە لەنئو زەۋىدا، يان لە قەراغى دۆل و چەمەكانىدا، يان مەلە دەكات لە ھەۋاكەيدا، يان بىلۋېۋتەۋە بەسەر روكارىدا، ياخود ئەۋەى كە بە ھۆى تېشكى خۆرەۋە بەرھەم دىت، ياخود بەھۆى ھۆكارى ترەۋە كە ھەندىكى زانراۋە ۋە ھەندىكى نەزانراۋە، ھەموۋىشى بە شىۋازىكى حساب بۆكرەۋ لەلەين ئەۋ زاتەۋە كە ئەم لانكە و باۋەش و كۆشەى سازداۋە بۇ ژيان، ئەم ھەموۋ جۆرە لە دروستكراۋانى كە ھەژمار ئاكرىن - لە ئايرۇسىكەۋە تا تېمساھىك ، لە مىكرۇبىكەۋە تا زەپاقەيەك ، بۇ سەرچەمىيان لە جىھانى مرقۇقەۋە بۇ جىھانى ئاژەل و بالندەۋ خىشۇك و ماسى و نەھەنگى نىۋ دەريا و زەريكان ..تە ھەرچى خۇراك و پېداۋىستى يە بۇ ژيانىان بۇى ئامادە كىدوۋە - !! .

زىندەۋەرەن بە دىمەنى جىاۋازيان "سروشتيان رازاندۇتەۋەۋ بۇ ھەر لايە دەۋانى

« بۇ ھەر شوئىنىڭ دەپۇى، لە دەشت و دەرو چىاو دۆلەكان، دەريا و زەريا و
 كۆماو ھەكان، دەرياچە و روبار و تاقگەكان، شتى جىياواز و ھەمە چەشن بەدى
 دەكەيت، باخ و باخات و بىستان و رەزەترى، كشتوكالى ھەمەجۆر، دارخورماي
 يەك پەل و دووپەل، ھەموو دىمەنەكان بەردەوام داھىنان و جوانكارى و گۆرانی
 بەردەواميان پىئوھ ديارە، زۆرجار مەرۋە بەلايدا تىدەپەرېت تۆۋەكان ديار نىن و
 لەزىز خاكدان بەلام دواي ماوھەك دەردەكەون بە شىوازيك، دواي ماوھەكى تر
 دىمەنى تريان ھەيە، بە سەوزى دەيانىنى، كاتى دروئەش زەرد ھەلدەگەرىن و
 دىمەنىكى تريان ھەيە. دەكرى مەرۋا ھەموو ئەم دىمەنەكان بىيىنى و ھەنگاويكى
 نەنايىت - بەتايىبەت لەم سەردەمەدا لە شاشەي تى قى يەكانەو زۆر لەوانە زياتر
 بەدى دەكات - شايانى باسە ھەرچى زىندەۋەران ھەيە زەوييان ئاۋەدان
 كەردۆتەو .. لە جىھانى روھ و ئازەل ، لە بالندەو ماسى، لە خشوك و مىروو،
 بەلكو لە ئادەمىزادى ھەمەجۆر، ھەر ھەمويان قورئان ئامازەي تايىبەتى
 بۆكردوون بە دەقى تايىبەت .. ئەم زىندەۋەرانەي كە ھىشتا كەس ژمارەي جۆرو
 رەگەزىان ئازانى ، ئەو ھىچ كە ئەستەمە ژمارەي تاكەكانيان بزانرىت،
 لەكاتىكدا ھەر جۆرىكىيان ئوممەت و گەلىكى تايىبەتن، ھەر تاكىكىيان شتىكى
 سەرنج راكىش و سەرسوپھىنەرە، ھەر ئازەلىك، ھەر بالندەيەك، ھەر خشوكىك،
 ھەر مىروويەك، ھەر كرمىك، ھەر روھكىك، بەلكو بالى ھەر مىروويەك، گەلەي ھەر
 گوللىك، لاسكى ھەر گەلەيەك، ھەر ھەمووى لە پىشانگاى سەرسوپھىنەرى
 خوايىدا خۆي دەنۆنىي كە شتە سەيرو سەمەرەكانى ھەرگىز تەۋا نايىت و
 كۆتايى نايەت!!

جا ئەگەر مەوۆ ئەوێ بەدات، بەئێکو سەرجهەم مەوۆ ئەوێ بەدەن سەرئەجی
دروستکراوان بەدەن و تەبیینی خۆیان یاداشت بکەن دەربارەیی ئەوێ لەسەر
زەویدا هەیه لە دروستکراوانی سەپرو سەمەرە ، وە باس لە تەبیهات مەندییان
بکەن لە هەموو رویەکەو، ئەوێ باسەکان هەرگیز تەواو نابن .

قورئانیشت هەر ئەوێ ئەوێ مەبەستە کە دڵەکان رابجێلە کێشێ تا سەرئەج بەدەن و بیر
بکەنەو، باس لە وردەکاریەکان بکەن لەم پیشانگا گەورە و مەزنەدا، بە دەرئای
گەشتە کەیان لەسەر ئەم هەسارەیی هەوێ بەدەن لە سەرئەج و تەبیینی یەکانیان
دەربارەیان چێژ بەرن!!

بەلام کەس چێژ لەم دروستکراوە سەپرو سەمەرە نابات و بە تەواوی دەرکیان
ناکات و - ئاستی ئیمانی پێ بەرز نابێتەو - ئەوانە نەبێت کە دڵ و دەررویان
سارێژە لە ئیمان و یەقین و دڵنیایی چونکە دڵنیابوون لە دەستی قودرەتی
خوایی، دەبێتە هۆی زیندوکردنەوێ دڵان ، دەبیین و تەبیهات، دیمەنەکانی
سەرئەوێ بە زمانی حال باسی خۆیان بۆ دڵ زیندووێکان دەکەن و نەبیین
یەکانیان دەرکێژن و ئامارە بۆ دەستی قودرەت دەکەن کە بە شیوازێکی جوان و
داهێنانێکی نایاب هەموویانی هێناوێتە سەر گۆرەپانی ژیان.

جا ئەگەر ئاوا بیرنەکەینەو " هەموو دیمەن و دیاردەکان، هەموو دروستکراوان
و شک و بێ گمان دینە بەرچاو، هیچ قسە و گفتوگۆیەک بۆ دڵان ناکەن،
کار دانەوێان نابێت، چونکە زۆر دین و دەچن بە ناو ئەم پیشانگا خواییە
کراوەیەدا" بەلام چاوی خۆیان نوقاندوو و دڵیان داخستوو، هەست ناکەن
ئەمە پیشانگایەکی زیندوو، لە زمانحالی تێناگەن، چونکە هەر لە سەرئەتوو

ئیمان و دنیاییهکی دامه‌زایان نیه، واههست ناکه‌ن ده‌روبه‌ر ژیان تی‌دایه،
هه‌ندیکیان له‌وانه‌یه له‌ریزی زاناکانیشتا بن، به‌لام هه‌ر روائه‌ت ده‌بینن ..
حه‌قیقه‌تی شته‌کان شارویه له‌دلیان و هه‌ستی پیناکه‌ن، چونکه دلان خویان
ناکه‌نه‌وه بۆ بیرکردنه‌وه له‌بونه‌وه به‌کلیلی ئیمان و نوری یه‌قین نه‌بی‌ت ده‌رکی
شته‌کان ناکه‌ن .. ئاشکرایه که خوی گه‌وره راستی فەرمووه له‌و پیناسه‌یه‌یدا.

پاشان له‌شتیکی سه‌رسوپه‌ینه‌ری تر ده‌دو‌یت و ده‌فه‌رمو‌یت :

﴿وَلَا تُشِيرُوا أَفْئَالَ بُعْرَنَ﴾ (٧) له‌هه‌موو شتیک سه‌یرو سه‌مه‌ره‌تر له‌م سه‌رزه‌ویه‌دا
ئه‌م مرو‌قه‌یه که مه‌خابن بیر له‌ناخی خوی ناکاته‌وه، بیر له‌نه‌ینی یه
شاروه‌کانی که له‌ناخیدا خوی هه‌شار داوه ناکاته‌وه، به‌تایبه‌تی کاتێ که دلی
خوی له‌ئیمان وی‌ل ده‌کات وله‌نیعمه‌تی یه‌قین خوی بی به‌ش ده‌کات ..

به‌راستی مرو‌قه‌ له‌له‌شو لاریدا پیکهاته‌یه‌کی سه‌رسوپه‌ینه‌ره، له‌و رو‌ج و
گیانه‌دا که جه‌سته‌ی هه‌لده‌سو‌پینێ ته‌واو جیگه‌ی سه‌رنج تێرامانه،
له‌ولاشه‌وه نه‌فس و ده‌روون و ناخی که نه‌ینی زۆری تی‌دایه شایسته‌ی بیر لی
کردنه‌ویه چونکه کاریگه‌ری ئاشکراو به‌رچاوی هه‌یه له‌سه‌ر جه‌سته‌و
هه‌لسوکه‌وتی ..

به‌راستی ئه‌م مرو‌قه‌ هه‌رچی نه‌ینی گه‌ردونه له‌خوی گرتوه ..
وا ده‌زانێ شتیک بچوکه، به‌لام جیهانیکی گه‌وره‌ی له‌نه‌ینی له‌خو‌گرتوه،
هه‌رکات مرو‌قه‌ بیر له‌پیکهاته‌کانی ده‌ره‌وه و ناوه‌وه‌ی خوی ده‌کاته‌وه ریی له
نه‌ینی سه‌رسامئاوه‌ر ده‌که‌و‌یت .. له‌پیکهاته‌ی نه‌ندام و کوئه‌ندامه‌کانی
جه‌سته‌یدا، له‌شیوازی دابه‌ش بوون و پیکهاته‌کانیدا، له‌ئیش و کار و

چالاكىيە كانىدا، بۇ نموونە: كۆنەندامى ھەرس و سوودو ھەرگىز لە خۇراك، كۆنەندامى ھەناسەدان و كارلىكى وزەبەخشىن، سوپى خوين و دل و دەمارەكان، كۆنەندامى دەمارو چۈنئەتى بەرئو ھەردى كاروبارى جەستە و چالاكى و رىكخستەكانى، ھەروھە ھاۋناھەنگى نىۋانىان بەدەم يەكتەرەو بوونىانبە شىۋازىكى زۇر وردو رىكويىك، ھەموو ئەمانەش نەينى زۇرى تريان لەخۇ گرتو، لە ھەموو ئەندامىك و لە ھەموو بەشىكىدا، بەلكو لە بچوكتىن بەشى ئەندامىكدا ئەۋەندە موعجىزە ھەيە كە بىروھۇش سەرسام دەكات..

نەينى رۇحىش با لەۋلاۋە بوەستى، توانا ئاشكراۋ يەنەنەكانى، چۈن لە شت تىدەكات و بە چ شىۋازىك، چۈن زانىارىيەكان دەپارىزى و چۈن دىتەو يادى، ئەم ھەموو زانىارى و ويىنانە لە كويىدا ھەلدەگىت و چۈنى ھەلدەگىت؟! ئەى ئەم ھەموو ويىنە و رووداۋانە لە چ پاشخانەيەكدا چاپ دەكات و چۈن؟ كاتى بانگ دەكرىت، چۈن تىدەكات و دىت، ئەمە ھەندى لە ئاسەۋارە زانراۋەكانىەتى، ئەۋەى نەزانراۋە زۇر فراۋان و زىاترە، ناو بەتاۋ ئاسەۋارى دەردەكەۋىت، كاتى كە ھەندى ئامازەى ئى بەدى دەكرىت كە دەيىتە بەلگە لەسەر ئەۋەى كە لە پىشتى شتە ديارو ئاشكراكانەۋە نەينى زۇر بىن شومار ھەيە.

ھەروھە لە نەينى يەكانى ترى ئەم مۇقە چۈنئەتى زۇربوون و سەرھەلدانەۋەى سىفاتە بۇماۋەيەكانىەتى..

لە خانەيەكدا ھەرچى تايىبەتمەندى يەكانى رەگەزى مۇقە ئاخراۋە، بەزۇرى سىفاتى دايك و باۋكەكە و باۋباپىرانى نىزىكى لەخۇ گرتو، باشە ئەم ھەموو ئەندام و كۆنەندام و سىفاتانە لەكويى ئەم خانەيەدا خۇى ھەشارداۋە، ۋەچۈن

مىژۋىيەك دووبارە دەكاتەۋە بەشىۋازى - دىجىتان - بەوردى دووبارە دى دەكاتەۋە، ۋە دەبىتە ھۆى سەرلەنۋى دروستبۈنەۋى ئەم مەۋقە سەرسۈرھىنەرە؟!

لەلەيكى ترەۋە ھەلۋىستەيەك لەگەل ئەۋ چىركەساتەدا كە كۆرپەلە لە دايكى جيا دەبىتەۋە ژيانىكى تر دەست پىدەكات ۋە بە زۆرى دەبى خۆى ھەلۋىستە، دلى دەبى بىكەۋىتە ئىش، سى يەكانى دەبى بىكەۋنە كار، لەپاستىدا ھەلۋىستەيەك لە بەرانبەر ئەۋ چىركەساتەدا، ۋە لەبەردەم ئەم جولەيەدا عەق ۋە ھۆش سەرسام دەكات، مەۋقە دەخەپەسىننى ۋە ئيمان ساپىژ دەبىت ۋە ھىچ دلىك خۆى بۇ ناگىرېت ۋە ھىچ ھەست ۋە نەستىك بى ھەلۋىست نايىت!!

ھەروەھا ئەۋ چىركەساتەش جىگاي سەرنج ۋە تېرمانە كە مندالى ساۋا دەست دەكات بە دەربىرىنى ھەندى ۋە ھەندى بىرگە، پاشان ھەندى رستە ۋە ھەندى دەربىرىن..

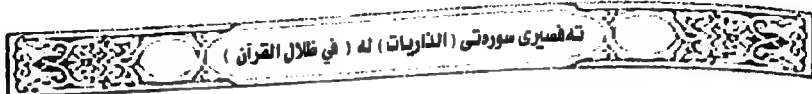
مەۋقە ھەق ۋايە سەرسام بىت لە بەرانبەر قەسەكردنى خۇيدا جولەى زمان ۋە ئاراستەكردنى قورگ - جولەى چەناگە ۋە دەم ۋە لىو - بەپاستى جىگەى سەرسۈرمانن، چۈنكە زۆر دووبارە دەبىتەۋە بەچاكى سەرنجمان راناكىشى، بەلام ھەركات گەر بۇچىركەساتىكىش ھەلۋىستە بىكەين كاريگەرى ۋە كاركردى نوئى دەبىتەۋە" بەپاستى موعجىزە ۋە سەراسىمەيە، سەراسىمەيەكى ئەۋەندە سەيرە كە پىمان دەلى ئەم موعجىزەيە بەخۋاى گەۋرە نەبىت بەكەس ناكرىت!! جا ھەر بەشەك لە ژيانى ئەم دروستكراۋە پىمان دەلىت : كە من موعجىزەيەكەم، سەراسىمە ۋە سەرنجاندەم تەۋاۋ نايىت، ھەر تاكىك لەم رەگەزە جىھانىكى تايبەتە

به‌خۆی.. ئاویڤنه‌یه‌که له توویدا هه‌موو ئه‌م بونه‌وه‌ره ره‌نگ ده‌داته‌وه به‌شیوازیکی تایبه‌ت که هه‌رگیز به‌ درێژایی زه‌مان دووباره‌ نابێته‌وه، وه‌ هاوشیوه‌ی له‌نیو سه‌رجه‌م مروّقه‌کاندا له‌ شیوازو روخساردا هه‌رگیز دووباره‌ نابێته‌وه، هه‌روه‌ها له‌ ئاستی هه‌زو تیگه‌یشته‌نیدا، له‌ رۆح و هه‌ست و نه‌ستیدا، له‌ هه‌ستی تایبه‌تی خۆی به‌رانه‌ر بونه‌وه‌ر که به‌ شیوازیکی به‌ به‌رده‌می ئه‌مدا تێده‌په‌رێت که هه‌رگیز دووباره‌ نابێته‌وه، هه‌روه‌کو چۆن نه‌خشی په‌نجه‌کان دووباره‌ نابنه‌وه له‌سه‌ر زه‌ویدا، وه‌ له‌ هه‌موو سه‌رده‌مه‌کاندا!!

زۆرێک له‌و شتانه‌ی که له‌ ره‌گه‌زی مروّقا هه‌یه له‌به‌ر چاوه‌! هه‌موویشی ئاماژه‌یه‌ بۆ نه‌یڤی زۆرو شاراوه‌.

شته‌کان سه‌یرو سه‌مه‌ره‌کان ئه‌وه‌نده‌ زۆرن، له‌ کتیییکی گه‌وره‌دا باسیان ته‌واو نابێت، چونکه‌ ئه‌وه‌ی که پێی زانراوه‌ هه‌ر به‌شیکی پێویستی به‌ چه‌نده‌ها به‌رگ کتیبی گه‌وره‌ هه‌یه، ئه‌وه‌شی که په‌نه‌ان و شاراوه‌یه‌ زۆر زیاتره‌ له‌ زانراوه‌کان، قورئانی‌ش ئاماری ناکات و سنوری بۆ دانانێت، به‌لکو به‌و شیوازه‌ ده‌یه‌وێت ئه‌م موزه‌خانه‌یه‌ که والا‌یه‌ بۆ ده‌زگا‌کانی بینایی و تیگه‌یشته‌ن دا‌بچله‌کێنێ، تا ئه‌م گه‌شته‌ی له‌سه‌ر ئه‌م هه‌ساره‌یه‌ به‌ سه‌رنجدان و تیبینی و لیکدانه‌وه به‌سه‌ر به‌ریت وه‌ چیژێکی بلنده‌ به‌رز وه‌رگریت له‌ ته‌ماشاکردنی ئه‌م دروستکراوه‌ سه‌یرو سه‌مه‌ره‌یه‌، تا له‌ خودی خۆیه‌وه‌ ده‌ست پێبگات و تیبگات و له‌ خه‌وی غه‌فله‌ت و سه‌رگه‌رمی دنیا خۆی قوتار بگات.

به‌پراستی ئه‌و چرکه‌ساتانه‌ی که مروّقه‌ ده‌یباته‌ سه‌ر له‌ سه‌رنجدانی روخساری خه‌لکی و تایبه‌تمه‌ندی و جوله‌ و داب و نه‌ریتی مروّقه‌کانی وه‌ک خۆیدا، وه‌ختیکی

بەنرخن، کاتێ که بە چاوی بەندایەتی و سیاحت و وردبوونەوه لە مۆزەخانەیی
ئەو زاتەدا بەسەری دەبات کە دروستکاری چاکێ وەک ئەو هەر نیە - بەلکو
دروستکاریکی تر وجودی نیە -

جا داخۆ چەندە بەختەوهر بیئت ئەو کەسەیی کە ژیان بەم سەرنجدان و رۆحە
زیندەووە دەباتەسەر؟!

شایانی باسە کە ئەو حالەتە سەرسۆپهینه‌رانه تەنها خاوەنی ئەو دلانە چێژی ئی
دەبەن کە دل و دەرونیان ساریژە لە ئیمان و دلنیاویی، سەرنجی دەورووبەر دەدەن
لەسەر زەوی خوادا، دلنیاان کە هەرچی دەبینن دەستکاری زاتیکی کاربەجێ و
جوانکارە - نێتر شتەکان بەچاوی دل دەبینن، بە دل بیرێ ئی دەکەنەوه، ئەوسا
دیمەنەکانی زەویش وەک ئەوێ گیانیان کرابێ بەبەردا دینە گۆ و رازو نهنینی
یەکانی خۆیان دەردەخەن، باسی دەستی قودرەت و داهینەر دەکەن، گەر ناوا
بیرنەکەینەوه، دیمەنەکان هەموو مردون و کلۆرن، هیچ نالین بۆ دل، هیچ جوهر
کاردانەوهیەکیان نابیئت، زۆریک لە خەلکی بە پیشانگای خوایی کراوەدا
تێدەپەڕن بە چاوی نوقاوو دلی داخراوەوه، هەست بە ژیان ناکەن، لە هیچ
زمانیک تیناگەن، چونکە لە دلنیاویی بێ بەشن، هەست بە ژیان ناکەن لە
دەورووبەریاندا!

لەوانەیە کەسانی زاناشیان تێدا هەلبکەوێت، بەلام هەر لە تەنها لە روانەتی
دنیا، بەلام حەقیقەتی لە دلایان شاراوەیه، چونکە دل ناکرێتەوه بە حەقیقەتی
ئیمان نەبیئت، چونکە بە نوری یەقین نەبیئت راستی یەکان نابینرێن، پاشان
شتیکی تری سەرسۆپهینه‌ر لەسەر زەویدا بەدی دەکریئت:

لەپراستىدا - ئۆيىمە راھاتىۋىن لە دىقنى يەكدىدا - لە خالىكىدا دروستكراۋىكى مەزنى سەرسۈپھىنەرىن لەسەر ئىم زەۋى يەدا، بەلەم مەخابن نرخی خۇمان نازانن، ھەولئادەين نەينى و شاراۋەكانى خۇمان پەي پى بەرىن ، ئەۋىش بەھۋى ئەۋە كە دلمان بى بەش كىردۈۋە لە نورى ئيمان و نىعمەتى دلىيى، بەپراستى مەۋقە شتىكى سەرسۈپھىنەرى لەپروۋى پىكھاتەكانى جەستەيەۋە لە پوى نەينى رۇخ و ناخ و دل و دەروۋىيەۋە، نەينى يەكانى گەردۋونى لەخۇ گرتۈۋە .. خۇى بە بچوك دەزانى بەلەم نەينى يەكانى جىھانى، لەخۇيدا ھەشار داۋە.

ھەركاتى مەۋقە ھەلۋىستە دەكات و يىر لە نەينى يەكانى خۇى دەكاتەۋە، سەرسام دەبىت و سەرى سۈپ دەمىتى.. ھەر لە دابەش كىردنى پىكھاتەى ئەندامەكانىيەۋە، تا دەگاتە ئەرك و كارەكانىيان، ۋە شىۋازى ئەنجامدانى ئەركەكانىيان، ھەر لە چۈنەتى كارى ھەرس و مژىنەۋە، بۇ چۈنەتى ھەناسەدان و سوتان، تا دەگاتە سۈپى خۋىن و كارى دل، ھەرۋەھا پىكھاتەى كۈئەندامى دەمار و رەگ و ماسۈلكە و بەپىۋەبىردنى سەرجەم كارەكانى جەستە، جگە لە لوەكان و ئەۋ ماددانەى كە دەرى دەدەن و پەيۋەندىان بە گەشەى جەستە و چالاكى و رىكخستەكايەۋە، لەلەيكى تەرۋە ئەم ھەموو ھاۋكارى و ھارىكارى يەى كە لە ئىۋان سەرجەم دام و دەزگا و كۈئەندامەكانى جەستەدا ھەيە بەۋپەپرى وردەكارى و رىكۋىپىكى شايستەى تىفكران و تىپرامانە ، ھەر بەشيك لەۋانە كۈمەلى نەينى و شتى سەرسۈپھىنەرى لەخۇ گرتۈۋە، گەر مەۋقە سەرنجيان بدات و تىفكرىت لىيان، سەرسام دەبىت.

لەلایەکی ترەوە رۆحی هەر مەروۇفیک نەینى یەکی سەر سوپەینەرە، زۆر لە وزەى کارەبا لە جیهانی ماددەدا گەرنکترە، چۆن ئەر وزەیه گەر نەما هەرچی دەزگا کارەبا ییەکان هەیه لەکار دەکەون، ئەم رۆحەش کە قەفەزى جەستەى بەجئ هیششت هەموو دەزگاکانى لەکار دەکەون و دەست بەجئ بەرەو هەلۆەشان دەچن ..

باشە ئەم رۆحە چۆن لە شتەکانى دەورووبەر تێدەگات، چۆن و لەکوێدا خۆى حەشارداو؟ ئەم هەموو زانیاری یە چۆن دیتەو یادی، ئەم هەموو وێنەى لەکوێدا هەلگرتوو؟ ئەى نەینى خەوبینى چى یە؟ - هەندى خەو وەکو حەقیقەتیک وایە فەرامۆش ناکریت - چۆن روودەدات لەکاتی کدا تۆ لە پرخەى خەودایت و چاوت نوقاوو لە پەل و پۆکەوتویت و هیچ ئاگات لە دەورووبەر نیە . ئەى چۆن دواى دەیگێریتەو، یان چۆن باسى رۆژگارى رابردو دەگێریتەو؟ بە وردى، ئەمە هەندى لەو شتانەیه کە دەربارەى رۆح جینگەى سەرنج و تێپارمان و بیرکردنەو، ئەوەى کە شاراوێه زۆر زیاترە لەوەى کە تا ئیستا پێمان زانیو، جار جار گەر پەيوەندیمان بە پەرەدگارەو بەهیز بێت دەروازەى هەندى ئاسۆمان لێدەکاتەو و زیاتر دُنیا دەبین کە لە پشتى ئەم شتانەو کە دیارن چەندە نەینى زەق و بئ شومار خۆى حەشار داو.

ئینجا بێنە سەر باسى ئەم مەروۇفە سەپرو سەمەرەیه ، چۆن پەیدا دەبن و چۆن سیفاتە بۆماوەییەکانى سەرھەلەدەنەو سەرھەتا چۆن خانەیکە هەرچی سیفات و تایبەتمەندى مەروۇفایەتى هەیه لە خۆى گرتوو، چۆن سیفاتى دایک و باوک و با و باپیرانى هەلگرتوو، باشە ئەم هەموو سیفەتە بۆماوەییانە لە کوێ

خانەيەكدا كە بەچاۋ نابىئىرى خۇي حەشار داۋە؟ چۈن خۇي دەتۈانى بە وردى
مىژۋوى بار باپىران لەسەر گۆرەپانى ژيان رىك بختاۋ سەرلەنۋى سەرھەلبداۋە
ۋە ئەم مەۋقە سەرسۈپھىنەر بەردەۋام لەسەر زەۋىدا بىمىنىتەۋە ؟!

لەپراستىدا ھەلۋىستەيەك لەلای ئەۋ كۆرپەلەيەدا كە لە دايك دەبىي و ژيانى نۋى
دەست پىندەكات، جىگەي سەرنج و تىپرامانى قولە، كاتى كە دىن و سى يەكانى
دەست بەكار دەكەن، بۇ درىژدەدان بە ژيان!! ئەۋ چىركەساتە ناخى مەۋقى
باۋەردار دەھەژىنى و ئىمانى سارپىژ دەكات و ئەسرىن لە دىدەي سارپىژ دەبىت!!
ھەرۋەھا ھەلۋىستەيەك كاتى كە مىدالى ساۋا دەست بە وتنى پىتەكان دەكات و
قىرى وشەۋ رستە دەبىت !!

بەپراستى قسەكردن خۇي موعجىزەيە،جۈلەي زمان و ئارستەكردنى گەرو،
جۈلەي لىۋ، داپشتنى پىتەكان و دروستكردنى وشەۋ رستەۋدرىژدەدان بە
قسەكردن ھەر ھەموۋى موعجىزەيە..

بەلام مەخابىن بەھۋى راھاتمانەۋە لە دىتنى ئەۋ دىاردەيە زۆر بىرى ئى
ئاكەينەۋە، بەلام ھەر ساتىك ھەلۋىستەيەك بىكەين و بىرى ئى بىكەينەۋە
كارىگەرى خۇي ھەيە، بەپراستى موعجىزەيە موعجىزەيەكى سەرسامناۋەر،
پىمان دەلىت: ئا ئەمە بەخۋا ئەبى بە كەس ئاكرىت!!

جا ئىتەر بۇ ھەر بەشىك لە ژيانى ئەم مەۋقە دەپۋانى، سەرنجى ھەر لايەنىكى
دەدەيت موعجىزەۋ سەراسىمەيەكە بۇ خۇي و ئەۋ ئايەتە دىنىتەۋە ياد كە
دەفەر مۆيت :

﴿وَقَدْ أَنشَأْنَا فَلَاحًا بُصْرًا ۝٦٦﴾ هەر تاکیک له دهستهی مروقه کان جیهانیکه بوخوی، ناوینهیه که بو ویناگردنی بونه وهر له شیوازیکێ تایبهتدا که دووباره نابیته و به دریزایی زه مان، وه وینهی دووباره نابیته وه له شیوازو تایبهتمه ندی یه کانیدا، له عه قل و تینگه یشتندا، له رۆح وهسته کانیدا، له وینه و راو بوچوونی ده باره ی گهردوون، له م مؤزه خانه سه رسوپهینه رهدا که به ملیونه ها ملیون کهس مه زنده ده کریت، چونکه هەر تاکیک وینهی دووباره نابیته و له شیوازو روا له تیدا، له تینگه یشتن و ژیریدا، له رۆح وهسته کانیدا. ههروهکو چون نه خشی په نجهی هیچ کهس دووباره نابیته وه به دریزایی زه مان..

له راستیدا زۆر شت له تایبهتمه ندی و شته سه رسوپهینه رکانی مروقه روون و ناشکرایه و به چا ده بینری، بینراوه کانیش به لگه ن و ناماژه ده کهن بو جیهانیکی قراوان و شاراوه..

باسی نه و شتانه ش له کتیییک و چه ند کتیییکدا ناکریت، چونکه نه وهی که نادیاره زۆر زیاتره له و شتانه ی که دیار و زانراون، قورئان هه ژمارو سنورداری ناکات، به لکو ده یه ویت دل و ده روون به ژینێ تا سه رنجی نه م مؤزه خانه خوایی یه بدات به چاوکی کراوه دیدیکی هوشیارانه، تا گه شته که ی له سه ر نه م هه ساره یه به وردی و هوشیاری به سه ر به ریت، ههروه احاق وایه به رده وام سه رنجی دروستکراوانی سه رسوپهینه ری ده ور به ری بدات، که هه ندیکی له خودی خویدا خۆی هه شارداوه، له کاتیکی خۆی غافل کردوه و خۆی سه رگه رم کردوه به شتی لاوه کیه وه.

بەپراستی ئەو کاتانەى کە مەرۆف سەرنج دەدات لە پەرلەت و سیمای هەلسوکهوت و داب و نەریتی خەلک بە چاویکی عابدانە و بە دلێکی پەر لە ئیمان سەیری ئەو هەموو خەلکە دەکات کە دروستکاری زاتیکن تەر و جوانکارو دروستکارە، لە ناخو» هەست بە ئاسودەیی و خووشی دەکات و چێژی لی دەبینی ئاستی ئیمانی پێ بەرزو بلند دەبیتهوه.

لەپراستیدا قورئان بەم ئامارنەى بیروباوەرو بۆچوونی مەرۆف نوێ دەکاتەوه گیانیکى نوێی پێ دەبەخشێ، چێژیکى بێ وینه لەژیان و واتاکانی ژیان دەبات لە دنیا، جگە لە دەستەبەر کردنی بەهەشت لەسایەى میهرى خوا..

بەلێ بەو شیوازە بلندە قورئان دەیهوێت خەلکی بیربکاتەوه، هەر ئیمانیشت دەتوانی ئەو توێشووه بە دل ببەخشێ، بە تیڤکران لە قورئان و ئامارەکانی چێژ ببات، لە کاتیکیا هیشتا ئەم لە دنیا و لە جیهانی خاک و قوڤدایە !!

ئەمەى باس کرا لەسەر پیشانگای سەرزەوی بوو، دواتر سەرتجدان لە خودی مەرۆف خوێ، ئینجا ئامارە بۆ پیشانگای بەرزو بلندى شاراوە کە لەوێ رزق و رۆزی و پیشەات و رووداوەکان ریکدەخریت، یاخود ریکخراون:

﴿وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُؤْمَدُونَ﴾

بەپراستی سەرنج راکیشانیکى سەرسوڤهینەرە، بەتایبەت کاتى کە لە روالەتدا مۆکارەکانی رزق و رۆزی لە زەویدایە، مەرۆفەکان هەولدهدن و ماندوو دەبن «و بەتەمان لەو رینگەیهوه رزق و رۆزی بەدەست بینن، بەلام قورئان دەیهوێت مەرۆف روو لە ئاسمان بکات، لە خواى گەوره داوا بکات، چونکە لەویوه رزق و رۆزی دابەش دەکړیت، لەوێ بەشى هەمووکهس دیاری دەکړیت !!

چۈنكى زەۋى ھەرچى تىدايە و ھەرچى لەسەرىيەتى بەلگە و نىشانەن بۇ ئەو كەسانەنى كە بەھۇى ئيمان و باۋەپيانەۋە دۇنيان. دلان دەگىرپنەۋە بۇلاى خوا تا ھەمىشە چاۋى لە رزق و رۇزى ئەو زاتە يىتت و بەتەماى ھەزلى ئەو يىتت، خۇى لە چاۋچىنۇكى و كۆت و كۆسپەكانى زەۋى رزگار بىكات، ھۆكارەكان بە ھەموۋىشت نەزانى، نەيەلەيت بىنە كۆسپ لەنيوان خۇى و پەيوەست بوون بە سەرچاۋى يەكەم و سەرھكى كە بەدەيھىنەرى ھۆكارەكانە.

يىگومان دلى ئيماندار ئەم سەرنجە ۋەكو خۇى دەناسىت، ۋە دەزانىت كە ئەمە پىشتىگوى خستنى ھۆكارەكان و ئاۋەدان كىردنەۋەى زەۋى نىيە، چۈنكى ئەو ئەركى نىشتەجى بوون و ئاۋەدان كىردنەۋەى زەۋى لە ئەستۇدايە، مەبەست ئەۋەيە كە دلەندى نەيىت، ۋە لەخۋاى خۇى غافل نەيىت، ئاۋەدان كىردنەۋەى زەۋى فرامۇش نەكات، با لە زەۋىدا چى دەتوانى لە كارى خىرو چاك ئەنجامى بدا بەلام با روخسارى روو لە ئاسمان يىتت، با سوود لە ھۆكارەكان ۋەربىگىرەت، لە ھەمان كاتدا با دۇنيا يىتت كە ھۆكارەكان رزقى پى نەبەخشىن، چۈنكى رزق و رۇزى ئەو لە ئاسماندا دىارى كراۋە، ئەۋەى كە خۋاى گەۋرە بەلنىنى پىداۋە ھەر بەنسىبى دەيىت..

ئەو كات ئيماندار دل و دەروونى لە كۆيلەيى بۇ ھۆكارەكانى زەۋى رزگارى دەيىت، بەلگە بە بالى ھۆكارەكان دەفەرى بۇ مەملەكەتى ئاسمانەكان، چۈنكى دۇنيايە ھۆكارەكان“ بەدەيھىنەرى ھۆكارەكانى پىدەناسىن.

ئەۋسا ئىتر ھەمىشە دلى پەيوەستە بە ئاسمانەۋە، پىيەكانىشى مەككەم و دامەزراۋە لەسەر زەۋىدا.

بێگومان خوای گهواره دهیهوئێ مڕۆڤ واییت، دهیهوئێ ئهم مڕۆڤه که بهشیکی له قهوپو خاکی زهوی یه و بهشکهکی تری لهو رۆحه تایبهتهیه که زاتی خوێ پییبهخشیوه، فەزڵ و ریزی دراوه بهسەر دروستکراوانی سەرجهم جیهانهکاندا. بهراستی ههر به ئیمانی دامهزراویش ئهو حالته بو مڕۆڤ دروست دهییت و باشتترین و ناسودهترین دۆخی بو پیش دیت، چونکه ئهوه ئهو حالته و بارودۆخیه که خوای گهواره فیترهتی ناسایی خهڵکی لهسەر دروست کردوه، پیش ئهوهی فساد و لادان و گندهلی بیشیوینیت—

ئینجا دواي ئهو گهشته به زهوی و ناخی مڕۆڤ و ئاسماندا ..
خوای گهواره سویند به زاتی بهرزو بڵندی خوێ دهخوات لهسەر راستی و دروستی ئهم گوفتاره و ئهم قورئانه و دهفهرمویت:

﴿وَرَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مَقْلٍّ مَا أَنْتُمْ نَاطِقُونَ﴾ (١٢)

جا ئهوهی که مڕۆڤهکان قسه ٬ ناخاوتن دهکهن، موعجیزهیهکه و ههستی پی دهکهن، به هیچ شیوهیهک ناتوانن نکولی ئی بکهن، یان گومانیان لئی ههییت و به درۆوه دژی بوهستن، ئهمهش دهییت بهلگه لهسەر ئهوهی که دابهش کردنی رزق و رۆزی بهدهشت خوای گهوارهیه، ئهم قورئانهش پهیامی راست و دروستی خوای گهوارهیه بو ههموو مڕۆڤهکان له تهواوی سهر زمین و سهرجهم زهماندا ..

(اصمعی) رووداویکی سهیر دهگیریتهوه و دهلیت: له مزگهوتی گهوارهی بهسره دهگهراوه، کابرایهکی عهزهبم بیني کۆمهلی خهڵکی که پیدهچوو فهراوانه وایان بئ لهدهوری بوون که منی بیني لئی پرسیم: خهڵکی کویت؟ وتم: له تیره و بنه مالهی (اصمعی) م ..

کابرا وتی: له کوڤوه هاتویت؟ وتم: له شوینیکهوه که فهرموده‌ی خوای میهره‌بانی تیدا ده‌خوینرا ..

کابرا وتی: هه‌ندیکم بۆ بخوینه .. منیش ده‌ستم کرد به خویندنی ﴿وَالَّذِينَ ذَرَوْا﴾ ① هه‌تا گه‌یشتمه‌ ئایه‌تی ﴿وَقَالُوا لَنُؤْتِيَنَّكَ رِزْقًا وَلَا نُنْزِلُكَ﴾ ② ..

کابرا وتی: ئیتربه‌سه .. ئینجا هه‌ستا و وشتره‌که‌ی سه‌رپری و ده‌ستی کرد به به‌خشینه‌وه‌ی گۆشته‌که‌ی به‌سه‌ر هه‌ر که‌سدا که ده‌هات یان ده‌پۆی، دوا‌ی نه‌وه‌ شمشیر و تیروکه‌وانه‌که‌ی شکاندو رۆی ..

کاتی که له‌گه‌ل (هارون الرشید) چووم بۆ حه‌ج له‌کاتی (طواف)دا گویم له ده‌نگیکی لاواز بوو بانگی کردم، ئاوپم دایه‌وه، کابرای عه‌ره‌بم بینی لاواز بووه و ره‌نگی زه‌رد هه‌لگه‌پراوه، سلّوی ئی کردم و داوا‌ی خویندنی نه‌وه‌ سورته‌ی ئی کردم که نه‌وسا بۆم خوینده‌وه، کاتی گه‌یشتمه‌ ئایه‌ته‌که‌ی نه‌وسا ﴿وَقَالُوا لَنُؤْتِيَنَّكَ رِزْقًا وَلَا نُنْزِلُكَ﴾ ③ .. هاواری کرد و وتی: بیگومان به‌ئینی خوای گه‌وره‌مان به‌پراستی به‌چاوی خوومان بینی، نه‌ی جگه‌ له‌وه‌ فهرمایشی تره‌یه؟ منیش نه‌م ئایه‌ته‌ی دواترم خویند که ده‌فهرمویت:

﴿قَالَ رَبِّ الْمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ﴾ ④ ..

کابرا هاواری کرد و وتی: یا سبحان الله، نه‌وه‌ کئ به‌روای به‌خوای گه‌وره نه‌که‌ردوه تا ناچار بئ سویند بخوات؟ به‌روایان پئ نه‌که‌ردوه، ناچاری سویند خواردنیان کردوه؟ سئ جار نه‌مه‌ی وتو گیانی سپارد!!

له‌ راستیدا نه‌م به‌سه‌ره‌اته، گه‌وره‌یی نه‌وه‌ سوینده‌مان بۆ ده‌رده‌خات که خوای په‌روه‌ردگار خواردویه‌تی به‌زاتی خو‌ی، وه‌ به‌سیفه‌تی نه‌وه‌ی که په‌روه‌ردگار و

خاوهنی ئاسمان و زهوی یه .. ئەمەش شکۆی ئەو شت و ئەو بابەتە دەردەخات
که سویندی لەسەر خوراوه و خۆی حەقیقەتیکە بە بێ هیچ سویندیک .

* * *

بەشی دوهمی سورهتەکه چەند ناماژەیهکی تێدا یە بۆ بەسەرھاتی (ابراهیم ،
لوط ، موسی ، هود ، صالح ، نوح) (علیهم السلام) هەموویشی پەیوەستە بە
باسەکانی پێشەوہ ، ھەرۆھا بەو یاسایانەوہ که دواتر دیت ..

﴿ هَلْ أَنْتَ حَدِثٌ حَتِيفٌ إِبْرَاهِيمَ ۖ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُّشْكِرُونَ ۝
فَرَأَىٰ إِلَهُهِنَّ فَخَلَقَ لَهُنَّ مِنْ لَدُنْهُ نَفْسًا فَجَعَلَ أَحَدُهُنَّ هَبْلًا سَجِينٌ ۝ فَنَادَاهُنَّ فِي مَرْجٍ فَقَصَّكَ وَجْهَهَا وَقَالَ عِمْرٌ عَقِيمٌ ۝ قَالُوا كَذَّابٌ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْعَكْبَرُ الْعَلِيُّ ۝ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا إِنَّمَا التَّرْسَلُونَ ۝ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا لَكَ قَوْمٌ بَجْرَبٍ
۝ لَنُرْسِلَ عَلَيْهِنَّ حِجَابًا مِنْ طِينٍ ۝ مُّسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ۝ فَانْرَجَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۝
فَاوْحَدْنَا فِيهَا عِزْرِيَّتَ مِنَ السُّلَيْمِ ۝ وَرَكَّابًا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ۝ ﴾

(٢٤) ئەو پێغه مەسەر ﷺ ، مەگەر هەوایی میوانە بەرێزەکانی ئیبراھیمت پێی
نەگەشتووە؟!

(٢٥) کاتیکی چون بۆ مالهەکی ، بۆ سەردانی ، چوێ ژۆرەو و تیان: سلاو ،
ئەویش وەلامی دانەو و وتی: سلاو لە ئێوێش ، هەرچەندە داوا ی لێبوردن
دەکەم ، ناتاناسم؟!

(٢٦) پاشان داوی بەخێرھێنانیان مۆلەتی وەرگرت و چوو بە ھاوکاری خێزانی
گوێرەکە یەکی قەلەوی سەربەری و بەشیکی جوانی لەگۆشتەکی ئی سور
کردەو و هێنای بۆ میوانەکانی ..

(۲۷) له بهر ده میاندا دایناو لئی نزیك كردنه وه وهرموی ئی كردن (ئهوانیش نهیانخوارد چونكه فریشته بوون) بۆیه پێی وتن: ئهوه نافهرمون؟ ئهوه ناخۆن؟! ئهوانیش وهلامیان نه دایه وه!!

(۲۸) ئهوسا ئیبراهیم ترسی ئی نیشته ، ئهوانیش كه زانیان حالی په شیوه ، وتیان: مه ترسه، ئیمه فریشتهین ، مژدهشیان دایه كه له ئایندهدا خوای گهره مندالئیکی زانای پی ده به خشیت .

(۲۹) هاوسه رهكه ی كه له ته مه ندا بوو ، گوئی له گوشتاری فریشتهكان بوو ، هات و قریوهیهکی كردو به ئاسته م دای به بومه تی خۆیدا (وهكو ئه وهی كه ئافره تان له كاتی سه رسامیدا دهیكهن) و وتی: ئه ی پۆ!! پیره ژنیکی نه زۆکی وهك من چۆن مندالی ده بیته!!

(۳۰) فریشتهكان وتیان: ئه وه فه رمان و بپاری په روه رداگاره و جی به جی ده بیته ، چونكه به راستی ئه و زاتیکی ته واو دانایه له بپارو پێشهاتهكاندا ، تهواویش زانیه به هه مو شتێك له بونه وه ره كهیدا . (هیچ شتێك لای ئه و زاته ئه سته م و گران نیه كه ئه نجامی بدات به تایبته بۆ كه سایه تیهکی لی بپارو و دیندارو خواناسی وهكو ئیبراهیم) .

(۳۱) ئینجا كه ئیبراهیم دُنیا بوو ، لئی پرسین: باشه ، ئه ی فریشته به ریزه رهوانه كراوهكان جگه له و مژدهیه ههچ كاریکی گرنگی تر تان به دهسته وهیه؟! (۳۲) فریشتهكان وتیان: به ئی: ئیمه رهوانه كراوین بۆ سه ر قه ومیکی تاوانكارو تاوانبارو به د رهوشته ....

(۳۳) بۆنه وهی به لایهکی گه وره یان به سه ر بێنین و به رد بارانیشیان بكهین ، به به ردی سوكراره ، كه له قو پ دروستكراوه ....

(٢٤) بەردەکانیش نیشانەدارن ، یاخود ناووس کراون بەفەرمانی پەروەردگارت ، تا بدات بە تەوقی سەری ئەو ناپوخت و بەدەرەوشت و لە سنور دەرچوانەدا...

(٢٥) ئەوسا هەرچی ئیماندار هەبوو دەرمان کردن و پزگاران کردن و دورمان خستەووە لەو بەلایەیی که بەسەر تاوانباراندا هینرا .

(٣٦) جا سەیر لەوەدا بوو لەو شارو شارۆچکەو ناوچەییەدا جگە لە تاقە خیزانیکی رەوشت بەرز ، جگە لە بنەمالەییەکی مسوڵمانی خواناس کەسی ترمان بەدی نەکرد کە پاک و خواناس بیٔ . (تا رزگاری بکەین).

(٣٧) پاشان ئەو شۆینەمان بە شیۆهیک کاول کرد کە ببێتە پەندو عیبرت و ئامۆژگاری بۆ هەموو ئەو کەسانەیی که لە سزاو تۆلەیی ئیمە دەترسن .

ئەم باسانە بەلگە نەویستن لە میژروی پەیامەکانی خوادا، نیشانەکانی دەستەلاتی خوای گەورە دەنویتن کە لە زەوی و لە خەلک و ناخ و دل و دەروونیاندا بەرپای کردووە، ئەمانە جوۆرە بەلێنیکن بە پشتیوانی، جوۆرێک لە ریزن لەلایەن خوای گەورەووە بۆ پیغەمبەران و شۆینکەوتووایان..

سەرەتا باس لە میوانە ریزدارەکانی (ابراھیم) دەکات .. سێ فریشتە لە شیۆهی مرقۇدا چوون بۆ سەردانی ئەو پیغەمبەرە ریزدارە، بیگومان سەرچەم فریشتەکان ریزدارن لای خوای گەورە، (ابراھیم) وەک میوان ریزی ئی گرتن، هەر کە سلاویان کرد، وەلامی سلاوەکەیی دانەووە بە گەرمی بەخێرھاتنی کردن بە مەرجی نەیدەناسین، پاشان مۆلەتی لی خواستو دواي ماوہیکە ھاتەوہ بۆلایان و لەسەر دەفریکی گەورە گۆشتیکی سورەوہکراوی زۆری بۆ هینان کە بەشی دەھا کەسی دەکرد، چونکە گوێرەکەییەکی قەلەوی بۆسەرپرێبوون، کاتی کە

لەبەر دەميانا دايىنا و فەرموى ئى كىردن ، بىنى دەستى بۇ ئابەن، پىناچى ھەر
ھىچى ئى بخۇن!!

(ابراھىم) كە بىنى لىى ناخۇن ترسا، چۈنكە كەسىك خۇراكى خاۋەن مائەكەى
نەخوات، ديارە نىەتى باش نىە، ياخود ھەستى كىرد كە ھەلسۈكە وتيان نامۇيى
پىۋە ديارە، ئەوسا فرىشتەكان ھەقىقەتى خۇيان ئاشكرا كىردو دلىنايان كىردو
مىژدەى مىندالىكى زىرەكو زانايان پىندا كە (اسحاق) ھو لە ھاسەرە نەزۇكە
بەتەمەنەكەى دەيىت..

ديارە ھاسەرەكەشى گۈنپىتى گىتوگۈى فرىشتەكانو (ابراھىم) بىوۋە، بە
ھەۋالەكە سەرسام بىوۋە و مىژدەكەى لا سەير بىوۋە ھەكو نەرىتى ئنان دەستى
ماليۋە بە رومەتى خۇيدا وتىيەتى : پىرەئىكى نەزۇك چۈن مىندالى دەيىت!!
ئىتر ئەۋەى فەرامۇش كىرە كە ئەۋانە فرىشتەنو نەم مىژدە ھەۋالە دەدەن .. بۇيە
فرىشتەكان وتيان: ئەمە فەرمانى پەرۋەردىگارى تۇيە ۋ ئەۋ زاتە تەۋاۋ داناۋ
زانايە، لەراستىدا زۇرجار دابو نەرىتو راھاتن لەسەر ھالەتلىك بۇچوونو
تىگەيشتىنى مۇۋە سىنوردار دەكات .. ھەر بۇيە سەرسام دەيىت كاتى كە روۋداۋ"
يان پىشھاتىكى جىۋاۋز لەۋە روۋدەدات!!

سەرسامە لەۋەى كە چۈن روۋىدا!! جارى ۋا ھەيە نكولى دەكات و دەلى شتى ۋا
نايىت!!

پىرناكەنەۋە لە دەستەلاتى رەھاي خۋاي گەۋرە كە خولقېنەرۋ داهىنەرى
ھۇكارەكانە، ويستى خۋاي گەۋرە پەيۋەست نىە بەۋەى كە بىرۋېچۈۋنى
سىنوردارى مۇۋە بچۈكەكان لەسەرى راھاتوون، چۈنكە ئەۋ زاتە داهىنەرى ھەر
شەتەكە كە بىيەۋىت بەيى ھىچ بەرەست و سىنورىك!!

ئینجا کە (ابراھیم) حەقیقەتی میوانەکانی ناسی (ابراھیم - علیە السلام) لێی پرسین: دەی کاری گرنکی تر چیتان بە دەستەوێه؟ وتیان: ئێمە رەوانە کراوین بۆ لەناوبردنی قەومیکی تاوانبار. تاوانکار، تا بەردبارانیان بکەین بە بەردی تایبەتی نیشاندەدار و دیاریکراو لە لایەن پەرەردگاری تۆوە (ئەو محمد ﷺ) بۆ لە سنور دەرچووان و ناپوختان..

جا ئەو بەردە نامادەو دیاریکراوە لە لایەن خۆی گەورەو بۆ لەناوبردنی شەڕوال پێسانی قەومی (لوط) کە سنوری فێرەت و حەق و دینیان بە زاندووە، دەکرێ گڕکانیک بووبێت و لە ژێر شارە کە یاندا تەقیبێتەو، چونکە ئەو شەڕ بە ویستی خۆی گەورە لە کات و سات و شوێنی خۆیدا روودەدات، دەکرێت ئەو رووداو بە سەرپەرشتی فریشتەکان ئەنجام دراییت.. لە هەمان کاتدا ئێمە حەقیقەتی فریشتە و پەيوەندیان بە گەردوون و دانیشتوانیەو نازانین چۆنە؟! چونکە ئێمە لە هیژە گەردوونیە جوړاوجۆرەکان شارەزاییمان نیە، تەنھا ئەوێه

﴿وَيَان لِّی دَهْنِیْن ..﴾

لەبەر ئەو رەوانیە کە بڕوامان لەق بێت بەوێ کە خۆی گەورە هەندێ جار، هەندێ لە هیژو سەربازانی بەشیوەیە کە لە شیوەکان دژی خەلکانیک بێ دین بەرە لا و خوانەناس بەکار بێنی لە شوێنیک، یان ناوچەیک لە ناوچەکانی زەوی یەکەیدا!

بە مەرجی ئێمە زەخیرە زانستیمان زۆر کەمە.. لەراستیدا چونیە کە خۆی گەورە بەرد لە ئاسمانەو بەارینی، یاخود گڕکانیک بەرپا بکات، هەمووی هەر دروستکراوی خۆی بالادەستەو، دروستکاری ئەو، نەینێ یەکانیشی لای خۆیەتی هەرکات بیهوێت بەرپای دەکات و دەری دەخات!!

ئەوسا ئیتر ھەرچی ئیماندار ھەبوو رزگارمان کردو ھەرچەندە تاکە مائیک و تاکە خانەوادەیک بوون، کە خانەوادەیی (لوط) پیغەمبەر بوو، بەینی ھاوسەرەکی کە باوەری پیتی نەبوو!!

ئینجا لەناوبردنی ئەو خەلکە ناپوختەمان کردە بەلگە بۆ ئەو کەسانەیی کە لە سزای سەخت و بە ئیشتی ئیمە دەترسن، ھەرچەندە خەلکانی بێ دین و میشک پووت دل و دەروونیان داخراوە و بیر لە نیشانەکانی دەستەلاتی خوای گەورە ناکەنەو نە لە زەوی و نە لە خۆیاندا، پەندو نامۆزگاری لە رووداوەکانی میژووش وەرناگرن ..

* * *

بەلگەیکە تر لە سەر دەستەلاتی خوای گەورە لە بەسەرھاتی موسادا روون و ناشکرایە و لە سەرۆبەندی بەسەرھاتی پیغەمبەراندە (علیهم السلام) باس دەفەر مویت :

﴿ وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿٣٨﴾ فَتَوَلَّىٰ رُكُودًا وَقَالَ كَرِهَٰرَأْسُوحَتُونَ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَهْوَ يُدْرِكُهُ فَبُذِّلْنَاهُ فِي الْيَمِّ وَهُوَ يُدْرِكُهُ ﴿٤٠﴾ ﴾

(٣٨) لە بەسەرھاتی موسا پیغەمبەریشدا پەندو نامۆزگاری ھەمە جوۆر ھەییە ، کاتی کە ناردمانە سەر فیرعون بە چەندەھا موعجیزەو دەستەلاتیکی ناشکرامان پیتی بەخشیی (کە نەیان دەویرا لە ناوی بەرن ، جگە لە دارەساکی کە : ھەموو جار دەبو بە ماریکی سامناکی گەورە ، ھەرۆھا دەستی وەک کریستال و کافوری سپی لی دەھات ھەركات بیویستایە) .

(٣٩) كەچی فیرعەون پوی وەرگێراو خزایە قوژنەكەى خۆى و بپروای نەكردو

وتى: ئەم فرستادەىە یان جادوگەرە، یان شیتە !!

(٤٠) دواى سألەها هەول و كۆشش و ماندوبون ، فیرعەونمان لەگەل دارو

دەستەو سەربازەكانیدا گرفتارى ئاوى دەریا كردوو پێچاماننەوه ، لە كاتیكد

ئەو هەتا دنیا دنیاىە لۆمە كراوه و سەرزەنشست كراوه ، بێگومان لە قیامەتیشدا

هەمان بەشى دەبێت ، لەگەل سزای توندو بە نازار .

بێگومان ئەو دەستەلاتە ئاشكرایەى كە خواى گەورە بەخشى بە موسا كاتى

ناردى بۆ سەر فیرعەون بریتى بوو لە بەلگەى بەهیزو روون و ئاشكرا و ئە و

سامو هەبەتەى كە خواى گەورە بۆ سازاندبوو ، چونكە ئەو زاتە بەردەوام

رووداوهكان و هەمووشتیكى دەبیست و دەبینى، بەلام فیرعەون خۆى ترنجانە

قوژنەكەى خۆیەوه و دوورەپەرزى كرت و بەو حەقیقەتە روون و ئاشكرایە

رازى نەبوو، بۆیە بە موسا پێغەمبەرى و ت :

ئەمە" یان جادوگەرە یان شیتە!!

ئەمەش ئەو دەگەیهننى كە موعجیزەو سەرتاسیمە ناییتە هۆى هیدایەتى ئەو

دلانى كە ئامادەییان تیدا نیە بۆ وەرگرتنى ئیمان، و ئەو دەم و زمانانەش

خامۆش ناكات كە سورن لەسەر ناحەقى و سەرکەشى و نالەبارى و درۆ

دەلەسە ..

جا قورئان لیڕەدا درێژەى بەسەرھاتەكان باس نافەرمویت "بەلكو یەكسەر

كۆتایی بە هەموشت دەهینى و دەفەرمویت: ئیمەش خۆى و سەربازانیمان لە

دەریادا خنكان لەكاتیكد ئەو زەلامە شایستەى هەموو جوړە لۆمە و

سەرزەنشتیكە بەهۆى سەرکەشى و باوەرپنەبوونیەوه.

شایانی باسه دهستی قودره‌تی خوایی روون و ناشکرایه له تیاچوون و له‌ناوبردن خۆی و شوێنکه‌وتووایدا، که چۆن له ده‌ریادا به‌بێ نرخێ خنکان، ئەمەش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پشتیوانی خوای گه‌وره له پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی که له توێنی نایات و به‌لگه‌کانیدا باسی ده‌فه‌رموێت که له زه‌وی و له مروّقه‌کان و له میژووی په‌یامه‌کان و پیغه‌مبه‌راندا روویان داوه.

* * *

ئینجا باسی به‌لگه‌یه‌کی تر له ده‌سته‌لاتی بێ سنور و ره‌های خۆی ده‌کات له قه‌وم و هۆزی (عاد) دا :

﴿رَفِیْعًا إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ۝٤١ مَا تَذَرُونَ شَيْءًا أَتَىٰ عَلَيْهِمُ الْإِجْمَلُ ۝٤٢﴾

(٤١) قه‌ومی (عاد) ییش کاتی که پوچوون له گونا‌هو تاوان و یاخی‌بو‌ندا ، کاتی که هود پیغه‌مبه‌ر (علیه السلام) سانه‌ها ، نامۆزگاری کردن ، سودی نه‌بوو ، خوای گه‌وره په‌شه بایه‌کی سارد و سه‌خت و توندی بێ خیری هه‌لکرده سه‌ریان ...

(٤٢) ئەو په‌شه بایه نه‌وه‌نده به‌هێزو توند بوو به‌سه‌ر هه‌رشتیک و هه‌ر که‌سێکدا برۆشتایه بێ که‌لکی ده‌کردو له ناوی ده‌بردو وه‌ک شتیکی فیه‌ی دراوی ئی ده‌کرد.

خوای گه‌وره ره‌شه‌باکه‌ی به نه‌زۆک و بێ خیر ناوبردووه، چونکه نه هه‌لمی ناوی هه‌لگرتبوو نه هۆکاری باران بوو، وه‌کو به‌ته‌ما‌بوون، به‌لکو مردن و کاولکاری هینا به‌سه‌ریاندا، هه‌رچی شته‌تیکی شکاند به‌سه‌ر یه‌کدا و شاروشاروچکه‌ی به‌سه‌ریاندا کاول کرد!!

بىگومان رەشەبا ھىزىگە لە ھىزەكانى ئەم گەردوونە، سەربازىگە لە سەربازانى
خوای گەرە ، ھەركات بىھوئى دەينىرئىت و ھەلدەكات لەچارچىوھى ويست و
ئىرادەى ئەو زاتەدا بە شىۋەيەك لە شىۋەكان، لەكاتى ديارىكرادا، بۆ سەر
ھەرگەل و ھۆزو شارىنكدا، جا يان و يىرانى دەكات، يان ژيان و ئاۋەدانى
پىدەبەخشىت ..

بىگومان لىرەدا جىگەى باسو رەخنەى سادە نابىتەو دەربارەى ئەوھى كە
ھەلكرەنى با و رەشەبا بە ياساى سورشىتى يە ، لىرە و لەوئى ھەلدەكات بە
ھۆكارى تايبەت بە خۆى لە بوونى پالەپەستۆو ئەبوونى، چونكە ئەو زاتەى ئەو
ھۆكارو ياساينەى بۆ دانائو ھەندى جار دەيكاتە ھۆكارىك بۆ تۆلەسەندن،
لىرە و لەوئى، لەسەر بنەماى ويست و نەخشەى خۆى ، ئەو ھۆكارانەش ھەر
خۆى سازاندوويەتى، ئىتر جىگەى رەخنە و گومان و راى جياواز نابىتەو!

* * *

سېنەم بەنگە و باسېش دەربارەى ھۆزى (ئەمۇد) :

﴿وَفِي نَمُوذٍ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَسْبَحُوا حَتَّىٰ يَرَوْا آيَةً ۖ فَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَهُم بِآيَاتِنَا كَافِرُونَ ۝١٢١﴾
﴿أَسْأَلُكُمْ مِّنْ فَيَافٍ ۚ وَمَا كَانُوا مُنْصَرِفِينَ ۝١٢٢﴾

(٤٣) :قەومى (ئەمۇد) يىش پىيان و ترا كە ئىۋە لە ژيانى دنيا بەھرە بەرن و سود
مەندېن تا كاتىكى ديارىكراد ...

(٤٤) كەچى ئەوانىش لە بەرنامە و فەرمانى پەرورەدگاربان ياخى بوون ، دواى
چەندەھا سال ئەوانىش كوتوپر يەك بروسكە و شرىخە پىچانىيەو و چاۋى ئەبلەق

کردن و مردن یه خه ی پئی گرتن ، وهك كه سیک كه له ترسیکی زوردا چاوی زهق ده بیتهو .. (جگه لهو بومه له رزه به میزه ی كه شاروشارو چكه یانی کاو ل کرد).
(٤٥) ئیتر نه یان توانی له جیگای خو یان راست بینه وه ، بیگومان سه ركه وتوش نه بون .

له نایه ته كاندا ناماژه كراوه به وه ی كه له نازو نیعمه ته كانی خوای گه وه به هره مه ند بوون تا ماوه یهك .. ده كری ئه و ماوه یه هه موو ئه و سالانه بی كه (صالح) پیغه مبه ر له ناویاندا بووه و بانگی كردوون بو به رنامه ی یه كخواناسی ، یاخود ئه و سئ رۆژه مؤله ته بیته كه دوا ی سه رپرینی وشتره كه پییان درا..
به هه ر حال ئه وان به ده نگییکی سامناك و بومه له رزه یه کی به میژ له ناوبران ، دیاره كه سه ربازانی خوای گه وه هه مه جوړن ، به ردارانی قهومی (لوط) ی کرد و ژیره و ژووری کردن ، ره شه بایه کی به میژی نارد بو سه ر قهومی (عاد) ، به ده نگییکی سامناك و زهوی له رزه قهومی (ثمود) ی له ناو برد ، گریارانی قهومی (شعیب) ی کرد ..

قهومی نوحیشی له نیو زریان و توفاندا خنکان!!

هه ر بۆیه ناماژه یه کی خیرایان له تاكه نایه تیكد ا پیده كات و ده فهرمویت :

﴿وَقَوْمٌ نُوحٍ مِنْ قَبْلِ اِيْهِمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِيْنَ ۝٦٥﴾

(٤٦) پیشتریش قهومی (نوح) پیغه مبه ر له نیو توفان و زریان هه كهدا له ناوبران ، ئه وانیش هه ر تاوانبارو خوانه ناس و لارو ویر بوون (بۆیه سه ر زه ویمان لی پاک کردنه وه) .

به سه رهاتی قهومی (نوح) له زور سورتهی تری قورئاندا به درێژی باس كراوه ..

﴿ وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَا بِمَآئِيْمٍ ۖ وَآلُكُرْسِيِّ ۖ ﴿٥٧﴾ وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا ۖ فَنِعْمَ الْمَكَدُونَ ﴿٥٨﴾ وَمِنْ كُلِّ جَبَلٍ جَانِبًا
زُجْجَ بِنَارٍ ۖ لَمَّا كُرِّدَ كُرْنُ ۖ ﴿٥٩﴾ فَنُفِّرُوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُرْنُ بِنُفْرِ ۖ ﴿٦٠﴾ وَلَا تَجْمَلُوا مَعَ اللَّهِ ۖ إِنَّهَا أَخْرَأَتْ لَكُرْ
بِنُفْرِ ۖ ﴿٦١﴾ ۝﴾

(٤٧) ئيمه ئاسمانمان به هينزو تواناي خويمان بهدى هيناوهو بهردهواميش
فراوانى دهكەين (لهم سهردهمه دا ئهو ئامارزه قورئانيه وهك حهقيقه تىكى زانستى
سهلمينراوه) .

(٤٨) زهويشمان راخستوه (بوqtان و ژيانمان لهسهرى ئاسان كردوه) بهراستى
ئهو خوايه زاتىكى كارسازو كاربهجى يه (هموو پيداويستيهكانى ئادهميزادى
زۆر به زيادهوه لهسهر زهويدا دابين كردوهو زهوى خستۆته خزمهتياه وه
دهيكاس بهجى ديت به دهستيهوه)...

(٤٩) له هموو شتيكىش ئيمه جوتمان بهدى هيناوه (له جيهانى ئادهميزادو
گياندارو روهك و بى گيانهكاندا له هموو شتيكى ماددى و مهعنهويدا) بو
ئهووى تيفكرن و ياداوهرى وهربگرن .

(٥٠) (ئهى محمد ﷺ): خهلكينه به گشتى ، ئيمانداران ئيوه به تايبهتى ، به
پهلهو گورج و گۆلانه ههولبدن بو به دهست هينانى پهزامهندى خوا ، بو
هرچى پهروهردگار پيى خوش و پازى و خوشنوده ، دنياش بن كه من له
لايهن خواوه رهوانهكراوم و بيداركهروهيهكى ئاشكرام تا له خهوى غهفلت
بيدارتان بكهمهوه. (تا سهرقهزاي ههردوو جيهان دهستههر بكهن).

(٥١) خهلكينه پهوا نيه هيچ كهس و هيچ شتيك بكهنه هاوهل و هاوتاي خواى
پهروهردگارتان ، دنياش بن كه من بيداركهروهيهكى ئاشكرام و له لايه ن خواى
كهورهوه رهوانه كراوم تا له راستيهكان ئاگادارتان بكه م .

نہم نایہ تانہ گہرانہ وہیہ بؤ پیشانگای گہردوون کہ له سہرہ تائی سورہ تہ کہدا به شیوازیلک له شیوازه جورا و جورہکانی باسی دہفرمویت تا کاریگہریی ہہ بیت له سہر دلان، جاری وا ہہیہ لیڑہو لهویں دریڑہ به باس کردنیان دہدات و ئہوزاتہ مہبہستیئی کہ ہانی مروّقہکان بدات له ریگہی پیغہ مہبہرہ کہیہوہ (ﷺ) فیرار بگن و به پہلہ به دل و رُحیان روو بکہنہ خوای پەرہردگارو دروستکاریان، چونکہ ئہو زاتہ بہدہستہ لات و ہیژو توانای خوئی ئاسمانی پر له ئہستیڑہو ہہ سارہو کاکیشانی بی شومار رازاندوتہوہ، بہرہدہوامیش فراوانی دہکات ئہو فراوانی یہش ئاماژہیہ بؤ فراوانی رزق و رۆزی له لایہن خوای پەرہردگارہوہ کہ له ئاسمانہوہ بریاری دابہش کردنی دراوہ، ئہمہ ئاماژہیہ بؤ سہلماندنی ئہوہی کہ ہہمووشت بہدہست خوای گہورہیہ .. پاشان ئاماژہ به زہوی و ئامادہ کردنی دہدات کہ چۆن ئہو زاتہ کردویہ تی به لانکہی ژیان و وکو قہرش رایخستوہ، ہہموو شتیکی پیویستی بؤ ژیانی مروّقہ تیایدا دایین کردوہ، بہراستی زاتیکی خہمخوړو جوانکارو پځوڅسکارہ بؤ ژیان .. ہہروہا خوای گہورہ ہہمووشتیکی له سہر زہویدا، بہلکو له گہردووندان به جووت دروست کردوہ، دیارہ کہ ہہمووشت له سہر بنہمای جووت دروستکاروہ، ئہوہش کہ ناوی جوتہکان به وشہی . شت . ناوژہد دہفرمویت ئہوہش دہگہیہ نیت کہ جیہانی ماددہش به شیوہیہ کی گشتی جووتن، ئہوہش بہلگہیہ له سہر ئہوہی دہستہ واژہ کہ ئاماژہیہ کہ بی گیانہکانیش وکو گیاندارہکان له سہر بنہمای جوت دروست کراون ..

جا کاتن بیردہ کہینہوہ لہم دہقہ قورٹانی یہی کہ پیش پتر له چوارہدہ سہدہ ہاتوہوہ و بابہ تی بوونی جوت له ہہموو شتیکیدا لہو سہردہمہدا نہ زانراوہ باس

دەكات، كەواتە ئىمە لەبەردەم زانستىكى گەورە و فراوانداين كه لەم گەردوونەدا زانایان پێیان زانیوه!!

هەروەها بۆمان دەردەكەوت كە لێكۆڵینەوە زانستی یە نوێیەكان بونەتە ھۆكاریك بۆ ناسینی حەقیقەت، بەتایبەت كە زانراوە ئەم گەردوونە ھەمووی لە ئەتۆم دروست كراوە، ئەتۆمیش بارگای یە بە دووجۆر تەزوی كارەبایی كە ناوئراوە سارد و گەرم، ئەمەش ھەندێ پەردە لادەبات لەسەر ئەو دەقە قورئانیە!! جا لە سایەى ئەم ئاماژە قورئانیانەدا گەشتمان پێدەكات بە بۆشایی ئاسمان و سەرزەوی و ناو زەویدا، وە بە قولایی ناخی مەوھەكاندا.. لە ئاوا كەش و ھەواكەیدا بانگمان دەكات و ھانمان دەدات كە بە گورج و گۆلی و بە پەلە بەرھەو دەستبەركردنی رەزامەندی بەدیھێنەری ئاسمان و زەوی و دروستكراوان بچین، خۆمان رزگار بكەین لە ھەموو ئەو شتەنەى كە رۆح سەنگین دەكەن و لە پەل و پۆی دەخەن، یا ئەو زاتە بە زاتى كى تاكو تەنھا و بالادەست و دەستەلاتداری رەھا بناسین كە ئەم گەردوونەى بە تاكو تەنھا دروست كردووە و ھیچ جۆرە شەريك و ھاوتاشی نیە ..

﴿قُرْأِنًا إِلَىٰ أَهْلِ الْكِتَابِ لِيُحْكُمَ بَيْنَهُمْ فِي شَأْنِ الَّذِي بَيْنَهُم وَبَيْنَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَىٰ ۚ وَلِيَذْكُرَ مَا فِي الْقُرْآنِ ۚ وَاللَّهُ يَهْدِي الْقَوْمَ الْيَاسِينَ ٥١﴾ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُرْهُنَّ أَزِيدٌ ﴿٥٢﴾

(٥١) خەلکی ئەو پەروا نیە ھیچ كەس و ھیچ شتێك بكەنە ھاوێ و ھاوتای خوای پەروەردگارتان، دڵنیاش بن كە من بێداركەرەوێهەى كى ئاشكرام و لە لایەن خوای گەورە و رەوانە كراوم تا لە راستیەكان ئاگادارتان بكەم .

(٥٢) خەلكانی پێش ئەمانیش « ھەر بەو شیوەیەى ئەمان » ھەلوێستیان نالەبارو خراپ بوو و ھەر پێغەمبەریكمان بۆ پەوانە كردن پێیان وتوو: ئەمە كابرایەكى جادو گەرە « یان شیتە!!

لهراستیدا دهستهواژهی ههلاتن و پهلهکردن دهستهواژهیهکی سهیره ، نهوه دهگهیهنیت که مروژ به کوژ و ونجیرو شتی سهنگینی زوژ گیرژده بووه، مروژی بهستووه به زهوی یهوه، نایهلی دهریاز بی، له ههموو لایهکهوهکهمازی داوه نایهوی رهها ببی ..

بهتایبته خهمی رزق و رۆزی و سهرگهرمی به هۆکاره ئاشکراکانهوه بۆ بهدهست هینانی بهشی خوژی، ههر بۆیه خوای گهوره داوای ههلاتن و پهلهکردن و راکردن دهکات بۆلای نهو زاته خوژی دهکات، داوای خوژهریاز کردن له کوژ و زنجیرهکان دهکات ، ئهم ئاگاداریهشی لهلایه پینغهمبهروه(ﷺ) پینراگهیاندوون که نهو لهو بواره دا بیدارکهروهیهوکی ئاشکرایه

*   *   *

﴿كَذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَلْبٌ أَوْ يَحْنُونُ ٥١﴾ أَوْ أَسَافَةٌ أَوْ يَكُونُ طَائِفًا ٥٢﴾

﴿قَالَ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ ٥٣﴾ وَذَكَرْنَا لِلْذِكْرِ نَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ٥٤﴾

(٥٢) خه لکانی پیتش نهمانیش ، ههر بهو شینوهیهی نهمان ، ههلویستیان ناله بارو خراب بووه ههر پینغهمبهریکمان بۆ پهوانه کردبن پینان وتووه: ئهمه کابرایهکی جادو گهره ، یان شیتته!!

(٥٣) سهیره ، دهلنی نهوان و نهمان به گوژی یهکدا خویندویانه و پاسپاردهیان بۆ یهکتر دابهزاندووه ، نهخیر (نهمانه ناخیان ناپوخته) بهلکو ههر خویمان قهرمیکی ستهمکارن وهکو نهوانه ی پینشو.

(۵۴) ئەمى محمد (ﷺ) تۆ گۆتيان مەدەرى، بايەخ بە قسەو قسەلۆك و ھەلۆيستیان مەدە، چونكە تۆ لەسەر ياخی بونی ئەوان سەر زەنشت كراو و لۆمەكراو نابیت .

(۵۵) تۆ بەردەوام ئامۆزگاریان بكە و راستیەكانیان بۆ پون بكەرەو، چونكە ھەمیشە و بەراشكاوی، ئامۆزگاری و یادخستنهو سود بە ئیمانداران دەگەيەنیت .^(۱)

دیاره ئەو خەلكە يەك ھەلۆيست و يەك سروشتی ناباش و ناقولایان ھەيە بەرانبەر بە پیغەمبەر، دەروون تەخۆش و گیلەكان بە يەك شیواز پیشوازی لەو كەسایەتی یە دلسۆزو ریزدارانە دەكەن، ئەوانیش وەكو موشریكەكانی مەككە وتویانە جادوگەرە !! شیتە !!

دەلئی بە درێزایی زەمان بە گۆئی یەكدیدا خویندوویانە .. تا بەردەوام دژایەتی حق بكەن، ھەر بۆیە پیغەمبەر (ﷺ) رادەسپێری كە گۆی بە قسەو گوفتاری نالەباری ئەوانە نەدات، وە ئەو لۆمە و گلەیی ئی ناكړیت لەسەر گومرایى و سەرگەردانیى ئەوان، ئەو كەمتەرخەمی نەكردوو لە ھەولەكانی بۆ ھیدایەتیان، كاری ئەو زاتە یادخستنهو، دەبیّت بەردەوام بیّت لەسەری ھەرچەندە

(۱) كاتی ئایەتی ۵۴ نازل بوو كە دھەر مویت: ئەمى محمد (ﷺ) تۆ پشتگوێیان بھمو وازیان لی بینە، چونكە تۆ لەسەر ئەو ھالەتە لۆمەناكرییت و رەخنەت لیئاگیریت. ھەندئ لە ھاوێلان وتیان: نازل بوونی ئەو ئایەتە غەمبارى كردين ووتمان ھەرمان دراو بە پیغەمبەر كە وازمان لیبینیت، ئیتر ئەو بوو ئایەتی ۵۵ نازل بوو، (وذكر ان الذکرى تنفع المؤمنین) ئیماندارانی خوشنووود كرد.

دژایەتی بکریت و باوەری پێ نهکریت .. بیکومان بیرخستنهوه و یادخستنهوه
سودی ههیه بۆ باوەرداران، بەلام بى سووده بۆ دلپەش و دلپەردەکان .
لەراستیدا بیرخستنهوه ئەرکی سەرشانی پیغەمبەرانه، هیدایەت و گومرایی
ئەرك و کاری ئەوان بەدەرە، ئەو شتانه بەدەست خۆی گەورەیه ، ئەو زاتەى که
مەزقەکانى بۆ تاقیکردنەوه بەدى هیناوه و - سەرپشکی کردوون و ئازادی پێ
بەخشیوون -

* * *

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُنِي ۚ﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطِيعُونِ ﴿٥٦﴾ إِنَّ اللَّهَ مُرُ
الْزَاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْعَتِيقِ ﴿٥٧﴾

(٥٦) لە راستیدا من ئادهمیزادو جنۆکهه تهها بۆ په‌رستنى خۆم دروستکردوه
(ئەگەر ئەم دوو دەستەیه خواناس بن «هه‌موو چالاکیه‌کانی ژيانیان ده‌چیتە
چوار چێوه‌ی عیبادەت و خواپه‌رستى یه‌وه) ....
(٥٧) خۆ من نه‌ پزق و پۆزیم له‌وان ده‌وێت، نه‌خواردن و خواردنه‌وه، چونکه‌ من
پێویستم به‌ هیچکام له‌وانه‌ نیه‌ ...

(٥٨) چونکه‌ له‌ راستیدا هه‌ر خۆی گه‌وره‌ خۆی رۆزی به‌خش و پۆزی دهره‌ ،
گه‌نجینه‌ی پزق و پۆزی فراوان و بێ سنوره‌ ، له‌ هه‌مان کاتدا خاوه‌نی هێزو
ده‌سه‌لاتی بته‌وو توکمه‌یه‌.

ئەم بەشەى کۆتایی سۈرەتەکە بابەتى هەڵاتن بۆلای خۆی گەورە و پەلەکردن بۆ
دەستەبەرکردنى رەزامەندیی ئەوزاتە روون دەکاتەوه، داواى خۆپزگارىکردن له‌

كۆتۈ زنجىرەكانى دىنيا دەكات، بۇ ئەۋەى ئەۋ ئەركەى كە بۇى دروست كراوين ئەنجامى بدەين..

لەراستىدا ئەۋ ئايەتە كورتانە « حەقىقەتتىكى زۆرگەۋرەۋ فراۋانىيان لەخۇ گرتوۋە، لە ھەموو حەقىقەتەكان گەۋرەترەۋ ژيانى مرقۇقەكان لە دىيادا بەۋە نەبى راست و ريك نايىت كە دەبى جوان تىيگەن لە مەبەستى بوونيان و دلىياش بن لىى، ۋەكو تاكو ۋەكو كۆمەلىش، بەلكو سەرچەم ژيانى مرقۇقايەتى لە ھەموو سەردەمەكاندا بەسراۋە بە واتاۋ چۆنىەتى خواپەرستى يەۋە. لەراستىدا ئەۋ ئايەتە واتاى زۆرو ھەمە جۆر لە خۇ دەگرىت، ھەموۋىشى لەژىر دروشمى عىبادەت و خواپەرستىدا جىگەى دەبىتەۋە و دەبىتە بەردى بناغە بۇ ھەموو ژيان!!

يەكەم حەقىقىقەت ئەۋە دەگەيەنىت كە مەبەستىكى دىيارىكراۋ ھەيە لە بوونى دەستەى جنۆكەۋ ئادەمىزادا .. ئەۋەى كە بە ئەركى سەرشانى خۇى ھەستى، ئەۋە نىتر ئامانجى لە دروستبوونى خۇى پىكاۋە!! بەلام ئەۋەى كەمتەرخەمى بكات ئەۋە ئامانجى لە بوونى خۇى ئى شىۋاۋە!! ۋەكو ئەۋە ۋايە كە ھىچ ئەركو كارىكى لەسەر شان نەبىت، ژيانى بى ئامانج و مەبەستە، ھىچ ناۋەرۋكىكى نىە ، چونكە لە بازىنەى ئامانج و مەبەست لە بوونى ترازۋە، سەرگەردان و گومراۋ سەر ئى شىۋاۋە..

چونكە ھەر ئەۋ ئەركە، ئەركى خواپەرستى دەستەى جنۆكەۋ ئادەمىزاد دەبەستى بە سەرچاۋەى بوونيان، چونكە شتىكى حاشا ھەلنەگرە، دەبى خودا

هەبىت و عەبد و بەندەش هەبىت، پەرەردگارێك هەبىت بەندەكەى بپەرستى،
خوایەك هەبىت شاىستەى پەرستى بىت..

ئەوسا ژيانى بەندە لەسەر ئەو بناغەىە رێكۆپێك دەبىت، لێرەو دەردەكەوێت كە
عیبادەت و خواپەرستى واتایەكى فراوانترى هەیه لەوەى كە تەنها دروشم و
سروتەكان ئەنجام بدرێن..

جنۆكەو ئادەمیزادیش هەموو ژيانیان بە ئەنجامدانى سروتەكان نابەنە سەر،
خوای گەورەش داواى ئەوەى ئى نەکردوون « بەلكو داواى ئاوەدانکردنەوى
زەوى ئى كردوون كە بەشى زۆرى ژيانیان دەبات، رەنگە ئێمە نەزانین جنۆكە
خەرىكى چىن، بەلام ئەو ئەركانە دەزانین كە لە مەزۆ داواكراوە لە بواری
ئاوەدانکردنەوى زەوى و بەرپاكردنى پيشەسازى هەمەجۆر و گرنگیدان بە
بواری كشتوكاڵ و گەران لە زەویدا و سوود وەرگرتن لە سامانەكانى سەر زەوى
و ناو زەوى، وە بەكارهێنانى وزە جۆراو جۆرەكان ... تا سەرەنجام ئەوەى
خوای گەورە دەیهوێت لەسەر دەستى مەزۆكەكاندا ئەنجام بدرێت و ژيان بەرەو
پیش بچىت، بەلام لەژێر سایەى شەرىعەتى خوادا، گەر وانەبىت مەزۆقايەتى
هەساوە نابىت و هەردەم لە نەهامەتیدا ژيان دەباتە سەر.

كەواتە عیبادەت و خواپەرستى بواریكى زۆر فراوانترى هەیه لە ئەنجامدانى
سروتەكان زۆر گشتگیر ترە لە ئەنجامدانى تەنها سروتەكان، لە چوارچێوەى
ياسا گەردوونى یە گشتى یەكاندا.

ئەوسا دەردەكەوێت كە مەبەست لە عیبادەت و بوونى ئادەمیزاد لەسەر زەویدا
چى یە، دەرىش دەكەوێت دەستەبەرکردنى رەزامەندى خوای گەورە بەو دەبىت
كە هەموو كارو كردەو و چالاكیەكان لە چوارچێوەى رەزامەندى خوادا بىت، وە

نیشته جئ کردنی مرؤډ له زه ویدا بؤ هه موو ئه و مه به ستانه یه وه خواپه رستی له دوو بواری سهره کیدا خوئی ده نویئ:

یه کهم: بریتی یه له چه سپاندنی واتای به ندایه تی بؤ خوای گه وره له ناخ و دل و ده رووندا.. به واتای نه وه ی که له هه ست و نهستی مرؤډدا ئه م حه قیقه ته مه حکمه و به و و داپژراو بیټ.. که خوا هه یه و به ندش هه یه، خوایه که هه یه ده بیټ به رستریټ، به ندیه کیش هه یه ده بیټ خواپه رست بیټ، له م بیروباوهره ره سه نه به ده رشتیکی تر نیه، هه ر ئه و حاله ته ش نرخ و بایه خی هه یه « ئه م بونه وهره جگه له خوایه کی تاک و ته نها» دروستکاریکی تری نیه، جگه له په ره درگاریکی تاک خاوه نیکی نیه، هه مووانیش بیان هوی یا نه یانه ویټ به ندیه ئه و زاته ن .

دوهه م : هه و لدان بؤ ده سته به ر کردنی ره زامه ندی خوای گه وره له هه موو هه لسو کهوت و بیر کردنه و هه و لدانیکدا به شیوازیکی دلسوزانه و لیبروانه، تا وای ئی دیت له هه موو چالاکیه کدا مه به ست ده سته به ر کردنی ره زامه ندی خوای گه وره بیټ ..

ئا به و شیوه یه واتای به ندایه تی پیاده ده کریټ، کارو کرده وه کانمان وه کو سروه ته کان ده بیټه خواپه رستی، خواپه رستی و سروه ته کانیش ده بنه پالنه ر بؤ ئاوه دان کردنه وه ی زه وی، بؤ خه بات کردن، بؤ خوځگری له به ران به ر پیشهاته کانه وه، وه رازی بوون به هه ر پیشهات و رووداوینک ، به شیوه یه هه موو ژیان، هه موو دنیا ده بیټه په رستگا و ئه و مه به سته ی که خوای گه وره جنوکه و ئاده میزادی بؤ دروست کردوه دیته دی « که هه مووی بریتی یه له ملکه چی بؤ

ياساۋ بەرنامە گىشتى يەكان كە ھەر ھەموۋى واتاى پەرستنى خۇاى گەورە وىنا دەكات ..

ئەو كاتە مەۋە لەسەر زەۋىدا ژيان دەباتە سەر، ھەست دەكات بە ئەنجامدانى ئەركىك ھەلدەستى كە لەلايەن خۇاى بالادەستەۋە پىنى سىپىرداۋە، لەماۋەى ژيانى دنياشيدا دەتوانى رۇلىكى نەرىنى بىيىنى ۋە بەمش ملكەچىي خۇى بۇ پەرۋەردگارى خۇى دەسەلمىنى، ھەموۋ ئامانجى دەبىتتە فەرمانبەردارىي بۇ ئەو زاتە، ھەر لە دنياۋا پاداشتىكى دەست دەكەۋىت بەۋەى كە دۇئارام و دۇنيايە و لە بارودۇخ و كارەكانى رازى يە، ھەست بەۋە دەكات كە خۇاى گەورەش لىنى رازى و خۇشنىۋەدە بەردەۋام چاۋدىرى دەكات و لە قىامەتداۋ لەۋ جىھاندا پاداشت و ناز و نىعمەتى گەورە و رىزى تايبەتى لى دەگىرىت.

ئەۋكاتە ئىتر ئىماندار بە گورج و گۇلى و بەپەلەۋ بە دۇ و بە گيان پروۋدەكاتە خۇاى گەورە ئەۋپەرى ھەۋل و كۇشش دەدات تا خۇاى گەورە لە خۇى رازى بىكات، ھەۋلدەدات خۇى لە كۇت و زنجىرەكانى دنيا، لەكۇسپ و لەمپەرەكان رىزگار بىكات، بە دۇگەرمى ھەۋلدەدات رەزامەندى خۇاى گەورە دەستەبەر بىكات، ۋە بەندەيەكى چاك و پاك و بۇخوا ۋولجاۋ بىت، ئەركى سەرشانى خۇى ئەنجام بدات، ئەندامىكى كارىگەر بىت و نىشتەجىيەكى سەلار و كارا بىت، لە ھەمان كاتدا ھەۋلدەدات دۇبەندى بە دنياۋە نەبىت و بەرھەمەكانى تەنھا بۇ خۇى قۇرۇخ نەكات و بەشۋىن ئارەزۋوپى ئاپەسەندى خۇىدا ۋىل نەبىت، ھەۋلبدات بۇ چركەساتىك پەرۋەردگارى ئازىزى فەرماۋش نەكات.

دەبىي ئەۋە بزانى كە نرخی كارو چالاكیەكانى به پالئەرەكانیەتى لە ناخ و دل و دەروونیدا، ئەك به دەرەنجامەكانى، گرنگ ئەۋەیه لە چوارچىۋەى شەرىعى خوادا بى، چونكە پاداشت لەسەر دەرەنجام نیه، بەلكو حساب بۆ نیهت و مەبەست دەكریت، چونكە دەرەنجام بەدەست ئەۋ نیه و كارى ئەۋیش نیه، بەلكو قەدەر و نەخشەى خۆى گەۋرەیه و ئەۋیش لەو چوارچىۋەیدا كار دەكات..

شایانى باسە ھەركات مەرۋە توانى لە دل بەندى به دەرەنجامەكانەۋە خۆى رزگار بكات و ھەست بكات كە به ئەركى سەرشانى خۆى ھەستاۋە و پاداشتى لای پەرۋەردگار مسۆگەرە، ئەۋە ئیتىر براۋەیه و خۆیاربى به پاداشتى خۆى شاد دەبى، ئەۋكات ئیتىر لەسەر دنیاىەكى تەمەن كۆتا شەپرو كى بەركى ناكات، تەماع ناكاتە ئەۋ شتانى كە ماقى ئەۋ نیه « ھەولەدات كە بەندایەتى خۆى بۆ خۆى گەۋرە بسەلمىنى، ئەك پەلامارى دنیا بدات و ھەولەدات زۆرترین بەش به ناحەق و ئارەۋا بۆ خۆى بپچریت.

لەپراستیدا قورئان ھەولەدات كە ئەۋ ھەست و نەستە لە ناخى مەرۋقى باۋەرداردا گەشە پىبدات، تا خەمى رزق و رۆزى نەخوات و خۆى لە رشدى و رەزىلى دەرباز بكات، چونكە رزق و رۆزىەكەى مسۆگەرە، خۆى گەۋرە بپىارى لەسەر داۋە، چونكە ئەۋ زاتە ھىچ شتىكى ناۋى بۆ خۆى، بەلكو خۆى رزق و رۆزى بۆ مەرۋە و سەرجمە زىندەۋەران داين دەكات ھەرۋەكو بەلىنى داۋە..

ئەۋكاتە مەرۋە چارچىۋەك و دەست نوقاۋ نابىت، بەلكو بەردەوام لە خەمى دەستەبەر كردنى رەزامەندى خۆى گەۋرەدا بىت، لەۋ پىناۋەشدا ئەۋپەرى

وزەو توانای خۆی بەکار دێنێ و زۆریش ئاسۆردە و دلخۆشە بە هەول و خەبات و کارەکانی ..

جا ئەگەر ئەمڕۆ مەوقایەتی هەست بەو کامەرانیە ئەکات، ئەو هۆی ئەو یە کە لەو کەش و مەوایەدا ئەژیاو و بۆی ئەژیاو و چێژی ئی نەبردوو، وەکو ئەو یە یەکەم کە لە سایە قورئاندا، لەسایە ئەو بەرنامە پیروۆ گەرە یەدا بۆی ژیا . جا کاتی کە مەوۆ چاو دەبرێتە ئەو ئاسۆیە و هەول دەدات بەندایەتی خۆی بنوێنی و بەردەوام بێ لەسەری، ئەوکاتە هەرگیز هۆکاری نەزم و ناپوخت بەکارناهیێ بۆ مەبەستیکی گەرە و پیروۆ .. با مەبەستەکەش سەرخستنی ئایینی خۆی گەرە و بەرنامە پیروۆکە ی بێت، چونکە هۆکاری ناپوخت و اتاو مەبەستی خواپەرستی پاک و بێگەرد وێران دەکات .. چونکە ئیماندار هەولەکانی بۆ دەستەبەر کردنی مەبەست ئاواتەکانی خۆی نیە، چونکە ئەرکەکان بەکار دێنێ بۆ بەرجەستە کردنی واتای بەندایەتی .. ئاوات و ئامانجەکان دەسپێری بە خۆی گەرە کە ئەویش بە ویستی خۆی ئالوگۆر دەکات لە زەوی یەکەیدا و نەخشە دەکیشی بۆ سەرخستنی ئاینەکە ی ..

ئەوکاتە ئیماندار ی خواناس لە هەر بارو دۆخیکدا بێ " وێژدانی ئاسوودە یە، دل و دەروونی ئارامە، ئەگەر دەرەنجامی هەولەکانی بیینی یان نا ..

ئەو ی ئەم نەخشە ی بۆ کێشاو سەری گرت، یان پێچەوانەکە ی پیشەات، گرنگ ئەو یە ئەم چی توانیو ئەنجامی داو، چونکە دنیایە ئەم بەندە ی خواپە و لەو سنوورە ناترازی، چونکە چاک دەزانی خۆی پەرورەدگار هە یە و بۆی نیە رەخنە و

پیشنیاری بۆ بکات، به لکو به دل و به کوڵ لیتی ده پارێتیهوه که کارهکانی و کاری
موسلمانان ته نانهت چاوتروکانیک و له وهش که متر نه داته دهست خویان..
ههروهک پیغه مبه (ﷺ) زۆرجار نهو نزایه ی فهرموه : (اللَّهُمَّ لَا تُكَلِّبْنِي إِلَى نَفْسِي
طَرَفَةَ عَيْنٍ، أَوْ أَقْلُ مِنْ ذَلِكَ)

له بهر نهوه توانیویهتی خوای گهوره له خۆی رازی بکات و شهویش له خوای
گهوره رازی بێت ، دواتر خوای گهورهش به ره کهتی خسته په یامه که یهوه، نهو
هه موو شه ندام و لایه نگره ی له سه ر زه ویدا به درێژایی زه مان و پانتایی زه مین بۆ
دروست بوو.

ئا بهو شیویه هه ندیک له گه وره یی شه م په یامه له توێی ئایه تیکی کورتدا که
ده فه رمویت: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الذِّنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ به رجهسته ده بێت..
به راستی گهر واتای عبودیهت و به ندایه تی ئا بهو شیویه پیاده بکړیت، ژیان له
هه موو بواره کاندایه گۆرانی نه رینی زۆری به سه ردا دیت و مروّقایه تی له ژیان
دنیایدا پیش هاتنی قیامهت ئاسوده ده بێت..

* * *

جا له روانگه ی نهو راستی یه گه وره و گرنگه وه له دوو ئایه تی کۆتاییدا ، خوای
گه وره هه پره شه له سته مکارو بێ دینه کان ده کات، به تایبهت نه وانه ی که باکیان
له هه پره شه کانی نیه، یاخود باوهریان پێی نیه :

﴿فَإِنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَمِيلُونَ﴾ ﴿٨﴾ قَوْلُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِينَ
يُوعَدُونَ ﴿٩﴾

(۵۹) لہ راستیدا بۆ ئەوانەى كەستەميان كىردووه سىتەم دەكەن سىزى زۆر سەختمان ئامادە كىردووه ھەروەك چۆن بۆ ھاوەل و ھاوېرەكانيان ئامادە كراوه ، دەبا ئىتەر پەلەم ئى ئەكەن (نەلەين: كەى؟ كوا؟ چونكە زۆرى پى ئاچىت داوئىنگىريان دەبىت) .

(۶۰) ئەو كاتە ئىتەر وا ۋەيلاو ئاھو ئالە بۆ ئەو كەسانەى كە پىيازى كوفرو خوا نەناسيان گىرتەبەر لەو پۆژەى كە ھەپەشەيان لىكراوھو زۆر ناخايەنىت يەخەيان پى دەگىت . (چونكە كاتى قىامەت بەرپا دەبىت و وادەزانن ساتىك ، يان رۆژىك كەوتۆتە نىوان دىناو قىامەت!!) .

﴿رَبَّنَا آتِنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا﴾ (۱۰)

﴿ الكهف ﴾

پەرۋەردىگار! لەلايەن خۆتەو ۋە پەرحەت و مېھرىبانى تايىبە تەمان پى بېخشەو لە سۆزى خۆت بەھرەۋەرمان بکەو دىگەى بىزگارى و سەرفرازىمان بۆ بسازىنە لەم كارەماندا .

﴿ سۈرەتى (الطور) ﴾

ئەم سۈرەتە كاريگەرلىك قىلىپ قۇل لەسەر ئالى مۇزۇ جى دەھىلى، ھەرچى گومان و دوودلى و دەسۈسە و شتى بى سەروبىن ھەيە بە توندى راوى دەنىت، لەو شتانەى كە لەملاۋلە لە پىچ و پەناكانى دەروونە و سەرھەندەن، ھەرچى بەلگە و پاكانە ھەيە كە رىگرن لە پەپرەوى ھەق و دورە پەرىزى لە ئيمان، ھەموى پوچەن دەكەنە و، بەلكو شوئى دەكە وئە كۆلى ئى نادات، ھەتا ناچارى ملكەچ بوون و تەسلىم بوونى دەكات!!

ئايەتەكانى ئەم سۈرەتە لە شىركى پىرۇزە كە وشە و دەستەۋازەكان، واتا و ئامازەكان، وئە و سايەكان، ئاۋاز و سەداى ئايەتەكان، ھەرۋەھا وەستانى نىۋان ئايەتەكان؛ ھەمويان ھاۋا ھەتەن كە لە سەرەتاۋە تا كۆتايى، وەكو تىرو موشەك و ھەرە بروسكە .. وئە و سايەكانى دەلى قامچى يە و دەمالى بە ھەستەكاندا و لە سەرەتاۋە تا كۆتايى ھەلى داچەكاندن و بىدار كەرنە و دەدات!! سەرەتاي سۈرەتەكە بە سوئندى خۋاي گەرە دەست پىدەكات بە زىندو و ھۇشيارەكان. ئامازە بەھەندى شتى پىرۇز لە زەوى و لە ئاسماندا دەكات؛ كە ھەندىكى روون و ئاشكرايە و ھەندىكىشى ناديار و ئەناسراۋە!

سوئندەكەش ديارە بۇ شتىكى گەرە و گىرگە و سامناكە، دل بە توندى رادەۋەشىنى، ترس لە ھەستەكاندا بەرپا دەكات، بە شىۋازىك كە ئامازەيە بۇ پىشھاتى سامناك كە دلان دەھىنىتە لەرزە، لەئىو دىمەنە تۇقۇنەرەكەشدا، كارەساتى ترسناك و سامناك بەدى دەكەين و دەنگى ھاۋارو ئاھو ئالە و

ھەرپەشە و سەرکۈنەکردن دەبیستین .. دواى ئەو بەشە لە ھەرپەشە و باسى تۆلە
سەندن لە خوانەناسان، كۆپلە ئایەتیکى تر سەر ھەلەدەدات و تەماعیکى زۆر
دەخاتە بەردەم ئەو دڵە زیندوانەى كە گویى بیستی ئە و ھەرپەشە بون، لیڤەدا
دیمەنى خواناس و تەقواداران و ئەو نازو نىعمەتەنەى كە بۆیان ئامادەکراوە
باس دەفەر مویت لەگەل ریزو خوشگوزەرانیدا بە دوور و درێژى، بە باسى
ورەکارى یەکان، شیوازو جوړەکان، ھەست و نەستەکان و لى دەکات كە ھەست
بە فینكى و چێژى نازو نىعمەتەکان بکات، دواى ئەوەى كە باسى سزاو بەلاو
نەھامەتى یەکانى بۆ کراو دڵان ھەستیان بە قامچى نازارو سزا کرد لە چەپكە
ئایەتى سەرەتادا، وە چێژیان لە باسى نازو نىعمەت برد لە كۆپلە ئایەتى
دووەمدا، چەپكى سێھەم دیت تا وەسوەسە و خەتەرە و خەیاڵە خراپەکان
راوبەنى، گومان و ئارەواکان پال پێوہ بنى، ھەرچى قسە و باسو قسەلۆكى بى
بنەمايە بە درۆى بختەوہ، ئینجا حەقیقەت بە روونى و ئاشکراو سادە و بتە
بختە روو، ئەویش بە شیوازیكى قول و کاریگەر كە لیكدانەوہى ھەلە ناگرتە
خۆ، ئەوئەندە راست و پەوانە پیچ و پەنا ناگرتە خۆ، مى مرقۇ ناچارى
ئاوردانەوہ و سەرنجدان دەکات، ناچارى خۆدان بە دەستەوہ و تەسليم بوون
دەکات.

سەرەتا رێنمونی پێغەمبەر (ﷺ) دەکات كە بەردەوام بێت لە یاداوہرى
کردنیاندا، ھەرچەندە ئەوان بى ئەدەب و بى وێل و ئاكارى جوانن لە بەرانبەر ئەو
زاتە دلسۆزەدا، ئەویش بەم گوفتارە جوانە کاریگەر بەھیزو راست و رەوانە؛
ئاراستەیان دەکات .

جا دواى ئەم ھەموو پرسیارە یەك لەدواى یەكە، دواى ئەو ھەموو موشەكە بەکارە کە بەتال و ناپەوا ھەلەدەتەکێنى، کەسانی خۆبەزلزان و مێشك پوت بەگیر دەھێنیت، ھەموو ئەو زمانانە لال دەکات کە دژی ھەقن و موحادەلەى ناپەوا دەکەن .. بەشوین ئەو یاسانەدا سەر سەختی و دژایەتیان وێنا دەکات کە چۆن دژی دیاردە ھەستییکراوەکان دەوستن و باوەپری پێناکەن ..

خۆ ئاشکرایە کە پارچە ئەستێرە یەك بەریتەو و جیاواژە لە دیمەنى ھەر، بەلام ئەوانە بەشوین گوماندا دەگەڕێن و ھەق و رەواى ئاشکراو روونیان ناویت . ئەوسا لێرەدا کۆتا موشەکیان ئاراستە دەکات ، موشەکی پەر لە ھەرەشە و سامناکی، لە بەرانبەر دیمەنى تسامناکدا کەشدا باسی فەرموو . ھەرەھا ھەرەشەى سزای نزیکیان ئی دەکات کە دوور نیە ھەر لە دنیاى یەخەیان بگرت .

ئینجا کۆتایی سۆرەتەکە بە شیوازێکی نەرم و ناسک دیت، روو بەو پیغەمبەرە ریزدارە کە دەریارەى دەلێن :

شاعیرە و چاوەڕێین مردن یەخەى بگرت !!

یاخود دەلێن کاهینە یاخود شیتە !!

لە بەرانبەر ئەو بئ و بئ و بئ ئەدەبانەو و خۆای گەرە دئی دەداتەو و دلخۆشی دەکات، ریزی دەگریت و قەدر دانى لى دەکات ، بە شیوازێک کە لە قورئاندا ھاوشیوەى نیە ، روو بە ھیچ پیغەمبەر و فرستادە یەكیش رەنگە خۆای گەرە نیەفرموو بیت .

به‌راستی نه‌وه کو‌تاییه‌که ماندوبوون و تالی و فازار و نه‌سرین له دل و ده‌رونی نه‌و پی‌غه‌مبه‌ره نازداره ده‌سپ‌تیه‌وه که به‌هوی نه‌و خه‌لکه می‌شک پوت و ناحالی یه‌وه توشی دیت . نه‌وانه‌ی نه‌وه‌نده ناپوخت بوون شایسته‌ی نه‌و هه‌موو هی‌رش و ره‌خنه تونده بوون - له‌لایه‌ن خوا‌ه‌ندی ئاسمانه‌کان و زه‌وی یه‌وه -

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالطُّورِ ۱﴾ وَكَتَبَ مَسْطُورِ ۲﴾ فِي رَقٍّ مَّنْشُورِ ۳﴾ وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ۴﴾ وَالسَّعْفِ الرَّفُوعِ ۵﴾ وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ۶﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَرِيعٌ ۷﴾ لِّأَعْدَاءِ دَاوُدَ ۸﴾ يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوَرًا ۹﴾ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سِيرًا ۱۰﴾ قَوْلِ يَوْمَئِذٍ الْمُكَذِّبِينَ ۱۱﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يَلْعَبُونَ ۱۲﴾ يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً ۱۳﴾ هَٰذَا النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ۱۴﴾ أَفَسِحْرٌ هَٰذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تَبْصِرُونَ ۱۵﴾ أَصَلَوْهَا فَاَصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُحْزَنُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۱۶﴾ ﴿

(۱) سویند به کیوی - طور - نه‌و چیا‌یه‌ی که موسا پی‌غه‌مبه‌ر (علیه السلام) گفتوگویی له‌سه‌ر کرد له‌گه‌ل خ‌وای گه‌ورده‌دا ، په‌روه‌ه‌گاری مه‌زن خ‌وی پی‌ ئاساندو کتیبی ته‌وراتی پی‌ به‌خشی .

(۲) وه سویند به کتیبی ئاسمانی نوسراو ، که له لاپه‌ره‌ی نوریندا تو‌مار کراوه‌و پاشان نازل کراوه بو‌ هیدایه‌تی سه‌رجه‌م ئینسانه‌کان له هه‌مو زه‌مان و سه‌رزه‌مینیکدا .

(٣) هه موبشی له په په تاییه تیه کاندای به جوانی و پونی نه خشینراوه و والا کراوه ، له سه ره تاوه له (لوح المحفوظ) دای پاشان دابه زینراوه بۆ (بيت العزة) ئینجا بۆ پیغه مبه ر^{سول الله} له پنی ئه ویشه وه (بلا بۆ ته وه) به سه ره زه ویدا به تاییه ت له سه ره ده مه دا .

(٤) هه روه ها سویند به مالی ئاوه دان ، که مه به ست پوگهی فريشته گانه له ئاسمانه کاندای (که له فرموده یه کی راست و دروستدا ئاماژه ی بۆ کراوه) یاخود که عبه ی پیروژه که به رده وام ده وری ئاوه دان به و ئیماندارانه ی که زیاره تی ده که ن بۆ حه ج و عه مره و خواپهرستی و (طواف) ی ده که ن

(٥) هه روه ها سویند به سه قفی بلند کراوه ، که مه به ست ئه و هه مو کاکینشان و ئه ستیره و هه ساره بی شو مارانه یه که له ئاسماندا له بلندیه وه پراگیراون ۱ به رده وامیش له چه رخ و خولدان و بونه ته هو ی رازاندنه وه ی ئاسمان له شه وگاردا ۱ یاخود ئه و به رگه بایه ی که ده وری زه مینی داوه و نایه لی تاشه به ردو تیشکه زیانبه خشه کان بدن به زه ویدا و زیانمان پی بگه یه تن.

(٦) سویند به ده ریای داگیرساو ، کاتی که کو تایی دنیا دیت پیکهاته ی ئاو هه لده وه شیشه وه و ده بیته وه به ئوکسجین و هایدرو جین ، هایدرو جین به خیرایی ده سوتی و ئوکسجینیش یارمه تی سوتان ده دات ، ئه و کاته ده ریاکان ده بنه بۆمبای هایدرو جینی و به شداری ده که ن له کاول کردنی زه ویدا .

(٧) سویند به وانه هه موی ، سزاو به لای په روه ردگاری تو ئه ی محمد ﷺ ، ئه ی ئینسان هه ر پینش دیت (دوا ی ماوه یه کی کورت یان درین).

(٨) هیچ هیزو ده سه لاتیکیش ناتوانیت به ری بگریت و ڕیگه ی ئی بگریت .

(۹) پۇژىك دىت ئەستىرەو ھەسارەكانى ئاسمان ھەمويان لە خولگەى خۇيان دەردەچن و دەدەن بە يەكدا .

(۱۰) كىۋەكانىش لە شوئىنى خۇيان ھەلدەكەنرئىن و ۋەكو پەلە ھەور دەپۇن و پاشان وردو خاش دەكرئىن و دەبنە تەپ و تۆز.

(۱۱) ئەو پۇژە ئىتر ھاوارو ئاھو ئالە بۇ ئەو كەسانەى كە بېروايان بەو پۇژە و ، بە پىشھاتنى ئەو پوداوانە نىە .

(۱۲) ئەوانەى كە بەردەوامن لەسەر بەرنامەى بەتال و ناحەقى خۇيان و گالئەيان دىت بەو ھەوالانەى كە قورئان باسايان دەفەرموئىت و ھەر سەرگەرمى گەمەو گالئەى خۇيانن.

(۱۳) پۇژىك دىت بە پالى توند و بە تىھەلدان راپىچى ئاگرى دۆزەخ دەكرئىن و زۆر بە زەبىر پەفتارىيان لەگەل دەكرئىت، دەنگ لەسىنەيانەو دىت و ...

(۱۴) پىنيان دەوترىت: ئەمە ئەو ئاگرو دۆزەخىيە كە ئىۋە كاتى خۇى باۋەرتان پىنى نەبوو. (ئەوسا لىيان دەپرسن):

(۱۵) باشە ئەمەى كە ئىۋە ئىستە گىرۋدەى بوون سىحرو جادوۋە ؟! يان ئىۋە چەۋاشە بوون و راستىيەكان نابىين ؟! ...

(۱۶) (قوپ بەسەرتان) دەبى ھەر ئىستە بگەنە ناۋى و تىيدا بېرئىن ، جا ئىتر خۇ دەگرن يان خۇ ئاگرن - ئەو كىشەى خۇتانه - چۈنيەكە بۇتان ، لە راستىدا ئىۋە ھەر پاداشتى كارو كىردەۋەى خۇتان وەردەگرن و تۆلەى ئەو رەفتارەتەتان لى دەكرئەۋە كە جاران لەدنىادا دەتانكرد.

ئەم ئايەتە كورتانە، ئەم نىۋانە سازدراوانە، ئەم سەدا جىياوازانە لە سەرەتاي سۈرەتەكەوۋ دەست پىندەكات، سەرەتا بە يەك وشە، ئىنجا دەبىتتە دوان تا سەرەنجام دەبىتتە دووانزە ھىرش و ھىزو سەداشى ۋەك خۇي پارىزراۋە طور : بە كەژىك دەۋوترىت كە بە دارو درەخت داپۇشراپىت . ئامازەشە بۇ ئەو كىۋەي كە قورئان لە شوپنى تردا باسى فەرموۋە، كە لە بەسەرھاتى موسادا (سلاۋى خۋاي ئى بىت) تابلۇكانى تەورات لە لاپالى ئەو كىۋە پىرۋزەدا دابەزىوۋە .

دىارە كەش ۋەھۋاكە، كەش ۋەھۋاي شتە پىرۋزەكانە كە خۋاي گەرە سوپىندىان پى دوخوات بۇ سەلماندنى رووداۋىكى گەرە وگىرنگ، كە دواتر باسى دەكەين . كىتبە نوسراۋەكەش كە لە لاپەرە كراۋەكاندا نومايانە، رەنگە مەبەست تەورات بىت كە بۇ موسا رەۋانە كراۋە لە تابلۇى تايبەتدا نەخشىنراۋە، چونكە پەيوەندى بە كىۋى (طور) ۋە ھەيە، ھەرۋەھا وتراۋە مەبەست لىتى (لوح المحفوظ) كە كىتب و پەيامەكانى خۋاي گەرە تىادا پارىزراۋەكە لە رىگەي پىغەمبەرئەۋە ئاراستەي مرقايەتى كردوۋە لە سەرچەم نەۋەكاندا .

چونكە پەيوەستە بە ئاستى دۋاي خۋىەۋە كە باس لە ﴿وَأَلَيْتِ الْمَغْمُورِ ۝۱﴾ ۋە ﴿وَأَسْفُفِ الرَّفُوعِ ۝۲﴾ دەكات .

﴿وَأَلَيْتِ الْمَغْمُورِ ۝۱﴾ يىش دەكرىت ئامازە بىت بۇ (كەبە)، ھەرۋەھا دەكرىت مەبەست قىبلەي فرىشتەكان بىت لە ئاسماندا كە پىغەمبەر ﷺ لە شەۋى (مىعراج)دا ناۋى ھىناۋە و دەفەرمويت : پاشان بەرز كرامەۋە بۇ (بىت المعمور)،

که هر روزه حفتا هزار فرشته توافی به داوردا دهکاتو، به شیک له خواپهرستی خویمان نه نجام ددهن، هر وکو چوَن باوهداران له سر زهویدا (طواف) ی (بیت) دهکن له (المسجد الحرام) دا هر وها نویژو خواپهرستی دهکن و روگهی برده و امانه له نویژه کانیا نندا.

﴿وَالسَّقُوفَ الرَّعُوقَ﴾ ۵۰ بیش مه‌بست ناسمانه که خوای گهره له‌نگهری
 نه‌سستیره‌کان وزه‌ویشی له‌نیویدا پاگرتوه، هه‌روه‌کو فه‌رمویه‌تی : ﴿وَجَعَلْنَا
 السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِنَا مُعْرِضُونَ﴾ ۵۱ الانبیاء

﴿وَالْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ ۱) دهکړئ مهبېست لني دهریای پر له ناو بیت که له گهل باسی دیمه نی ئاسمانه کاند ا گونجاوه که فراوانی و پړی و گوشادی تیدا نومایانه و به لگه یه له سهر قودرته ی پروه دگاری مه زو شایانی باسکرده، هروه ا دهکړئ مهبېست داگیرساندن بیت ، هروه کو له سوره تی (التکویر) دا فهرمویه تی: ﴿وَإِذَا الْبُحَارُ سُجِّرَتْ﴾ ۲) التکویر، واته: کاتئ که دهریاکان داده گیر سین د بڼه ئاگریکی زور گه وړه و زبه لاه، یاخود دهکړئ شتیکی تر بیت که هر زاتی پروه دگار خو ی بیزانیت!!

خوای گه‌وره سویند به هه‌موو ئه‌و شته گه‌وره ٭ مه‌زنانه ده‌خوات ٭ دواى
 ئاماده‌کردنى بى‌رو هوښ تا باوه‌پ بکه‌ن که : سزای په‌روه‌دگارى تو ئه‌ى
 محمد(ﷺ) ، ئه‌ى ئیماندار هه‌ر دینه‌ى دژى کافران، وه هیچ هی‌زو هیچ
 که‌سش ناتوانی به‌رى ئى بگریت.

بێگومان وشە قورئانیەکان ئەو مەبەستە بە شیوازیکی توندو یەکلاکەرەوە دەگەیەنن، هەست دەبزوینن، خەڵکانی خوانەناس هیچ بەناو شوئیک شەک نایەن کە پەنای بۆ بێەن، کاتی کە بەو شیوەیە وشەو کلماتی قورئان دەدریشت بە گوئی مەزھاب - گەر ئەو کەسە خاوەن هەست بێت - هەر بۆیە شەوئیک (عمری کۆری خطاب) (ﷺ) کاتی دەگەڕا بەناو شاری مەدینەدا گوئی بیستی ئەو ئایەتەکانە بوو لە موسلمانیکەووە لە شەو نوێژەکیدەدا دەیخویند... نەیتوانی بە پێوە بوەستی لە گوئی درێژەکەو دابەزی و پالیدا بە دیواریکەووە و وتی: سویندیکە بە پەرەدگاری (کعبە) ئەو هەرەشە یەرەستە و دیتە دی، ماوەیک وەستا و دواوی گەڕایەووە بۆ مالهووە یەک مانگ نەخۆش کەوت ، خەڵکی سەردانیان دەکرد و نەیان دەزانی نەخۆشییەکی چی یە!!!

خۆ (عمر ﷺ) پیشتریش گوئی بیستی ئەم سورەتە بوو و دەوری کردۆتەووە لە نوێژدا خویندوویەتی ، جاری واش هەبوو پێغەمبەر(ﷺ) لە نوێژدا دەیخویند، (عمر)یش ئەوێ دەزانی و وەک ئەو زاتەو دەکرد بەلام لەو شەویدا بە تەواوەتی دلی بۆ کردبوو، هەموو هەست و نەستی خۆی بۆ والا کردبوو ، ئەویش خۆی کرد بە کرۆکی دلیداو ئەو کاریگەرییەکی لەسەر کرد کە کردی، بە تایبەت کە بە سەنگینی و توندی و حەقیقەتی یەکسەری ڕ پەيوەست بەو زاتەو کە فەرموویەتی « پەيوەست بە سەرچاوەی یەکەم کە دلی پێغەمبەریش(ﷺ) وەرگرتوو و بەرگەو گرتوو، چونکە دلی ئەو زاتە ئامادەکراو بۆ وەرگرتنی، بەلام جگە لەو ڕەنگە حالەتیکیان بۆ پیش بێت وەک ئەوێ بۆ (عمر ﷺ) پیشهات کاتی بە تەوژم و حەقیقی خۆی دەکات بە کرۆکی دلەکاندا!!!

جا بەشۈپن باسى قىامت بەو شىۋازە دىمەنئىكى ترسناكى تر باس دەفەر مويت
 كە ئەۋىش دىمەنى تىنكچوونى ئاسمانى پەر لە ئەستىزە ۋە سارەيە كاتى كە
 ئىزەر ۋە دەبىت ۋەكو شەپۇلى دەريا لىرەۋە بۇ ئەۋى ۋە بە بەردەۋامى، ھەرەھا
 كە ۋە كىۋە دامەزراۋە سەختەكان كاتى كە سوکوسۇل دەبن ۋە رەشەباى بەھىز
 ئەملاۋلايان پىدەكات، رووداۋىكى سامناك ۋە سەرسۈپھىنەر، بەلگەيە لەسەر
 ئەۋەى كە كارەساتى گەۋرە روۋىداۋە بەلەيەكى گەۋرە بەسەر ئاسمان ۋە
 كىۋەكاندا ھاتوۋە، جا ئىتر دەبى حالى ئەم مەۋقە بچوكە (گەزگەل) ۋە لاۋازە چۈن
 بىت لە بەرانبەر ئەم رووداۋە سامناك ۋە ترسناك ۋە مەترسىدارانەدا؟!

جا لەنىۋ ئەۋ جەنجالە سامناكەدا كە ھىچ شتىك لەجىنى خۇى نامىنى، لەنىۋ ئەۋ
 كەشە سامناكە تەكاندەرەى كە ھەموو شتىك ھەلدەتەكىنى ھىرش دەكاتە سەر
 بىباۋەران ۋە بە شىۋازىكى توندو سامناك ۋە ھەرەشەى توندىان لى دەكرىت لەلەين
 ئەۋ زاتەى كە بالادەستە ۋە تۆلە سىنەرەى بە زەبەر، ئەۋ ھەرەشەيە بىرارى لەسەر
 دراۋە ۋە نەجامدانىشى مەۋگەرە، ھىچ ھىزىك ناتوانى لە بەرانبەرىدا بوەستى .
 ئەۋ رۆژەى كە لەنگەرەى ھەسارە ۋە ئەستىزەكانى ئاسمان تىك دەچىت ۋە كىۋەكان
 لە شۈينى خۇيان ھەلدەتەكىن ۋە بەملاۋلا دەبىرن، ئەۋە سامناكىيەكى
 بىن ھاۋتايە لەگەل ئەۋ ھەرەشەيەدا، ھەموۋىشى دەپوخى بەسەر بىباۋەراندا،
 ئەۋانەى كاتى خۇى لە دىيادا سەرگەرمى كارى پەر پوچ ۋە يارى ۋە گەمەبوون!!

بىگومان ئەۋ تۆلەيە پراۋپىرى بىروباۋەرى پوچ ۋە بىروپۇچوونى سەقەت ۋە
 ھەلسۈكەرتى موشرىك ۋە ھاۋەلگەرانى سەرگەردانە. لە راستىدا ئەۋ ژيانەى كە
 ئەۋ بىروباۋەرى پوچ ۋە ئەۋ بۇچونە سەقەتەنە ئاراستەى دەكات، ھەموۋى ستەم ۋە

گەمە و گالتەيە، دوورە لە شتى گرتگى بايەخدار، ھەرەكو مەلەوانىك كە بەبى
مەبەست مەلە بکات و لە بىرى گەيشتن بە رۆخى دەريادا نەيىت!!

جا ئەم دەسفە ھەموو ئەو كەسانە دەگریتەرە كە دوورن لە ئىسلام، ئەم راستى
يەش كەس دەركى ناكات مەگەر ئەوانەى كە بەراوردو دىراسەى بىرو بۆچوون و
فەلسەفە و داستان و بىروباوەرى كۆمەلانى خەلكى سەر زەوى دەكەن، وە
بەراوردى دەكەن لەگەڵ بىروبوچوونى پاك و بىگەردى ئىسلامدا دەربارەى
بوونەوەر و بوونى ئادەمىزاد - كە وەك ميانىك وايە لەم گەردوونەدا -

لەپراستیدا بىروبوچوونى ئەو فەيلەسوف و تیتۆلبازانەى كە مێژووى مرقاىيەتى
شانازيان پێوەرەكات ھەرەكو ھەول و كۆششى مندا لان وايە كە ھەولبەدەن لە
پراستى يەكان تىبگەن!!

وەكو شىكردنەوەى ھاوكێشەيەكى ماتماتىكى ئالۆز وايە لەلايەن مندا ئىكەرە كە
تازە ژمارەكان دەناسن!!

ئەو راستى يەى كە لە بىروبوچوونى ئىسلامیدا روونكراوەتەرە، بەتايبەت لە
قورئاندا بە شىوازيكى ھيمن و روون و بەھيزو سادەو قول، لەگەڵ فیتەرەتدا پێك
دیتەوېئ مانوبوون و زەحمەت و ئالۆزى. چونكە حەقيقەتى رەسەن و قولى خۆى
بىردەخاتەرە، تەفسىرى بونەوەر و پەيوەندى يەكانى بۆ روون دەكاتەرە، ھەرەھا
پەيوەندى گەردوون و بونەوەر بە بەدپەنەرەيەرە بە شىوازيك كە گونجاو و
دامەزراو بىت لەگەڵیدا، بەدوور لەو ھەولە بى سەر و بى ناتەواوانەى كە
ئەستەمە تەواو و دروست بىت!

له پاستیدا هه موو شته كان له هه سستی مرقدا، له بیروبوچوونیدا ناریک و ناته واوه، رهنگه بیروبوچوونه چهوته كان کاریگه رییان له سهر هه بیئت، یا خود هه وه ره زییه كان، به لام کاتی که گوئی بیستی قورئان ده بیئت له هه باب ته تیکدا که مهراقیه تی و حه ز ده کات تی بیگات، هه ست ده کات نوریکی له سهرخو، پیوه ریکی دامه زراو هه یه که هه موو شت له جینی خویدا داده نیت، هه موو باب ته تیک نرخى خوی ده داتى، هه موو راستیه كان به هیئوری و دامه زراوی خویان نومایان ده که ن و به دورن له شله ژاوی و لاریوونه وه، ئه وسا هه ست ده کات که دل و دهروونی ئاسوده یه، ناخی هیئوره، عه قل و مززی دلنیا بووه له و حه ق و حه قیه ته ی که روونه، نیت ریلی و دودلی نه ماوه و هه موو شت دامه زراو له جینی خویدا.

هه روه ها زوربه ی خه لکی ده لئی خه ریکی یاری و گه مه ن له به رانه ر گرنگیدانیان ته نها به ژیا نی دنیا، که چی زور که م گرنگی ده دن به داخوازه کانی دل و دهرون، به خو خه ریک کردن به لیکدانه وه و لیکوئینه وه و بیرکردنه وه که ئیسلام زور گرنگیان پیده دات.

جا نیمانداری دامه زراو کاتى که سهیری ئه و خه لکه ده کات که چون خویان سه رگه رم کردوه به شتی بچوک و بی نرخه وه، گرنگی پیده ده ن، رۆچوون تیایدا، ده لئی باسی رووداوه گه ردوونیه كان ده که ن!

ئه میش ته ماشایان ده کات، وه کو مندالانی بچوک دینه به رچاوی که گرنگی ده دن به شیرینی و کیکه كان، به بوکه شوشه مردووه كان، واده زانن ئه وائیش که سانی زیندوون، ده بیینی کات به سه ر ده بن له که لیان به گفتوگو و سروود و تن، ده می یاریان له که ل ده که ن، ده می کیش یارییان پیده که ن!!

لەپاستىدا ئاينى پىرۋى ئىسلام وا لە مۇۋە دەكات كە گرنگى بدات بەو ئاوات و شتانەى كە شايسىتن گرنگيان پىبىدرىت، ھەربۇيە بۇچوونيان دەربارەى خۇيان و بونەوەر بەرەو ئاستىكى بالا دەبات، وە ھۇكارى بوون و چۇنيەتى و چارەنوسيان بۇ روون دەكاتەو، وەلامى روون راست و دروستىشى ھەيە بۇ ھەموو ئەو پىرسىارانەى كە لە ناخى ھەموو كەسدايە ! سەرەتاي بوونى مۇۋە لە كۈيۈە سەرچاۋەى گرتوۋە؟ مەن بۇچى پەيدا بووم؟ سەرەنجام بەرەو كۈى دەبىئ بچم؟

جا ئەو وەلامانەى كە لە ئاينى ئىسلامدا ھەيە بۇ ئەو پىرسىارانە بۇچوونىكى دروست دەبەخشىت بۇ پەيدا بوونى مۇۋە بەتايبەتى و بونەوەر و گەردوون بە گشتى، چۈنكە مۇۋە شتىكى شار نىە لەنئو دروستكراواندا، بەلكو ئەو يەككە لەوان، ئەو زاتەى كە بونەوەرەى سازاندوۋە ئەمىشى دروست كىردوۋە، وەلامدانەوۋەى ئەوپىرسىارانەش بە تەواۋى روونى دەكاتەو كە ئەم بونەوەرە بۇچى پەيدا بوۋە، پەيوەندىيەكانى بە مۇۋەو، پەيوەندى ھەمووان بە بەدىيەنەرى ھەمووانە! لەسەر چ بنەمايەكە!!

جا ئەم تەفسىر كىردن و روون كىردنەوانە كارىگەرى تەواۋيان ھەيە لەسەر ئەو شتانەى كە مۇۋە لە زىاندا گرنگيان پىدەدات، ئاستى كەسايەتى پىن بەرزو بالا دەبىت.. ئەوسا لە بەرانبەردا گرنگى خەلكانى تىرى دوور لە ئاينى ئىسلام بچوك و لاواز دەرەكەون، چۈنكە ئەم دەيەۋىت وجود بوونى گرنگى خۇى لەم گەردوونەدا بىسەلمىنى و زال بىن بەسەر شتە بچوك و داخاۋى يە بچوك و لاواز بىن نىرخەكاندا كە يارىكەر و يارىچىيەكان پىۋەى سەرگەرمن .

له‌پراستیدا ژبانی که‌سی باوه‌پدار ژبانیکی گه‌وره و مه‌زنه، چونکه په‌یوه‌سته به
ئیرکیکی گه‌وره و گرنگه‌وه، په‌یوه‌ندی به‌م بونه‌وره گه‌وره و فراوانه‌وه هه‌یه،
کاریگه‌ریشی له‌سه‌ر ئه‌م بونه‌وره فراوانه‌وه هه‌یه، ئه‌م ژبانه زۆر به‌نرختر و
به‌هادار تره له‌وه‌ی که به‌گه‌مه و گالته و یاری و وازی و شتی بێ به‌ها و بێ
نرخه‌وه خۆی سه‌رگه‌رم بکات ..

به لأم مهخابن زۆربهی ئهو شتانهی که خه لکی گرنگی پێدهدهن له چوارچێوهی شتی بنی هوده و گهمه ١ یاری و گالته و گهپ دهرناچی به تایبته کاتی که بهراورد دهکریت له گه ل ئهو شتانهدا که باوه پدار گرنگی پێدهدات، که ههلقولوی بیرو بۆجوونی هتی دهریارهی ئهو ئهرك و داوایانهی که له سهریه تی و په یوهستی دهکات به حهقیقه تی بوونه وه .

جا قور به سهر ئه و دهم به تال و بوختانچيانه ی لهو رۆژهدا که به پالنه په سستوو تیه ئدان راپیچی دۆزهخ ده کرین به شیوازینکی توندو بی به زهییانه، وشه ی (دع) به واتای پالنانه به پشته وه، حاله تیکی تونده و شایسته ی خه لکی غافل و دهم به تال و ئه وانه یه که دنیا مهر به گه مه و گالته ده به نه سهر، دانا چله کین، بیدار نابنه وه سهرنج ناده ن، تینافکرن، مهر بویه وه کو ئاژهل له پشته وه به توندی پالیان پیوه ده نریت هه تا ده گه یه نرینه لیواری دۆزهخ ئه و سا سهر زه نشتیان ده کریت و پیان ده و تریت: ئا ئه مه ئه و ناگرو دۆزهخیه که ئیوه باوه رتان پیی نه بوو! جا له کاتی کدا ئه وان لهو ته نگانه و ناسۆرهدا گیریان خواردوو، به توندی پالیان پیوه ده نرئ بو ئیو ناگری دۆزهخ، سهر زه نشت ده کرین و سهر کو نه ده کرین، به هو ی ئه وه ی که کاتی خو ی باوه ریان به م پیشهات و راستیانه نه بووه

كە خۇاى گەۋرە لە قورئانەكەيدا باسى قەرموۋە، بۇيە پىيان دەۋىرئىت : ئا
ئىستە باش سەرنج بەدن و ورد بىنەۋە : ئا ئەمە حەقىقەتە يان ئىۋە چاۋتان
نابىئى؟ چۈنكە ئەۋان كاتى خۇى قورئانايان بە سىحرو جادوۋ ئاۋدەبرد، باشە،
داخۇ ئەم دۆزەخەى كە دەيىبنو دەرئىنە ناۋى، ئەمەش سىحرو جادوۋە؟
ياخود ئەمە حەقىقەتەئىكى زۆر گەۋرە و مەزن و ترسناك و سامناكە؟! ياخود
كوئىراييان داھاتوۋە، ھەروەكو چۈن كاتى خۇى بەرانبەر قورئان كوئىراييان
داھاتبو - لەپاستىدا شىۋازى ئايەتەكانى قورئان جىگەى سەرنج و تىپرامانە ،
كاتى كە ئەۋ خەلكە بىباۋەرە دەگوئىزىنەۋە بۇ بازارى قىامەت و بەۋ شىۋەيە
سەركۈنە دەرئىن، ئايەتەكان حەقىقەتەئىكى وئىنا دەرەكات بۇ ئەۋەى تا ئاۋا گىرۋە
نەبوۋن فرىاي خۇيان بىكەۋن -

پاشان دۋاى ئەۋ سەركۈنەۋە گالتەجارى يە توشى ئاۋمىدىۋىي ھىۋاييان
دەرەكات و دەرەمۋىت: ئا ئەمە ئىتر دۆزەخە و دەبىي بچنە ناۋى و تىيادا بىرئىن ..
جا ئەۋەى توشى بەلاۋ نەگبەتى ئاۋەھا دەبىت، ئەۋەندەى تر ئازارو مەينەتەكانى
زۆر دەبى بەۋەى كە پىي دەترىت، ئەمە ئىتر بەشى تۆيە، خۇگر دەبىت، يان خۇگر
نابىت، ھىچ چارەيەكت نىە، تازە دەبى لە سوتان و ئازارو ئەشكەنجەدا ژيانى
بەردەۋام بەسەر بەرىت، دان بە خۇتا دەرگىت ، يان قورپەپىۋىت و ھاۋار دەرەكەيت،
چۈنەكە، چۈنكە مانەۋەت بىرپارى لەسەر دراۋە - كاتى خۇيشى باسى ئەم
دەرەنجامەت بۇ كرابو، بەلام گالتەت پىي دەھات، بە ئەستەمت دەزانى، ئەمە ئىتر
پاداشتى كارو كىرەۋەكانى خۇتە، چۈنكە كاتى خۇى؛ خۇت ھۇكار بویت بۇ ئەم
حەلەتەى كە گۇدان و سوک كىردنى بەسەردا ئايەت ..

ئا بهو شیوهیه ئەو دیمەنه سامناکه کۆتایی دیت و بەشی یەكەمی سورەتەکه به پایان دهگات !!

* * *

ئینجا بەشی دوهەمی سورەتەکه دەست پێدهگات، بێگومان کاریگەری لەسەر هەست و نەستەکان هەیه و دەیان و روژنیی و، بەتایبەتی کاتی باسی خوشی و شادی و ناز و نێعمەتەکان دهگات، که ئەمە بانگەشەیه که حەق نیە کەس له بهرانبهريدا که مەترخەم بێت، بەتایبەت کە لە دواى باسى دیمەنى سزاوئه شکهنجەى پەر له نائومیدی و بى هیواى دیت :

﴿إِنَّ النَّاقِثِينَ فِي جَنَّتٍ وَنَجِيرٍ ۝ فَنَكْهَيْنَ بِمَا ءَالَهُمْ رُثْمٌ وَوَقَعَهُمْ رُثْمٌ عَذَابِ الْبَاقِ ۝ كَلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ مُتَكَبِّرِينَ عَلَىٰ مُرْرٍ مَّصْفُوفٍ وَوَجَعَلَهُمْ يَحْزِرِينَ ۝ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا ءَاتَيْنَهُمْ دُورَهُمْ بِإِذْنِ لَقِّنَا يَوْمَ دُورَتِهِمْ وَمَا آتَيْنَهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينَ ۝ وَآمَدْنَاهُمْ بِفِكَهٍ وَلَحَرٍ مَّائِشَتَهُمْ ۝ يَشْرَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَعْنُ فِيهَا وَلَا أَنَاءٌ ۝ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ زُلُمٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لَوُؤْلُؤٌ مَّكُونٌ ۝ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَلَّلُونَ ۝ قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْلِنَا مُتْفِقِينَ ۝ فَرَمَىٰ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ءَاتِيًا وَقَفًّا عَذَابِ السَّمُورِ ۝ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ۝﴾

(١٧) لەو لاشەوہ تەقواداران و دینداران و خواناسان لە نێو باخەکانی بەهەشتی پەر لە ناز و نێعمەتدا ژیاى پەر لە شادی و کامەرانی و بەختیاری دەبەنە سەر ...

(١٨) ئەو بەختەوهرانه زۆر دلخۆش و شادمان و کەیف خوێش بەو ناز و نێعمەتەنەى که پەروردگاریان پیتی بەخشیون - لە کۆشک و تەلار، لە خواردن و

خواردنەۋەى ھەمەجۇر، لە نازو نىعمەتى كەس نەدىو، لە ..... لە .....
 ھەروھە پەرۋەردىگارى نازىزىيان پاراستونى لە سزاو ئازارى ئاگرى دۈزەخ .
 (۱۹) بەردەوام پىيان دەوترىت: بخۇن و بخۇنەۋە نۆشى گىانتان بىت لە
 پاداشتى ئەو كارو كىردەۋە چاكانەى كە جاران لەندىادا ئەنجامتان دەدا .
 (۲۰) جا لە نىو ئەو بەھەشتە و لە شۆيىنە بەرزو خۇش و رازاۋەكانىدا
 بەختەۋەران بە كەمالى ئىسراحت شانيان داداۋە لەسەر كورسى و قەنەفە
 رازاۋەكان ، ژيانى پر لە شادى بەسەر دەبەن لەگەل ئەو خۇرىيە چاۋ گەشانەدا
 كە كردومانن بە ھاۋسەريان .

(۲۱) جا ئەۋانەى كە ئيمان و باۋەريان ھىناۋە و نەۋەكانىشيان لەندىادا بە ئيمان
 و باۋەرى دامەزراۋەۋە شۆيىنەيان كەۋتن، ئىمە نەۋەكان دەگەيەنن بە باۋانىيان و
 بەيەكتەر شادىيان دەكەين ، جا ۋە نەبىت لە پاداشتى كارو كىردەۋەى ھىچ
 لايەكىيان كەم بگەينەۋە - بەلكو پەلە نزمەكان بۇ لاي پەلە بەرزەكان بىند دەكەينەۋە
 ، ھەرچەندە ھەر كەس بارمەتى كارو كىردەۋەى خۇيەتى...

(۲۲) جا لە بەھەشتدا بەردەوام بەھرمەندىيان دەكەين لە سفرەۋ خوانى رازاۋە بە
 ميوەى جوان و بە تام و ھەمە جۇر لەگەل گۆشتى ناسكى تايبە تا كە ئامادە
 كراۋە بە دەھا شىۋازى بە تام و بەلەزەت لەو شىۋازەى كە ئەۋان ھەزى لى دەكەن
 . (۲۳) جار جار بەھەشتيان بۇ خۇشى زياتر لە ئاھەنگە تايبەتيەكاندا كاسى پر
 لە شەرابى تايبەت لەيەكتەر دەستىنن بە دور لە پەفتارى نابەجى و لە بىزار
 كردنى يەكترو لە قسەۋ ھەلس و كەۋتى ھەلىت و پەلىت .

(۲۴) ھەروھە مەندالانى ناسك و جوان و نازدارى تايىبەت خۇيان ، سەردانىان دەكەن و دەست لە ملىان دەكەن ، گوفتارى جوان و سرودى بەتام دەچرىن ، ئەوئەندە قەشەنگەن دەلىنى مروارى ناو سەدەفى كەس نەديون .

(۲۵) جا بەشيك لەو ئاھەنگە خوشە بەو دەبەنە سەر كە سەردانى يەكتر دەكەن و ھەندىكيان دەچنە لای ھەندىكيان و باسى ژيانى دنيا دەگىرنەو و وينەى رەفتارە جوانەكانيان نيشانى يەكتر دەدەن .

(۲۶) پاشان دەلىن : لە راستيدا سوپاس بۇ خوا كاريكى چاكامان كرد بەوھى كە كاتى خۇى لە دنيادا لە ناو كەس و كاردا بەسۆزو مېرەبان بوين ، ھەروھە حسابمان بۇ زاتى خواو قىامەت دەكرد .

(۲۷) ئىستە ئەوئەتە خواى گەورە بەخىرى گىراو لای رەحمەتى ئى كردىنەو و لە فەزلى خۇى بەھرمەندى كردىن و لە سزای دۆزەخى ژاراوى پىر ئازار ئىمەى پاراست .

(۲۸) لە راستيدا ئىمە كاتى خۇى بە دل و بەكول لىى دەپارايىنەو ، ئەوئەش ئاومىدى نەكردىن ، بەراستى ئەو خوايە زاتىكى خواھن چاكەى بى سنور و سۆزو مېھرى فراوانە .

* * *

لە راستيدا دىمەن و باسەكان زياتر لەو نازو نىعمەتەنە دەدوئىت كە بە ھەستەكان ھەستى پىندەكرىت ، لە سەرەتاو ھەستەكان دەدوئىت ، دل و دەروون و ناخ رادەكىشيت بۇ چىژوەرگرتن لە نازو نىعمەتە ماددىەكان لەوپەرى پاكى و

جوانی و بێگه‌ردیدا، له به‌رانبهر ئهو سزا سه‌ختانه‌ی که خاوه‌ن دله ره‌ش و دنیا په‌رسته‌کان باسیان کراو گیرۆده‌ی بوون ..

چونکه هه‌ر دووره‌په‌ریزی له سزای دۆزه‌خ که پیشتر باس کرا فه‌زل و نیعمه‌تیکی زۆر به‌نرخه، له کاتی‌کدا که جگه‌ له‌وه به‌هه‌شت و باخه‌ رازاوه‌ پڕ له نازو نیعمه‌ته‌کانیشی له‌گه‌ڵ بیټ؟ به‌خته‌وه‌ران له‌وپه‌ری شادی و کامه‌رانی‌دان به‌و به‌خششه‌ بی سنورانه‌ی که په‌روه‌ردگاریان پێیبه‌خشیون؟

په‌روزیایان ئی ده‌کریت و به‌وپه‌ری ریزه‌وه‌ پێیان ده‌وتریت بخۆن و بخۆنه‌وه، نۆشی گیاننان بیټ ئه‌مه‌ یادداشتی ئهو کارو کرده‌وه‌تانه‌ که جاران له دنیا‌دا نه‌نجامتان ده‌دا، بێگومان ئهو ریزگرتنه‌ش خۆی له خۆیدا نازو نیعمه‌تیکی زۆر به‌نرخه، به‌تایبه‌ت کاتی له‌لایه‌ن مه‌قامیکی بلنده‌وه‌ له‌لایه‌ن زاتی په‌روه‌ردگاره‌وه‌»

ئهو گوته‌ریان ئاراسته‌ ده‌کریت..

ئینجا باسی کۆبوونه‌وه‌کانیان و شیوازی دانیشتیان ده‌کات له‌سه‌ر کورسی و قه‌نه‌فه‌ رازاوه‌کان که به‌وپه‌ری ریکوپیکی دانراون بۆ ئه‌وه‌ی باوه‌رداران ناو به‌ناو به‌ دیداری برا هاوزه‌مانه‌کانیان، یان بریانی رابوردیان له هه‌مان کاتدا شادبین.

هاوسه‌رانیش له حو‌ری چاوه‌گه‌ش له‌لایه‌ن خوای گه‌وره‌ کراون به‌ هاوده‌مو هاوه‌لیان به‌ هاوسه‌ر و چه‌ل‌لیان، له‌وپه‌ری جوانی و شه‌نگو شو‌خیدان و چاو بۆ غه‌یری هاوسه‌رانیان هه‌لنا‌پن، ئه‌مه‌ش به‌نرخترین نیعمه‌ته‌ که مرو‌ة بیری ئی ده‌کاته‌وه‌.

پاشان رىزو قەدردانى ھەنگاۋىكى تىرىش دەچىتە پىش، ئەۋىش بەۋەى كە
نەۋەى ئىمانداران بەشدارن لەۋ نازو نىعمەتانەداۋ لەۋ كۆپرو ھەنگانەدا،
ئەۋىش دەبىتتە نىشانەيەكى تىرى گىرىگىسدان و قەدردانى، گەرچى
كردەۋەكانىشىيان نەگاتە ئاستى كارو كردەۋەى باۋانى پارىزكارىيان يان نەۋە
خواناسەكانىيان، بەلام چونكە باۋەردارن، ئەۋە پلەۋ پاىيەى نەۋەكان، يان باۋان
دانا بەزىنرىت، بەلكو پلەۋ پاىيەى ئەمان بەرز دەكرىتەۋە، لە ھەمان كاتدا خۋاى
گەرە حساب بۆ كارو كردەۋەى ھەر تاكىكىش دەكات، بەلام فەزلى ئەۋ زاتە
ھەموۋان دەگرىتەۋە..

پاشان باسى نازو نىعمەتەكان بەردەۋامەۋ بەختەۋەران چىژ لە خۋاردنى
جۆرە ھامىۋەى جوانى تام خۆش و بۆن خۆش و دىمەن جوان دەبەن، ھەرۋەھا
لەسەر سىنى و دەفرە رازاۋە زىپ و زىۋەكان جۋانتىر شىۋازى گۆشتى
نامادەكراۋيان پىشكەش دەكرىت كە زۆر ھەزى ئى دەكەن و بە ئىشتىھاۋە نۆشى
دەكەن، ئىنجا جۆرە شەرابىكىيان پىشكەش دەكرىت كە ۋەكو ەرق و شەرابى
دنيا نىيە بىكەۋنە و پىنەۋ قەسەى ھەلەق و مەلەق و بۆنى ناخۆش بىلەۋ بىكەۋە و
ھەستىن بە گوناھو تاۋان و چەپۆكان، بەلكو شەرابىكى پاك و بىگەردەۋجار جار
بۆ خۆشى لە دەستى يەكتر ۋەرى دەگىر، لە ھەمان كاتدا لاۋانىكى روۋخۆش و
پاك و بىگەردەۋ دىمەن جوان بەردەۋام سەرگەرمى خىزمەتكردن و رىزگرتىيانن،
ھەردەلىيى مروارى شاراۋەۋ كەس نەدىۋن، ئەۋانىش ئەۋەندەى تر كەش و ھەۋاۋ
بۆنەكان - كە ھەمىشەۋ بەردەۋامەن - خۆش و سازگار دەكەن و دىل و دەروۋنى
باۋەرداران خۆش دەكەن.

جا ئیتر بۆ سازاندنی کەش و هەوا یەکی تەوا و خوێش و لەبار ، هەندێ جار باسی دنیا و ژیانی رابوردویان باس دەکەن هەمووانیش فیلم و میمۆری کار و کردەوی خوێان پێیە و لەسەر دەزگای پیشکەوتوو تر لە داتا شۆ - نیشانی دۆستان و برایان و ئامادەبوونی دڵ دەن وە باس لەو مۆکارانە دەکەن کە بوو بەهۆی دەستەبەرکردنی ئەم هەموو ناز و نەعمەتە بێ شومارە، وە ئەو نەهینی یەکی کە بوو بە مایەکی ئەم هەموو خوێش و راباردنە، ئەم هەموو پاداشتە بەنرخ و ئاوازییە، ئەویش بەهۆی کە ئەو بەختە وەرانە ژیانی دنیا یان بە وریایی بردە سەر و هەمیشە لە خەمی ئەوەدا بوون کە کاری نەکەن پەرورەدگاریان ئی زیز بێ و حسابی (جدی) یان بۆ قیامەت دەکرد، دەترسان لەوێ کە بەروو زەردی و شەرمەزاری بە خزمەت پەرورەدگاریان بگەن، دەترسان لە لیپرسینەوێ ئەو زاتە، لە کاتی کە لە نیۆکەسو کاریاندا بوون، کە لە روالەتدا هێمنی و هیوری هەیه، ئەوان بەو حالەتە و بە ژیانی دنیا نەخەلەتان، کە زۆرجار دەبێتە هۆی سەرگەرمی واکە مرۆ قیامەت فەرامۆش بکات، ئەو کاتە ئیتر ئەوان شایستەیی ئەوە بوون کە پەرورەدگاریان لە سزای ژەهراوی دۆزەخ بیانپاریزێت، ئەو سزایەکی کە هەموو جەستە دادەگرێت وەکو ژەهرێکی کاریگەری کوشندە!

بەلێ هەر ئەو زاتە دەیانپاریزێ ئەو سزایە بە بەخشش و فەزلی خوێ، کاتی کە بۆی دەرکەوت ئەوان بە کردار و گوفتار سەلماندیان کە تەقوادارن و ترسی سزا و رەنجاندنی خۆی گەورەیان لە دڵدا هەبوو، جا ئیمانداران ئەو دەرزان و ئەوەش کە هیچ کەس بە کردەوێ خوێ ناچێتە بەهەشتەو مەگەر فەزڵ و کەرەمی خۆایی بیگرێتەو، چونکە کردەو هەر ئەو دەرەلمێنی کە خاوەنەکی هەندی

هه ولی داوه وکه مئی خۆی ماندوو کردوو و هه زی لهو به خششه خویانه کردوو، به ودهش خۆی شایسته ی فزل و به خششه کانی خوی گه وره کردوو.. جا نه وانه له گهل ترسو بیمیان له خوی گه وره و ته قوا دارییان به رده وام دوعاو نزای به کولیشیان کردوو و دنیا بوون و زانیویانه که په روه ردگاری مه زن چاکه کارو چاکه خوازه له گهل بهنده کانیدا، هه روه ها به سوز و خاوهن میهره پینان..

ئا بهو شیوه یه نهینی نهو به خته وهره ریژدارانه دهره که ویت که به چ شیوازو هوکارتیک نهو مه قام و پله و پایانه یان به دهست هیئاوه.

* * *

جا نیسته که هه ست و نهستی مروقه ههستی به قامچی سزا کرد له کۆپله نایه تی به که مداو، باسی نازو نیعمه تی فراوان و هه مه جووری بو کرا له کۆپله نایه تی دوه مدا، وه ئاماده یی تیدا دروست بوو که به هه موو ههستی گوی بیستی راستیه کان ببی .. کۆپله ی دواتر به کۆمه لیک نایه تی کورت و خیرا ناحه زان داده گریتته وه، راستیه کان زیاتر روون ده کاته وه، شوینی وه سووه سه و گری کویره کانی ناخی مروقه دهره که ویت. به کۆمه لیک پرسپاری ره خنه ئامیزو (تحدای به هیز که هه رکات مروقه گوی بیستی ده بی خوی بو ناگیریت :

﴿لَا كِرْهًا أَنتَ يَنْصِتُ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ۝۲۱﴾ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّبَّهْنَاهُ مِنْ رَبِّ السَّمَوَاتِ ۝۲۲ قُلْ تَرَاهُمْ قَائِمِينَ مَعَكُمْ رَبِّكَ أَلَمْ تَرَوْهُمْ كُنْتُمْ يَدًا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ۝۲۳ أَمْ يَقُولُونَ نَقْلُهَا بِلَ لَا يُؤْمِنُونَ ۝۲۴ قُلْ إِنَّا بِحَدِيثِ رَبِّهِمْ يَذَّكَّرُ ۝۲۵ أَمْ لَكُمْ صَدِيقٌ ۝۲۶ أَمْ نُلْقُوا مِنْ عَنَانٍ مَعِينٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ۝۲۷﴾

خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عَنْهُمْ حَزَنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصِيطِرُونَ ﴿٣٧﴾ أَمْ لَمْ يَسْمَعْ
يَسْمِعُونَ فِيهِ قُلُوبٌ سَمِعَتْهُمْ لِسَانِي مَبِينٌ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَمْ يَلْبَثْ وَلَكُمْ الْبُتُونُ ﴿٣٩﴾ أَمْ تَتْلُوهُمْ أُخْرَىٰ فَهُمْ مِنْ قَوْمٍ
تُفْكَرُونَ ﴿٤٠﴾ أَمْ عَنْهُمْ النَّيْبُ فَمَنْ يَكْتُمُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ لَمْ يَلَهُ غَيْرُ
اللَّهِ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾ وَإِنْ رَوْا كَسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

(٢٩) جا نیتر تو نهی محمد ﷺ ، نهی نیماندار ، به‌رده‌وام باسه‌کانی نیمان و
دینداری و به‌ندایه‌تی بیری ده‌ور و به‌ر به‌تایبه‌تی و خه‌نکی به‌گشتی بینه‌ره‌وه ،
چونکه تو به‌هوی نازو نیعمه‌تی په‌روم‌دگارته‌وه - که بریقیه له‌بیرو باوه‌ری
یه‌کخواناسی و به‌رچاو پونی ده‌رباره‌ی دنیاو قیامت - به‌دوریت له‌هوی که
فالچی بیت یان عه‌قل و ژیریت له‌ده‌ست داییت!!

(٣٠) جاری وا‌هیه‌خوا نه‌ناسان ده‌لین: گوايه تو شاعیریت و چاوه‌پښ که
مردن یه‌خه‌ت بگریت و کو‌تایی به‌خوت و په‌یامه‌که‌ت بیت!!
(٣١) توش پییان بلی: تا بو‌تان ده‌گریت چاوه‌پروان بن ، بیگو‌مان منیش له
گه‌ل‌تان له‌چاوه‌پروانیدام .

(٣٢) باشه‌نه‌وانه‌عه‌قل و ژیریان قهرمانیان پیده‌دات که نه‌وه‌مو برو بیانوه له
قورنان و له‌پتغه‌مبه‌رمان بگرن و ناوا دژایه‌تیا بکه‌ن ، یان هر خو‌یان
که‌سانیکی سته‌مکارو سته‌م پیشه‌ن و نایانه‌ویت په‌پره‌وی له‌راستیه‌کان بکه‌ن!!
(٣٣) یاخود هندیکیان ده‌لین: ئەم قورنانه‌هر محمد ﷺ خو‌ی هه‌لیبه‌ستوه
و دایر‌شته‌وه!! نه‌خیر نه‌وانه‌هه‌موی بوختانه ، به‌لکو نه‌وانه‌که‌سانیکن
بریاریان داوه که هر باوه‌ر نه‌هین!! (هه‌ندی له‌نه‌فامانی ئەم سه‌رده‌مه‌ش نه‌و
قسه‌یه‌ده‌که‌ن!!)

(۳۴) دەى ئەگەر واىە خۇ ئەوانىش قسە زان و لىزان ، دەبا ئەوانىش كىيىكى وەك ئەم قورئانە دارپىژن و بېھىننە مەيدان ، ئەگەر راست دەكەن .

(۳۵) باشە ئەوانە بۇ بىر ئاكەنەوہ ، ئايا ھەر وا لە خۇيانەوہ بەبى بونى بەدېھىنەر و دروستكاروئىك ھاتونەتە كايەوہ؟! يان خۇيان ، خۇيان دروستكردوہ و خۇيان بەدېھىناوہ؟!

(۳۶) باشە ، داخۇ ئەوانە ئاسمانەكان و زەوييان دروستكردوہ؟! (ھىچ ستەمكارىك تا ئىستىنا نەيتوانىوہ شتى وا بلىت ، ئەگەر كەسىكىش شتى وا بلىت ، ئەوہ بە شىت و ناتەواو دەدرىتە قەلەم) كەچى ئەوانە ھەر دلتيا نابن و دلدامەزراو نابن (لە بەرانبەر ئەو زاتە بەدېھىنەر و ئەو پەرورەدگار دروستكارو جوانكارە ، بىرئاكەنەوہ كەچاۋ دەكەنەوہ ئەم ھەموو بونەوەرە دەمىكە ھەيەو لەخزەمتياندايە) .

(۳۷) باشە ، داخۇ ئەوانە گەنجىنەى پزق و پۇزىەكانى پەرورەدگارى تۇيان بەدەستە يان ئەرەيە كە دەستەلاتىكى بى سنورىيان ھەيە؟ كە ئاۋادەوئىرن ياخى بن و لە سنورى دەرچن؟!

(۳۸) يان پەيزەيەكى تايبەت و ھۆكارىكى گرنىگان بۇ خۇيان دابىن كىردوہ تا پىايدا سەرکەون و گوى بىستى نھىنى يەكانى ئاسمان بىن؟! دەبا ئەگەر راست دەكەن بەلگەيەكى ئاشكرا پەيدا بىكەن؟! ئەوسا ملەجەپى بىكەن!!

(۳۹) كەى ئەوہ راست و پەرۋايە كە كچان نەوہى خوا بن و كورانىش بۇ ئىوہ بىت (بەمەرجىك بەھۇى نەقاميانەوہ خۇيان لە كچان بىزارن!! بەلەم بۇ خۇاي گەورە بەرەۋاي دەبىنن!!)

(٤٠) يان ئەو يە داواى كرى و پارەيان ئى دەكەيت ، تا بېيتە بارىكى گران

بەسەريانەو بوياى ھەلنەسوپىت؟!

(٤١) يان ئەو يە كە خۇيان شارەزاي نھىنى و شاراوەكانن و خۇيان دەتوانن

چارەنوسى خۇيان ياداشت بگەن؟! ، يان بېيارو پېشھاتەكان بە دەست ئەوانە؟!

(٤٢) يان دەيانەوئىت نەخشەو پىلاننىك داپرىژن دژى ئىسلام و مسولمانان ، بەلام

خەيالئان خواوە كافرو خوا نەناسان خۇيان كەوتونەتە ناو پىلان و داوو تەلەى

خۇيانەو ، پىلانەكانيان بەسەر خۇياندا دەشكىتەو . (دەرەنگ يان زوو).

(٤٣) يان ئەوانە وا بىر دەكەنەو كە خوايەكى تریان ھەيە جگە لە زاتى (اللہ) ،

پاكى و بىگەردى بۆ زاتى خوايە لەو بىرو باوەرە چەوتانە ، ئەو زاتە بە دوورە لە

ھەموو ئەو كەس و شتانەى كە ئەوان دەيكەنە شەرىك و ھاوئل بۆ ئەو زاتە بى

وئەنەيە .

(٤٤) خۆ ئەگەر لە سەر ئەنجامى ياخى بون و لادانىاندا خواى گەورە بەلەيەكيان

بۆ بئىرىت لە ئاسمانەو و رو بە زەوى بىت ، نەفامان دەلئىن : ھىچ نىە ، پەلە

ھەورەو نىشتۆتە سەرىك!!

* * *

ئىنجا بەم فەرمانە و بەم بىرخستەنەو يە ياداوەرى روودەكاتە پېغەمبەر (ﷺ) تا

بەردەوام بىت لەسەر كارى پىرۆزى، بى ئەدەبى و رەفتار ناشىرىنى ئەو خەلگە

نالەبارە ساردى نەكاتەرە كە دەمىك بە كاھىن و دەمىكى تر بە شىت ، يان

ھەردو ناوو ناتۆرەكەى پى دەلئىن كە گوايە كاھىنەكان لە شەيتانەكان سوود

وەردەگرن و شەیتانیشت لە هەندێ کەس دەست دەوێشێ و شیتێ دەکات،
شەیتان ھۆکاری دوولایەنە، کاهینی پێ بلێن ، یان شیت!! بە حسابی ئەوان
دەست رویشتووە!!

هەموو ئەم ناو و ناتۆرە ناحەقەشیان بۆیە ئی دەنا لەبەر ئەوەی کە حەپەسابوون
و سەرسام بوون لە بەرانبەر قورئانەو کە موعجیزەیک بوو شتی وایان
نەبێستبوو، بەمەرجێ ئەوان بەناوبانگ بوون لە دارشتنی شیعوو قسە و باسدا،
جا چونکە نەیان دەویست باوەڕی پێ بکەن کە لەلایەن خوای گەرەوێ و
کەلامی ئەو زاتە، دەگەڕان و بیریان دەکردەو کە سەرچاوەیەکی تری بۆ
هەلبەستن، چونکە لە دارشتنی مرقۆئەو دوورە و بەراورد ناکرێ لەگەڵ قسە و
گوفتاری ئەواندا، بۆیە بە ناحەق دەیانوت : دەستی جنۆکە ی تێدایە، کاهینە و
لەوانەو. فێر دەبێت، یان ساحیر و جادوگەر و ئەوان یارمەتی دەدن، یان
شاعیر و جنۆکە فێر دەکات، یان شیت و کاریگەری شەیتانی لە سەر و ئەم
گوفتارە سەیرە ی فێر دەکات!!

بەراستی قسە یەکی ناپەر و بوختانیکی شاخدار، هەر بۆیە خوای گەرە دلی
پێخەمبەرە کە ی دەداتەو، کاریگەری ئەو بوختانە لەسەر دەروونی بچوک
دەکاتەو، بیرێ دەخاتەو کە ئەو بەرەمەندە لە ناز و نێعمەتی پەروردگاری و لە
کاهین بوون و شیتێ یەو زۆر زۆر دوورە .

هەر وەها ناپەر زاییش دەردەبێت بەرانبەر ئەو بوختانەشیان کە گواپە شاعیر و بە
یەکدی یان دەوت کە با خوگرێن تا مردن یەخە ی پێ دەگرێت و رزگارمان دەبێت
لە دەستی!!

ھەر بۇيە لە ھەر پەشەيەكى ماناداردا بە پېغەمبەر (ﷺ) دەفەر مویت ، كە پىيان
بلى : ئىو ھۇگر بن منىش لەگەل ئىو ھەدا خۇ دەگرم، پاشان دەردەكە ویت
سەرەنجام بە قازانچى كى تەواو دەبىت، كى خۇگريپەكەى بەرەو سەرکەوتن و
دەرکەوتن دەبىت!!! لەو سەردەمەدا پىاوما قولانى قوپەيش بە خاوەنى خەون
ناوژەد دەكران كە ئاماژە بوو بۇ ژىرى و حىكمەت بە قازانچدان لە بەرپىكردن
كاروباردا بۇيە قورئان تانەيان لى دەدات لە خۇيان و خەونەكانيان، باشە؛ بۇچى
ئاوا دژ بە ئىسلام دەوەستن، بە مەرجى ئەو ھەلۋىستەيان دژە لەگەل دانايى و
ژىرىدا، ھەربۇيە پرسىيارىكى تانەداريان ئاراستە دەكات: ئايا ئەو وەسفانەى كە
ئاراستەى محمدى (ﷺ) دەكەن ، وە ئە و ھەلۋىستانەى كە دەيگرن لە
سەرەنجامى بىر كەرنەو ھى قول و لىكدانەو ھى ژىرانەدايە، ياخود ئەوانە
كەسانىكى ستەمكارن و حساب بۇ عەقل و ژىرى ناكەن؟! ديارە پرسىيارى يەكەم
تانە و تەشەرىكى گازندەيە، پرسىيارى دوھەمىش تۆمەتبار كەرنىكى رىسواكەرە،
ديارە ئەوانە شايسەى يەكك لەو تۆمەتانەن لەو ھەلۋىستە نادروست و
گوماناوى يەياندا !!

لەپراستىدا دەمدرىژى ئەوانە گەيشتە رادەيەك كە پېغەمبەر (ﷺ) تۆمەتبار بكن
بەو ھى كە ئەم قورئانەى دەخوئىتتەو بە سەرياندا خۇى ھەلۋىدەبەستى ، ھەر
بۇيە قورئان بە توندى پال بەم تۆمەتەو دەنەت لە حالىكدە دەبوا قسەى وا بە
دەم زارىاندا نەھاتايە، بەلام ئەوانە بى باكانە ئەو قسە ناپەرەوا و نامۇيە دەلەن،
چونكە دل و دەروون و ناخيان ئيمان و باوهرى تىدا نيە، گەر ئەمانە حەقىقەتى

قورئانیان بناسیایه و ددنیا بوونایه که دهستکاری هیچ مرقفیک نیه و (محمد) یش (ﷺ) که سایه تیبیهکی راستگو و ئەمینە شتی و ناقولایان نەدوت!! بەلام مەخابن دلایان لە حەقیقەتی ئەم قورئانە تیناگات، هەر بۆیه بە بەنگەیی واقعی (تحدی) یان دەکات که روپامایی نایگریته خو: ﴿قُلْ إِنَّا نَحْنُ الْغَالِبُونَ﴾ (ن) ﴿کەواتە با ئەوانیش بابەتییکی وادارێژن ئەگەر راست دەکن . لە راستیدا ئەم (تحدی) یە چەندەها جار دووبارە بۆتەو لە قورئانی پیرۆزدا، ناحەزو نامۆکانیش هەمیشە دەسەوسان بوون لە بەرانبەریدا، بونەتە باوە قورەت و قەزەم لەبەر دەمیدا، ئەم (تحدی) یەش تا رۆژی قیامت بەردەوامە و هەموو باوە قورەتەکان لە بەرانبەریدا دەسەوسان.

دیارە ئەم قورئانە نەینی تایبەتی خۆی هەیه هەرکەس گوێ بیستی دەقەکانی دەبێت یان دەخوینێتەو ، هەتا پیش ئەوەی بەشوین سەراسیمە و (اعجاز) هەکاندا بگەرێت، هەست دەکات دەستەواژە و دارشتنەکانی بە شیوازێکی تایبەتی دایدەگیرێت، هەست دەکات که لە پشتی «اتاکانەو» شتیکی تر هەیه که بە هزر و ئاوەز تێدەگات ، شتیکی تر هەیه که بەسەر هەست و نەستدا دەپژێت لە کاتی گوێ بیستی قورئاندا، هەندێ کەس بە روونی هەستی پێدەکات و هەندێکی تریش نابوونە لایان، بەلام ئەو حالەتە شتیکی حاشا هەنەگرو ئاشکرایە!!

ئەو کاریگەرییە دەپژێت بەسەر هەست و نەستدا ، ئاسان نیه سەرچاوەکەی دیاری بکریته: ئایا لە توێی دارشتن و دەستەواژەکانیا یەتی؟ یاخود لە واتا و

داخوازىه كانىدا؟ يان لەو سايە و يئانەى كە نىشانى دەدا؟ ياخود لەو
كارىگەرىيە تايبەتى يەدايە كە وشە و ئايەتەكانى قورئان لە ھەموو شتىكى تر
جيا دەكاتەرە، ياخود ھەموو ئەمانەيە پىكەرە؟ يان شتىكى تىرى ديارى نەكراو
نەزانراو؟

ئەمەش نەينى يەكە لە توپى ھەموو دەقىكى قورئانيدا ھەستى پى دەكرىت،
ھەركەس گوئ بىستى دەبى ھەستى پى دەكات، پاشان لە سەرانسەرى قورئاندا
نەينى زۆر ھەلدەقولئ و دەيبەخشى بەو كەسانەى كە بە وردى سەرنجى
دەدن وليكى دەدەنەرەو بىرى لى دەكەنەرە، ئەوسا بە تەواوەتى ھەست دەكەن
كە بۆچوونىكى راست و دروست و پەسەند لە ھەست و نەست و دل و دەروون و
بىرو ھوشياندا دروست بوو، دەربارەى خودى مرقۇف، بوون و ھەبوون،
بەتايبەت دەربارەى ئەو زاتەى كە ھەرچى ھەيە ' جى دەستى قودرەتى ئەو زاتە
پاك و بىگەرەيە.

شايانى باسە ئەو شىوازەى كە قورئان پەيپەرەى دەكات بۆ بەرپاكردى
بۆچوونىكى دروست و تەواو لە مرقۇفا پشت دەبەستى بە دواندى فىترەت بە
شىوازىكى تايبەت، كە لە گوتارى ھىچ مرقۇفك ناچئ !!

قورئان دەيەوئت لە ھەموو لايەكەرە گەمارۆى دل و دەروونى مرقۇف بەدات،
چارەسەرى گرفتەكانى ھەك شارەزايەك بكات، لە ھەموو گۆشە نىگايەكەرە، لە
روانگەى شارەزايى تەواوئش بە ھەموو نەينى يەكانى رىئوئىيەكانىشى
گشتگىرو ھاوسەنگو ھاو ئاھەنگن، ھەمووشيان لە ئاسۆيەكى روون و بە
ھىلىكى ئاسۆيى ئاراستەى مرقۇف دەكەن كە ھەرگىز لە كارى مەردوم ناچىت،

هیچ کات له یهك شیوازدا نامیننهو .. له یهك ئاستا نارهستن ، هه مووگۆشه و که ناریکیش ناگرتهوه، هاوسهنگی بهرهوامیش به رههایی ناپاریزن که کم و زۆری کاریگهري نه بیئت له سهري، یاخود زیاده پرهوی و کمه پرهوی و کورت پرهوی، قورئان به شیوازیك ریکخواوه که ناریکی و دژبوونی تیدا نیه نه له بنهما سه رهکیه کانیدا نه له لق و به شه کانیدا.

ئهم دیاردانه و وینه یان نهینی یهکی په نهانه و نکولی ئی ناکریت .. هه ره شه که قورئانی کردۆته موعیزه یهکی ره ها له هه موو سه رده مه کاندا، نه مهش که سئ دژێ ناوه ستنی که ریزی خۆی و ههسته کانی بگرئ، ریز له و حه قیقه تهی که به توندی و قوئی و روونی بگرئت که له بهره میدا به ریا بووه، هه رکات به دلێکی پاک و دامه زراوه وه روی تیکرد ..

کهواته گه ر باوه ریان نیه با فه رمایشکی وهك ئهم بینن گه ر راست دهکن .. ئهم پرسیاره ی دوا یی له حه قیقه تی بوون و په یدابوونیان له دنیا دا یه خه یان ده گرئت، که نه ویش حه قیقه تیکی ئاشکرایه و کهس ناتوانئ خۆی ئی بدزیته وه، ناشتوانن لیکدانه وه ی هه له ی بۆ بکهن، ده بی هه ر ملکچه چی ئه و بیرو پا و راستیه بن که قورئان باسی ده فره مویت، که نه ویش بریتی یه له وه ی که ئه و خه لکه و سه رجه م دروستکراوان خالق و دروستکاریکیان هیه که له نه بوون هی ناو نی بۆ سه ر گۆره پانی بوون ' نه ویش خوا ی گه و ره و تاک و ته نها و پاک و بیگه رده، نه و هه ر بووه و هه ر ده بیئت یه که مینه و کهس له پیشیه وه نیه و دوا هه مینه و کهس له دوا ی ئه و نیه، ئه وه ئه مانن که دروستکراوی ده ستنی قودره تی ئه و زاته ن.

لەپراستىدا بوونى مرقۇفە بەم شىۋەيە كە سەرچاۋەيەكى نەبىت و ئەو خەلكە ھەرەمەكى لە خۆۋە پەيدا بووبن شىتەكە لەگەل فىترەت و ژىرىدا پىك نايەتەۋە، نە كەم و نە زۆر پىۋىستى بە موجدەلە و باس و خواس نىيە، چونكە دەبىي يان خۇيان خۇيان دروست كرەبىن، كە شتى وا نەوتراۋە و ھىچ دروستكراۋىكىش نالېن، يان دەستىكى بە توانا و زانا و دانا بەدى ھىنانب..

كە ئەمە حەقىقەتەكە كە قورئان چەندەھا جار بە شىۋازى جۇراۋ جۇر باسى فەرموۋە .. ئەۋىش ئەمەيە كە سەرچەم ئەو خەلكە دەستكارو دروستكراۋى خواۋەندى تاك و تەنھان كە ھەرگىز شەرىك و ھاۋەل و ھاۋتاي نىيە و كەس بەشدارى ناكات لە دروستكرەندا، كەۋاتە نابى ھىچ كەسىش پىپرستى لە بوارى پەرۋەردگاريتى و بەندايەتيدا جگە لەو زاتە، ئەمەش بىرۋاپاۋ گوتارىكى روون و سادە و بى پىچ و پەنايە، ھەرۋەھا بەرەنگارىان دەبىتەۋە بەۋەى كە. ئەو زاتە ئاسمان و زەوى ھەيە وئەۋەتە دروستكراۋانى ئاشكران ، باشە داخۇ ئەۋە ئەۋان دروستيان كرەدون؟ خۇ خۇيان بەدېھنەرى خۇيان نىن، ھەرۋەكو چۇن ئەۋان بەدېھنەرى ئاسمانەكان و زەۋىش نىن ..

دیارە نە ئەۋان و نە ھىچ ژىرىك نالېت : ئاسمانەكان و زەوى خۇيان بەدېھنەرى خۇيانن، ياخۇ بەبى دروستكار لە خۇيانەۋە — بەرىكەۋت — دروستبوون، بىگومان نە ئەۋان و نە كەسانى ترىش نالېن: ئىمە دروستكارىانن، ئەۋەتە لە بەرانبەر و بە بەرچاۋيانەۋە ھەن، بەپراستى پرسىارىكى زىندوۋە و ۋەلامى دەۋىت!!

خو ئه وانه كاتى پرسىاريان ئى دهكرىت : كى ناسمان و زهوى بهدى هئناوه، به دئنياسيهوه دهئىن : (الله)، به لام ئهم حه قىقيه ته ئه و منده لايان روون نه بوو كه ئاسه واريك له سهر دل و دهرونيان دابنىت، وه ببيت ه پالنهر بؤ دهسته بهر كردنى بيروباوه ريكي بته وو روون و ئاشكرا..

ئىنجا پرسىاريان لىدهكات له ئاستىكى خوارتر له باسى بهديهاتنى خويان ، يان ناسمانه كان و زهوى بهوهى كه پرسىاريان ئى دهكات: ئايا ئه وان خاوهنى گه نچينهى رزق و رۆزى يه هه مه جوره كانى خواى گه وrehن؟ ئايا به خشين و نه به خشين زهرهر و قازانچ به دهست ئه وانه؟

خو وا نيه و، شتى واشيان نه وتوو ، ئه ي كى خاوهنى گه نچينه كانه؟ كى كار به دهسته؟ سامانه كانى پهروه ردگار ت به دهست كى يه و لاي كى يه؟!

قورئان ده فهرمويت: گرته وه و فراوان بوونى رزق و رۆزى ههر به دهست خواى گه وrehيه، ريكخهرو به پئوه بهرى سه رجهم كاروباره كانه و ههر بهم شىوازه لىكدانه وه يه به پئوه بردنى كاروبارى گه ردوون لىك ده درىته وه، له پرووى فراوان كردن، يان گرته وهى رزق و رۆزى ، يا خود به پئوه بردن و ريكخستنى هه موو شته كان - كه ههر هه مووى به دهست خواى پهروه ردگار - دواى ئه وهى كه ئاشكرايه ئه وان خاوهنى گه نچينه كان نىن و ههر گىز دهسته لآتى به پئوه بردنى كاروبارى شيان نيه!

ئىنجا پله يه كى تر له پرسىار كردن دىته خواره وه و ده پرسىت: ئايا ئه وانه هؤكارىكيان به دهست هئناوه تا گوئ بىست بن له سه رچاوهى نازلبوونى ئهم قورئانه؟!

لەپراستیدا محمد (ﷺ) پێیان دەلیت : که ئەو خۆی فرستادەیه و پەيامی خۆی گەورەى پێدەگات.. وە ئەم قورئانە ناو بە ناو بۆی نازل دەبیّت لەلایەن خۆی گەورەو، لە بڵندی یەکانەو، که چی ئەوان بپروای پێناکەن، باشە ئەوان پەیرەو - ئاسانسۆریان - هەیه و دنیان لەوێ که محمد (ﷺ) نیگای بۆ ناگریت، حەق جیاوازه لەوێ که ئەو دەلیت؟ دەبا ئەوانە بەلگەیهکی ئاشکرا لەسەر ئەو راو بۆ چوونەیان بێننە مەیدان؟ بەلگەیهکی بەهێز که کاریگەری لەسەر دل و دەروونهکان هەبیّت و ناچاری بپروا هێنانیان بکات.

ئەمەش ئاماژەیه بۆ کاریگەری قورئان و بەگیرهێنانیان کاتێ که بە ئایەت و بەلگە جوړاوجۆرهکان یەخەیان دەگریت، که چی فویدەکەنە خۆیان و دژایەتی دەکەن!!

دواتر وەلامی گوشتاریکی ناوۆلا و بێ مانایان دەداتەو که بۆ خۆی گەورە هەلیان بەستوو که گوايه فریشتەکان نەوێ ئەو زاتەن و مێینهشن بۆیه بەشیوازیکی راستەوخۆ وەلامیان دەداتەو تا بە تەواوەتی شەرمەزارو ریسوا بن، کاتێ که روو بەوان دەفەرمویّت: مەگەر خۆی گەورە تەنها خاوەنی کچانە و کورپانیشی بۆ ئیوه بپارداوه!!

بەتایبەت کاتێ که ئەوئەفامانە کچیان بە مروّقی پله دوو دادەنا، تا پادەیهک که ئەگەر پێیان بوترایه کچتان بووه لەداخا روخساریان رەش دادەگیرسا و خۆیان دەخواردەو : بەلام شەرمەزار نابن که کچان بۆ خۆی گەورە بەرپروا دەزانن!!

بۆیه لێرەدا خۆی گەورە دەیهوێت لەسەر بنەمای داب و نەریتی ناپەرەوی خۆیان بەگیران بێنن و تا شەرمەزاریان بکات و ئەو بوختانە بداتەو بەپروویاندا، هەرچەندە بوختانە که قسەیهکی بێ نرخ و ناپەرەویه !!

ئەوان بانگەوازی پیغەمبەریان (ﷺ) لا سەخت و سەنگین بوو لە کاتێکدا ئەو بانگی دەکردن بۆ ھیدایەت و بەرنامەیەکی پاک و بێگەرد و ھیچ پاداشت و کرێیەکیشی ئی ئەوەوەیستن، باج و خەراجیشتی لەسەر دانەدەنان دەبوا زۆر بە جوانی پیشوازیان لە خواوەنی ئەو بەرنامەیە کردبا، یان ھیچ نەبێ بە شیوەیەکی جوان دەستیان پیۆه بنایە.

ھەر بۆیە رەخنە لە ھەلۆیستی نالەباریان دەگیریت و دەفەرمویت:

مەگەر تۆ ئەو محمد (ﷺ) داوای کرێیەکی زۆرت ئی کردوون و کۆلیانت سەنگین کردووە؟ لە واقعیشدا نەکرئ و نە غەرامەت بە سەردا پاندوون، کەواتە گوتارو ھەلۆیستیان زۆر ناشرین و نالەبارە شەرمەزار دەبن کاتئ بەو شیوازە یەخەیان دەگیریت و دەیداتەو بەسەریاندا؟ ئینجا بەرەنگاریان دەبیتەو و پرسیار لە ھۆکاری بوونیان دەکات لەم بونەو مەردا، خو ئەوان کەسانئیکی سنوردان، بەشیکی سنوردار لەم گەردوونەیان بۆ باس کراوە، زۆر شت لەوان شاراوہیە و تاییبەتە بەو زاتەو کە بەدیھێنان، شاراوہی زۆر ھەیە کە ھەر خوای گەورە خوئ دەیزانیت و ئەوان ھیچی ئی نازان!!

ئەو خەلکە زۆر چاک دەزانن کە شارەزای غەیب و نەینیی و شاراوہکان نین، دەسەلاتیشیان لەو بوارە نیە، ھەروەھا لە تۆمارگەئ شاراوہکاندا ھیچ شتئکیان تۆمار نەکردووە!! ئەو ھەر خوایە کە چی بویت تۆماری دەکات و نە خەشی قەدەر بۆ بەندەکانئ دەکیشیت - لە ھەمان کاتدا مرقەکان ئەوپەری ئازادیشیان دراوەتئ - !!

يىگۈمان ئەو ناتەي كە غەيب و ئېنىي و شاراوەكانى بە دەستە و ئاگاي لە ھەموو شتېكە، ھەر خۆي خاوەنى ھەموو نەخشە و پلانېكە، ئىتر ئەوانە چيان بە دەستە كاتى ۛ شارەزا نين، بە مەرجى ھەرچى نەخشە و پلان و پىلانى ناحەزان ھەيە، ھەمووى لە تۆمارگەي ئەو زاتەدا ھەيە و ئاگاي لىيەتى، ھەرچەندە ئەوانە وا بزانن كە لە ئايندەدا ھەندى شتيان بۆ دەرگىت، ياخود دەلىن كە محمد (ﷺ) شاعىرە و ماوھىەك خۆمان مەلاس دەدەين تا دەمرىت و پەيامەكەي كۆتايى پىدىت!!

ياخود ئەوانە خەرىكى نەخشەدانان و نەخشەسازىن بۆ دژايەتى كردنى ئەم بانگەوازە، نازانن كە خۆيان لە بازنەي نەخشەي خۆاي گەورەدان و لە دەستى قودرەتى قوتار نابن،

باشە داخۆ ئەو ئەوان نين كە ھەرچى خاوەنى غەيب بۆي بېرىارداون ، ھەر ئەو ۛ دىتە رىيان، ھەر ئەوان نەخشە و ويستى خۆاي گەورە بەسەرياندا پىيادە دەيىت، بەتايبەتى كە ئەو زاتە چاكتىن نەخشەساز و پلاندانەرە.

باشە؛ ئەوانە مەگەر جگە لە خوا خاويەكى تر ھەيە كە بيانپاريزىت لە نەھامەتى ۛ كىشەكانى دنيا و رىگىرى بكات لە پىيادەكردنى نەخشەكانى .. لەپاستىدا پاكى و بىگەردى و ستايش و شكۆمەندى شايسىتەي خۆاي گەورەيە، كە موشرىك و ھاوئەلگەران دەيكەن و دەيلىن!!

شايانى باسە كە بەپىياردانى ئەو پاكى ۛ بىگەردى و دوورى يە لە ھەموو جۆرە شىرك و ھاوئەلگەرى يەك كۆتايى بەو رەخنە و ھىرشە بەردەوامانە دىت، كە كاريگەرى بەھىزو توندى بوو و دەيىت – لەسەر دڻ و دەروونى كەسانى

هۆشیارو دل زیندوو - چونکه هه موو گومانیکێ خسته روو، هه موو به لگه یه کی نادرستی پوچه ل کرده وه، خه لکی خسته به رده م راستی و رهوان به شیوازیکی روون و ئاشکرا و هیچ بره بیا نوویه کی به دهسته وه نه هیشتن و هیچ به لگه یه کیان پینه ما.

ئینجا حه قیقه تی سه رسه ختی و عینادو خو به شت زانینیان ده خاته روو کاتی که روو به پرووی حه ق و رهوا یه کی دروست ده بنه وه، وه په نا ده بن بۆ ساده ترین گومان، تا نه و ئاسته ی که نه گه ر سزایان له شیوازی هاتنه خواره وه ی تاشه به ردیکدا له ئاسمانه وه بۆ بیته بۆ له ناو بردنیان - بئ باکن - و ده لئین: نه وه په له هه وری که له که بووه!! ئاوو ژیا نی پنیه: به هو ی سه رسه ختی و دژواریتان بۆ حه ق و رهوا و بریاریندا که ته سلیمی نه بن و نه یه زین، گه ر شمشیر له سه ر گه ر دنیان بیته هه روه کو خو یان ده لئین!!

رهنگه ئه مه ش ئاماره یه که بیته بۆ به سه رها تی قهومی عاد؛ کاتی که سزایان بۆ هات له شیوازی په له هه وری و یرانگه ردا و تیان: نه وه هه وره و بارانی پنیه بۆمان، به لام وه لامیان درایه وه به وه ی که نه وه نه وه سزایه یه که په له تانه له پیشهاتنی، نه وه ره شه با یه کی تونده و سزایه کی به نیشی پنیه به فره مان ی په روه ردا گاری، هه رچی شته و یرانی ده کات و له ناوی ده بات!

* * *

دوای نه وه ی ئایه ته کان عینادی و سه رسه ختیانی و ینا کرد دژایه تیانی بۆ حه ق روون کرده وه، سزای خوا ییش به راسه ریا نه وه نزیک بیته، گو تار روو ده کاته

پیغم‌م‌ب‌ه‌ر (ﷺ) با ده‌ستی‌ان ئی بشوات و وازیان ئی بیئنی بۆ ئه‌و رۆژگاره‌ی که له سه‌ره‌تای سو‌ره‌ته‌که‌دا باسی فه‌رموو، بۆ ئه‌و س‌زایه‌ی که له دۆ‌ژه‌خ‌دا چاوه‌ڕێ‌ب‌یانه، با به‌رده‌وام خۆ‌گر‌بن و چاوه‌ڕێ‌ی فه‌رمانی ئه‌و په‌روه‌رد‌گاره بکه‌ن که چاوه‌ڕێ‌ب‌یان ده‌کات و گرنگی پێ‌داون ، ده‌با به‌رده‌وام ته‌س‌بیحات و ستایش و سوپاس‌گوزاری ده‌رپرست له به‌یان‌ب‌ان‌دا کاتێ که هه‌ل‌ده‌ستی، هه‌روه‌ها له شه‌و‌گا‌رو رۆژ‌گا‌ریش‌دا کاتێ که هه‌ست‌یره‌کان دیار نا‌م‌ینن..

﴿ قَدْ رَفَعَهُمْ حَتَّىٰ بَلَغُوا لَبَّيْهُمْ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَأَصْبَحَ لُكَمْرٌ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَرَ الْجُورِ ﴿٤٩﴾ ﴾

(٤٥) وازیان ئی بیئنه بۆ ئه‌و پۆ‌ژه‌ی که به‌لای خوا یه‌خه‌یان ده‌گریت و وه‌کو بروسه‌کو کاره‌بایه‌کی به‌هیز لیان بدات هه‌مویان ده‌گریت و له ناویان ده‌بات... (٤٦) ئه‌و پۆ‌ژه ئیتر پیلان و نه‌خشه‌و توانایان فریایان نا‌که‌و‌یت و سه‌رکه‌وتوو سه‌رفرا‌زنابن.

(٤٧) بێ‌گومان بۆ سته‌م‌کاران س‌زای ت‌ریش هه‌یه بێ‌جگه له‌وه‌ی که جار جار بو‌یان پێش د‌یت، پێش تیا چونی یه‌ک‌جاری ، به‌لام زۆ‌ربه‌یان نا‌فام‌ن و نازانن و ده‌رکی پێنا‌که‌ن (هه‌ست به‌ ده‌ستی قوده‌ستی خ‌وای گه‌وره نا‌که‌ن له پوداوه‌کان‌دا) (٤٨) نه‌ی محمد ﷺ تۆ هه‌ر خۆ‌گر‌به له‌به‌رانبه‌ر به‌جێ‌هێ‌نانی فه‌رمانه‌کانی په‌روه‌رد‌گاره‌وه ، د‌ن‌یابه که له ژێ‌ر چاوه‌ڕێ‌ی ئی‌مه‌دایت ، هه‌روه‌ها به‌رده‌وام ته‌س‌بیحات و ستایش و سوپاس‌گوزاری په‌روه‌رد‌گارت بکه ، کاتێک که له شه‌و‌نوێژ و به‌ره‌به‌یانه‌کان‌دا هه‌ل‌ده‌ستیت...

(٤٩) ههروهها له شهوگاریشدا ههر خۆای گهواره بپه‌رسته و ستایشی بکه ، کاتیکیش که دنیا روناک ده‌بێته‌وه و نه‌ستیره‌کان له‌به‌رچا و ن ده‌بن هه‌ر ته‌سیحات و ستایش و سوپاسی خوا بکه... (هه‌لبه‌ده ، هیچ کات غافل نه‌بیت) .

ئه‌مه قۆناغیکی نوێتره له هه‌رش کردنه سه‌ریان دواى ئه‌وه‌ی که هه‌ره‌شه‌ی لی‌کردن به هاتنی روژیکى سامناک، ئه‌و روژه‌ی که فو ده‌کریت به ده‌زگای (صور) دا پینش زیندوکرده‌وه‌یان، ئه‌و روژه هیچ جوړه ته‌کیرو پایه‌ک فریا‌یان نا‌که‌وێت، به‌لکو کاتی پرس و را نه‌ماوه هیچ پشتیوانیکیش نیه ..

■   *   *

ئەوان لەمڕۆدا، لە دنیا دا با خەریکی پیلان گێران و پیلان دانان بن، بەلام لەو
 ڕۆژە دا هیچ نەخشە و پیلانیك فرایان ناکەوێت، بەلکو بواریان نیە و بواریان
 نادریت تا نەخشە و پیلان و پیلان بگێرن چونکە ئەو ڕۆژە سزایەکی سەخت
 بۆیان نامادە کراوە، هەرچەندە ئۆرەبی ئەوانە لەم راستیانە تێناگەن، نایانەوی
 تێگەن!!

پاشان بهم کۆتا هه‌ره‌شه‌یه ده‌ست به‌رداری سته‌مکاران ده‌بێت دوا‌ی ئه‌وه‌ی به‌توندی له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ به‌گیری هه‌ن‌ان و رێی لی‌گرتن « سه‌ره‌نجامی‌شی خسته‌ به‌رجاویان که‌ چۆن له‌ دور و له‌ نزیکه‌وه‌ چاوه‌ڕێیانه‌..»

خوای گه وره له باسی نه وان ده بیته وو روو ده کاته پیغه مبهري ریژدار که ده م دريژو ناپاکان، ده مبارزو بوختانچیان زور نازاری دهونیاندا، قورشان شاوپی ئی ده داته وو ناراسته ی دهکات بو نارامگرتن و خوئی له بهران بهر نه و نازارو

ناخۆشیانەوه، له بهران بهر باوهڕ نهکردن وخۆ قش کردنیانەوه.. خوڤگری له سەر رێبازی بانگهوازی تولانی پڕ له ئازارو مهینهت و سپاردنی کارو دهره نجامهکانی به پهروهردگاری له هه مان کاتدا مژدهی گرنگیدان و ریزی پهروهردگاری و چاودیری خوایی و ههست کردن به ریزو خۆشهویستی نهو زاته که دهستی پیروزی قودرەتی دههیننی به سەر دڵ و دهروونی پیغه مبه ره کهیدا (ﷺ) تا زامو برینهکانی ساپیژ بکات، وه خوڤگری ببیته هۆکارێکی نازدار له پیناوی بانگهوازدا، چونکه خوڤگری هۆکاره بۆ ریزو پیزانین :

﴿وَأَمْرٌ لِّمَنْ رَزَقْنَاهُ أَنْ يُؤْتِيَكَ بِأَمْرِنَا...﴾ (١٥) ... ئای که دهسته وازهیهکی سهیره! ئای که وینا کردنیکی ناوازهیه! ئای که ریزو پیزانینیکی به نرخه!

ئه مه پله و پایهیه که هیچ مروڤێک پینی نهگه یشتووه، ئه م دهسته وازه پیروژه به م شیوازه ته نها ئه مجاره له قورئاندا هاتووه، جیاوازه له هاوشیوهکانی تر..

بۆ نموونه به موسای فهرمووه : ﴿وَأَنَا اخْرَجْتُكَ فَاسْمِعْ لِمَا يُوحَىٰ﴾ (١٧) طه.

﴿...وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ حَبْرَةً مِّنْ مَّقْصُوعٍ عَلَىٰ عَيْنِي﴾ (٢١) طه.

﴿وَأَصْطَفَيْتُكَ لِتُخَيِّرَ﴾ (٢٥) طه.

ئه مانه هه مووی به لگه ن له ریزو پلهی تایبەت ..

به لām به محمد (ﷺ) و تراوه : ﴿...وَأَنَّكَ بِأَمْرِنَا...﴾ (٢٨) بێگومان دهسته وازهیه که ریزیکی تایبەت دهگه یه نیت، سۆزو ریزیکی تایبەت دهره خات، سایه و سی به ریکی ناوازه و نه رم و ناسک دهدات — به سەر دڵ و دهروونی پیغه مبه رد (ﷺ) — که به دهر پیرینی مروڤ وینا نا کریت و راقه کردنی ئه سته مه ..

هەگەر تەنھا لە دوورەو! ناماژە بکەین بۆ سایە و سێبەری و هەولبەدەین لە ژێر ئەو سایە و سێبەرەدا تاویک پشوو بدەین .

جا لەگەڵ ئەم هەست و سۆزە پیروژەدا ، پەرورەدگاری دڵسۆزی ناراستەیی دەکات بۆ رێبازی پەيوەندى هەمیشە و بەردەوام بەو زاتەو : ﴿...وَسَيَحْمَدُكَ حِينَ نَقُومُ ۝۱۸ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسُجِّدْ لَهُ وَادْبَرْ أُنْجُورِ ۝۱۹﴾ .. بەدریژایی رۆژ، لە کاتی بیداری یەوە تا کاتی خەو، جار جار لە شەو بیداریدا، لە بەرەبەیاندا کاتێکە رووناکی ئەستێرەکان ون دەبن . لەهەموو ئەو کاتانەدا یواری گۆی بیستی هەیە، بۆ ئەم سۆزو حالەتە پەر لە خوشەویستی یە .. کە لە تەسبیحات و ستایشی پەرورەدگاری ئازیزدا خۆی دەبینیتەو، تەسبیحاتیش توێشووە و هەست کردنە بە نزیکى خۆای گەورە و گفتوگۆی نەینی دڵەکانە لەگەڵ پەرورەدگاریاندا، جا ناخۆ حالى دلى خوشەویستانی خۆای گەورە چون بێت کاتێکە هەست دەکەن ئەو زاتە ئەوانى خوش دەوێت و نزیکە لییانەو !!!

﴿رَبَّنَا إِنَّا أَمَّا لَكَ رَحْمَةً وَهَيَّ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ۝۱۰﴾

﴿الكهف﴾

پەرورەدگارە لە لایەن غۆتەو و پەحمەت و میهرەبانى تاییه تمان پی ببەخشەو لە سۆزی غۆت بەهرەورمان بکەو ڕێگەى پزگاری و سەرھرازیمان بۆ بسازینە ئەم کارەماندا .

﴿سورهتی (النجم)﴾

ئهم سورهته به شیوهیهکی گشتی ده‌لینی ئاوازیکی سه‌مفونیا‌ی بڵنده به ئاوازیکی ریک و پیک ریکخراوه، سازو ئاوازی له ریکخستنی وشه‌کاندا هه‌ستی پێ ده‌کریت، هه‌روه‌ها له نێوان نایه‌ته‌هاوته‌ریبه‌هاوسه‌نگه‌کاندا، - شیوازی تایبه‌تی خۆی هه‌یه - له هه‌موو سوره‌ته‌که‌دا به‌گشتی تێبینی ده‌کریت، به‌پوونی دیاره که‌ خوای گه‌وره به‌تایبه‌ت له هه‌ندێ شویندا به‌ چاکی زانیوه که به‌و شیوه‌یه بێت، جاری وا هه‌یه وشه‌یه‌ک یان سه‌روایه‌ک هاتوو و زیاد کراوه، بۆ ئه‌وه‌ی سازو ئاوازو کاریگه‌رییه‌که‌ی به‌رده‌وام بێت ؛ هاو‌ری له‌گه‌ڵ ئه‌و واتایه‌ی که مه‌به‌سته له ده‌سته‌واژه‌و داپشتنه‌ قورئانه‌که‌دا وه‌کو :

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّتَّ وَالْمُزَيَّ ۝ وَمَنْزُةَ النَّارِ ۝ وَمَنْزُةَ الْآخِرَةِ ۝﴾ نه‌گه‌ر بیه‌رموایه (وَمَنْزُةَ الْآخِرَةِ)

هاو‌کیشه‌ی نایه‌ته‌که‌ نا‌ریک ده‌بوو یان ته‌نها بیه‌رموایه (وَمَنْزُةَ النَّارِ) سه‌رواکه تێک ده‌چوو!!

دیاره که هه‌موو وشه‌یه‌ک نرخ و جینگه‌ی خۆی هه‌یه .. دیاره که‌ خوای گه‌وره حسابی‌کی وردی بۆ هاوسه‌نگی و سه‌روا کردوو .. بۆ نمونه وشه‌ی (إِذْنَ) که به‌م شیوه‌یه هاتوو (إِذَا) له‌م دوو نایه‌ته‌دا پێویسته بۆ هاوسه‌نگیان : ﴿الْكُمُ الْاَكْرُوْلَهُ الْاَلْنُ ۝﴾ ۝ ﴿إِذَا قَسَمْتَ جِزَۃَ ۝﴾ دیاره که وشه‌ی (إِذَا) پێویسته بۆ هاوسه‌نگی، سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ی که کاریکی هونه‌ریشه له داپشتنه‌که‌دا .. به‌لێ ؛ ئه‌و شیوازه له داپشتن سازو ئاوازیکی تایبه‌تی و کاریگه‌ریی خۆی هه‌یه ، شیوازیکی شه‌پۆلاوی یه له‌لایه‌ک ، ئاسانه‌کاری یه له تێپه‌ربوونیدا له‌لایه‌کی

تەرەوه، بەتایبەت لە بەشی یەکەم و بەشی کۆتایی سورەتە کەدا.. ئەمەش ھاوا ئاھەنگییەکی جوان نیشان دەدات لە شەپۆل و تێپەربوونی ئاسان کە گونجاو لەگەڵ وێنە و سایەی رەھادا کە دلان دەھێنێتە جۆلە و لەرزە لە برگە ی یەکەدا، ھەر وھا ھاوا ئاھەنگە لەگەڵ واتای ئەو کاریگەرییانەی کە لە بڵندیەو دین لە برگە ی کۆتاییدا، لەو نێوانەشدا بابەتەکان و کەش و ھاواکان نزیکن لەو باسانە.

بێگومان وێنە و سایەکان لە برگە ی یەکەدا لە بڵندی یەو دین و تیشک و نور و رونایکی دەبەخشن و رووداو و نورانیەکان و دیمەنە پەرورەدگارییەکان باس دەکەن. لەم جم و جۆل و خۆنیشانەکانی حەقیقی جویرەئیل بۆ پێغەمبەری نازدار (ﷺ).. پاشان سایە و وێنە و جۆلە و دیمەنی نورانی تر ھاوێی لەگەڵ کەش و ھاوی ئیمانی و رۆحی، کە ھەمووی لە دەستەواژە و توێی ئایەتەکاندا نومایانە، بە شیوازیکی ریک و پیک و سەر سوڕەینەر.. دواتریش ئەو بۆنە خوش و ئەو سایە قەشەنگە کەش و ھاوی سورەتە کە بە تەواوەتی دادەگرێت، ئاسەوار لەسەر ھەموو بەشەکانی تری سورەتە کە دادەنێت، ھەتا کۆتایی دیت بە شیوازیکی زۆر کاریگەر و رێنمونیەکی زۆر قوڵ و وروژێنەر.. ھەموو خانە یەکی مرۆڤ دینیتە لەرزە و بە دەوریدا خەریکە بال دەگرێتەو بە دەم داخوازی یەکانەو دەچێت.

ئەم بابەتەى كە ئەم سوره‌ته گرنكى پىداوه هەر ئەر بابەتەيه كە سوره‌ته مه‌ككيه‌كان گرنكيان پىداوه؛ بابەتەى عه‌قيده‌و بىروباوه‌په‌ كە بریتیه‌ له‌ بابەتەى وه‌حى و نىگا، تاكو ته‌نهایی خواى گه‌وره‌، باسى قىامت و جیهانی دوايى.

سوره‌ته‌كه‌ له‌ گوشه‌ نىگایه‌كى تايبه‌ته‌وه‌ له‌و بابەتانه‌ ده‌ويّت، بابەتەى وه‌حى و نىگا دووباره‌ ده‌كاته‌وه‌ كە هه‌رچى دىت ده‌رباره‌ى ئەم عه‌قيده‌يه‌ راست و دروسته‌، بىروباوه‌په‌ى شىرك‌ و هاوه‌لگه‌رى ده‌خاته‌ روو كە چه‌نده‌ بئى بنه‌ماو پوچ و مژموّل و خه‌يالباڤى يه‌ ..

برگه‌ى يه‌كه‌مى سوره‌ته‌كه‌ حه‌قيقه‌تى وه‌حى و سروش باس ده‌فه‌رمويّت، دوو ديارده‌ له‌ ديارده‌كانى باس ده‌كات؛ ديمه‌نێك له‌ ديمه‌نه‌كانى، راستى و دروستى ۱ واقعيه‌تى وه‌حى و نىگا له‌ روانگه‌ى ئەر دوو ديمه‌نه‌وه‌ ده‌خاته‌ روو؛ هه‌روه‌ها ئەوه‌ دووپات ده‌كاته‌وه‌ كە پىغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌ جویره‌ئىل سلاوى ئى بىت ئەم په‌يامەى وه‌رگرتوو و به‌ چاوى خۆى؛ به‌روونى به‌ ديدارى شاد بووه‌، هه‌روه‌ها ناگادارى كردوو له‌ به‌لگه‌وو نيشانه‌ گه‌وره‌كان له‌ دروستكراوانى خوادا ..

برگه‌ى دووه‌مى باس له‌ بته‌كانيان ده‌كات : لات و عوزا و مه‌نات، هه‌روه‌ها بۆچوونى خورافىيان ده‌رباره‌ى فريشته‌، وه‌ به‌ختانه‌ بئى سه‌رو بنه‌كانيان كە گوايه‌ كچى خوان!! هه‌موو ئەمانه‌ش گومانى نادروستن و زۆر دوورن له‌ حه‌قيقه‌ته‌وه‌ به‌ هه‌چ شىوه‌يه‌ك لى نزيك نابنه‌وه‌ ، ئەمه‌ له‌ كاتێكدا كە پىغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌وپه‌په‌ى دنيایى و متمانەو به‌رچاو پوونیه‌وه‌ بانگى كردون بۆ نيمان.

بېرگەى سىنپەمىش پىنغەمبەر (ﷺ) ئاراستە دەكات بۇ وازمىنخان لەو كەسانەى كە پشت دەكەنە بەرنامەى خواو حەز بە يادو باسى ئاكەن تەنھا بە دنياو سەرگەرمەن و لەو سنورە بەدەر شتىكى تر نازانن، پاشان باسى قىامت دەكات و پاداشتى ئەرئى دەبەستى بە كارو كردهوئى خەلكىيەو، پەيوەستى دەكات بەوئى كە خواى گەورە تەوار زانايە پىيان، ھەر لەو كاتەو كە لە خاكى زەوى دروستى كردوون، پاشان كە بونەتە كۆرپەلە لە سكى دايكىاندا، بىگومان ئەو زاتە لە خودى خويان شارەزاترە پىيان، لەسەر بىنەماى زانستى روون و ئاشكرا، نەك لەسەر بىنەماى گومان و مژمۆلى، لىپرسىنەو و پاداشتيان دەداتەو، سەرەنجام كۆتايى ھەمووشت بەرەو لای ئەو زاتە دەيىت.

بېرگەى كۆتايى و چوارەمىش باسى بىنەماكانى عەقىدەو بىروبەو پەر دەكات ھەرەكو لە پەيامە دىرىنەكاندا ھاتو، كە ھەر كەس بارمەى كارو كردهو كەى خويەتى، بەوردى حسابى لەگەل دەكرىت، پاداشتى بەدادپەرۋەرانە دەدرىتەو، ھەمووان بەناچارى بۆلای پەرۋەردگارىان دەبرىنەو، ويستى ئەو زاتە رەھا و بى سنورە، لەگەل ئەو ھەشدا ھانمان دەدات تا ئاۋرىك لە ھۆكارى تياچوونى قەومە پىنشورەكان بەدەينەو، پاشان بە چەند ئايەتلىك كۆتايى بە سورەتەكە دىيىت: سەرەنجام سەرەتا و كۆتايى لە سىروش و يىنە و سايەو ھاوسەنگى و روالەتى گشتىدا پىك دەگەنەو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ۝۱ مَا ضَلَّ صَافِيكُمُؤْ وَمَا هَوَىٰ ۝۲ وَمَا يَبْطِئُ عَنِ الْمَوْتِ ۝۳ إِنَّا هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝۴
 مَلَكُهُ شَهِدُ الْقُرْآنِ ۝۵ ذُرِّيَّتُهُ قَاتَسَتْ ۝۶ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ۝۷ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّ ۝۸ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ
 أُنْزِلَ ۝۹ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ۝۱۰ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ۝۱۱ أَفَتَسْتَبْشِرُونَ مَا يُوعَدُ ۝۱۲ وَلَقَدْ رَآهُ
 نَزْلَةً أُخْرَىٰ ۝۱۳ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ۝۱۴ وَمِنَاجَاةٍ لِلنَّارِ ۝۱۵ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ۝۱۶ أَلَيْسَ الْبَصَرُ وَمَا
 كُنَّا ۝۱۷ قَدَرًا لَّنِ مِنْ مَّائِدَةٍ رَبِّهِ الْكَرِيمِ ۝۱۸﴾

- (۱) سویند بهو نه سستیره بهی که له شوین و خولگی خوی دهرارینت به خیرایی له بوشایی ناسماندا بهر ده بیته وه وردو خاش ده بیئت و ون ده بیئت ..
- (۲) نهو ها وه نهی نیوه (محمد ﷺ) که سایه تیه کی گومراو سه رلیشیاو نیوه له بهرنامه ی راست و دروست لای نه داوه ...
- (۳) هرچی ده یلیت گوفتاری جوان و به جییه (به تایبیت نایه ته کانی قورنان) له ناره نوو هوهس بازییه وه دووره ...
- (۴) به لکو نه وهی که رایده گه یه نیئت « قورنانهو له رماییش و وحی و نیگا خوای گه وره به ...

(۵) (له ریگهی فریشته جو بره نیله وه به پیغه مبه ره کی دهکات) و فیبری دهکات ، بنگومان جو بره نیل خاوه نی هیزو توانای زور فراوانه .

(۶) نهو جو بره نیله ، خاوه نی بیرو هوشیکی زور به هیزو دیمه نیکی جوانه و جار جار له سر شیوه راسته قینه کی خوی دوه سستیت و خوی نومایان دهکات (قا پیغه مبه ر) ﷺ به ته راوی دنیا بیت که قورنانی له لایه ن زاتیکی زور گه وره و

شكۈمەندەۋ پى دەگات ، ئەۋە فرىشتەۋ فرستادەكەى بىت؛ داخۇ زاتى خۇى
چەندە مەزن و گەرە و شكۈمەند بىت)

(۷) كاتىك جوبىرەئىل لە شىۋەى خۇيدا لە ئاسۋى بەرزو بلىندا خۇى نىشانى
پىغەمبەر (ﷺ) دا ھەموو ئاسۋى پىر كىرەبوو ئەۋەندە مەزن بو!!

(۸) پاشان تا دەھات نىك دەبۇۋە سەرئەنجام ھاتە خوارەۋە شۇبۇۋە بۇ
خىزمەتى پىغەمبەر (ﷺ) (لە شىۋەى ئادەمىزادىكدا) .

(۹) ئەۋەندە لىنى نىزىكبۇۋە نىۋانىان بەقەدەر دوۋكەۋان ، يان كەمىرىش بو .

(۱۰) ئىنجا خۋاى گەرە لە رىگەى جوبىرەئىلەۋ نىگەى كىرە بۇ بەندەى خۇى
ئەۋەى كە نىگەى كىرە لە قورئانە پىرۋەكەى .

(۱۱) ئەۋسا ئىتەر ئەۋەى كە بە چاۋى خۇى بىنى لە ناخ و دل و دەرونىەرە
قەئەتە و مەئەنى بەتەۋاۋەتى پىنى ھەبوو كە ھەقىقەت و راستەقەنىيە و دەرە
لە خەيالبانى .

(۱۲) ئىتەر كەى ئەۋە راستە مۇجەدەلە لەگەل پىغەمبەرەكەماندا دەكەن لەسەر
شىتەك كە ئەۋ دۇنيايە لە دىتن و پىشھاتن و رودانى .

(۱۳) سۈيىند بىت جارىكى تىرىش لە ھاتنە خوارەۋەيەكى تىردا جوبىرەئىلى
بىنى(ئەۋ كاتەى ﷺ بىردى بۇ شەۋرەۋى و مېھراج)....

(۱۴) لە كاتىكدا كە لە نىك (سدر المنتهى) دا بوو (كە ھەندىك لە موفەسسىن بە
دەرەختىكى گەرەۋە ئاۋازە ئاۋزەدى دەكەن) .

(۱۵) جا ھەر لەۋىدا بەھەشتى (ماۋى) ھەيە بە واتاى لائەۋ جىگەى ھەسانەۋە و
خوشگوزەرانى بۇ ئىمانداران .

- (١٦) جا ئهوهی که درهختی - سدره - ی داپۆشی و به دهویدا کۆپۆوه مهگهر
هر خوا خۆی بزانیئت کین و چین و ژمارهیان چهنده (له غهیب و نهینی و
شاراوهکانن ، هر خوای گهوره خۆی ئاگاداره پێیان) .
- (١٧) لهو شهوهدا پیغه مبهه (ﷺ) نهینی زۆرو زه بهندهی به چاوی سه ربینی ،
وه نه بیئت چاو بهستی ئی کرا بیئت و له سنوری خۆی ترانابیئت ...
- (١٨) به راستی لهو شهوهدا له بهنگه و موعجیزه مهزن و گهورهکانی
پهروهردگاری خۆی بینی ، به چاوی ، به هه مو ههستی (به دوور له هه موو
چهواشه کارییهک) .

* * *

له م سه ره تابه دا ساتیک ده ژین لهو ئاسۆ ناسک و روناک و فراوان و به ربلاوه دا که
دلی محمد (ﷺ) تییدا ژیاوه ، ئیغه ش له خزمه تییدا به بالی نورانی به ره و جیهانی
به رزو بلندی خوایی بال ده گرینه وه و ، گوئی بیستی ئاوازی ناسک و به رده وام
ده بین له توئی دا پرشتن و ده سته واژه ی ئایه ته کاند ، وه له سایه و سیبه ر و
ناسته کانییدا که خۆی یایدا نومایان ده کات .

ئیغه ساتیک له گه ل دلی محمد (ﷺ) ژیان ده به ینه سه ر که په رده کان لادراون ،
به ره به سته کان نه ماون ، کاتی که له گه ل مه قاماتی به رزو بلندی خوا ییدا ده ژی ،
ده بیستی و ده بین ، ئه وه ی ده رک ی ده کات به ته واوه تی له یادیا ده میئن ، ئا ئه
حاله تانه چرکه ساتیکن که تایبه تی ئه و دله پا که بوون ، ئیتر ئه وه خوای
که وره یه و لای ره حمه ت ده کاته وه له به نده کانی و باسی ئه و چرکه ساتانه یان به

شینواریکی کاریگرو زیندوړو بڼو دهکات، سایه و دهنگدانه و کاریگریه کانی دهگوینزته و ده بڼو دلی نه وانیښ، باسی سه فري خاوه نی دله پاک و ښکړده که دهکات له ناستانه ی جیهانه بهر و بلنده کانی خاوه ندی میهره یاندا. ههنگاو به ههنگاو؛ دیمه نه دواي دیمه نه، له حاله تیگه و ده بڼو حاله تیگی تر؛ دهلینی نه وانیښ ناماده نه له سه فري پر له بهر ده که ته نورانیده ا.

باسه که به سویندیک دهست پنده کات، که وه سفینکی زیندوړه: باس له جوله و پرشنکی نه ستیره دهکات، پاشان سهره ولیژیوونه و هی که نزیکه له دیمه نی جویره نیله و که سویندی له سهر خوراه و فهرمویه تی:

﴿مَلِكُهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ ۝ دُورُ مَا تَسْتَوِي ۝ وَهُوَ الْأَعْلَى الْأَعْلَى ۝ ثُمَّ دَاوُدَ ۝ ۸ ۝ كَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى ۝ ۹ ۝ فَأَرْجَى إِلَيْنَا عَرِيدَ مَا يُنْفَخُ ۝﴾

نابه و شپوهیه هر له سهره تاو ه اوسه نگی و هاو نا ه نگی و سازان له دیمه نه جوله و سایه و کاریگری یه کاند ا به دی دهکریت.

سهره تا ته فسیری جیاواز کراوه بڼو نه و نه ستیره تایبه تیه ی که سویندی پنخوراه، پندچنی مه به ست نه ستیره ی (شعری) بیت که هه ندی کهس له و سهره مه دا ده یانچه رست و دواتریش ناوی هاتووه.

شایانی باسه خه لکانی دیرین گرنگیان پنداره .. میسری یه کونه کان کاتی لافاوی روباری نیلیان به ده رکه وتن و تیپه رپوونی نه و نه ستیره یه دیاری کردووه، له بهر نه و چاودیریان کردووه و شاره زاکانیان سهریان کردووه، هه روه ها له داستانی فارس و عره به کانیشدا باسی هاتووه، بویه پنده چیت

مەبەست ھەر ئەو ئەستێرەییە بێت، وە ئاوەھێنانی بۆ ھاوسەنگی و ھاوئاھەنگی بێت .

ھەر ھەوا و اتایەکی تریشی ئی وەر دەگیرێت، ئەویش ئەوەیە ئەستێرە چەندە گەورە و مەزن بێت، سەرەو ژوور یان سەرەو لیژ دەبێتەو و شۆینی خۆی دەگۆرێت - شایانی باسە خۆر یەکیکە لەو ئەستێرانە، ئەستێرە و ھاھەبە زاران ئەوەندە خۆر بەلام لەبەر دووری لەرادە بەدەریان بە بچوکی دینە بەرچاوا! کە یەکیک لەوانە ئەستێرە (شەری)یە !! -

جا ئەو ئەستێرانە چەندە گەورە بن شایستە پەرستەن نین، چونکە سەرەو لێر دەبن، شۆینیان دەگۆرێن - بەلکو دەتەقنەو و لەناو دەچن - ..

ئەو زاتە گە شایستە پەرستەن دەبن مەحکەم و بەرز و بلند و دەوامدار بێت . ئەو بابەتی سۆندەکیە، بەلام ئەوەی سۆند لەبەر ئەو خوراوە باسی پەيامی پیغمبەرە (ﷺ) لەگەڵ باسی ئەو وەحی و نیگاہی کە باسی کردووە، ئەویش بەوەی کە پیمان رادەگەینێ کە :

ھاو لەکە ئیو کە سایەتیکی تیگەیشتوو پینگەیشتوو ژیرە، ھەرگیز گومراو سەرلێشێواو نیە، ھیدایەتی پێیە و ئاژاوەچی نیە، دڵسۆزە و ھاندەر نیە بۆ ئاژاوە نانەو، ئەو حق و حەقیقەت رادەگەینێت لەلایەن زاتی حەقەو، بەدوورە لە خەیاڵباقی و شت ھەلبەستن و داھێنانی نادروستەو، ئەو دوورە لە ئازەزوو پەرستی لەراگەیانندن پەيامەکییدا، بەراستی ئەو نیگاہ پێی رادەگەینێت، ئەویش بەوپەڕی ئەمانەت و راستگۆیی یەو ، ئەوەی پێراگەینراوە دەیکەینێت ..

ههنگری ئەم نیگایه که سایه تیهکی ناسراوه، له رینگه و رینبازه که ی دانیایه، سه فهره که ی بینراوه، پیغه مبهەر (ﷺ) به چاوی سهر هه موو شتیکی بینیه، به دل دنیای بووه، باسه که ی به دووره له خه یالات، هه رگیز نه خه له تاوه.

دیاره که ئەو فریشته یه ی ئەم په یامه ده که یه نیت فریشته یه کی زۆر به هیزو ده سه لاتداره، جوهره نیلی ناوه، سلاوی ئی پیت، هه ر نه ویشه که په یامی خوا ی گه وره به و پیغه مبههری که ده ی ناسن راده گه یه نیت. رپر هوی گه یاندنی په یامه که به و شیوازه یه، هه ر نه مه شه باسی گه شته که و ورده کاری یه کانی، ئەو فریشته یه له سه ره تای گه یاندنی په یامه که دا له ناسوی بلندوه خو ی به محمدی پیغه مبهەر (ﷺ) له شیوازی حه قیقی خویدا نیشانداوه .. له و شیوه دا که خوا ی گه وره دروستی کردوه، ناسوی پر کردوه به گه وری و شکومه ندی خو ی.

ئینجا به ره به ره دابه زیوه و ها تووه بو خزمه تی محمد (ﷺ)، به ته واوه تی لئی نزیک بو ته وه وه کو نزیک بو ونه وه ی دوو که وان له یه کتر - ئەم ده سه ته واژه یه بو نزیکتی ته واو به کار ده بریت - ئەوسا ئەو په یامه ی که بریار بوو به پیغه مبهری رابگه یه نیت، رایگه یاندوه، به و شیوازه گشتگیرو گه وره و پر شکومه ندی و گرنگی یه.

جا دوا ی ئەوه ی ئەوسا دیداره که له دووره وه بوو ئیستا له نزیکه وه بوو به نیگا و فیربوون و دیدار و دانیایی. ئەمهش حاله تیکه شت هه له بستن له حالی وادا مه حاله، موحاده له و ده مه ده من هه لئا گریت، چونکه دل و ده روون شایه تی حال بوون و دانیابوون له حه قیقه تی پینشهاته که، دیاره کاتئ به دل و ده روون راستیه کان ده بینریت، ئیتر بوا ری خه له تانندن نامینئ بو چا و به ست، ئەو زاته

فریشته جوهره ئیلی بینویه و به ته واره تی دنیا بووه که نه و فریشته ی ه لگری په یامی خوایه، ره وانه کراوی په روه ردگاریه تی بۆلای ، تا فیری بکات و داواشی ئی بکات نه وه ی فیری بووه رایبگه یه نیت.

نیت موحاده له و دمه دمه من ته و او بوار نه ماوه بۆ قسه و قسه لۆک دوا ی نه وه ی دل و دهر وون و ناخ ته سلیم بووه، پیغه مبه ر(ﷺ) به دیداری جوهره ئیلی فریشته (سلوی ئی بیت) شاد بووه.

نه مه ش یه که م جار نیه که له شیوازی تایبه تی خۆیدا به چاو بینویه تی به لکو جاری تریش به و دیداره شاد بووه به تایبه ت له شه وی شه و په وی و میعراج و بلند بوونه وه دا کاتی جوهره ئیل له شیوازی خۆیدا خوی نو میان کردوه بۆ پیغه مبه ر(ﷺ) له لای (سدره المنتهی) دا، سیدره ش دره ختی که و ئاماژه یه بۆ کوتایی گه شته که له گه ل نه ودا، به مه شتی (ماوی) ش له و نزیکانه یه، دوا مه نزل ی گه شتی (معراج) ه، یا خود ها وه لیتی ی جوهره ئیل له خزمه ت پیغه مبه ردا(ﷺ) تا نه و سنوره بووه.

نه و وه ستا و محمد(ﷺ) مه و دایه کی تر سه رکه وت زیاتر له عه رش و ته ختی فره مان په وایه تی خوا ی گه و ره نزیک بووه ..

نه مانه ش هه مووی له غه یب و نه ینی یه کانی خوا ی گه و رهن، له نیشانی به نده ی هه لپژارده ی خوی دا، له و باره یه وه هه ر نه وه نده هه و آلمان پیگه یشتوه، تیگه یشتن له و باسانه ش له توانای ده رکه و زانستی ئیمه به دهره، مرۆف ناتوانی تییان بگات مه گه ر به ویستی خوا وه ندی دروستکاری محمد(ﷺ) ■

دروستکاری فریشتهکان، نهو زاتهی که تهواو زاناو شارهزایه به تایبتهندی یهکانی مروؤ و تایبتهندی فریشتهکان.

ههروه ها باس له رووداوهکانی (سدره المنتهی) دهکات و زیاتر دوپاتی دهکاتهو.

﴿إِذْ بَنَىٰ آلِ إِبْرَٰهٖمَ مَا بَيْنَ ٱلْأَرْضَيْنِ﴾ بهبی نهوهی روونی بکاتهوه و دیاری بکات، که چی تیپه دهبیت به سیدردها، چونکه رووداوهکه زور مهزتره گهورهتره له باس کردن و دیاری کردنی بینراوهکان و رووداوهکان!!

ئهمهش ههمووی حهقیقهتیک بووه و به دنیایی پویداوه ﴿مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ﴾ واته: ئهم رووداوانه چاوبهست و دیداریکی ساده نهبووه، بهئکو دیداریکی روون بووه و لهوپهپی حهق و دنیایییدا بینراوه که گومان و دوودلی ههئناگریت، به تایبته که پهرومردگاری مهزن بهئگه مهزن و گهورهکانی نیشان داوه؛ - زهمن وهستاوه و کاتی له کار خستوهه - دلی پیروزی ئاویرهی راستیهکان کردووه به شیوازیکی راستهوخو و ئاشکراو روون.

کهواته مهسهلهی (وحی) شتیکی روون و ئاشکرایه، بینینیکی تهواو راست و دروسته، دنیایی یهکی بتهوه، پهیهوهندی یهکی راستهوخویه، زانستی یهکی دنییا بهخشه، هاوهلی و هاوپیهتیکی ههست پیکراوه، گهشتیکی واقعی یه، به ههموو باس و دیدار و خواستهکانیهوه ..

لهسهر نهو بنهمایهش محمدی هاوهئتان (ﷺ) بانگتان دهکات لهکاتیکدا ئیهوه ئینکاری دهکن و بهروای پیناکهن و گومانتان له دروستی نهو پهپامه ههیه که پیی گهیشتوهه.

محمدیش هارول و ناسراوی نیویه ، به چاکی دهیناسن و تاقیتان کردوتهوه، که چنده راستگوو نهینه، نهو کهسایه تییهکی نه ناس و نامو نیه له نیوانتاند، پروهردگاری بهراستدانه ریه تی به لکو سویند دهخوات له سهر راستگوئی نهو، چونییه تی گه یشتنی (وحی) و نیگاتان بو باس دهکات، بارودوخه کی، کی رهوانه کراوه بولای، چون پییگه یشتووه و له کوئی بینویه تی !!

* * *

شا نه مه نهو کارو نه رکیه که محمد (ﷺ) دلنیا یه لینی و بانگتان دهکات بو تیگه یشتن لینی و په پرهوی کردنی ..

نه ی نهوان پشت به چی ده به ستن له بواری بت و په رستن و داستانه بی سهروبنه کانیا ند؟ به چ به لگه یه ک لات و عوزا و مه نات ده په رستن؟ به لگه یه کی په سه ندیان مه یه که گوا یه نه ویتانه فریشتنه، فریشتهش کچی خوا وه ندن؟! به چ به لگه یه ک نهوانه شه فاعه ت و تکا ده کن و شه فاعه ت و تکیان لای خوی گه وره وهرگیراوه؟!

نه م خورافات و خه یالاتانه له م به شه ی تری سوره ته که دا چاره سهر دهکات:

﴿ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ۝ (۱) وَمَنْزُةَ الْاَلَّةِ الْاُخْرَىٰ ۝ (۲) اَلَكُمُ الْاَكْرَ وِلَةُ الْاَلْنِ ۝ (۳) بَلْ اِذَا مَسَّ زَيْدُكَ (۴) اِنْ مِنْ اِلَّا اَسْمَاءُ مِمَّنْ شَبَّوْهَا اَنْتُمْ وَمَا اُوْكُرْ مَا اَنْزَلَ اَللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ اِنْ يَّكْفُرْنَ اِلَّا اَلْفَنّٰ وَمَا تَهْوٰى اَلْاَنفُسُ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ الْاَلْحَدُ ۝ (۵) اَمْ لَاسِنٌ مَا تُنْفٰى ۝ (۶) بَلِو الْاٰخِرَةُ وَالْاَوَّلٰى ۝ (۷) وَكَرَّ مِنْ مَّالِكٍ فِى السَّمَوٰتِ لَا تُغْنِى عَنْهُمْ شَيْئًا اِلَّا مِنْ جَدِّ اَنْ يَّأْذَنَ اَللّٰهُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَرَحْمٰى ۝ (۸) اِنَّ الْاٰلِهَ لَا يُفْعَلُوْنَ

بِالْآخِرَةِ نَسْنُوْنَ لِلَّذِيْنَ كَفَبَ الْاِلَهَ ۝ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُوْنِ الْاَلْهٰۤى اِلَّا الْاَلْفَنُ وَلَوْلَا اَنْتُمْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ نَصِيْبٌ مِّنْ شَيْءٍ ۝

(۱۹) نینجا خوای گموره دواى نهوئى باسى شهر رهوى مهرمور ، پرسیار دهکات
درباره‌ی هندی له بته زله ناشرینه‌کان تا موشریکه‌کانی قوره‌یش
دابجله‌کینیت که بته‌کانیان هیچ نین و هیچیان به‌دهست نیه ، بویه ده‌پرسی:
باشه نیوه سمرنجی لات و عوززاتان نه‌داوه ؟

(۲۰) نهی مه‌نات ، که سیئه‌میانه (بی‌گیان ، بی‌دهسته‌لات ، بی‌ترخ ، خه‌لک
دروستی کردوون ، لهم سمرده‌مه‌شدا رنگه ملیارنک زیاتر له خه‌لکی نهم سمر
زهری یه‌بتی بوداو بتی تر‌بهرستن ...!!)

(۲۱) باشه راسته و ره‌وايه نیوه کوپان بو خوتان و کچان بو خوا ناوزه‌د ده‌کهن
(خوای گموره ده‌یه‌ریئت به بیرو یوچونی چه‌وتیان ره‌خنه‌یان لی بگریئت ، نه‌گینا
کچ و کوپ مهردوک به‌نده‌ی خوان و نه‌وه‌ی ناده‌من و پیومر ته‌نها خواناسی و
پاریزکاری و دینداری یه) ...

(۲۲) مهر‌بویه نه‌و دابه‌شکردنه‌ی نیوه ، دابه‌شکردنیکی نارنکه‌و دوره له
داد‌پهره‌ری یه‌وه!!

(۲۳) له راستیدا هه‌موو نه‌و شتانه‌ی که نیوه ده‌یان‌پهرستن خوتان و باور
باپیرانتان داتان هیناون و ناوتان لی ناون ، هیچ په‌یوه‌ندی به خوای گموره‌وه
نیوه هیچ به‌لگه‌یه‌کی ره‌وانه نه‌کردووه له‌سهر ره‌وا بونیان ، نه‌و خه‌لکه گومراه
هه‌ر هه‌مویان شوینی گومان و ناره‌زوی نه‌فس که‌وتون ، کاتیکدا که له لایه‌ن
په‌رومردگاریانه‌وه نهم به‌رنامه جوان و رنک و پیکه‌یان پی‌راکه‌یه‌نراوه .

(٢٤) باشه ، بۆچی ئادهمیزاد له دنیادا ههموو ئاوات و ئارهزوهکانی دیتتهی دی؟! (خۆ ئهگەر ههندیکیشی هاته دی ئایا دهوامی دهییت؟!)

(٢٥) له کاتیگدا خوای گهوره ئهو جیهان و ئهم دنیاشی ههیه (ئهو جیهان جینگهی ههوانهوهو بهختیاری و ژیانی ههیشهیی یه بۆ نیماندارانی کردهوه چاک) .

(٢٦) ژمارهیهکی زۆر فریشته ههه که تکاو پارانهوهیان بۆ خهئکی ناکام و بی سوده ، مهگهر خوای گهوره خۆی مۆلته بدات بۆ ئهو کهسانهی که شایستهه و ئهو زاتهش پازی بیته که تکا کاره که تکا بکات بۆ ههندی کهس که ویستی خوای گهورهی لهسههه .

(٢٧) سهیره ، ئهوانهی که باوهریان به قیامته و لیپرسینهوه نیه ، فریشتهکانی خوای گهوره به ئافرهت ناوزه دهکهه ، (له حالیکدا فریشته دروستکراوی تایبته و شاراوهر و نیرو مییان نیه) ...

(٢٨) حالبوکی ئهوانه هیچ زانیاریهکیان لهو بارهیهوه نیه ، بهئکو شوینی گومانی بی سهروبن کهوتون ، بهمهرجی هیچ کاتیک گومان جینگهی حهق و راستی ناگریتهوه ...

* * *

سهیره لهوهدایه که لات بهردیگی سپی تاشراو بوو ههندی نهخش و نیگاری لهسهربوو! خانویهکیان له شاری (طائف) بۆ دروستکردبوو، پهرده و زیوانی تایبتهی ههبوو، ههوشهیهکی گهورهش به دهویدا دروستکراوو، زۆر گهنگ بوو

له لای دانیشتوانی (طائف) که هۆزی (ثقیف) و ئەوانەیی سەر بەو بوون شانازیان
 پێوه دەکرد و خۆیان هەڵدەکێشا پێوهی له نێو تیره و تایه فهکانی تری عەرەدا
 جگه له قورەیش که زێوانی که عەبه بوون، ئەو مالهیی که به فرمانی خوای گه‌وره
 (ابراهیم) و (اسماعیل) دروستیان کردبوو - له‌ویش بێکی ئی بوو ناوی (لات) بوو
 که گوايه می یه و له بهرانبه‌ر ناوی پیرۆزی خوای گه‌وره‌دا، ناوی (الله) دا دایان
 نابوو - پاکي و بێگه‌ردی و ته‌سبیحات و ستایش بۆ په‌روه‌ردگاری به‌رزو بڵنده له
 بهرانبه‌ر بێکی ناشیرین و ناپوخت و هیچ ئی نه‌هاتوودا .

(عزی)ش دره‌ختێک بوو له ناوچه‌ی (نخله) له نێوان (مکه) و (طائف) دا هه‌ندی
 په‌رۆ پاتالیا‌ن پێدا هه‌لواسیبوو، (قریش) به شتیکی گه‌وره ١ گرنگیان ده‌زانی،
 هه‌ر بۆیه (ابو سفیان) له رۆژی غه‌زای (احد) دا وتویهتی ١ ئیمه (عزی) مان هه‌یه
 ١ نێوه (عزی) تان نیه، پێغه‌مه‌به‌ر (ﷺ) فرموی به هاوه‌لان: ئێوه بڵین: خوای
 گه‌وره پشت و په‌نا‌ی ئیمه‌یه و ئێوه پشت و په‌نا تان نیه ..

قورەیش وا گومانیان ده‌برد که (عزی) ناویکی میینه‌یه و به‌رانبه‌ر ١ له‌گه‌ڵ
 وشه‌ی (العزین) دا،

(مناة) یش له (قدید) بووه له نێوان (مکه) و (مدینه) دا تیره‌کانی (خزاعه) و
 (اوس) و (خزرج) له سه‌رده‌می نه‌فامیدا به گرنگیان ده‌زانی و له‌لای ئەوه‌وه
 نیه‌تی چه‌ج و زیاره‌تی (کعبه) یان ده‌هینا!!

له دورگه‌ی عه‌ره‌دا زۆریک له‌و جو‌ره‌ ب‌قانه هه‌بوون که هۆزه‌کانی عه‌ره‌ب به
 گرنگیان ده‌زانین ، به‌لام ئەم سیانه له هه‌موویان گرنگتر بوون به‌لایانه‌وه .

عەرەبەکان گومانیان وابوو کە ئەم بقالە رۆژی فریشتە دەبینن، سەیر لەو هەدا بوو کە ئەوان لە خۆیانەوه فریشتەیان بە مێینه دەدا یە قەلەم و - بە ئەفامی و گێلی - دەیانوت کچی خواوەندن، ئیتر بەر بیانەوه بتهکانیان دەپەرست .. زۆرجار بە تێپەربوونی کات و زەمان (معبود)ی سەرەکی فرامۆش دەکراو ئەو بقالە لە لایەن زۆریەیی خەلکیەوه دەپەرسترا!! هەمیشە کەمێک ژێر و بناکبەر هەبوون کە بتهکانیان بە شتیکی پێو پوچ دەزانی و یەکخواناس بوون.

هەریۆیە کاتی خۆی گەرە باسی ئەو بقالە دەکات و سەرنامی دەردەبەری لێیان و - لە پەرستنیان، هەرەها ئەو بیروباوەرە سەقەتەشیان بەرپەرچ دەدا ئەوه کە خۆی گەرە کچان هەلبژێری بۆ خۆی، بە لām بۆ ئەوان کوپان بە پەوا بزانی، چونکە هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە - هەمووی بەندەیی ملکەچی ئەو زاتەن، جگە لە ئادەمیزاد و جنۆکە کە ئازادییان دراوەتی، بە لām لە گەلی رومە ئەوانیش بە ناچارێ ملکەچ و فرمانبەردارن، ئەمەش ئاماژەیە بۆ ئەوهی کە ئەو بقالە بە بیروباوەری چەوتیان پەيوەندی یەکیان بە فریشتەکانەوه هەیە، فریشتەکانیش بە حسابی ئەوان کچی خواوەندن!! لە حالیکدا ئەو ئەفامانە خۆیان بە بوونی کچ سەغەلت بوون، کەچی بۆخۆی گەرە بەرەوايان دەزانی!! بە مەرجن هیچ بنەمایەکیان نەبوو بۆ ئەم بیرو بۆچوونە - شایانی باسە نیچر و من لە جیهانی مەزفەدا یەکسانن و پێشور لای خۆی گەرە تەقواو دینداری یە هەروەک لە ئایەتی (۱۳) سەرەتی (الحجرات) دا باسی فرەمووه :

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلَكُمْ شُُرَكَاءَ لِكُلِّ قَبِيلٍ لَعَلَّكُمْ أَنْتُمْ تَهْتَكُونَ﴾
 اللَّهُ يَلْمِ خَيْرٌ ﴿۱۳﴾

(١٣) ئە‌ی خە‌لکینه (له‌ هه‌موو زه‌مان و زه‌مینه‌کدا) ئێ‌عه‌ هه‌مو‌تانمان له‌ نێ‌رو
مینه‌ک دروستکردوه‌ (که‌ باوکه‌ ئاده‌م و دایه‌ حه‌وايه‌ ، پاشان به‌ تێپه‌رپه‌ونی
زه‌مان) کردومانن به‌ چه‌نده‌ها گه‌ل و تیره‌و هۆ‌زی جیا‌واز (له‌بری ره‌نگ و زمان و
داب و نه‌ریت و ...تد) تا په‌ردی په‌یوه‌ندی له‌ نێ‌وانتاندا دروست ببی‌ت و یه‌کتر
بناسن و هاوکاری یه‌کتر بن ، جا له‌ پاستیدا به‌ری‌زترین‌تان لای خ‌وای گه‌وره‌
ئه‌وانه‌تان که‌ زیاتر خ‌واناسن ، زیاتر خ‌ویان له‌ حه‌رام و گونا‌هو خ‌راپه‌
ده‌پاری‌زن، زیاتر خ‌زمه‌تگ‌وزارن.....تد د‌ل‌نیاش بن که‌ ئه‌و خ‌وایه‌ ته‌واو زانایه‌
به‌ هه‌موو شتێ‌ک ، ته‌واویش ئاگاداره‌ له‌ هه‌موو شتێ‌ک ، ئاگاداره‌ به‌ ناخ و نیه‌تی
تا‌که‌ تا‌که‌ی به‌نده‌کانی له‌ هه‌مو کات و ساتێ‌کدا.

دیاره‌ خ‌وای گه‌وره‌ (سبحانه‌ و تعالی) له‌سه‌ر بنه‌مای بی‌روبو‌چوونی سه‌قه‌ت و
ناریکیان لێ‌پێ‌چینه‌وه‌یان له‌گه‌ل ده‌کات و به‌ سوک و بێ‌ ترخی ده‌پوانی‌ته‌
بی‌روبا‌وه‌ریان ده‌کات، کاتێ‌ که‌ بو‌خ‌ویان کو‌پان به‌په‌وا ده‌زانن، به‌لام بو‌ خ‌وای
گه‌وره‌ کچان !!

ئه‌گه‌ر وابێ‌ دیاره‌ که‌ زۆ‌ر نادان و دوورن له‌ دادپه‌روه‌ری یه‌و ، چونکه‌ ئه‌وه
دابه‌شکردی‌کی زۆ‌ر نا‌په‌وايه‌!!

به‌ مه‌رجێ‌ هه‌موو ئه‌و شتانه‌ خه‌و و خه‌یا‌له‌و هی‌ج بنه‌مایه‌کی له‌ (واقع‌)دا نیه‌و
هی‌ج به‌لگه‌ و پاساوێ‌ک نایگه‌رێ‌ته‌وه‌:

﴿إِنْ مِنْكُمْ إِلَّا أَمَلٌ مِّمَّنْ تَنْهَوْنَ عَنْهُ وَمَا يُؤْمِنُ بِهِ إِلَّا نَجَسٌ فَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ الْفِتْنَةُ ۖ﴾

(۲۳) له راستیدا هموو نهو شتانهی که نیوه دهیانپهرستن خوتان و باور
 باپیرانتان داتان هیناون و ناوتان لی ناون ، هیچ په یوهندی به خوای گه وړه
 نیه هر هیچ به لگه یه کی ره وانه نه کردووه له سر رهوا بونیان ، نهو خه لکه گومرپه
 هر همویان شوینی گومان و ناره زوی نهفس که وتون ، له کاتیکدا که له لایه
 پهره دگار یانه وه نه هرنامه جوان و رنک و پیکه یان پی پراگه یه نراوه .

نه ناوانه (لات ، عوزا ، مهنات) و نهوانی تریش که هه ندی جار به خوا، یان
 فریشته ناو زه دیان دهکن، فریشتهش به کچ دده دهنه قهلم و ده لین کچی خوان،
 نه وانه هر همووی هیچ بنه مایه کیان نیه و دوورن له راستی یه وه ، خوای گه وړه
 هیچ به لگه یه کی پی نه داون تا بیانپهرستن، هرچیش خوای گه وړه لای په سهند
 نه بیت هیچ هیزو دهسته لاتیکي نیه ، چونکه هیچ بنه مایه کی نیه ... حه حقیقت
 سهنگینی و هیزی خوی هیه، حهق دهسته لاتیکي هیه به سر دل و
 دهرونه کاند، به لام نارهوا و ناحق سوکه و هیچ سهنگینی یه کی نیه، لاوازه و
 هیچ هیزی نیه، بی نرخه و هیچ دهسته لاتیکي نیه.

جا سهیر له ودهایه که له ناوه راستی نایه ته که داوازیان لی دینی به خویان ۱
 خوو خه یال و داستانه بی سهرو بنه کانیانه وه، واز له وه دینی که روو بهوان
 فهرمایش بکات، هر حسابیان بو ناکات، به لکو به شیوازیکی ناپارسته و خو
 ده فهرمونت : ﴿... إِنْ يَكْفُرُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ...﴾ (۲۴) هیچ به لگه و زانیاری
 و دلنیا یه کیان پی نیه ، بیروبا وهریان له سر بنه مای گومان دروست بووه،
 به لگه کانیان سهراوهی ناره زووه.

به مهرجن عه‌قیده و بیروباوه‌ر بوازی گومان و نارمزو ناهیلنیه‌وه، بۆیه پیویسته مرۆفه به ته‌واوه‌تی دُنیا بیئت و خۆی دابهری له هه‌موو نارمزو مه‌به‌ستی تر، جا نه‌وان ئیسته هه‌یج بروبیا نوپه‌کیان نه‌ماوه چونکه هیدایه‌ت له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاریانه‌وه بۆ هاتوو - له‌ریگه‌ی پیغه‌مه‌برینکی راستگۆوه پنیان راگه‌یه‌نراوه: ﴿...وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْبَلَاءُ﴾ نیت هه‌یج بروبیا نوپه‌کیان نه‌ماوه جا هه‌رکات نارمزووه‌کانی نه‌فس کاریگه‌ری هه‌بوو له‌سه‌ر هه‌ر دۆزو بابیه‌تیک، نیت نه‌وه ریگه‌و ریبازی دروست و نه‌ده‌کات، ناراسته‌کردن و رینمونی کردنیش سوودی نابیئت، چونکه هۆکاره‌که نه‌وه نیه که حق نابوون بیئت، به‌لگه له‌سه‌ری لاواز بیئت، به‌لکو نه‌وه نارمزووپه‌رستی و سه‌رکه‌شی یه‌و مه‌به‌ستی تری له‌پشته‌وه‌یه، بۆیه ده‌گه‌رین بۆ بروبیا نوو هیانه‌وه بۆ ریبازی چه‌وتیان!! نه‌مه‌ش حاله‌تیکی زۆر ناباش و خراپه که توشی نه‌فس و دل و دوروونی مرۆفه ده‌بیئت، نیت به‌رنامه‌ی پاک و بیگه‌رد سوودی نابنی بۆی و به‌هه‌یج به‌لگه‌یه‌کیش بپروا ناکات!!

هه‌ر بۆ قورئان به‌ناوه‌زایی ده‌ربهرینه‌وه پرسیار ده‌کات: ﴿أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَنْقُ﴾ مه‌گه‌ر مرۆفه هه‌موو ئاوات و خواسته‌کانی دیته‌دی؟ .. هه‌رچی چه‌زی ئی ده‌کات ده‌بیته حه‌قیقه‌ت و (واقع) بیگومان هه‌رگیز وا نیه - چونکه حه‌ق حه‌قه و (واقع) یش (واقع) نارمزووه‌کانی نه‌فس و ده‌روون ناتوانن کاریگه‌رییان له‌سه‌ر گۆرینی راستیه‌کان هه‌بیئت، به‌لکو نه‌وه نارمزووپه‌رستی یه‌ مرۆفه گومرا ده‌کات، وه به‌ ئاواتی بنی سه‌روبه‌ر له‌ناوی ده‌بات.. چونکه مرۆفه زۆر له‌وه لاوازه‌تره که

سروشتی شتەکان بگۆڕیت، چونکە هەمووشت بە دەست خۆی گەورەیه و هەر
ئەو زانە دەتوانی سروشتی شتەکان بگۆڕیت .. هەموو گۆرانکارییهک بە دەست
پەروردگاری مەزنە لەم جیهان و لەو جیهان چۆنی بویت ئاراستە ی دەکات:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَؤُلَاءِ هُمْ يَرَوْنَ النَّجْمَ وَالْقَمَرَ وَكُلَّ شَيْءٍ مُّذْمُومٍ مُّذْمُومًا وَإِنْ يَرَوْهُ غَيْرَ بِهَؤُلَاءِ فَهُمْ عَنْ عِلْمِهِ كِلَابٌ مُّتَّبِعُونَ﴾^(٥٠) بیرمان نەچیت کە لەم ئایەتە دانەو جیهانی پێش ئەم
جیهان ناوبردوو. بۆ رێکخستنی سەرۆکی ئایەتە کە لە لایە کەو، هەروەها بۆ
بیرخستنەوهی ئەوێ کە ئەو جیهان گرنگترە لەم جیهان، هەروەکو سروشتی
قورئان کە هەمیشە واتا و مەبەست لە گەڵ شیوازی دەرشتنی ئایەتەکاندا
هاوئاهنگ دەکات، بەبێ ئەوێ هیچ ناپێکیهک بۆ هیچ لایەکیان دروست بکات!
ئەمەش هەروەک هەموو ئەو شتەکانی کە دەستکاری خواوەندی زانا و دانان،
چونکە ئەو زاتە هەموو گەردوون بۆ بۆنەوهری بە جوانی دروست کردوو،
هەمویشی هاوئاهنگ لە گەڵ ئەو ئەرکەدا کە پێیسیژدراوه!!

کەواتە کاتی هەمووشت لەم جیهان و لەو جیهان بە دەست خۆی گەورە بێت نیت
خەو و خەیاڵی هاوئاهنگی کە گوايه فریشتەکان شەفاعەت بۆ تەکایان بۆ دەکەن
لای خۆی گەورە ئاواتێکی پوچ و بێ بنەمایه، هەروەها باوەڕیان وابوو کە
بۆیه ئەو بتانە دەپەرستن تا لە خۆی گەورە نزیکیان بکەنەوه .. بێگومان ئەوێش
هەر بیروباوەڕێکی پوچ .. چونکە ئەو فریشتانە بەبێ مۆلەتی خۆی گەورە هیچ
جۆرە شەفاعەت و تەکایه ناکەن :

﴿وَكَمْ مِنْ نَفْسٍ تُنَادِي بِمَوْلَاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ تَقَرَّعَتْ أَعْيُنُنَا عَنْ مَوَازِينٍ﴾^(٥١)
(٢٦) ژمارەیهکی ژێر فریشتە هەن کە تەواو پارانەوهران بۆ خەڵکی ناکام و بێ

سوده ، مهگر خوای گهره خوئی مؤلعت بدات بو ئه کسانهی که شایسته ن
ئه زاتهش پازی بیئت که تکا کاره که تکا بکات بو هندی کس که ویستی
خوای گهره ی له سهره .

هر بویه بره بیانور به لگه یان له بناغه دا پوچله، هره کو له تفسیری
نایه ته کانی پیشوودا باسکرا، چونکه دهبی عه قیده ویروباوهر هیچ جزه
مژمؤلی و گرنی کویره یه کی تیدا نه بیئت، چونکه هه مووشت و هه مور کاریک له
جیهان و له جیهان به دهست خوای گهره یه، ناوات ۱ هیوا و نارمزووه کانی
مروء ناتوانی حق و (واقع) بگوڤریت، شه فاعلت و تکا کارییش به بی مؤلعت و
ره زامه ندی خوای گهره ناکریت، هه مووشت له کو تاییدا؛ وه له هه ردو جیهاندا
به دهست ئه زاته یه، دهبی هر فرمانبهر داری ئه و بین و چاوهر پی لوتف و
هزل و به خششه کانی ئه و بین.

جا کاتی که باسه که دهگاته ئه و سنوره ی گه بیروباوهری شیرک و هاوه نگره ی پی
ریسوا ده بیئت، ئه وانه ی باوهریان به قیامت نیه ته و او شهرمزار ده بن، به
تایبته چونکه شهریک و هاوه ل بو خوای گهره بریار ده دن و بوونی کچان بو
خوا به ره و ده زانن و فریشته کان به کچ ناو زده ده کن!

دوای ئه مانه گوته ناراسته ی پیغه مبه ر (ﷺ) دهکات، تا پشتگوینیان بخات و
گرنگییان پینه دات، وه هه و له ی ئه و خواجه یان بکات که چاک و خراب به
ته واره تی ده ناسن، پاداشتی باوهر دار ده داته وه و تۆلشه له گومرا ده سینن،
چاوپوشی له و گونا هانه دهکات که خاوه نه که یان سوور و به رده وام نیین
له سهری، ئه و زاته ته و او ناگایه به نیته و نهینی یه کان، چونکه ئه و

به دینهنری مرقفه، له هه موو شتیکیان شارهزایه، ناگاداری هه موو قوناغه کانی
ژیانیانه:

﴿ فَأَمْرِضْ عَنْ مَن تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَوْ يُرِيدُ إِلَّا الْخِيزَةَ الدُّنْيَا ﴾ (٢٩) ذَلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ
عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَن آمَنَ ﴿٣٠﴾ وَلَوْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَيَجْعَلَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا بِمَا عَمِلُوا
وَيَجْعَلَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا بِالسَّعَةِ ﴿٣١﴾ الَّذِينَ يَجْتَبُونَ فَخْرَهُ الْإِثْمُ وَالْفُرْصَةُ إِلَّا إِلَهُمُ إِنَّ رَبَّكَ ذُو الْعَرْشِ
هُوَ أَعْلَمُ بِكَ إِذْ أَنْشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ كَوْنٌ فِي بَطْنٍ أَمْنِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن
أَنَّى ﴿٣٢﴾

(٢٩) جا كه واته توش نهی محمد ﷺ، نهی ئیماندار، گوئی مه ده بهو كه سهی
كه یاخی بووه له یادو بهرنامه ی ئیمه (وه به هیچ بهلگه و نایه تیک بپروا ناکات)
به لکو مه بهستی ته نها ژیا نی نه م دنیا ته مه ن کورته یه (ثاینده ی خو ی فه راموش
ده کات).

(٣٠) نه وانه هه ره وهنده تیگه یشتنیان له پاستیه کان هه یه وهه ره نه وهنده ی ئی
ده زانن، جا له راستیدا هه ره په ره دگاری تویه كه زانیاری وزانستی بی
سنوره ناگاداره له وهی كه کی له پربازی نه و زاته لایداوه و گومرایه، وه کینش
پربازی هیدایهت و دینداری و خواناسی گرتوته بهر.

(٣١) هه رچی له ئاسمانه کان و هه رچی له زه ویدا هه یه، هه ره خوای گه وره خو ی
خاوه نیانه (ئهم ئاده میزاده ی دروست کردوه، سه ره شکی کردوه) به نازادی
ده توانی هه ره ږنگه و پربازو دینیک كه بی هویت هه لپزیریت، پاشان هه ره نه و
خوایه قیامه تیش بهرپا ده کات) تا پاداشتی نه وانه ی كه گوناوه تاوان ده کهن و

باۋەربان نەبوۋە بە گۈزەرى بىرۈ باۋەرۈ كىردەۋەكانيان بداتەۋە ، ھەرۈما بە باشتىن شىۋە پاداشتى ئەۋانەش بداتەۋە كە چاكە و چاكەكارىان كىردەۋە .
(۳۲) جا ئەۋانەى كە لە گوناھە گەۋرەۋ كىردارە ناپەسەندەكان خۇيان بە دور دەگىن ، جگە لە وردە گوناھان ، بە نىسبەت ئەۋانەۋە پەرۋەردگارى تۈنەى محمد ﷺ ئەى ئىماندار ، چاۋپۇشى و لىبوردنى زۆر فراۋانە ، چونكە ئەۋ زاتە چاكتان دەناسىت ھەر لەۋ كاتەۋە كە ئىۋەى لە خاكى زەۋى بەدەيىناۋە و پاشان كىردونى بە كۆرپەلە لە سكى دايكتاندا (لە ھەمو قۇناغەكاندا ئاگای لىتان بوۋەۋ ھىچ شتىكى ئى پەنھان نەبوۋە ، جا ئىتر بەردەۋام ھەۋلىدەن بۇ چاكەۋ چاكەكارىى ، چاكەكانتان بەكەم بزانن و گوناھو ھەلەكانتان بە زۆر نەكەن خۇتان بە چاك بزانن و باسى خۇتان بە چاكە بكەن ، چونكە ھەر خۋاى گەۋرە خۋى دەزانىت كى تەقۋادارۈ دىندارۈخواناسە .

سەرەتا فرمان دەدا بە پىغەمبەر (ﷺ) كە پۈۋى پىرۋزى ۋەرچەرخىننى لەۋ موشرىكانەى كە باس كران لەم سۈرەتەدا ، ئەۋانەى رۇچۈۋن خورافاتداۋ ھەز بە باسى خۋاى گەۋرە ئاكەن و باۋەربان بەۋ جىھانىش نىە ، مەبەستىان تەنھا دەستكەۋتەكانى دىنپايە.. شايانى باسە ئەم فرمانە روودەكاتە ھەموو مۇسلمانىك كە گۈنەدان بەۋ جۈرە كەسانەى كە ھەز بە باسى زاتى خوا ئاكەن و باۋەربان بەۋ زاتە نىە ، ھەمو ئاۋات و مەبەستىان تەنھا ژيانى دىنپايە ، باۋەربان بە قىامەت و ئەۋ جىھان مۇلەقەۋ حسابى بۇ ئاكەن ، ۋا بىردەكەنەۋە كە سەرەتا و

کۆتایی مەزگەر ئەمەیه کە لە دنیادا بۆیان پێش دێت و ئامانجێکی تر لە
بوونیاندا نیه!!

ئێتر بەرنامەی ژیاانیان لەسەر ئەو بنەمایە رێکدەخەن و وێژدان و دەروونی خۆیان
دادەمەڵن لە بێرەو بۆون بە خواپە کە هەمووشت رێکدەخات، دواتریش
لێرسینەوهیان لەگەڵ دەکات، دواى ئەم گەشتە سنورداری لەسەر زەوی
یەکەیدا دەیکەن.

جا سەیر لەو دایە کە لەم سەردەمەى ئێمەشدا ماددە پەرستان بێرەو بۆرێکی
لەو شیوازەیان هەیه و - خۆشیان بە پیشکەوتووخوازو روشنبیر دەزان!! -

بێگومان ئەو کەسەى باوەرپێ بەخواى گەرەو ئەو جیهان هەیه ناتوانى خۆی
سەرگەرم بکات بەوانەو کە پشت دەکەنە باوەرپێوون بە خواى گەرەو
چەمکەکانى تری ئیمان، کاتی زێڕینی خۆی لەگەڵ ئەواندا بەزایە نادات ..
چونکە هەرلایەک بەرنامەى خۆی هەیه بۆ ژیاانی دنیا و هەرگیز لە هیچ شتێکدا
بەیهک ناگەن، نە لە نەخشە رێگا، نە لە هیچ خاڵێکدا، چونکە هەرچی
پێوەرەکانى ژیاان هەیه ، هەرچی بەها و ئامانجەکانى هەیه، جیاوازن لە
بێرەو بۆوونی هەر لایەکیاندا، بۆیه ناتوانن لە ژیاانی دنیا بەتەواوەتى هاوکاری
یەکتر بن، یاخود چالاکی هاوبەش لە هەموو بوارێکدا ئەنجام بدەن، چونکە
جیاوازییەکی سەرەکیان هەیه لە بۆچوونیان دەربارەى بەهاکانى ژیاان و ئامانج
بەرنامەى چالاکی تیایدا..

جا چونکە هاوکاری و بەشداری ئەستەمە، ئێتر گرنگیدان بە گرنگەکانى
ئەوانیش سنوردار دەبێت ..

لەپراستیدا ئیماندار کاتی خۆی بەزایە دەدات کاتی گەرنگی بەو جۆرە کەسانە دەدات کە حەز بە باسی خۆی گەورە ناکەن، هەموو ئاواتیشیان تەنھا ژبانی دنیایە، چونکە ئەمەکان ئیماندار تواناکانی کە بەخششی خۆی پەرەزگەرە لە جینگە خۆیدا بەکار نابات.

مەبەستیکی تریش هەیه لە گوێ ئەدان بەو خەلکە بێ دینە، ئەویش ئەوەیە کە کارو کردەوی ئەوانە بە پوچ و بێ نرخ بزانن، ئەوانە کە بڕوایان بەخۆی گەورە نیە و تەنھا دنیایان دەوێت. لە پڕیکدا یاخود لە چرکە ساتیکدا مایەپوچ و دەست بەتال دەبن... هەرچەندە خاوەنی پلەو پایەو پارەو سامان بێ ئەوانە لە حەقیقەتەوە دوورن و لییان پەنھانە، دەرکی ناکەن، لە پشستی بەرەبەستەکانەو، بەرەبەستەکانی ژبانی دنیا .. هەر ئەوەندەش عەقڵیان بێ دەکات !!

ئەوێش ئاستیکی نەزم و بێ نرخە، بە گەورە و گەرنکیش بێتە بەرچاو، هەر سنۆردارە، بە گشتگیریش خۆی بنوێنن، گومراکەر بە وادەرخات کە گەرنک و رێنمونیکارە .

لەپراستیدا ئەو کەسە کە بە دڵ و گیان هەست و نەست و هەزیرەو ئاوا خۆی قەتیش دەکات، ئەو دیارە کە شارەزای هیچ شتیکی بەهادر نیە.

چونکە هەر بە تەماشاکردنیکی سادە ، جیھانیکی گەورە و شکۆدار خۆی دەنوێنن کە خۆی دروستکاری خۆی نیە، هەر بوونی بەم شیوەیە بێرۆکە (صدفە) و رێکەوت پوچ دەکاتەو، ناشکرایە کە بە هەوائتەو بێ ئامانج دروست نەکراو، کاریکی بێ هودەیه گەر مەوێت تەنھا بۆ ئەم ژبانه دروست کرابێت و بە ئەمانی کۆتایی بە هەموو شتێک بێت. !!

له پراستیدا زانینی حه قیقه تی ئهم گهردوونه له هه لایه کیه وه به سه بۆ باوه پهیښان به زاتی دروستکار، ههروه ها زامنه بۆ باوه پهیښان به و جیهان، چونکه به و کاره بڼی سه روبه رهی له دروستکاری مه زن ، په روه ردگاری داهینه ر دوور ده خریته وه ، که ئهم گهردوونه گه وره و مه زن و فراوانه ی به دی هیڼاوه .

هه ر بۆیه ده بڼی ژور گوڼی نه ده ین به وه ی که پشت ده کات له به رنامه ی خوای گه وره ویادی ئه و زاته ناکات و ته نها مه به سته ژیا نی دنیا یه ، ئه و پشت کردن و گوڼی نه دانه بۆ نه وه یه که خو مانو نه که ین له گه ل ئه و جوړه که سانه دا چونکه شایسته نښ، نه و که سه ی نه وه نده بیرکړنه وه ی ته سک بیت شایانی گرنگی پیدان نیه، ئیمه ئهم فره مانه خوایی یه ده بڼی نه انجام به ین، نه ک وه کو جوله که - خوا په نامان بات - بلنښ : گوڼی بیست بوو ین به لام یاخی ده بین و نه نجامی ناده ین . ﴿ ذَٰلِكَ مَلَكُهُمُ الْمَلِكُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَظْمَرُ مِنْ حَلٍّ عَنْ سَيِّئِهِ . وَمَوْءَاظُهُ بِمَنِ آمَنَ ۝۲۰ ﴾

چونکه خوای گه وره گو مړاکان ده ناسی، بۆیه نایه وی پیغه مبه ره که ی و شو ینکه وتوانی خو یان به و خه لکه سه رگه ر دانه وه خه ریک بکه ن، یان ها ورپیه تیان بکه ن، یا خود گرنگیان پیبده ن ، - به تایبه ته - بۆمان ده رکه وت که ناخیان ره شه ۱ به هیچ به لگه یه ک قونا عت ناکه ن، مه گه ر نه وه نده ی که ببیته (حه) ت له قیامه تدا پیی ده مگوت بکړن .

هه روه ها نابڼی بخله تڼی به و زانسته روکه شه گو مړاسازو نا ته واوه یان که له سنوری ژیا نی دنیا تینا په ریت، وه بو ته کو سپ له نیوان تیگه یشتنی مړو فو راستی یه پوخته کاند، جا نه وه ی له راستی شته کان تی بگات نه وه په لکی شی

دەکات بۆلای ئیمانی دامەزراو بەخوای گەورە، بەو جیهان، وە لە چەسپاندنی بە دنیا و زەمین گیرى، ئەم ژيانە کورت و سنۆردارەى دەرباز دەکات.

سەیر لەوهدایە ئەو زانست و زانیاری یەى کە بێ دین و گومراکان پێیگەشتوون لەبەرچاوی خەلکی سادە و هاوشیوەیان، ئەوانەى دلیان داخستوو و هەست بە نەینى و دەستی قودرەتى خواى ناکەن، زۆر شتێکی گەورە و مەزنە و کاریگەرىشی هەیه لەسەر گۆڤەپانی ژيانى دنیا، جا ئەو دەستەلات و پیشکەوتنەیان لە سیفەتى گومرایی و سەرگەردانی و ئەفامى نایانپاریزنت، چونکە ئەو پەيوەندى یەى کە هەیه لە نێوان ئەم بۆنەوهرە و دروستکاریدا .

هەر وەها پەيوەندى نێوان کار و کردەوى مەرووف پاداشتەکید، ئەم دوو حەقیقەتە پێویستن بۆ هەموو زانستێکی دروست، گەر وانهبێ زانستەکان توێکن و کاریگەریان لەسەر ژيانى مەرووف نابێت و بەرەو ئاستێکی بالا نایبەن، چونکە نرخى هەر زانستێک پەيوەستە بە کاریگەرى لەسەر دڵ .

دەروون و وێژدانى مەرووف چەندە لە کردار و رەفتاریدا رەنگ دەداتەو . . گەر وانهبێت ئەو تەنها نامێرەکان پێش دەکەون، بەلام خەلکەکە لە زەلکاودا گیر دەخۆن، بەراستی ئەو زانستە بەلایە کە نامێرەکان لە سایەیدا پێش دەکەون لەسەر حسابى پۆخێ کردنى رۆح و رهوشتى خەلک و کۆمەلگە !!

کاتێ مەرووف هەست دەکات بەدیپەنەریکی هەیه؛ ئەرىش و ئەم گەردوونەشى بە یاسایەکی گشتگیر و هاوناھەنگ و رێک و پێک؛ بۆ خزمەتى ئەم دروست کردووە، هەست و نەستی بەرانبەر ژيان دەگۆرێت، بەرانبەر ئەوانەى کە دەرژین لە دەورو بەرىدا، بەرانبەر ئەو شتانەى کە دەورى داو، لە گیاندار و گیا و دار و بێ گیان و ... قەد .

ئەو كات ھەست دەكات كە بوونى لەسەر گۆرەپانى ژيان شتىكى بەنرخ و بەھادارە و ئامانجى گشتگىر و بلىندو گەرەى لە پشتەوہى، چونكە بوونى مرؤۋ پەيوەستە بە گەردوونەوہ، ئەوكات ھەست دەكات كە زۆر گەرەترە لەم بوونەى دىئاي بۇ ماوہى چەند رۆژىك - ياخود ئەوپەرى چەند سالىكە - لەسەر گۆرەپانى ژيان، وە لە خىزانەكەشى كەلە چەند كەسىك پىك دىن، وە لە قەوم و گەلەكەى، لە نىشتەمان و ولاتەكەى، لە چىن و تويزەكەى زۆر گەرەترە و فراوانترە، ئەو چىن و تويزەى كە ماددەپەرستان دەھۆل و زوپتابە دەوردا لىدەدەن، چونكە ئيمان و باوہرەكەى زۆر بەرزتر و بلىند تر و بەنرخترە لە ھەموو ئەو شتەنى كە خەلىكى نەشارەزاو تىنەگەيشتو لەدىن گرنگى پىدەدەن!!

ھەرۋەھا ئەو ھەستەى كە مرؤۋا بەھۆى ئيمانىەو، بۆى دروست دەبىت كە خواۋەندى بەدبەيتنەر لەو جىھان لىپرسىنەوہى لەگەل دەكات و پاداشتى لەسەر بنەماى ئيمان و كىرەوہكانى دەداتەو، ئەو ھەستە كارىگەرىى لەسەر بىرۈبۈچۈن و پىوہرو ئامانج و ھاندەرەكانى دەبىت، ھەرچى ھەلسۈكەوت و كردار و رەفتارىەتى دەىخاتە چوارچىۋەكەو، بە شىۋازىك كە بەردەوام لە دل و دەروون و ناخىدا حساب بۇ چارەنۋوسى خۆى بكات، بىگومان ئەو ھەست كىرەنى ھىزو تواناي پىدەبەخشىت و ھەلدەدات توئىشۋى چاكى زۆر بىت - چاكەكانى بەكەم دەزانىت و بەردەوام لە خەمى زۆر كىرەندىئادىيە، گوناھەكانى بە زۆر دەزانىت و بەردەوام لە خەمى كەم كىرەنەوہىئادىيە!! -

چۈنكى رىزگار بوون، يان تياچوونى پەيوەستە بە بىندارى يەكەي و كارىگەرىي
لەسەر نىيەت و كردهوەكانى. ئەوسا مەرۇف دەرئەتوانى دەستەلاتى ھەبىت بەسەر
خۇيدا، چۈنكى چاودىرى بىندارە ! لىپرسىنەوەي كۇتايى لەوى چاوەرئى دەكات.
لەلەيەكى ترەوە دۇنيايە كاتى كە خىرو چاكە ئەنجان دەدات، دلى خۇشە چۈنكى
سەرگەوتنى بەدەست ھىناو، ھەتا ئەگەر لە دنيادا ھەندى جار شىكستى
خواردبىن، ئەو ھەر ئەركى سەرشانى ئەوہىە كە پشتيوانى لەخىر بىكات و خەبات
لە پىناويدا ئەنجام بدات، چۈنكى بەلەيەو چۈنەكە كەر لەدنيادا شىكست يان
سەرگەوتنى بەدەست ھىنا، چۈنكى پاداشتى كۇتايى لەويىيە و لەو جىھانە !!

بەپراستى ئيمان و باوەر بە خوائ گەرەوہو جىھان دۇزىكى گەرە و گرنەكە،
بابەتلىكى بىنەرەتى و سەرەكى يە لە ژيانى مەرۇفدا، پىويستى يەكى زور گرنەكترە
لە خواردن و خواردنەو و پۇشاك، مەرۇف بوونى بەمەرە بەستراو، كەر وانەبىت
ئەو دەبىتە ئارەئىك لەو ئارەئە - ئارەئە ھەتا دېندەكانىشىيان زور زىانبەخش
نەين، بەلام ئەو مەرۇقەي كە خوانەناس بىت حساب بۇ قىيامەت ناكات و دەبىتە
ئارەئىكى دېندە كە لە پىناو ئارەزووكانىدا ياخود ئامانجە پوچەكانىدا
مليۇنەھا كەس تيابچى باكى نىيە - !!

جا كاتى كە پىنەر و ئامانج مەبەستەكان جىپاراز دەبن، ھەموو ئەو جىپارازيانە
رەنگ دەدەنەو لە ژياندا، ئىتر بوار نامىنى بۇ بەشدارى و ئەرىنى دىگەرەن، يان
ئەنجامى مامەلە، ياخود ناسىنى يەكترو پىكەرە ژيان ..

ھەر بۇيە ئەستەمە كە پەيوەندى و دۇستايەتى و مامەلە و ھاوكارى و كېرىن و
فروشتن و خەمخۇرى بۇ يەكترو دوست بىي لەنيوان كەسىكدا كە ئيمان و باوەرەي

بهخوا هه بیئت له گه ل که سیکدا که پشتی له و زاته کرد بیئت و هه موو ناواتی
ژیانی دنیا بیئت، هه شتیکی تر که دهگوتری له و بواره دا بی سوود و بی که لکه و
له گه ل بهرمانی خوادا یه کناگر نه وه که بهرمانی داوه:

﴿ فَأَمْرِضْ عَنْ مَن تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلا تُبْرِدْ إِلاَّ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۖ ذٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ الْوَلٰٓئِیۡنَ ۚ وَكَذٰلِكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنۢ صَلَّٰ
عَنۢ سَبِيْلِهِۦ ۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَنۢ اٰتٰنَكَ ۖ ۝۲۰ وَهُوَ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ یَحْزِیۡ اَلَّذِیۡنَ اٰتٰنَا بِمَا عَمِلُوْا
وَيَحْزِیۡ اَلَّذِیۡنَ اٰخَسَنُوْا ۚ اَلَمْ نَسْخَرۡ ۝۲۱﴾

(۲۹) جا که واته توش نهی محمد ﷺ ، نهی ئیماندار ، کوی مه ده به و که سهی
که یاخی بووه له یاد و بهرنامه ی ئیمه (وه به هیچ به لگه و نایه تیک به روا ناکات)
به لکو مه بهستی ته نها ژیا نی ئه م دنیا ته مه ن کورته یه (ناینده ی خوی بهراموش
دهکات) .

(۳۰) نه وانه هه رنه وهنده تیگه یشته نیان له راستیه کان هه یه و هه ر نه وهنده ی ئی
دهزانن ، جا له راستیدا هه ر بهروه ردگاری تویه که زانیاری و زانستی بی
سنوره و ناگاداره له وهی که کی له پیبازی نه و زاته لایدا وه و گومپایه ، وه کیش
پیبازی هیدایهت و دینداری و خواناسی گرتوته بهر .

(۳۱) هه رچی له ئاسمانه کان و هه رچی له زه ویدا هه یه ، هه ر خوی گه وره خوی
خاوه نیانه (ئهم ئاده میزاده ی دروست کردوه ، سه رپشکی کردوه ، به ئازادی
ده توانی هه ر پنگه و پیباز و دینی که بیه ویت هه لبیژیریت ، پاشان هه ر نه و
خوا به قیامه تیش بهر پا دهکات) تا پاداشتی نه وانه ی که گونا مه و تاوان دهکن و
با وه بیان نه بووه به گویره ی بیرو با وه و کرده و کانیا ن بداته و ، هه روه ها به

بیشترین شیوه پاداشتی نه‌وانه‌ش بداته‌وه که چاکه و چاکه‌کاری و چاکسازیان کردوه.

بَیْگُومان نَمَی که خَواي گَه‌ورَه خَاوَمَنی هَم‌وِو ناسمانه‌کان و زه‌وی و هَر‌چَی نَو شتانه‌یَه که لَه سَریان و لَه ناویاندا هَیَه ، پالِشَتِکی بَه‌مِیزَه بَو نَمَوی که دَوَز و بابَه‌تی قِیامَت و نَوجِیها نَرخ و کاریگَری خَوی هَم‌بِئَت، هَم نَویش تَوانای پاداشت دانم‌وی هَیَه ، چونکَه لَه تاییه‌تَم‌ندیه‌کانی خَوی‌تَی، خَاوَمَنی هُکارَه‌کانیه‌تی، بَیْگُومان نَمَو خَاوَمَن‌داریه‌تیه تَوانای بَه‌خَشی‌نی پاداشتی تَیرو تَواوی هَیَه لَه‌سَمر بَنه‌مای دادپَروَری، تا تَوَلَه لَه خَراپ‌کاران و تاوانباران بَکاتَه‌وَه لَه سَمر بَنه‌مای کار و کُردَم‌کانیان، هَم‌رو‌ها پاداشتی چاکَه‌خَوازانیش بَه چاکَه بَداتَه‌وَه.

پاشان سنوری هه لسوکهوتی ئه چاکه خوازانه باس دهکات ، که به چاکه یاداشتیان ده دادهوه:

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ كَيْهَ الْإِنْمِرِ وَالْقَوَارِحِ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ رَءِيعُ الْمُغْفِرَةِ هُوَ أَعْلَمُ بِكُلِّ شَيْءٍ
الَّذِينَ وَادَّ أَنْتَ لِحَيَّةٍ فِي بَطْنِهِمْ أَهْلَهُمْ فَلَا تَرْكُوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى ﴿٧٧﴾

(۲۲) جا ئىوانەى كە لە گوناھە گەرەم کردارە ناپەسەندەكان خۆيان بە دور
دەگرن ، چگە لە وردە گوناھان ، بە نىسبەت ئىوانەو پەرورەدگارى تۆئەى
محمد ﷺ ، ئەى ئيماندار، چاوپۆشى و لىبورنى زۆر فراوانە ، چونكە ئەو زاتە
چاكتان دەناسىت هەر لەو كاتەو كە ئىوئەى لە خاكى زەوى بەدبەيناو و پاشان
کردونى بە كۆرپەلە لە سكى داىكتاندا (لە هەمو قوناغەكاندا ئاگای لىتان بوو

هیچ شتیکی ئی پەنھان نەبوو ، جا ئیتەر بەردەوام هەولبەدەن بۆ چاکەر چاکەکاری ، چاکەکانتان بەکەم بزانن و گوناھو هەلەکانتان بە زۆر نەکن خۆتان بە چاک بزانن و باسی خۆتان بە چاکە بکن ، چونکە هەر خۆای گەر خۆی دەزانیت کێ تەقوادارو دینداروخواناسە .

گوناھە گەرەکان بریتین لە تاوانە خراپ و ناپوختەکان (لەم) یش گوناھە وردەکانە ، هەندیکی تریش دەلێن مەبەست گوناھە گەرەکانە ، بەلام تەوبەیی راستەقینەیان لەسەر کراوە و تاوانبارەکە جاریکی تر نەگەرێوەتەو سەری ..

- سید بەرەحمەت بێ دەلیت - ئیمە ئەم رایەیی دواییمان لا پەسەندە چونکە لەگەڵ ئەم بەشە ئایەتەکەدا دیتەووە کە دەفەرموین ﴿إِنَّ رَبَّكَ وَبِحِجِّ الْتَقَرُّوٓۥ﴾ ، کە ئاماژەیە بۆ فراوانبوونی لیخەرشنبوونی پەرورەدگار کە وا دەردەکەوێت - لە غەفلەتیکدا ، یان لە قوئاغیکی بێ دینی و نەشارەزاییدا ، کەسێک گوناھو تاوانی گەرەیی ئەنجام دابێ ، پاشان تەوبەییکی راستەقینە و پەشیمانییەکی تەواوی بۆ دروست بووێت کە دیتەووە یادی تەزوو بە گیانیدا بیئت و ئەسەری لە دیدەیی ببارێت ، ئەوسا ئەو جۆرە کەسانە دەچنە ریزی چاکەخوێزانەو ، چونکە چاکەخوێزان کەسانێکن کە دوورەپەرێزن لە گوناھو تاوان مەگەر کەسانێکیان کە لێیان قەوما بیئت و پاشان بەزویی تەوبەیان کردبێت ، ئەک بەردەوام و سوور بووبن لەسەری هەر وەک ئەو ئایەتەکانی لە سورەتی (آل عمران) دا باسی ئەو جۆرە حالەتانەیی کردووە کە تەوبەکاران دەخاتە ریزی پارێزگارو چاکەخوێزانەو :

﴿ وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَعَلُوا صَعْتَهُمُ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ أُجْدَتَ لِلْمُتَّقِينَ ۝۳۱ الَّذِينَ يُؤْتُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكُفْرَ وَالْإِيمَانَ الْفَيْضَ وَالْمَالَيْنِ عَنِ النَّاسِ ۚ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُتَعَبِّينَ ۝۳۲ ﴾
 وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَجَسَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاَسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرِ اللَّهُ لَنُوبِ
 إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُعْرِضُوا عَنْ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝۳۳ أُولَٰئِكَ جَزَاءُ مَن تَعَفَّرَ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَعَلَتْ
 تَجَرَّتْ مِّن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلِيلِيكَ فِيهَا وَقَمَّ أَجْرُ الْمَوْلَانِ ۝۳۴﴾

(۱۲۳) نهی ئیمانداران پیشچرکی بکن و پهله بکه ن بو دهسته بهر کردنی
 لیخو شېوونی په روه ردگار تان و بهه شتیک که پانتاییه که ی ناسمانه کان و زهوی
 گرتووه ته وه (دوا هه مین که س که خوای گه وره بهه شتی پیډه به خشیت
 بهه شته که ی دوو نه وه نده و سئ نه وه نده ی دونیا یه !! داخو نه وانه ی له
 سه رتاوه ده چن بهه شته که یان چنده فراوان بیت ، نه ستیره ی واهیه ملیونیک
 و ۱۰ ملیون زیاتریش له گوی زهوی گه وره تره زه به لاج تره ، بیجگه له دووری
 یه که یان که به ملیونه ها سالی روناکی مه زه نده ده کریت مولک و ده ستلات و
 دروستکراوانی په روه ردگار سنوری نیه و بوچوونی نیمه کوله و کوله له ناستیدا
 جا نه و بهه شته ناماده کراوه بو پاریزکاران ، بو خواناسان بو دینداران ،
 پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی: ئیمانداران مه نزلگای هه ندیک ده بینن وه چو ن
 نه ستیره ی گه ش ده بینن له دووره وه ، هاوه لان فرموویانه نه ی پیغه مبه ری خوا:
 په نگه نه وانه مه نزلگای ئیغه مبه ران بن، فرموویه تی: نه خیر ، به لکو نه وانه
 مه نزلگای که سانیکن که باوه ریان به خواو پیغه مبه ری خوا بووه و پابه ندی
 فرمانه کانیا ن بوون) .

(۱۳۴) ئەو بەختەمەرەنە كەسانىڭكىن لە خوشى وناخوشىدا لەكرانى ۋ ھەرزانىدا مال و سامانىيان دەبەخشىن ، پىق و كىنەى خۇيان دەخۇنەو ۋ خۇگرن ، لە خەلىكى خوش دەبن و لىبوردەن ، بىگومان خواى گەورەو مېھرەبان ئەو جۇرە چاكە كار و چاكە خوازەنەى خوش دەوئىت ..

(۱۳۵) ئەو ئىماندارانەش كە گوناھ يان تاوانىڭ ئەنجام دەدەن دىڭى كەسانى تر ، يان گوناھو ستەمىك دەكەن لە خۇيان و گوناھىڭ ئەنجام دەدەن كە پەيوەندى بە خودى خۇيانەو ھەيە ، پاشان خواى گەورە و دەستەلاتى ۋ سزاو تۆلەى ، دىتەرە يادىيان ، ئەركات بە كول و بە دل تەويە دەكەن و داواى لىخۇش بوون دەكەن و (ئەسرىنى پەشىمانى دەپىژن) جا كى ھەيە لە گوناھان خوش بىت جگە لە خواى بەخشندەو لىبوردە ؟ ! ئەو سا نىتر ئەو جۇرە كەسانە بەتەواى دەستبەردارى ئەو گوناھە دەبن و ھەركات ھەستىيان كرد نەفسى سەركەشىيان خەرىكە توشى ھەلە و گوناھىيان دەكاتەو ، ئەوان خىرا دادەچلەكىن و تەوبەكەيان دىتەو ەياد و لەھەموو جۇرە گوناھىڭ دور دەكەونەو .

(۱۳۶) ئائەو جۇرە كەسانە ، ئەو تەوبەكارە پاستانە ، پاداشتىيان لاي پەروردگاربانە: سەرەتا لىخۇشبوونە و پاشان باخەكانى ئەو بەھەشتەيە كە جۇگەر پوبار بەنىو باخەكانىدا دەروات ، ھاپى لەگەل ژيانى نەمرى و نەپرا و ھەمىشەيىدا ، بىگومان ئەو بەھرىەش پاداشتى ژۇر چاك و بەنرخى كۇششكاران و ئىماندارەكاراكانە . (چونكە دىيارە دواى تەوبەكەيان لە خەمى ئاينى خوا و بەدەست ھىنانى پەزەمەندى پەروردگاردا دەبن ، ھەلدەدەن كە خواى مېھرەبان لىيان نەپەنجىت) .

که ناشکرایه به لینی شه بهه شتهی پیداون که پانتاییه کی بهه دهر
ناسمانه کان و زهوی یه!!

- جا له م سهرده مه دا هندی له فراوانی ناسمان و ژماره ی گهله نه ستیره کان
دهر که وتوو که دوری یان به خیرایی روناکی ده پیوری!! -

جا شه حاله ته لیخوشبوونه نزیکتر و له بارتیره که له تهفسیری (لمم) دا بکریت،
چونکه گونجاره له گه ل فراوانی و سوزو میهری خوی گه وره دا، وه فراوانی
لیخوشبوون و چاوپوشییه کانیدا..

کو تایی نایه ته کش که پاداشتی مروژ دهر دیته وه به ناخوشی یان خوشی،
په یوه سته به زانیاری فراوانی خوی گه وره به رانبر حقیقه تی ناخ و شه
گوپانانه ی که به سهر خه لکید دیت له سهر جه م قوناغه کانی ژیانیدا چونکه
ده فهرمویت :

﴿الَّذِينَ يَمْتَنِبُونَ كَبَهِرَ النَّهْرِ وَالْفَجْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ رَسِيمٌ مُّخْتَفٍ هُوَ أَفْهَمُ يَوْمَ الْقِيَامِ إِذَا أَنشَأَ كُرْسِيَّ
الْأَرْضِ وَإِذَا أَنْتَ لِحِجَّةٍ فِي بَطْنِ أَهْلِيكَمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَفْهَمُ يَوْمَ الْقِيَامِ ۝﴾

شه زانست و زانیاری خوی گه وره یه - نه یسه پاندوو به سه رماندا - چونکه
خوایه و ده مانناسی، ئیله زانیاریمان دهر باره ی شه پیشهاتانه ی بومان پیش
دین نیه، به لام شه زاته ی دروستی کردوین زانیاری ته وای هیه نه که به ئیله،
به لکو به سه رجه م دروستکراوانی، هه روه ها له و کاته شه وه که له خاکی زهوی
دروستی کردوین و له جیهانی شاره و په نهاندا بووین، له دواتریش که بوینه ته
کوړپه له سکی دایکماندا و به روناکی ناشنا نه بووین .. له راستیدا زانی

راست و دروست دەبێ واییت، پیش روودان و پیشهاتنی شتەکان زانستی
هەبیت، پیش کار و کردە وەکان سروشتی شتەکان بزانیت - ئەمەش هەر بەخوای
گەورە و زانا و دانا دەکرێت -

جا زاتێک سروشتی زانیاری و زانستی ناوا بێت، ئەو کارێکی نابەجێ یە و
رەفتاریکی ناباشە کە مەژۆ خۆی هەڵکێشێ و باسی خۆی بکات، لە کاتی کەدا ئەو
زاتە چاک حەقیقەتی دەناسێت! یاخود ستایشی خۆی بکات و بڵێ : من ئەمەم و
من ئەوهم ، چونکە خوای گەورە قەدەغەی خۆهەڵکێشان و ستایشی مەژۆی
کردووە دەربارەی خۆی .

دیارە خوای گەورە پێویستی بەو نێه کە خۆتانی پێبناسین، یان
کار و کردە وەکانی بۆ باس بکەن، چونکە ئەو زانست و زانیاری تەواوی بە
دروستکراوانی هەیە، پێوهر و تەرازووی وردی هەیە، پاداشتی لەسەر بناغەی
دادپەرەری بێبارداوە، فەرمانی یەکلاکەرەویە، هەمووشت بۆلای ئەو زاتە
بەگەرێتەو.

* * *

پاشان بەشی کۆتایی سورەتەکە دێت ، بە شیوازیکی تەواو و رێک و پێک و
سەدایەکی تەواو کاریگەر، لە شیوازی بەشی یەکەمدا ، بنچینهکانی عەقیدە
دووپات دەکاتەو، هەروەکو چۆن ئیبراهیم خاوەنی بیروباوەری پاک و بێگەرد
خوای گەورە دەناسی و ناساندی بە خەلکی، وێست و ئێزادەی کاریگەری ئەو
زاتەیان بۆ باس دەکات لەسەر ژيان و هەلسوکهوتیان یەك لەدوای یەك بە

شیوازیك كه ناخ و ویزدانیان به‌ژینتی و به توندی رایوه‌شینن ... هه‌تا ده‌گاته
 كۆتایی له كاتیكدا كه هه‌سته‌كان ده‌لهرزن به‌په‌ری هه‌ستیاری یه‌وه . ئومیده به
 دهم داخوازی په‌روه‌دگاریانه‌وه بچن :

﴿ أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَدْعُو ﴿٣٣﴾ وَاعْتَمَلُ فَلِيلًا وَأَكْثَى ﴿٣٤﴾ أَمَّنْهُ وَلَهُ الْقَبْ مُهَوِّرَةٌ ﴿٣٥﴾ أَمْ لَمْ يَأْتِ بِمَا فِي
 صُحُفٍ مُّؤَمَّنٍ ﴿٣٦﴾ وَابْتِزَّاهُ الَّذِي وَفَى ﴿٣٧﴾ أَلَا نَزِدُّهُ وَأَنْزِلُ وَنَزَّلْنَاهُ ﴿٣٨﴾ وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى ﴿٣٩﴾
 وَأَنْ سَعَاهُ سَوْفَ يَرَى ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوَّلَ ﴿٤١﴾ وَأَنْ إِلَٰهَ رَبِّكَ الْكَائِبُ ﴿٤٢﴾ وَأَنَّهُ هُوَ
 أَخْصَكَ وَأَبْكَ ﴿٤٣﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَلَيْسَ ﴿٤٤﴾ وَأَنَّهُ عَلَّمَ الرَّبِّيعَ الْكَلِمَ وَالْأَلْفَ ﴿٤٥﴾ مِنْ لَفْظٍ لِّمَآئِتَةٍ ﴿٤٦﴾ وَأَنَّهُ
 عَلَّمَ النَّشَأَ الْآخَرَى ﴿٤٧﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَفْقَى وَأَقْبَى ﴿٤٨﴾ وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الْغَيْبِ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّهُ أَعْلَمَ مَا فِي الْأَرْكَانِ ﴿٥٠﴾
 وَكُنُوزِ مَا بَيْنَ ﴿٥١﴾ وَفَرَمَ شَيْءٌ مِنْ قَبْلِ إِيَّاهُمْ كَانُوا هُمْ أَكْثَرُ الْعِلْمِ وَالْمَقْنِ ﴿٥٢﴾ وَالْمَوْزُونَةَ أَمْرًا ﴿٥٣﴾ فَتَشَاهَا مَا فَعَلْنَا
 ﴿٥٤﴾ فَإِنِّي مَالِكٌ بِرَبِّكَ تَسْلَى ﴿٥٥﴾ هَذَا بَلَدٌ مِنَ النَّذْرِ الْأَوَّلِ ﴿٥٦﴾ أَوْفَى الْأَرْبَةِ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِنْ شَيْءٍ أَلْفٍ
 كَافٍ ﴿٥٨﴾ إِنَّ هَذَا لَكُونٌ مُّجِبٌّ ﴿٥٩﴾ وَتَقْصُرُونَ لَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنْتُمْ سَوْدُونَ ﴿٦١﴾ فَاصْبِرُوا وَاصْبِرُوا ۖ ۝

﴿٦٢﴾

(٢٣) باشه نایا سه‌رنجی نه‌وه كه سه‌ته نه‌داوه كه پشتی كرده دینداری و
 خواناسی و خۆی وێل و سه‌رگه‌ردان كرد (بیری نه‌كرده‌وه ، تینه‌فكرا ، خۆی
 گێل كرد)...

(٢٤) كه‌میكي له مال و سامانی به‌خشی و خیرا ده‌ستی گرتیه‌وه (نه‌وه جوړه
 كه‌سانه نمونه‌یان له زه‌مانی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ هه‌بووه به‌ دین‌ژایی زه‌مان له
 كۆمه‌لگه‌ جیاوازه‌كان نابێت) .

(٣٥) باشە بۆچی ئەو جوړە کەسانە زانیارییان دەربارەى نەینى و شاراوەکان

هەیه؟! ئایا هەموو شتێک دەبینن!؟

(٣٦) مەگەر هەندیک لەو خەڵکە ئاگادار نەکران لەوەى کە لە کتێبەکەى موسادا

هاتوو (لە پێنمونی و ئاراستەى خێن) .

(٣٧) یان ئەو ئیبراھیمەى کە هەموو پەیمانەکانى بەجێ هێنا بە تەواوى و

نمۆنەى بە ئەمەکى و وفادارى بوو...

(٣٨) (جا لەو کتێبە پێرزانەدا هاتوو): کە هیچ کەسیکی گوناھبار کوئى

گوناھى کەسیکی تر هەنناگرێت...

(٣٩) ھەروەھا هاتوو کە: ئادەمیزاد تەنھا ئەوەى دەست دەکەوێت کە پێشتر

«ستپیشکەرى بۆ کردووە» چى چاندووە ئەو دەدرێتەووە .

(٤٠) بێگومان ھەول و کۆششەکانیشى سەرچەم قۆمارن بە دەنگ «پەنگەو»

دەبینرێتەو لە قیامەتدا «لەوى نیشانى خۆى» ھەرکەس خۆى گەورە بێھەوت

، دەدرێت. (لەم سەردەمەدا کە ئەم ھەموو ھۆکارە سەیرۆ سەمەرانە بەدەستى

ئادەمیزاد دروستکراوە و دەکرێت ، بەناسانى ئیماندار تێدەگات لەو ئامارە

قورئانیانە).

(٤١) پاشان پاداشت دەدرێتەو بە تێرۆ تەسەلى ئەگەر دۆزەخى بێت سەمى ئى

ناکرێت «ئەگەر بەھەشتى بێت پاداشتى لە رادەى بێرۆ بۆچوون و

داخوایێھەکانى بەدەرە .

(٤٢) لە راستیدا سەرئەنجام کوئایى ئەم پێگوزەرە لای پەرورەدگارت لەنگەر

دەگرێت «ھەموان بۆ لای ئەوزاتە دەگەڕێتەووە» (تا ئیمانداران بۆ ھەمیشە و

ھەتا ھەتایی بەھوینەووە).

(٤٣) بێگومان هەر ئەو زاتە دیاردەیی پێکەنین و گریانێ لە ئادەمیزادا بەدی

هێناوە (کە دو دیاردەیی سەرئێش پراگێشەرن ئەگەر بیرێان ئی بەکەینهو) .

(٤٤) هەروەها ئەو زاتە دیاردەیی مردن و ژيانی بەدەستەو هەر ئەو بۆ هەمو

زیندەوەرانی پێش دەهێنێت (ئەویش شایستەیی تێرامانی قۆلە ، کاتی دەبینی

کەسێکی مردوو هەموو دەزگا و ئەندامانی لەشی ماون ، کەچی چاو نابینی،

گۆی نابیستی ، لوت بۆن ناکات ، زمان تام ناکات ، هەستەکان لە کارکەوتون ،

دەست و قاچ و سەر و مل شل و شوێن.....هتد) .

(٤٥) هەرنه‌ویش دوو جوړ پەگەزی دروست کردوو ، نێرو میی لە هەموو

گیانداراندا بەلکو لە بێ گیانه‌کانیشدا بەدی هێناوەو لە هەموو شت جوت و دوو

شیوازی جیاوازی تەواوکاری یەکتەری بەدی هێناوە .

(٤٦) بە تاییبەت ئادەمیزادی بەدی هێناوە لە نۆتفەیه‌ک ، خالێکی زۆر بچوک

نەویش ئەو کاتەیی کە بوازی پێتانەنی بۆ پەرخسێت و لە منداڵاندا خۆی

هەلبواسیت (جا لەو خالە زۆر بچوکەدا سیفاته‌کانی بۆ ماوه‌یی ، مادی

مەعنه‌وی دایک و باوک و باوو باپیران هەموو ئاخراوە!!) .

(٤٧) بێگومان هەر بەدەست ئەو زاتەیه‌و هەر لە توانای ئەودایە کە بۆ جاری

دوهمه‌یش زیندوی بکاتەو (بۆ لێپرسینه‌و لە کارو باری دنیاى ، لە ئیمان و

بیرو باوه‌ری ... لە .... لە .... هتد) .

(٤٨) بێگومان دەوڵەمەند کردن و هەژار کردنی‌ش هەر بە دەست ئەو زاتەیه‌

(هۆکاره‌کانیش هەر ئەو دەپەرخسێت بۆ تاقیکردنه‌و) .

- (٤٩) ھەر خۇاى گەرەش ، پەرۋەردگار بەدپەنەرى شىعرايە (ئەستېرەيەكى زەبەلاحە ھەندى لە ەەرەبەكان پەرستوياندا! قەبارەكى دەئەۋەندەى قەبارەى خۆرە ، يەك مىليۇن ئەۋەندەى نىۋان زەۋى و خۆر لىمانەۋە دورە!! قەبارەى خۇرىش يەك مىليۇن و سى سەد ھەزار ئەۋەندەى قەبارەى زەۋى زىاترە!!) .
- (٥٠) ھەر ئەۋ زاتە كاتى خۇى قەۋمى عادى پېشىنى لەناۋ برد (كاتىك ياخى بون و كۆلىان لە بت پەرستى و سەرکەشى و ستەم نەدا) .
- (٥١) قەۋمى (ئىئود) يىشى بە تەۋاۋى لەناۋ بردو ھىچ كام لە ياخى و بت پەرستانى نەھىشەت .
- (٥٢) پىشتىرىش قەۋمى (نوح) ى بە تۆقان و زىيان لەناۋ برد كە لە راستىدا ئەۋان ستەمكارترە سەرکەش تىرىش بوون لەزۆربەى قەۋمەكانى تر .
- (٥٣) ھەر ئەۋ زاتە تاۋانباران و شەپۋال پىسانى قەۋمى (لوط) يىشى ژىرەۋ ژوور كرد ...
- (٥٤) بەجۆرىك خەشىمى ئى گرتن جگە لە ژىرەۋ ژور كىرەنكە بەردبارانىك كران كە وىنەى نەبوو ، شارو شارۋچكەۋ دىھاتەكانى داپۇشىن .
- (٥٥) جا ئىتر ئەى بى ئىمان تۆ لە كام لە نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردگارى خۆت دوو دلەيت ، بە بەخششى ئەۋى نازانىت؟! بۇ بىرناكەيتەرە؟! بۇ تىنەفكرىت؟!
- (٥٦) خەلكىنە!! دۇنيابن كە ئەم پىغەمبەرەش ھۇشيار كەرەۋەۋ بىدار كەرەۋەيەكە ۋەكو پىغەمبەرانى پىش خۇى (لە پوى بىرو باۋەرەۋە ھەمان پەيامى پى سىپىردراۋە) .

(٥٧) ئەگەر بیر بکه نهوه و تیفکرن ، بهرپاکردنی قیامت و لێپرسینهوه تان نزیک بۆتهوه (نزیکه به نیسبەت تاکه تاکه مانهوه ، هەر که مردین نهوه قیامتیکه بۆ ههریه که مان ، قیامهتی گهرهش کاتی که بهرپابوو مژده واهست دهکات که چند سهعاتیک پیشتر دنیا بوو ، کوپرا ئەم قیامت و لێپرسینهوهیه بهرپابوو؟!...) (٥٨) کهسیش ناتوانی کاتی بهرپابوونی نهو پۆژه دهریخت و ناشکرای بکات و بیزانی که جگه له خوای گهرهوه به دهستهلات و بالا دهست.

(٥٩) کهچی سهیره ، گهلیکتان لهم گوفتاره ، لهم راستیانه ، سهرسامان و باوهرتان پێی نیه!!

(٦٠) قاقای پیکه نینتان دیت و ناگرین (بۆ چاره نوسی رهشتان) .

(٦١) زۆریه تان ههر سههرگهرمی رابواردن و خواردن و خواردنهوهیه و مهست و چهیران و بی هۆشه له ئاکامهکان!!

(٦٢) (ئهی مژدهکان ، تا فرسه ته ههول بدهن بیدارینهوه له خهوی غهفلته) سوژده بۆ خوای گهره و جوانکارو به دیهینهرتان بیهن ، ههر نهو زاته پهرستن) چونکه مردن و گهرانهوه تان نزیکه .

دیاره خوای گهره سهرسامی خۆی له رهفتاری نامۆی نهو کهسه دهردهبێ که کم ده بهخشیت و زوو دهست دهگریتهوه و دهترسێ لهوهی ههژار بکهوێت له حالیکدا رهفتاری لهو شیوهیه نابێ له کهسی باوهردار بوهشیتهوه، چونکه - بهخشین مال و سامان کم ناکات - جگه لهوهش نهو جۆره کهسانه خوشارهزای غهیب و داهاتوو نین، جا چون مژدهی ئیماندار نازانی سبهی چی بهسهردیت و شارهزای له نایندهش نیه، بۆیه دهبیست بهردهوام له بهخشیندا بیست و دهست

نەكرىتەۋ، چۈنكى خەمخۇرى بۇ ئاينىدە و كارو كىردەۋە چاكەكان ۋە فادارى يەكەى بۇ خواۋەندى بەدىيەنەرى و ئومىدى بە قبول كىردى كىردەۋە چاكەكانى و لىخۇشبوۋنى ئەۋ زاتە لە گوناھەكانى، ئەۋپەرى ئاۋاتىيەتى، ئاشكرايە كە ئەم ئاينە دىرىنە، سەرەتاۋ كۇتايى پىكەۋە پەيوەستە، بناغە و پاىەكانى مەحكەم و دامەزراۋ، بەردەۋام پەيامەكانى پشتىۋانى يەكەدى دەكەن ۋە دورى كات و شوۋىن كارى تىناكات،

راستىيەكان لە پەيامەكەى ئىبراھىم و موسا تۆمارن، ئەۋ ئىبراھىمەى كە ئەۋپەرى ۋە فەا ۋە مەكدارى ئۈند ھەموو شتىكى بەخشى لە پىناۋى پەيامەكەيدا بە شىۋازىكى رەھا كە شاىستەبوۋ ئەۋ ستايشە لەلەيەن پەرۋەردگارىيەۋ بىكرىت، ۋە فاش لە بەرانبەر دەست ئوقاۋى و پىنەزانيەۋە ھاتوۋە ئايەتەكە بەۋ شىۋازە زەق و توند ھاتوۋەكە: كەس گوناھى كەس ھەلناگرى، كەس بارى كەس سوك ناكات، كەس ئاتۋانى بارى سەنگىنى خۇى سوك بىكات، ھەروەھا لە قىامەتدا كەس ئاتۋانى پىاۋەتى بىكات و كۆلە گوناھى كەس ھەلگرى و بارى شانى سوك بىكات.

ئەمەش پەيامىكى ترە كە ھەركەس بارمەتى كارو كىردەۋەى خۇيەتى، كىردەۋەكانى نە زىاد دەكەن ۋە كەم، ژيانى دىناش تاكە فرسەتە كە بەخىراۋە پىنى تا ھەۋل و كۆشش بدات، كاتى كە مرد فرسەتەكەى لەدەست دەردەچى، ھەروەكو پىنغەمبەر (ﷺ) فرمويەتى: ھەركاتى ئادەمىزاد مرد، كارو كىردەۋەكانى دەۋەستى ۋە تەنھا لە سى رىگەۋە نەبىت : ((ئەۋەيەكى چاك و پاك

که بهردهوام نژای خیری بۆ بکهن، خێرو چاکهیهکی بهردهوام که سوودی ههبن
بۆ خهڵکی، زانستیک که خهڵک دواى خۆى سوودی ئۆ وهیگرن))

گهر به وردی سهرنج بدهین له راستیدا نهوانه ههیه که یان به جیا ، یا خود
تیکرای هه موویان هه له کردهوهکانی خودی ئه و باوهرداره خۆیه تی ..

(ابن کثیر) له تفسیری ئهم ئایه ته ده لیت : هه ر بۆیه پێشهوا شافعی وتیه تی
که پاداشتی خویندنی قورئان ناگات به مردوو، چونکه کردهوهی خۆی نیه ،
پنجه مبه ر (ﷺ) هانی ئوممه تی نه داوه به و شیوه یه، هیچ کام له هاوه لانی ش (ﷺ)
کاری وایان نه کردوه، دیاره ئه گه ر خیری تیدا بویه ئه وان پێش ئیمه ئه و
کاره یان نه کرد، بۆیه له نهجامدانی کردهوه چاکه کاندای ده بۆ په ی ره وی له ده ق
بکری ت، به لام دۆعا کردن و خیرکردن بۆ مردووان ئه وه ده قی له سه ره و کارێکی
په سه نه ده ..

بینگومان هیچ هه ول و کۆشش و کارو کردهوه یه کی باش به زایه ناچیت، هیچ
شتیک لای خوای گه وه ون نابیت به پێوه ره ورده کانی هه مووش ت ده کیشی و
ده پیوی، هه رکه سه پاداشتی خۆی به تیرو ته وای وه رده گری ت به دوور له که و
کوپری و سته م .

شایانی باسه لیسه ردا به ته وای دهرده که ویت که هه رکه سه بارمه ی
کارو کردهوه ی خۆیه تی ، شان به شانی دادپه ره وری ره ها له پاداشته دا . نه و سا
هه ر مرؤفیک نرخی مرؤف بوونی خۆی ده زانی ت، به تایبه ت کاتی که ده بی ته
که سیکی پێگه یشتوو به پررسی خۆی، کاتی ده بی ته خاوه نی کارو به ره م و
که سیکی به خشه نه، پاشانی ش دنیایه له پاداشتی دادپه ره وانه، دادپه ره وری

رەھا كە ئارەزو بازى كارى تىناكات، چاوپۇشى لە كەم و كوپى يەكانىش دەكرىت، ھەرچەندە ھەموو شەكەكان ئاشكرا ديارن و ھىچ شەكەك نەزانراو پەنھان نىە.

شاينى باسە ھەموو رىگە و رىبازەكان بەناچارى لای زاتى پەرەردگار كۆتايى دىت و لەوى لەنگەر دەكرىت، ھىچ پەنايەك نىە جگە لە پەناى ئەو، شوین نىە جگە لەو شوینەى ئەو زاتە ئامادەى كردووە - ياخود لىرەووە بۆ خۇمان ئامادەمان كردووە - كە يان نازو نىعمەتى رازاوئە لە بەھەشتدا، يان ناخ و داخ ھەسرەت و پەشىمانىيە لە دۆزەخدا، بىگومان زانىنى ئەم راستى يە كارىگەرى خۆى ھەيە لەسەر بىروبوچوون و ھەست و نەستەكانى مەرۆفە ..

كاتى كە بە دۇنيايىيەو مەرۆفە ھەست دەكات كە گەرانەووە و لەنگەرگرتنى ھەمووشت بۆلای خواى پەرەردگارە، ھەمووشتەك، ھەموو كەسەك، ھەر لە سەرەتاي رىگەووە ھەست دەكات كە كۆتايىيەكەى چۆن دەبىت ناتوانى لىى رابكات، يان خۆى لى دۆر بخاتەووە، ئەوسا ئىتر ناخى خۆى و كردەوكانى لەسەر بنەماكانى ئەو ھەقىقەتە دادەپىژى، ياخود ھىچ نەبى چەندە توانى ھەول دەدات، بۆيە ھەر لە سەرەتاو بەدل چارى بپووەتە ئەو سەرەنجامە!!

دواى ئەوئەى رىپەوى ئايەتەكان دلى مەرۆفى بەرەو سەرەنجام و كۆتايى برد، جارێكى تر ھىنايەووە بۆ ژيانى دنيا، تا ئاسەوارى وىستى خواى گەورەى لە ھەموو قۇناغىك و لە ھەموو ھالەتەكدا نىشان بەدات بۆيە دەفەرموئە: ﴿وَأَنذَرُكُمْ وَأَنذَرُكُمْ وَأَنذَرُكُمْ﴾ بىگومان لە ساىەى ئەم ئايەتەدا شتى زۆر خۆى نومايان

دەكات، لە توپى ئەوانەشدا وێنە و سایەى كارىگەر و زىندو ئاشكرايە: پىكەن
 گريان، ئەم دوو ديار دەيه ئاشكرايە كە ھەر خواى گەرە بەخشىويەتى بە
 مرقەكان، كە ھەر يەكەيان نەينى يەكن لە نەينى يەكانى پىكەتەى ئەم
 ئادەمیزادە، كەس نازانى لە چۆنەتى دروست بوونيان، وە چۆن لەم دەزگا
 ئالۆزەدا روودەدەن، كە پىكەتەى دەرونى زۆر ئالۆزترە لە پىكەتەى جەستەى،
 زۆر جار كارىگەريەكانى دەروون و كارىگەريى ئەندامەكانى جەستە تىكەل
 دەبن و كارلىك لە نىوانياندا دروست دەبێت و دەبێتە ھۆى پىكەن، يان گريان ..
 ھەر ھەم ھۆكارى پىكەن و ھۆكارى گريانیشى پىكەنناو كە بە ھۆى نەينى
 يە ئالۆزەكانەو بۆئەم شتە، يان ئەم باسە، يان ئەم نوكتەيە پىكەن دروست
 دەبێت، ياخود بۆ لىقەومان و ئازار و پىشھاتىكىش دەگرى، لەوانە سەبەى
 پىكەننى بىت بە ھەى كە ئەمەق بۆى گرياو، ياخود ئەمەق دەگرى بۆ ئەو
 ھالەتەى دوينى بۆى پىدەكەنى، بى ئەو ھەى شىت بووبى يان تىكچووبى، بەلكو
 ھالەتەى دەرونى يە كە بە خىرايى گۆرانی بەسەر دىت .. ھەر ھەم پىوھرو
 پالەرو ھۆكارو حساب كردن بۆ دەرووبەر وای لى دەكات كە لەسەر ھالەتەى
 نەمىنەتەو بۆيە پىدەكەنى و دەگرى، جارى وا ھەيە لە چركەساتىكدا ئەو دوو
 ھالەتە پىش دىت بە ھۆى رووداوەكانى دەرووبەريەو، جارى وا ھەيە ھەندىك بە
 شتىك پىدەكەن، بەلام ھەندىكى تر بە ھەمان شت دەگرين، چونكە كارىگەريى
 رووداوەكان بۆ سەر ئەوان، وەك كارىگەريەكەى نىە بۆ سەر ئەمان!!
 شتەكەش وەكو خۆيەتى، بەلام جارى وا ھەيە تىكەل دەبن!

بهائی! ئەو هه زاتی خواجه ئەم دیاردە پێکهێن و گریانەى له مرقۇدا دابین کردووه، جارى وا ههیه ئەمەز بەشتیک پێدهکەنى سبهى کاتى دهره نجامهکەى روى تێدهکات دەست دهکات به گریان. ئاوات دهخوازى که ئەو کارەى نهکردایه و پێنهکەنایه، چونکه چەندهما کهس له دنیا دا پێدهکەن، بهلا! لهو جیهان زۆر دهگرین، گریانیش سوودی نیه و فریایان ناکهویت!

له پاستیدا ئەم هه موو وینه و سایه و ههست و حاله تانه و زیاتریش لهو دهقه قورئانیه دا کۆبوتهوه، خوێ بۆ ههست و نهست نومایان دهکات، بهردهوام له توێى ئەو ئایه ته دا شتى زۆر هه لده قولی و شتى زۆرى ئی دهخوینرێتهوه؛ کاتى که دهروون ده بێته خاوهنى ئەزموونی زۆر، به تایبەت هه رکات هه کارهکانى پێکهێن و گریان نوێ بوونهوه ..

به پراستی ئەو موعجیزهیه که له تابلویه کدا له تابلۆ هه مه چهشنهکانى قورئاندا خوێ نومایان دهکات :

﴿وَأَنذَرْتُهُمْ نَارًا كَثِيرَةً ۖ وَلَمَّا نَسُوا مَا يُنذَرُونَ﴾ ... لهم ئایه ته شدا وینهى بى شومار دیته بهرچا و هه روهکو له سوره تی (الملک) فرمویه تی : ﴿الَّذِي خَلَقَ النَّوْمَ وَالْمَيَّةَ﴾ به پراستی ئەم دوو دیاردەیه دوو شتى ناسراون، به تایبەت چونکه بهردهوام دووباره دهبنهوه، له هه مان کاتدا به تهواوى شاراهن کاتى که کهسانیک هه ولدهدن له سروشت و نهینیان تی بگه که شاراهیه له زیندوووه کان ..

مردن چیه؟ ئەى ژيان چیه؟ حهقیقهت و نهینیان چیه کاتى که له باسى دهستهواژه و شیوازیان تێدهپهپن؟ چون ژيان پێش هاتوو کرا به بهرى

زیندووێکاندا؟ داخۆ بریتی بێت لەچی؟ لەکوێو هات؟ چۆن خۆی کرد بەبەری
ئەم زیندووێکاندا؟ چۆن رێڕەوی ژيانى گرتە بەر بەنێسبەت ئەم هەموو
زیندووێکاندا هەمە جۆرانەو؟ ئەى مردن چیه؟ لەکوێو پەیدا بوو؟ پێش ژيان و
زیندووییى لەکوێ بوو؟ ئەى دواتر لەکوێ دەبێ؟

بەراستی ئەو نەهێنى یەکی خوایى یە لە پىشتى پەردە داداروێکانەو، تەنها و
تەنها بە دەست خۆی گەورەیه.

چونکە هەر ئەو زاتە دەتوانێ زیندوان بمرێنى و گيان بکات بەبەری
مردووێکاندا، ملیۆنەها شیواز لە مردن و ژيان، لە چرکەساتیکدا لە جیهانى
سەرچەم زیندووێکاندا بەرپا بکات.

لە یەك چرکەساتدا ملیارەها زیندووێ دەمرێت، ملیارەهای تریش دینێتە سەر
گۆڕەپانى ژيان و ئەم نەهێنى یە دەکرێت بە بەر زیندووێکاندا؛ خۆشمان نازانین
چۆن، مەگەر هەر خۆی گەورە خۆی بزانی .. لە هەمان کاتدا چەندەها دەمرن و
دەبنە هۆی سەرلەنوێ ژيان بۆ دروستکراوانى ترا! ..

داخۆ بە درێژایى زەمان و پانتایى زەمین چەندە لەم حالەتانه پێشەاتبێ، کاتێ
کە پێرەکەینەو لە رابوردووێکی تولانى و دور و درێژ، کە پێش پەیدا بوونی
مروۆ لەسەر ئەم هەسارەیه هەبوو، داخۆ لەسەر هەسارەکانى تریش زیندووێ
هەبوو، ئەو شیوازە جیاوازهکانى مردن و ژيانیان بەسەر هاتبێ کە هەر بە
خەیاڵى مروۆدا نەهاتوو و نەهاتبێ!!

بەراستى وینەگەلیکی بێ شومارو لە ژمارە نەهاتوون، کە لەم چەند وشە
کورێتانهدا خۆیان نوامیان دەکەن، دلى مروۆ لە ناخەو دەهێژێنى، ئیتر خۆی بۆ
ناگیرێت لە بەردەم کاریگەرییه جۆراو جۆره هەمەچەشنەکاندا ..

﴿وَأَنَّهُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ وَالْإِنشَاءَ ۝۱۵﴾

بەپراستی ئەمەشیان حەقیقەتیکی زۆر گەورە و فراوانە کە لە هەموو چەرساتیکدا روودەدات، کەچی ئادەمیزاد بەهۆی دووبارەبوونەوەیەرە فرامۆشی دەکات، لەپراستیدا ئەم رووداوە لە هەمووشت سەیرۆ سەمەرە ترە کاتێ کە مەزۆ بیری ئی دەکاتەرە! جۆرە ئاویک دەپژیت، کە یەکیکە لە بەرەمە هەمەچەشنەکانی جەستە مەزۆ، وەکو فرمێسک و ئارەق و لیک و ... کەچی دوا مەرەیه کە هەر مەگەر بەخوا بکری دەبیتە چی؟ دەبیتە مەزۆ!! کە دەبیتە ئەم ئادەمیزادە کە یان نیرە یان مێ! ئەمە چۆن روویدا، چۆن ئەم زیندەرە سەر سۆرەینەرە پەیدا بوو کە پیشتر نەبوو، گەر نەماندیبا کەس بە خەیاڵیدا نەدەهات!! ئەم مەزۆ ئالۆز و پێچیدەیه لێکوی و، ئەو ئاوە لێکوی کە لە بەشێک لە نیو ملیۆنەها بەشیدا ئەم زیندەرە مەزۆ پەیدا بوو؟ بەشەکانی جەستە لێ کویدا بسو، ئیسک و گوشت و پیستی، دەرەکانی، مووکانی، نینۆکەکانی، شیواز و روخسار و تاییبەتەندییەکانی؟ رەوشت و سەوشت و تواناکانی؟

ئەم خانەیهی کە مەگەر بە میکروسکۆب ببینریت کە مەلەیان دەرە لەنیو ملیۆنەهای وەکو خۆیدا، کەچی یەکیکیان بە ویستی خۆای گەرە لێگەل هیلکۆکەدا یەک دەرگن و تاییبەتەندی یەکانی نیر، یان مێ لێو خانەیهدا لەخۆ دەرگن، کە دواتر دەبیتە کۆرپەلە و دەرەکەوێت کە کام رەگەرە!!

باشە داخۆچ دێ و دەرۆن و هزێک لە بەرانبەر ئەم حەقیقەتەدا خۆی بۆ دەرگیت - بێر لێو زاتە دروستکارە جوانکارە ناکاتەرە - بە (صدفە) و ریکەوت

ئاوژەدى دەكات !! - ياخود بليت: ئەم شتانه ھەروا لە خۇيانەو ھەروە دەن !! ئەم گۆرپانكارىانە لە خۇيانەو پيش دىن، ھەر لە خۇيەو ئەم نەخشە رىگايە پىيادە دەبيت رۆدەدات !! ، ياخود خۇي بە خويندەوار بداتە قەلەم و بليت: ئەم كۆرپە لە بەچكانە ئەم نەخشە رىگايە بۆيە پىيادە دەكەن چونكە ئەو توانايەيان تىدا دابىن كراو، تا بەردەوام نەوكانىيان نوئى ببنەو، ھەروەكو ھەموو ئەو زىندەو ھەرانەى كە ئەم توانايەيان تىدا دابىن كراو .. بىگومان ئەم راي بۆچوونانە پىويستى بە روون كەردنەو ھەيە .. باشە؟ كى ئەم توانايانەى پىبەخشىووە ؟ كى خواست و ھەستى تىدا دابىن كەردووە تا جۆرى خۇي پىاريزىت و بەردەوام نوئى بكاتەو، ئەى كى تواناي پىداو ھەگەل بچوكى و لاووزىدا تا ئەو كارە بكات؟! كى نەخشەرىگاي بۆ كىشاو ھەگەل پىكى و بى لادان دروست ببيت؟! كى تايبەتەندى يەكانى جۆرى خۇي تىدا دابىن كەردووە تا دووبارەى بكاتەو؟! باشە ئەم خواستەى چۆن بۆ دروست بوو، تا بەرژەو ھەندى خۇي لە نوئىوونەو ھەى خۇيدا ببيتەو؟! ئەگەر ويستىكى شارەزا و بەتوانا و زانا نەيت كە كارى بەو كارانە ھەبيت وە نەخشەرىگاي بۆ دابىزىت؟! پاشان لە دروست بوون و پەيدا بوونى يەكەم جارەو كە ئاشكرار روونە و دەبىزىت، يەكسەر باس لە پەيدا بوونى دوھەم جارى دەكات : ﴿وَأَنَّ ظُهُورَ النَّاسِ﴾ **الفرق (۵)** بىگومان دروست بوونەو ھەى دوھەم جار غەيب و نەيتى يە بەلام دروست بوونى يەكەم جار بەلگەيە لەسەر دروست بوونى دوھەم جار، ئەويش بەو ھەى كە پىشھاتنى ئاسانە، چونكە ئەو زاتەى كە مەوئى بە جووت، بە نىرو

مى دروست کردوو له نوتفیهک گەر ویستی لەسەر بوییت، ئەو گەشەى کردوو و سەرەنجام بۆتە مەزۆ، هەر ئەو زاتە بەبێ گومان و دوودلى زۆر بەچاکى و بە ئاسانى دەتوانى جارىکى تر دروستى بکاتەو، دواى ئەو بۆتە ئیسک و پروسكى رزىو، چونکە ئەو ئیسک و پلوسک و روفاتانە له ناوى رزاو کەمتر نین، بەلکو بەلگەن لەسەر پێشەاتن و روودانى، چونکە ئەو نەخشە رىگایەى کە بە نهینى ئاراستەى خانەىەکی بچوکی زیندوو دەکات، لەو رىبازە دوور و درێژو سەختەدا بۆ ئەو نۆزىک یان مى یەک دروست بىیت، خاوەنى ئەو نەخشەىە دیارە کە کارىکى گرنكى بەم دروستکراوێ هەیه کە لە گەشتى سەرزهوى و ژيانى دنیای تێدەپەرىت، چونکە تەنها لێرە کارەکە تەواو نابى، چاکەخواز پاداشتى چاکەکانى بە تەواوەتى وەرناگریت، هەرەها خراپکارو تاوانبار پاداشتى خراپکارى و تاوانەکانى بە تەواوەتى وەرناگریت، بەلکو ئەم نەخشە دارپێژراو پێویستى بە ژيانىکى تر هەیه تا هەموو کەس مافى خۆى وەرگریت، یاخود تۆلەى ئى بەسەنریت.

بىگومان پەیدا بوونى یەکەمجارى بەلگەىە لەسەر پەیدا بوونەوێ دوهەم جارى،

هەر بۆیە باسى هاتوو بەو شیوەیە: ﴿وَاللّٰهُ مُّؤَاقِنٌ وَآفِقٌ﴾ (١٨)

دیارە هەر ئەو زاتەى کە مەزۆفى بەدى هیناوە بۆ هەر کەس ویتسیبىتى بە جۆرەها شیوازی دەولە وەندى بى نیازی کردوو: هەیه مال و سامانى پێبەخشیوو، هەیه تەندروستى، هەیه نەوێ زۆرى پێداو، هەیه نەفس بەرزى و دل دەولە مەندى، هەیه بىرتیژى و ژىرى، هەیه دەولە مەندى دڵخۆشى

کردوو بەوەی ١٥ پەيوەندی بە پەرورەدگار یەو» زۆر بەهێزو بتهوه، که ئەمەیان هیچ بەخششێکی تری ناگاتن..

هەرەها هەیه لەقیامەتدا ١٦ لە بەهەشتی بەریندا ئەوەندە پێ دەبەخشن سەر و سامانی خۆی نازانن!!

هەرەها هەندیکیش که ئەو زاتە ویستی وایە هەژاری دەکات و بە هەژاری تاقیدەکاتەر، یاخود لە قیامەتدا هەژارو بێ بەشی دەکات لە هەموو نازو نیعمەتێکی ئەوئ! خەلکیش هەموو هەژارن و ناتاجی بەخششەکانی خوای گەورەن که لە گەنجینه بێ پایانه‌کانی رزق و رۆزی هەموو جووریان پێ ببەخشن، کەواتە هەر ئەو زاتەیه که دەرلەمەندی دەبەخشن، یان هەژاری و کەم دەستی پێش دەهێنن، ئەمەش شتێکه لەو (واقع) ١٧ هەڵدەقوێت که دەیزانن، که دلیان لەلایەتی و چاویان تێپەریووه، ئەمەش بۆ ئەوەی چاو بپرە تاکە سەرچاوە و لە گەنجینه پەر لە بەرەکه‌ته‌کانی داوای پێداویستی یەکانیان بکەن، چونکه گەنجینه‌کانی تر بەتالان لە بەران‌بەریه‌وه!!

﴿وَأَنذَرُوبُ الْآخِرَىٰ ۖ﴾

(شەری) ئەستێرەیه‌که بیست ئەوەندە خۆر سەنگینتر، رووناکی یەکه‌ی پەنجا ئەوەندە رووناکی خۆر، ماوه‌ی نێوان زه‌وی و ئەو ئەستێرەیه ملیۆن ئەوەندە ماوه‌ی زه‌وی و خۆر، خەلکانیک هەبوون ئەو ئەستێرەیه‌یان پەرستوو، خەلکانیک تر چاودێریان کردوو و بە ئەستێرەیه‌کی گرنگیان زانیوو.. جاکاتن خوای گەورە حەقیقه‌ته‌که‌ی راده‌گەیه‌نیت و پێمان دەرەمۆیت که هەر زاتی خوای پەرورەدگار و بەدییه‌نەر ئەستێرە (شەری)یه ١٨ ئەمەش

په یوه ندى به سهره تاي سوره ته كه و باسی نه ستيړه و هه يه ، به تاي به ت كاني كه له خولگه كهيان ده ترازيڼ و به رده بڼه وه ، هروها په يوه ندى به گه شته كهي پيغه مبه روه (ﷺ) هه يه كه خواي گه وره پيښي كرد بو جيهانه به رزو بلنده كان ، هروها بېرو باوه پري په كخواناسي ده چه سپيښي و بېرو باوه پري شيركي پوچ و بي بڼه ما راده ما نيټ ..

ئا بهو شيويه نهو گه شته به نيو دل و دهر وون و ناسوكاندا كو تايبي پي ديټ ، تا گه شتيكي تر ده ست پيښكات به باسي خه لكاني تياچووي رابوردو ، كاتن كه به هوي پيغه مبه رانه وه بيدار كرانه وه ، كه چي نوريه يان پرويان نه كرد ، وهكو موشريك و هاوه لگهران له هه موو سهرده ميځدا به مخرجي نيشانه ي دهسته لاتداری خواي گه وره و تواناي بي سنوريه تي به سهر يه كه يه كه ي نهو خه لكه دا هه ميشه نوما يانه .

﴿وَاللَّهُ أَمْلَكَ مَاذَا الْأَرْكَ (٥) وَنُومِنَا آمَن (٦) وَقَمَ نُجُجَ مِنْ قَبْلِ إِيَّاهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْلَمَ (٧) وَالْمَرْفُكَةَ أَهْرَى (٨) فَتَنَّا مَا عَشَى (٩) فَأَيَّ آلَافِكُمْ تَعْلَمُونَ (١٠)﴾

ثم نايه تانه به خيرايي گوزره دهكات به سهر تياچووني هه ريك لهو گهل و هوژه ناله بارانه ، به شينوازيك ده چي به هست و نه ستدار وهكو نه وه ي سيخوړمه ي ليده يټ !! له راستيدا نهو كه سه ي قورنان دهر دهكات وه له چه ندين سوره تدا باسي قهومي عادو شود و نوح ي بهرچاو دهكو نيټ ، هروها باسي قهومي شه پړال پيسو بوگه ني (لوط) يش كه خواي گه وره ژيړه و ژووري كردن و بهر د بارانيشي كردن ، نه وانه به لايه كيان به سهرهات مه گهر هر به سهر نه وان هاتبي ،

بینگومان له سه‌دای وشه‌کاندا کاولکاری و ویرانکاری و به‌لای گه‌وره به‌دی ده‌کریت که هه‌موو خه‌لک و شوینه‌وارسانی ویران کردووه!!

که‌واته له کام له نیعمه‌ته‌کانی خوای گه‌وره گومان‌تان هه‌یه، مه‌گه‌ر له‌ناو‌بردنی خه‌لکانی خراپ و بئ دین و سته‌مکارو شه‌پروال پیس نیعمه‌ت نیه که خوای گه‌وره جار له‌دوای جار زه‌وی ئی پاک کردوته‌وه.. {نومیته لهم سه‌رده‌مه‌شدا کوردواته‌نی خوای گه‌وره ده‌روونی بیته جۆش و سه‌رزه‌وی یه‌که‌ی پاک بکاته‌وه له سته‌مکارو بئ دین و شه‌پروال پیس و داوین پیس و گه‌نده‌له‌کان، چونکه ئه‌م خواجه هه‌ر ئه‌و زاته‌یه که سته‌مکارانی دیرینی له‌ناو برد زۆر به ئاسانی ده‌توانی سته‌مکارانی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ش له‌ناو به‌ریت} ..

به‌لئ سه‌ره‌نجام خوای گه‌وره حه‌ق ده‌مالئ به‌سه‌ر به‌تال و ناحه‌قیدا و ته‌فرو تونای ده‌کات - چونکه ماوه‌یه‌ک مؤله‌ت ده‌دات به‌ زالم و سته‌مکاران، ئیمانداران پێده‌گه‌ن و تێده‌گه‌ن - که‌واته نابئ گومان‌مان له نیعمه‌تی له‌ناو‌چوونی شه‌ر و پایه‌داری خێر هه‌بیته.. ئه‌مه‌ش گوته‌ریکه روو به هه‌موو که‌س « هه‌موو خاوه‌ن دلیک، هه‌موو ئه‌وانه‌ی که سه‌رنجی دروستکراوان ده‌ده‌ن، چونکه خه‌لکی به‌ به‌لای ده‌زانیت ئیماندار به نیعمه‌تی ده‌زانیت !!

پاشان دوا‌ی باسی له‌ناو‌بردنی قه‌رمه پیشووه‌کان که به‌روایان به پێغه‌مبه‌ران و هه‌ره‌شه‌کانیان نه‌کرد، دوا‌ی باسی ویست و ئیراده‌ی خوای گه‌وره و ئاسه‌واره‌کانی له‌ ده‌روون و ئاسۆکاندا، به‌شیوازیکی به‌هێزو توند « پیش روودانی کاره‌ساته گه‌وره‌که ده‌یه‌ویت خه‌لکی بیدار بکاته‌وه» بۆیه ده‌فه‌رموین!

﴿ هَذَا نَذِيرٌ مِنَ الْآذَانِ ۝ لَئِنْ أَتَيْتَ الْآزِمَةَ ۝ لَئِنْ لَهَا مِنْ دُونِ الْآزِمَةِ ۝ ﴾

ئەم پىغەمبەرەي كە ئىۋە گومانقان لە پەيام و بىداركەرەۋەكانى ھەيە، ئەمىش پەيامەكەي ھەرەك پەيامە پىشۋەكان وايە ۱ - ئەم كۆتە پىغەمبەرە و - يەككە لە نىشانەكانى نىزىكبۈنەۋەي رۆژى قىامەت كە كاتى بەرپابو ھەموۋىشت رادەمالى، چۈنكە پىشھاتىكى زۆر سەخت و دىژوارە، ئەم پىغەمبەرەمان رەۋانە كىردۈۋە كە ئاگادارتان بىكەتەۋە لە نىزىكبۈنەۋەي، كە مەگەر ھەرخوا بزانى چ كارەساتىكەۋەكەي روودەدات، مەگەر ھەر ئەۋ زاتە بتوانى زەرەر و زبانى لە باۋەرداران دور بختەۋە..

بەلام لە كاتىكدا ئەۋمەترسىيە بەرپۈۋەيە، بىداركەرەۋەي دىلسۆزىش بانگتان دەكات بۇ رىزگارى « كەچى بى باك و بى منەتن، سەرگەرمى رابۋاردنى خۇتاتن، بىدار نابنەۋە، دا ناچلەكتىن - زانستى سەردەم و دەزگاي ناساي ئەمىرىكى پىش بىنى كارەساتى گەرە دەكات كە لە ئان و ساتدا بۇ زەۋى پىش بىت و كۆتايى بە ھەموۋ شتىك بىنىت، بەلام زۆر بەي خەلك بى خەم و بى باكن ..

﴿ اِنَّ هٰذَا الَّذِي يَمْجُرُّنَ ﴿٨﴾ وَفَضَحَكُمْ وَلَا تَكُونُ ﴿١٠﴾ وَاَنْتُمْ سَوِيُّونَ ﴿١١﴾ ﴾

بە مەرجى ئەم باسانە زۆر گىرنگن، ئەركى گەرە دەخەنە سەرشان و ئەستۋى خەلكى، لە ھەمان كاتدا ئاراستەيان دەكات بەرەۋە بەرنامەيەكى تىرو تەۋاو .. كەۋاتە ئەمانە لەچى سەرسامن؟ بەچى پىدەكەنن؟ لە كاتىكدا كە بابەتەكە زۆر گىرنگە، ئەركەكە زۆر سەنگىنە، چۈنكە بەرپىرسن لە زىيانى دىنيان .. ئەۋەندە ئايندە سەختە گىريان بۆي لەپىشتەرە .. ھەر بۆيە ۋەك داخۋازى يەك كە ھەموۋ گەردۈۋن لەگەلىدا دەنگ دەداتەۋە ھاۋارىك، ئاراستەي دەزگاي بىستىن و دل و

دهیرون و ناخیان دهکات، تا فریای خوځیان بکهون، چونکه له سهر لیواری هه لډیرن :

﴿ فَاسْكُنُوا اَرْضَكُمْ وَاعْبُدُوا ﴾ (٦١)

بهراستی بانگهوازو داخوازی یهکی تهکاندهره که له کوټایی ئهم سوره ته داو لهم سایه یه دا هاتوو، دواى ئهو هه موو پښه کی یه دوورو دریزه، که دلان دینیت ته له رزه.

ههر بویه کاتی خوځی ئیمانداران، هاوه لانی پیغه مبهه (ﷺ) فرمان به ردان بوون خیرا به پرودا که و تن و سوژدهیان برد، سهیر له وه دایه که موشریک و هاوه لگه رانیش که گوځ بیستی ئهم سوره ته بوون، که پنده چی پیغه مبهه (ﷺ) به دهنگی پر له سۆزو موباره کی خوځند بیتیه و • نه وانیش بی په روا سوژدهیان بردوو، له کاتیکدا که ئه وان گومانیان له (وحی)، له قورئان هه بوو، قسه یان هه بوو له سهر خوداو له سهر پیغه مبهه که ی (ﷺ) !!

دیاره سوژده که بان به هوځی سه دای به رده وامی نایه ته کانئ قورئان و کاریگه ریی له سهر دلیان؛ بۆیان پیش هات، به تایبهت کاتی که له کوټایی سوره ته که دا فرمان به سوژده هاتوو و پیغه مبهه ریش (ﷺ) سوژده ی بردوو، نه و سا ئیتر کهس خوځی بۆ نه گیراوه و تیکرا ئاماده بووان به باوه ردان و موشریکه وه سوژده یان بردوو، چونکه نه یان توانی به ران بهر کاریگه ریی به هیزی نایه ته کان خوځیان بۆ بگیریئت، پاشان که هاتنه وه هۆش موشریکه کان سه رسامبوون له سوژده بردنه که یان .

بەلّام مەخابىن دواتر روایەتى زۆر ھەلبەسترا دەربارەى ئەو پېشھاتەو ھۆکارى سەپرو سەمەرەى بۆ تاشراو دەروون نەخۆشەکان لە ئەوسا و ئىستادا لىكدانەوہى ھەلەيان لۆکرد. کە بەپىئويستى نازانين باسى بکەين، رۆژھەلات ناسەکانىش بە نەزانين يان بە مەبەست قۆستيانەوہ!!

بەلّام لاى من روونە کە موشرىکەکان سوژدەيان بردوہ و بوونە ھۆى گەرانەوہى کۆچبەران لە حەبەشە. { چونکە ھەوالياں پى گەيشت کە دانىشتوانى مەککە موسلمان بوون!! } جا لىرەدا باسى گەرانەوہى کۆچبەران بۆ مەککە و دواتر گەرانەوہيان بۆ حەبەشە لەگەل چەندەھا کەسى تردا ناکەين، بەلکو دەمەويت باسێک لەو سوژدەيە بکەم..

لە راستیدا من ماوہیەک لىکوئینەوہ ۱ بەدواداچوونم بۆ ھۆکارى ئەو سوژدەيە کرد لەلايەن موشرىک و ھاوہلگەرانەوہ، جارى وا ھەبوو لە دلى خۆمدا دەموت : رەنگە ھەر پەروى نەدايىت .. تا رۆژێکى لەگەل ھەندى لە براياندا خەرىکى قسەو باس بووين، کتوپر گوئى بىستى کەسێک بووين لە نزىکمانەوہ سورەتى (النجم) ى دەوردەکردەوہ، قسەکانمان بېرى و پى دەنگ بووين و گويمان بۆ ھەلخست، قورئان خوینەکەش بە دەنگىکى کارىگەر و بە جوانى دەیخویند..

وردە وردە چوومە ناو ئەو باسانەوہ کە دەیخویندەوہ، ژيام لەگەل دلى محمد ﷺ کاتى کە گەشتى کرد بۆ جىھانە بلندەکان ..

لە خزمەتيا سووم کاتى کە فرىشتە جوہرەئىلى بىنى لە شىوہى فرىشتەبيدا (سلاوى ئى بىت)، وە پىکەرە شەوہەوى ميعراجيان کرد، ژيام لە خزمەتيا لەو گەشتە بلندو رەھا و مەزەدا، تا گەيشتنە (سدرۃ المنتهى) و (جنة

المأوى) چەندە بىر كۈندە دەم ئالغۇچى، ۋە بۇچۇرۇم بۇيۇچۇر، چەندە ھەست و نەستم تۈانى لەخۇي بگىرئ لە خزكە تياندا بووم!!

ئىنجا كۆي بىستى باسى فرىشتەكان بووم كە موشرىكەكان چۇنىان دەناسن، چۇن دەيانپەرسىن و كىشەيانە دەربارەيان داخۇ نىز بن يا مى؟!

ئىنجا باسەكان چو بۇ سەر باسى مۇۋە و پەيدا بوونى لە خاكى زەويدا دواتر باسى پەيدا بوونى كۆرپەلە لە سكى دايكاندا، ھەرۋەھا زانستى خۇاي گەرە و گىرنگى پىدائى بەم مۇۋە بچوك و بى دەستەلاتە ..

من مۇچىر كە بە گىانمدا دەھات بە تايىبەت دەربارەي نەئىنى و شاراۋەكان كە ھەر خۇاي گەرە پىنى دەزانى، ھەرۋەھا كارو كىردەۋە تۇمار كراۋەكان كە بىن لىپرسىنەۋە و پاداشت نى، سەرەنجام گەرەنەۋەي يەكجارىي بۇلاي خۇاي گەرە .. ھەرۋەھا دىمەنى خەلگىكى بىن شومار ھاتنە بەرچاۋم كە قاقا پىدەكەن، خەلگىكى بىن شومارىش بە كول دەگىران ..

ھەرۋەھا دىمەنى بىن شومارى مردوۋان و كارۋانى بىن شومارى زىندوۋەكان، ھەرۋەھا دىمەنى ئەۋ نۇتفەيەي كە لە تارىكستاندا رېرەۋى خۇي دەگىرئە بەرە بەرەپىش دەچىت و ھەنگاۋ دەنى و وردە وردە نەئىنى يەكانى خۇي دەردەخات و سەرەنجام دەبىتە كۆرپەلەيەكى نىز يا مى !! .

ئىنجا باسى دروست كۈندەۋەي مۇۋە لەۋ جىھان سەرئى راكىشام ، ھەرۋەھا تياچوونى قەۋمە نالە بارەكان، بە تايىبەت شەۋال پىس و بەدەرەۋىشتەكان كە چۇن بوون بە پەند!!

سہرہ نجام گوئی بیستی کوٹا ناگاداری پیش کارہ سات بووم کاتی کہ نہم
 نایہ تانہی خویندہ وہ :

﴿ هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذْرِ الْأُولَى ۝ (۸) لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ عَنِ ذُنُوبِهِ فُلُوكَافٌ ۝ (۹) ﴾

دواتر ہستہ کرد کوٹا ہاوارو بیداری یہ ، ہہموو گیانم ہاتہ جووش و خروش
 لہ ہہردہم نہم کوٹا ناگاداری یہ سامناکہدا :

﴿ اِنَّ هَذَا الْمَرْءَ تَجَبُّوْنَ ۝ (۱۰) وَتَضْحَكُوْنَ وَلَا تَكُوْنُ ۝ (۱۱) رَاْتُمْ سَوْدُوْنَ ۝ (۱۲) ﴾

دواتر ہہر کہ گوئی بیستی کوٹا نایہت بووم ﴿ فَاتَّخِذُوا يَوْمَئِذٍ ۝ (۱۲) ﴾
 دلہ لہرزی گہیشہ ہہموو نہندامہکانی جہستہم و بوو بہ شتیکی موحہسہم و خوم
 بو نہگیرا ، ہہموو گیانم ہاتہ ژان و پہشوکان ، دہستہ لآتم بہسہر خومدا نہما ، ٹہسرین
 بہ خوہم لہ دیدہم دہاتہ خواری ، ہہرچہندہ زور ہولعدا خوم بگرم^۱ .
 جا کہ نہمہ لہو کاتہدا لہ خوم رویدا بووم دہرکہوت کہ رووداوی سوژدہبردنی
 موشریکہکان لہگہل ٹیمانداراندا حہقیقہتی ہہیہ و روونکردنہوہی ناسانہ ..
 نہویش لہ توئی کاریگہریی و دہستہ لآتی نہم قورٹانہدایہ ، چونکہ رنہروہی
 نایہتہکان و شیواز و داپشتنیان تہکاندہرہ ، خو نہمہ یہکہمجار نہبوو نہم
 سورہتہ بخوینم ، یان گوئی بیستی ہم ، بہ لآم نہمجارہ نہو کاریگہرییہی ہہبوو لہسہرم ،
 وہ نہو حالہتہی بو پیش ہینام .. نہمہش یہکیکہ لا نہینی یہکانی قورٹان ..

^۱ خویندہری ہہرین ، کن دہلن کاتی تو نہم چہند دپہرہ دہخوینیتہوہ منیش لہرژر خاکدا نیم .. لیت
 ناشارہوہ مہگہر خوا بزانی بندہش لہگہل . سید . ی نازیزدا چہندہ ٹہسرینم رشت کاتی کہ
 تہرجہمہی نہو ہست و نہستہ پیروژہیم دہکرد ، منیش خوم بو نہگیرا سوژدہم برد ، ٹہسرین
 ساہیزبوو لہ دیدہم تا خوا حہز بکات .. سا خواہہ گیان نہو ٹہسرینانہمان بخہیتہ تہرازووی
 چاکہکانمانہوہ و بیکیہیتہ قہلغان لہ ناگری دوزہخ .

لەپراستىدا ھەندى كاتى تايىبەت ھەيە؛ ئىماندار خۇي بۇ ئامادە نەكردوۋە، بەلەم دەبىنى ئايەتلىك ، يان سورەتلىك كارلىك دروست دەكات لەگەل ناخ و دل و دەروندا و بەو شىۋەيە كارىگەرى دادەنى ، رۇخ و جەستە ئاۋىتەي يەكدى دەبن و ئەۋە روودەدا كە باسەم كەرد ..

دىيارە حالەتلىك بەو شىۋەيە كارىگەرى لەسەر ئامادەبوۋان دانائە، كاتى كە محمد(ﷺ) بە دل و بە كول و بە دەنگە پەر لە سۆز و سازەكەي، ئەم سورەتەي خويندۆتەرە، كارلىكى تەۋال لە ناخىدا دروست بوۋە بەرانبەر ئايەتەكانى، دەنگى پىرۋىزى كارىگەرى دانائە لەسەر ھەموو گويى بىستان، لەبەر ئەۋە كاتى كە فەرمانى خۋاي گەرە دەفەرمويىت ھەموۋان گويى بىستى دەبن.. پىنغەمبەر (ﷺ) سۆزە دەبات و سەرچەم ئامادەبوۋان سۆزە دەبن..

لەۋانەيە يەكەك بلى : تۆ باسى حالەتلىك دەكەيت كە لە خۆت رویداۋە ئەزموونىكە بۇ خۆت پىش ھاتوۋە، لەكاتىكدا كە تۆ موسلمانىت، باۋەرت بە قورئان ھەيە و كارىگەرى تايىبەتى لەسەر تۆ دانائە .. بەلەم زۆرىەي ئامادەبوۋانى ئەۋ كاتە موشرىك بوۋن و باۋەريان پىي نەبوۋە؟!

جا لىزەدا دوو تىيىنى گزنگە بىخەينە پوۋ لەبەرانبەر ئەۋ بۆچوۋنەدا:

تىيىنى يەكەم: بىرمان نەچىت ئەۋەي ئەۋ كاتە قورئانى خويندوۋە محمدى پىنغەمبەر بوۋە(ﷺ) كە راستەوخۇ لە سەرچارەكەي ۋەرى گرتوۋە، لەگەلىا ژىارە و بەو ژىارە، ئەۋەندە خۇشەويست و نازدار بوۋە لاي كاتى گويى بىستى كەسەك بوۋىن كە لە مالەۋە دەۋرى دەكاتەۋە، ھەنگارەكانى ھىۋاش كىرەتەرە و لەلايەكى دەرگاگەۋە ۋەستەۋە گويى بۇ رادىراۋە تا لىيۆتەۋە !! بەتايىبەت لەم

سوره ته دا ئهو چركه ساتانهی هاوتوتهوه یاد که له جیهانه بهرزو بڵندهکاندا بر دیه
 سه، له خزمهت به دیهینه هری زه مان و مهکاندا، ئهو یادی گه شتکه ی ده کره
 له گه ل جوهره ئیلی ئه میندا، له سه ر شیوازه که ی خو ی - که ئاسو ی پر کرد بوو -
 به لام من له قورئان خوینیک گو ی بیستی ئه م سوره ته بووم .. بیگومان جیاوازی
 یه که زۆر فراوانه .

تیبینی دوهم : ئهو موشریکانه ئه وه ندهش دلمردوو نه بوون که قورئان
 کاریگه ری نه بیست له سهریان و موچورکه و ته زوو نه یهت به گیانیاندا، به تاییهت
 ئه وان راسته وخو گو ی بیستی محمد (ﷺ) ده بوون، به لام عینادی و
 سه رسهختی و گیلی وای ئی کرد بوون که ته سلیم نه بن و باوه ر نه هینن ..

ئهم دوو پر داوهش شایه تن له سه ر ئه وه ی که قورئان، یا خود نزای پیغه مبه ر (ﷺ)
 کاریگه ری هه بووه له سهریان و بر وایان پینی هه بووه .. بو نموونه: رۆژیک
 (عتبه ی) کوپی (ابو لهب) بر یاری دا که بجیت بو خزمهت پیغه مبه ر (ﷺ) وه دلی
 ئازار بدات به وه ی که به شیوازیکی نادروست ره خنه له خوای په روه ر دگار
 بگرت، کاتن که چوو، وه ئه وه ی که له دلیدا بوو وتی: پیغه مبه ر (ﷺ) نزای ئی
 کردو فه رمووی: خوايه درنده یهک له درنده کانتی بو بنیره .. دواتر گه پرایه وه
 بۆلای باوکی و چی وتبوو بۆی گپرایه وه، (ابو لهب) لینی پرسی: ئه ی چی وت
 ؟ (عتبه) وتی: نزای ئی کردم وتی: خوايه درنده یهک له درنده کانتی بو بنیره ..
 (ابو لهب) ترس چوه دلی وتی: کوپم به خوا نزا که ی گیرایه !.

کاتن که له گه ل کارواندا کوپم که ی چوو بو سه فر له خه لوه تگه که ی (راهب) یک
 لایاندا .. (راهب) هکه وتی: ئه وه عه ره بینه بۆچی ها توون بو ئیره؟! ئه م ناوه
 وه کو رانه مه ر شیر ی لینی .. (ابو لهب) رووی کرده کاروانچیان وتی: ئیوه
 ده زانن من پیر بووم و مافم به سه رتانه وه هیه - ئه و کا برایه ش - مه به ستی

پىغەمبەر (ﷺ) بوو - نزاھەكى لە كۆپرەكەم كىردۇ؛ دەترسم گىرا بویت، ھەرچىتان پىيە بىيەن بۇ خەلۋەتكەكە، جىگايەك لە ناۋەپراستا بۇ كۆپرەكەم داخەن، جىگەى خوشتان بەدەورىدا، كاتى ئەۋەمان كىرد - شەو - شىرىك ھات بۇنى يەكە يەكەمانى كىرد - پاشان بازىدا بۇ ناۋەپراست و بۇنىكى (عتبەى) كىرد، پەلامارىكى داۋ سەرى ورد و خاش كىرد... (ابو لەب) كە حالەتكەى يىنى وتى : زانىم ئەو لە نزاى محمد رىزگارى تابىت!!

ئەۋە (ابو لەب) كە زۆر دوزمنايەتى پىغەمبەرى كىرد و سۈرەتى (المسد) دەربارەى نازل بوو، ئاۋا بىرۋاى بە پاكى و گىرابوونى نزاى پىغەمبەر (ﷺ) ھەبوو رووداۋى دۈھەمىش كە لە شۇنىكى تردا بە درىژى باس كراۋە ۱ ھەندى روایات دەلئىت (عتبەى) كۆپى (ربىعە) بوۋە ھەندىكىش دەلئىن (وليدى) كۆپى (مغیرە) بوۋە كاتى پىشنىارى سەرۋكايەتى و سامان و كىژى ناۋازە دەكەن بۇ پىغەمبەر (ﷺ)، ئەۋىش دۋاى لىبوۋنەۋەيان (۱۲) نايەتى سەرەتەى سۈرەتى (فصلت) دەخوینتەۋە تا دەگاتە : ﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَوْفَ يَكُونُ حَرْبٌ بَيْنَ يَدَايِكُمْ وَبَيْنَ يَدَايِكُمْ﴾ ..

كاپرا دادەچلەكىت و دەست دەنى بە زارى پىغەمبەردا و بە ترسەۋە دەگەرتەۋە بۇ لايان و دەلئىت : محمد درۆ ناكات .. ترسام سزايەكى سەخت يەخەتان بگىرت !! ئا بە و شىۋەيە ھەندى كەسيان متمانەيان بە قورئان و بە محمد (ﷺ) ھەبوۋە ۱ بەلام سەرەختى و خو بە شت زانىن رىگىرى ئى كىردوون، كەۋاتە ئەو جۈزە كەسانە كە گۈى بىستى سۈرەتى (النجم) دەبن لە زارى پىرۋزى (محمد) ۋە (ﷺ) دوور نىە كارىگەرى ھەبوۋىت لەسەريان و خوۋيان بۇ نەگىرابىن و لەگەل سوژدە بەراندە سوژدەيان برد بىت ..

- بەلام دواتر كوردۋاتەنى گەپراۋنەتەۋە سەر باى بەپەرى كۆن -

﴿ سورتی (القمر) ﴾

ئەم سورتە لە سەرەتایەوه تا کۆتایی ھێرشییکی سامناکە بۆ سەر دۆ و دەروونی ئەو کەسانەی کە بڕوایان بە بێدارکردنەوه و ئامادەباشی نیە و باکیان لە قیامت و لێپرسینەوه نیە، لە بەرانبەریشدا دۆنیایبەکی تەواوپر لە متمانە دەبەخشی بە دۆ پر لە ئیمانەکان و ئەوانەی کە بڕوایان بە پەیامەکانی خوای گەرەھە، سورتەکە دابەش کراوە بە چەند ئەلقەیک ھەر ئەلقەیکیش دیمەنێ لە دیمەنەکانی سزادانی بێ باوەران نیشان دەدات، دواى ھەر ئەلقەیکیش فشار بۆ ھەستی مروقە دینى و رايدەوھشیئى و پى دەفەرموئى : سەرنج بدەن و تەفکەرن و بزەن، چۆن بوو سزاو تۆلە و خەشتم و قینی من لەو یاخى بووانە؟!

پاشان دواى ئەو فشار و راوھاندنە ئازادى دەکات و پى دەفەرموئى : لە راستیدا ئێمە قورئانمان ئاسان کردووە بۆ ئەوێ سەرنجى ئایەت و باسەکانى بدەن، ئایا کەسانیک ھەن بێ لەم بەسەرھات و رووداوانە بکەنەوھ و ئامۆزگاریان ئی وەرگیرن؟

شایانى باسە؛ بابەتەکانى ئەم سورتە لە گەلیک لە سورتە مەککیەکاندا ھاتووە. لە سەرەتارە باسى بەرپابوونى قیامتە، لە کۆتاییدا لە وردەکاری لێپرسینەوھ دەدوئى و سەرەنجامى تەقواداران و خواناسان باس دەفەرموئى کە چۆن لەسایەى رەحمى خوادا لە بەھەشتى بەریندا ژيانى پر لە شادى و کامەرانى دەبەنە سەر.

لەو نێوانەشدا لە تیاچوونى قەومى (نوح و عاد و ثمود و لوط و فرعون) و دارو دەستەى باس دەفەرموئى، کە بەسەرھاتیان لە گەلیک سورتى مەککیدا ھاتووە..

بەلەم لەم سورەتەدا بە شیوازیکی تایبەت باس دەکړێن و نوامیان دەبن، زۆر بەخێرایي بەلەو کارەساتیان بەسەردی، زوو یەکلایی دەکړنەوه سامناکی و ترسناکی بەلەو ئەو رووداوانەي که بە سەریاندا دیت بە روونی بەدی دەکړیت، ترس و بیمیکی زۆر دایان دەکړیت، سایەي وێرانی و کاول کردن و زیرەپیکردنیا نوامیانە!!

یەکیک لە تایبەتمەندی یە هەرە گرنگەکانی ئەو باسانە ئەوەیە که هەر یەکیان زۆر بەخێرایي ئەلقەیهک لە سزایەکی سامناک نیشان دەدات که لێقەومان و کارەساتیکی بێ وێنە یەخەي ئەو خوانەناسانە دەکړیت، وەک ئەوەي که بیاباوەرەن لە هەر سەردەمێکدا خۆیان تێدا دەبیننەوه، قامچی و ئیش و ئازارەکانی دەچێژن، کاتی که ئەلقەیهک تەواو دەبێت و خەریکە هەناسەیهکیان پێدا دیتەوه خێرا ئەلقەیهکی تازەو سامناکتر ترسناکتر دیت بە شوینیدا، ئا بەو شیوەیە حەوت ئەلقە باس دەفەرموێت لە کەش و هەوایەکی پڕ لە ترس و بیم و خەنگێنەردا..

تا سەرهەنجام دیمەنی کۆتایی دیت، کەش و هەوایەکی ترە، سایەیهکی تری هەیه، ئارامی و هیووی و دلفیایی یە، سەرهەنجامی تەقوادران و خواناسانە کاتی که دەفەرموێت : ئەراستیدا تەقوادران و خواناسان ژبانی پڕ لە شادی و کامەرانی لە بەهەشتەکان و لە پال روبار و ئاوه سازگارەکاندا دەبنە سەر، شوینی ئەوان لەلای پەروردگاری ئازیزیاندا، پاشای دەستەڵاتدار و هەمیشە بەتوانا..

ئەو بەختمەورانە ژیا نیککی ئاوا دەبەنە سەر لە کاتی کدا کافرو خوانەناسان لەسەر
 روویان کیش دەکرین بۆناو ناگری دۆزەخ. ئەو حال و گۆزەرانە لەکوئی و، ئەم
 حال و گۆزەرانە لەکوئی؟! ئەم دیمەنە لەکوئی و ئەو دیمەنە لەکوئی؟!
 ئەو خەلکە لەکوئی و ئەم خەلکە لەکوئی؟! ئەو چارەنووسە لەکوئی و ئەو
 چارەنووسە لەکوئی!؟

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ أَفَرَأَيْتِ السَّاعَةَ ۖ وَأَنشَقَّ الْقَمَرُ ۚ ۱ وَلَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُرْسِلُوهُ سِحْرٌ مُّسْتَعِجِرٌ ۚ ۲ وَكَأَيُّ
 وَاعِبٍ ۖ أَهْوَاهُمْ ۚ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَعِجِرٌ ۚ ۳ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ مُرْدَجَرٌ ۚ ۴
 جَعَلْنَاهُ نَافِلَةً ۖ فَمَا شَأْنُ الْأَنْدَرِ ۚ ۵ قَوْلَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ هَٰذَا فَكُفُّوا ۚ ۶ خُشَعًا
 أَبْصَرُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْنَاثِ ۖ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَبِرٌ ۚ ۷ مُّهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَاذِبُونَ هَٰذَا يَوْمٌ عَرَجٌ ۚ ۸ ﴿
 خەلکینە ناگادارین ، پۆژی قیامەت نزیک بۆتەووەو یەکیک لە نیشانەکانی لەت
 بوونی مانگە : (موشریکانی مەککە ، وەکو بیانویەک داواي لەت بوونی مانگیان
 لە پیڤەمبەر ﷺ کرد ، ئەویش پەنجەیی موبارەکی ئاراستەیی مانگ کردووە ، ئەو
 کاتە مانگ بە ویستی خۆای گەورە بوو بەدوو لەتیی یەکسان ، چینی یەکان لە
 ولاتی خۆیان ئەو دیاردەییەیان تۆمار کردووە ، ئەو ویڤانەیی لەودیوی نادیری
 مانگ گیراون بە هۆی مانگە دەستکردەکانەو ناسەواری ئەو لەت بونەیی بە پونی
 دەرخستوو ، سەنتەری ناسای ئەمەریکی دانسی بەو پوداوەدا ناو ، بەلام

دەيشارنەۋە پەردەپۇشى دەكەن چۈنكى بەلگەيەكە لە ھەزار بەلگە لە سەر راستى ۋە دوستى قورئان ۋە پىغەمبەرى ئىسلام ، جگە لەۋەش كاتى كە قىيامەت بەرپا دەيىت ، مانگ ۋە زەۋى ۋە خۇرۇ ئەستىرە ھەسارەكان ھەموى دەتەقېتەۋە وردو خاش دەبن ۋە سەرلەنۇي خۇي گەۋرە بە شىۋازىكى نۇي بونەۋەر دوست دەكەتەۋە.

(۲) بەلام ئەۋ خەلگە بىباۋەر ، ھەر موعىزەۋ بەلگەيەك بىيىن پىشتى تى دەكەن ۋە پوى ئى ۋەردەگىپن ۋە دەلنن : ئەم شتەنە جادۋىيەكى بەردەۋامە!!

(۳) ھەقىقەت ۋە راستىيەكان بە درۆ دەزانن ۋە شوئىنى ئارەزۋ ۋە ھەزەكانىان دەكەن ، بە مەرجىك ھەموى شتىك تەۋاۋ دەيىت ۋە ھەموى كارىك كۆتايى دىت ۋە سەرئەنجام دىنا نامىنىت ۋە قىيامەت لەنگەر دەگىرت.

(۴) بىگومان ئەۋ خەلگە ئەۋەندە ھەۋالى تياچۈنى ستەمكارانىان پىگەيشتۋە ۋە كە پىنى داچلەكىن ۋە تىفكرن ۋە لە چەۋتى دەست ھەلگىرن... (ئاسەۋارى خەشم ۋە قىنى خۇ ئاشكرا ۋە پۈنە لەسەريان)..

(۵) ئەۋ بەسەر ھات ۋە روداۋانە ھىكمەت ۋە پەندى ئامۇزگارى نۇرى تىدايە ، بەلام بۇ خەلكانى ئاپۇخت ۋە بى دىن ۋە خراپ ھەموى ئەۋ بىدار كۈندەۋانە بى سۈدە .

(۶) جا تۇ ئەۋى محمد ﷺ گۈي مەدە بەۋ ئاپاكانە ، چۈنكى پۇژىك دىت كە بانگ بىژىك بانگ دەكات لەسەر جەم ئەۋ خەلگە تا ئامادەبن بۇ لىپرسىنەۋە لە بارو دۇخىكى نۇر ئاخۇش ۋە ئالەبارو سامناكدا ...

(۷) خۇا نەناسان لەۋ پۇژەدا چاۋيان شۇپەۋ شەرمەزارن لە ناخى زەۋىيەۋە پۇل پۇل دىنە دەرەۋە ۋەك لىشاۋى كۈللەي بى شۇمار بلاۋ دەبنەۋەۋە روكارى زەۋى دادەپۇشن.

(٨) ئەوسا بە دەنگی بەرز بانگیان دەکړیت ، ئەوانیش زۆر بە پەلەو شپېزبیهوه بە دەم بانگهێشتی کۆکردنەوهیانەوه دەچن ، کافر و خوا نەناسان بە یەکتەر دەلێن : وا دیاره ئەمڕۆ پۆژیکى زۆر دژوارو سەخت ە سامناکه !! (ئەمڕۆ ئەو رۆژیه که پیغه مەبران و باوەرداران باسیان دەکرد ، بەلام ئێمه گالته مان پێیان دەهات و باوەرمان پێی نەبوو) .

* * *

بەراستی سورەتەکه بەسەرەتایەکی سەرنج راکێش دەست پێدەکات ، رووداویکی گەردوونی گەوره روودەدات ، پێشەکییەکه بۆ پێشەتایکی زۆر گەوره که بەراورد ناکرێت لەگەڵ ئەو پێشەتای پێشوویدا چونکه قیامت نزیکە و مانگ لەت بووه ، بەراستی پێشەکی هەواییکی سامناکه ..

دیاره عەرەبەکانی ئەو سەردەمە ئەو موعجیزەیان بینیوه ، ماوەتەرە رووداوه گەوره که پێش بێت .

روایاتی زۆر و ھەمەجۆریش ھەیە دەربارەی موعجیزەی لەت بوونی مانگ . ھەرچەندە بوونی مانگ خۆی موعجیزەیه که « قەبارەى ، سوپانەرەى بە دەورى زەویدا بەشیوەیهکی رێک و پێک بە (٢٩.٥) رۆژ شیوازی ، سروشتی ، ھەروھا خولانەوه و دانانی بەو شیوەیه لە بۆشایی ئاسماندا ، جگە لەوه ئەم زەوی یە ، ئەم خۆره ، ئەم سەد ملیۆن گەلەئەستێرە و کاکیشانەى که ئاسمانی تەنیوه و ھەریکەیان ملیارەھا ئەستێرە و ھەسارەى لەخۆ گرتووه ، ھەموو ئەوانە موعجیزەن و زانیانی گەردوون ناسی ھەپەساندووه ، دەلێن : بەدیھێنەری ئەم گەردوونە و ئەم ھەموو دروستکراوه سەپرو سەمەرانی ھیچ جۆره گومانێکی

نەھىشتۈتەۋە كە زاتىكى زۆر زانا ۋ زۆر بەتوانا ۋ زۆر دانايە، دەستەلاتى بىئ سنوور ۋ رەھايە، گەر بە چاۋىش بە دىدارى شاد بىن ئيمان ۋ باۋەرمان پىيى ھەر ۋەكو ئىستايە ۋ زياتر ئابىت!!

شاينى باسە كۆتا پەيامى خۋاى گەرە بۇ مۇقايەتى زۆر گىرىكى بە موعجىزە ماددىەكان نەداۋە، ئەۋەندەى كە ھەۋلى داۋە لەرىگەى قورئانەۋە ۋەكو پەيامىكى گىشتى بۇ خويندەۋارو نەخويندەۋار زانا ۋ ھەستا ۋ كرىكارو جوتيارو ھەموو چىن ۋ تويزەكانى كۆمەل كە بىر بىكەنەۋە لە خودى قورئان؛ لە داپشتى، ۋە لەرىگەى ئەۋىشەۋە سەرنجى كىتېبى گەرە ۋ كراۋە ۋ زەبەلاھى گەردوون بدەن ۋ لە رىگەى زانستەۋە بەدېھنەرى بناسن ۋ بېپەرستى ۋ پەپرەۋى لە فەرمانەكانى بىكەن.

موعجىزەكانى رابوردو بۇ كاتىكى ديارىكراۋ كۆمەل خەلكى ديارىكراۋ بوۋە، بەلا موعجىزە بەردەۋامەكان كە لەسەر زەۋىدا بەدى دەكرىن جىھانى مۇۋە بالئندەۋ ئازەل ۋ مادە ۋ مېژوۋ رەك ۋ ... تد . كە لە ژمارە نايەن، ھەرەھا كە لە خۇرو مانگو ئەستىرە ۋ گەردووندا زانست ئەندازەيەكى بۇ باس كىردووين ، ھەمىشە ۋ بەردەۋام بۇ كەسانى كە سەرنج بدەن وتىفكرىن ۋ بىر بىكەنەۋە نومايان ۋ ئاشكران.

لەبەر ئەۋە گەر بە دل سەرنجى ھەر دروستكراۋىك بدەين ھەتا ئەۋەش كە مۇۋە دۋاى ھەزاران تاقىكرىدەۋە ۋ بەشدارى ھەزاران زانا ۋ پىسپۇرۇ ئەندازىار دروستى دەكات، ئەۋەش ھەر دەستى قودرەت ۋ تواناى خۋاى گەرەى تىندا بەدى دەكەين، ھەر لە قېۋكە زەبەلاھەكانەۋە، بىگرە تا كەشتى ئاسمانى ۋ دەرگا

ئەلکترۆنیە پێچیدەکان، هەتا کەرەستەکانی ناو مأل و شوێنە گشتی یەکان، هەر هەمووی بەلگەن لەسەر بوونی خواوەندی جوانکار و دروستکار .. چونکە مڕۆفە خۆی؛ خۆی دروست نەکردووە، پاشان کەرەستە خواوەکان، کائزا هەمەجۆرەکان، زەوی و ئارو هەوا و هەموو پێداویستیەکان، هەر هەمووی بەخششی خۆی بەخشندەن، تا ئەم مڕۆفە بیناسنیت و سوپاسگوزار بیت و لە چاکە و خێردا بەکاریان بینێ.

گەر سەرنج بدەین جوانیەکان تیکەلن لەگەڵ داھینانە سەرسۆپھینەرەکاندا ناخ و دل و دەروون دەهەژنن و ئیمان دەجوشتن بەشیئەیی و بە قولی قەناعەت دەکەین کە پەرورەدگاریکی تەواو جوانکار و کاربەجئ ھەیە لە پشتی هەموو دروستکار و ھەمانە.

جا لە سەرھەتای ئەم سورەتەدا ئاماژە بە نزیکبوونەو و بەرپابوونی قیامەت دەکات و لەت بوونی مانگیش دەکا بە یەکی لە نیشانەکانی کە دئی مڕۆفە رادەوشینێ، کاتی کە ھەست دەکات وا قیامەت بەرپۆھێو بەردەوام لئی نزیک دەبێتەو، وە بیردەکاتەو لە لەتبوونی مانگ کە روویداو، ئینجا بیردەکاتەو لەو گۆرانکاریە گەردوونیانە کە روودەدەن، ھەرۆھا دەبن ئەو کەسانە کە ئەو دیمەنەیان بینیو، چەند سەرسام بووبن.

پێغەمبەریش (ﷺ) ھەموویەتی (بعثتُ انا و الساعة کھاتین) .. واتە : رەوانەکردنی من و بەرپابوونی قیامەت وەکو ئەم دوانە وایە، پەنجە ی شایەتەمان و ناوەرپاستی بەیەکەو جوت کردووە ..

جا كاتى پىغەمبەر (ﷺ) پىش پتر له (۱۴۳۷) سال ئەمەى فەرموۋىتى ديارە ئىمە
له دواى تىپەپوۋنى ئەو ماۋىيە پەيدا بوۋىن، دەپن چاك خۇمان ئامادە بگەين و
به (حلم و صبر)ى خۋاى گەورە خۇمان رەنچەرۇ ئەكەين..

زۆر ھەن كە سەرسەختن و سوۋىن لەسەر گومپرايى، لە ھەر شەكان ئاترسن و بە
ھىچ موعجىزە و بەلگەيەك باۋەپناكەن!

كاتى خۇى كافرەكانى بە ئاشكرا لەتبوۋنى مانگيان بىنىۋە قوپەيش رويان
رەچەر خاندورە و توۋيانە جادۋى ئى كردوۋىن، ھەمان گوڧتارى ئابەجىيان كە بە
قورئانيان وتورە گۋايە جادۋو، بەو رووداۋە سەرسۈپەنەرەش كە لەسەر داۋا

بىيانۋى خۇيان بە ويىستى خۋاى گەورە پىش ھاتورە، ھەمان شتيان وتورە!!
چۈنكە ئايەتەكانى قورئان لە ژيانى پىغەمبەردا بەردەوام و ئاۋ بەئاۋ نازل بوۋە،
ئەو ئاھالىانە وتوۋيانە: ئەمە جادۋويەكى بەردەوامە!! بىريان نەدەكردەۋە و بە
دل گۈى بىيىستى نەدەبوۋن و لايەكيان بەلاى بەلگە بەھىزەكاندا نەدەكردەۋە!!
بەروايان بە ھىچ شتەك نەدەكرد لەۋەى كە قورئان ئامازەى بۇ دەكات و باسى
دەفەرموۋىت ..

شۋىن ئارەزوۋەكانيان دەكەۋتن و ھىچ بەلگەيەكيان پى نەبوۋ، كەروكاس بوۋن
لە ئاستى ئەم ھەموو بەلگانەدا كە دەۋرى داۋن - ھەرۋەكو ئىستا چۇن ئەم
ھەموو داھىئانە لە بوارى تەكنۆلۇژيادا بە ئازايەتى و زانستى مۇۋى دەزانن، پىر
ناكەنەۋە لەۋ زاتەى كە مۇۋەككەن بەدى ھىناۋە ھەرچى پىداۋيىستى يە بۇى
دايىن كردوۋن و ھەر خۇيشى تواناى فېرېۋونى پىبەخشيون .. -

دیارە خواى گەورە ھەموو شتێكى لەم بونەوەرە گەورە و فراوانەدا لە جینگەى خۆیدا داناو، مەگەر خواى گەورە بیهوێت جێ گۆرکێیان پێ بکات یان لای بیات، یاخود لەناوی بیات، ھەرەھا دروستبوونی ئەم گەردوونە لەسەر بناغەى ھەزو ئارەزوو، یان رێکەوت نەبوو، بەلکو بە نەخشە و پلانێكى تۆکمە لەلایەن زاتێكى تەواو زاناو بەتواناو بەدى ھاتوو ..

مرۆفە ھەست دەکات ، ھەموو دروستکراوانى دەورووبەرى مەحکەم و تۆکمەن و ھەموو شتێک لە جینگە و رێگەى خۆیدا دانراون، رێکوپێکى و تۆکمەى لە ھەموو شتێکدا نومایانە، لە سوپانەوێ زەوى لە بۆشاییدا بەدەورى خۆیدا، وە بەدەورى خۆدا، لەگەڵ خۆر و کۆمەڵەى خۆدا .. سوپانەوێ مانگ بە دەورى زەویدا، ھەرەھا یاساکانى ژيان لەسەر زەویدا لە جیھانى مرۆفە و ئازەل و روھدا، بەلکو لە ئەندامەکانى جەستەى ھەر دروستکراوێکدا، کە ھیچ مرۆفێک جورئەتى نەکردوو و نایشیكات کە خۆى توانیبێتى یان دەتوانێت بەشێكى بچوک لە جەستەى خۆى دروست بکات ..

بەلام بەداخو مرۆفەکان ھەموو ئەم شتە دەبینن و دەیزانن، تا زانست پێش بکەوێت زیاتر دەستى قودرەتى خواى خۆى نومایان دەکات - زانایانى گەردوونناسى بە تایبەتى و زانایانى بواریکانى تر بە گشتى بەوپەرى ملکەچى و سۆزەو لەو بەدیھینەرە دەستەلاتدار و جوانکار و دروستکارە دەدوین، کەچى خەلکانێكى تر کە زانیارییەکی کەم و سنوورداریان ھەیە ئینکاری دەکەن ، یان خۆیان لە باسى دەستى قودرەتى ئەو زاتە ھەلەدەبوێرن - دەبینن زۆربەى ئەو خەلکە سەرگەردانن، ستمەکارن ، ئارەزووھەلیان دەپەڕێنن، لە کۆکردنەوێ سامان تێرناخۆن، بەتایبەت کە رێژەیکە دەستەلاتیان ھەبێ !! -

بەمەرجێ ئەم قورئانەدا باسی گەردوونی زۆر تێدا کراوە، هەروها باسی خەلکانی یاخی و بیباوەر زۆر هاتووە، ئە خۆی گەورە پێغه مەبەرائی رێزداری بۆ رهوانە کردوون، سەله‌ها مۆلەت دراون، سەرەنجام خۆی گەورە پێغه مەبران و باوەردارانی رزگار کردووە و تاوانبارانی لەناو بردووە.

- بەلکو لە سەردەمی خۆیشیاندا سەمەکار و مله‌په‌کان دەبینن کە چۆن گەلان و میلله‌تان لێیان راده‌په‌ن، یاخود بە شینوازیکی توند لە ئاویان دەبەن، یاخود کورسی و کۆشک و تەلارەکانیان پێچیندێلن!!

سەیره!! سەمەکارانی دواتر دانا چله‌کێن، بیرناکەنەوه، دلایان داخراوه، بێدار نابنەوه ..

لەپراستیدا ئیمان و باوەری رێکوپێک بەخششی خۆی گەورەیه بۆ مرۆف ١١
بەجوانی بەرچاوی روون دەکاتەوه ..

جا کاتی کە هیچ شتێک سودی نیه و ئەوانه هەر تێنافکرن و تێناگەن، خۆی گەورە دارا له پێغه مەبەر (ﷺ) دەکات کە وازیان ئی بێنێ بۆ ئەو رۆژهی کە به‌رپه‌وه‌یه‌ و لەت بوونی مانگ نیشانه‌ی نزیک بوونه‌وه‌یه‌تی .. !!

دیاردە‌ی لەت بوونی مانگ دیمەنێکی سەرسوڕه‌ینەر بووه لە کاتی خۆیدا، سایه‌ی ئەو توندی یه لەم سورەتەدا نومایانە، بەتایبەت کە مانگ لەت بووه وەکو ئاگادار کردنە‌وه‌یه‌ک کە به‌رپا‌بوونی قیامەت نزیکه - ئەل‌بەت ئەو نزیک‌ی یه بە تەمەنی کورتی مرۆفە‌کان ناپیورێ، هەر ئەوه‌نده‌یه کە ئێمه‌ دلنایابین کە تێپه‌ر‌بوونی هەر رۆژ و هەر حەفته و هەر مانگ و هەر سالێک له‌و دەرەنجامه‌ نزیکمان دەکاتەوه - .

جا بیربکەرەوه له‌و خەلکه‌ بێ شوماره‌ی کە له‌ توویی خاکدا وون بوون کاتی کە نوو ده‌کری به‌ ده‌زگای (صور) دا هەموویان له‌ یه‌ك کاتدا وەکو کولله‌ بێنه

ده‌روه، نه‌لبه‌ت زوربه‌ی زۆریان جگه له باوه‌پداران چاویان شو‌په و زه‌لیلی و ریسواییان پێوه دیاره ، له سامناکی ئه‌و رۆژه و له به‌ده‌مه‌وه چوونی ئه‌و ده‌نگه‌ی که داوی گردبوونه‌وه‌ی به‌په‌له‌یان ئی ده‌کات، هه‌ر بۆیه کافران به‌یه‌کدی ده‌لێن، وادیاره ئه‌م‌رۆ رۆژێکی سه‌خته ، ئه‌م‌رۆ ئیتر هه‌موومان گیرده‌خوین ، دیاره به‌ ته‌واوه‌تی هه‌ست ده‌که‌ن که بارودۆخیکی سامناک ده‌وری داو.

* * *

پاشان داوی ئه‌و چه‌پکه ئایه‌ته توندو سامناکه ، داوی باسی لێقه‌ومانی بی باوه‌ران له قیامه‌تدا دێته سه‌ر باسی ئه‌و به‌لا و نه‌گه‌تیانه‌ی که له دنیا‌دا پێش قیامت ها‌توو به‌سه‌ر بی‌باوه‌پاندا .. سه‌ره‌تا به‌ باسی قه‌ومی نوح ده‌ست پێده‌کات :

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ مُّكَلِّبُوا عِلْمًا وَقَالُوا بِجُنُودٍ رَّاٰ زُجْرَ ۝٩ فَنَدَا رَبُّهُ اَنِّیْ مَقْلُوْبٌ فَانصُرْ ۝١٠ فَفَتَحْنَا اَنْزِلَ السَّمَاءُ بِمَاءٍ مُّثَرٍ ۝١١ وَفَجَّرْنَا الْاَرْضَ عُيُوْا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلٰی اَمْرِ رَبِّهٖ ۝١٢ وَحَمَلْنَاهُ عَلٰی الْوُجِ وَنُمْرُ ۝١٣ بَحْرِیْ بِاَمْرِنَا جَرَّاهُ لَیْسَ كَانَ کُفْرًا ۝١٤ وَلَقَدْ رَكْنَهَا مَابَہٗ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ۝١٥ فَکَیْفَ کَانَ عَلَیْهِ وَنَّذِرٍ ۝١٦ وَلَقَدْ یَسِّرْنَا الْفُرْاٰنَ لِلذِّکْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ۝١٧﴾

(٩) پێش ئه‌م خه‌لکه بی‌دینه ، خوا نه‌ناسه‌کانی قه‌ومی نوح یش به‌روایان به‌ نوح پێغه‌مبه‌ر نه‌کردو په‌یامی ئه‌و به‌نده چاکه‌ی ئیبه‌یان به‌ ناراسات نا‌وزده کردو وتیان: شیته!! زۆریش نا‌زارو ئه‌شکه‌نجه‌یان داو سوکا‌یه‌تیان پێ کردو پیا‌یدا هه‌لشا‌خان.

(۱۰) (ئەویش دواى ۹۵۰ سال لە بانگەوازو ژيان لە گەلياندا) پۇژىكى ھاناو ھاوارى بۇ پەرەردىگارى بردو وتى: خوايە گيان ئىتر من شىكستم خواردووه ، مەگەر ھەر خۆت سەرکەوتنم پى بېخىشت.

(۱۱) ئەوسا ئىتر ئىمەش دەروازەکانى ئاسمانمان کردووه ھاوپى لەگەن بارانىكى لىزمە و خوڤەمدا...

(۱۲) ھەمو سەر زەوىشمان کردە کانياوو لە ھەموو شوئىنکەرە ئاو ھەلقولا ، ئاوى ئاسمان و زەوى يەکیانگرت بە ويست و ئىرادەيەك کە پىشتەر نەخشەى بۇ کىشرايوو.

(۱۳) ئەوسا ئىتر ئىمە نوح و ئيماندارانمان لەسەر چەند تەختەو بزمارىک ھەنگرت...!! کە مەبەست کەشتىەکەيە.

(۱۴) پاشان کەشتىەکە لە ژيەر چاودىرى ئىمەدا بەسەر ئەو توفان و زىيانەرە کەشتى دەکرد... ئا بەر شىوہيە ئىمە سەرکەوتنمان پىبەخشى کاتىک کە ئەو ھەموو ماوه دووروو درىژە درايەتى کرا و بېرواى پى نەکرا).

(۱۵) لە راستیدا ئىمە دەنگ و باسى ئاسەوارى ئەو پوداوەمان ھىشتەرە لە مینژودا ، تا بېيتە بەلگەو پەندو ئامۇزگارى بۇ ھەموو نەوہکان ، تا بېينن و دەرکەوئت کە: ئايا خەلکى پەندو ئامۇزگارى وەرەگرن؟! لە تۆلەى ئىمە دەرترسن؟! يىردەکەنەوہ؟! تىدەفکرن!؟

(۱۶) سەرنج بەن و تىفکرن چۆن بوو سزاو تۆلەو خەشم و قىنى من لەو ياخى بوانە!!
(۱۷) جا ئىتر ئىمە ئەم قورئانەمان ئاسان کردووه بۇ تىگەيشتن و تىپرامان و پەندو ئامۇزگارى وەرگرتن ، باشە ئايا خەلکانىک ھەن کە دەرکى حەقىقەت و راستىەکان بکەن؟! پەندو ئامۇزگارى وەرگرن!؟

بەئى پىش ئەم بى دىن و موشرىكانەى ئىستا قەومى (نوح) يش باوەريان بەو كەسايەتە دلسۆز راستگۆيە نەکرد، بەلكو تۆمەتى شىتيان دايە پالى ، زۆر پيايدا هەلشاخان و پيلانيان دژى چنى و سوکايەتى زۆريان پىکرد و ئازارى زۆريان دا لە ماوەى نۆسەد و پەنجا سالد، هەروەکو ئىستا قوڤەيش بە محمدى دلسۆز و راستگۆ دەلێن (ﷺ)، گالتەى پى دەمەن و ئازارى دەدەن و پيايدا هەلدەشاخين .. لە باتى ئەوەى بىرەكەنەو و تىفكرن، (نوح - عليه السلام) دواى ئەو ماوە زۆرە هانای بۆ پەروردگارى برد، ئەو پەروردگارى كە ئەركى گەياندنى ئەو پەيامە بە نرخەى پىسپاردبوو، سكالای كرد و فەرمووى پەروردگار (ئىتر من شكستم خواردوو و داوا لە تۆى بالادەست دەكەم كە سەرکەوتنم پى ببەخشيت ..

چونكە ئىتر توانام نەماو، هەولەكانم بە بنبەست گەيشتوو، هينم ئى براو، شكستم خواردوو، داواكارم كە زاتى خۆت بارودوخەكە يەكلایى بكەيتەو» بانگەوازەكەت سەرخەيت هەق و بەرنامەكەت پىرۆز بكەيت، پەيام پەيامى خۆتە، بانگەواز بانگەوازی خۆتە، ئىتر رۆلى من كۆتايى ماتوو!!

جا هەر كە ئەو وشە پىرۆزانە لە زارى پىغەمبەر (نوح - عليه السلام) دەردەچىت وە تەواوکردنى كارەكە دەداتە دەست خواوەندى بالادەست و خەشەگىر لە ستمكاران، ئەو زاتە فەرمان دەدات بە گەردوون - بە تايبەت ئەو بەشەى كە پەيوەندى بە زەوى يەوە هەيە - كە دەروازەكانى ئاسمان بكاتەو هاپرئى لەگەل بارانیكى خۆرەمدا ، هەموو زەوىش دەتەقینیتەو و دەيكاتە كانیاو، ئاو لە هەموو شوینىكەو هەلدەقولئ، ئاوى ئاسمان و زەوى بەيەك دەگەن بە شىوازىك كە پىشتەر نەخشەى بۆ كىشراوو.. بەراستى ئەو رووداوە جولانەو یەكە

گەردوونی زەبەلاح بوو ، قورئان بە وشەیی تایبەت و هەلبەرزاردە وینای دەکات ..
سەرەتا وا هەست دەکەیت کە خۆی پەرورەدگار! بەو هەموو شکۆمەندی یەو
کە هەبەتی خۆی دەروازەی ئاسمان دەکاتەرە تا بارانیکی ژۆر و خۆرەم
ببارینن، هەروەها هەر خۆشی زەوی دەکاتە کانیاو و لە هەموو شوێنیکەرە ناو
هەلدەقولیت، نیتەر ناوی ئاسمان و زەوی یەکدەگرن بە ویست و بپیری خۆی
گەرە ، هەموو بونەوەر ملکەچە و فەرمان ئەنجام دەدات ..

جا ئەو کاتەی کە ئەوبارانە بئ وینەبە بو بە زریانیک کە هەموو شوێنیک
داپۆشی و گرمە و ئالەیی دەهات، هەموو رووی زەوی گرتەو ئەو پیس و
پۆخلیبەیی کە بەشیک لە رووکاری زەوی داپۆشیووی رای مائی، چونکە نیتەر بە
(نوح پیغەمبەر - علیه السلام) نەدەکرا، هیچ چارەبەکی نەما ، ئەو کات ئەو
دەستە پەر لە سوۆزو میهرە فریای پیغەمبەرەکی و شوێنکەوتووانی کەوت و
بەپریزەو ئەژێر چاودیری خوادا رزگاری کردن لەسەر ئەو کەشتیەیی کە (نوح -
عليه السلام) لەژێر چاودیری خۆیدا کاتی خۆی دروستی کردبوو، هەرچی
کافرو ستمکارو بئ دین و بت پەرستیک هەبوو هەمووی رامائی و بووبە
پاداشتیک بۆیان!! یاخود تۆلەبەک لییان ..

دەبا نیتەر هەر گالتە بکەن و هەر باوەڕی پێ نەکەن ..
هەروەها ئەم نایەتانه ئەوەش دەردەخات کە ئەوەی بۆ خوا گونجاو و بۆ خوا
صولحاو و بۆلای خوا بانگەوازی دەکات، چ زاتیکیی دەستەلاندەر پشٹیوانیەتی،
بە تایبەت کاتی کە هەست دەکات شکستی خواردوو و دەستەلاتی شەپرو
نەفامی بە ئارەزووی خۆیان تەراتین دەکەن لەسەر زەوی خوادا و هیچ حسابیک
بۆ ئەو زاتە ناکەن !!

بەراستی ئیماندار دەبێ دُنیا بێ کە هیزە گەردوونیەکان ئامادەییە هاوکاری بکات و سەری بخات، خۆی گەورەش بە دەسلاتی بێ سنور و رەهای لە پەشتی هەموو هیزەکانەوهیە.

جا کاتی قورئان ئەو دیمەنە بە زیندووییەتی دەخاتە پوو، لە هەمان کاتدا روودەکاتە خۆینەران و گوێ بیستانی قورئان لە هەموو زەمان وزەمینکدا، کە ئەو بەلگە و نیشانەیە کە لە نیشانەکانی دەسلاتی رەهای خۆی پەروردگار، ئایا کەس هەیه پیری ئی بکاتەوه، دەرس و پەندو ئامۆزگاری ئی وەرگیرێت؟! پاشان پرسیاریش دەکات و دەفەرموێت : بیرکەنەوه، چۆن بوو سزاو تۆلەیی من، چۆن هەرەشەکانم دوای ماوێک ئەنجامدا؟!

بەلام سەیرە، قورئانە لەبەر دەستدایە ، ئاسان دەست دەکەوێت، تێگەشتن لێی ئاسانە، جینگە سەرنج و تێزامانە، راستگوویی و ئاسانی تێدا نومایانە، لەگەڵ فێرەتدا یەک دەگیرێتەوه، سڕوشتی مڕۆف – گەر بە دل گوێ بیستی بیت – دەهەژێنی، ئەینی و شتە سەیر و سەرنج راکێشەکانی تەواو نابن، بە هۆی زۆری خوێندنەوه و دەورکردنەوهی هەرگیز لە ئیماندار نابێزێت، هەر کات بە دل دەور بکێتەوه تۆیشووی تازەیی ئی وەرەگیرێت، هەتا مڕۆفی باوەردار لە خزمەتیا بیت ، زیاتر هۆگری دەبیت و پینی ئاسوودەیی، چونکە خۆی گەورە خۆی دەفەرموێت : ئێمە قورئانمان ئاسان کردووه، تا مڕۆفەکان یاداو مری ئی وەرگیرن و سوودی ئی ببینن و خیری هەردوو جیهانیان دەست بکەوێت ...

﴿وَلَقَدْ بَرَأَ الْإِنْسَانَ لِلْذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ۝١٧﴾

شایانی باسە ئەم دوو ئایەتە دوای بەسەرھاتی هەموو قەومە پێشووکان دووبارە دەبێتەوه ، هەموو جارێکیش بۆ ئەوێە کە دلەکان بێدار بکاتەوه.

تەفکەر، دواى ئەوەى هەموو جارێک ئەلقەیک لە سزا بە ئازار و ئیشانە یەخەى
قەومە پێشووکانى گرتوووە کاتى رێبازى کوفرو ستم و بى دینى ۱
ناپوختییان گرتۆتە بەر ..

لە راستیدا ئەو ژمارە کەمە لە ئیمانداران لە شۆینکەوتوانى نوح - سلایى خواى
لى بێت - کە هەندى رىوايات دەلى دوانزە کەس بوون بەرەمى رەنجى
بانگەوازى نوح بوون لە ماوەى هەزار سال پەنجا سال کەمدا - واتە ۹۵۰ سال -
هەروەکو تاکە سەرچاوەى راست و دروستى دلتیابەخش ئاماژەى بۆ کردووە .
بێگومان ئەو ژمارەیه بەرەمى ئەو تەمەنە درێژە و ئەو هەولە گەورەیه بووە ،
هەر بۆیه شایستەى ئەو بوون کە خواى گەورە یاسا گەردوونیهکانیان بۆ
بگۆڕیت ، وە ئەو زریان ۱ تۆفانە بەرپا بکات کە هەموو شت و هەموو زیندە و مران
لە ئاوەدانیهکانى ئەو سەردەمە لەسەر زهویدا داپۆشیت . لە هەمان کاتدا ئەو
ژمارە کەمە بکاتە نیشتهجى لەسەر زهویدا و بیکاتە بنەتۆر بۆ ئاوەدانى ۱ جى
نشینى سەر لە نوێ ..

بێگومان ئەوە روداوێكى زۆر گرتو و گەورە و مەزن بوو لە راستیدا کاتى کە
دەبینى پێشەنگى کاروانى ئىسلامیەت و دیندارى سەرى هەلداوە ۱ نەفامى بە
هەموو توانایەرە لە هەموو سەرزەویدا دژایەتى دەکات ، لە هەمان کاتدا هەست
بە غەریبى و نامۆیى دەکات لە نێو نەفاماندا ، هەروە ۱ روبەرۆى ئەشکەنجە ۱
ئازار ۱ مەینەتى و دەرپەدەرى و لەناوێردن دەبێتەو .. لە راستیدا ئەو
پێشەنگە دەبێ زۆر هەلۆستە بکات لە بەرامبەر ئەو پێشەهات و روداوە گەورە و
گرتگانهو ، لە بەرامبەر ئەو ئاماژانەى کە شایستەى ئەوەن کە ئیماندار لە
بەرامبەرێانەو زۆر تەفکەریت و بیریان لى بکاتەو .

بىگومان بولۇپ ئىماندار لەسر زەويدا شىتېكى زۆر مەزىن و گەورە و بەنرخە
لای خۇاى گەورە و شىكۆمەند .. شىتېكە كە شايستەيە ئەر زاتە ھەرچى دام و
دەزگای نەفامىيە لە ناوى بەرپىت، بە سەر زەمىن و ئاودەدانىيەكانەو، بە دام و
دەزگا و كارخانەكانىيەو، بە ھەموو ھىز و توانا لوجىستىيەكانىيەو، لە ھەمان
كاتدا ئەر رېزدارانە شايستەن كە خۇاى گەورە بەرەكەت بىخاتە ئىتوانىيەو و
چاودىريان بىكات ھەتا بە سەلامەتى بىمىنەو و رىزگارىيان بىت و سەر لە نوئى
بىبنە ھۆكارى ئاودەدان كۆرەنەوئى زەوى .

بیگومان (نوح) - سلاری خوی لی بیت - له ژیر چاودیږی و ریښی و نیگای
خوایی دا، که به فرمانی خوا دهستی کرد به دوست کردنی که شتی که ،
ههروه خوی فرهویه تی:

﴿وَأَصْنَعُ الْفُلَ كَإِمْثَانٍ لَّرَحْمَتِنَا وَلَا تَغْطِبُنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾﴾ هود

واته: دهست بکه به دروست کردنی که شتی که له ژیر چاودیری و نیگای نیمه دا، کاتی که زریانه که بهرپا بوو تو دهرباره ی ئه وانه ی که سته میان ده کړه داوای هیچ لی مه که چونکه به راستی ئه وانه له زریانه که دا نو قوم کړاون !!

به لی: کاتی که خه لکه که نازار و نه شکه نجه و بوختانیان بو نوح زیادی کړه ، دهستی کړه پاپانه وه و رو به پوره دگاری وتی ، هره کو خوی گوره له سوره تی (القلم) دا یاسی ده فرموت :

﴿كَذَّبْتُمْ قَوْمٌ نُّوحٍ فَاكْتَبُوا عِبَادًا وَقَالُوا لَا تَحْنُوا وَازْدَجِرْ ۝١﴾ فَاكْتَبُوا عِبَادًا مَّغْلُوبَاتٍ فَاتَّصِرْ ۝٢﴾

واقعہ: پیش قدم موشریکانہ ، قہومی نوح یس باوہریان بہ پیامہ کی نہ کرد و بہ یامی بہندہ ی ئیمہ یان بہ راست نہ زانی و وتیان : کا برایہ کی شنتہ زور

سهرزه‌نشت کراو سوکایه‌تی پیکرا .. شه‌یش هانا و هاواری بۆ په‌روه‌ردگاری
برد و تی: خوایه گیان به‌راستی من ئیتیر شکستم خواردوه و داواکارم
سهرکه‌وتنم پێ ببه‌خشیت.

جا ئەوه بوو کاتێ نوح هانای برد بۆ په‌روه‌ردگاری و به‌ناشکرا و تی (من نیتیر
شکستم خواردوه) له هه‌مان کاتدا داوای لیکرد که (سهرکه‌وتنی پێ
ببه‌خشیت) ، دیاره که ئەوه خوای گه‌وره‌یه و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی شکستی خواردوه
!! ئەو کاته ئیتیر خوای گه‌وره هیزه گه‌ردونیه‌کانی خسته گه‌ر ، تا له خزمه‌ت
به‌نده‌ی شکست خواردویدا بێت.

جا کاتێ که نوح په‌نای برد بۆ په‌روه‌ردگاری و رایگه‌یاند که ((شکستی
خواردوه)) وه داوای لیکرد که ((سهرکه‌وتنی پێ ببه‌خشیت)) ئیتیر ئەو خوایه
و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی شکستی خواردوه !! ئەو کاته ئیتیر خوای گه‌وره هیزه
گه‌ردونیه زه‌به‌لاحه‌کانی بۆ خسته کار ، تا له خزمه‌ت به‌نده‌ی شکست
خواردویدا بن : ﴿ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُّثِيرٍ ۝ وَجَعَلْنَا الْأَرْضَ عُجْرًا فَالْتَمَسَ الْإِنْسَانُ أَوْرَاقَهُ ﴾
مُؤَرَّ ۷ ﴿

واته: ئەو کاته ئێمه یه‌کسهر دهرواجه‌کانی ئاسمانمان کردوه هاوێی له‌گه‌ل
لێزمه بارانی خوێه‌دا، وه زه‌ه‌یشمان کرد کانیای هه‌لقولای خوێه‌م، ئەوسا
ئاوه‌کان یه‌کیان گرت به‌ فه‌رمانیک که به‌ راستی بیریاری له‌سهر درابوو، خوای
گه‌وره نه‌خشه‌ی بۆ کێشابوو، ئا له‌و کاته‌ی که ئەو هیزه زه‌به‌لاحانه ده‌ست
به‌کار بوون له‌ سهر ئەو ئاسته گه‌ردونیه سه‌یرو سامناکه، خوای گه‌وره به‌ زاتی
پایه‌دارو به‌رز و بلند و شکۆمه‌ندی خۆی له‌گه‌ل به‌نده‌ی شکست خواردوی
خویدا بوو :

﴿وَعَلَتْ لَكُنَّ الْوَجَّ وَدُمِرَ ۝١٢ تَجَرَّى بِأَعْيُنِنَا جَزَاءُ لِمَن كَانَ كُفِرَ ۝١٣﴾

واته : ئیمه ئهومان هه لگرت له سهر چه د ته خته و بزماریک - که مه بهست که شتی به که به - وه له ژێر چاودیری ئیمه دا به زریان به که دا ها تو چۆی ده کرد ، بنگومان ئه به سهر ها ته تۆ له به که له کافر و خوانه ناسان کرایه وه .

ئا ئه مه ئه و دیمه ن و روداوه گه وه و گرنگ و سامنا که به که پێویسته پێشهنگی کاروانی بیداری نیسانی له هه موو شوینی و له هه موو سهردهم و کاتی که له بهردهمیدا هه لویسته بکات ، به تایبته ئه و کاته ی که دام و دهزگای نه فامی راوه دوی ده ئی یاخود له رواله تدا زاله به سهریدا .

ئه و پێشهنگ به بزانی که شایسته به که خوی گه وه هه ندی له هیزه گهردونه زه به لاهه کانی بۆ بخاته کار ، هه رجیش نه توفان و زریان بیته ، چونکه زریان و توفان شیوازیکن له شیوازه کانی هیز و دهسته لات ﴿وَمَا يَكُرُّ جُودُكَ إِلَّا هُوَ ۝١٤﴾ المدثر واته : سهر بازانی پهروه دگاری تو هه ر خوا خوی ده یانزانیته .

هه ر بۆیه ئه و پێشهنگ ته نه ها ئه وه ی له سه ره که به شیوازیکی تۆ که و ریک و پیک بهردهوام بیته له سه ر رێبار که ی ، وه بزانی که له کاتی پێویستدا ده بی هانا بۆ کێ بهریت ، هیز و یارمه تی له کێ داوا بکات، هه روه ها پێویسته خۆ گر و خۆ راگر بیته هه تا بهریری خوی گه وه ئه نه جام ده دریت، وه دلنیا بیته که خوا یارمه تیدر و به دهسته لات هه چ شتیکی لا ئه سته م نه له زه و و ئاسماندا ، وه یار و یاره وانی خۆی ئاداته ده ست دوژمنانی مه گه ر ماوه ی ئاماده کاری و تاقیکردنه وه ، جا هه رکات ئه و پێشهنگ ئه و ماوه یه ی تێپه راند ئه وه خوی گه وه له سه ر زه ویدا پێشهاتی گه وه و رودای گرنگی بۆ ده سازینیته ، وه ده ی کاته هۆکاری خیر و بهرکه ته - بۆ مروتایه تی - به و شیوازه ی که ده یه ریت .

بەلێ !! ۱۱ ئەمە خۆی له خۆیدا پەند و نامۆزگارییهکی گەردونی گەوره و گرنگە
 ھەر بۆیە هیچ ئیماندارێك بۆی نیە وا بێر بکاتووه که خوای گەوره دەست
 بەرداری دەبێت کاتی که پەرەنگاری نەفامی دەبێتووه، له حالیکدا ئەو پەيامی
 یەخفواناسی رادهگەیهنیت پەيامی تاک و تەنهایی پەرورەدگار باس دەکات ..
 ھەروەھا نابێت ھێز و تواناکانی خۆی بەراورد بکات لەگەڵ ھێز و توانای
 نەفاماندا و گومان ببات که خوای گەوره دەیداتە دەست ئەو ھێز و دەستەلاتانە
 ، لەکاتیکیدا ئەو بەندەییە بەتەمای بەدەست ھێنانی سەرکەوتنە لەلایەن خوای
 گەورەوه ، بە تاییبەت کاتی ھەست بە شکست دەکات و ناچار دەبێت که هانا و
 ھاوار ھەر بۆ ئەو زاتە بەریت و بلیت :

﴿أَنِّي مَقْلُوبٌ فَاثْبِرْ﴾ (١٢)

شایانی باسە لە روالەتدا ھێزەکان وەک یەک یان نزیک بە یەک نین، چونکە
 نەفامی ھێزێکی مادی زەبەلاحی ھەیە ، بەلام بانگخواز بۆ لای خوا پشت بە ھێز
 ۱ دەستەلاتی خوای گەوره دەبەستێت ، بێگومان ئەو زاتەش توانای ھەیە که
 ھەندێ لە ھێزە گەردونیەکان - ھەر کات بیهوێت و ھەر چۆن بیهوێت - بخاتە کار،
 ۲ که سادەترینی ئەو ھێزانە دام و دەزگای نەفامی رادەمالتی بە شیوازێك که ھەر
 بە خەیاڵیدا نەھا تیبێت !

جاری وا ھەیە ماوەی تاقیکردنەوێکە ۳ درێژە دەکێشێت چونکە ویستی خوای
 گەورە لەسەر .. ئەوەتە نوح له نیو قەومەکیدە ھەزار سال پەنجا سال کەم
 ماوەتەو پێش ئەوەی ئەو ساتەوختە بێت که خوای گەوره بریاری لەسەر
 داوه ، بە ھەرجێ بەرھەمی ئەو ماوە دوورو درێژە تەنھا دواژە ئیماندار بووه ..

بەلام ئەو ژمارە كەمە لە مەرقە باوەردارەكان بە پێوەرى خوايى شايستى
ئەو بوون كە ئەو هیزە زەبەلاحانەيان بۆ بخریتە كار، وە خەلكانى گومرا و
سەرگەردان مالىوران بكات و تيا بچن، لە هەمان كاتدا ئەو ژمارە كەمە لە
كەسايەتیه چاك و پاكەكان سەرلە نوێ ببەنەو بە هۆكارى ئاوەدان كردنەو
وونىشتەجى بوون لەسەر زەويدا .

لە راستیدا وەنەبى سەردەمى موعجيزە و سەراسیمەكان بەسەر چووینت ،
چونكە بەردەوام لە هەموو چركە ساتىكدا پيش دىن - بە ويستى بى سنورى
خوایى - بەلام ئەو خوايه شىوازی موعجيزەكان دەگۆریت ، بە شىوێهەك كە
بگونجى لەگەڵ واقیعى هەموو سەردەمىك و پێداويستیهكانى، جارى وا هیه ئەو
موعجيزانە ئەوەندە وردن ، هەندى لە هزر و بیر و هۆشەكان دەرکی ناكەن و لى
تىناگەن ، بەلام ئەوانەى كە پەيوەنديان بە خۆى گەرەوه هیه هەميشە دەستى
قودرەتى ئەو خوايه دەمین، وە هەست بە ئاسەوارى جوانى و قەشەنگى دەكەن.

جا نیتەر ئەوانەى كە رىباز و ریزەويان بۆلای خۆى گەرە گرتۆتە بەر با هەول
بدەن بە هەموو توانايان ئەركى سەرشانیان بە چاكى و تەواوى ئەنجام بدەن
پاشان بەرپەرى دلتارامى و دلتايى يەو دەرنجامى كار و هەولەكانیان بدەن
دەست خوا ، كاتىكىش كە هەست دەكەن شكستيان خواردوو بە روو بكەن
ئەو زاتەى كە سەرگەوتنى بەدەسته و دىت بە هانايانەو، با خويان بدەن
پەناى ئەو خوايه و داواى يارمەتى هەر لەو بكەن ، هەروەكو بەندەى چاك و
پاكى، (نوح) هانا و هاوارى بۆ برد و فرموى ﴿أَنْ مَّالُوبٌ قَاتَمِرٌ ۝﴾ پاشان با
چاوهرى بن كە خۆى گەرە بەم زوانە دەروى خىريان لى دەكاتەو .

بینگومان چاره‌پروانی ده‌رووی خیر له لایه‌ن خوای گه‌وره‌وه جوریکه له خواجه‌رستی ، نه‌وانیش له‌سەر نه‌و چاره‌پروانیه پاداشت ده‌درینه‌وه^۱ .
پاشان به‌سهره‌اتیکی میژوویی تر دیت :

﴿ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَيْهِمْ ۖ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ نَارًا سَاحِرًا فِي يَوْمٍ نَسِيٍّ ۝١٨﴾

النَّاسُ كَانَتْ لَهُمْ أَمْثَلُ نُحُلٍ مُّغْمِرٍ ۝١٩﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَيْهِمْ ۖ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ نَارًا سَاحِرًا فِي يَوْمٍ نَسِيٍّ ۝٢٠﴾

(۱۸) قومی عادیش بروایان به پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان نه‌کرد جا سه‌رنج بده‌و بزانه توله‌ی ئیمه چون بوو له و یاخی بوانه‌و چون کردومانن به په‌ندی زه‌مانه ؟!

(۱۹) ئیمه کاتی خو‌ی په‌شه‌باه‌یکی زور ساردی به‌هیزمان هه‌لک‌ره سه‌ریان له پوژگاریکه شو‌مدا (بۆ ماوه‌ی یه‌ک هه‌فته‌ی ته‌واو به‌ شه‌و و روژه‌کانیه‌وه ، نه‌و هیزه نادیاره ته‌فروتونای کردن و شارو شارو‌چکه‌ی کاول کردن) به‌لم دایپوشین) ...

(۲۰) خه‌لکی هه‌موی له بیخ ده‌ره‌یناو له پینی خستن و هه‌مویانی ته‌ختی زه‌وی کرد هه‌روه‌کو قه‌دی دارخورمای کلور و وشکه‌ل.

(۲۱) سه‌رنج بده‌ن و تیفکرن چون بوو سزاو توله‌و خه‌شم و قینی من له‌و یاخی بوانه!!

(۲۲) جا ئیتر ئیمه نه‌م قورئانه‌مان ئاسان کردووه بۆ تیگه‌یشتن و تیرامان و په‌ندو ئاموژگاری وه‌رگرتن ، باشه ئایا خه‌لکانیک هه‌ن که ده‌رکی حه‌قیقه‌ت و راستیه‌کان بکه‌ن؟! په‌ندو ئاموژگاری وه‌ریگرن؟!

^۱ نه‌م به‌شه‌ی دواپی له به‌سهره‌اتی (نوح) له سوره‌تی (هود) (سلو‌ی خویان لئ بیئت) وه‌رگیاره

ئەمە ئەلقەیی دوهمە و دیمەنی دوهمە کە دەریدەخات خوای گەرە دوای
لەناوبردنی قەومی نوح زۆر بە توندی سزای قەومی عادیشی داو، چونکە
ئەمانە باوەڕیان بە هیچ کام لە پیغەمبەران نەبوو، بۆیە خوای گەرە دەپرسن
بیربکەنەو و بزانن چۆن لەناوم بردون و کردومەنتە پەندی زەمانە، چونکە
قەومی عادیش بپروایان بە پیغەمبەرەکیان نەکرد، بۆیە جارێکی تر خوای گەرە
پرسیار دەکات لە خوێنەر و گوێ بیستانی قورئان تا بیربکەنەو چۆن ئەو زاتە
سزای دان و تۆلەیی ئی سەندن.. پاشان زاتیی خوئی روونی دەکاتەو :
رەشەبایەکی زۆر سارد و بەهیزی هەلکەردە سەریان، وشە قورئانی یەکە دەنگی
گرمە و توندی و تەزینی ئی دیت، لە رۆژگارێکی پڕلە سەختی و نەگەتیدا - ئەوان
زۆر شانازیان دەکرد بە هیزو توانا لێها توویانەو، کەچی خوای گەرە بە
هیزکی نادیار، بە جولەیی هەوا - رەگ و ریشەیی دەرھێنان هەروەکو دارخورمای
و شک دەیدان بە زەویدا.

لەپراستیدا دیمەنەکە ترسناک و سامناکە، بەهیزو توندە، خوای گەرە بیەوێت
هەوا دەجولێنێ و دەیکاتە یەکیک لە سەربازە گورج و گۆل و کاراکانی خوئی،
لەچوارچێوەی ئەو بەرنامەیەدا کە هەر خوئی بۆی دیاری کردووە - زانیان دەلێن
گەر خێراییکەیی بییته (٧٠٠ یان ٨٠٠) کم لە سەعاتیکدا، کام تاوهرەیی بەرزو
بڵندە لە رەگ و ریشە دەری دینێ!! ..

بێگومان خوای گەرە گەر بیەوێت هاوئاھەنگی دروست دەکات لەنیوان جولەیی
هەوا و وێران کردنی شارو کارخانە و دام و دەزگاکانی سەتمکاری لەسەر زەوی
یەکەیدا، هەرچەندە ئەفامان بە مۆلەت و حیل و پەلەنەکردنی ئەو زاتە غەپابوون

و وادهزانن تاسەر هەر ناوا بۆیان ده‌چینه سەر، هەر بۆیه‌ش قورنانه‌ش هه‌ر ده‌شەکان له‌سته‌مکارو بێدینه‌کان دووباره‌ ده‌کاته‌وه‌و دوپاتی ده‌کاته‌وه‌ ..

﴿ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ۝۳۷ نَقَالُوا أَإِذَا زَعَمْنَا بِنَارٍ أَنْ تَكُونِ الْآلِیْنِ حَسْبًا ۚ وَهُمْ عَلَىٰ الْآلِیْنِ كَافِرُونَ ۝۳۸ أَلَمْ نَجْعَلِ الْيَمَّ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ الْأَنْصَارِ ۝۳۹ سَمِعْتُمْ حَدَّ الْعَدُوِّ الْأَكْبَرِ ۝۴۰ إِنَّا مُرْسِلُوا الْقَافِیْنَهُ لَهُمْ فَارْجِعْهُمْ وَاعْلَمْ ۝۴۱ وَیَنْتَهِمُ أَنْ أَلَمَ فَنَسُوا بَیْنَهُمْ كُلَّ ذِی رُحُوٍّ فَخَسِرَ ۝۴۲ فَكَانُوا سَلَیْمًا فَعَلِمْنَاهُمْ نَعْمَ ۝۴۳ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابُ الْعَذِیْبِ ۝۴۴ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَیْهِمْ صَیْحَةً رَّجُومَةً فَكَانُوا كَهَشِیْبِ الرَّحِیْطِ ۝۴۵ وَلَقَدْ بَعَثْنَا الْأُمَمَ الْأُولَىٰ فَهَلْ مِنْ مُّكْذِبٍ ۝۴۶ ﴾

(٢٣) هۆزی (ثمود) یش هه‌موو بێدار کردنه‌وه‌و ناگادار کردنه‌وه‌یه‌کیان پشتگۆی

خست و به‌راستیان نه‌زانى و به‌روایان پێی نه‌بوو...

(٢٤) ئەو ده‌مبارو ناپوختانه‌و تیان: ئێمه‌ چۆن شوێنى تاکه‌ که‌سیک به‌کەوین ،

که‌ خۆمان چاکى ده‌ناسین!! ئێمه‌ ئەگەر به‌روا به‌ که‌سیکی واکه‌ین دیاره‌ که‌

گێل و شیت و گومرین!!

(٢٥) هه‌روه‌ها ده‌یانوت: که‌ی راسته‌ له‌ نێوان هه‌موماندا وه‌حی و نیگا بۆ ئەو

به‌وانه‌ بکړیت؟ نه‌خێر به‌روا ناکه‌ین ، چونکه‌ ئەو به‌ کابرایه‌کی زۆر درۆزن ۛ

خۆپه‌رست ده‌زانین ، دیاره‌ ئەو حه‌ز له‌ گه‌ره‌یی ده‌کات...!!

(٢٦) جا سه‌به‌ی ده‌زانن ۛ بۆیان ده‌رده‌که‌وێت که‌ کێ درۆزن و خۆپه‌رست و خۆ

به‌ گه‌ره‌زانه‌.

(٢٧) هه‌رچه‌نده‌ ئێمه‌ ئەو بیانه‌وه‌شمان بێرین ، کاتێ داواى وشتریکیان کرد که‌

له‌به‌رد بۆیان په‌یدا به‌کەین ، ئێمه‌ ده‌سته‌به‌جی بۆمان به‌دی هێنان و کردمان

به‌هۆی تاقیکردنه‌وه‌یان ، جا ئیتر تۆ ئەو - صالح - چاودێرییان به‌کو بزانه‌ چی

دەكەن ، ھەولبەدە خۆگرو ئارامگىرىش بىت لەبەرانبەر ھەلوپست و كارو كردهوى
ناشېرىنيانەو.

(۲۸) ئاگادارىشيان بگە: ئاوەكە بەشكراوە لە نىوانياندا (پۆژىك ى و شترەكەيەو
پۆژىكىش بۆ مالاتەكانيانە) جا لە پۆژى نۆبەى و شترەكەدا ھەمو بەكارھىنانىكى
ئاو قەدەغەيە ...

(۲۹) (قەومى ئالەبار لە تاقىكردنەو كەدا شكستيان ھىنا) يەكەك لە
زەبەلاحەكانى خۆيانيان بانگ كردو ھانىياندا بۆ سەرېرىنى و شترەكە ، ئەويش
خۆى سەرخۆش كردو پەلامارى شمشىرىداو سەرى بېرى و گوڤى نەدا بە
ھەرەشەى صالح پىغەمبەر !!

(۳۰) سەرنج بەدن و تىلگىن چۆن بوو سزاو تۆلەو خەشمى من لەو ياخى بوانە
(۳۱) لە راستىدا ئىمە بە يەك دەنگى بەھىزى سامناك ۰ دلى ھەمويانمان
پچراندو مېشكىيانمان تەقاند) ئىتر ەك گزۆگىاي وشك كە كۆ دەكرىتەو ەو ژىر
پى دەكەوئت لە ئاومان بىردن .

(۳۲) جا ئىتر ئىمە ئەم قورئانەمان ئاسان كردو ەو بۆ ئىگەيشتن و تىپرامان و
پەندو ئامۆزگارى ەوگرقتن ، باشە ئايا خەلكانىك ھەن كە ەركى حەقىقت و
راستىەكان بگەن پەندو ئامۆزگارى ەوېگرن؟

ھۆزى (شمود) ھۆزىكى دەستەلدارو پاىەدار بوون دواى ھۆزى (عاد) پەيدا بوون
لە دورگەى ەرەبدا، (عاد) لە ئاوەچەكانى خواروى بوون، (شمود) لە ئاوەچەكانى
سەروى پەيدا بوون، ھۆزى (شمود) ىش ەك ھۆزى (عاد) بېوايان بە پەيامى
پىغەمبەرەكەيان نەكرد، پەندو ئامۆزگارىيان لە قياچوونى ھۆزى (عاد) ەورنەگرت

كە ئاوبانگى تياچوونيان دەنگى دابۇزە لە ھەموو دورگەى عەرەبدا، وتيان چۇن ئىمە شوينى تاكە كەسنىك لە خۇمان دەكەوين خۇ ئىمە گوڭراو شىت نىن ؟!! .. چۇن پەيام و ياداۋەرى بۇ ئەو دىت لەئار ھەمووماندا؟ نەخىر، ئەو درۇزنىكى خراپ و ناباشە!! مەخابن ئەو گومان و قسەوقسەلۇكى بىباۋەران بوو بە درىژاى مېژوو، ئەو لە دواى ئەوە دووبارەيان كردۇتەو، ھەرۋما خۇ بەگەرە زانين و خۇ بەشت زانين و بىرنەكرەنەو لە ھەقىقەتى پەيام و بانگەوازەكە، تەنھا بىريان كردۇتەو لە خودى بانگەوازەكە : چۇن شوين كەسنىك لە خۇيان دەكەون ؟!! باشە چى تىدايە و چ نەنگىەك ھەيە لەوۋداكە خواى گەرە يەكىك لە بەندەكانى ھەلبىژىرت، بەمەرجى ئەو زاتە چاك دەزانى كى شايستەيە ؟ كى شايانى ئەو ئەرەكە گرنگ و پىرۇزەيە، تا پەيام و نىگاي بۇ بنىژىت تا خەلكەكە ئاراستەى خىر بكات.. بەراستى گومانىكى نابەجى يە ؟ دل و دەروون نەخۇشەكان نەبى كەس گومانى وا نابات.

خاۋەنى ئەو دل و دەروونانەى كە سەرنجى بانگەوازەكە نادەن، تا بۇيان دەربەكەويت چەندە راست و دروستە بەلكو ھەر بىر لە بانگەوازەكە دەكەنەو و فو دەكەنە خۇيان و بە پەسەندى نازان شوين يەكىك لە خۇيان بگەرن!! چونكە وا دەزانن كە ئەوۋ ئەوى پى گەرە دەبىت، ئىتر دەيكەنە بيانو و تەسلىم نابن و موسلمان نابن، بەلكو خۇيان بە گومراو شىت و خەلۋاۋ ناۋزەد دەكەن گەر باۋەرى پى بگەن!!

ھەر بۇيە ئەوكەسەى كە خواى گەرە ھەلبىژاردوۋە بۇ ھىدايەتدانىان بە درۇزن و تەماعارو خراپ ناۋى دەيەن ، شايانى باسە رەنگە ئەم تۆمەتە رووبكاتە ھەر

بانگخوازنىڭ گومان بېىن كە بۇخۇي ھەلۋەدەتات و بەرژەۋەندى خۇي دەپارىزىت، لە حالىكىدا ئەمە بوختانى كەسانى ئاپوخت و دەروون نەخۇشە كە نازانن چى پالئەرى كەسىكى ئىماندارە تا بانگخوازىيى بكات و چى ھاندەرى ئەو خاۋەن دۇل و دەروونە پاكائەيە كە خۇيان دەخەنە زەھمەتەۋە، تا پاداشت و رەزامەندى خۋاي پەرۋەردگار دەستەبەر بگەن ..

تا ئىرە قورئان سەرگوزشتەيان دەگىرپتەۋە بەلەم كىتوپ دەفەرەمىت: ئەوان سەبەي بۇيان دەردەكەۋىت، كى درۆزىن و تەماعارە ..

ئەم شىۋازە يەككە لەو شىۋازانەي كە قورئان لەكاتى باسى بەسەرھات و رووداۋەكاندا بەكارى دىنىي « ديارە كە ئەم شىۋازە چىرۆك و بەسەرھاتەكە زىندوو پادەگىرنت و لە چىرۆكىكەۋە كە دەگىرپتەۋە دەيكات بە باسىكى زىندوو، ۋە دەيخاتە بەردىدى كۆيىيىستان، وايان لى دەكات چاۋەرپى بن سەبەي چى روودەتات بەسەر ئەۋاندا كە خۇيان درۆزىن و تەماعارن ..

ئەۋانە سەبەي ھەموو شىكىيان بۇ روون دەيىتەۋە رىزگار نابىن لەو بەلەيەي كە بەسەريان دىت ..

پىش ھاتنى بەلەكە، خۋاي گەرە لەسەر داخۋازى و بىانۋى خۇيان و شىرىكى تايبەتەيان ۋەك موعىزەيەك لە تاشەبەردىك بۇ پەيدا دەكات و دەيكاتە ھۆكارى تاقىكردنەۋەيان، ئىنجا فەرمان دەتات بە پىغەمبەرەكەيان كە خۇگر بىت و چاۋەرۋان بىت بزائى چى روودەتات!!

ئەۋىش خۇي دەگىرنت و چاۋەرپى دەرنجامى تاقىكردنەۋەكە دەكات و پىيان رادەگەيەنىت : كە ئەو ئاۋەي كە ھەيە دەبىي دابەش بگىرنت لە ئىۋان ئەۋان و

وشرەكەدا.. ديارە كە وشرىكى تايبەت بوو و بۆتە موغجىزە يەك و شىرىكى
 نۆرىشى بۆ بەرھەم ھىناون!! پاشان باس لە دواى ئەو تاقىكردنەوہ يە دەكات كە
 ديارە ستمكاران و ناپوختان بەو مەرجە سەغەت بوون بۆيە خراپترين و
 نارەسەترين كەسيان ھەلنا و ھانىياندا بۆ سەرپرېنى حوشترەكە، ئەويش خۇى
 سەرخۇش كرد تا جورئەت پەيدا بكات بۆ تاوانكردن و سەرپرېنى ئەو حوشترە
 تايبەتەكە، (صالح) پىغەمبەرىش ئاگادارى كىرېبون كە ئەكەن ئازارى بدەن!!
 چونكە ئەو نىشانەى سوكاىەتى كىرەنە بە ھەرمانى خواى گەرە و نىشانەى
 بىدېنى يە، دواچار سزايەكى بە ئىش و سەخت يەخەتان دەرگىت!!

بەلام خەلكەكە بە گشتى و ئەو نۆ بانە ناپوختەى كە لەنيو شاردا درايەتى
 پەيامى خوايان دەرەك بە تايبەتى ئەو كەتنەيان كىرد و خواى گەرە تەنھا سى
 رۆژ مۆلەتيدان، بە يەك دەنگى سامناك ھەموويانى لەناوېرد وەك پووش و
 پەلاشى پاوہنى لىكردن ..

قورئانىش باسى چۆنيەتى ئەو دەنگە گەرە و سامناكە ناكات، بەلام لە
 سورەتى (فصلت)دا بە دەنگىكى گەرە وەك ھەرە ترىشقە ئاۋزەدى دەكات،
 كە دەرگىت دەنگ و ترىشقەكە يەك شت بووبن، ئىتر ئەو خەلكە ياخى و
 خۆبەشت زان و گەندەل و ناپوختە وەكو چىلكە و پووش پەلاش لىلى لال و پال
 كەوتن و دواتر داپزان و بوونە خۇراكى كىرم و مار و ئازەلانى كىوى ..

ھەر بۆيە قورئان دواى ئەو بەسەر ھاتەش بىرى گوىيىستان دەخاتەرە؛ كە ئىمە
 قورئانسان بۆ ياداۋەرى و يادخستنەوہ ئاسان كىردوہ، تا خەلكانى دوايىن
 پەندو ئامۇزگارى ئى وەرېگىرن و توشى ئەو بەلایانە نەبن كە تووشى خەلكانى

پێش هاتوون.. جا ئیتر داخۆ کەسانیک هەن کە دەرکی ئەو راستیانە بکەن و
لێی تێبگەن!!

* * *

ئینجا پەردە دانەدرێتەو بەسەر ئەو پۆش و پەڵاش و چیلکە و چەوالەدا، وە
ئەو کارەساتە ئاسەوارێکی بەهێزتر لەسەر دڵ و دەروون دادەنێت. قورئانیشت
مەبەستیتی یاداوهری و بیرکردنەووە لە مۆقۇدا دروست بێ !!

* * *

ئینجا پەردە هەلدەدرێتەووە لەسەر ئەلقەیهکی میژوویی تر کە هەر لە نزیک
دورگەی عمرەیدا روویداو :

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذِي إِذْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْحَبْلَ الْبَاسَ ۖ آلَ لُوطٍ حَمِيْلُهُمْ وَسَخِرَ ۝ نَمَتْ مِنْ جُنُودِكَ كَذَّابٌ
بَجَرَىٰ مِنْ شَكْرٍ ۝ وَلَقَدْ أَنذَرَهُمْ بِلَافِتَاتِنَا فَنَسَوْا ۖ وَالَّذِي ۝ وَلَقَدْ رَاَوْهُ عَنْ ضَرْبِهِ فَكَسَبَتْ أَعْيُنُهُمْ
فُتُوفاً عَلَيَّ ۖ وَالَّذِي ۝ وَلَقَدْ مَسَعَهُمْ بُكْرَةٌ مَّا ذَاكَ مُسْتَوْفٍ ۝ تَذَرُوهُمَا عَلَيَّ وَالَّذِي ۝ وَلَقَدْ بَشَّرْنَا الْقُرْآنَ
بِالَّذِي نَهَلْ مِنْ تُكْرِكٍ ۝﴾

(٣٣) قەومی (لوط) یش بپروایان بە هیچ بێدار کردنەووەیک نەکردو دژایەتی (لوط)
پێغەمبەریان کرد.

(٣٤) ئێمە ئەوانیشمان بەردباران کرد (جگە لەوێ کە شارو شارۆچکەیان ژێرەو
ژوور کرا) تەنها (لوط) و خاوەن خێزانی ئیماندارێ لە بەرەبەیاندا پزگار کران
(جگە لە هەوسەرەکی کە باوەڕی پێی نەبوو).

(٣٥) ئەو پزگار کردنە نازو نێعمەتیکە تایبەتی **لە لایەن نێمەو** ، بێگومان هەر بەو شیوەیە پاداشتی ئەو کەسە دەدەینەو کە سوپاسگوزاری بکاتە پیشەیی و چاکەیی نێمەیی لەبەرچاو بێت .

(٣٦) هەرچەندە (لوط) پیغەمبەر پیشتر ئاگاداری کردبوون ئەگەر بەردەوام بن لەسەر بەدەرەوشتیان لە تۆلەیی توندو بەهیزی نێمە دەرباز نابن ، کەچی گومانیان هەبوو لەو ئاگاداری یەو برۆیان پێی نەبوو .

(٣٧) ئەو خەڵکە بەدەرەوشتە چاویان بریبوووە میوانەکانی و دەیانویست دەستدرێژیان بکەنە سەر ، نێمەش کوێراییمان هێنا بەسەر چاویاندا ، دە بچێژن سزاو تۆلەیی من (لە دنیادا) ، لە قیامەتیشدا سزای زۆر سەختیان بۆ ناما .
کراوە .

(٣٨) بێگومان سەر لە بەیانیەکی زوو سزای توندو بە ئێش چوار دەوری گرتن ڕ هەموایانی داگرت .

(٣٩) دە بچێژن سزاو تۆلەیی من (ئەو بەدەرەوشت و ناپوختەکان) .

(٤٠) جا ئێتر نێمە ئەم قورئانەمان ئاسان کردوووە بۆ تیگەیشتن و تێرمان و پەندو ئامۆژگاری وەرگرتن ، باشە ئایا خەڵکانیک هەن کە دەرکی حەقیقەت و راستیەکان بکەن؟! پەندو ئامۆژگاری وەرگیرن؟!

دیارە باسەکە باسی (لوط) پیغەمبەرە (علیه السلام) کە لە هەندێ سورەتی تردا بە سێژێ باسی هاتوووە، بۆیە لێردا بە کورتی باسی دەفەرمویت، چونکە خۆی گەرە دەیهوێت پەندو عیڕەت لە دەرەنجامی یاخی بوون بخاتە روو، سزای توندی بێ دین و شەرپاڵ پیيسان نوایان بکات، کاتێ کە باوەر بە

بیدار که ره و دهکان ناکه، کاتئ که گالت به په یامی پیغه مبه ران ده که، چۆن
خوای گه وره خه شمی ئی گرتن، ژیره و ژووری کردن و به رد بارانیشی کردن!!
ته نها (لوط) و خانه واده که ی رزگاریان بووله به ره به یانیکی سامناکدا، دیاره
رزگار بوونیان نیعمه تیکه له لایه ن خوای گه وره وه که هه رده م پاداشتی
سو پاسگوزاران به و شیوازه ده داته وه با دوا ی ماوه یه کیش بیت.

ناشکریه خوای گه وره نه و ره فتاره قیزه ونه ی زۆر له لانه نگ و خراپ و نادروست
بووه بۆیه له لایه که وه ژیره و ژووری کردن، له لایه کی تریشه وه به رد بارانیکی
سه ختیکی کردن، ته نها (لوط) و خانه واده که ی رزگاریان بوو، نه ویش به بی
هاوسه ره که ی که ئافره تیکی ناله بار بوو باوه پی پئی نه بوو!!

جا خوای گه وره مرده ده دا به هه موو که سانیک کی چاک که سو پاسگوزاری نازو
نیعمه ته کانی خوای گه وره ن، که سه ره نجام وه کو (لوط) و خانه واده که ی
رزگاریان ده کات و پاداشتی پاکی و ره وشت به رزی و دینداری و خواناسییان
ده داته وه و له سزای به ئیشی هه ردوو جیهان له هه موو ترس و بیمیک
رزگاریان ده کات..

جیگه ی سه رنج و تیرامانه دوا ی نه وه ی خوای گه وره باسی هه ردوو جه مسه ری
به سه ره اته که ی گیرایه وه، جه مسه ری بی باوه پی و دژایه تی و شه پروال پیسی،
پاشان یه کسه ر باسی تیا چوون و به رد باران و له ناو بردن، جاریکی تر دیته وه
سه ره باسی هوکاری تیا چوونیان که نه مه ش شیوازیکی ناوازه یه له گیرانه وه ی
به سه ره اته کاند.

دیته‌وه سه‌رباسی هه‌وله‌کانی (لوط) (علیه السلام) له‌که‌لیان تا واز له‌و ره‌فتاره قیزه‌ونه بێنن، چونکه نه‌وه هۆکاری خه‌شم و قینی خوا ده‌بیت لییان و گهر به‌رده‌وام بن به‌توندی تۆله‌یان ئی ده‌ستینن، که‌چی باوه‌ریان نه‌کردو له بیدارکردنه‌وه‌کانی به‌گومان بوون ..

به‌لکو نه‌وه‌نده بئ شهم و به‌دپه‌وشت بوون، کاتئ زانیان هه‌ندی میوانی جوانخاسی هاتوه به سمکۆل هاتن بۆ به‌ر ماله‌که‌ی و ده‌ستیان کرد به پرمه‌و گاله و داویان ده‌کردن!! زۆریان بۆ (لوط) هینا و هه‌رچی حه‌یا و شهمه وه‌لایان نا، هه‌رچی نه‌جابه‌ته خه‌ستبوویه‌انه نه‌ولاوه و حسابیان بۆ مالی پیروزی پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان نه‌کرد ..

ئه‌وکاته ئیتر فریشته‌کان ده‌سته‌به‌کار بوون و به‌ فه‌رمانی خوا کوێراییان هینا به‌سه‌ر چاوی نا‌پوختیاندا، هه‌یچیان نه‌ده‌بینی، جا باسی ئهم حاله‌ته‌ ته‌نها لێره‌دا هاتوو، که له شوێنێکی تردا فریشته‌کان (لوط)یان دانیان ده‌کردو ده‌یانوت : خه‌مت نه‌بئ ئیمه فریشته‌ی ره‌وانه‌کراوی په‌روه‌ردگاری تۆین .. ئه‌وان ناتوان بینه ئیره، دیاره به‌هۆی ئه‌و کوێریوونه‌یانه‌وه به‌ بۆله بۆل پاشه‌کشه‌یان کردوه. پاشان ده‌گه‌ڕێته‌وه سه‌رباسی تۆله‌سه‌ندنی خوای گه‌وره لییان و رووبه‌وان ده‌فه‌رموین : ده‌هه‌چێژن سزای به‌ ئێشی من، خو ئیوه به‌رواتان به‌م به‌سه‌رهاتانه نه‌بوو ..

نا به‌و شیوه‌یه له ده‌مه‌وه‌نیواره‌دا خوای گه‌وره کوێراییی به‌سه‌ر چاویاندا هینا و له به‌ره‌به‌یانیشدا سزاو به‌لایه‌کی به‌سه‌ر هینان مه‌گه‌ر هه‌ر به‌سه‌ر ئه‌واندا هاتبیت .. ئه‌وسا خوای گه‌وره ئه‌و ناوچه‌یه‌ی پاک کرده‌وه له‌و پیس و بۆگه‌نان و گه‌نده‌لانه‌و جارێکی تر پوو به‌وان و ئه‌وانه‌ی له‌وان ده‌چن ده‌فه‌رموین : ئیمه

قورئانمان ئاسان کردووہ بو ئه‌وه‌ی دهرس و په‌ندو ئاموژگاری ئی وه‌یگهریت..
ئایا کهسانیک هه‌ن که ئه‌م به‌سه‌ره‌هاتانه شی بکه‌نه‌وه‌و دهرس و په‌ندو
ئاموژگاری ئی وه‌یگهرن' ..

* * *

ئینجا دیته سه‌رباسی روداوئیک که له دهره‌وه‌ی دورگه‌ی عه‌ره‌بدا رویداوه و به
ئاماره‌یه‌کی خیرا باسی تیاچوونی فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌ی ده‌فهرمویت :

﴿وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النَّذِيرُ ﴿١١﴾ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِهَا لَعْنَتُنَا ثُمَّ كَفَرُوا بِرِزْقِنَا ﴿١٢﴾﴾

(٤١) بینگومان بو فیرعه‌ون و ده‌ست و پیوه‌ندیشی پیغه‌مبه‌رانی بیدار که‌ره‌وه‌مان
په‌وه‌نه کرد.

(٤٢) که‌چی بپروایان به‌هر هه‌موو نیشانه‌و به‌لگه‌کانی ئیمه‌ نه‌کرد ، ئیتر ئه‌وه
بوو راپیچمان کردن ' له‌ئاومان بردن ' ئه‌ویش به‌ ده‌ستی قودره‌تی خواجه‌کی
ته‌واو بالا ده‌ست و به‌توانا.

ئا به‌و شیوازه و زۆر به‌ کورتی به‌سه‌ره‌هاتی فیرعه‌ون و هه‌ولویستی و تیاچوونی
باس ده‌فهرمویت .. باس له‌ بیدارکردنه‌وه‌ی به‌ به‌لگه‌و موعجیزه‌ی هه‌مه‌جۆر، وه

---

١ له‌م سه‌رده‌مدا وه‌ به‌ناوی ئازادی یه‌وه له‌ ئه‌مریکا و هه‌ندئ ولاتان به‌یاسا ئه‌م کاره‌ قیزه‌وه‌نه و ئه‌م
ره‌فتاره‌ ناشرینه‌ په‌سه‌ند کراوه، که‌ ئه‌م سه‌تمه‌یکه‌ گه‌وره و پینشیل کردنی مافی مرۆفه‌و هه‌ره‌شه
قورئانیه‌که‌ش له‌و جۆره‌ سه‌تمه‌کارانه‌وه‌ دوور ئیه‌ کاتی که‌ له‌ سوره‌تی (هود)دا باسی ژیره‌وژوود
کردنی شارو دێهاتی ئه‌و ناپوختانه‌و به‌ردباران کردنیان هاتوه‌: له‌ کوژتاییدا خواومندی بالا ده‌ست
ده‌فهرمویت ﴿وَمِنْ آلِ عَادٍ يَبِئْسَ ﴿١٧﴾ هُود، وه‌ نه‌بێ ئه‌و قۆله‌یه‌ له‌ سه‌تمه‌کارانی
هاوشیوه‌یانه‌وه‌ به‌دوور بیت !!

باوەڕنەکردنیان بە پیغەمبەرەکیان پاشان تیاچوونیان بە دەستی قودرەتی زاتینکی بالادەست و بە توانا. شایانی باسە ناماژە بە دەستەلاتداری و توانایی نیشانەی ئەوەیە کە زۆر بە توندی لەناو براون لە بەرانبەر ئەوەی کە فیرەوون و خۆی دەنوان کە بالادەست و دەستەلاتدارە و توانای زۆلم و ستمی هەیە.

ئیتەر بالادەستیەکی پوچەل بۆوە، توانای خەیاڵی کەوت و ئەما .. بەلکو خۆی گەورە زۆر بە توندی خۆی و دارو دەستی بە ئاشکرا لەناو برد. بەشیوازیک کە بەرانبەر بێت لەگەڵ زۆلم و ستم و خۆبەشت زانین و پەلاماردانیان بۆ خەلکە بێ دەستەلاتە کە ..

جا ئیتەر دواى باسی تیاچوونی فیرەوونی زۆردار جاریکی تریەردە دادەدرێتەو.

*

ئینجا دواى پەردە دادانەو لەسەر کۆتا دیمەنی سزاو تیاچوون، بێبارەرانیش تەماشادەکەن و ئەم دیمەنە کارێگەری خۆی هەیە لەسەر هەست و نەستیان - کە بیربەنەو و تیفکرن - ئا لەو کاتەدا کە ئەو بەسەر هاتانە هیشتا لە خەیاڵیاندا کارێگەری ماوە و فشاری لەسەر دەروونیان بەردەوامە، دەبینن کە فەرماشتەکان روو دەکاتە ئەوان و دایان دەچلەکیێن پێش ئەوەی لەو جووڕە بەلایانە روویان تیبکات، بەلکو هەرهەشی سەخترو تا لێریان ئی دەکات و دەفەر مویت :

﴿ أَكْثَرُكُمْ خَيْرٌ مِّنْ أَوْلَئِكَ أَمْ لَكُمْ بَرَكَةٌ فِي الذِّمَرِ ۖ (١٧) أَمْ يَقُولُونَ مِّنْ جَمِيعِ مُنْعِمٍ (١٨) سَبِّحْ لِلْجَمِيعِ وَبُولُونَ الذِّمَرِ (١٩) بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْنٌ وَأَمْرٌ (٢٠) إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ (٢١) يَوْمَ

يُسَبِّحُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ رُجُومِهِمْ ذُوقُوا أَسَّ سَعَرَ ﴿٥٨﴾ إِنَّا كَلَّ شَعْنَكُمْ وَمَنْزِلَ ﴿٥٩﴾ وَمَا أَمَرْنَا إِلَّا وَاحِدَةً كَلَجَ
بِالْبَصَرِ ﴿٦٠﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مَّذَكِّرٍ ﴿٦١﴾ وَكَلَّ شَعْنَكُمْ وَمَنْزِلَ ﴿٦٢﴾ فِي الرَّبِّ
وَكَلَّ مَصِيرٌ وَكَلَّ مَصِيرٌ ﴿٦٣﴾

(٤٣) باشه ، (ئەمى ھۆزى قورەيش) ئايا كافرەكانى ئىيە ئازاترە لىھاتوترن لەو
خەلكە ياخيەى كە پىشتەر لەناومان بىردن؟ يان پەيمانقان دراوہتى لە نامە
ئاسمانىيەكاندا كە توشى ئەو بەلایانە نابن كە باسکران؟!

(٤٤) يان دەلێن ئىمە ھەموومان كۆين و سەرکەوتوين و شكست ناھيێن ،
ئەوھندە تواناو دەستەلاتمان ھەيە!!

(٤٥) زۆرى پى ناچيێت لە ئايندەيەكى نزىكدە لەشكرو كۆمەلەيان شكست
دەھيێت و بە پەلە ھەلدین و گۆرەپانى جەنگ بەجى دەھيێن .
(٤٦) جگە لەوھش قىامەت ، پۆزى لىپرسىنەوہيانە ، بىگومان ئەو ساتەوہختە
زۆر سەختەرە تالترە سامناكتەرە .

(٤٧) لە راستیدا تەوانكارو تەوانباران لە گومرايى و سەرلێشواوى و شىتييەكى
تەھەمواردە لە دنيادا دەژيێن و لە قىامەتیشدا گىر دەخۆن .

(٤٨) بە تايبەت ئەو پۆزەى كە كيش دەكرێن لە ئىو ناگرى دۆزەخدا لەسەر
پوخساريان و سوكاپەتيان پى دەكرێت و پىيان دەوترێت: دە بچيێن تالاور
زوخاوى دۆزەخ .!!

(٤٩) بىگومان ئىمە ھەموو شتىكمان بە ئەندازەو ئەخشەيەكى ديارىكرەو بەدى
ھىناوہ ، كارو فرمانى ئىمە ھەرەمەكى و بى بەرنامە نىە...

(۵۰) فەرمانى ئىمە تەنھا يەك وشەى دەۋىت، ھەركاتىڭ بىلەن بەھەر شىتەك بىبە

دەست بەجى دەبىت و بەقەدەر چاۋتروكانىكى دەۋىت ، بەلكو كەمتىش!!

(۵۱) بىنگومان ئىمە خەلكانى زۇرمان لە خوانەناسان كە ۋەك ئىۋەى ياخى

موشرىك و، سەرگەش و سەرەخت بوون لەناۋ بردوۋە ، باشە ئايا كەس ھەيە

پەندو ئامۇزگارى ۋەرىگىت؟! (ياخود بىرىكاتوۋە و تىفكرىت؟! شۈبىنى پەيامى

خۋاى گەرە بگەۋىت).

(۵۲) جا ھەرچى ئەۋ خەلەكە دەيكەن لە دۆسىيەى تايبەتدا لە (لوح المحفوظ) دا

تۆمار كراۋە...

(۵۳) ھەرچى شتى وردو گەرەشە لەۋ كارو كىرەۋانەى كە خەلەكى ئەنجامى

دەدەن دېر بە دېرى ئوسراۋە تۆمار كراۋە .

بەراستى ئەۋە ئىتر ھەرەشەيە بە سزاۋ تۆلەى ھەردوۋ جىھان؛ كە ئىتر ھىچ

بوارىك ناھىلىتەۋە تا گومان ھەبىت لە دەرەنجامى ياخى بوۋان، ھەموو

كەلىنىكىان ئى دەرگىت، بوۋارى خۇدزىنەۋە و ھەلاتن ناھىلىتەۋە، لەۋ جىھانىش

بوار بۆ پاكانە و درۆۋ دەلەسەۋ راكردن لە تۆلە نامىنىتەۋە. ئەۋە ئىتر

سەرەنجامى بى باۋەرانە، كى دەلنى ئىۋەش بەدوۋىن لەۋ بەلايانە، بۆچى

كافرەكانى ئىۋە گەرەترو گىرنگىن لەۋان، ئىۋە خۇتان بەچى دەنان؟! ..

ئايا لە ھىچ كىتەبىكىدا ھاتوۋە كە ئىۋە رىزگار بن لە تاۋانى كوفرو بى باۋەرىى؟

بىنگومان نە ئەمىيان و نە ئەۋىيان ئىۋە ناگىرىتەۋە، ئىۋە چاكترو گىرنگىن لەۋان،

ۋە لە ھىچ كىتەبىكىدا باسى ئەۋە نىيە كە ئىۋە بەدوۋىن بن لەۋ چارەنۋوسەى كە

بەسەر كافرەكانى پىشىندا ھاتوۋە..

پاشان ده لیت کاتئ که پیغه مبهرم بینئ (ﷺ)، له قه لغانه که ی ددهاو ده یفرموو:

﴿ سَبِّحْهُمُ لِكُنْغٍ وَبِرُّكُنْ أَلْبَرِ ۝۱۵ ﴾ نهو کاته له ته فسیره که ی تیگه یشتم، جا نه مه شکست هیئانه له دنیا دا، به لام کوئا شکستیان نیه، نه مه هیشتا شکسته سهخت و پپر له ناسوره که نیه به لکو شکستی گه و ره و سامناک و تال له قیامه تدایه که به راورد ناکریت له گه ل سزاکانی دنیا دا .. نهو شکستیان نه و نه تفت و تاله به راورد ناکریت له گه ل زریان و ره شه پای زور سارد و سهخت و بومه له رزه و دهنگی سامناک و به ریاراندا چونکه نهوان له سرگرردانی و ناو میدی یه کدا ده ژین که دل و دهر و و بیرو هوشیان سزا ددهات، پیست و جهستیان هله ده قرچینئ، له به رانبر نه و ده که له دنیا دا با وهریان نه ده کرد به پیغه مبهرهکانیان و با وهر هیئانیان به گومرایی و سرگرردانی و شیتی ناو زده ده کرد!!

نیسته نیتر بو یان دهر ده که ویت شیتی و سرگرردانی راسته قینه چی یه و کامه یه؟! به تایبعت کاتئ که به زور و دمه و پروو، وه به و پهری توند و تیزی و سوکایه تی پیکردنه وه کیش ده کرین بو نیو دوزخ، نه مهش له به رانبر لووت به رزی و خو به شت زانین و دهسته لاتیان له دنیا دا و فیزکردن و خو به گه و ره زانینه وه پییان ده و تریت: ده بجین سزای نیو ناگری دوزخ..

سهیره ! شیوازی داپشتنی نایه ته که جوریکه، ده لیتی هر نیسته و له دوزخ دان و کارگوزارانی دوزخ به سوکایه تی پیکردنیانه وه؛ به زالم و سته مکار و گه نده له کان ده لین: ده ی بجین قالاوی دوزخ!!

جا له ژیر سایه ی نهو دیمه نه سامناکه ته کا نده رده دا، خوی گه و ره روو به خه لکی به گشتی و، خه لکانی سرده می پیغه مبهرم (ﷺ) به تایبعتی ده فهرمویت

ا که نیمه هموو شتیګمان به ریکوپنګی و به نه دازه ی تایبه تی خو ی، له چوارچیوه ی حکمه ت و داناییدا به دپهیناوه، نهو شکست هیئانه له دنیا داو، نه م سزایه له ناینده و قیامه تدا، وه هموو نهو به سهرهات و پیشهاتانه ی که به سهر گهر دوون و به سهر زه ویدا هاتووه، نارذنی نه م په یام و نامانه ونه م قورئانه و هرچی رووده دا له م بونه وهردها هیچی له ویست و ئیراده ی نیمه به در نیه و هموو له چوارچیوه ی نه خشه و پلانی نیمه دایه!!

هموو نه وانه و هرچی دروستکراوانی وردو درشته، هموو به نه دازه یه، هموو به ویست و ئیراده یه، هموو له چوارچیوه ی حکمه ت و داناییدا یه، هیچ شتیګ هره مه کی نیه، هیچ شتیګ بن هوده نیه، هیچ شتیګ رنکه وت و بن به رنامه نیه!!

﴿ اِنَّا كَلَّمْنٰهُ مِنْۢ بَيْنِ يَدَيْهِ ۙ اِذْ هُوَ نَاظِرًاۙ اِلٰى سَمٰوٰتِنَا ۙ وَهُوَ مُبۡتَلٰى ۙ﴾

هر همووشت، هموو وردو درشتیګ، هه موو شتیګی گزیا، هموو شتیګی بن دنگ، هموو شتیګی جولآ و هموو شتیګی وهستاو، هرچی رابوردووه و هرچی ئیستا هیه، هرچی ناشکرایه و روونه، هرچی نابوون، شاراوویه، هموو شت نیمه به نه دازه و پیوهرو له کات و ساتی خویدا دروستمان کردووه و دروستی دهکین، پیشمان هیئاوه و پیشی دهینن..

نهو شت و مه و پیشهاتانه هر خوی گهره سنوریان بو دادهنی، هر نهو زاته تایبه تمه ندی و سیفاتیان، نه دازه و قه باره یان، شوین و کاتیان، په یوه ندیان به دوروبه ریا نه وه، کاریګه رییان له سهر بونه وهر دیاری دهکات!!

لەپاستیدا ئەم دەقە قورئانئە كورتە ئامازئە بۆ راستىيەكى زۆر گەرە و
گشتگىر فراوان، ئەم گەردوون و بونەومرە شايەتن لەسەرى، ئەمە حەقىقەتئە
خاوەنى دلى زىندوو ھەستى پىندەكات كاتى كە بە ھۇشيارىيە دەزى لەم
بونەومرەداو كارىگەرييان لەسەر يەكدى ھەيە، شتى زۆرى ئى دەخوئىنئە وە
ھەست دەكات كە ئەمىش دروستكراوئىكى تەواو كونجاو لەگەل دەروپەر و
بونەومرە گەردووندا، ھەموو ئەندامەكانى جەستەى، ھەموو ھەست و نەستى،
ھەموو شتىكى رىكخراو بە شىوازئىكى رەھا بى سنور، دلە باوپردار و
زىندوو ھەكى بە تەواوى ھەست بە سايەى دەستەلاتى خواى گەرە دەكات لەم
بونەومرەدا ..

پاشان لىكۆلئەنە و ئەزموون و وردبوونەوى بەردەوام ئەو ئەندازە زياتر و
زۆتر دەكات، ئەو ھەندەى كە بىر و ھۆش و ھزرى مرؤفە دەركى بىكات و لىتى
تئىبكات، بەلام بىرمان نەچىت كە لە پشت ئەو ئەندازەيەى گە ئىمە تئىدەگەين و
دەركى پى دەكەين جىھانى زۆر گەرە و فراواتر ھەيە، فىترەتى مرؤفە دەركى
دەكات ئەم گەردوونە، ئەم بونەومرە، زۆر رىك و پىك و ھاوناھانگە ..

بىگومان زانست و زانىارى نوئى توانىويەتى شتىك لەو قەدەر و ئەندازەگىرى و
رىكوپئىكى يە پەى پىببات، بەھوى ئەو ھۆكارانەرە كە بەدەستى ھىناو ..
توانىويەتى شتىك بزائى لە دورى و قەبارە و جولە و چەرى و ھىزى راكئشانى
ھەندى لە ئەستىرە و ھەسارەكان، شوئىنى ھەندى ئەستىرەشيان بۆ دەركەوتوو
- كە كاتى خۆى ھەبوون و ئىستە نەماون، دواى كەمتر يان پتر لە مليۇنەھا
سالى روناكى تىشكەكەيان گەشتوو؛ يان دەگاتە زەوى - ھەروەھا زانايان

بۆیان دەرکەوتوووە کە ئەو ئەستێرە و هەسارە زەبەلاحانە زۆر بە وردی دابەش کراون لە بۆشایی فراوانی ئاسماندا، هیچ ناریکی « ناتەواوی یەک بەدی ناکرێت هەروەها هاوناھەنگی لە پێکھاتەکانی ئەم زەوی یەکی کە لەسەری دەژین تا لەبار بێت بۆ ئەو جوۆرە لە ژێانەکی کە بە ویستی خۆی گەورە بەرپا بوو، بە شیوازیکە کە کەمترین کەم و کوپی هەموو ژیان لەسەری لەناو دەبات، یاخود ژیان هەر نەدەبوو!!

بۆ نمونە شیوازو قەبارەکی زەوی ، دوری لە خۆرەو، پێکھاتە و قەبارەکی خۆرو پلەکی گەرماکەکی، شیوازی بوونی زەوی لە بەرانبەریدا ، ئەندازەکی خێرای سۆرانیوە بە دوری خۆیداو بە دوری خۆدا .. هەروەها دوری مانگ لە زەوی یەو، قەبارە و شیوازی، هەروەها دابەشبوونی روکاری زەوی بە بەشیکی زۆر لە ئاو و بەشیکی کەم لە وشکانی، لەوێو بیرکەرەو لە هەزاران و هەزار ریزو ئەندازە لە هەموو بوارەکاندا .. کە ئەگەر کەم و کوپی ؛ یان ناھاوسەنگی روویدا کاریگەری لەسەر هەموو شتەکان دروست دەکات، هەمووی بە شیوازیکی ریکخواوە کە لەگەڵ ماوەی ژێانی مەوۆ لە دنیا، وە لەسەر زەویدا گونجاو بێت لە راستیدا ئەوەندە هاوناھەنگی یەکە ریکوپینک و تیرۆ تەواوە، بۆتە هۆی ریکخستنی ژیان بۆ هەموو زیندەوهران « ژینگەیکە بۆ هەموو جوۆرەکان رەخسارە، پەییوەندی نیوانیشیان ریک خراوە تا هیچ جوۆرە دەستەیکە ئەوانی تر لەناو نەبات، بەلکو چۆن ژێانی ریکخستوو، مردنیشی ریک خستوو، بە مەرجی جوۆری هەریەک لە زیندەوهران بە مەوۆئیشەو لەسەر زەوی نابریت و بەردەوام هەن بە شیوازیکی کە لەگەڵ پێداویستی ژینگەدا بسازین !! .

رەنگە ئەگەر ئاماژە یەکێکی خێرا بکەین بە هاوسەنگی نێوان زیندە وەرمان و ھەندى نموونە بێنێنەو لە پەيوەندى نێوانیان، زیاتر بابەتە کەمان بۆ روون دەبێتەو.. بۆ نموونە: ئەو بۆ ئالەدانەى کە خۆراکیان بۆ ئالەندە بچو کە کەنە ژمارەیان کەمە و لە شوینى سەخت و بەرزو قایبەتدا دەژین، بەلام تەمەنیان درێژە، جا ئەگەر ئەوانە ژمارەیان زۆر بوايە لەگەڵ تەمەن درێژیاندا و لە ھەموو شوێنێکدا ھەبونا، ھەرچى بۆ ئالەندە بچو کە کەنە دەخوران و نەدەمان، کە سەرچاوەى خۆراکێ بۆ زیندە وەرمانى ترو بۆ مەرقیش و ئەو رۆلەى کە ھەیانە لەسەر زەویدا نەیان دەماو نا هاوسەنگى یەکی زۆر دروست دەبوو.. ئەمەش بێ حیکمەت نیە و بەو شێوازە خۆی گەرە هاوسەنگى راگرتوو!!

لەولاشەو مێش ملیوئەھا گەرا دادەنێت، بەلام تەمەنى تەنھا دوو ھەفتە، خۆ ئەگەر چەند سالتیک - بگرە چەند مانگیک - بژیا و بەو رێژە گەراى دابنا بە ئەو مێش رووی زەوی دادەپۆشی، ئەوسا ژيانى زۆر بەى زیندە وەرمان بە مەرقیشەو ئەستەم دەبوو!!

بەلام رەو پەو دەى هاوسەنگى تێک ناچیت و ئەو دەستى قودرەتەى کە گەردوونى ریکخستوو نێوانى زۆرى ژمارەو تەمەنى؛ هاوسەنگ کردوو بەو شێوەیەى کە دەیبینن!! لەلایەکی ترەو میکروب لە ھەموو زیندە وەرمان ژمارەیان زۆرترە، لە ھەموو شیان خێراترین لە زۆربوونداو زیانیان زۆر، بەلام لاوازو بێ دەستەلات و تەمەن کورت، بە ملیارەھایان ئی لەناو دەچیت بە سەرما و گەرما و روناکی و ترشەلۆک و دەرزى و ھەب و دەرمان، دەتوانن زیان بە ژمارە یەکی کەم لە مەرقە و زیندە وەرمان بگەن، خۆ ئەگەر لەو ھەندە زیاتر بیان توانیا بەرگە بگرن و تەمەن درێژ بن ئەو ژيان و زیندە وەرمانیان لەناو دەبرد!!

ھەر زىندەۋەر ئىكش چەكى تايىبەتى خۇي ھەيە بۇ بەرگىرى كىردن لە ھىرشى دوژمىنى بىنەپر نەبىت، چەكەكانىش جىاوازو ھەمەجۇد . . زۆرى ژمارەو ھىزى پەلاماردان و - راكردن ژەھرى ھەمەجۇر . . . ھتد - چەكى ھەمەجۇرى زۆر لەو نىوانەدا ھەيە.

تولە مارەكان بە زەھرەكانىيان، يان بە خىرايى رۆيشتىيان بەرگىرى لەخۇيان دەكەن، مارە گەورەكانىش ماسولكەي بەھىزىيان ھەيە و كەمتر زەھراوين! جۇرە قالۇنچەيەكش ھەيە مادەيەكى بۇن ناخۇش دەپژىنى و بخۇرانى بىزاردەكات و خۇي لە دوژمىنى رزگار دەكات!!

ئاسكىش دەتوانى زۆر بە خىرايى رابكات و بازىدات . . لەولاشەو شىرو پلنگ بەھىزن و لەپاودا كارامەن!

ئا بەر شىۋەيە زىندەۋەرانى بچوك وگەور تايىبەتمەندى و ھۆكارى خۇيان ھەيە، لە ئادەمىزادەو بگرە ھەتا ئازەلان و بالندەكان و سەرچەم زىندەۋەران . . بۇ نمونە ئازەلان كە گىيان لە بەرانىكى بى زىانن پىدەشت و لاپالى چىاكان بۆتە سفرەو خوان بۇيان، بەلام دىندەكان زۆر بە زەھمەت نىچىريان دەست دەكەۋىت!!

ھىلنكۆكە دواي پىتاندىنى خۇي دەلكىنى بە دىۋارى ناۋەۋەي مىندالدانەۋە و برىندارى دەكات و گۆمىكى بچوك لە خۇين بۇ خۇي دروست دەكات و دەست دەكات بە ھەلمژىنى و خۆگەورەكردن . . دواتر يۇلاش دروست دەبىت و بە رىخۇلەيەك پەيۋەست دەبىت بە كۆرپەلەۋە لە رىگەي ناوكىيەۋە، ھەتا رۆژى لەدايك بوۋنى نە ئەۋەندە دىرژە خۇراكەكەي كە پىيدا تىدەپەرىت تىك بچىت، نە

ئەندە كۈرتە كە بە خىرايى بگات و زيان بە كۆپەلە بگەيەنيت !! - دواى
 بېنى ئەم سەرچاۋەيە دوو كانى شىر لەسەر مەمكى دايك پەيدا دەبىت -
 مەمكەكانى دايكيش لە سەرەتاي ھاتنە دنيای كۆپەلەدا شىرىكى زەردباو
 دەرەكات - كە لە كوردەواريدا پىنى دەلین ژەك - ئەو ژەكە بىرتى يە لە مەۋادى
 كىمىۋاى كە بەرگى دەبەخشى بە كۆپەلە دژى گەلئ نەخۇشى، پاشان لە دەرەم
 رۆژ بەدواۋە شىر پەيدا دەبى!!

جا ئەو زاتەى كە ھەموو ئەو شقانە رىك دەخات رۆژ بە رۆژ بەرھەمى شىر بۆ
 كۆپەلە زىاد دەكات ھەتا دەگاتە لىترو نيوپك لە رۆژدا لە سالى يەكەمدا، لە
 ھالىندا لە سەرەتاۋە زۆر كەمە!!

جا ۋەنەبى موعجىزەكە تەنھا لە چەندىتيدا بىت بەلكو چۆنىيەتتەكەشى دەگۆزىت
 بە گەرە بوونى مىندالەكە و پىداۋىستى يەكانى بۆ دروست بوون و گەرەبوونى
 ئەندامە جىاۋازەكانى جەستەى..

لەلايەكى ترەۋە گەشەكردنى دەزگاۋكۆئەندامەكانى جەستەى مەۋقە و كارۋ
 فەرمان و ئەركيان، رۆلى ھەريەكەيان، تەندروستى و بەردەۋامى ژيان جىگەى
 سەرنج تىزماۋە. بەتايبەت ھەر بەشىكى ناۋەۋە دەرەۋەى پىمان دەلئ كە
 دەستى قودرەتى خۋاىى بەدى ھىناۋم!!

پىۋىستى ھەر تاكىك ۋ ھەر ئەندامىكى جەستەى ئامادەكراۋە، بەلكو ھەموو
 خانەيەكى پىۋىستى بە چاۋدىرى و سەرپەرشتى بەردەۋامى ئەو زاتە ھەيە - تا
 نەبىتە خانەيەكى شىرپەنچە - ھەندئ كەسىشى كەم ئەندام و نەخۇش خستۋە
 ، تا ساغەكان قەدرى ئەندامەكانى جەستەيان و لەش ساغى بزانن ھەموۋىشى بۆ
 تاقىكردنەۋەى ئەمانىش و ئەۋانىشە - .

بىگومان ئىنە لىرەدا ناتوانىن ھەموو نەيىنى يەكان باس بگەين، بەلكو نۆر بە كورتى نامازەيەكى خىرا تەنھا بە لوھ پزىنەكان دەكەين .. لەراستىدا ئەوانە كارخانەى مەوادى كىمىياوى بچوكن و بەردەوام جەستە چى پىئويست بىت لە پىكھاتە كىمىياويەكان بۆى دابىن دەكەن و پىيىدەبەخشن.

پىكھاتە كىمىياويەكانىشى ھىندە گرنگو ئالۆزن كە يەك بەش لە بليۆن بەشيان كاريگەرى مەترسىداريان ھەيە لەسەر جەستەى مروژ !!

ھەموويشى كارى يەكترى تەواو دەكات، ئەوھى تا ئىستا زانراوھ لە پىكھاتەى رزىنى ئەو لوانە ئەوھە كە پىكھاتەكانيان نۆر ئالۆزن، ھەر نارىكى و ناتەواوى يەكيش لە پىكھاتەكانياندا دروست بى گەر بۆ ماوھەكى كورتىش بىت كاريگەرى خراپى دەبى لەسەر ھەموو جەستە و دەيخاتە مەترسى يەوھ !!

گيانلەبەران و زىندەوھرانىش ھەردەستە و تاقىمىكيان حسابىكى ورد بۆ ژىنگە و چۆنىەتى ژيانيان كراوھ ..

بۇ نمونە: شىرو پىنگو گورگو چەقەل و ھەموو ئازەلە گوشت خۆرەكان كە لە شوىنى چۆل و دارستان و چياكاندا دەژىن و ناچارىن راوى نىچىر بگەن ، ناودەميان پرە لە كەلبە و دانى تىژو شەويلگەى بەھىز، ھەروھە چونكە دەبى رابگەن تا راي بگەن پىئويستىيان بە ماسولگەى بەھىز ھەيە لەبەر ئەوھ ماسولگەى قاچيان نۆر بەھىزەو، دەست و پىيان بە چىرئوكى بەھىز كۆتايى ھاتوھ، گەدەشيان ترشەلۆكى بەھىزى تىدايە كە بە ئاسانى گوشت و ئىسك ھەرس دەكات.

بەلام ئەو ئازەلەنى كە كاوينژ دەكەن، كۆئەندامى ھەرسىيان بە شىوازيكە كە لەگەل لەوھرگا و ژىنگەكەياندا گونجاوھ .. دەميان گەورەيە، كەلبەيان نيە،

دانه كانيان به شيوازيكه كه بتوان به ئاسانى گەلاو گزۇگيا بخۇن و قوتى بدن ،
تا دواتر بتوان خزمەت به مۇڭ بكن له زۇر روهه .

دياره كه به ديهيننه ريان كۇئەندامىكى سەرسوپهيننه رى ھەرسى پىن به خشيون ،
سەرەتا گزۇگيا يەكى زۇر دەخۇن و كۆي دەكەنەو لە گە دەياندا ، پاشان
داده نيشن و ئەو ھى خوارديو يانە كەم كەم ديهيننەو دەميان و جارىكى تر لە سەر
خۇو بە كاوەخۇ كاويژدەكەن و ديهيچونەو ئىنجا قوتى دەدەنەو و دەچىت بۇ
شوينىكى ترو بە دەزگاكانى ترى ھەرسدا تىدەپەرئىت ، جا لەنيوان گزۇگياي
ھەرس كراو كە خوين ھەلى دەمرئى كاتى كە بە دەزگاي گوانى ئازەلە
شیربەخشەكاندا تىدەپەرئىت ، دەيتە شىرىكى پاك و بيگەرد و ئامادە بۇ
خواردنەو ھى مۇڭەكان ، كە لەو شیر جۇرەھا خۇراكى خۇش مەزە و بەتامى تر
دروست دەكرىت .

بالندە گۇشت خۇرەكانىش وەكو ھەلۇ كۈنەبەبو دەنوكى كەوانەيى چەنوكى
تيزيان ھەيە بۇ پارچە پارچە كەردنى گۇشت ، بەلام قازو مراوى دەنوكى پانيان
ھەيە كە لەبارە بۇ پەيدا كەردنى خۇراك لەناو قوپو ئاودا ، ئەملاولاي دەنوكى شيان
زىريەكى ھەيە وەكو مشار يارمەتى دەدات بۇ بىرىنى گزۇگيا .

بەلام مريشك و كۆترو ئەو بالندەنى كە دانەويلە لەسەر زەوى ھەلدەگرنەو
دەنوكان كورت و تيزە تا بە ئاسانى خۇيان تيز بكن .

بەلام لەق لەق و ئەو بالندەنى كە بەشەخۇراكيان لە ئاودا پەيدا دەكەن ،
دەنوكان دريژە و ھەندىكيان تورەكەيەك لەژىر دەنوكاندايە ، وەكو تۇپى ماسى
گرتن تا بە ئاسانى راوى ماسى پىبكن !!

دەنوكى داركونكەرەو پەپوش نەختى درىژن « تا بتوانن كرم و مېرەوى بچوك راو بكن كه به زۆرى له كۆن و كەلەبەرى زەويدان ..

زانايان دەلێن: سەرنجى دەنوكى ھەر بالەندەيەك بەدەيت دەزانیت چ جۆرە خۆراكىك دەخوات .. بېگومان كۆنەندامى ھەرسى ھەر دەستەيەك لە بالەندە دەزگايەكى سەيرو ئالۆزە، چونكە دانايان نىيە؛ خەواى گەورە چىكلدانى پىبەخشىون تا خۆراكى تىدا ھەرس بكن، جارى وا ھەيە بەردو شتى رەق قوت دەدەن بۆ ئەوئى يارمەتيدەر بىت بۆ ھەرسى خۆراكەكانيان!!

جا ئەگەر درىژە بەدەين بەو باسانە كۆتاييان نايەت !!

با سەرنجى زىندەوەرەى ئەمىيا بەدەين كە لە تاكە خانەيەك پىك دىت و بەچاۋ نابىنرنت، بزائين چۆن خەواى گەورە چاۋدىرى ئەۋيش دەكات..

ئەم زىندەوەرە لە گۆماۋ زەلكاۋەكاندا يان لەسەر بەردى بن گۆمەكاندا دەژى، شىۋازى خۇيشى دەگۆپىت، كاتى دەپوات بەشىك لە جەستەى درىژ دەكات و ەكو پى بەكارى دىنى بۆ گواستەنەوئى خۇى .. گەر خۆراكى دەست بكنەيت دەپىچىتەرەو مادەيەكى بەسەردا دەكات و ئەوئى بە كەلكى بىت ھەلیدەمژىت و ئەوئى تىرى فېرى دەدات!!

ئەمىيا ھەناسەش دەدات، ئۆكسجىن لە ئاۋ ۋەردەگرنىت .. جا بىرىكەرەو لەم شتە بچوكە كە دەجولپىت و خۆراك دەخوات و ھەناسە دەدات، كاتى كە گەورە دەبىت دەبىتە دووبەش ، دوو زىندەوەر..

ھەرۋەھا جىھانى رەھكىش كەمتر نىيە لە جىھانى زىندەوەرەن، ئەوانىش جىھانىكى سەيرو سەمەرەن، كەمتر نىن لە جىھانى مەۋە و ئاژەل و بالەندە، ھەر

بەشىكىيان، ھەر جۈزىكىيان بەلكو ھەربەش لە ھەر روھكىندا جىھاننىكە ئە نەينى و دەنگاي سەرسۈرھىنەر ، زانايانى پىسپۇرى سەرسام كىردوھ، بە ئاشكرا ئەندازەگىرى و رىك و پىكىيان تىدا ديارو دەستى قەدەر و قودرەتى خوايى تىاياندا نومايانه.

* * *

لەراستىدا بابەت و شت و رووداوھكان زۆر لەوھ گەورەتر و فراوانترن لە ئەندازەگىرى فراوانىاندا، كاتى كە پىسپۇران ھەلەدەھن شارھەزىن لىيان!!
جولە و سوپانەھى ئەم گەردوونە ، رووداوھكانى، تەوژمەكانى، سوپانەھەكانى، ورد و درشتى كاروبارى ھەر ھەمووى بە ئەندازەى ديارىكراو و ويستى خواى گەورەيە، رووداوھكانى مېژو، ھالەتە جياوازەكانى ناخ و دل و دەروون، ھەناسەكان، ھەموو كاتى ديارىكراوى خۆى ھەيە، شوئىنى ديارىكراو بارودۇخى ديارىكراوى خۆى ھەيە، بەستراوھتەو بە ياساكانى بونەھەرو جولەكانى گەردوونەھە، ئەندازەگىرىيەكى وردى بۇكراوھ تا ھاوئاھەنگ بىت لەگەن دەوربەردا ھەروھكو چۆن حساب بۇ رووداوھ گەورە و گىرنگەكان كراو!!

ئەو چەلە دارەى كە لە سوچىكى بىاباندا رواو ، ئەويش بە قەدەر و ويستى ئەو زاتىيە، كارى خۆى ئەنجام دەدات و داپراو نىيە لە بونەھەرا ئەم مېرولەيە، ئەو تەپ و تۆزە، ئەو زىندەھەرەى كە لە تاكە خانەيەك پىك ھاتوھ و لە ئاودا مەلە دەكات، ھەروھكو ئەو ئەستىزە ھەسارە گەورە و زەبەلاھانە وايە كە لە بۇشايدا لە چەرخ و خولدان.

ھەمووشت لە كات و شوپىنى خۇيدا، بە ئەندازەى ديارىكراوى خۇى روودەدات، شىۋازى ھەموو شتىكى، ھەموو كاروبارىكى بۇ ديارى كراۋە!
بۇ نموونە: كى دەيزانى كە ھاوسەرگىرى (يعقوب) پىغەمبەر(عليه السلام) لە دايكى يوسف و بنىامىن، ھەروا رووداۋىكى سادەيە و نابىتە ھۇى ئىرەيى براكانى و ناىخەنە بىرەۋە، تا كاروانچى بىبات و لە مىسر بىفرۇشىت و رىى بگەۋىتە نىو كۆشكى عەزىزى مىسرو توشى گەپىكردنى ھاوسەرگەى بىن و ئەۋىش تەسلىم نەبىت؛ لەسەر پاكىتى زىندانى بگىرت. ئەمانە بۇچى؟ تۆ بلىى بۇ ئەۋە بىت خەنەكانى كارگوزارانى پاشا لە بەندىخانە لىكبداتەۋە؟! تا ئىرە بابەتەكە روون نىە بۇچى!؟

بىگومان خەلكانىك پرسىارىيان بۇ دروست دەبىت؟ باشە خوايە گيان بۇچى يوسف ئاۋا لە ناخۇشى و زىنداندا ژيان بەسەر بەرى؟ بۇچى (يعقوب)ى باۋكى ئەۋ ھەموو خەفەتەى بۇ پىش بى؟ تا دەگاتە ئەۋەى لە خەفەتا بىنايى چاۋەكانى لەدەست بدات؟ بۇچى يوسف توشى ئەۋ ھەموو كىشەى گىرقتە بىن؟

دۋاى نىزىكەى چارەكە سەدەيەك ۋەلامەكەى سەرھەلدەدات.. ديارە نەخشەى قەدەر ئامادەى دەكات تا كاروبارى ۋلاتى مىسر بگىرتە ئەستۋو فرىاي گەلى مىسر و گەلانى دراۋسىنىشى بگەۋىت لەۋ ھەۋت سالەدا كە گرانى روودەدات! پاشانىش باۋكى و براكانى و خانەۋادەكەى بىن و لە مىسر نىشتەجى بىن و ئەۋەى ئىسرائىلىيان ئى دروست بىن..

تا دواتر فىرەۋون دژايەتيان بكات و موسا پەيدا بىن و - لە كۆشكى فىرەۋوندا گەۋرە بىن و ئەۋ ھەموو قەدەرە و رووداۋانە پىش بىت ، دواتر گەلى جولەكە

په‌یدا ببی که به درێژایی زه‌مان^۱ به‌تایبته‌ له‌م سه‌رده‌مه‌دا رۆلی ناباشیان
هه‌بێت له‌ سه‌ر زه‌ویدا، سا به‌لکو به‌ پشتیوانی خوای گه‌وره‌ ئوممه‌تی ئیسلام
بێدار بێته‌وه‌ که به‌شیک له‌ (عقیده) و بیروباوه‌ڕی باوه‌ڕبوونه‌ به‌ موسا و عیسا
(سلۆی خوایان ئی بێت)، وه‌ به‌و ته‌ورات و ئینجیله‌ی که بۆ ئه‌وان نازل بووه‌ و
شیواندویانه‌ .

هه‌روه‌ها باپیری (یعقوب) ، (ابراهیم) کاتێ رێی ده‌که‌وێته‌ میسرو له‌وێ ده‌بێته‌
هاوسه‌ری (هاجرة) کێ ده‌لێ، ئه‌وه‌ رووداوێکی ئاسایی تاکه‌ که‌سی یه‌،
ناشکرایه‌ بۆ (ابراهیم) عێراقی به‌جێ هێشت و کۆچی کرد بۆ میسر تا (هاجرة)
ببێ به‌ نسیبی و له‌و هاوسه‌رگیری یه‌ (اسماعیل) له‌ پال (بیت الحرام) دا له‌ دایک
ببێ و له‌وێ نیشته‌جێ بێ و تاقیکردنه‌وه‌ی سه‌رپه‌نجه‌که‌ پیش بێت و دواتر (بیت
الحرام) به‌ دوو قۆلی دروست بکه‌نه‌وه‌ و مه‌که‌که‌ بپێته‌ ئه‌و شاره‌ و له‌ نه‌وه‌ی
(اسماعیل) (محمد ﷺ) په‌یدا ببێ، دواتر له‌ وێوه‌ په‌یامی ئیسلام سه‌ره‌له‌بدا، که
له‌ بارترین شوینه‌ بۆ ئه‌و په‌یامه‌ پێرۆزه‌، که‌ گه‌وره‌ترین رووداوه‌ له‌ میژووی
مروّفايه‌تیدا!!

به‌راستی ئه‌وه‌ هه‌مووی به‌شیکه‌ له‌ قه‌ده‌رو ویستی خوای گه‌وره‌ که‌ هه‌رخۆی
نه‌خشه‌کانی پیاده‌ ده‌کات بۆ هه‌موو شتێک و هه‌موو رووداوێک، هه‌موو
چاره‌نووس و هه‌موو پێشهاتێک، هه‌موو هه‌نگاوێک و هه‌موو گۆرانکاری یه‌ک،
بێگومان هه‌موو ئه‌و شتانه‌ و هه‌رچی پیش دێت به‌بێ ویستی خوای گه‌وره‌
روونا‌دات که‌ گشتگیر و ورد و قوله‌ ..

جاری وا هه‌یه‌ خه‌لکی هه‌ندێ به‌شی رووداو و پێشهاته‌کان ده‌بینن ، ئه‌وسه‌ر و
کۆتاییه‌که‌ی به‌دی ناکه‌ن، جاری واش هه‌یه‌ زه‌مانێکی تولا‌نی له‌ ئێوان سه‌ره‌تای

رووداوێه‌کان و دەرەنجام و چارەنووسە‌که‌ی تێدە‌پەرێت و لە تەمەنی کورتی مەوفا‌دا بارو‌دو‌خە‌که‌ گۆ‌پ‌ان‌کاری یە‌کی ئە‌وتۆی بە‌سەر نایەت، حیکمەت و تە‌کبیر و نە‌خشە‌ی خ‌وایی بە‌دی ناکرێت، بۆ‌یه‌ خە‌لکی پە‌له‌ دە‌کە‌ن « پێ‌شنیار دە‌کە‌ن، رقیان مە‌ل‌دە‌ستێ، لە سنور دەر‌دە‌چن!! » .

بۆ‌یه‌ خ‌وای گە‌وره‌ لە رێ‌گە‌ی ئە‌م قورئان‌ه‌وه‌ دە‌یه‌وێت خە‌لکی کاروبارە‌کان بە‌دە‌ن دە‌ست ئە‌و زاتە‌ی که‌ هە‌موو کاروبارە‌کانی بە‌دە‌سته‌، دە‌یه‌وێت د‌ن‌یای و ئاس‌وده‌ بن، و لە‌گە‌ڵ قە‌دە‌ری خ‌واییدا رێ‌ ب‌کە‌ن و خ‌وایان ب‌گونجێ‌ن و خ‌وایان بسازێ‌ن و - چیان لە‌دە‌ست د‌ی - لە‌ چاک‌ه‌و د‌ین‌داری و بان‌گ‌خ‌وای ئە‌نجامی بە‌دە‌ن، ئە‌وسا لە‌گە‌ڵ قە‌دە‌ردا ب‌رۆ‌ن هە‌نگاو بە‌ هە‌نگاو بە‌و پە‌ری ئارامی و د‌ن‌یایی « دامە‌زرا‌وی یە‌وه - » .

* * *

ب‌ی‌گومان خ‌وای گە‌وره‌ لە‌گە‌ڵ قە‌دەر و رێ‌خ‌ستنی کاروباردا؛ دە‌سته‌لاتی ره‌های هە‌یه، بە‌ فەرمان و ئامارە‌یه‌ک گە‌وره‌ترین رووداو و پێ‌ش‌هات پێ‌ش دە‌هێ‌نێ ..

﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا رَجَدٌ إِلَيْنَا فِي لَحْظَةٍ﴾

بە‌ل‌ن بە‌ ئامارە‌یه‌ک، بە‌ دەر‌ب‌رینی وشە‌یه‌ک، خ‌وای گە‌وره‌ کاروبار و گۆ‌پ‌ان‌کاری سەر‌س‌و‌پ‌هێ‌نەر پێ‌ش دە‌هێ‌نێ، کاری گە‌وره‌ و ب‌چ‌وک بۆ ئە‌و زاتە‌ چ‌ون‌یه‌که‌، خ‌وای لە‌را‌ستیدا گە‌وره‌ و ب‌چ‌وک نیه‌ بە‌ ن‌ی‌س‌بە‌ت ئە‌و زاتە‌وه‌، بە‌ل‌کو ئە‌وه‌ بۆ‌چ‌وون و پ‌ی‌وه‌ری خە‌لکی یە‌، کارە‌کانی خ‌وای گە‌وره‌ زە‌مە‌نی هەر ناوێ‌ت، چ‌او‌ت‌رو‌کان‌د‌ن‌یک‌یشی ناوێ‌ت ئە‌وه‌ تە‌نها بۆ ئە‌وه‌یه‌ که‌ ئە‌و خە‌ل‌گە‌ تێ‌ب‌گە‌ن، ئە‌وه‌

مروژەکانن هەست بە کات و تێپەربوونی دەکن، بەهۆی سوپانەهەوی زەوی یە
بچکۆلانەکیانەوه دروست دەبێت!! لە راستیدا بە پێوەری خوایی رەها هیچ
حسابێکی بۆ ناکرێت .

بە یەك ویستی ئەو زاتە ئەم گەردوونە ماتۆتە بوون، بە یەك ویستی تر
گۆڕانکاری دروست دەکات، یەك ویستی ئەو زاتە هەموو گەردوون لە کەمتر
لە چرکەیهکدا لەناو دەبات، بە یەك فرمان هەموو مردوان لە توێی خاکدا دینە
دەرەوه و زیندویان دەکاتەوه، بە یەك فرمان هەموو زیندوان دەمرێن، بە یەك
فرمانیش قیامت بەرپا دەکات و سەرچەم مردوان لە توێی خاکدا دینیتە
دەرەوه. بەو شیوازەیی که خۆی دەیهوێت، بە یەك فرمانیش هەمووان لە
گۆڕەپانی (محشر) لێپرسینەر کۆ دەکاتەوه .

یەك فرمان هیچ ماندووبوونێکی ناوێت، هیچ کاتی ناوێت، یەك فرمان، ئەوپەری
دەستەلات و هیزو توانا و ئەندازەگیری تێدایە؛ هەموو کارەکان بەوپەری ئاسانی
پیش دین .

* * *

بێگومان هەمیشە بە درێژایی زەمان بە فرمانێکی کتوپر خوای گەورە درۆزن و
بێباوەڕانی لەناو بردووه :

﴿وَلَقَدْ آهَلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ۝ وَكُلُّ مَنْ فَعَلُوا فِي الزُّبُرِ ۝ وَكُلُّ صَفِيرٍ
وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٍ ۝﴾

(٥١) بێگومان ئێمه خەڵکانی زۆرمان لە خوانەناسان که وهک ئێههوی یاخی
موشریک و، سەرکەش و سەرسەخت بوون لەناو بردووه ، باشه نایا کەس ههیه

پەندو ئامۆزگاری وەرگیریت؟! (یاخود بیربکاتەو و تیفکریت؟! شوینی پەيامی
خوای گەورە بکەویت).

(۵۲) جا هەرچی ئەو خەلکە دەیکەن لە دۆسیەى تایبەتدا لە (لوح المحفوظ) دا
تۆمار کراوه...

(۵۳) هەرچی شتی وردو گەورەشە لەو کارو کردەوانەى که خەلکی ئەنجامی
دەدن دێر بە دێری نوسراوه و تۆمار کراوه .

ئیتەر ئەوەتە روون و ئاشکرایە شوین و جینگە و ریگەى ئەوانەى بېروایان ئەکرد بە
پەيامەکانى ئێمە، لە ئایەتەکانى ئەم سورەتەدا هەندیکى لە تووى ئەم سورەتەدا
باس کرا، باشە داخۆ کەسانیک هەن که دەرکى ئەم راستیانە بکەن و لێى
تیبگەن؟! پەندو ئامۆزگاری ئی وەرگیرن؟

دەبا ئەمانیش وەك ئەوان ئەکەن، ■ وەكو ئەوان بە ئازارەو تیا نەچن، چونگە
دواى ئەو کارەساتانەى که لە دنیاى بەسەریان دیت؛ دواتر لێپرسینەوێ
سەختیان لەگەڵ دەرکیت و کەس ناتوانى خۆى بدزیقەو و خۆى بشاریتەو،
هەموو شتیکیش لە دۆسیەى تایبەتدا لە دەزگای پێشکەوتودا لەسەریان
تۆمار کراوه و نەخشینراوه لە لاپەرەى تایبەتدا بۆ روژی لێپرسینەو، هیچ
شتیک فەرامۆش نەکراوه و پشتگوێ نەخراوه لە بچوک و لە گەورە تۆمار کراوه .

* * *

قا ئەم سنورەیه باسەکان و بەدواداچوونەکان ..

ئینجا رێپەرەى ئایەتەکان بە شیوازیك دەگۆریت، وەكو ئەوێ ئاوپێك بداتەو لە
کەسانیکى تر جگە لە بېباوەران، وینەیهکى تر پەر لە ئاسایش و ئارامى ■
هێمنی، وینەى تەقواداران و خواناسان و دینداران باس دەفەرمویت :

﴿إِنَّ الْكَلْبَيْنِ فِي حِمَّتٍ وَتَرٍ﴾ (٥٤) فِي مَقْعٍ مَّشْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾

(٥٤) بینگومان سەرئەنجام تەقواداران و دینداران ، خواناسان و پارێزکاران لە نێو باخ و جۆگە و پوبارو تافگە ی رازاوەدا (لە ناو کۆشک و تەلاری هەمە جۆردا لە کەشتی رازاوەتر لە تایتانیکدا) ژیانی پر لە شادی و کامەرانی دەبەنە سەر .

(٥٥) لە شوینی پێژدارو پاک و شایسته و بێگەردا ، لە لای پەرورەدگاری ئازیزو پادشای بە دەسەلات و بە توانادا .

ئەم حالەتە لە کاتی کدا باس دەفەرموین کە ناپاکان لە نێو ئاگری دۆزەخدا لە تاو نیش و ئازار شیت بوون بە راکێشان و دەمەپوو کێش دەکری و بە پەپری سوکایەتی پێکردنەو ، وە پێیان دەوتریت: ■ بچێژ ئازاری ئەو دۆزەخی کە گالەتەتان پێی دەهات و باوەرتان پێی نەبوو ..

بەلام لەملاو وینە ی حالەتیکی پر لە نازو نیعمەت دەکات لە لایەکەو ■ مادی یەر بەهەشت و باخە رازاوەکان و کۆشک و تەلارەکانیەتی، لە لایەکی ترەو ئەو پلە و پایەیی کە پێیان بەخشاوە لە لایەن شاھی شاهانەو لە لایەن پادشای بالادەست و دەستەلاتدارەو .

ئەوان لەو نازو نیعمەتانی کە بە هەستەکان پە ی پێ دەبرێ لە عەیش و نوشدان .. لە بەهەشتی رازاوە و لە پال تافگە و کانی و فوارە و روباری جواندا - لەگەڵ حۆری و غیلمان و یلداندا لەگەڵ کەسوکاری دیندارو خواناسدا هەمیشە لە سەیران - هەموو ئەمانە لەو دوو وشە قورئانی یەدا ، بە لکو زۆر زیاتریش بەدی دەکری ، نازو نیعمەتی هەمەجۆر، بۆ هەر کوێ دەچن بە هەر هۆکاریک، بە لکو لە نێو هۆکارەکاندا لە هەموو جۆرە نازو نیعمەتی ک بە هەرمەندن .. وشە ی (نَهَزْ)

خۆی واتای زۆری له خۆ گرتوووه و سه‌داکه‌ی نازو ئیعمه‌تی هه‌مه‌جۆرو هه‌مه‌چه‌شنی ئی ده‌باریت ..

پاشان باسی ئه‌و نازو ئیعمه‌تانه‌ دیت که به‌ دل به‌ رۆح هه‌ستیان پێ ده‌کړیت، به‌ تاییه‌ت هه‌ستکردن به‌ نزیکیان له‌ خوای گه‌وره‌، به‌ مه‌کانه‌تیان لای شاه‌ی شاهان، به‌ گرنگیدانی ئه‌و زاته‌ پێیان، به‌ پێزدانانی بۆیان، به‌ قه‌در گرتنیان، به‌و دنیایی و خۆشی و شادی یه‌ی که هه‌ستی پێ ده‌که‌ن ..

ئهم پله‌ و پایه‌یه‌شیان بۆیه‌ ده‌ست که‌وتوووه‌ چونکه‌ له‌ دنیا‌دا دیندارو ته‌قوادارو خواناس بوون، له‌ خه‌می ده‌سته‌به‌ر کردنی ره‌زانه‌ندیی په‌روه‌رده‌گاریاندا بوون، هه‌ولیان داوه‌ که‌ لییان نه‌هه‌نجیت، ترساون له‌وه‌ی لییان زین به‌ زویر ببیت، خوای گه‌وره‌ش دوو ترس کۆناکه‌توه‌، ئه‌وانه‌ی له‌ دنیا‌دا لیی ترساون، له‌ قیامه‌تدا نایاترسین، ئه‌وه‌ی لی‌ره‌ حساب بۆ ئه‌و زاته‌ بکات، ئه‌وه‌ له‌وه‌ی ترسی نامین .. له‌وه‌ری شادی و کامه‌رائی و به‌ختیاریدا ژیا‌نی هه‌میشه‌یی ده‌باته‌ سه‌ر ..

*   ■   ■

جا ئیتر لی‌ره‌داو به‌و شیوازه‌ هیمنه‌، له‌ژێر ئه‌و سایه‌ خۆشه‌دا کۆتایی به‌ سوره‌ته‌که‌ دیت که‌ پێبوو له‌ باسی کاره‌سات و لی‌قه‌ومان که‌ به‌سه‌ر خوانه‌ناساندا هاتوو، پاشان ئهم سایه‌ هی‌ورو خۆشی و شادی یه‌ به‌له‌زه‌ت و به‌تامه‌ دیت ..

ئهمه‌یه‌ په‌روه‌رده‌ی ته‌واو له‌لایه‌ن خواوه‌ندی داناو زاناوه‌ به‌ پێچ و په‌ناکانی ناخ و دل و ده‌روون، ئه‌وه‌یه‌ قه‌ده‌ری ورد له‌لایه‌ن ئه‌و زاته‌وه‌ که‌ هه‌موو شتیکی ریک‌خستوو ئه‌و زاته‌ی که‌ به‌ لوتف و نازکه‌کاره‌، ته‌واویش ئاگاده‌ره‌ ده‌سته‌لاتداره‌ به‌سه‌ر هه‌موو دروستکراوانیدا .

﴿سورتی (الرَّحْمَن)﴾

ئەم سورتە بە ئاسانی تېپىنى دەكرىت؛ كە شىۋازىكى تايپەتى ھەيە لە گەلى روهو.. ئەم سورتە بىرىتى يە لە راگەياندىنىكى گشتى لە گۆرەپانى بونەورى گەورەدا، ئاساندنى نازو نىعمەتى ھەمەجۆرە ديارو ئاشكراكانە؛ كە نومايانە لە جوانى دروستكارىدا، لە ئاوازىمى دروستكراوانىدا، لە زۆرى و ساپىژبوونى نازو ميعمەتانىدا، لە رىكخستنى بون و ھەبوودا، ئايەتەكانى ئەم سورتە دەيانەوئىت مرقۇقەكان ھەموويان رووبكەنە روخسارى پىرۆزو بەنرخى خواوندى مېھرەبان..

ھەر ھەشەتە يەكە بەسەر دەستەى جنۆكە و ئادەمىزادەو» كە لە بنەرەتدا ھەر روو ھەو دوو دەستەيە دەوئىت، كە لە گۆرەپانى بوون و ھەبوودا، وە بە ئاگادارى ھەموو دروستكراوان (تخدا)يان دەكات كە ئەوانە بە كام لە نازو نىعمەتەكانى خوا بېرواناكەن و كاميان بە ئاراست دەزانن .. وە ئەم (تخدا)يە دواى باسى ھەموو نازو نىعمەتەتەك دووبارە دەكاترە، ھەموو گەردوونىش دەكاتە پىشانگايەك بۆ نازو نىعمەتەكان، سەرھەراى نازو نىعمەتەكانى ئەو جېھان.

لە پاستىدا دەنگى راگەياندىنى راستىيەكان لە داپشتنى سورتەكەدا بە تەواوى ديارو ئاشكرايە، ھەر ھەشەتە شىۋازى كۆتايى ئايەتەكانىدا، لە بەش بەشى ئايەتەكاندا، سەرنجى كۆتايى ھەر ئايەتەك بەدە كە پىيوستى بە درىژكردنەو ھەيە، وەكو ئەو وايە دەنگەكە ئاراستەى دوور بكرىت؛ ھەر لە سەرھەتاو يەكەم

ۋەشەي پېرۇزىدا روون ۋ ئاشكرايە گە دەيەۋىت ئەۋ دوو دەستەيە، - دەستەي
ئادەمىزادو جنۇكە - داچلەكىنى؛ تا چاۋەپى بگەن ۋ سەرنج بدەن ۋ بزانن دواتر
باسى چى دىت ..

﴿الرَّحْمَنُ﴾ ① خاۋەندى مېھربان ، يەكەم ئايەت بىرىتى يە لە يەك ۋەشەي پېرۇز
كە سۆز ۋ رەحمەتى لە خۇگرتوۋە، دەنگدانەۋەي ۋەشەكە شىۋازىكە لە
سەرەتايەك بۇ ئىعلان ۋ ئاگادارى كە دواتر دەردەكەۋىت ئەم سۈرەتە
پىشانگاىەكە بۇ دەرختىنى رەحمەت ۋ نازو نىعمەتە جۇراۋجۇرەكانى
خاۋەندى مېھربان ..

پىشانگاى نازو نىعمەتەكان بە باسى ئەۋە دەست پىدەمكات كە ئەۋ زاتە قورئان؛
كەلامى شىرىنى خۇي فېرى ئىمانداران كىردۈۋە ۋ دەيكات، لەپراستىدا گەر مەۋقەكان
هەست بگەن كە بە فېرىۋون ۋ پىادەكردنى ئەم قورئانە چۇن ئايندەيەك بۇ خۇيان
دەستەبەر دەكەن. ھەموو ژيانىان لە فېرىۋون ۋ پىادەكردنىدا بەسەر دەبرد ..

دىارە بىن حىكەمتىش نىە گە باسى پەيداۋونى مەۋقە دۋاي فېركردنى قورئان دىت،
دۋاي ئەۋەي گە فېرى ئاخاۋىتىنى كىردۈۋىن، كە سىفەتىكى تايىبەتىنى مەۋقە ..

پاشان دىتە سەرباسى لاپەرەكانى گەردۈۋن، كە ھەموۋى بە زمانى حال ئامازە
دەكەن بەۋەي گە بەخشش ۋ دروستكارى خاۋەندى مېھربان، خۇرو مانگو
ئەستېرەكان، دارو درەخت، ئاسمانى شىن بەپراسەرمانەۋە، تەرازو ۋ پىۋەرە
تايىبەتەكان بۇ كىشان ۋ پىۋانى كارۋكردەۋەي مەۋقەكان، سازاندنى زەۋى بۇ
ژيان، بۇ بەرەم ھىنانى جۇرەھا مېۋە، بىن پىگەيشتىنى جۇرەھا دارخورما، بۇ
رواندنى جۇرەھا دانەۋىلە، بۇ بەرەم ھىنانى جۇرەھا رەۋكى بۇن خوش ۋ تام

خۆش و رەنگ جوان و قەبارە جیاواز، ھەروەھا ئاماژەی بۆ دەستی جنۆکە و نەوێ نادەم کردووە لەگەڵ باسی دووجۆر دەریاشی کردووە ١٤ بەرپەست لەنیوانیاندا و تێگەڵ ئابن!! وە ئەو ئازو نەعمەتانەی کە لێیان دەردەھێنرێ.

جا کاتێ کە باسی ئەم ھەموو شتە گەرە و بەنرخانە دەفەرموێت یەکسەر باسی لەئاوچوونیشیان باس دەکات، وە مانەوێ تەنھا زاتی گەرە و شکۆمەند و پایەداری خۆی دووپات دەکاتەوە ١٥ کە دوای دروستکردنی جیھانی نوێ ھەموو دروستکراوان ملکەچ و فرمانبەرداری دەبن، زاتی خۆی چی بڕیار بدات ھەر ئەو ئەنجام دەدرێت .

جا لە سایەی باسی نەمانی رەھای دروستکراواندا، وە مانەوێ زاتی خوای گەرەدا بۆ ھەمیشە ١٦ ھەتا ھەتایی، ھەر شەھەکی سامناک لە دەستی جنۆکە و ئادەمیزاد دەکات، بەوێ کە رۆژێکی تاییبەتی تەرخان کردووە بۆ لێپرسینەوێ وردو درشتی کار و کردەوێیان.

ئینجا کۆتا دیمەن باس دەفەرموێت ١٧ دیمەنی قیامت، سوپەھەلگەپانی ئاسمان، سزادانی تاوانباران و پاداشتی تەقواداران و دینداران بە دوورو درێژی، تا دەکاتە کۆتا نایەت و دەفەرموێت: ﴿بَرْكَاتُكُمْ رَبِّكَ ذِي الْكَرْلِ وَالْإِكْرَامِ﴾ ١٨

موبارەك و پیرۆز و شکۆمەندە ناوی جوان و بەنرخێ پەرەردگاری تۆ ئەو محمد (ﷺ)، ئەو ئیماندار کە خواھەنی رێز و شکۆداری یەو شایستە ھەموو جۆرە رێز و پێزانینیکە..

﴿الرَّحْمَنُ﴾ ١٩ خواوەندی میھرەبان.

خوای گهواره نهم سهره تایی به مه بست داناوه، سهدای وشه که به گشتی در زگردنه وی پیتی شلف به تاییه تی دهنگ دانه ویه کی کاریگری هیه له گهر دووندا، له هه موو پیچ و په ناکانی بونه وهردا..

دیاره سهدا و دهنگ دانه ویه وشه ی پیروزی ﴿الرَّحْمَنُ ۝۱﴾ دهروات بو دور هه موو گهر دوون و به شهکانی بونه وهر دهله رینیته وه، هه موو هه بوو ده دوینن، هه موو دروستکراوان ناوړ له سهدای پیروزی ده دهنه وه له کاتی کدا که بو شاییهکانی ئاسمانه کان و زهوی پر ده کاته وه، ده گات به ده زگاکانی بیستن و دل ۱ ده روون..

به لن شو نایه ته پیروزه ده فرمویت ﴿الرَّحْمَنُ ۝۱﴾ خیر ته اوو ده بیست، هه موو بونه وهر بیدهنگ ده بیست، ده زگاکانی بیستن گوئ ده گرن و چاره پئی هه وانی گهر وه گرن گن، چونکه شو ده ستی که مه زنه و سر جهم بونه وهر بوئ ده شنیتته وه، دلی بوئ لیده دات..

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الرَّحْمَنُ ۝۱﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ۝۲ خَلَقَ الْإِنْسَانَ ۝۳ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ۝۴ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ يَحْسَبَانِ ۝۵ وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ۝۶ وَالسَّمَاءُ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ۝۷ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ۝۸ وَأَقِيمُوا الزُّنْتَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ۝۹ وَالْأَرْضُ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ۝۱۰ فِيهَا فَكْرَةٌ وَالتَّغْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ۝۱۱ وَاللَّهُ ذُو الْعَرْشِ وَالرَّحْمَنُ ۝۱۲ مَائِءُ الْآءِ وَكَانَ تَكْوِينُ ۝۱۳﴾

- (۱) ئەو خاۋىيەى ئەم پەيام ۋ قورئانە پىرۆزەى نارىدوۋە خاۋەنى سۆزۈ مېھرەۋ كانگاي پەھمەت ۋ بەزەيى بى سۈرە .
- (۲) ھەر ئەو زاتە خۆى تواناي فېرىيۈن ۋ لەبەر كىردنى قورئانى بەخشىۋە بە پىغەمبەرەكەى (ﷺ)، ۋە بە سەرچەم ئىمانداران كە پىرۆزىتىن نازۈ نىعمەتە لە دىياداۋ بەرەۋ بەھەشت ئاراستەيان دەكات .
- (۳) ئادەمىزادىش ھەر ئەو زاتە بەدى ھىناۋە (لە سەرەتاۋە ، دواترىش ھاسەرەكەى ، لەر دوانەش پىياۋان ۋ ئافرىتەنى زۆر بەدى ھاتوون ۋ پەيدا دەبن ، ھەر بەو ياساۋ نەخشەيەى كە ئەو زاتە ويستى لەسەرىمەتى) .
- (۴) ھەر خۋاي گەۋرەش ئادەمىزادى فېرى ئاخاۋتن ۋ قسەۋ گىتوگۇ كىردوۋە (قسەۋ گىتوگۇ كىردن موعجىزەيەكە ، ژىكەن ، جۈلەى بۆرى ھەۋا ، زمان ، لىۋەكان ، لە بەشى تايىبەتى مېشكەۋە زۆر بەخىرايى ئاراستە دەكرىن ، پىتەكان دەكەنە ۋوشەۋ وشەكان دەكەنە پىستەۋ ، رىستەكان پىك دەخەن ، تا ئەۋەى لە ناخ ، دەرونماندا ھەيە دەرى بىرىن!!)
- (۵) خۆزۈ مانگىشى بە قەبارەۋ چەرى ۋ دورو نىزىكىيەكى حساب بۇ كراۋ لە خولگەى خۇياندا دانائەۋ ، زەۋى بە دەۋرى خۇردا سالى جارىك دەسۋىتەۋە مانگىش بە دەۋرى زەۋىدا مانگى جارىك دەسۋىتەۋە تا كاتىكى دىيارىكراۋ .
- (۶) ئەستىرەۋ ھەسارەكانىش ، رۈكە بى قەدۈ درەختە بەرزەكانىش ھەمويان سۆزە دەبن ۋ لە نەخشەى دىيارىكراۋى بەدىھىنەريان دەرنەچن ۋ ناترازىن .
- (۷) ئاسمانىشى بەرزو بلىند راگرتوۋە بى كۆلەكەۋ ستون ، تەرازو ۋ پىۋەرى بۇ ھەموۋ شىتەك دانائەۋ (ھەموشت بە ئەندازەۋ ياسايە ، ھىچ شىتەك لەم بونەۋەردەۋ

بئى مەبەست و ھەرمەكى نىيە ، (بۆيە ئىماندارىش پىۋىستە پابەندى بەرنامەى
خوای گەورە بىت ، چونكە لادان و ياخى بونى دەبىتتە ھۆى ستم و نەگبەتى
بۆى لە ھەردوو جىھاندا) .

(۸) نيوهش نهي نهوهي ئادەم با تەرازوو پېۋەرتان پېك و پېك بېت و ستەم لە
بەكتەر مەكن .

(۹) مه‌آلبدهن له کیشان و پیواندا ته‌رازو بازی مه‌کن ۱ کهم فروشی و گرانفروشی نه‌نجام مه‌دهن.

(۱۰) ئەو خاويە سەرەجەم زەویشى بۇخەلگى ملەكەچ ۋە فرمانبەردار كىردۈۋە ،
بۇ ھەرخى بەكارى دىنن بەئاسانى دىت بە دەستيانەۋە .

(۱۱) جۆرەھا مېوھى لەسەر زەۋىدا دېتە بەرھەم كەلە تام و بۆن و پەنگ و قەبارەدا جىياۋزىن، بەلكو جىياۋزى لەھەر جۆرە مېوھەكدا ھەيە ، جگە لە جىياۋزى مېوھى ولاتان ۱۱ ناۋچەكان!! ھەرۋەھا دارخورماي خاۋەن دەفەرە گولدانى بۇ بەرھەم ھىتوان ، (ئەۋىش بىر لە سەد جۆرە).

(۱۲) جگہ لے جوڑے ہا دانہ ویلے جیاواز ، کہ بہ توپیکل و پوش و بہرگ
رازیںراوہ تہوہ و بہ بونی خوش بونخوش کراون۔

(۱۲) جا ئيتير ئىلى گىرۇى ئادەمىزاد و پىرى ، بىكام لى نازو نىعمەتەكانى پىروردگار تان بىروا ناكەن و ، كامەيتان لا پىسەندو چاك نىيە (كاتى پىرى و جنۆكە نىماندارەكان گوى بىستى ئىم ئايەتە بون ھىمور جارىك دىيانوت: نىيە باوېرمان بى ھىموى ھىيە ئىلى خوائ مىھربان). (شاينى باسە ئىم ئايەتە ۳۱ جار لىم سورەتەدا ھاتوو ھىشت جارى لى دوائ باسى دىدېئىنراو ھىكانەورە

حهوت جارى دواى نايه ته كانى دۆزه خه ، ههشت جارى له دواى نازو
 نيعمه ته كانى به ههشتى پله يكه ، ههشت جارى تريس دواى نازو نازو
 نيعمه ته كانى به ههشتى پله دووه ، دۆزه خه ههوت دهرگاي هيه ، به لام به ههشت
 ههشت دهروازى فراوانى هيه!! .

ناشكرايه نايه ته كان باسى نازو نيعمهت و بهخششه كانى خواوهندى ميهربان
 دهكهن كه يهكه ميان نهويه كه قورئان؛ گوفتارو كهلامى شيرينى فيرى ئاده ميزاد
 كردووه ..

ئهم نيعمه ته گهره يه ي كه سۆزو ميهرى خواوهندى ميهربان بۆ ئاده ميزاد
 نومايان دهكات .. ئهم قورئانه ي كه هه موو ياساكان و هه موو شتيكمان له م
 گهر دوون و بونه وهره دا بۆ روون دهكاتوه ، باس له بهرنامه كانى ئاسمان و زهوى
 دهكات؛ نه و بهرنامه نه ي كه خه لكى سه رزهوى په يوه ست دهكات به ياساكانى
 گهر دوونه وه ، بيووباهه رو بۆ چوون و پيوه رو به ها و ياسا و كاروباريان له سه ر
 بنچينه يه كى بته وو دامه زراو ريك دهخات كه له گه ل بونه وه رو دهر و بهر دا
 سازگار و سازاو بيئت .. هه ر له دنيا دا كارئاسانى و ئاسانكارى و دئنيايى و
 تيگه يشترو هاوئا ههنگيان پيذه بهخشيت له گه ل هه موو ياساكانى گهر دووندا .

قورئان هه ست و نه ستيان والا دهكات تا تيگه ن له م گهر دوونه جوانه ، هه روه كو
 نه وه ي تازه به تازه شاره زاي ببن و يه كه م جار ببويستن ، نه وسا هه ستيان نوئ
 ده بيته وه بهرانبه ر بوونى خودى خوئيان - له سه ر زهويدا ، له دنيا دا ، پرسيان
 پينه كراوه هاتوون ، پرسيان پى ناكريئ كه ده بئ له كات و سات و شوئنى
 ديارى كراودا بار بكه ن و له توئى خاكدا مه نزل بگرن!! تيذه گه ن بۆ تا قىكرده وه ،

بۇ ماۋەيەكى ديارىكراۋ لىزەن، ژيانى ھەمىشەيى و نەپراۋە لەۋديو مردنەۋەيە
مرۆڧ؛ ۋەكو رىزىك سەرپىشك كراۋە ئايا ھەۋلەدەت بەھەشت و بەختيارى
بۇخۇي دەستەبەر بىكات، يان دۆزەخ و بەدبەختى و چارەپەشى -

ھەرۋەھا قورئان ھەست و نەستى مرۆڧ بەرانبەر گەردوون نوئ دەكاتەۋە، ۋا
ھەست دەكات كە ھەموۋىشت زىندوۋە ۋاھاكارە لەگەلىدا، دۆست و ھاۋپىيە،
برادەرو خۇشەۋىستى يەكتەن، بۇ ھەركوئ دەچن، لە ھەركوئ دەبن بە دىرژايى
ژيانان لەسەر ئەم ھەسارەيە ميوانداریيان ئى دەكرىت !!

قورئان تىيان دەگەيەنىت كە خۋاي گەرە نىشتەجىنى كردوون لەسەر زەۋيدا،
ئەۋان رىزدارن لاي ئەۋ زاتە، ھەلگىرى ئەۋ ئەمانەتەن كە ئاسمان و زەۋى ۋ
كىۋەكان ھەلىان نەگرت ۋە خۋيان رانەبىنى ھەلىگىرن، بەلام ئەمان ھەلىانگرت
ديارە كە زۆر بەنرخن لاي ئەۋ زاتەي كە بەدى ھىناۋن و مرۆڧ بوون و ئادەمى
بوونيان لەۋ زاتەۋە سەرچاۋەي گرتوۋە، تەنھا بەيەك ھۆكارىش دەتۋان
پەيۋەندىان بەردەۋام بىت: ئەۋىش ئىمانە كە ھەست و رۇحيان ھەمىشە بە
زىندوۋەتى دەھىلىتەۋە، چونكە خۋاي گەرە لە رۇحنىكى تايبەت كە خۇي
خاۋەنيەتى بەخشىۋىەتى پىيان و كردوونى بەم مرۆڧە ئالۋوز سەرسۈرھىنەرو
سەيرو سەمەرەيە، بىگومان ئەۋ ئىمانە گەرەترىن و بەنرخترىن نىعمەتە بۇ
ئىنسان .

ھەر بۇيە باسى فىركردنى قورئانى پىش دروستكردنى ئىنسان باس فەرموۋە،
بۇ ئەۋەي مرۆڧ ۋاقاي ئىنسان بوون و مرۆڧ بوون لە خۇيدا بىننىتە دى - دوۋرىي
لە سىفاتى ئازەلىيەۋە بەلى ۋ خۋاي گەرە ئىنسانى دروستكرد و فىرى

ئاخاوتن و قسە كىرەنشى كىرد، بەرپاستى قسە كىردنى مەۋجىزە، باسى ناخى خۇي دەكەت شت روون دەكەتە ۋە تىدەكەت ۋە لىمى كەسانى دەۋرۋىر دەكەتە، لەرپاستىدا ئىمە بەھۇي راھاتنەمە ۋە مەۋجىزە گىرەنگە مان فەرامۇش كىردۈۋە، بەلام خۇاي گەۋرە دەيەۋىت لە رىگەي قورئانە كەيەۋە سەرنجەمان راكەشنى بۇلاي زاتى خۇي، - باشە چۇن ئەم پىتانە دەكەينە وشە، دەيكەينە رستە دەيكەينە باس و خواس، چۇن دەم و لىۋو زمان و دانەكان و ژىكانى قوپگ مەموۋى ھاۋناھەنگ دەيىت بۇ قسە كىردەنمان بۇ ئاخاوتنەمان، لە يەك چىركەساتدا، بۇيە رەۋا و شىاۋە جار جارە كاتى كەسىكى كەپولان دەيىنەن ، زۇر سوپاسى خۇاي گەۋرە بىكەين -

ئەي مەۋجىزە خۇي لە چى پىك ھاۋو؟ سەرەتاي دروستبۈۋى چۇن بوۋە؟ چۇن قسە و ئاخاوتن فىرېۋو؟

لەرپاستىدا سەرەتاي خانەيەكى زۇر بچوك بوۋە ، لەگەل ھىلەكەدە ئاۋىتەي يەكەي بوۋن، ئەۋەندە بچوك بوۋە بە ھۇي مىكرۇسكۇپەۋە بىنراۋە، بەلام ئەم پىكەتەيە بەرەبەرە بوۋە بە كۆرپەلە كە لە مەيۋنە ھا خانەي جۇراۋجۇر پىك ھاۋو، كۆمەلنىكى ئىسكە و كۆمەلنىكى كىرپىراگەيە و كۆمەلنىكى ماسولكەيە و كۆمەلنىكى رەگە و پىستە و گۆشتە... ھەتد. ھەرۋە ھا لەو سەرەتايەۋە چۈرپەل و ھەستەكان و كارو ئەركىيان لەو پىكەتە بچوكەدا ئاخىراۋە، پاشان لە دەزگاكەنى بىيىستەن و بىيىنەن و تام كىردەن و بۇن كىردەن و ھەستە كىردەن بەھەرەمەند كراۋە، پاشان نەيىنەكى گىرەنگە سەرسۈپھىنەرى پى بەخشراۋە كە ئەۋىش نەيىنى تىگەيشتەن و ھەستە و نەستە و لىكەدەۋەيە.. ھەموو ئەمانە لە خانەيەكى زۇر بچوك و سادە دا

که به زحمات، وه به دهرگای تایبته نهبن نابینری، ئههه که ی؟ له کوئوه
پهیدابوو؟ دیاره ئهوانه له لایه خوای میهره بانه وهیه، دهست کردی
پهروهردکاری جوانکارو میهره بانه .

له نایه تیکی تردا بیرمان دهخاته وه و دهفرمویت

﴿وَاللّٰهُ اَنۡزَحَکُمۡ مِّنۡ بَطۡوِنِ اَنتَهِیۡکُمۡ لَا تَمَلُکُوۡنَ شَیۡئًا وَجَعَلَ لَکُمُ السَّمۡعَ وَالۡاَبۡصَرَ وَالۡاَفۡیۡدَۃَ
لَکُمۡ فَشَکُّرُوۡنَ ﴿٣٨﴾﴾ النحل .

واته: ئه وه ههر خوای گه وهیه که له سکی دایکتان دهرتان دههینن هیچ
شتیکتان نه ده زانی! پاشان ههر ئه و زاته دهرگای بیستن و بینین و لیکدانه وه ی
پنیه خشیوون .

به پرستی دهرگای قسه کردن و ناخاوتن شتیکی سهیره و تیروانین و بیرکردنه وه
لیی کو تایی نایهت .. ئهه زمانه، ئهه دوو لیوه، چه ناگه، دانه کان، قورگ و بۆری
هه واه به شهکانی و سییه کان، ههر هه مووی به شداره له ئالیهت و میکانیزمی
قسه کردندا و به شیکه له به شهکانی قسه کردن - که سانیك هه ن هه موو ئه و
دهزگایانه یان هیه به لام لائن و قسه ناکه ن - دیاره ئه و دهرگایانه په یوهستن به
میشک و به شهکانی تره وه .. پاشان به ئاوهزو عه قله وه؛ که ههر ناوه که ی
دهزانی، له ~~تعلیله~~ و چۆنیهتی و پیکهاته ی هیچ شاره زاییه کمان نیه، له
چۆنیهتی کارو شیوازی کارکردنی ههر خهریکه هیچ نه زانی!!

باشه که سینک وشهیه که ده لیت؛ چۆن چۆنی بۆی دیت؟ به پرستی کاریکی
ئالوزه و به قۆناغی زۆردا تیده په پریت، به دهرگای سهیره و سه مه ره دا
گوزهرده کات، هه ندیکی ئیسته شی له گه ل بیت شاراهیه له زانستی مروؤ ..

سەرەتا هەست کردن بەو هی که پیویستە قسە بەکەیت و شتیکی دیاریکراو بلیت بە مەبەستیکی دیاریکراو .. ئەم هەستە نازانین چۆن پەیدا دەبێت، ئایا لەرێگەی ئاوەزو عەقلەوویە، یان لە رۆحەو دەبێت بەکاریکی هەستی و خانە تایبەتەکانی مۆخ دەههژێنی و بە رێگەی تایبەتی خۆی فرمان دەدات بۆ هەموو ئەندامانی پەيوەندیدار - لە کەمتر لە ۱/۱۰۰ ی چرکە یە کدا - فرمان ئەنجام دەدەن و وشە و رستە و باسەکان رێکدەخەن ۱۱ -

وشەکانیش هەر خوای گەورە مرقۆی ئی شارەزا کردوو - هەر وەکو چۆن کاتی خۆی باوکە گەورەمانی فێرکردوو : ﴿ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ... ﴾ البقرة ..

سییەکان هەندێ هەوا دەردەکەن، تا لە بەشەکانی سییەکانەو دەرجەن بەرەو بۆرییە سەرەکی یەکان و پاشان بۆ قورگ و ژێیەکانی دەنگ کە ئەوانیش شتیکی سەیرن و ئامێرەکانی میوزیک، هەرگیز ناگەنە ئەوان، ئەوسا قورگ و ئەو تالانە جوړیک خۆیان ساز دەدەن کە عەقڵ داوای ئی کردوون ، بەرز بێت یان نزم، خێرا بێت، یان هیواش، زبیر بێ یان ناسک، ئەستور بێ یان باریک، چەندە جوړ دەنگ هەیه و تایبەتەندییان چۆنە .. ئەمانەش هەمووی بە هاوکاری قورگ و زمان و لیوێکان و چەناگە و دانەکان، ئەم دەنگە بە یارمەتی هەموو ئەو ئەندامانە پێک دێت، هەموویان ساز دەبن بەو شیوازە بۆ هەر پیتییک، بە تایبەت زمان کە هەڵدەدات کۆتێرۆلی هەموویان بکات.

ئەو بۆ دەربڕینی پیتییک، جا بیربکەرەو لە رستەیک لە بیرۆکەیک، لە دەربڕینە هەست و ئەستێک بەرانبەر رووداویکی رابوردو یان داماتوو، هەر هەمووی دنیا یە کە لە نهینی و شتی سەر سوپهینەر، کە بە هەمووی ئەم مرقۆ سەیرە

نامۆیه‌ی ئی پێك هاتوو؛ كه دروستكراوی خواوه‌ندی میهره‌بانه، وه به فه‌زلی
په‌روه‌دگاری میهره‌بان هاتۆته سه‌ر گۆڤه‌پانی ژيان .

*   *   *

ئینجا ئایه‌ته‌كان ده‌ست پێده‌كات به‌ باسی به‌خشین و دروستكراوه‌كاني خۆی له
پیشانگای گشتی بونه‌وه‌ردا، باس له‌ خۆرو مانگ ده‌كات كه به‌ شیوازیکی ورد
دروست كراون و له‌ خولگه‌كانیاندا دانراون تا خزم‌ت به‌ زه‌وی و نیشه‌جیكانی
بكه‌ن .. نه‌ندازه‌گیری ورد ئاشكرايه‌ كه زانایانی گه‌ردوونناسی سه‌رسام
كردوو، هه‌روه‌ها قه‌باره‌و پێكهاته‌و دوری و نزیکیان له‌ زه‌وی، هه‌موو نه‌وانه
مروّقی مۆشیار سه‌رسام ده‌كات و هه‌ست به‌ گه‌وره‌یی و گرنگی نه‌و ئاماره
قورنانی یه‌ ده‌كات، كه چه‌نده‌ها حه‌قیقه‌تی قول و سه‌رسوپه‌ینه‌ری له‌ خۆ
گرتوو !!

بیگومان نه‌م خۆره‌ی ئیمه‌ گه‌وره‌ترین ئه‌ستیره‌ نیه‌ له‌ ئاسماندا له‌ بۆشایی
گه‌ردووندا نه‌وه‌نده‌ گه‌له‌ ئه‌ستیره‌ هه‌یه‌ - ئیستاشی له‌گه‌ڵ بیّت - به‌ ته‌واوی
نه‌زانراوه‌، باس له‌ سه‌د ملیۆن گه‌له‌ ئه‌ستیره‌ ده‌كه‌ن كه هه‌ریه‌که‌یان ملیاره‌ها
ئه‌ستیره‌و هه‌ساره‌ی له‌خۆ گرتوو، ئه‌ستیره‌ی زه‌به‌لاحی وایان تیايه‌ كه
قه‌باره‌ی هه‌زاران نه‌وه‌نده‌ی خۆر ده‌بیّت و گه‌رمی و روناکیشی هه‌زاره‌ها
نه‌وه‌نده‌ی گه‌رمی و روناکی خۆره‌، به‌لام به‌هۆی دوری بن نه‌ندازه‌ی وه‌كو
چرایه‌کی كز له‌ قولایی ئاسماندا خۆی ده‌نوێنێ .

بۇ نموونە ئەستىزەي (شەرى)قەبارەي بىست ئەۋەندەي خۆرە، روناكەيى پەنجا ئەۋەندەيەتى، ئەستىزەي (سماك) ھەشتا ئەۋەندەي خۆرە روناكەيەكى ھەشتا ھەزار ئەۋەندەيەتى، ئەستىزەي (سەيل)دوۋەزارو پىنجەسە ئەۋەندەي خۆرە روناكەيەكى نەزىراۋە .. ئا بەۋ شىۋەيە تا دىت زانايان ئەستىزەي گەرەۋ زەبەلاخى سەرسۈپھىنەرى تىران بۇ دەردەكەۋىت ..

بەلام بىرمان نەچىت كە خۆر گىرگىتىن ئەستىزەيە بۇ ئىمە، ئىمەي دانىشۋانى ئەم ھەسارە چىكۆلەيە!! چۈنكە ئىمەۋ سەرچەم دانىشتۋانى، رەكۋ پىنكەتەكانى پىۋىستىمان بە گەرمىۋ ھىزى راكىشانىۋ روناكەيەكىەتى بۇ زۆر شت بەتايىبەت بۇ پىنكەتەنى سۈپى ئاۋ لە سۈشتە!!

ھەرۋەھا مانگ كە شۋىنكەۋتەيەكى بچۈكى زەۋى يەۋ كارىگەرىي ھەيە لەسەر ھەلگشان ۋ داكشانى ئاۋى دەرياكەن.

قەبارەي خۆر، پەلەي گەرمىي، دورى لىمانەۋە، سۈپانەۋە ۋ خولانەۋەي لە خولگەي خۇيدا، ھەرۋەھا قەبارەي مانگۋ دورىيەكەي لە زەۋى يەۋە، ئەۋ كاتەي كە بەسەرى دەبات لە سۈپانەۋەي بەدەۋرى زەۋىدا، دانانىيان لە بۇشايى ئاسماندا، بۇ ھەموۋ ئەۋانەۋ زۆر شتى تىرىش ئەندازەگىرى ورد كراۋە!!

جا با ئىستە ھەندىك لەۋ ئەندازەگىرىۋ وردەكارىانە بىخەينە روو، خۆرۋ مانگ پەيوەندىيەكى گىرگىيان بە ھەسارەكەي ئىمەۋە، بە ژيان ۋ زىندەۋرانەۋە ھەيە؛ دورى خۆر لە زەۋى يەۋە پترە لە نەۋەدو دوۋ مىليۇن مىل - نىزىكەي سەد ۋ پەنجا مىليۇن كىلۇمەتر - گەر نىزىكتر بۋايە زەۋى دەسۋتاۋ دەتۋايەۋە ۋ دەبۋو بە ھەلم! گەر دورىتىش بۋايە ھەموۋشت دەيىبەست ۋ ھەرچى زىندەۋەرانە دەمردن...

ئەم گەرمىيەى كە لە خۆرەو» پىمان دەگات يەك بەشە لە دوومليۇن بەشى
گەرماكەى، ھەر ئەومەندەش لەبارە بۆ ژيانى ئىمە، خۆ ئەگەر لەجياتى خۆر
ئەستىزەى (شەرى)بوايە ئەو زەوى دەبوو بە ھەلم و پەرش و بلاو دەبۆو!!
ھەروەھا مانگ . قەبارەكەى، دوورى لە زەوى يەو، ئەگەر گەرەتر بوايە لە
قەبارەكەى ئىستاي، ئەو ھەلەكشانى ئاو دەبوو بە زىيانىك و ھەموو زەوى
دادەپۆشى . ھەروەھا ئەگەر نزيكت بوايە كارەساتى دروست دەکرد، ديارە كە بە
حسابىكى ورد دانراو و بە ئەندازەى تالە مويەك لای ئەداو.

ھىزى راكىشانى مانگ و خۆر بۆ زەوى ئەندازەگىرى وردى ھاوسەنگى بۆ كراو،
بۆيە بەو شىوازە دانراو، رېرەو خولگەى لە بۆشايى گەرە و فراواندا بۆ
ديارى كراو، كە لەگەل ھەموو كۆمەلەى خۆردا لە چەرخ و خولدايە بە خىرايى
بيست ھەزار ميل لە سەعاتىكداد ھەموويشى بە يەك رېرەودا بەرەو بورجى
(الجبار) دەروات، لەگەل ئەوئەشدا مليۇنەھا سالە ئەو رېرەوئەى گرتۆتە بەر لەگەل
يەك ئەستىزەدا پىكدادان روى ئەداو.

جا لەو بۆشايى يە فراوان و گەرەيەى ئاسماندا رېرەوى ھىچ ئەستىزەيەك
بەقەد تالە مويەك تىك ناچىت و ناترازى، لە وردەكارى لەنگەرو ھاوسەنگى لە
قەبارەو جولەدا توشى ترازان و شىوان نابىت .

﴿الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ﴾

بەپاستى خواى گەرە راستى ھەروە كاتى كە ھەرمويەتى خۆرو مانگ بە
قەبارەو دورو نزيكى و چىرى و شىوازو ھىزى راكىشانىانەو» بە
ئەندازەگىرىيەكى ورد دروست كراون و لە خولگەكانياندا دانراون.

هەروەها کاتێ که فرمویەتی : ﴿وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ﴾ ①.

واتە ئەستێرە و درەختەکان بەردەوام سوژدە دەبن و ملکه‌چ و فرمانبەرداری پەروردگاریان .. ئەو ناماژەیە بۆ روگە و مەبەست لە دروست بوونی گەردوون و هەموو ئەو شتەنەی که لەسەریەتی که هەمووی بۆ یەک مەبەست دروست کراو.

لەراستیدا ئەم بۆنە و مەرە پەيوەندییەکی بته‌وی هەیه بەو زاتەیی که بەدیھێناون، ئەو زاتەیی که دروستکاریکی داھێنەرە، ئەستێرە و درەخت دوو نمونەن لە داھێنراوەکانی ! بەلگەن لەسەر ئاراستەیی هەموو دروستکراوان ..

هەندێ لە (مفسرین) (نجم)ی بە ئەستێرەیی ئاسمان تەفسیر کردووە، هەیشە بەو روگەکانە تەفسیری کردووە که لەسەر زەویدا پەل دەهاون و قەدو بالایان نیە، جا ئەمیان بێت یان ئەویان، ئەم دوقە ناماژەیە بەوێی که ئەم گەردوونە پەيوەستە بە یەک حەقیقەت و روگەوہ ! پەيوەندیان بە یەکتەرەوہ هەیه - هەموویان ملکه‌چ و فرمانبەردارن - .

بە دوقە قورئان هەموو دروستکراوان لەم گەردوونەدا زیندون و ھەر جوړنکیان شینوہ گیان و زیندوویەتیەکی تێدايە، ھەرچەندە دیمەن و شیواز و قەبارەیان جیاواز بێت، حەقیقەتی هەموویان ھەر یەکیکە، لەدێر زەمانەوہ مرواڤە ئیماندارەکان ھەستیان بەوہ کردووە که هەموو شتەکان روو بە پەروردگاریان، بە فیتەرەتی پاکیان بە نیگا و ئیلھامیان ھەستیان پێکردووە، بەلام کاتێ که پەنای بردووە بۆ عەقڵی سنورداری که قەتیس کراوە بە ئەزموونی ھەستەکانی ! تەم و مژ ئەو ھەستە ناسکەیی داپۆشیوہ ..

– ئەمەتە داود پىغەمبەر (عليه السلام) پىكەرە لەگەڵ كىوەكان و بالندەكان
تەسبیحات و ستایشی پەرورەدگاریان کردوو، هەرەكو لە ئایەتی ژمارە (۱۰) ی
سورەتی (سبأ) دا باسی فەرموو –

لەم سالانەى دواییدا زانایان بۆیان دەرکەوتوو، ئەم گەردوونە و ئەم بونەومەرە
بى شومارانە لە ئەتۆم پىكەتوون، بەلام تا ئىستە و – رەنگە تا قیامەتیش – لە
نەینى رۆح تىنەگەن، پەى بە نەینى رۆح و ژيان و زیندەگى نەبەن، بەلكو تەنھا
هەر کار لەسەر ئاسەوارەكانى بکەن –

جا سەیر لەوەدايە کە ئەتۆمیش بە وزە و تیشك و روناكى لىك دەدەنەو، کە
شتىكى هاوبەشە لە نىوان هەموو دروستکراواندا!! لەگەڵ بوونى جولەى
بەردەوام لە هەموو بونەومەردا ..

جا داخو ئەم گەردوون و بونەومەرە بەم جولە و سورانەرە بەردەوامەى بەرەو كوئى دەچىت؟
قورئان پىمان دەلىت : هەموو دروستکراوان بە رۆحیان بەرەو لای ئەو زاتە
دەپۆن کە بەدیهیناون، رۆحیش بىچەپەى بۆ جولەى مادە، هەر رۆحى شتەکانە
جولەیان پىدروست دەکات، وەكو ئەم ئایەتانە ئاماژەى بۆ دەکەن :

﴿وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ۝۶﴾

﴿سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْجُدُ لَكَ وَلَكِنْ لَا يَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ
كَلِمًا غُثًّا ۝۱۵﴾ (الاسراء)

واتە: حەوت چىن ئاسمان و زەوى و هەرکەس کە لە سەریان دەژى تەسبیحات و
ستایشی پەرورەدگاریان دەکەن ، هەرچى شتە تەسبیحات و ستایشى ئەو زاتە
دەکات و سوپاسگوزارىەتى، بەلام نىوێ لە تەسبیحات و ستایشیان تىناگەن !!

﴿الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ يَسِّرُ اللَّهُ لَهُمْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْأَعْيُنُ مَتَّعَتْ كُلُّ قَدَمٍ مَّسَلًا لَهُ رُسُلَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ﴾ (٥١) ﴿النور﴾

واته: ئەو مەژوو! مەگەر نابینی که هەرچی له ئاسمان و زەویدا هەیه تەسبیحات و ستایشی خوای گەورەیان دەکەن، هەروەها بەلەندەکانیش بەرێز سەرگەرمی تەسبیحاتن، هەریەکەیان چاک دەزانن چۆن و بە چ زمانێک ملکەچی و سۆزو ریز دەربەربێت بۆ پەرەردگاری و ملکەچی بنوێنن و ببەرستێ و ستایشی بکات!

جا ئێستە سەرنجی ئەم راستییە بدە، بەدواداچوون و پەیکیری گەردوون و بۆنەوەر بکە لە پەرستنی پەرەردگاریدا، لە ستایشی زاتی بەدیھێنەریدا، ئەو کات چێژێکی رۆحی و مەعنەوی هەست پێدەکەیت - ئەسەرنی شادی و خوشەویستی بۆ زاتی پەرەردگار و بەدیھێنراوەکانی لە دیدەت دەبارێت -

چونکە هەست دەکەیت کە هەموو ئەو شتەنە دەوری داوێت زیندوون و تۆشیان خوش دەوێت، وە تۆ و ئەوان بە ملکەچی وەستان و فرمانبەرداری زاتی بەدیھێنەرتان، هەمووتان هەست و رۆحتان هەیه.. ئەوسا دەبنە برا و ھاوڕێی یەکتەر لەم گەشتەدا کە لە دنیا دا لە سەر زەوی یەکەو دەیبەنە سەر ..

بەراستی ئەو نایەتە ناماژەو تایبەتی و قوڵ و سەرنجراکێشمان پێدەبەخشن :

﴿وَالسَّلَامَةُ رَفْعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾ وَأَنبِئُوا الزُّنُوجَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُحْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾﴾

لێرەدا جارێکی تر ناماژە بۆ ئاسمان دەکات - چونکە بەراستی ئەم گەردوونە زۆر فراوان و سەرسوڕهێنەرە، زانایانی گەردوونناسی سەرسام کردووە و دەلێن زاتی خوای گەورە زۆر روونە لای ئێمە و خەریکە دەیبینین !!

هه‌میشه‌خوا‌ی گه‌وره به باسی ئاسمان ده‌یه‌وێت غافلە‌کان به ئاگا بینیتە‌وه
 رزگاریان بکات له‌ حالە‌تی راهاتن له‌ گە‌ڵ دروستکراواندا، ئەو زاتە ده‌یه‌وێت
 ناخی مۆفە‌کان دا‌ب‌ج‌لە‌ک‌ئ و به‌ قو‌لی بیرکە‌نه‌وه له‌ زاتی دروستکار..
 ده‌یه‌وێت هه‌موو کە‌س به‌ چاوی د‌ل سەر‌نج بدات و بیرکاتە‌وه له‌م گه‌ردوونه
 زه‌به‌لاح و فراوانه، سه‌یرێکی جوانی و رێک‌و‌پێکی بکات، بیرێک بکاتە‌وه له‌و
 ده‌سته به‌ ده‌سته‌لاتە‌ی که‌ ئەم هه‌موو شته‌ جوانە‌ی به‌وپه‌ڕی رێک‌و‌پێکی
 به‌ده‌یناوه.

جا ئاماژە به‌ ئاسمان، به‌ هه‌ر واتا و مه‌به‌ستێک ب‌یت ئە‌وه‌یه که‌ مۆ‌ل‌ سه‌یری
 سه‌ره‌وه و ب‌ل‌ندیی بکات، ئەم بۆشایی یه‌ گه‌وره و فراوانه‌ی که‌ گه‌ردوونسان
 سنو‌ری نازانن، به‌ ملیاره‌ها ئە‌ستێره‌ هه‌ساره‌ی گه‌وره‌و زه‌به‌لاح له‌ ن‌ی‌و‌یدا له
 چه‌رخ و خولدان، که‌چی دوانیان به‌ریه‌کتر ناکه‌ون، دوو گه‌له‌ ئە‌ستێره‌ گه‌ر به
 ئاراسته‌ی پ‌ن‌چه‌وانه به‌نی‌و یه‌ک‌تردا ت‌ی‌په‌پ‌ن ه‌ی‌چ جۆره پ‌ی‌ک‌دادانێک روونادات!!
 به‌ مه‌رجێ کۆمه‌له‌ی وایان هه‌یه له‌ هه‌زار ملیۆن ئە‌ستێره‌ زیاتره، وه‌کو ئە‌م
 کاکێشانه‌ی که‌ کۆمه‌له‌ی خۆ‌ری خۆمانی له‌خۆ گرتووه، ئە‌ستێره‌و هه‌ساره‌ی
 وای ت‌ی‌دایه یان ب‌چ‌و‌ک‌تره له‌ خۆ‌ریان گه‌وره‌تره به‌ هه‌زاران ئە‌وه‌نده، به‌ مه‌رجێ
 تیره‌ی خۆره‌که‌ی ئ‌ی‌مه پ‌تر له‌ ملیۆنێک و س‌ئ س‌ه‌د هه‌زار ملیۆنێک (کم) ده‌ب‌ی‌ت!!!
 ئە‌ی ئە‌م هه‌موو ئە‌ستێرانه‌و گه‌له‌ ئە‌ستێرانه که‌ هه‌مووی به‌ خ‌ی‌رای‌ی یه‌کی
 ترسناک له‌ چه‌رخ و خولدان.. به‌لام ئە‌وه‌نده‌خوا‌ی گه‌وره بۆشایی گه‌وره‌ی بۆ
 ره‌خساندوون. وه‌کو گ‌لۆ‌پی ب‌چ‌و‌کی ب‌ن‌ شومار له‌ یه‌ک‌تر دوور ده‌نو‌ینن، ئاگه‌ن به
 یه‌ک‌تر و پ‌ی‌ک‌دادان دروست ناب‌ی‌ت..

جا له پال نوو دەستەلات و گەورەیی یەدا که له بەرز ڤاگرتنی ئاسمانی فراواندا
هەیه تەرازو و پێوهری حەقی داناو، تەرازوی مەحکەم و بێهەو دامەزراوی
داناو، دایناو و بۆکیشان و پێوانی هەموو شتێک بۆ هەڵسەنگاندنی مەروە و
رووداو و شتەکان، تا راستکردنەویان نەشیوێ، کیشیان نەلەقی، تا شوێن
نەفامی و ئارەزو و پەرستی و شتی لاوەکی نەکەن .. ئەم پێوهرە لە فێرت و لە
بەرنامەی خاوییدا دانراو، هەموو پەیامەکان و قورئانییەکان لە خۆی گرتووە،
پێوهری داناو و تا خەڵکی لە پێوهرەکانی خۆیاندا لەسەر زەوی سەتەم نەکەن، کەم
فروشی و خیانت نەکەن، هەموو شت و هەموو هەڵسەنگاندنەکان دادپەرورەنە
نەجام بدەن، بەبێ سەتەم و بەبێ زیان.

ئەوسا ئیتەر هەمیشە لەژیانی خەڵکیدا حەق پەیوەست دەبێ بە پێکەتەیی
گەردوون و یاساگانێوە پەیوەست دەبێ بەو ئاسمانێوە که لەوێوە پەیام
پێرژەکانی لەلایەن خۆی گەورەو ناراستە کراو، ئینجا لەو گۆشە نیگایەو
دەردەکەوێت که ئەم گەردوونە؛ وە بە فرمانی خوا چەندە گەورە و تۆکمە و
دامەزراو، ئەوسا ئیتەر روون دەبێ ئەم پەیامە و ئەم گەردوونە چەندە گرنگ و
بەنرخن ..

﴿وَالْأَرْضُ وَمَنْعَهَا لِلْأَنْعَامِ ۚ فِيهَا فَرْكٌ مِّنْهَا وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْعَرْشِ وَالْزَيْنَانُ﴾

﴿١٢﴾

جا چونکە ئێمە وەک مەروە ماوەیەکی زۆرە ژيان لەسەر زەوی دەپەینه سەر، وە
راها توێن لەگەڵ بارودۆخ و دیاردەکانیدا خەریکە هەست بەو دەستەلاتە نەکەین
که زەوی بەم شێوازە بۆمان سازاندوو و ژيانی بە گشتی لەسەری ئاسان

کردووه، زۆرجار خەریکه هەست بە بەها و نرخێ ناز و نیعمەتەکانی خۆی گەوره
نەکەین لە سەرمان مەگەر جار بەجاری گڕکانیک یان زەوی لەرزەیهک رووبدات و
دامانچە کێشێ و شپێزەمان بکات؛ ئەوسا بیربکەینەوه لەوزاتەیی که سەڵەسایە
ناوا بە مەحکەمی و تۆکمەیی رایگرتوووه..

لەراستیدا خەڵکی حەق وایە لە هەموو چەرخەساتیکدا ئەم حەقیقەتە لەرامۆش
نەکەن، بەتایبەت کاتی که دەزانن ئەم زەوی یەیی که لەسەری دەژین تۆزقائیکە
لەو بۆشاییە فراوانەیی که خۆی گەوره بەدیھێناوه و بەردەوام لە چەرخی و خۆی
هەمەجۆردایە!!

زەوی بە دەوری خۆیدا بە خێراییی هەزار میل لە کارئێرێکدا دەسوڕێتەوه - لە
بەردەم خۆردا تا شەوو و رۆژمان بۆ پیش بێنێت - هەروەها بە خێراییی شەست
هەزار (کم) لە سەعاتیکدا ۱ لە هەمان کاتدا دەسوڕێتەوه - ۱ چوار وەرژمان بە
شیوازی پێچەوانە لە سەرو؛ وە خواروی زەویدا بۆ پیش بێنێ - ۱ هەمان کاتدا
بە خێراییی بیست هەزار میل لە سەعاتیکدا لەگەڵ خۆرو کۆمەڵەیی خۆردا لە
بۆشایی ئاسماندا بەروو بورجی (الجبار) دەروات!!

بەئێ! ئەگەر ئەو خەڵکە ئەم راستیانە بزانن و هەمیشە لە یادیاندا بێت که ئەوان
لەسەر ئەم تۆزقائە زەوی یەن که بەو شیوازه لە ئاسماندا لە چەرخی و خولدايە ،
و بەو خێراییی یە زۆرانە، باشە، ئەگەر دەستی قودرەتی خوا نەبێ، چ هیژنیک
دەتوانی بیپاریزێت - لە کاتییکدا زانایانی گەردونناسی دەلێن (۱۴) جۆلە و
سوڕانەوهی هەیه بە خێراییی جیاواز، ئەگەر ئەو خەڵکە بیربکەنەوه لەم حالەتە
بەردەوام دەستیان لەسەر دلایان دەبێت و لەرزیان ئی دێت، وە هەست دەکەن هیچ

پهناو لایهك نیه پائی پیوه بدهن جگه له پهناى خواوهندی تاكو تهنها و نهو زاتهی كه دهسه لاتی رههای بهسره هموو شتیكدا هیه، نا لهو هموو بارودوخه سامناكهدا لهنگهري هم زهوی یهی راگرتووو بۆ خه لکی و وا ههست دهكن كه هیچ جوله یه کی نیه !!

له راستیدا خوای گه وره لهسره زهویدا نهوپه پری ئاسانکاری فراههه هیناو» بۆ ژبیانی مروقه كان، لهكاتیكدا كه نهوان لهسهری به نارامی ژبان دهبنه سه، زهوی بهوانیشهوه سههگهرمی گهردش و چهرخ و خولی خویه تی به دهووری خویدا، به دهووری خویدا، لهگه ل خوړو كۆمه لهی خوړدا بهو خیراییانهی كه باسماه كرده ..

ههروهها جوړهها رزق و رۆزی و میوههاتی بۆ دابین کردوین، بهتایبته لیږدهدا ناوی خورمای هیښوداری خاوهن دهفری شیوه گولذانی فهرموو» كه دیمه نی جوان و خورمای تهپرو ناسکی پیوهیه، ههروهها ئاماره بۆ دانه ویللی لاسكدار دهفرمویت، كه نهو لاسكهی كاتی دهبیته پوش و په لاش و ئاره ل دهیخوات و .. نهویش جوړهها خزمته دهكات - ههروهها رهكه بۆن خوشه كان، كه نهویش ههندیکی بۆ خواردنی مروقه و هندیکی بۆ ئاره له و ههندیکیشی جوړهها بۆنی خوشی ئی وهرده گرییت ..

ئینجا له كۆتایی هم بپه گیه دا - یاخود هم كۆپله نایه ته دا - له ئاماره كردن بۆ ههندی له نازو نیعمه ته كانی په روهردگاری بهخشنده له فیڤوونی قورئان و دروستكردنی خۆمان و فیڤوونی قسه و ئاخواتن، هاوئا ههنگی خوړو مانگو بهرزكردنه وهی ئاسماه و دانانی تهرازوو میزان - پیوهی ههه جوړ بۆ نهو

خەلكە لە قىامەتدا تا كارو كردهوه و گوشتارو بەخشين و نىەت و ھەموو چالاكەكانى پى بکيشريت و بپيوريت، بۆ ئەو ھى خەلكى لە دنيا دا حسابى جدى بۆ بکەن و پىوهرەكانيان دادپەرورەنە بىت .

ھەر ھە ئاماژەى بۆ ميوهجات و خورما و دانەوێلە و روھى بۆنخۆش ھەرموھ ..
دواى ئەمانە ھەمووى روو بە دەستەى جنۆكە و ئادەمیزاد دەھەرمویت ..

﴿ فَأَيُّ الْآلَاءِ رَبِّكَ أَنْتَا كَذِبَانِ ﴾ (١٣)

بىگومان ھىچ كام لە دەستەى جنۆكە و ئادەمیزاد ناتوانن بپرويان بە نازو نىعمەتەكانى خواوھندى مېھرەبان نەبىت كە ھەمووى ديارو ئاشكرا و نومايانە .

* * *

ئىنجا لە باسى نازو نىعمەتەكان لە گەردووندا دەگويزىتەوھ بۆ باسى خودى خويان كە چىن و لە چى دروست كراون ..

﴿ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ ۝ وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَارٍ ۝ فَأَيُّ الْآلَاءِ رَبِّكَ أَنْتَا كَذِبَانِ ﴾ (١٤)

(١٤) جا ئەو خوايە ئادەمیزادى دروست كردووه لە سەرەتاوھ لە قورپكى وشك ، وەك ھەخفورى .

(١٥) جنۆكەشى لە بلىسەى ئاگر بەدى ھىناوھ .

(١٦) جا ئىتر ئەى گروى ئادەمیزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرورەگار تان بپروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە (كاتى پەرى يە ئيماندارەكان گوى بىستى ئەم ئايەتە بون ھەموو جارێك دەيانوت: ئىمە باوھرمان بە ھەموى ھەيە ئەى خواى مېھرەبان) .

لەپراستىدا بوون و پەيدا بولغان كرۇكى نازونىعمەتەكانە، نىۋانى ئەو دوو
 حالەتە بە ھىچ پىۋەرەك ناكىش رىت و ناپىۋرەت، چونكە پىۋەرەكانى مەۋە بۇ
 بەراورد كىرن لە نىۋان ئەو شتەندەيە كە ھەن و زائراۋ ناسراۋن .. لەبەر ئەو
 بەراوردى بوون و نەبوون ھەرگىز ناكىش رىت، رەنگە بۇ دەستەى جىۋكەش ھەر
 وابى، چونكە ئەوانىش دروستكراۋن و پىۋەرى دروستكراۋان دەيانگىرەتەو،
 بۇيە كاتى خۋاى گەۋرە مەنەت دەنەتە سەر دەستەى ئادەمىزاد و جىۋكە و پەرى
 بە پەيدا بولغان، ئەو نىعمەتەكە لە سەرۋو تىگە يىشتەنەو يە پاشان باس لەو
 دەفەرمەۋىت كە ئەم دوو دروستكراۋەى لە چى دروست كىردوۋە .. يەكەك لە
 قۇناغەكانى دروستبوۋنى سەرەتەى مەۋە ، قورەكى وشكېۋى ۋەك فەخۋرى
 بوۋە، كە بە ئاستەم پىيادا دەمالەرى زىنگەى لىۋە دىت، كە ئەو ئامازەيە بەۋەى
 كە مەۋە لە مادەى زەۋى دروستكراۋە ..

زانستى نوۋىش سەلماندوۋىيەتى كە جەستەى مەۋە لەو ماددەنە دروست بوۋە كە
 لەسەر زەۋىدا ھەيە، لە كارىۋن و ئوكسىجىن و ھايدروجىن و قۇسۋۇر ۋ گۇگۇردو
 ئازۇت و كالىسىيۇم يۇدو فلۇرىن و كۇبالت و زىنك و سلىكۇن و ئەلمىنوم؛ كە
 ئەمانە ھەمۋى خاكى زەۋى پىك دەھىنن، ھەرچەندە رىۋەكەيان لە كەسىكەۋە
 بۇ كەسىكى تر ۋە لە خاكىكەۋە بۇ خاكىكى تر دەگۇرەت.

ئەلبەت دەپى ئەۋە فەرامۇش نەكەين كە ناپىت دەقە قورئانىەكان ھەمىشە
 بېەستىن بەو شتەنەى كە مەۋە لەپىگەى زانستەۋە دەستى دەكەۋىت، كە
 گرېمانەى راست يان ھەلەى ھەيە، يان راستكردنەۋە و گۇرەن، چونكە بەردەۋام
 زانست بەرەو پىش دەچىت - كە بەخششى خۋاى تەۋا زانايە بە مەۋەكان -

زۆر کەس پەلە دەکات لە هەندێ شت کە هیشتا تیۆری یان گریمانەیه دەیکاتە
هۆکار بۆ سەلماندنی ئیعجازی قورئان، دەبێ بیرمان نەچێ قورئان خۆی
موعجیزەیه ئەگەرچی زانستیش هیشتا نەگەشتبێتە تەفسیری هەندێ لە
ئایەتەکانی ..

بێگومان ئایەت و موعجیزەکانی خۆی گەورە زۆرین لە ناخ و دەروونی
مرۆڤەکاندا، وە قورئان ئاماژە دەکات بەوەی کە خەڵکانی تر لە زانیانی
ناموسلمان زۆر شت کەشف دەکەن، هەنا وایان ئی دێ قەناعەتی تەواویان بۆ
دروست دەبێ کە قورئان پەیامی خۆی گەورەیه، وە ئەو زاتەش حەق و
حەقیقەتە و زانیان لەسەر جەم بوارەکانی زانستدا ناتوانن نەگۆی ئی بکەن،
ئەو تە دەفەرموێت :

﴿ سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمُ أَنَّهُ الْحَقُّ ۚ ﴾ فصلت .

مرۆڤە دەربارەی دروستکردنی جنۆکە لە بۆنەسی ئاگر هیچ جۆرە زانستییهکی
نیە، تەنھا سەرچاوەش کە بە راست و دروستی باسیان بکات قورئانە، باس لەوە
دەکات کە خۆی گەورە هەرخۆی دەزانێ چی دروستکردووە و لە چی
دروستی کردووە و چۆنی دروستکردووە—

ئەوێ کە دەیزانین دەستەئێ جنۆکە وەک دەستەئێ ئادەمیزاد توانای ژیاانیان
لەسەر زەویدا پێدراوە، بەلام نازانین چۆن دەژین و بەچی دەژین، بەلام ئەوێ
گرنگە کە قورئان باس لەوە دەکات کە ئەوانیش بەرپرسیارن وەک لە سورەتی
(الجن) و (الاحقاف) و لەم سورەتەشدا باس کراون.

خوای گەوره له سورەتی (الرحمن) دا بە ئاشکرا روو بە هەردوو دەوێت و نێعمەتی بوونیان هەریەک له سەرچاوەی تایبەتی خۆیوە بێردیڤیتەوه، ئەو بوونەیی که هەموو نێعمەتەکان بەوهوه پەيوەستن ئینجا هەمان ئەو ئایەتە پیرۆزە دووبارە دەکاتەوه :

﴿ يَا أَيُّهَا الْآلَمُّ رَبِّكَ تَكَذَّبَ ۝۱۳ ﴾

■   ■   *

﴿ رَبُّ الشَّرِيفَيْنِ رَبُّ الْقَرِيْبَيْنِ ۝۱۴ ﴾ يَا أَيُّهَا الْآلَمُّ رَبِّكَ تَكَذَّبَ ۝۱۵

(۱۷) هەر خوای گەوره خۆی پەروەردگاری هەردوو پۆژەهلات و هەردوو پۆژئاوایە (که له هەردوو وەرزی هاوین و زستاندا زۆر ئاشکران) .

(۱۸) جا ئیتر ئەو گەورە ئادەمیزاد و پەری ، بەکام له نازو نێعمەتەکانی پەروەردگارتان بپوا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیە .

ئەمەش ئامارەیه که که دڵ و دەروون ساپێژ دەکات له هەست کردن بە بوونی خوای گەوره، ئادەمیزاد روو له هەركوێ دەکات، ئاوێ له هەركوێ دەداتەوه، سەرنجی هەر ئاسۆیه که دەدات، که هەلەاتن و ئاوابوونی ئی دیار بێت، هەست بە شکۆمەندی خوای گەوره دەکات که هەر خۆی خواوەن و پەروەردگار و دەستەلاتدار و هەموو شتەکان و هەموو کاروبارەکان بە نور و ئاراستە و ویستی ئەو زاتە ئەنجام دەدرێت..

دەکرێ خوای گەوره مەبەستی له بوونی دوو رۆژەهلات و دوو رۆژئاوا هەلەاتن و ئاوابوونی خۆرو مانگ بێت، که هەردووکیان دوو دانە نێعمەتی ئاشکرای خوای گەورەن و هۆکارن بۆ بەرهم هێنان و پەیدا بوونی زۆر نازو نێعمەت..

یاخود دەکرێ مەبەست هەڵهاتنی جیاوازی خۆر بێت له زستان و هاویندا -
دەکرێ هەردوو شتێوازی باس کرابێت -

بەهەر حال مەبەستی خوای گەوره لەم ناماژەیدا لاگردنەوهی مرقەهەکانە لەوم
دیاردانە، لەو سایە و سێبەرەوی که ئەو دوو دیاردەیه دروستی دەکەن - کاتی که
بەر شاخ و کێوو دارو دروخت و شت و مەکو مرقەهەکان دەکەون - ئینجا هەست
کردنە بە زاتی خوا که بەو هۆیە سێبەرەکان کورت و درێژ دەکات و دیمەنەکان
دەگۆڕێت، لەوێشەوه بیرکردنەوه لە گەردوون، لە ئەستێرە و هەسارەوی بێ
شومار، هەروەها هەست کردنە بە نوری پەروردگاریتی و خاوەندارییەتی ئەو
زاتە لەسەر جەم ئاسۆکاندا، لێرە و لەوێش، ئەو سوود و سەرمايەیش که دڵ و
دەروون لە سەر ئەنجامی سەرنجدان و تێفکران دەستی دەکەوێت لە بیرکردنەوه و
تەماشاکردنی رۆژهەلات و رۆژئاواکاندا بریتی یە لە گۆڕانیکی ئەزینی که
دەپژێت بەسەر هەست و شعوردا، رۆح و دەروونی پێ پوخت و پاکیزە دەبێت.

دیاره که خاوەندارییەتی و پەروردگارییەتی خوای گەوره بۆ هەردوو خۆرەلات و خۆر
ئاوا، هەندیکن لە ناز و نێعمەتەکانی ئەو زاتە لەم گەردوونەدا، بۆیه ئایەتی :

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّكُواْ بَنَاتِكُمْ﴾

جاریکی تر سەرنجی دەستەمی ئادەمیزاد و جنۆکه رادەکێشن تا هەردەم ناز و
نێعمەتەکانی پەروردگاری بەخشندەیان لەیاد نهچێت و ببێه مایەیی خێرو
خۆشی بۆ سەر جەم دانیشتوانی سەرزەوی و بیرکردنەوه که هەر خۆرەلاتێک
ئەوا بونیکی لەدوایه، وه ئەگەر ئەم دیاردە و نێعمەتە بوەستنی ئەوه ژيان
کۆتایی دێت!!

جارىكى تر قورئان لەو ئاسۇ دورانەو» دەمانەينىتەو بۇ زەوى و ئەو ئاۋەى كە
خوای گەورە دابىنى كىردوۋە لەسەرى بە ئەندازەى پىۋىست، لە جوړى ئاۋەكە و
چەشنەكانى لە سروشتدا باس دەفەرموئىت، كە سوودى جۇرا و جوړى ئى
و ەردەگىرئىت :

﴿ مَجَّ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَمِيَانِ ۝ يَتَّبِعُهُمَا بَرَخٌ لَا يُفِيَانِ ۝ فَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكََا تُكَذِّبَانِ ۝ يَخْرُجُ مِنْهَا الْقُرْآنُ وَالْغَمَامُ ۝ فَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكََا تُكَذِّبَانِ ۝ وَكَذَلِكَ نُنْزِلُ الْكِتَابَ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝ فَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكََا تُكَذِّبَانِ ۝ ﴾

(۱۹) ئاۋى ەردوۋ دەريای پەها كىردوۋە بە يەكى گەياندون « كەچى لە ەمان
كاتدا تىكەلىش نابن (ئەم دياردەيە لە تەنگەبەرى چىاي (طارق) و (باب المندب)
دا ئاشكرايە كە ئاۋى دەريای سىپى تىكەل بە زەريای ئەتلەسى نابىت ، ەروەها
ئاۋى دەريای سور تىكەل بە دەريای ەرەب نابىت ، ئەو دياردەيە بو بە ەۋى
موسولمان بوونى كاپتەن كۆستۆى فەرەنسى « زانای دەرياناس) ...

(۲۰) چونكە لە ئىوانياندا بەرەستىك لە تەۋژمى ئاۋ ەيە ئايەلىت تىكەل بن .
(۲۱) جا ئىتر ئەى گىرۆى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى
پەروەردگارتان بپوا ئاكەن و ، كامەيتان لا پەسەندوچاك نىە .
(۲۲) لەو دوو جوړ دەريايە مروارى و مەرجان دەردەمىنرئىت (كە دوو جوړ
گەۋەرى بەنرخن) .

(۲۳) جا ئىتر ئەى گىرۆى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى
پەروەردگارتان بپوا ئاكەن و ، كامەيتان لا پەسەندوچاك نىە .

(٢٤) ئەو کەشتیانەش کە بە دەریاکاندا رەك کەژو کینوی گەورە هاتوچۆ دەکەن
 ھەر خوای گەورە خاوەنیا (ئەو کانزیا نە ی لێی دروستکراون) ئەو وزەیی
 پێی دەپۆن ، کەشتیەوانەکان ، وەستاو کریکارەکان..... (تەد) ھەرھەمویان
 دروستکراوی خوای گەورەو بە توانان .

(٢٥) جا ئیتەر ئەو گرووی ئادەمیزاد و پەری ، بەکام لە نازو نێعمەتەکانی
 پەرورەدگارتان بپوا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیە .

ئەو دووچۆر دەریایەکی کە قورئان ئاماژە ی پێدەکات دەریای سوێرو دەریای
 سازگارە ، یاخود یەکەمیان مەبەست دەریاکانە ، دوھەمیش مەبەست روبارەکانە ،
 جا ھەر ئەو زاتە دەریاکان بەیەک دەگەیەنێت لە ھەمان کاتدا تێکەڵیش نابن^١ .

دیارە دەریاکان رۆئی بەرچاویان ھەیە لە خزمەتی مروقدا ، بیگومان داپۆشینێ
 رووکاری زەوی بەو پانتاییە فراوانە لە ئاو بەریکەوت و بێ مەبەست نیە ،
 بەراستی ئەندازەگیرییەکی زۆر وردکراوە ، پتر لە سێ بەش لە چوار بەشی گۆی
 زەوی داپۆشیو ھەموویشی پەییوەستە بە یەکتەرەو ، تەنھا چوارێکی زەوی
 وشکانیە دیارە ئەم پانتاییی یە پێویستە بۆ پاکژکردنەوی ھەوای زەوی و
 ھێشتنەوی بە پاکی تا بە کەلکی ژیان بێت ..

^١ کابتن کۆستۆ ژانای دەریاوانی ھەرھەرسی لە شەستەکاندا بەھۆی ئەم نایەتەرە ھیدایەتی وەرگرت ،
 چونکە بۆی دەرکەوت لە تەنگەبەری (جبل طارق) و (باب المندب) دا لەژێرەو تەوژمێکی ئاو ھەیە
 نایەلێت دەریای سپی تێکەل بە دەریای ئەتلەسی ببن ، ھەرھەما دەریای سوور تێکەل بە ئۆقیانوسی
 ھندی ببن !!

کابتن کۆستۆ وتبوی: خۆ محمد (ﷺ) دەریاوان نەبوو ئیتەر چۆن ئەم نەینێ یە زانیو؟ ..
 دیارە کە خوای محمد (ﷺ) دروستکاری دەریاکان لە قورئانەکیدا ئەو زانیارییە پێراگەیاندرۆو !!

ھەرچەندە گازى زىانبەخشى نۇر بەردەوام - بەتايىبەت لەم سەردەمەدا - بەرز دەمىتەوۋە و ئەو رىژمىيەى كە بۇ ژيانى مەۋە پىۋىستە گۇرئانكارى بەسەردا نايەت، ديارە كە لە ئاليەت و ميكانيزمىكى نۇر گەورە بەردەوام لەكاردايە، كە چەشنىكى سەرەكى ئەو دەريا و زەريا فراوانانەيە بۇ پاڭز كەرنەوۋەى كەش و ھەوا، كەواتە دەريا و زەريا روبارەكانىش ھەندىكەن لە نازو نىعمەتى پەرۋەردگارى بەخشندە، كە يەككە لەم نازو نىعمەتانەى كە لىيان دەردەھىنرەت مروارى و مەرجانە ..

مروارى شتىكى سەيرە ، لە سەرەتاۋە زىندەوۋەرىكە لە قولايى دەرياكاندا دەژى لە قۇزاخەيەكى كلسىدا خۇى دەشارىتەوۋە تا لە مەترسى لەناۋچوون خۇى بپارىزىت ! شايانى باسە ئەم زىندەوۋەرى جىاۋازە لە زىندەوۋەرانى تر لە پىكھاتە و شىۋازى ژيانىدا، چونكە تۇرىكى وردى ھەيە ۋەكو تۇرى راۋچى ، بەلام بە شىۋازىكى سەير چنراۋە، ۋەكو پالاۋگە وايە رىگەى ئاۋ و ھەوا و خۇراك دەدات تا بىخوات و نايەلى لم و چەوۋ شتى تر پىيادا تىپەرەت ، جا سەير لەۋەدايە لە پىشتى تۇرەكەۋە خۇى مەلاس دەدات تا بەھۋى دەمەكانىەۋە بژئوى خۇى دابىن بكات!!

ھەر دەمىكى چۈر لىۋى ھەيە، ئەگەر دەنكە چەۋىكى بچوك، يان لىمىك ، يان زىندەوۋەرىكى بچوك خۇى كەرد بە قۇزاخەكەيدا خىرا ئەو زىندەوۋەرى مادەيەكى لىنچ دەپژى بەسەرىداۋ دايدەپۇشنى، پاشان دەمەئىت و دەبىت بە مروارى!!.. مەرجانىش لە دروستكراۋە سەيرو سەمەرەكانى خۋاى گەۋرەيە ئەۋىش لە قولايى (۵-۳۰۰مەتى) دا دەژى و خۇى دەبەستى بە بەردىك يان چلە گىايەكەۋە،

دەمیشی لەسەر وی جەستە وەپەتی، کە هەندێ شتی زیادهی پێوەیه، بەکاری دەهێنن بۆ پەیدا کردنی خۆراک، هەرکاتێک زیندە وەرێک بەر ئەو شتە زیادانە دەکەوێت، توشی شەلەل دەبێ و پەکی دەکەوێت، زیاتر لەو زیندە وەرانه کە قەبارەیان بچوکه، وەکو کێچی ئاوی، ئیتەر پێیدا دەنوسن، ئەوسا خوار دەبێتەو بۆ ناو دەمی و دەیخوات ..

سەیر لەو هەدايه نێرهکانی ئەم زیندە وەرە جوړە خانەیهکیان ئی دەردەچێ کە دەبنە مۆی پیتانندی هێلکۆکەکان، سەرەنجام هەر هێلکۆکەیهک وەکو کۆرپەلە وەکو باوانی خۆی دەلکێتی بە بەردێک یان چلە گیایەکهو و بۆخۆی پێدەگات هەر وەکو دایک و بابی!!

یهکیکی تر لە بەلگەکانی دەستەلاتداری و وردەکاری خۆای گەورە ئەوێه کە زیندە وەرە مەرجان بە شیوازێکی تریش زۆر دەبێ ئەویش ئەوێه کە لەگەڵ ئەو کانییدا پێکهو دەلکێن و درەختێکی مەرجانی قەد ئەستور دروست دەکەن بە درێژی (٣٠سم) و بە تەنیشتی یەکتەر وەرە دورگەیهک لە مەرجانی زیندوو دروست دەکەن کە لە دەریاکاندا دەبینرێن بە رەنگی زەردی پرتەقایی، یان سورێکی گەش، یان شینێکی کراو، یان خۆلەمیشیهکی کال. مەرجانە سورەکان رەق دەبن دواي مردنی بەشە زیندە وەرەکانیان وەکو کۆمەلە بەردی فراوانیان ئی دیت لە ژێر دەریادا!!

جا لەو کۆمەلە بەردانە زنجیره ی گەورە و فراوان دروست دەبێت، وەکو ئەوێ کە لە سەر وی رۆژەلاتی ئوسترالیا دروست بوو و درێژی یەکە (٢٣٥٠ میل) کە لە سەرەتاو لەو زیندە وەرە بچوکانە دروست بوو!!

جا له و مرواری و مهرجانه خشلی زۆر به‌نرخ دروست ده‌کریت و ده‌بیته هه‌ندی له و نازو نیعمه‌تانه‌ی که خوای گه‌وره بیرری مروّقه‌کان و جنۆکه‌کانیش ده‌هینیته‌وه ، تا قه‌دری نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگاریان بزانن و دُنیا بن که هه‌موو نه‌وانه ده‌ستی قودره‌تی خواوه‌ندی جوانکار به‌دی هیناوه .

پاشان خوای گه‌وره ئاماره به‌گشتی ده‌کات که به ئاسانی به‌ده‌ریاکاندا هاتوچۆیانه، هه‌ندیکیان نه‌وه‌نده گه‌وره‌ن ده‌لئی کهژ و کیون و که‌چی زۆر به ئاسانی هاتوچۆ ده‌که‌ن ..

﴿وَلَا الْجَبَرُ الْكُنُتُ فِي الْبَرِّ كَالْأَكْثَمِ ۝ مَائِيَّ مَالَهُ رِيكَانُكَ ۝﴾

دیاره که خوای گه‌وره خۆی ده‌کاته خواوه‌نی نه‌و که‌شتیه‌نه‌ش، چونکه له به‌ره‌تدا هه‌ر خۆی نه‌و مادانه‌ی به‌دی هیناوه که که‌شتیه‌کانیان ئی دروست کراوه، هه‌ر خۆی وزه‌ی هه‌مه‌جۆری بۆ دابین کردووه، هه‌ر خۆی نه‌و مروّقه‌نه‌ی دروست کردووه که وه‌کو نه‌ندازیار و کریکار توانیویانه نه‌و که‌شتیه‌نه دروست بکه‌ن، پینشتریش هه‌یچیان نه‌ده‌زانی به‌لام هه‌ر زاتی خۆی توانای فیربوونی تیدا دابین کردوون، پاشان ده‌ریاکانی والی کردووه که نه‌و که‌شتیه زه‌به‌لاحانه به ئاسانی هاتو چۆی له‌سه‌ر بکه‌ن و له قولایی ده‌ریا له‌نیو شه‌پۆله‌کاندا پارێزراو بن، که‌شتیه‌کان تا ئیسته‌ش گه‌وره‌ترین نازو نیعمه‌تن بۆ بازرگانی و که‌شت و گوزارو په‌یداکردنی رزق و رۆزی هه‌مه‌جۆر، بۆیه ره‌ه‌ویه که فه‌رامۆش نه‌کرتن و قه‌دری نه‌و نیعمه‌ته گه‌وره‌یه بزانریت و مروّقه‌کان به‌دنده‌ک نه‌بن و پیزان بن و سوپاسی خوای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بکه‌ن .

جا ئیستە کاتی ئەو گەشتە بەنیو گەردوونی بینراودا، بەنیو دروستکراوانی خوادا کۆتایی دیت، تارمایی هەرچی دروستکراوانە و ن دەبیت، دنیا چۆل و هۆل و بێ زیندەوهران دەبیت، روخساری پیروزی خواوەندی هەربوو هەلدیت، هەر تەنها خۆی دەمینێ، تاک و تەنها لە شکۆمەندیدا بە هەموو دەستەلات و توانا رەهاکانیەو، ئینجا لە هەست و نەستی گۆی بیستانی قورئاندا حەقیقەتی مانەوی بەردەوام جیگیر دەبێ، کاتی کە سایە و سیبەری نەمان بەسەر هەموو شتێکدا دیت :

﴿كُلٌّ مِّنْ عِندِهَا قَانٌ ﴿٢٦﴾ رَبِّنَّ رَبُّهُ رَبُّكَ ذُو الْكُلُّ وَالْإِكْرَارِ ﴿٢٧﴾ قَالِي آلَاءِ رَبِّكَ تَكْذَابًا ﴿٢٨﴾﴾

(٢٦) هەرکەس لەسەر روکاری زەوی دەژی ، دەبێ لە ساتە و هختیکی دیاریکراودا کۆتایی بە ژبانی بیت و دەبیت بمریت ، لە توێی خاکدا مەنزل بگریت ■ کاتیکی دیاریکراو).

(٢٧) سەرئەنجام تەنها پەروردگاری تۆ دەمینیتەو کە خواوەنی بلندی ■ شکۆمەندی و پڕزدارێ یە .

(٢٨) جا ئیتر ئەو گروپی ئادەمیزاد و پەری ، بەکام لە نازو نێعمەتەکانی پەروردگارتان بپوا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیە.

* * *

لە راستیدا لە سایەی ئەم دەقە قورئانیەدا هەناسە هێواش دەبیتەو، دەنگەکان لەرزۆک و ئارام دەبن، پەل و پۆلە جولە دەکەون، کاتی کە تیاچوون هەموو زیندەوهرێک بگریتهو، هیچ جولەیهک نەمینێو ئەم روداوانەش هەموو

ناسمانهكان و زهوی بگریتهوه، روخساری پیروزی شکۆمەندی هەربووی زاتی (ذو الجلال) هەموو ناخ و دەروونهكان هەموو کات و شوێنهكان دادەپۆشت، ئەو کاته و هەموو کات شکۆمەندی و سەنگینی و شایستەیی زاتی خۆی هەموو بۆنه‌وه‌ر دادەگریّت ..

بەپراستی دەربیرین و دەستەواژەکانی ئێمە ناتوانن وینای ئەو حالەتە بکات، ناتوانن دەربیرنێکی جواتر لە دەقه قورئانیەکه دابریژن، بێدەنگی و ئارامی بە شیوازیکی ملکه‌چانه ساپریژ دەکات، شکۆمەندی ئەو زاتە بۆنه‌وه‌ر دادەپۆشت، بێدەنگیەکی سامناک، دیمەنی نەمانی بێ جۆلە و چالاکی، دیمەنی مردن که جۆلە‌ی له هەمووان بپوه، هیچ جۆلە و چالاکیەکه له گەردووندا نەماوه که جاران پربوون له جۆلە و ژیان، له هەمان کاتدا بوونی هەمیشەیی و بەردەوام وینا دەکات و دەینه‌خشیانی بە مەرجی مرۆڤ ئەزموونی مانەوه‌ی هەمیشەیی نازانی «نەیدیوه» بەلام له توێی ئەم دەقه سەر سۆرەتێهه‌ر پیروژه‌دا به قولی دەرکی ئەو حەقیقەتە دەکات!!

دیاره به‌شوین باسی ئەو حالەتە قولە‌دا به هەمان ئایەت روو به‌ دەستە‌ی جنۆکه و ئاده‌میزاد حەقیقەتی نازو نێعمەتەکانی خۆ‌ی گە‌وره‌یان دەهینیتە‌وه

یاد... ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْجُوا أَنْكَارَ الْبَاطِلِ﴾

بەپراستی بوونمان نێعمەتێکه و هەلقولانی بوونی ئەو زاتە‌یه که هەمیشە و بەردەوامه، یاسا‌کانی، تایبه‌تمەندیەکانی ئاشکرایه، هە‌لسە‌نگاندن و به‌ها‌کانی و دەرەنجام و پاداشته‌کانی روونه - بێگومان بوون له‌گە‌ڵ ئێمانی دامە‌زراودا، له‌گە‌ڵ خواپەرستی به‌سۆز و جۆش و خروشد‌ا چیژو واتای ته‌واو ده‌دا به‌ ژیان -

دیاره که زاتیکی هه‌میشه زیندوو؛ هه‌ربوو، هه‌رچی بیه‌وئ دروستی کردوو و دروستی ده‌کات، هه‌ر خۆبشی داهینه‌ره، ئه‌و ده‌یانپاریزی و رۆزیان پی‌ده‌بخشی، هه‌ر ئه‌ویش لی‌پرسینه‌و، ئه‌نجام ده‌دات و پاداشتی ئاماده‌یه، هه‌ر ئه‌و که له ئاسۆی هه‌بووی خۆیه‌وه سه‌ره‌رشتی جیهانی تیا‌چوو ده‌کات، که‌واته له حه‌قیقه‌تی ئه‌و زاته‌وه هه‌موو نازو نعیمه‌ته‌کان هه‌لقولۆن، له‌پراستیدا جیهان هه‌ساو، نابیت و دنیا راست نابیت‌وه هه‌تا باوه‌ری دامه‌زرای به‌م راستی یه‌ نه‌بیت، که ئه‌و زاته‌ی که بونه‌وه‌ری هیناوه‌ته‌ گۆره‌پانی بوون زاتیکی هه‌ر بووه و هه‌ر ده‌بئ و هه‌ر ده‌مین — پاداشتی باوه‌رداران به‌ به‌ه‌شت و بیا‌وه‌رانی‌ش به‌ دۆزه‌خ ده‌داته‌وه .

جا له حه‌قیقه‌تی مانه‌وه‌ی هه‌میشه‌یی خ‌وای گه‌وره و نه‌مانی هه‌رچی دروست‌کرا‌وانه، حه‌قیقه‌تیکی تر سه‌ر هه‌ل‌ده‌دا، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه که هه‌رچی دروست‌کرا‌وانه له مانه‌وه و بوونیاندا ئاتاجی زاتی تاک و ته‌نها و تاقانه‌و جئ‌به‌جئ‌کاری هه‌موو پی‌ویسته‌یه‌کانه، ده‌سته‌لاتی گشت‌گیره و با ده‌سته هه‌روه‌کو فه‌رمویه‌تی :

﴿يَسْأَلُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ نَفْسٍ مِّنْهُ لَنُؤْتِيَنَّكَ يَا إِلَٰهَ رَبِّكَ ثَوَابًا ۖ وَنُؤْتِيَنَّكَ ۖ﴾ (٢٠)

هه‌ر که‌س له ئاسمانه‌کان و زه‌ویدا هه‌یه هه‌مووی — به‌ زمانی حال — دا‌وای ئه‌نجامدانی پێ‌دا‌ویسته‌یه‌کانی خۆی ده‌کات، چونکه ئه‌و زاته ده‌توانی سه‌رجه‌م دا‌خ‌وازییه‌کان ئه‌نجام بدات، ره‌وا نیه جگه له‌و زاته دا‌وای ئه‌نجامدانی پێ‌دا‌ویسته‌یه‌کان له که‌سی تر بکړیت، چونکه له‌نا‌و‌چ‌وو و ده‌مریت، ئه‌وه‌ی دا‌وای پێ‌دا‌ویسته‌یه‌کانی له خ‌وای گه‌وره بکات نا‌ئومێدی ناکات و که‌س‌یش دا‌وای

ئەنجامدانى پىداۋىستىيەكانى لە غەيرى خوا ناكات مەگەر گومپراۋ سەرلېشىۋاو بىت، چونكە كەسە تياچووۋەكان دەتوانن چى بكن بۇ تياچووۋەكان، ئەوانەى خۇيان ئاتاجن دەتوانن چى بكن بۇ تياچووۋەكان، ئەوانەى خۇيان ئاتاجن دەتوانن چى بكن بۇ ئاتاجەكان .

بەلام ئەو زاتە پاك و بىگەردە ھەموو رۇژو ھەموو ساتىك، بەلكو ھەموو چركەساتىك گۇپانكارى بىن سنور لە گەردوون و بونەومرو سەر زەويدا، دھكات، بە ويست و فەرمانى خۇي، ھەروەھا ھەموو مەۋقەك بە تەنھا؛ بەلكو ھەر ئەندامىك لە ئەندامەكانى جەستەى، ھەر خانەيەك و ھەر ئەتۇمىك دوور نىيە گۇپانكارى بەسەردا ئەيەت، دروستكراوان چيان پىۋىستە بۇيان دابىن دھكات، كاروبارىان رىك دھخات، ئىنجا چاۋدىرىشيان دھكات ۱۱ كاتى ئەنجامدانى كارو فەرمانياندا ..

ئەم حالەتە لە سەرپەرشتى سەۋىيەون و زەرد بوونى ھەموو گەلەيەك دھگىرئەتە ۱۱ دھنكە تۈۋىك لە تارىكايى ژىر زەويدا، تەپىي يان وشك، ئاگادارى ماسى ھەيە لە روبارو دەرياكاندا، كرمەكان لە ژىر زەويدا، مېروو لە كۈن و كەلەبەرەكانىدا ھەموو ھىلكە و گەرايەك، ھەموو جوجك ۱۱ بىچوۋىەك، بەلكو بالەكانيان، پەرەكانيان، خانەى جەستەيان ..

دىارە ئەو زاتەى كە ئاگادارى ئەم ھەموو شتەيە لە بونەومرەكەيدا ھىچ شتىك فەرماۋش ناكات، ئاشكراۋ ناديار لاي ئەو زاتە چۈنىەكە ..

پاشان خۋاي گەورە ئەم نىعمەتەش بىرى گرۇى جنۇكە و ئادەمىزاد دھخاتەۋە و

دەفەرموئەت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

جا به هوی بریاردان و چهسپاندنی حقیقه‌تی ژبانی بهره‌وام دوی مردن،
 هروها حقیقه‌تی نه‌وی که هه‌موو خه‌ک و هه‌موو دروستکراوان رویان له
 زاته تاقانه‌یه کردووه هه‌میشه و هه‌ریوو له‌گه‌ل په‌یوه‌ست کردنی ویستی
 له‌و زاته پاک و بنگره به سرجه‌م دروستکراوانیه‌وو هه‌روه‌ها رنک‌خستنی
 کاروباریان، که هه‌موو نه‌وانه‌ه‌زل و به‌خششی نه‌ون به‌سر به‌نده‌کانه‌وو
 نیت له‌و روانگه‌یه‌ره نمایشی گه‌ردوونی کوتایی پی ده‌مینن و کاتی
 لپه‌رسینه‌وی گروپ و ده‌سته‌ی جنوکه و نه‌اده‌میزاد ده‌ست پنده‌کات،
 بارود‌زخیکی نوی ده‌ست پنده‌کات که هه‌ره‌شه و گه‌ره‌شه‌ی بی‌ده‌ی ده‌گرنیت،
 هه‌ره‌شه‌یه‌کی ترسناک و سامناک که دل دینینه‌ه‌ره‌و نارامیی بی‌ه‌لده‌گرنیت،
 پشه‌کیمه‌که و نه‌ای سامناکی قیامت ده‌خاته به‌رچاو که هه‌ردوو گرو و تاقه‌که
 ده‌گرنته‌وه !

﴿ سَتَرْنَا لَكُمْ أَنَّهُ الْفَلَكُ ۝ فَمَأَىٰ مَالِكُ رَبِّكَمَا تَكْذِبُونَ ۝ يَنْقَرُ الْمِنْ وَالْإِنِ اسْتَكْبَرْتُمْ لَنَنْفُذَنَّ
 مِنْ أَفْئَادِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَاصْلُوا لَا تَتَّقُوا إِلَّا بِلِلِّ ۝ فَمَأَىٰ مَالِكُ رَبِّكَمَا تَكْذِبُونَ ۝ يَرْسَلُ
 عَلَيْكُمُ السَّوَادَ مِنَ الْغَمْرِ وَلَا تَنْصَرُونَ ۝ فَمَأَىٰ مَالِكُ رَبِّكَمَا تَكْذِبُونَ ۝ ﴾

(۲۱) نه‌ی گرو‌ی نه‌امیزاد و جنوکه . نیمه‌ پوژنکی تایبته‌ ته‌رخان ده‌کین بو
 لپه‌رسینه‌ومتان (دیساره که خوی گه‌ره هه‌ره‌شه له‌م دوو ده‌سته‌یه له
 دروستکراوانی ده‌کات ، که له هه‌ندی پوهه‌ سه‌ره‌شکی کردوون و نازادی پی
 به‌خشییون ، که‌چی زو‌ربه‌یان رن‌بازی یاخی بون و سته‌م هه‌لده‌ب‌ژن ، قوپ به‌سر
 یاخی و نا‌پوخته‌کان له‌ پوژده‌ا) .

(۳۲) جا ئىتىر ئەي گىرۇي ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرورەدگار تان بېروا ناكەن و ، كامەيتان ۋ پەسەندو چاك نىيە .

(۳۳) ئەي گىرۇي جنۇكەو ئادەمىزاد ئەگەر توانىقان بە مەملەكەتى ئاسمانەكان و زەويدا بگەپىن و لە بۆشايى ئاسماندا بسوپىنەرەو بە ناخى زەويدا بېۋنە خوارەو ، ئەو ئازادن و ھەنۇبدەن ، بەلام دۇنيابن كە دەرگاي ماددى پىشكەوتوو ، ۋە تواناي مەعنەوى بەھىزى دەۋىت (ۋەكو كەشتىيە ئاسمانىيەكانى ئەم سەردەمەو كەسانى مەشق پىكراو) .

(۳۴) جا ئىتىر ئەي گىرۇي ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرورەدگار تان بېروا ناكەن و ، كامەيتان ۋ پەسەندو چاك نىيە (كاتى پەرى يە ئىماندارەكان گوى بىستى ئەم ئايەتە بون ھەموو جارىك دەيانوت: ئىمە باۋەرمان بە ھەموى ھەيە ئەي خۋاي مېھرەبان) .

(۳۵) ھەركاتىكىش لەو سنۋرەي كە بۇتان ديارىكراۋە ترازان ، ئەوۋە بلىنسەي ئاگرو مىسى تۋاۋەتان تى دەگىرىت ، ئىتىر شىكست دەخۇن و تيا دەچن ۋ سەرگەوتوو نابن .

(۳۶) جا ئىتىر ئەي گىرۇي ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرورەدگار تان بېروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىيە .

بەرەستى رۇژىكى سامناك و ترسناك و تەكاندەرە، نە گىرۇي جنۇكە و نە گىرۇي ئادەمىزاد بەرگەي ئاگرىت، كىۋە سەختەكان بەرگەي ئاگرن، ئەستىرەو ھەسارەكان خۇي بۇ ئاگرن!!

(الله) خواوەندی شکۆمەند، بەهیزو بەتوانا، دەستەلاتدارو گەوره و بلندو پایەدار؛ بەو هەموو شکۆیەکی کە هەیهەتی گۆڤەپانی مەحشەرو لێپرسینەوه ساز دەکات بۆ لێپرسینەوهی ئەم دروستکراوە بچوک و لاوازو بۆ دەستەلاتانە، دەستەتی جنۆکەو ئادەمیزاد؛ لە تۆنی هەپەشەو تۆلەسەندندا - بەهۆی لاری و لاساری و سەرکەشیانەوه - بەراستی رووداویکی گەوره و گرنگە، کارەساتە لەسەر و هەموو بۆچوون و گریمانەو توانایەکەوهیە ..

جا وەنەبێ خوای گەوره و پاک و بیگەرد سەرگەرمی کاری تەربووبێ و نەپەرژایی تا ئەو کاتە، بەلکو ئەو زاتە دەیهوێت ئەو رووداوو پیشەهاتە بخاتە چوارچێوەیەکەوه کە ئێمە ی مرۆڤایێ تێبگەین، بۆیە هەپەشەکە بە شیوازێکی ترسانکو تۆلە نامیز وینا دەکات، هەر بیرکردنەوه لێی ئادەمیزاد پان و پلیش دەکاتەوه و لەتاوی دەبات، چونکە ئەم بونەوهرو گەردوونە ی بە یەک وشە ی کورت، تەنها بە فەرمانی بوون هێناوەتە کایەوه، وێران کردن و هەلوەشەنەوهشی تەنها یەک وشە ی دەوێت کە لە چاوتر و کانیێ کە مەترە جا ئیتەر دەبێ حالی ئەم دوو دانە گرزو دەستەیه چۆن بێت!! کاتیێ خوای گەوره تۆلە ی ستمەکاری و تاوان و خوێن پشتر و گەندەلی و گوناھەکانیان ئی دەکاتەوه، جا لەو بارو دۆخە

سامناکەدا پرسیاریان ئی دەکات : ﴿يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾

ئینجا (تەخدا)یان دەکاتی، تا ئەگەر دەتوانن با گەشت بکەن بە نێو دروستکراوانی خوادا لە ئاسمانەکان و زەویداو وە ئاگاداریشیان دەکات کە ئەو کارەیان مۆکاری مەحکوم و بەهیزی دەوێت .. پاشان پێیان دەفەر مویت :

﴿يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾

باشە داخۆ کەسیان جورئەتیان هەیه وەلام بداتەوه و شتێک بلیت ؟!

به‌لام هێرشێ خاوه‌ند بۆ سه‌ریان به‌رده‌وامه‌، که نه‌گه‌ر له سنور ده‌رچوون نه‌وه پارچه نه‌ستێزه‌ی گه‌ردارو ماسی تواوه‌یان تێده‌گه‌رێت و هه‌رگیز سه‌رکه‌وتوو نابن .. کهواته :

﴿ يَا أَيُّهَا آلَآءُ رَبِّكَ كَذِبَآءٌ ﴾

ئه‌م رووداوه گه‌ر پێش بێت زۆر له‌سه‌رو نه‌وه‌وه‌یه که خه‌نکی یان جنۆکه له‌سه‌ری راهاتوون، له سه‌رو بیه‌و بۆچوونی مریۆ و هه‌موو دروستکراوانه‌وه‌یه، به‌راستی وینه‌یه‌کی تاکو سامناکه و هه‌ره‌شه‌ی وا له قورئاندا تا ئیستا نه‌هاتوه .

* * *

ئینجا لی‌ه‌روه : وه تا کۆتایی سه‌وره‌ته‌که باسی رووداوه‌کانی رۆژی قیامت ده‌فه‌رمویت، هه‌ر له سه‌ره‌تای وێرانبوون و گۆرانکاری یه گه‌ردوونی‌ه‌که‌نه‌وه تا ده‌مگاته باسی دیعه‌نه‌کانی سزادانی قاوانباران و پاداشت دانه‌وه‌ی به‌واداران :

﴿ فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ يَا أَيُّهَا آلَآءُ رَبِّكَ كَذِبَآءٌ ﴿٣٨﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْعَىٰ ذُئْبَةً لِلنَّاسِ وَلَا جَاءٌ ﴿٣٩﴾ يَا أَيُّهَا آلَآءُ رَبِّكَ كَذِبَآءٌ ﴿٤٠﴾ يَوْمَئِذٍ يُنْفَخُ الْأَشْجَارُ ﴿٤١﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْعَىٰ وَلَا الْأَقْلَامُ ﴿٤٢﴾ يَا أَيُّهَا آلَآءُ رَبِّكَ كَذِبَآءٌ ﴿٤٣﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْعَىٰ وَلَا الْأَقْلَامُ ﴿٤٤﴾ يَا أَيُّهَا آلَآءُ رَبِّكَ كَذِبَآءٌ ﴿٤٥﴾ ﴾

(٣٧) پوژێك دیت که ئاسمان سور هه‌لده‌گه‌رێت وه‌كو گۆلی سور له په‌نگدا ، وه‌كو پۆنی قه‌رجاو له پووله‌ت و گه‌رمی و تواوه‌بییدا (که نه‌مه‌ش قوئاغێکه له قوئاغه‌کانی تیکچونی له سه‌ره‌تای قیامه‌تدا) .

(۳۸) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد پەری ، بەکام لە نازو نەیمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه.

(۳۹) ئەو پۆژە ئیتەر ھەمووشت پون و ئاشکرایە پرسیار لە گوناھەکانی
ئینسانەکان و جنۆکەکان ناکرێت!! (قوناغیکە لە قوناغەکان ، ھەر بەھۆی
پوخساریانەو جیا دەکرێنەو).

(۴۰) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد پەری ، بەکام لە نازو نەیمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه.

(۴۱) ئەوسا تاوانکارو تاوانباران ھەر بە پوخساریاندا دەناسرێنەرە
فریشتەکانی دۆزەخ دەستیان گیر دەکەن لە ناوچەوانیان و قاچیان و گۆلەیان
دەکەن و بە توندی فریانیان دەدەنە ناو ئاگری دۆزەخەو ...

(۴۲) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد پەری ، بەکام لە نازو نەیمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه.

(۴۳) ئەوسا ئیتەر پێیان دەوترێت: ئەمە ئیتەر ئەو دۆزەخەیه کە جاران تاوانبارو
تاوانکاران بپروایان پێی نەبوو.....

(۴۴) ئەوەتە چاک گیریان خواردووە لە نێوان ئاگرو ئاری لە کۆلداو ھەر
دەخولێنەو ئەمسەرۆ ئەوسەر دەکەن .

(۴۵) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد پەری ، بەکام لە نازو نەیمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه.

بەئێ ! ئاسمان وەک گۆلی سووری ئی دیت و رەنگی تێک دەچیت یاخود وەک
رۆنی قرچاوو شلی ئی دیت ..

دیاره هه موو ئهو ئایه تانه ی که ده ربیاری گهردوون هاتوو له سه ره تای بهر بابوونی قیامه تدا هه مووی ئاماژه به بۆ وێرانی و گۆزانکاری یهکی گشتگیر هه موو گه له نه ستیزه و هه ساره کان ده گرتیه وه ئهم یاسایانه ی که ئیستا رایگرتوون شیرازه ی هه مووی تیک ده چیت، هه مووی له خولگه که ی ده ترازیت هه روک له سه ره تای سوره تی (الواقعة) و (القیامة) و (التکوین) و (الانفطار) و (الانشقاق) و گه ئی سوره تی تر دا هاتوو.. که هه مووی به لگه یه له سه ره تاه ی که وێران کردنی گهردوون به چه ند قۆناغیکدا تیده په ریت مه گه ره هه ر خوای گه و ره خۆی هه قیقه تی بزانی و نه و کاته هه یچ کهس نامینێ گه ره ب شمینی کهس جور نه تی با وه په نبوون و ئینکاری راستی یه کانی نه!!

له قۆناغیک له قۆناغه کانی قیامه تدا په رسیار له تاوان و گونا مه کانی ده سته ی ناده میزا و جنۆکه ئاکریت ، وا دیاره لێ په رسی نه وه ی تاوانباران بۆ ماوه یه که مه گه ره هه ر خوای گه و ره خۆی بزانی! دوا ده خریت، یاخود په شتگویی ده خریت و حسابیان بۆ ئاکریت!! دواتر خوای گه و ره ده ست به لێ په رسی نه وه ده کات، به لکو مۆلەت دەدات هه ندی کهس پاکانه بکات!! .. هه ندی قۆناغیش هه یه کهس چرکه ی لێ وه نایهت ..

دیاره روژی قیامه ت روژیکێ تولانی و درێژه وه موو ئهو بارودۆخانه تیایدا روو ده دات، که یه کێکیان نه مه یه که لێ ره دا قورئان باسی ده فهر مویت .. ئهو روژه روخساری ئیمانداران و به خته وه ران سپی و جوان و گه شه، به لام روخسانی کافران و تاوانباران ره ش و دیزو ترش و تاله .. له و روژه دا کهس جور نه تی ده مه ده می و قسه ی بێ قام و ده مه راشی ناییت..

لهو رۆژەدا تاوانباران به روخساریاندا دەناسرێنەوه ، دیاره فریشتەکانی سزا
زۆر بۆیان داخ له دڵن، بۆیه چنگ گیر دهکەن له چله پۆپیهی سهریان و
قولوقاچیان؛ گۆلهیان دهکەن و ههریان دهدهنه نێو ناگری دۆزهخهوه ..

ههروهه ئه دیمه نه ئاشکرا بێت و تاوانباران بهو شیوازه تونده فېرێ بدرینه نێو ناگری دۆزهخهوه، ده لێ ئه ماشاچیان سهیری ئه دیمه نه سامناکه دهکن، بۆیه دهفرمویت ئه مه ئه دۆزهخیه که کاتی خۆی له دنیا دا تاوانبار و تاوانکاران بهروایان پێ نه بوو، ئه وه ته سهیریان بکهن چۆن گیریان خواردوو له نیوان ناگر و ئاری زۆر له کولدا .. جا ئیتر کێ جورته ئینکاری و بێ باوهری هیه !!

ټینجا پېرډه ډاډه دریتوه له سړ نه و تاوانبارانه و پېرډه یه کی ناوړې شم
هله ډه دریتوه له سړ به ختوهران، نه وانه ی که له دنیاډا له لپړسینه وړی
په رورډگاریان ده ترسان و حسابی (جدی) یان بؤ ده کړد، سهیر کهن، سهنج
بدن، نه و به ختوهرانه له نازو نېعه تنکدان :

[illegible]

(٤٦) له‌ولاشه‌وه بو ئهو به‌خته‌وه‌رانه‌ی که کاتی خۆی له مه‌قام و دیداری په‌روه‌ردگاریان به‌بێمان هه‌بوو ، ده‌ترسان له‌وه‌ی که په‌روه‌ردگاریان ئی پره‌نجیت ، دوو دانه به‌هه‌شتی رازاوه‌ی پر له‌باخی جوان ئاماده‌یه .

(٤٧) جا ئیتەر ئەی گەزۆی ئادەمیزاد و پەری ، بە کام لە نازو نێعمەتەکانی
پەروردگارتان بپوا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیە .

(٤٨) باخەکانیش پەڕن لە درەختی گەلا ناسکی جوان کە میوەکانیان شوڤ
بۆتەو و دیوەنیکی دەرڤینیان هەیە .

(٤٩) جا ئیتەر ئەی گەزۆی ئادەمیزاد و پەری ، بە کام لە نازو نێعمەتەکانی
پەروردگارتان بپوا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیە .

(٥٠) ئەو دوو بەهەشتە دوو سەرچاوەی سەرەکی ئاوی سازگاری تێدا چاری و
پەوانەو بە ژێر درەختەکان و بە بەردەم کۆشکەکاندا تێدەپەڕن .

(٥١) جا ئیتەر ئەی گەزۆی ئادەمیزاد و پەری ، بە کام لە نازو نێعمەتەکانی
پەروردگارتان بپوا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیە .

(٥٢) لەو باخانەدا لە هەموو چەشنە میوەیەکی تێدایەو لە هەرچەشنەش دوو
جۆری تایبەت خۆی دەنوێنێت . (بەقەبارە و رەنگ و تام و بۆنی جیاوازا!!).

(٥٣) جا ئیتەر ئەی گەزۆی ئادەمیزاد و پەری ، بە کام لە نازو نێعمەتەکانی
پەروردگارتان بپوا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیە .

(٥٤) بەختەوهران لەو بەهەشتە خۆشانەدا لەسەر کورسی و قەسەدە رازاوەکان بە
کەمالی ئیسراحتە شانیان داداوە کە بە ئاوریشمی تایبەت ئاواخن کراون
(دیاره بە بەرگی رازاوەی ئەخشی نیش پازینراوەتەو) لێکردنەوێ هەر
میوەیەکی ئێک و ئاسانەو درەختەکان خۆیان سەرڤرو دێنن بۆ ئەو
بەختەوهرانەو میوەکانیان پێشکەش دەکەن !!

- (۵۵) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد و پەری ، بەکام لە نازو نێعمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه .
- (۵۶) لەو بەهەشتەدا حۆری تێدایە کە تەنھا بۆ هاوسەرەکانیان دەپوانن و تەنھا
تەماشای ئەوان دەکەن و عەشقی ئەوانن ، پیش ئەمانیش نە ئادەمی و نە پەری
دەستی لێیان نەکەوتوووە کەس توخنیان نەکەوتوووە لە گەلیان جوت نەبوو .
- (۵۷) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد و پەری ، بەکام لە نازو نێعمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه .
- (۵۸) ئەو حۆریانە لە جوانی و شەنگ و شوخی و قەشەنگیدا دەلێی یاقوت و
مەرجانن (کە دوو جۆر گەوهەری بەنرخێ جوانی نیو دەریان) .
- (۵۹) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد و پەری ، بەکام لە نازو نێعمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه .
- (۶۰) (بێگومان ئەو بەهەشتە دەبەخشێت بەو کەسانە کە لە دنیادا چاک و
چاکە کارو چاکە خوازیبوون و خەمخۆری دین بوون بۆیە دەفەرموێت) مەگەر
پاداشتی چاکەو چاکەکاریی ، چاکەو چاکەکاریی نیه؟!
- (۶۱) جا ئیتەر ئەی گەرۆی ئادەمیزاد و پەری ، بەکام لە نازو نێعمەتەکانی
پەرورەدگارتان بپروا ناکەن و ، کامەیتان لا پەسەندو چاک نیه .
- ئەمە یەکەمجارە قورئان باسی دووجۆر بەهەشت بکات، دیارە دوو پلەیی
جیاوازن بۆ دوو دەستەی جیاواز لە بپرواداران هەروەکو دواتر لە سورەتی
(الواقعة) دا باسیان دەفەرموێت و دەستەیهکیان ئەوانەن کە زوو چوون بەدەم
بەرنامەی خواوە و بەردەوام لە خەمی بڵاوکردنەوە و بانگەوازا دا بوون بۆی ،
ئەوانە دووجۆر بەهەشتی نایابیان بۆ ئامادە کراوە ..

دهسته‌یه‌کیشیان ئیماندارانی سادەن ، فرمانه‌کان شه‌نجام دده‌ن و فره‌زەکان به‌جی دینن و خۆیان له‌ حه‌رام لاده‌ن و هه‌ر کات گوناھێک، یان هه‌له‌یه‌کیان کرد خێرا په‌شیمان ده‌بنه‌وه‌ و ته‌وبه‌ی راسته‌قینه‌ ده‌کەن، خوای گه‌وره‌ شه‌وانیش به‌هه‌رمه‌ند ده‌کات به‌دوو جوړ به‌هه‌شت و نازو نيعمهت ..

به‌ هه‌ر حال خوای گه‌وره‌ بێ سنور ده‌وله‌مه‌نده‌ و خاوه‌نی به‌هه‌شتی زۆرو نازو نيعمهتی فراوانه‌ .. با ئيمه‌ هه‌ولبده‌ین سه‌ردانیکی خێرای شه‌و دوو به‌هه‌شتی پله‌ یه‌ك بکه‌ین .. گوڵ و گوڵزاری شه‌و دوو به‌هه‌شته‌ قه‌دو لقو و پۆپی دره‌خته‌کانی کورته‌ و به‌ گه‌لاو گوڵی جوان و رازاوه‌ و شه‌ونماوی رازینراوه‌ته‌وه‌ باخچه‌کان و په‌نجه‌ره‌ی ئیلاکان و ژوور و به‌له‌کۆن و هۆله‌کانی پیرازینراوه‌ته‌وه‌ له‌ ئینجانه‌ی زێڕ و زیوو کریستالدا ..

هه‌روه‌ها له‌ نێو باخچه‌کان و به‌ به‌رده‌م کۆشکه‌کاندا له‌ سه‌رچاوه‌ی دوو کانی گه‌وره‌ و فراوانه‌وه‌ ئاوی خوڤه‌م هه‌لده‌قوڵی ديمه‌نی جوانی دلپه‌ین دروست ده‌کەن ..

هه‌روه‌ها له‌ هه‌موو جوړه‌ میوه‌یه‌کی تام خوش و بۆن خوش و رازاوه‌ی لێیه‌، هه‌ر جوړیکیشیان له‌ شیوازو قه‌باردا یه‌کیکن به‌لام له‌ تام و بۆندا جیاوازن، ناو به‌ناو له‌سه‌ر سینی و ده‌فهی رازاوه‌ ده‌یه‌نین بۆ به‌خته‌وه‌ران ..

هه‌روه‌ها نیشته‌جێکانی شه‌و به‌هه‌شتانه‌ له‌سه‌ر کورسی و قه‌نه‌فه‌ی رازاوه‌ به‌ که‌مالی ئیسراحه‌ت شان داده‌ن که‌ ناواختی ئاوڕیشمی شه‌ستوره‌ داخۆ به‌رگه‌کانی له‌ چ جوړه‌ ئاوڕیشمێک بێت؟!

هه‌روه‌ها دره‌ختی به‌رزو گه‌لا جوان که‌ میوه‌ی گه‌شو و رازاوه‌ی پێوه‌یه‌ و ده‌وری کورسی و قه‌نه‌فه‌کانی داوه‌، هه‌ر کات به‌خته‌وه‌ران ئاره‌زووی هه‌ر میوه‌یه‌ک بکه‌ن « لقو و پۆپی دره‌خته‌کان سه‌رفرو دینن تا کامه‌یان به‌ دلێ لێی بکه‌نه‌وه‌ ..

هەروەها بەختە وەرمان تەنھا نین بەلکو هەرسەری حۆری گولنەندام لەگەڵیان دەژین کە عاشقی هەرسەرەکانیان و چاوی بۆ کەسی تر هەلناپەن، نە مەوێ و نە جنۆکە دەستی بەریان نەکەوتوووە .. ئەوان دەلێی یاقوت و مەرجانن لە ناسکی و جوانی و رازاوەیییدا ..

ئەمانە هەمووی پاداشتە بۆ ئەو کەسانەی کە لە لایبەرسینەوێ خوایی دەترسان و حسابیان بۆ گەورەیی و شکۆمەندیی پەرورەدگاریان دەکرد و هەمیشە هەستیان دەکرد کە ئەو زاتە چاوی قودرەتی لایانە و ئاگادارە بە هەموو هەلسوکه و تیان .. ئەوانە گەیشتوونەتە پلەیی (احسان) کە پێغه مەبەر (ﷺ) رافەیی کردووە بەوێ کە بریتی یە لە خواپەرستی بە شیوازیك؛ هەروەکو ئەوێ کە چاوت لە خوای گەورە بێت ؛ خۆ ئەگەر تۆ چاوت لەو نێه ، ئەو زاتە تۆ دەبینی و ئەو کاتەش پاداشتی ئەو خواپەرستی یە چاک و رێک و پێکە هەر بە چاکە و ناز و نێعمەتی تیر و تەواوە دەدریتەوێ پاشانیش دەفرمویت : ﴿ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴾

* * *

﴿ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ۚ ﴿١٢﴾ مَذْهَبَتَانِ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿١٣﴾ فِي سَمَائِكَا تَصْفَحَانِ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ۚ ﴿١٤﴾ فِي سَائِكَمَا تَكْبَهُنَّ وَفَلَّ ۚ رَوَّانٌ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ۚ ﴿١٥﴾ فِيهِنَّ حَبْرَتٌ حِجَابٌ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ۚ ﴿١٦﴾ حُورٌ مُّقْصِرَاتٌ فِي الْحِمَامِ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ۚ ﴿١٧﴾ لَنْ يَلْوِيَنَّهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ۚ ﴿١٨﴾ مَثْكَبِينَ عَلَى رَقَبٍ خُضْرٍ وَصَبْرَةٍ حِجَابٍ ۚ فَأَيُّ آيَةٍ رَّبِّكَ تَكْذِبَانِ ۚ ﴿١٩﴾ بَرَزَتْ لَهُمْ أُنْجَاقُ الْكَلْبِ ۚ وَالْإِلَاحُ كَرَمٌ ۚ ﴿٢٠﴾

(۶۲) جا بېجگە لەو دوو بەھىشتى كە باسگران ، دوو بەھىشتى تىرىشمان نامادە كىردۈوہ بۇ ئەوانەى كە پلەو پاىەيان لە خوار نىشتەجىكانى بەھىشتى پلە يەكەوہ يە .

(۶۳) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردىگارتان بېروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .

(۶۴) ئەو بەھىشتانەش بەھۋى چىرى و جوانى باخەكانىانەرە سەوزىكى تۇخى پازاۋە دەنۋىنن .

(۶۵) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردىگارتان بېروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .

(۶۶) ئەو بەھىشتانە دوو سەرچاۋە ئاۋى ھەلقولۋى سازگارى سەرەكىان تىدايە (كە بەزىر درەختەكان و بە بەردەم كۆشكەكاندا تىدەپەرن) .

(۶۷) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردىگارتان بېروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .

(۶۸) ھەرۋەھا درەختى مېۋەى جۈرۋو دارخورماى بەردارى ھەمەچەشن و ھەنارى بەتامى مەزەدارى ھەمەپەرىنگ ھەمە چەشنى تىدايە .

(۶۹) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردىگارتان بېروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .

(۷۰) لەو بەھىشتەدا حۋرى جوان و شۇخ و شەنگ و پەۋشت بەرزى تىدايە .

(۷۱) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردىگارتان بېروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .

- (۷۲) حۆرى چاۋگەش و چاۋپەش كە لَه دەرۋارە تايىبەت يەكان كە بۇ بەختە وەرەن نامادە كراۋە دور ناكە و نەۋە (ئەلبەتتە ھەر بەناۋ دەرۋارە ئەگىنا مەگەر ھەر خۋاى گەرە خۋى بزائىت ، چ جىگەر پىنگە يەكى فراوان و خۋش و پازاۋىيە ھەرۋەكو پىنغە مېرەئىيە لَه فەر موۋدە يەكدا نامازەى پىنغەرموۋە ..)
- (۷۳) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لَه نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردگارتان بېوا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .
- (۷۴) ئەو حۆرىانە پىش ئەمان نە ئادەمى و نە پەرى دەستى لىنيان نەكە و تۈۋە كەس توخنيان نەكە و تۈۋە لَه گەلىان جوت نەبوۋە .
- (۷۵) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لَه نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردگارتان بېوا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .
- (۷۶) ئەو بەختە وەرەنە لَه جىگەر پىنگەى خۋش و پازاۋەدا شائيان داداۋە ، كە بە پىشتى و سەرىنى سەوزباۋى جوان ، دۈشەكى ناياب و تايىبەت نەخشىنراۋە ، ھەموو شۈنىيىكى بە فەرش و رايەخى تايىبەت داپۈشراۋە .
- (۷۷) جا ئىتر ئەى گىرۋى ئادەمىزاد ، پەرى ، بەكام لَه نازو نىعمەتەكانى پەرۋەردگارتان بېوا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىە .
- (۷۸) بەراستى موبارەك و پىرۋوز پىزدارە ناۋى ئەو پەرۋەردگارە مەزنەى تۈ (ئەى محمد ﷺ ، ئەى ئىماندار) ، چونكە ئەو خۋايە زاتىكە خاۋەنى ھەموو بەرزى و بلندى و شكۈمەندىى يەكى بى سىنورە .
- ئىنجا نۆرەى باسى بەھشتىيانى پلە دور دىت :
- ھەردور بەھشتەكە سەوزىكى تۈخ دەنۈنىن بەھۋى بوۋنى دارو دروخت ر كە
- گياۋ روھى چەرە ..

دو سەرچاۋەشيان تىدايە گە بىردەوام ھەلدەقولۇن ، لەم بەمەشتانەدا جۇرەما
مىوھ و خورما و ھەنارى تىدايە، بەلام لەۋى ھەمو مىوھەك دو جۇرى ھەيە ..
لەم بەمەشتانەدا ھۆرى جوان و چاك و پاكىزەميان تىدايە كە لە ھوارە
تايبەتەكاندا - چاۋھېنى ھاۋسەرەكانيان، نەلبەتە ئەرە ھەر بەناۋ ھوارە،
مەگەر ھەر خوا خۇى بزانى چەندە گەۋرە و فراوان و جوان و رازاۋە و
رىكۈپىنكە و چەندە كەل و پەلى جوانى تىدا رىكخراۋە - ئەرە ھۆرىانەش نە
جىۋكە و نە ئادەمىزاد توخنيان نەكەوتوون و نىزىكيان نەبوونەتەرە ..

نىشتەجىكانى نەم دوو جۇر بەمەشتەش بە كەمالى نىسراحتە لەسر ھەرش
رايەخى سەۋىياۋ شانيان داداۋە، (عېقن) بە واتاى كەسانى زۆر ۋەستا شارمزا
دروستى كردوون - ەمرەبەكانى ئەرە سەردەمە شتى نايابيان دەدايە پال دۇلىك
گە بە حسابى ئەرەوان جىۋكەى شارمزاى لىيەۋتاۋى (عېقن) بوۋ، نىستەش بە
كەسانى پسپۇپ و زۆر شارمزا دەۋترى (عېقرى) -

پاشان بۇدۋاجار ئايەتە پىرۋزەكە دىت كە روو بە ئادەمىزاد و جىۋكە دەفرمۇت
: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

لەكۇتايى سورەتەكەدا ، دۋاى ئەرەى خۋاى گەۋرە باسى نازو نىعمەتە بى
شومارەكانى كرد لە گەردوون و لە دروستكراۋانداۋ ھەرۋەما لەو جىپھاندا.
كۇتا ئايەت دىت كە تەسبىحات و ستايىشى پەرۋەردىگارى شكۆمەند و پىرۋزە ،
رىزدارە و خاۋنى رىزەۋ رىزەگىرى لە بەندە چاكەكانى

﴿بَرَكَاتُمْ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾

﴿ سورەتی الواقعة ﴾

ئەم سورەتە لە سورەتە مەکیەکانە کە گرنگی زۆر دەدات بە باسی عەقیدە و دەیهوینت گەورەیی دەستەلاتی خوای پەرورەدگار بخاتە پوو لە لایەک کە دەتوانیت زۆر بە ئاسانی قیامت بەرپا بکات .. بۆیە لە سەرەتای ئەم سورەتەدا ئیمانداران دەکات بە دوو دەستەوه « ھەرودھا لە کۆتایەکیشیدا بۆ ئەوێ کە ئیمانداران پیشڕکێ بکەن بۆ بەدەست ھێنانی بەھەشتی پلە ێک ، لەلایەکی تریشەوه دەیهوینت سامناکی ئەو پۆژەو ئەو بەلاو ئەشکەنجە و ئازارانەیی کە خوای گەورە ئامادەیی کردووە بۆ یاخی و سەرکەشەکان، بۆ تاوانبارو تاوانکارەکان، بۆ ئەوانەیی کە باوەڕیان بە بەرپابوونی قیامت نیە بە پوونی بخاتە پوو ، وە دیمەنی ئازار و ئەشکەنجەدانیان وەک فیلمیکی واقعی لە تونی ووشە و نایەتە پیرۆزەکاندا بخاتە بەر دیدی سەرچەم مرقەکان تا ھیچ کەس بریویانوی نەمینیت ...

ھەربۆیە ھەر لەسەرەتاوە بە باسی بوداوە گەورە و سامناکە کە دەست پێدەکات کە تیکچونی ئاسمانەکان و زەوی ئی دەکەوێتەوه ، کە حەقیقەتیکی حاشا ھەلنەگرە .

﴿ إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝ لَئِنْ لَوْعِنَّا كَذِبًا ۝ خَالِفْنَا نَافِعًا ۝ إِذَا رَمَعَتِ الْأَرْضُ رَمًا ۝ وَشَرِبَتِ الْجِبَالُ بَسًا ۝ نَكَاتَ هَبْءٌ مُنْهًا ۝ ﴾

زانایانی ئەستێرەناسی و گەردونناسی تیکچونی ھەسارەکان و تەقینەوێیان و دەرچونیان لە خولگەکانیان و پێکدادانیان وەکو شتیکی حەتیی باس دەکەن .

ئەو کاتە بونەوەر هەمووی نەوی دەبیئت و بلند دەبیئت، ژێرەو ژوور دەبیئت ، شیرازەیی تێک دەچیت زەوی تەکانیکی ترسناکی بۆ پیش دیت و بەتوندی دەلهزیت و دەشلەقیت ، کەژ و کێوەکان ووردو خاش دەبن و دەبنە تەپوو تۆز و خۆلەمیش .

دیاره وەکولە ئایەتی تردا خوای گەورە ئامرازەیی پی فرمووە زەوی و ئاسمان بە شیوازیکێ تر دروست دەکرنەو ، زەوی تەخت و ساف و رێک دەکرنیت ، ئینجا خوای گەورە سەرچەم ئەوەکانی ئادەم زیندوو دەکاتەو لەسەری وەهوان بەسەر سامیەو دەروان و خەلکەکە بەش بەش دەکرنیت ۱ خوای گەورە دەفرمویت : ﴿ وَكُنتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ۝۷ ﴾

جا ئێوە دەبنە سی دەستەو : ﴿ فَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ مَا أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۝۸ ﴾
دەستەیه کتان : دەستەیی پاستەکانن ، ئەوانەیی کە نامەیی کردووەکانیان بە دەستی پاست وەردەگرن ، جا تو چۆزانی ئەوانە چەندە دلخۆش ۱ شادومان ۱ کامەرانی ، چەندە بوخساریان گەش و پوونە .

﴿ وَأَصْحَابُ النَّارِ مَا أَصْحَابُ النَّارِ ۝۹ ﴾
لەولاشەو : دەستەیه کی تر کە چەپەکانن ئەوانەیی کە بە دەستی چەپیان نامەیی کردووەکانیان وەردەگرن .. جا تو چۆزانی ئەوانیش چەندە پەست و غەمبار و دلگران .

﴿ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ۝۱۰ أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ۝۱۱ فِي جَنَّاتِ النَّارِ ۝۱۲ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأُولَىٰ ۝۱۳ وَقِيلَ لِلَّاتِيخِينَ

دەستەبەکی تەرش لە ئیمانداران لە مەقام و شوێنی تایبەتدان ، پێزلی گیراون
زۆر دلخۆش و شادومان و کامەرانی ، چونکە ئەوانە هەر زوو چوون بە دەم
بانگەوازی خواوە ، کردیانە خەمی گەورەیی خۆیان ، زۆر هەولیانداو زەحمەتیان
کێشا لە پێناوی گەیاندن و بلأبوونەویدا ، ئەوانە لە هەموو سەردەمێکدا هەن
بەلام زۆربەیان لە پێزەکانی کاروانی پێشین و بەکەمدا بوون ، ئەوانە لە نێو
بەهەشتی پەر لە نازو نێعمەتدا ژیاوی پەر لە شادی و کامەرانی دەبەنە سەر .

﴿ عَلٰی سُرُرٍ مَّوْشَوٰتٍ ۝٥٧ مَّكَكِیْنَ عَلَیْهَا مَقَنِبٰتٌ ۝٥٨ ﴾

ئەوانە لە سەر کورسی و قەنەفە پازاوەکان لە سەر چێراو سیستەمی نەرمی
نایاب بە کەمالی ئیسراحت شانیان داداوە ۝ بەرامبەر یەکتەر لە
چاوپێکەوتنەکاندا دادەنیشن .

﴿ یَلُوفُ عَلَیْهِمْ وَلَدُنْ عُلَّادٍ ۝٥٩ اَکْوَابٌ وَّاَبَارِیْقٌ رَّكَّاسٌ ۝٦٠ لَا یَصُدُّوْنَ عَنْهَا وَلَا یُنْزَوْنَ ۝٦١ ﴾

منداڵانی جوان ۝ پوڤخۆش و چاوەگەش و نەمر دین بە دەوریاندا و قسەیی
خۆشیان بۆ دەکەن و سەروودی بەتام بە ئاوازی دەرڤین دەچێن ، هەروەها لە سەر
سینی ئالتون و زێڕ کوپ و دۆلکە ۝ سوراخی و کاسی تایبەتدا شەراب و
شلەمەنی تام خۆش و بۆن خۆش و پەنگ جوانیان بۆ دینن ، بە پوی خۆشمەوه
پێشکەشیان دەکەن لە سەرچاوە تایبەتەکانەوه کە هەرگیز تەواو نا بیت ،
بێگومان شەرابەکانی بە هەشت نابەنە هۆی سەرئێشە و ئێلنچ دان و عەقڵ لە
دەست دان .

﴿ وَفَکَیْهَوْ مِمَّا یَشْتَبَرُونَ ۝٦٢ وَلَکُم مِّنْهَا یَشْتَبَرُونَ ۝٦٣ ﴾

هەروەها لە هەر میوەیەک کە ئەوان هەلبژێرن و بە دلیان بێت بۆیان دەگێڕن
لەسەر سینی و دەفری نایاب، هەروەها لە گوشتی هەر بالندەیەک کە حەزی ئی
بکەن و ئارەزووی بکەن، بەشیوازی هەموو جۆر نامادە کراوە و بۆیان دەهێنرێت و
بەو پەڕی پێزەوه پێشکەشیان دەکەیت.

﴿ رَزَقْنَاهُمْ مِنْ ثَمَرِهِمْ ۖ لَا يَمَسُّهُمُ الْكُفْرُ ۚ ﴾ ﴿ ٣٧ 〉 جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿ ٣٨ 〉

هەروەها لە پال ئەو بەختە وەراندەدا هەمیشە خوێی چاوگەشی هاوسەریان
نامادەییە دەلتیی مرواری شاراوو کەس نەدیون و هەرگیز خوێ ئێی نەداون، جگە
لە هاوسەرانی دنیا کە خوای گەورە سەر لە نوێی لە جواترین شیوازدا
دروستیان دەکاتەوه و شادیان دەکاتەوه بە هاوسەرەکانیان، هەروەها
ئیماندارانی ئی ئافرەتان هەروەکو پیاوان لە هەموو ئەو ناز و نێعمەتەکانی کە
پێشکەش بە پیاوانی ئیماندار دەکەیت، ئەوانیش بەهەرمەند دەبن.

جا هەموو ئەو ناز و نێعمەتەکانی پاداشتی ئەو هەول و کۆشش و خەبات و
جیهاده دایە ئیمانداران جارێک لە ژبانی دنیا یاندا ئەنجامیان دەدا.

﴿ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَأَلًا وَلَا تَأْيِيماً ۚ ﴾ ﴿ ٣٩ 〉 إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿ ٤٠ 〉

جا ئێتر لەو بەهەشتەدا ئیمانداران هەرگیز گوێی بێستی قەسە نەبەجێ و تانە
تەشەریکی نادروست و قەسە و قەسەلۆکی بێ خێر نابن، بەلکو بە ئارەزووی خوێان
و هەركاتیك بیانەویت بە هۆکاری بوراق ئاسا سەردانی دایك و باوك و براو
خوشك و كەس و کاری بەهەشتییان دەكەن، یاخود سەردانی پێغەمبەران و نازیز
وزەحمەتگێش و ماندوونەناس دەكەن، یاخود سەردانی ئیماندارانی

تېڭۆشەروخەمخۆر دەدەن، ئەو بەختەوەرەنە لە بەهەشتدا توشى ھىچ ھەلە و گوناھ و تاوانىك نابن . خوشكانىش پەنگە ھەز لە سەردانى داىكە ھەواو ناسىھە خان و مەرىھەم خان و خەدىجە خان و فاتمە خان وداىكانى ئىمانداران بگەن . ھەموو سەردانەكانىش سىلاوکردن و ھەلامدانەوھى سىلاوھە ، پىزىز و خۆشەويستى دەربېرنە ، مەيواندارى بى وىنەھە ..

سىلاو لە لاىەن پەرۋەردگارەو . بۆ تاكە تاكەى ئىمانداران ئاراستە دەكرىت، سىلاو لە لاىەن فرىشتەكانەوھە، سىلاو بەھەشتيان لە يەكتى .

﴿وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٣٧﴾﴾

دەستەى دووھەمىش بەھەشتيانى پەلە دووھە : ئەمانىش ئەوانەن كە كارنامەى خوا پەرسىتى و دىندارى . چالاكيان دەدرىتە دەستى راستيان، جا تۆ چوزانى ئەوانىش لە چ ناو نىعمەتەكان ،

﴿فِي سِتْرٍ مَّخْضُورٍ ﴿٣٨﴾ وَكُلِّجْ مَخْشُورٍ ﴿٣٩﴾ وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ ﴿٤٠﴾ وَمَلْؤَ مَكْرُوبٍ ﴿٤١﴾ وَفُكْهِمُ كَيْدٍ ﴿٤٢﴾ لَا مَقْطُوعٍ وَلَا مَمْنُوعٍ ﴿٤٣﴾﴾

ئەو بەختەوەرەنە ھەمىشە لە سەيراندان لە ژىر سايەو سىبەرى درەختى بى دېركدا، لە پال درەختى مۆزى گەيوپى بە تامى سەفەتەكراودا . سىبەرى ئەو درەختانە تا چاوپرکات درىژ بووتەوھە، ناو بەناویش ھەمز و ھەواھى جوان . پازاھە و ھازەى چەم و پووبارى دىمەن جوان و تاقگەى پازاھە . ھازەو خوپەى دىت و دىمەنىكى جوان و قەشەنگ و دلرەفین پىگدە ھىنن، تابلۆيەكى كەس نەديو دەنەخشین . ھەرۋەھا درەختى مەوھى ھەمە جۆر و زۆر و زەبەندە، كە

میومەکانی ئی نەکرانەتەرە و هیچکامی قەدەرە نیە، خۆیان سەر سەر دینن بۆ بەختەمەران، هەركات لێی دەخۆن خێرا دروست دەبێتەرە، تا دیمەنیان بە جوانی و پازاوی بی بێنێتەرە .

﴿ وَفُتِي مَرْفُوعًا ۝ إِنَّا أَنْشَأْنَاهُ لِنَشَاءَ ۝ لِنُكَلِّمَهُنَّ الْكَلَامَ ۝ مَرْفُوعًا ۝ لَا تَحْصِي الْيَبِينَ ۝ ثَلَاثٌ مِنَ الْأَلْقَامِ ۝ وَثَلَاثٌ مِنَ الْآخِرِينَ ۝ ﴾

هەرەها لە بەهەشتەکانیاندا جێگە و پێگەی بەرز و جوانیان بۆ ئامادە کراوە، کۆشک و تەلار و قیلای هەمەجۆری پێر لە کەل و پەلی پازاوە ، ئەسەر لوتکەیی چیاکاندا لە لاپالی کەژ و کێو بەلندەکاندا خۆیان دەنوێنن، لەگەڵ حوێری یە تاییبەتیەکان و ئافەرەتە خواناسەکانی دنیا کە خوای گەرە سەر لە نوێ لە جواترین شیوەدا دروستیان دەکاتەرە – ئەلبەتە بەهەشت بە دلی ئەوانیشە، هەموان پێکەرە لەگەڵ هاوسەرە بەهەشتیەکاندا ژیانی پێر لە شادی و کامەرانی دەبەنە سەر و ئەوانیش وەک پیاوان لێی بەهەرمەند دەبن ، لە بەهەشتدا هاوسەران عاشقی مێردەکانیان و زۆریەکتریان خوش دەوێت و هیچ کێشە و ناکۆکی و دل ئێشانیەک پوو نادات ، بێگومان ئەو ناز و نێعمەتە هەمووی بۆ ئەو بەختەمەرانە کە نامەی کردەرەمەکانیان بە دەستی راستیان وەرگرت، چونکە لە تاقیکردنەرەوی دنیادا دەرچوون و سەرکەوتنیان بە دەست هینا .

شایانی باسە ئەو بەهەرە بەهەشتیەکانی زۆر لە ئیماندارانی دێرین و سەرچەم نەرەمەکانی داهاو لە دینداران دەرگێتەرە .

﴿ وَأَحْسَبُ الْيَمَالَ مَا أَحْسَبُ الْيَمَالَ ۝ ﴾

ئینجا خوای گەمڕە دیتە سەر باسی بەد بەخت و چارە پرەشەکان، فیلّ باز و دەست پرەشەکان، بێ دین و بەرە لاکان و دەفەرمۆیت : - جادەستە ی چەپەکان، نەگبەتەکان، ریسواکان مەگەر خوا بزانیت چۆن گیریان خواردوو ۱۱

﴿ فِي سُورَةِ وَجِيزٍ ۝۱۲ نَظْلًا مِنْ بَحْرٍ ۝۱۳ لَا يَبْرُدُ وَلَا كَرِيمٍ ۝۱۴ ﴾

ئەوان لە نێوان بلیسە ی ناگرو ئاوی زۆر لە کولدا ، لە سایە ی سیبەری دوکەلی چر و گەرم و خنکینەردا، هەرساتە ی سەد جار ئاواتی مەرگ دەخوازن گیریان خواردوو، چونکە کاتێ گەر و گەرما زۆریان بۆ دینێ، بەهەلە داوان پادەمکن بۆ ژێر ئەو سیبەری کە ئەویش ئەوەندە ی تر گەرم و سوتینەرە ، ئازار ۱ ناپەختیە، نە تاویک فینکیان دەبیتەو نە تاویک دەحوینەو .

﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَبِينَ ۝۱۵ وَكَانُوا يُشْرِكُونَ بِاللَّهِ الْجَاحِلِينَ ۝۱۶ ﴾

ئینجا خوای گەمڕە هەروەکو شیوازی هەمیشەیی، ئەم دیمەنە وەك فیلە دەخاتە بەر چارو باسیان دەفەرمۆیت و پاشان پەیوەستی دەکات بە کار ۱ کردووی ئەو تاپوختانەو لە ژبانی دنیا یاندا، سا بەلکو ئەو ی ژیرە زوو فر یای خۆی بکەویت، پێش ئەو ی ئاوا گیرۆ ببیت، بۆیە دەفەرمۆیت : ئا ئەمانە ی کە ئێستا ئاوا گیریان خواردوو پێشتر لە دنیا دا لە نێو ناز ۱ نێعمەتی خوا دا دەتلانەو، بێ ئەو ی قەدری ئەو زاتە و نێعمەتەکانی بزانن، بەلکو بەردەوام بەو زاتە دەگەفین و دژایەتی ئاین و بەرنامەو شوێنکەوتوانی ئیسلامیان دەکرد و تانە تەشەریان لێدەدان .

﴿ وَكَانُوا يُقُولُونَ أَهْلًا مَنَا وَكُنَّا شُرَكَاءَ عِبَادِ ۝۱۷ أَوَمَا بَأْسَ الْآزِلِينَ ۝۱۸ ﴾

جا چونکه نهوانه بهروایان بهقیامهت لهق بوو ، ههندی جار دهیانوت : باشه کاتی ئیمه بوینهوه به خاک و ئیسک و پروسکی پزیوو و داتهپیو زیندو دمیینهوه؟! باوانی دیرینیشمان زیندوو دهکرتنهوه؟!!

ئهو ناخالیانه بیریان نهدهکردهوه ، یاخود له بیرى خویانیان دهبردهوه ، ئاخو پیشتر چی بوون؟! مهگه له ئیو خاکدا پهرش و بلاو نهبوون ، پاشان له بهرو بومی خاک دروست نهبوون و به یاسایهکی پزکوپیک گهشهیان نهکرد؟!!

بۆ بیرناکهنهوه ، ئاخو ئه زاتهی که له سهره مینکوته و مینکۆکهیهک دروستی کردن ، ئه هه موو دهزگایهی تیادا دروست کردن مهگه ناتوانیت دواى مردنیان سه له نوێ دروستیان بکاتهوه و زیندویان بکاتهوه؟!!

﴿ قُلْ لِلَّهِ الْأَكْبَرُ وَالْآخِرُونَ ۝ لَسْبُحْرَةٌ إِلَّا يَمُوتَ يَوْمَ تَلُومُ ۝ ﴾

ئینجا خوای گهروه فرمان دهوات به پیغه مبسر (ص) که ئهم حقیقهته رابگیه نیت که خه لکینه د دنیا بن که هه مووتان پیشینان و پاشینانان دهبی ناماده بن له کات و ساتی دیاری کراودا ،

﴿ ثُمَّ لَكُمْ أَيْهَا النَّاسُ السَّاعَةُ ۝ الْكَاذِبُونَ يَسْمُرُونَ ۝ وَالَّذِينَ فِيهَا الْكُلُوبُ ۝ ﴾

ئهوسا به گومراو سه ر لیشیواوهکان دهفرمویت : ئه ی سه رگردهانهکان!! ئه ی نهوانه ی که باوه رتان به په یامهکانی من و باسی ئهم پیشهاتانه نهبوو ، دهبی له بهروبوومی درهختی ژهقنه بوت بخۆن و سکتانی لی پر بکهن ،

﴿ تَنْهَوْنَهُمْ مِّنَ اللَّيْمِ ۝ تَنْهَوْنَهُمْ مِّنَ اللَّيْمِ ۝ هَٰذَا نَزَّلْنَاهُ لَعَلَّكُمْ يَمْنَعُونَ ۝ ﴾

ئهوسا ئاگر بهردهمیته ههناوتان و ناچار دهبن داواى ئاو بکهن ، ئاوه کهش ئاویکی له کوله ، بهلام ناچارن وهکو وشتی تینو که تیر ناخواتهوه ، سه ر لینی دهخۆنهوه تا ناوسکتان دادهمالیت .. قور به سه رتان ئا نهوه هالتانه له پوژی

قیامەتدا، ئەگەر فریای خۆتان نەکەون، چونکە خۆای گەورە بە وردی حالەکی ئەک تەنها باس فەرموو، بە لکو وشەکانی قورئانی بە شێوەیەک داپشتووە دەلێی ئەمە و تەماشایەکی نەکرد، نیتێکی قەسەتان نابێت و بۆتان نییە بۆلێن: نەمانزانی و کەس پێی پانەگەیانندین، بە تاییبەتی دەها پادیی و تەلەفزیۆن پۆزانە قورئان و واتاکانی بە چەندەها زمان دەدەن بە گوێی جەماوەر و خەڵکیدا، ئەگەر گوێ بگرن و تێفکرن و تێبگەن و داچەڵکێن و فریای خۆتان بکەون، دەتوانن سودی ئی وەربگرن.

بەشی دووەم و ناوەڕاستی ئەم سورەتە دەیهوێت بێرو باوەر و عەقیدەی ژێرەکان دا بە زیننێت بە تاییبەت قیامەت و زیندوکردنەوە بە شێوەیەکی سانسایی و ناسایی کە کاریگەری هەبێت لەسەر دڵ و دەروەکان و بە ناسانی تێی بگەن .

﴿مَنْ خَلَقَكُمْ فَلَا تُمْنُونُ ﴿٣٧﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٣٨﴾ أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٩﴾﴾

وادیارە ئادەمیزاد زۆر جار سەرەتای دروستبوونی خۆی فەرامۆش دەکات، بیری دەچیت کە لەچی دروست بوو، بۆیە خۆی خۆی دەکاتە ھۆکار و بیری سەرچەم خەڵکان دینیتەو.

چونکە خەڵکی لەسەری پاهاتوون و جیگەیی سەرنجیان نییە ، بۆیە دەیکاتە ھۆکار و یادیان دینیتەو، کەبیر بکەنەو بە چاوی دڵ سەرنج بدەن، چونکە دەور و بەریان پەرە لە موعجیزەی بی شومار و دیاردەی سەر سوپەینەر، دیارە خۆای گەورە نایەوێت بیانداتە دەست ئەو موعجیزانەی کە بەسەر چوون، ھەروەھا ناشیەوێت خۆیان بگەڕێن بەشوێن وردەکاری دروستکراوەکانیدا و خۆیان لە وردەکاری دیاردە سروشتیەکان بکوژنەو، ھەروەھا نایانداتە دەست

تيورى و بۇچونە ئەلەسەفى و تىتۆلبازى يە ئالۆزى بى سەرۈ بىنەكان كە ھىز و
عەقلى بىر و ھۇش مەندو دىكەن و دلە پاروگى ۋە مۇقەددە دىروست دىكەن، بەلكو
دەيت لە خۇيان و باسى خۇيان و دىروستبۇونى خۇيانەۋە سەرنجيان پارەكىشى
بۇ دەستى پىر قودرەت و جوانكارىيى، پاشان ئامارە دىكەت بۇ دارو درەخت و
كشتوكال ئىنجا ئەو ئاۋەى كە پىيى دىتە بەرھەم .

بەراستى ھەر ئەو شتەنى كە بە سادە دىنە بەرچاۋ ئەگەر ئادەمىزاد نەختى
قول بىر بىكەتەۋە دەبىنىت ھەموۋى موعجىزەيە، ھەموۋى جىگەى تىپرامانە
ھەموۋى ھۆكارن بۇ ئەۋەى باۋەرى زۆر بە تىن و بە ھىزمان ھەبىت بەو خالق و
بە دىبىنەرەى كە ئىمەى بەدى ھىناۋە ھەروەھا ھەموۋ ئەو شتەنى بۇ خزمەتى
ئىمە ھەراھەم ھىناۋە .

نەختى قول بىر بىكەتەۋە، دەبىنىن ، ھەموۋ ئەر شتەنى ۋە ھەموۋ دىروستىراۋانى
خۇاى گەۋرە بە ياساى پىك و پىك دىروست بوون ۋە لە ناو دەچن و سەر لە نوئى
پەيدا دەبىنەۋە .

زانايان و پىسپۇپان سەرسامەن لە جوانكارى ۋە ياساكانى، لە شتە وردەكان و
گەۋرەكاندا لە جىھانى ئادەمىزاد و پەۋەك و مېرو، لە بى گىيان ۋە گىياندارەكاندا
،مۇقەكان ھەر ئەۋەيان بۇ ماۋەتەۋە كە سەلەھا بخۇيىن تا لە بەشىكى كەم ۋە
بجوكدا پىسپۇپى بەدەست بىنن، چونكە زىيان و تەمەن مەۋداى ئەۋە نادەت كە
لە چەند بواریكدا پىسپۇپى بەدەست بىنن و لە ھەموۋ شتىكدا شارەزا بىن ..

جا چونكە قورئانىش بۇ ھەموۋ چىن و تويىژەكانى مۇقايەتى يە، بۇ ھەموۋ
سەردەمەكانە، بۇ ھەموۋ ئاستەكانە ، ھەركەس دەتوانىت بەشى خۇى ئى
ھەلگۇزى و بە قەدەر توانا و زىرەكى و زانستى خۇى بەمەرى ئى ۋەربىگىت .

به راستی ئەم قورئانه چاك توانیویهتی و دهتوانیئت فیهرت و ناخی ئادهمیزاد بههزنیئت .... چونكه ئەم بونه و مەری له ئەتۆم دروستكردوو و ئەم هەموو شتە مادی یە سەیر و سەمەرانی ئی بەدی هیناوه ، هەروەها خانەش كە بچوكتەین بەشی جەستەیی هەر زیندە وەرێكه ئەو هەموو زیندە وەرە سەیر و سەمەرەیی ئی بەدی هیناوه ، بە مەرجی ئەتۆم زۆر ورد و بچوکه و بە میكرو سكۆبیش نابینرێت ، خانەش بچوکه و بە میكرو سكۆب گەر زۆر گەورە بکریئت دەبینرێت ، سەیر لە وەدایە لەو ئەتۆمە بچوکه هەر لە سەر زەویدا چی دروست ناکرێت لە کەل و پەل و پێداویستی یە بێ شومارەکان ، وە لەو خانەییەش خوای گەورە چی دروست نەکردوو و لە ئەندامە جیاوازهکانی جەستەیی ئادهمیزاد و گیانلەبەران و زیندە و مرانی سەر و شکانی و ناو ئاو .. جا ئیتر لە وێو قورئان هەول دەدات عەقیدەییکی دامەزراو ، بیرو باوەریکی مەحکەم و بێهێ ، بەو خالیقە شکۆمەندە ، بەو زاتە جوانکار ، بەو پەرەمەردگار . گەورەییە ، لە ناخی ئادهمیزاد دا دروست بکات و دایبێژنیئت .

﴿عَنْ قَدَرْنَا يَنْكَرُ الْمَوْتَ وَمَا عَنْ مَسْبُورِينَ﴾

پاشان دیتە سەر باسی مردن ، دیارە كە هەموو ئەو شتە ، هەموو ئەو دیاردانە لەبەر چاوان ، نەگەر چی ئینسان لە ئەشكەوتایا بێت ، لە چۆنیەتی منداڵ پەیدا بون ، لە كشتوكاڵ و بوووك ، لە باران بارین ، لە ئاگردان و ئاگر ، لە دیمەنی كەسێك كە لەبەرچاوی ئەوانی ترهوه مائناوایی دەكات و ژيان بەجی دەهێنێت !! لەو شتە سادانەیی كە لەبەرچاوی سادەن دەمانبات بۆ سەرنجدانی ئەستێرە و هەسارەكان ، بۆ تەماشای گەلە ئەستێرەو خۆرە بێ شومارەكان ، كە گەورەیی و

قەبارەيان بۇچون لە ئاستىدا كول وکۆلە زانايانى ئىستىزە ناسى وا مەزىندە دەكەن ۋە ھىشتا لە سەدا يەكیشيان بۇ دەرنەكەوتوۋە لە ئاسمانەكاندا !!

ھەمويشيان بە شىۋەيەكى ئىندازەيى و زانايانە دانراون لە خولگەي تايبەتى خۇياندا، لەويۋە سەرنجى زانايان پادەكىشن بۇلاي ئەو زاتەي كە ئەو ھەموو دروستكراۋ ۋە بەلاھەي بەدى ھىناۋە .

وھەر زانست سەلماندىيەتى كەئە ئىستىزە ھەسارائە سەرەتايان ھەيەر كۇتايشىيان پى دىت. وھتۈرەي بى سەرۋ بىنەكانى مادەپەرستان بەدرو خزانەو، بەتايبەت كە گوايە: ماددە سەرەتاي نىھ ۋ كۇتايشى پى نايەت !!

﴿عَلَّ أَنْ يُرَىٰ أَتْلَحَكُمْ وَنُحْشَكُمْ فِي مَا لَا تَحْكُمُونَ﴾ ۝ ﴿لَقَدْ عَلِمْتُمُ اللَّفْظَ الْأَوَّلَ قَوْلًا تَذَكَّرُونَ﴾ ۝
لەبەر ئەو ئادەمىزاد دەپرسىت: باشە كى بەدى ھىناين؟ چۇن بەدى ھاتىن؟ بە چ ياسايەك كۇتاييان پى دىت ؟

بەلى ئەو زاتەي كەئەم بونەمورەي لەئەتۇم دروست كردو ۋ زىندەوهرانى لەخانەي زىندو بەدى ھىناۋە، ھەر بەر شىۋە سادەيە دەيەوئە عەقىدەيەكى پاك ۋ بىگەرد ۋ بىرو باۋەپىكى قول ۋ دامەزراۋ لەناخى نەوەكانى ئادەمدا بەر پابكات، چۈنكە بەھەقىقەت ھەر خۇي خوايە ھەرخۇشى چاك دەزانئەت چۇن پىنمۇنى بەندەكانى پكات. تا ئازادانە باۋەپ بەگەورەيى و دەستەلات و زانايسى و دانايى و شكۆمەندى ئەو زاتە بىكەن. ھەربۇيە سەرەتا سەرنجەمان پادەكىشىت بۇئە ئاۋەي كە نىزىنە دەپىزىنئەتە ناو مىندالدىنى ئافرەتەو، تا لەگەل ھىلکۆكەيەكدا يەكبىگرن كەھىچ كامىيان ئاگايان لىنى نىھ ، تا لەگەل دانەيەك لەسەرە مېكوتەكان يەك بگىرئەت و سىقاتى بۇماۋەيى چەندەھا ئەو لەلايەن

نيزىنەكەمۇ ، چەندەھا ئەۋەش لە لاينە مېنەكەمۇ سەرلەنۇي بەرپىزەي جىياۋز
سەر ھەلبەتتە، جالەو خالە بچوگەدا لەو تارىكستانەدا خانەكان دەست دەكەن
بەزۇربون، ھەندىكىيان پەيكەرى ئىسك دروست دەكەن، ھەندىكى خوڭن ، ھەندىك
چاۋ ، ھەندىك دەزگاكانى ترى ناۋەو ، ھەندىكى دەرەو . . . . . ھتە. ھەرىكەش
لەجىي خۇيدا، ئەوانەي بەر پىرسى چاۋن ناچن لەسەر سىنگ دروستى بىكەن
، ئەوانەي بەر پىرسى گوڭن ناچن لەسەر شان دايمەزىڭن. بىگومان دايك و باوك،
ژن و مىرد، نىرو مى، ئاگايان لەم كەين و بەينە نىە كاتىك دەزانن دواي نۇ مانگ
مندالىك بەدەم گرىانەو پەيدا دەبىت لەشىۋازى ئادەمىزادىكى خىجىلانەي بى
دەستەلەتدا .

پاشان يەكسەر باسى مردن و كۆتايى ژيان باس دەفەرمۇيت: كەشەۋەش
ئامازىيە بۆكورتى ژيان، كە كۆتا مەنزل و حالەتى ھەموو زىندەۋەرىكە لەسەر
رېكارى ئەم زەۋىيە . . ئەۋە حالەتتىكى سامناكە، كەس لىنى دەرياز نابىت
، ھەمووكەس لە ئاستىدا دەستەۋسانە. بەراستى ئەۋەش نىشانەي دەستەلەتى
خوای گەۋرەيە، ئەۋەش قۇناغىكە لە قۇناغەكانى بەردەۋامى ژيان بەشىۋازىكى
تر. جا ئەو خودايە بەردەۋام گۆرەنكارى لەسەر زەۋىيەكەيدا دروست دەكات و
بەياسايەكى پىك وپىك يەكە يەكەمان دەباتەۋە، جارى واش ھەيە بەكۆمەل
ئادەمىزادەكان دەگوڭىزىنەۋە بۇناۋ خاك و دەنىزىڭن ھەر ۈك تۆۈك بۇماۋەيەك
لەناويدا دەمىنەۋە تا لە گۆرەپانى مەشھەردا سەر ھەلبەدەنەۋە بۇ محاسەبەو
لېپرسىنەۋە .

بەلن نا بەو شىۋە سادەو ساكارە بەدەيىنەرى ئادەمىزاد لەگەل فىترەتى ھەر
ئىنساننىكدا دەۋىت و سەرنجى رادەكىشىن بۇلاي خودى خۇي، بەدور لە ئالۋىزى

فەلسەفەى ئالۆز كە مێشكى مەندو بكات و نەگاتە نێو دەرونى و ناخى
نەهەرتنیت .. بەراستى ئەو هەر لەزاتى خواوەندى مێهرەبان دەوێشیتەو
كەبەدیهێنەرى بونەوهر بە پێك و پێكترین شێو، دروستكارى ئینسانە
،و نێرەر و پەوانەكارى قورئانە .

﴿ اَرۡزٰیۡتُمْ مَّا عَزَّوۡنَا ۝۱۳ ۚ اَنۡتَرۡزَعُوۡنَاۤ اَمْ نَحْنُ الْزَرۡعُوۡنَ ۝۱۴ ۚ لَوۡ نَشَآءُ لَجَمَعْنٰهُ حَطَآءَ فَنَآلَتۡهُ تَفَكُّوۡرٌ ۝۱۵ ۚ اِنَّا لَمَعَزُوۡنَ ۝۱۶ ۚ اَمۡ نَحْنُ عَزَّوۡنَ ۝۱۷ ﴾

پاشان جارێكى تر هەربەو شێوازە سادەى سەرنجى ئینسانەكان رادەكێشیت
بۆلای كشتو كال. بۆلای ئەو تۆوى كە دەچینن .بۆلای ئەو نەمامەى
كە دەنیزن، زۆرەیان بیری ئی ناكەنەوهر سەرنجى نادەن، تێناكەن -- ئاخىر خو
تۆ بەدیهێنەرى هیچ كام لەپیداویستیهكانى بەرەم هاتنى پوه نیت،
نەتیشكى خو و نەخاكى زەوى، نەئاو نەهوا، نەتۆو، نە نەمامەكە . ئەو
هۆكارانەش كە زەوى پى دەكێلێت گەر بەوردی بیركەنەوهر هەر هەموى
بەخشى خواوەندى مێهرەبان .. تۆتەنھا تۆو دەچینی و نەمام دەنیزى جارى
واش هەیه تۆو كە نایەتە بەرو نەمامەكە وشك دەبیت .

باشە كى كارخانەى بەرەم هێنانى كالك و شوتى و خەیارو كۆلەكەر ....هتد.
لەو تۆو بچوكەدا ساز داوہ ..

زانایانى پوه ناسى دەلێن گەر نەینى وردەكارىەكانى دەنكە تۆوێك بخەیتە
سەر لاپەرەكانى كاغەز بەفۆنتى (١٤) پتر لە سەد ملیۆن لاپەرە پرەدەكرێتەو،
كەچى من و تۆ وادەزانن ئەو شتیكى سادەى، ئەو ئەگەر خواى گەورە
نەپروینی و دەزگاسەر سورەیهێرەكانى و كارخانە نەینیهكانى بەبى دەنگ و بى

گرمە و گالە کارنەكەن. كى دەتوانى بەرھەمدارىان بکات. چونکە ئادەمىزاد ھەرنەۋەى لە دەست دى كە ئەو تۆۋەى كە خۋاى گەرە بەرھەمى ھىناۋە لېرنى بداتەناۋ خاكەرە ، ئىتېر پۇلى تەۋاۋ دەبىت مەگەر جارجارە ئاۋدىرى بکات بەر ئاۋەى كەئەرىش مادەيسەكى كىمىۋاى سەرسۈپھىنەرەۋ ژىئانى ھەموو زىندەۋەرانى پىۋە بەندە . ئەو تۆۋە لەجىھانى شارۋەى خۇيدا دەكەۋىتە خۇى، ۋەكو شتىكى زۆرزان و شارەزا بە ھەموو قۇناغەكانى گەرە بوون، دەبىتە چل دەبىتە گول، نە دەكىشى، خۇى ھەلدەپىچى، ھەندىكى بە بچوكى تامى خوش نىە تا گەرە دەبىت ھەيشە تامى بە بچوكى، ناسك و خۇشە ئەو تۆۋە ھەلە ناكات. ۋەكو ئادەمىزادەكان ھەلە دەكەن، ئەۋان لانا دەن، وئىل نابن ئامانجيان لىئاشىۋىت. دەستى قودرەتى خۋاىى نەخشەى بۇكىشاۋن ئەۋان لەۋنەخشە سەر سۈپھىنەرە لانا دەن، كە بۇچون لەئاستىدا كول و كۆل دەبوو ئەگەر مەۋۇ خۇى بەچاۋى خۇى نەيدىبا .

بۇنمۇنە: گەر خۇمان قۇناغى پىگەشتىنى دەنكە گەنممان نەدىبا، لەكوى باۋەرمان دەكرە ئەۋەگەلەى ھەيو گول دەكات و جارى ۋاھىيە دەبىتە ھەوت گول و ھەر گولەش سەد دانە دەنكى تىدايە. دەنكە خورمايەك دار خورمايەكى لەناۋ خۇيدا شارۋتەۋ ، كاتى دەينىزىت نەپنىيەكانى خۇى دەردەخات . ئەۋە ئەگەر وىست و دەستەلاتى خۋاى گەرە نەپنىيەتە بەرھەم، دەبىتە چىلكە و چەۋال دەبىتە پۈش و پەلەش، ئەۋسا سەرتان سۈپدەمىنى لە پەنجى بى بەرۋ ماندۈبوۋنى خەسارتان و دەلەين : چاك ئەم سال بى بەش بوين و ھەۋلەكانمان بەفېرۇ چو .

﴿أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُ الْآلَاءُ الَّتِي تُشْرُونَ ۚ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ السَّمَاءِ أَمْ هُوَ السَّمَاءُ يَنْزِلُ ۚ أَمْ هُوَ مِنْ دُونِهَا قُلْ إِنَّ الْإِنشَاءَ كَانَ لَفَتْوًا ۖ فَتَفَكَّرُوا ۚ﴾

ئىنجا خىۋاي گەۋرە سەرنىجىمان پادەكىشىت بۇنە ئارەۋى كەسەرچاۋەى ژيانە و پۇژانە چەندجار دەيخۇنەۋە، يان لەگەل خواردن و خواردنەۋەى تردا سودى ئى وەر دەگىرىن .. ئەو زاتە دەپرسىت: باشە ئىۋە سەرنجى ئەو ئاۋە نادەن كەدەيخۇنەۋە ؟ باشە ئەو ئىۋە لەسەرەتاۋە دروستتان كىردەۋە لەدوۋ ئەتۇم ھایدىرۇجىن و ئەتۇمىك ئۇكسجىن ، ئىۋە ياساى بون بەھەلم و چىرىۋنەۋە و دابارىنتان پىك ھىناۋە، ئىۋە دەيگەنە بەفرى تەرزەۋ سەھۇل ؟ خۇنەگەر خىۋاي گەۋرە بىيەۋىت بەئاسانى دەيكاكە خۇيىاۋ ئەۋسا نە ئىۋە نەزىندەۋەران و پەۋك سودى لىنايىنن و بەرەۋ تىچون دەچن . شايانى باسە كەخەلكانى دىرىن ئاۋيان بەدى دەكرد كەلە ھەۋرەۋە دادەبەزىت و شارەزاي ياساۋ نەخشەكانى باران بارىن نەبون، كەچى جىگەى سەرنج و پىندەھەلدان ۋ باس و خواسيان بوو لەۋنراۋەكانياندا . ئىستەش كەزانست پوۋنى كىردۋتەۋە كەباران بارىن بەياسايەكى وورد دەبارىت حەق واىە خەلكى زىاتر قەدرى نازلىكارى باران بزانن ۋ بەدل ۋ بەكول سوپاسى بگەن قالە وشكەسالى و كەم بارانى بەدورىن

﴿أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُ الْآلَاءُ الَّتِي تُرْوَى ۚ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمْ شَجْرَهَا أَمْ هُوَ الشَّجَرُ الَّذِي تَسْقُوْنَ ۚ قُلْ إِنَّمَا نَحْنُ مُبَشِّرُونَ ۚ فَتَفَكَّرُوا ۚ﴾

دۋاي باسى ئاۋ سەرنىجىمان پادەكىشىت بۇلاى ئاگر .. ئەۋئاگرەى كە يەكەم جار ئادەمىزاد پىۋى لى كەۋت، زۆرسەر سام بوو پىۋى ،پاشان دەستى كىرد بەسوۋد

وهرگرتن لێی، بۆناسان کردنی ژبانی، چێشت لێنان و بێژاندنی خۆراکی، بۆ خۆ
گەرمکردنەوه له پۆزگاری سەرما و سۆلهدا، کهواته حەق وایه مەزۆڵا بپرسیت
:کێ ئاگری دروست کرد، کێ توانای سوتاندن و دانەوهی گەرمای لەپڕەکه
جۆراو جۆرهکاندا، وەله بەردی ئاسندا دروست کرد، کێ پێش ملیۆنەها سال
نەوتی بۆدروست کردین و لەنیۆ بۆشاییهکانی زهویدا بۆی هەل گرتین تالەم
سەر دەمەدا سودی ئی وەرگیرین و بێیتە سەرچاوهیهکی گەرم و بەنرخ و زه
جگه لەسەدەها سودی تر کەلێ وەردەگیریت. جا شایانی باسه بهم ئاگرە
نێره کەمەندی جار دەبێتە هۆی کارەسات و سوتانی هەندی کەس . ئاگری
دۆزەخ بیرى ئادەمیزاد دینیتەوه تافرایی خۆی بکەوێت و به تەوبە و خواناسی
دینداری له خۆی دوربجێتەوه .. هەرەها ئاگری دنیا هۆکاریکە بۆخەوانەوهی
کاروان چیان و ئەو کەسانە کەسەفەر دەکەن، بۆخۆگەرم کردنەوه و
ئامادەکردنی خۆراکی هەمه جۆر ..

دوای ئەو خۆی گەرە دەیهوێت بێسەلمینیت کە ئەم قورئانە ئێمان باوەریان
پێی نیه لەلایەن زاتیکەوه نازل بووه کەخاوەنی گەله ئەستێرە سەر
سۆڕمێنەر، زانیانی ئەستێرە ناسی سەرسام کردوه بۆیه دەفرمویت :
باسویند نەخۆم بەخولگەر شوینی ئەستێرەکان بێگومان ئەو سویند خواردنە
ئەگەر بزانی زۆر گەرەو شکۆمەندە .. دیارە سویند خواردنی خۆی گەرە بەو
شتانە بۆسەرئێچ پراکێشانمانە ..

بێگومان ئەم قورئانە لەلایەن ئەو زاتەوهیه کەخاوەنی ئەو بونەومەرە فراوانیه
،لەبەر ئەو حەق وایه کەس سەر پێچی له فرمانەکانی نەکات و بەو بەلگانە
کەئامازە ی فرمووه حەق وایه هەمووان ملکهچ و فرمان بەردار بن .

شايانى باسه ئەو سەردەمەي كە قورئانى تىادا نازل بوو ،ئەو خەلكە گەل
ئەستىرەو كاكتىشانەكانيان نەدەناسى ،تەنھا ئەو بوو كە لە شەودا ژمارەيەكى
بېشومار پوناكى ووردىان دەبينى بەناسمانەو .. بەلام ئىستا كەتەلەسكۆيى
زەبەلاح دروست كراو و هابل لەبوشايدا دانراو و بەردەوام وىنەي بوونەو و
دەگرىت و دەينىرىتەو بۆسەر زەوى ، وەلەوئو بۆمان دەر دەخات كەكۆمەلەي
خۆرى ئىمە بەشىكى بچوكە لەو گەلە ئەستىرەيەي كەلە مليارىك ئەستىرە پترە ،
جا خۆي گەورە مليۆنەها گەلە ئەستىرەي لەو شىوہەي لەبوشايى بى سئورد
بلاو كردۆتەو ، كەئەندە بوشايىكە فراوانە ،كار كردىان لەسەر هينى
پاكتىشان و موگنا تىسى يەكتر نىە ، وەكو دوو كەشتى ، يەككىيان لەدەرياي
ناوہراستدا بىت و ئەوى تريان لە ئوقيانوسى هيندا بىت ، بەيەك ئاراستەش
بپۆن چەندە دورە بەيەكدا بدەن ، ئەوئەندەش دورە ئەو گەلە ئەستىرانەو تاكە
تاكەي ئەستىرەو ھەسارە كان بەر يەكدى بكەون (فسبحان الله رب العالمين
وتبارك الله احسن الخالقين) .

پاك و بى گەردى بۆ ئەو خوايەي گە پەرورەدگارى ھەموو جىھانەكانە ، بەرز و
پىچۆز ، شكۆمەندە خۆي جوانكارى بونەو و .

جا سەير لەو دايە ھەمويشى لە خزمەتى ئىمەدان ﴿ وَتَعَزَّوْا نَافِي السُّوْتِ وَنَافِي الْأَرْسِ
جَمَاعَتُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي نُبُوْتٍ ﴾ ﴿ ١٣ ﴾ الجاثية

بە ديمەنى جوانيان لە شەوگاردا ، بە پاگرتنى لەنگەري بونەو و ، بە تيشكە
بوونەو رەھەكان بە كارىگەري ئىجابيان لەسەر ژيان .. ھتد .

﴿ فَلَا أَفْسَدُ بِمَرْفَعِ الْجُبْرِ ۝ وَإِنَّهُ لَفَسَدٌ إِلَّا تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ۝ إِنَّهُ لَعَزِيزٌ ذُو كُنُوتٍ ۝ تَكْثُرُونَ ۝ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ۝ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْمَكِينِ ۝ ﴾

به راستی باسی سویند و نه‌خواردنی سوینده‌که شیوازیکی کاریگه‌هه بۆ سه‌رنج راکیشانی ئاده‌میزاد، چونکه نه‌وه‌ی که خوای گه‌وره ده‌یه‌وینت سویندی له‌سه‌ر بخوات زۆر پون و ناشکرایه که بریتییه له‌وه‌ی که ئهم قورئانه :کتیبنیکی گرنه‌گه و پاریزراوه، فریشته‌کان له‌ خزمه‌تیدان و ته‌نها ده‌ستی پیوژی نه‌هوانی به‌رکه‌وتوو، به‌دوو‌ره له‌ پۆخلی شه‌یتانه‌کان جا وشه‌ی (لا) به‌ربه‌سته له‌ به‌رده‌م نه‌وه‌دا که کاری وا پوی دابینت، ده‌ستی شه‌یتانه‌کانی گه‌یشته‌بیتی، نه‌مه (لا)ی قه‌ده‌غه کردن نیه ، چونکه ئیمه ده‌زانین که ئهم قورئانه له‌ زه‌ویدا که‌سانی خوأناس و دیندار ده‌ستی ئی ده‌دن و له‌ خزمه‌تی دان ، به‌ دوریش نیه ۱ ده‌ست لیدانی بی دین و کافره‌کان ..

که‌سانی ده‌ست به‌ ده‌ست‌نوێژ هه‌لن ده‌گرن و ده‌وری ده‌که‌نه‌وه، که‌سانی نا‌پوختیش به‌ گواسته‌وه‌ی یان له‌ چاپخانه‌کاندا، یان له‌ کتیبخانه‌کاندا ده‌ستیان به‌ری ده‌که‌وینت .

به‌لام ئیمه‌ی ئیماندار حه‌ق وایه هه‌میشه زۆر به‌ پێزوه له‌ خزمه‌تی دابین ۱ ده‌ست به‌ ده‌ست‌نوێژ نه‌بی ده‌ستی ئی نه‌هه‌ین و به‌بی ده‌ست‌نوێژ ده‌وری نه‌که‌ینه‌وه، مه‌گه‌ر ناچار بین و بۆمان نه‌لوینت .

﴿ أَفَبِهَذَا لَأَكْذِبُ أَنْتُمْ تُدْعَوْنَ ۝ وَتَعْلَمُونَ أَنَّكُمْ تُكَذَّبُونَ ۝ ﴾

ئینجا له‌ شیوه‌ی پرسیاردا پوو به‌ بی دین و نا‌حه‌زان ده‌فه‌رموینت : له‌گه‌ل نه‌م هه‌موو پونکردنه‌وانه‌دا ئیوه گومانقان هه‌یه له‌م قورئانه، وه کارو کاسپیتان

﴿ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا كُمْ مَبْرُكِينَ ﴿٨٦﴾ تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُمْ مِنْكُمْ سَوَافِحٌ ﴾

ئەگەر ئىيۈە ئاۋا بى دەستەلات ئەبونايە ھەلىكىتان دەدا بۇ گىرئانەۋەى بۇ ژيان،
ئەگەر راستە دەستەلات و لىئەتۈيەكتان ھەيە ؟

جا ئا لىرەدا ئەگەر خەلكى بى دىن تاۋىك بىر بگەنەۋە، دەبىنن، زۆر
دەستەۋسانن، زۆر ئاتەۋانن، ئەۋە ئىتر وا خۇشەۋىستەكەيان بە ئاچارى
دەگەرپىتەرە بۇ لاي خالقى بەدى ھىنەرى بۇ لىپرسىنەۋە كەچى ھىچيان لە دەست
ئايەت ، كەۋاتە ئەى بۇ بىرىك ئاكەنەۋە و فرىاي خۇتان ئاكەون پىش ئەۋەى
سەرەى ئىۋەش بىت .

ئىنجا دىتەۋە سەر باسى سەر ئەنجام و لە كۇتايى ئەم سورەتە پىرۋەشدا ئەۋ
خەلگە دەكەتەرە بە سى دەستەۋە دوو دەستەيان بە ھەشتىن و پلەۋ پايەى
جىاۋازيان ھەيە ، بە ھۆى پىرۋەى ھەۋل و كۇشش و خەم خۇرىيانەۋە بۇ ئايىنى
خۋاى گەرە و قورئانە پىرۋەكەى، دەستەى سىئەھەمىش: دىارە كە
دۈزەخىەكانن، جا بە نىسبەت دەستەى يەكەمەۋە لە ئىمانداران دەفەرەمۈيت :

﴿ قُلْنَا إِنْ كُنْ مِنْ الْمُغْرِبِينَ ﴿٨٧﴾ فَرُّجْ رَحْمَانٌ وَرَحْمَتٌ نُّبِو ﴿٨٨﴾ ﴾

ئەگەر ئەۋ كەسەى كە لە سەرە مەرگدايە لە نرىكان و پىزدارانى لاي خۋاى
مىھەربان بوو، ئەۋە دىارە كە دەكەۋىتە ژيانىكى زۆر خۇش و سازگار و پەرلە
شادى و كامەرانى، شايەنى باسە وشە قورئانەكان ئاسكى و شادومانيان ئى
دەبارىت دەلىتى شەۋنمىيان بەسەرەۋەيە . ئاز و نىعمەتەكان بى شومارن، كەس
ئەدىون، بەھەشتەكان پاراۋەن، پەرلە ئاز و نىعمەتى ھەمە جۈرى كەس ئەدىون .

﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠﴾ فَلَهُ مِنْ أَجْرِ آلِهِ ﴿١١﴾﴾

ئەوانەش کە پلە دوون، ئەوانەن کە کارنامەکانیان بە دەستی راستیان وەردەگرن، ئەوانیش لە لایەن ھاوڕێ و ھاوڕەکانیانەوه هەر سەلامیان ئی دەکەیت و ئەمانیش سەلام دەکەن و وەلامی سەلام دەدەنەوه. جا ئیتر ئەو سەلام و سلاو لەکاتی سەرەمەردا، مەگەر هەر خوا بزانی ئەوە بە نرخ و پەڕ بایەخه. ئیتر دڵان شارام دەگرن و دڵنیا دەبن، چونکە ئەو مژدەی عاقیبت خێری یه، ئەمە جگە لەو پۆله فریشتانەی کە دەستە دەستە دین بو سەردانی هەردوو دەستە لە ئیمانداران و سلاو پێزیان پێ پادەگەیهنن. کار و کردەوه چاکەکانیان باس دەفەرموون و دڵخۆشیان دەکەن.

﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الْعَالِينَ ﴿١٢﴾ فَلَهُ مِنْ جَهَنَّمَ ﴿١٣﴾ وَتَصْلَىٰ جَهَنَّمَ ﴿١٤﴾﴾

بەلام قوڕ بەسەر ئەوانەی کە لە دەستە چەپەکانن، ئەوانەن کە پڕوایان بە بەرنامەی خۆی گەوره و پیغه مەهران و قورئانەکی و روژی زیندوبونەوه نەبووه، گومراو سەر لیشتیواو بوون، ئەوانە ئیتر دەگەیهننێنە نیو ئاری زۆر لە کۆل و پاشان دەخهینە نیو ئاگری سووتینەری دۆزهخ، کە هەر لە سەرە مەرگەوه نیشانیان دەدریت و لێی دەتوقن و دڵنیا دەبن کە پاش تاویکی تر ئەو سەرە نەجام و دەر نەنجامیە کە لە ژبانی دنیا دا بو خۆیان دەستەبەریان کردووه، شایانی باسە پاداشت و سزاکان هەمووی بو نەوهکانی ئادەمە بە بی جیاوازی لە نیوان نێر و میاندا، هەرکەس پابەندی کار و کردەوهی خۆیەتی، پوو بە پوو دەستپێشکەری خۆی دەبێتەوه.

﴿إِنَّ هَذَا مَوْحٌ مُّزِينٌ ﴿٥٠﴾ نَسِجَ إِبْرَاهِيمَ وَرَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥١﴾﴾

ئینجا له کۆتایی سورته کهدا خوای پهرومردگار نهوه دوپات دهکاته وه و پشت پاستی دهکاته وه که نهوه ی باس کرا له م قورئانه دا به گشتی و له م سورته دا به تایبه تی حق و حقیقه ت و راسته قینه یه و حق وایه نهوه کانی ئاده م به گشتی لیلی دلدنیابن و دوو دل نه بن له پیشهاتنی، هر بویه تو ی ئیماندار همیشه بهردهوام له نوژه کانتداو له کاتی تریشدا بلی (سبحان ربی العظیم) واته ته سبیحات و ستایش و پاکی و بیگهردی هر شایسته ی پهرومردگاری خاوه ن شکو و بهرز و بلندی منه .

جا به ووتنی نهو ستایشه پیروژه تو فرمانی پهرومردگارت نه انجام ده دیت له هه موو کړنوش بردنیکدا ده لیت (سبحان ربی العظیم و بجمده)

﴿رَبِّكَ إِنَّا فِي الْأَنْفُسِ حَسَنَةٌ وَفِي الْأَخْزَرِ حَسَنَةٌ وَقَفَّاءُ عَذَابِ النَّارِ ﴿٥٢﴾﴾

﴿البقرة﴾

پهرومردگاره له دنیا دا خیر و چاکه و نازو نیعه تمان پی بیه خشه و، له قیامه تیشدا له نازو نیعه ته کانی به دهشت به هرمه ندیمان بکه و، له سزای ناگهرا دوزه خ بمانپاریزه .

﴿سورتی (العنید)﴾

ئەم سورتە بە شىوازىكى گشتى بانگەوازيكە بۇ كۆمەل و كۆمەلگەى ئىسلامى
تا لەناو خۆيدا ئىسلام پىادە بكات..

ئەمە حەقىقەتىكە كە دۆل و دەروونى خەلكى وایىدەكات كە بە
دۆلەتسىزى و (اخلاص) مە بۇ بەرنامە و بانگەوازی خواى گەورە بژین، رەزىلى لە
هېچ شتىكدا ئەكەن و هېچ شتىك ئەشارنەمە، بەلكو ئامادەبن مالى و سامان و
گیان لە پىناویدا بېخەشەن، ناخ و دۆل و دەروونیان، هەمووشىتىکیان بۆ
دەستەبەرکردنى رەزامەندى خواى گەورە بەكار بیژن، ئەمەش ئەو حەقىقەتە
كە و لە مەزدا دەكات هەمیشە دۆلى لای خوا بیئت هەرچەندە مەشتا لە دنیا
دەزى، پىومەرەکانى پىومەرى خواى بن، ئەو بەهایانەى كە ئەم شانازى پىو
دەكات، ئەو بەهایانەن كە پىومەرى كەردەمە چاکەکانى پى سەنگین دەبیئت، ئەم
حەلەتەش و دەكات كە حەقىقەتى خواى گەورە هەمیشە لە دۆلەکاندا درەوشاوە
بیئت، هەر كە ناوى پىروزی هینرا یادى بكات، بەردەوام هەست بە گەورەى
وشكۆمەندى ئەو زاتە بكات، موچەركەى پىا بیئت، هەلەدەدات كۆسەپەکان
رادەمەلنى كە رینگەن لە بەرانبەر دەستەبەرکردنى رەزامەندى ئەو زاتەدا ..

جا لە روانگەى ئەو بىنەما گەورە و راست و دروستەمە سورتەكە كۆمەلگەى
موسلمانان هاندەدات بۆ بەخشین لە پىناوى خوادا، بەخشینی گیان و مالى و
سامان ..

جا لەگەن ئەو بەخشینە بى وینانەدا خواى گەورە داوا دەكات لە باوەرداران كە
بىنە كەسانىكى دۆل و دەروون بیدار و زیندو كە هەمیشە هەست بە گەورەى و

شکۆمندی خۆای گەرە بکەن، وە بە ناگایی یەوە یادی بکەن و بەردەوام دلێان ساریژ بیت له سۆزو خۆشەویستی ئەو زاتە.

هەر وەها لەم سورەتەدا خۆای گەرە هەڵسەنگاندن دەخاتە بەرچاو دەربارە ی نرخی دنیا و نرخی قیامەت بە پێوەری دروست، وە هانی باوەرداران دەدات کە بیربکەن وە و بزانن قازانجیان لەچیدایە؛ بۆ قیامەتیان ئەو هەلبێژن...

لەلایەکی ترەو پەیوەندی نیوان کۆچبەران و پشتیوانان کە جواترین نمونە بوون لە بەرجەستەکردنی ئیمان و بیروباوەری پاک و بێگەردا، لە بەخشین و قوربانیان بە گیان و مال بەو پەپی دڵسۆزی و لیپران و خۆدەربازکردن لە کۆت و زنجیرەکانی زەوی، وە لەو لەمپەر و کۆسپانە ی کە حەزو ئارەزووەکان دروستی دەکەن و نایەلن ئیماندار بە رێکوپێکی رێبازی خۆای گەرە بگرێتە بەر، لە پال ئەو دەستە پاکە ناوازه رێزدارەدا لە ریزی کۆمەلگە ی ئیسلامیدا دەستە یەکی تر هەبوون کە لەو ئاستە بەرزو پیروژەدا نەبوون، بەتایبەت ئەوانە ی کە دوا ی رزگاری مەککە و دەرکەوتنی ئاینی ئیسلام بەروونی ، وە پۆل پۆل موسلمان بوونی خۆیان راگەیاند، ئەوانە هەیانبوو بە جوانی لە حەقیقەتی گەرەیی و گرنگی ئیمان تێنەگە یشتبوو، وەکو ئیماندارانی پێشەنگ لە خزمەتیدا نەبوون بۆ ئەو نەژایابوون و قوربانیان لە پێناویدا نەداوو.

ئیماندارانی نوێ وەکو ئەوانە ی بەردی بناغە نەبوون بەخشینیان زۆر نەبوو لە پێناوی ئاینی خوادا، ئەرکەکانی سەرشانیان بەراتبەر بە ئاینی نوێ بە سەخت دەزانی، تا رادەیه ک دنیا کاریگەری هەبوو لەسەریان، بە ئاسانی نەیان دەتوانی خۆیان لە کۆت و داوێکانی رزگار بکەن...

جا ئەم سورەتە ھەولەدات ئەوانە وھاوشیوھیان بە پانتایی زەمین و درێژایی زەمان پەرورمردە بکات، تا خۆیان رزگار بکەن لە کۆت و زنجیرەکانی دنیا، وە پەرە ئاستیکی ئیمانی بەرز، بڵند ببەن، کە ھەموو داخوازی یەکانی دنیا لە بەرانبەریدا بچوگەو، ھەموو کۆسپێک رادەمالێت!!

جگە لەو ئیماندارانە دەستەیکە لە کەسانی دووپوو ھەبوو، خۆیان تیکەڵی مۆسڵمانان کردبوو، لە ناخوھە باوھریان لاواز بوو لە روالەتیشدا مۆسڵمان بوون، ھەندئ جار پڕوپاگانەدەو دەرگۆیاسی ناباشیان لە ئێوان مۆسڵماناندا بڵاو دەرکەردەو و بۆ فرسەت دەرگەران زیان بە مۆسڵمانان بگەیەنن .. بۆیە قورئان حاڵی ئیمانداران لە قیامەتدا لە بەرانبەر دووپووھکانەو لە گۆرەپانی مەحشەردا و چارەنووسیان لە دۆزەخدا وێنا دەکات..

ھەرھەما سورەتەکە باسی ئەو جۆلەکە و گاوارانە دەکات کە لە دورگەی عەرەبدا ماونەتەو، بەتایبەت وێنای ناخی جۆلەکە دەکات و ئیمانداران ھاندەدات کە وەک ئەوان دڵ ڕەق و فاسق و خوانەناس نەبن..

بەلام لە ئایەتی (٢٧)دا ستایشی ھەلوێستی ھەندئ لە نەسرانیەکان دەکات، ھەرچەندە زۆربەیان کەسانی فاسق و لە سنوور دەرچوون -

* * *

بێگومان مەبەستی سەرەکی سورەتەکە چاندنی حەقیقەتی ئیمانە لەئێو ناخ و دڵ و دەرووندا، بەشیوازیك (خشوع) و (تقوى) و دینداری و خواناسی رەنگ بداتەو، لە کردار و گۆفتاردا، وەك (اخلاص) و دڵسۆزی و لیبران و بەخشین و بەرخودان و قوربانیدان..

سورتەكە هەولێكە بۆ پەرۆردەكردن و بەرجەسته كردنی ئەر جوۆره كەسانە، چونكە بوونیان پێویستە لە هەموو كۆمەلگەیهكی ئیسلامیدا، تا كارێگەرییان هەبێت لە سەر هەست و نەستی خەلكانی تر.!!

سەرتای سورتەكە شیوازێكی كارێگەر و تایبەتی خۆی هەیە، دەدات لە تال و ژێی دلان بە كۆمەلێك سیفاتی خۆی پەرۆردگار؛ كە دەیانهوێت كارێگەری دابنێن لە سەر مرۆف و دڵسۆزی تێیدا بپروێنن، لە سەرەنجامی هەست كردن بە گەورەیی و شكۆمەندی و خۆایەتی ئەر زاتە تاكو تەنهايە ■ دەستەلاتی بەسەر هەموو بونەومرەكەیدا هەیە، گەڕانهوی هەموو كەس و هەموو شتێك هەر بۆلای ئەر، ■ لە هەمان كاتدا ئاگادارە بە نهێنی و پێچ و پەناكانی دڵ و دەروون، هەروەها دُنیابوون دروست دەكات دەربارەي ئەرەي كە هەرچی لە ئاسمانەكان و زەویدا هەیە هەر هەمووی تەسبیحات و ستایشی خۆی گەرە دەكەن.

دیاره كە ئەر پێشەكی و سەرەتایە بەسە تا شتێك ■ مەرامی سورتەكە بزانین تا بچینه خزمەت ئایەتەكان بە شیوازێكی فراوانتر!

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هه‌سێج هه‌و ما هه‌ی السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ① لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَجْعَلُ وَيَشَاءُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ② هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ③ هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ بِمَا مَالِكٌ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَمْشِي فِيهَا وَمَا يَمْشِي فِيهَا وَمَا يَمْشِي فِيهَا وَمَا يَمْشِي فِيهَا ④ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الْفَوْزُ بِالْآخِرِ ⑤ يُلْقِي الْبَلَّ فِي الْبَحْرِ وَيُلْهِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِمَا لَا تَرَوْنَ ⑥

(١) هه‌ڕچێ له ئاسمانه‌كان و زه‌ویدا هه‌یه ستایش و ته‌سبیحاتی خوای گه‌وره ده‌كات . نه‌ویش زاتێكه ته‌واو بالا ده‌سته‌و ته‌واویش دانایه .

(٢) هه‌ر نه‌و زاته خاوه‌نی هه‌موو ئاسمانه‌كان و زه‌وی یه‌و ، هه‌رچیان تێدایه به‌دییه‌نراوی نه‌وه . مردن و ژیا‌نیشی به‌ده‌سته . هه‌ر خۆی ده‌سته‌لاتی به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه .

(٣) نه‌و زاته یه‌که‌مین‌ه‌و سه‌ره‌تای نیه‌و هه‌ی که‌س و هه‌ی شتی‌ک پێش نه‌و زاته وجود و بونی نه‌بووه ، دوا‌هه‌مین و کو‌تایه‌و هه‌ی که‌س و هه‌ی شتی‌ک نامینی‌ت ، به‌لام نه‌و هه‌ر ده‌مینی‌ت ، هه‌روه‌ها نه‌و زاته له روانه‌گه‌ی دروست‌کراوی بی‌شومارو هه‌مه چه‌شن و هه‌مه ره‌نگیه‌و دیا‌رو ئاشکرایه ، هه‌روه‌ها نه‌و زاته له‌به‌ر هه‌زاران هه‌و حیکمه‌ت ئادیا‌ره‌و به‌چاوی سه‌ر له دنیا‌دا نابینی‌ت ، (به‌لام به‌بینایی یه‌و هه‌وش و دل و ده‌رون و فیه‌رت ئاشکرایه) هه‌ر خۆی‌شی ته‌واو زانا‌یه به‌هه‌موو شتی‌ک .

(٤) هه‌ر نه‌و زاته خۆی ئاسمانه‌كان و زه‌وی له ماوه‌ی شه‌ش رۆژدا دروست‌کرد (دریژی نه‌و رۆژانه مه‌گه‌ر خوای گه‌وره خۆی بزانی ، رۆژ هه‌یه هه‌زار سا‌له و

هه‌میشه په‌نجا هه‌زار سال و ... هتد) پاشان له‌سه‌ر ته‌ختی فه‌رمانه‌وه‌ایه‌تی خۆی وه‌ستاو خۆی پایه‌دار کرد هه‌ر خۆی ده‌زانیت چی ده‌چیت به‌ ناخی زه‌ویدا و چیشی ئی دیته‌ ده‌روه ، چی له‌ ئاسمان دیته‌ خواره‌وه‌و چیشی پیا دا سه‌رده‌که‌ویت ، دنیاش بن که له‌ هه‌رکوێیه‌کدا بن نه‌و زاته‌ ناگای لی‌تانه‌و له‌ که‌لتاندایه‌ به‌ زانست و زانیاری خۆی ، هه‌چ شتیکی لی‌ و ن نابیت ، نه‌و خوابه‌ ته‌واو بینایه‌ به‌ هه‌موو کارو کرده‌وه‌کانتان .

(5) خاوه‌نی هه‌موو ئاسمانه‌کان و زه‌وی یه‌و هه‌موو شتیک بو‌ لای خوا ده‌بریته‌وه‌و هه‌موو شت بو‌ لای نه‌و ده‌که‌بریته‌وه‌و به‌ ده‌ست نه‌و زاته‌یه‌(هه‌رچی بو‌یت ، هه‌ر نه‌وه‌ پێش دیت).

(6) هه‌ر خۆی گه‌وره‌ به‌ شیوازیکی رێک و پێک ، شه‌و تیه‌له‌کیشی رۆژ ده‌کات ، رۆژیش تیه‌له‌کیشی شه‌و ده‌کات (به‌ درێژ بونی یه‌کیکیان ، کورتبونی نه‌وی تریان ، یاخود له‌ به‌ره‌ به‌یان و ئیوارا‌دا تیه‌له‌کیش ده‌بن) ، هه‌روه‌ها نه‌و زاته‌ ته‌واو زانایه‌ به‌ هه‌رچی له‌ ناخی دل و ده‌رون و سینه‌کاندایه‌ .

ئه‌م سه‌ره‌تایه‌ هه‌لبژارده‌یه‌کی کاریگه‌ره‌، نه‌و ژماره‌ زۆره‌ له‌ سیفات و تایبه‌تمه‌ندی خاوه‌ه‌ندی بالاده‌ست و به‌ ده‌ستله‌ات به‌سه‌ر هه‌موو شتیکدا ، ئاگادار له‌ هه‌موو شتیک ، زانا به‌ هه‌موو شتیک ، داهینه‌ری هه‌موو شتیک له‌ چوارچێوه‌ی ئاسمانه‌کان و زه‌ویدا ، ئاگادار به‌ هه‌موو نه‌ینی و شاروه‌کانی ناو ناخ و دل و ده‌رون ..

ئه‌م سه‌ره‌تایه‌ دلان راده‌وه‌شینن ناخ ده‌هه‌ژنین ، گه‌شتی پێده‌کات له‌ هه‌موو بونه‌وردا جگه‌ له‌ خۆی گه‌وره‌ که‌س به‌دی ناکات ، هه‌ست به‌ که‌سی تر ناکات ،

ناتوانی خۆی ئی بشاریتەوه، ناتوانی له دەستی قودرەتی خۆی قوتار بکات؛
ناتوانی له کات و ساتی خۆیدا نەگەریتەوه بۆلای، روو له هەر کوێ دەکات
نوری روخساری هەموو بونەومری گرتۆتەوه..

بەپراستی هەرچی له ئاسمانەکان و زەویدا هەیە، هەر هەموویان تەسبیحات و
ستایشی خواى گەوره دەکەن، ئەو زاتەى که هەر خۆی بالادەستە و تەواویش
دانایە..

سەرەتای ئەم سورەتە بەم شیوازە دەست پێدەکات، دەنگدانەوهی ستایشی
دروستکراوانی خوا بە زمانی حال و بە زمانی گۆیا نومایانە، هەموو شتیکی
هۆشیار له ئاسمانەکان و زەویدا دەیلتەوه هەرچی دلە زیندووکانە کوێ
بیستی ئەو تەسبیحات و ستایشەن، رەنگە پێویستیش نەبێ ئەو دەقه
بەشیوازی تر لێک بدریتەوه، ئەو زاتی خوايه هەندێ له سیفاتە پێرۆزەکانی
خۆی باس دەفەرموێت، ئێمە شارەزایمان له سروشت و تایبەتمەندی و
کاریگەریی ئەو سیفاتانە تیه، ئایەتەکه چي دەفەرموێت، هەر وایە و حق نیه
لێکدانەوهی تری بۆ بکریت، چونکه دەکری ئێمە باوەرمان وا بێت که هەرچی له
ئاسمان و زەویدا هەیە، جوړە زیندوویهتیەکی هەبێت و بەدییهنەری خۆی
بناسێت و بەردەوام تەسبیحات و ستایشی بکات، هەر وها ئەزموونی هەندێ له
دلان کاتێ که پاک و بێگەردە و پەيوەستە به حەقیقەتی شتەکانەوه و پشتی
شیواز و روالەتەکان دەبینی، هەست بەو حالەتە دەکات..

له قورئاندا هاتوو که خواى گەوره فرمانی داوه به کێوهکان و بالندهکان که
تەسبیحات و ستایشی داوه پێغه مبه‌ر(عليه السلام) بڵێنەوه ..

پیغمبریش (ﷺ) فرموده‌تی: من بهر دیک ده‌ناسم له مه‌ککده له سه‌ره‌تای ره‌وانه کردنم شه‌وانه سلّوی نی ده‌کردم ..

پیشه‌وا علی (ﷺ) ده‌لینت: له خرمه‌ت پیغمبرده ده‌کهراین به همدئی شوینی مه‌ککده، زووی له هر درمخت و که‌ژیک بکردایه ده‌یوت: {السلام علیک یا رسول الله}.

(انس) یش ده‌گیرنته‌وه که پیغمبر (ﷺ) همدئی جار پائی دده به قدی درمختیکه‌وه کاتی که دوانگیان بو دروست کرد، گوئی بیستی قده‌که بووین و ده‌کو و شتر ده‌ینالاند، پیغمبر (ﷺ) دابه‌زی و چوو ده‌ستی به‌سهرده هینا، نینجا بیده‌نگ بو!!

ژماره‌یه‌کی زوریش ثایه‌تی روون و ناشکرا هیه که له‌م حه‌قیقه‌ته ده‌دوینت بو نمونه: ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ وَالْأَشْجَارِ...﴾ (النور).

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالْجِبَالُ وَالْأَشْجَارُ...﴾ (الحج).

﴿...وَلَمْ يَكُنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْجُدُ لَهُ وَلَكِنْ لَا يَقَعُونَ لَسْبِحَهُمْ...﴾ (الاسراء).

که‌واته پی‌ویست ناکات نه‌و ثایه‌تانه به شی‌وازیکی تر ته‌فسیر بکرین، چونکه حق وایه بو‌چوونمان ته‌نھا له بده‌یننری نه‌م بونه‌وره وهر بگرین چونکه نه‌و زاته ته‌واو بالاده‌سته و ته‌واویش دانایه، بالاده‌ستیشی ناشکرایه و نه‌وپه‌ری حکمه‌تی تیدایه، چونکه ده‌سته‌لاتی ره‌هایه‌وه‌موو شتیکی له‌چوارچی‌وهی دانایی و حکمه‌تی خویدا ریک خستوه..

سەیر لەو دەایە کە هێشتا دڵی مەوایی باوەردارلە بەهرەیی ئەو دەقەیی پێشوو تێر نەبوو، لە باسی فەستیقایێی بوونەوێر کە تەسبیحاتی خالق و بەدیھێنەری دەکات سەرسامی ئەوای نەبوو ، بە ئایەتی دواتر گەشتیکمان بە ئاسمانەکان و زەوی یەکەیدا پێدەکات و خاوەنداریتی خۆی بۆیان دووپات دەکاتەو، جگە لەوێش ژیان و مردن ھەر بەدەست ئەو زاتەییە و ، دەستەلاتی رەھای بەسەر ھەموو شتیکدا ھەیە..

بەپراستی ئەو زاتەیی کە لە نەبوون ئەم گەردوونەیی بەدیھێناو، ئەم ئاسمان و زەوی یەیی سازاندوو، وە خاوەنیەتی بە ھەموو شێوازێک، ھێچ ھاوتای شەریکیشی نیە، شتێکی ئاسایییە کە ھەموو ئەو شتانەیی ئەو بەدیھێناون بەردەوام سوپاس و ستایشی بکەن بەتایبەت کە ژیان و مردنیشی بەدەستە، بەلکو دروستکاری دیاردەیی ژیان و مردن، ئەو کاتی ژیان و کاتی مردنی بۆ ھەموو زیندەوێرێک دیاری کردوو، ھەرچی ئەو بێمۆی ھەر ئەو پێش دێت..

لەپراستیدا ژیان شتێکی سەیرە سەرچاوەکەیی جیگەیی سەرنجە، کەس ناتوانێت چۆنیەتی ١ شێوازی پەیدا بوونی دیاری بکات، ھەر وەھا حەقیقەتی دەرک ناکرێت، قورئان دەفەرموێت ئەو ھەر خواپە کە ژیان بەخشە، کەس ناتوانی بۆی من دەیبەخشم، مردنیش وەکو ژیان سروشتی نادیارە ٢ کەس ناتوانی پێشی بینێ بۆی و یستی خۆای گەر و ، لەپراستیدا ئەم دوو دیاردەییە نیشانەیی دەستەلاتی بێ سنور و رەھای خۆای گەر و یە کە خاوەنی ئاسمانەکان و زەویە و دەستەلاتی بەسەر ھەموو شتیکدا ھەیە، ئەوێ ئەو زاتە بێمۆی ھەر ئەو پێش دێت ھێچ شتێک ناتوانی سنووری بۆ دا بنێت..

شایانی باسە هەرچی بە بیرو بۆچوونی خەلکی بێتە ھۆکار بۆ سنوردانان بۆ
ویست و ئیرادەی خۆی گەرە **۱** شتیکی نادروست و ناتەواوە **۲** لەو سەرچاوە
دەگرت کە توانای بیروبۆچوونەکانی سنوردان، چونکە ئەمە ی کە خۆی گەرە
یاسا و رێسای داناوە لەم بۆنە وەرەدا بۆ بەرپۆوەبردنی کاروبار و پیشەتەکان
ئەویش ھەر لەچارچێوەی ویستی بێ سنوری ئەو زاتەدا، چونکە ھەر خۆی
ئەویاسا و رێسایانی ئەلبێژاردووە و بەبێ هیچ کۆت و بەندیك، ویستی خۆی
گەرەش لە سەر ھەموو ئەو یاسا و رێسایانەوێە کە ھەر خۆی دایناوە..

قورئان بە ناشکرا زۆر باس لەو دەکات کە ویستی خۆی گەرە لە سەر ھەموو
ویستەکانەوێە و هیچ شتیك ناتوانی سنورداری بکات، بۆ نمونە حەقیقەتی
مانەوێ بەھەشتیان لە بەھەشتا و دۆزەخیان لە دۆزەخدا بۆ ھەمیشە و ھەتا
ھەتایی، لە ھەردوو حالەدا پەیوەست دەکات بە ویست و بێاری خۆیەو **۳** کاتی
کە دەفرمویت : ﴿... مَا مَنَعَكَ آلَتَكَ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ...﴾ **۴** ھود .

کەواتە ئیماندار دەبێ ھەموو بیرو بۆچوونەکانی لە قورئان **۵** لکۆزیت چونکە
ئەو زاتە خۆی یاسا و رێساکانی داناوە و زۆر بە ئاسانی دەتوانی پێچەوانەکە ی
بکات، ھەر بۆیە ھەردەم شایستە ی تەسبیحات و ستایشە.

* * *

جا سەیر لەو دایە ھێشتا مەزۆ لەم حەقیقەتە گەرەییە بە تەواوەتی
تێنەگەشتووە، قورئان حەقیقەتیکی گەرە ی تر دەدا بە گوێیدا، ئەویش ئەوێە
کە هیچ شتیك لەم بۆنە وەرەدا بەردەوامی نیە، جگە لە زاتی خوا، کە گەمارۆ ی
ھەموو شتیکی داوە و زانایە بە ھەموو شتیك!

ئەو زاتە‌ی کە یە‌که‌مینە و هیچ کەس و هیچ شتێک پێش ئەو زاتە نە‌بووه،
دوا‌هە‌مینە و هیچ شتێک بە‌دوای ئەو زاتە نایەت، دیار و ئاشکرایە له روانگە‌ی
دروستکراوانیەوه کە‌سیش له سەر‌ویه‌وه نیه، نادیار و پە‌نه‌انه و به چاوی سەر
له دنیا‌دا نابینرێت و بێ‌جگه لهو هیچ شتێک نامێنێت..

سیفاتی یە‌که‌مین و دوا‌هە‌مینى ئەو زاتە حە‌قیقە‌تى زە‌مان دە‌پێ‌چێ‌تە‌وه ،
هەر‌وه‌ها سیفاتی ئاشکرایوون و پە‌نه‌ان بوونی حە‌قیقە‌تى شوێن و مە‌کان
دە‌شارێ‌تە‌وه . کە‌واته لهم بۆ‌نه‌وه‌ردا هەر ئەو زاتە هە‌یه‌و، هەر‌چی هە‌یه ته‌مه‌ندار
و سنورداره..

هە‌مووشت بە‌ر‌ه‌مى دە‌ستى قودرە‌تى ئەو زاتە‌یه، هە‌تا ئەو دڵ‌نە‌ی کە هە‌ست
بە‌م حە‌قیقە‌ت و راستیانە دە‌کە‌ن، بە‌شێ‌کن له دروستکراوه سنوردارە‌کانى ئەو
زاتە کە به هە‌موو شتێک تە‌واو زانایە، به هە‌موو نە‌هێنى یە‌کان شارە‌زایە، چونکە
زانست و زانیاری ئەو زاتە بێ‌‌وێ‌نە‌یه و هەر خۆ‌ی بە‌دی‌هێ‌نە‌ری شتە‌کانه!!

جا کاتى ئەو حە‌قیقە‌ته له دڵ و دە‌روندا جێ‌گیر دە‌بێ‌ت ئێ‌تر مرۆ‌فی ئی‌ماندار
گرنگی ئە‌وتۆ نادات بە دە‌ورە‌بەر - له چوار‌چۆ‌یه‌ی دە‌ست‌بە‌ر‌کردنى رە‌زامە‌ندى
خوای گە‌وره‌دا نە‌بێ - چونکە به تە‌واوە‌تى هە‌ست دە‌کات کە هە‌مووشت
بە‌دە‌ست ئە‌وه دە‌ستى قودرە‌تى له هە‌موو شتێ‌ک‌دا بە‌دى دە‌کات..

له‌پ‌استیدا چه‌سپان‌دنى ئەو حە‌قیقە‌ته له دلى با‌وه‌ر‌داردا دە‌یکاته بە‌شێ‌ک لێ‌ی،
پێش ئە‌وه‌ش با بە‌رده‌وام هە‌ول بە‌دات کە له سایە‌ی ئەو ئایە‌ت و حە‌قیقە‌ته
پێ‌‌ز‌انە‌دا بژی ..

سۆ‌فیه دی‌‌رینه‌کان زۆ‌ر رۆ‌چوون له ناسینی ئەو راستیە‌دا، هە‌ندێ‌کیان وتیانە کە
خوا دە‌بینن له هە‌موو شتێ‌کى ئە‌م بۆ‌نه‌وه‌ردا ..

هەندیکێ تریان وتویانه : من له پشقی هەموو شتیگەرە لەم بۆنەوهرەدا خۆی
 گەرە دەبینم، هەندیکێ تر وتویهتی : من لەم بۆنەوهرەدا تەنها خوا دەبینم و
 هیچ شتیکی تر نابینم .. جا هەموو ئەم گوتارانە گەر لە رۆڵەتی تێپەڕین
 نیشانهی هەست کردنە بە بوونی ئەو زاتە لە هەمووکات و هەموو شوێنیکدا ..
 تەنها رەخنەیهکی گەرە لەوانە دەگیریت ئەوهیه که ئەوان تەنها رۆڵەت دەبینن
 بەم بۆچوونە گەڕگەرە، بێر لە دەورووبەر ناکەنەوه و هەولناوەن گۆزانکاری لە
 واقعی ژياندا دروست ببێ و خۆیان سنوردار کردووه، لەپراستیدا هەر ئایینی
 پیروزی ئیسلامە که هاوسەنگی رەها دەپارێزێت و دەیهوێت ناخ و دڵی مەرفەکان
 وای بکات بۆ ئەو راستی یە بژین و لە پێناویدا هەول بدەن، لە کاتیگدا که
 ئیماندار سەرگەرمی کاری نیشتهجێ بوونەکهیهتی له سەر زهویدا دهبن هەول
 بدات و خۆی ماندوو بکات تا لە هەمان کاتدا بەرنامەی خۆی گەرە لەسەر
 زهویدا بەرپا بکات، ئەوسا دەبێتە مەرفەیک که بۆچوونیکی هاوسەنگی بۆ
 دروست دەبێت و خۆی دەگونجێنێ لەگەڵ قیترەتی خۆی و ئەو گەردوونەدا که
 هەردووکیان دروستکاری خۆی گەرەن ..

■ ■ ■

پاشان دواي رونکردنەوهی ئەو حەقیقەتە مەزنە باسی چۆنیەتی بەرپابوونی
 ئەم بۆنەوهرە دەفرمویت :

لەپراستیدا حەقیقەتی دروستکردنی ئاسمانەکان و زهوی ، حەقیقەتی وەستانی
 زاتی خوا لەسەر تەختی فرمانڕەوایەتی و دەستەلاتداری، زانیینی ئەوهی دەچیتە
 نێو زهوی یهوه و تێکەلی خاکی کهی دەبێت؛ لەگەڵ ئەوهدا که لێی دیتە دەرەوه،
 هەرەها زانیینی ئەوهی لە ئاسمان دیتە خوارەوه و ئەوهش که پیایدا

سەردەكەيۋىت، ۋە ئاڭدادارى ئەر زاتە بە تاكە تاكەمان لە ھەر كۆندا بېن،
 سەرەپراي ئەرەي ۋە ھەرچى دەكەين خۋاي گەرە بېنايە پىنى و چاۋى قودرەتى
 لىيەتى، ھەموو كاروبارىكىش ھەر بەدەست خۋايە و سەرەنجام ھەر بۆلەي ئەر
 زاتە دەگەرەتەرە، ھەرەھا ئەر زاتە لە ھەموو شتىكىدا رۇلى بەرچاۋى ھەيە ،
 زانستى تەواۋىشى ھەيە بەناخى ھەموو كەس و ھەرچى لە دل و ھەروون و
 سىنەكاندا ھەشار دراۋە .. ئەر شتەنە ھەموۋى ھەقىقەت و راستەقىنەن،
 ھەلقولۋى ھەقىقەتى يەكەمن كە زاتى خۋايە، باس كەردنى ئەر شتەنەش لەگەل
 باسى گەردوندا سايە و كارىگەرى خۋى ھەيە لەسەر دلى مەۋلە .. ئاسمانەكان
 و زەۋى بەرەنگارى دلى مەۋلە دەيىتەرە بە ھەموو گەرەيى و شىكۈمەندىيەرە
 بە ھەموو جوانى و ھاۋا ھەنگىيەرە كە ھەيانە، ھەرپى لەگەل ئەر
 ھەموۋىسا رىكۈپىكى يە لەجولە، سۈپانە ۋەياندا، لەراستىدا بە دىمەنى
 سەر سۈپەنەريان، ئەۋانىش ھەندىكەن لە دروستكرائانى خۋاي گەرە، ھەرەكو
 دلى مەۋلەكان، پەيۋەندى و خزمایەتى و نەزىكىيان لە يەكەدى ھەيە، ئەر
 دروستكرائانە دەمالن بە رۇكانى دلدە و دەيخۇشەنن بە سۆز و خۇشەۋىستى
 بەدەيىنەرى ھەموۋان، بەتايىبەت كاتى كە دل دەكرەتەرە و رۈدەكاتە ئەر زاتەي
 بەدەيىنەريانە، بە كۈيى دل كۈيى بىستىانە، پىلى دەلىت : مەن و ئەر
 دروستكرائانە يەك خالق و بەدەيىنەرمان ھەيە، ھەر ئەر ھەقىقەتەش كە ھەق
 ۋايە گەنگى زۆرى پىبەدەت!! ئەمەش كە لە شەش رۇۋا خۋاي گەرە
 ئاسمانەكان و زەۋى دروست كەردۈۋە و ماۋەي ئەر رۇۋانە خۋاي گەرە نەبىت
 كەس نازانىت، چۈنكە پەيداۋونى رۇۋەكانى ئىمە پەيۋەندى بە سۈپانەۋەي

زەوى ھەيە بە دەورى خۇيداۋ لەبەردەم خۇردا؛ نەمەش دواى دروست بوونى خۇرو زەوى پەيدا بوو، بىگومان ئەم رۇژانە ئەو رۇژانە نىن كە خواى گەرە ئاسمانەكان و زەوى تىدا دروست كىردون ، بۇيە زانىيارى ئەو رۇژانە دەدەينە دەست خواى گەرەكە ئەگەر بىھوى زانىيارىمان لەو بارەيەو پىدەبەخشىت ..

ھەرەھا بابەتى (عرش) و تەختى ھەرمانزەوايەتى .. ئىمە باوەرمان بە بوونى ھەيە، چونكە خواى گەرە باسى ھەرموو، بەلام نازانن ھەقىقەتى چۆنە، ئەوەش كە باس لە ھەستاقى لەسەر (عرش) دەكات دەتوانن بلىنن: رەنگە مەبەست دەستەلاتدارىتى بىت بەسەر ئەو دروستكراوۋەدا. چونكە لەروانگەى قورئانەو خواى گەرە كۆپانى بەسەر نايەت، ماوھەك لەسەر ھەرش بىت ۋ ماوھەك لەسەرى نەبىت .. بۇيە دەبىت لەو باسانەدا ھەر پەنا بۇ خودى قورئان بىھىن .. كە بۇچوونمان دەريارەى زاتى خواو سىقاتى روون دەكاتەو.

جا لەگەل دەستزىشتوى و زانستى فراوان و بى سىزىدا، دەقى قورئان ھەندى لە بوارەكانى زانستى ئەو زاتە باس دەكات كە دلە زىندووەكان سەرگەرم دەكات بە شىۋازىك كە ھەرگىز سارد ئابىتەو ماندو ئابىت، چونكە باس لە زانست بە وشكى ناكات، بەلكو دەيەوئىت كارىگەرى لەسەر گۆشە و كەنارى ناخ و دەرووندا دابىت، دل دابچلەكىنن، بىروبوچوون بخاتە دنيايەكى پەر لە گەشت ۋ گوزارەو ئەو ھەتە دەفەرموئىت : ئەو زاتە لە ھەموو چركەساتىكدا دەزانن چى بەناخى زەويدا رۇدەچىت لەو شتانەى كە لە ژمارە نايەن لە زىندەوهران و شت و مەك و ماددە جۇراوجۇرەكان؛ ھەرەھا دەزانن چى ئى دىتە ھەرەو كە لە ژمارە نايەن لە زىندەوهران و مادە جۇراوجۇرەكان .. لە ھەموو چركە ساتىكدا

دەزانی چی له ئاسمان دیتە خواری له باران و تیشک و مادە و فریشتە و قەدەر و
نەینی یە بئ شومارەکان، ھەر ھەما چیش پیایدا سەردەکەوێت له شتی بینراو و
نەبینراو که مەگەر ھەر خۆی گەرە بزانن چین و ژمارەیان چەندە ..

لەپاستیدا جینی سەرنج و تێرامانە که له دەقیکی کورت و چەند وشە یەکی که مەدا
مروء بۆچوونی ئەو ھەموو جولە و شتانە له ھەزری خۆیدا لێک بداتەو و بیر لەو
شتە بئ شومارانە بکاتەو که دەچن بە ناخی زەویدا، یان لێی دینە دەرەو،
ھەر ھەما ئەو شتە بئ شومارانە ی که بە ئاسماندا سەردەکەوێت! یان دینە
خوارەو، پاشان ئیماندار بێر بکاتەو له زانست و زانیاری بئ سنوری خۆایی که
ئاگاداری ھەموو شتێک و ھەموو جولە یەکی ھەموو رووداو و ھەموو
بەسەرھاتیکە! له کاتی رۆچوون و بڵند بوونەو یاندان!!!

شایانی باسە گەر بێر کردنەو ی دڵ ئاوا بێدار بێت، ئیتر ئەو دەژی و بەردەوام
ھەست بە نزیکای خۆی گەرە، بە چاودێری و ریزو سۆزی دەکات، بەردەوام له
گەشتدایە له نێو دروستکراوانی فراوان و پەر لە نەینیدا بە ی گەردووندا ھاتوچۆ
دەکات و بیر لە گەرە یی و شکۆمەندیی خۆی گەرە دەکاتەو بە ھەست و
نەستیکی پەر لە سۆزو دڵ و دەروونیکی ناسک و دیدە یەکی پەر لە ئەسیرنەو، ئا
لەو بارو دۆخە پەر لە شەوقەدا که دڵ بە ئاسمان و زەویدا گەشت دەکات، قورئان
دە یگێرێتەو بۆلای خۆدی خۆی کوتوپر دەبینی و ھەست دەکات، خۆی گەرە
بەو ھەموو شکۆمەندی یەو ھاو پێ و ھاو دەمی، تەماشای دەکات، چاودێری
دەکات، چاوی قودرەتی له ھەموو کردەو و کانیەو یەتی چونکە ئەو زاتە بە
تەواوەتی بینایە بە ھەموو ھەلسوکه و تی،

بىگومان ئەمەش حەقىقەتى ھەيە، ئايەتەكە روونە و ھەر ئەر و اتايە ھەلەدەگىرنت
چونكە خۇاى گەورە لەگەل ھەموو كەس و لەگەل ھەموو شتىنگدا لە ھەموو كات
شونىنگدا، ئاگاي لە كار و كوردەوى بەندەكانىيەتى چاوى قودرەتى لىيانە،
ئەمەش راستىيەكى زۆر گەورە و گرنگە كاتى كە بەدل ھەستى پىئ دەكرىنت،
حەقىقەتلىكى سەرسامناورە لە ھەمان كاتدا مايەى سەرھوتن و ئارامى يە..
چونكە نىماندار ھەست دەكات كە لەژىر چاودىرى و سۆزى زاتىكى خاوەن
مىھردايە و سايەى سۆز و رەحمەتى ھەمىشە لىئى نزيكە..

لە راستىدا ئەومەندە بەسە بۆ ئەوئە دلى مروؤ بەرزو پاكو بلند بىتەو، ئەوسا
ئەر حالەتەى لە ھە موو شتەكانى دنيا لا بەنرختر دەبىت ، چونكە ئەر حالەتە
واى لىدەكات كە بەردەوام چاودىرى خۇى بكات و ترسى بەردەوامى لە زاتى خوا
ھەبى ئەوئەكو لىئى بېرەنجى ، ھەريۆيە بەردەوام دورەپەريزە لە ھەموو پۆخلى و نا
پوختى و ھەلس و كەوتىكى نادروست .

* * *

پاشان جارىكى تر ئامازە بەو دەفەرموئىت كە ئاسمانەكان و زەوى، ھەر ھەمووى
مولكى خۇاى گەورەن، بەلام ئەم جارەيان ئامازە بەو دەكات كە ھەمووشت و
ھەموو كاروبارەكان دەگەپتەو بۆلاى خۇاى گەورە و بەدەست ئەر زاتەيە،
ئەمەش پەيۋەستە بە خاوەندارىتى ئاسمانەكان و زەوى يەو و تەراو كارى ئەر
حەقىقەتەيە.

بىگومان ئەم ھەستەش پاسەوانى لە دل دەكات كە ئاوپ نەداتەو لە غەيرى خوا
لە ھىچ شتىنگدا نە لە سەرەتا و نە لە كۆتايىدا، ئەوكات ئىتر چا و نابرىتە كەس

جگە لەخوای گەورە، وە ھەست بە چاودىرى ئەو نەبى ھەست بە چاودىرى
كەسى ترناكات، ئەوسا ئىتر لە نەبىنى و ئاشكرایدا ھەلسوكەوتى خۆى راست و
رێك دەكات، خەتەرە و خەيالى كۆتەرۆل دەكات، چونكە دۇنيایە كە پەنا ھەر
پەناى خودایە، ھانا ھەر دەبى بۆ ئەو زاتە بریت ..

■ ■ ■

كۆتایی ئەو كۆپلە ئایەتە تانە دىت بە باسى ئەو جولە ناسكە بى دەنگە كە بەردەوام
رودەدات، لەگەل زانىنى ئەو كەلە ناخى دىل و دەروونەكاندا رودەدات
ئەویش بەو كە خوای گەورە شەو تێھەلكنىشى رۆژ دەكات و رۆژ تێھەلكنىشى
شەو دەكات، لەكاتىكدا كە تەواو زانایە بە ھەرچى دەگوزەرى لەنىو دىل و
دەروون و سىنەى ھەر كەسىكدا.

جا ئەو تێھەلكنىش بوونەى شەو و رۆژ ديارە كە جولەيەكى بەردەوامە و بەھۆى
سوپانەو كە زەوى لەبەردەم خۆردا پىش دىت بەبى دەنگى و بە شىوازىك كە
ھەست بە تاسە و ھەلەكە ھەلەكە ناكرىت، جولەيەكە لە وەرژەكاندا دروست
دەبىت بەھۆى درىژبوونى شەو و كورت بوونى رۆژەو، ياخود بە پىچەوانەرە
ھەرەھا ئەو حالەتە لە دەمەو ئىوارەو بەياندا نومايانە ..

جا ھەست كردن بە دەستى قودرەت كە بەو شىوازە شەو و رۆژ تێھەلكنىشى
يەكدى دەكات بەو شىوازە ناسك و رێكوپێكە ئەو دىل و لىدەكات كە سەرچ
بدات و بە وردى تىبىنى بكات، ھەستى ناسك بىتەرە، وەكو ئەو ھەستەى كە
دەبىت بەرانبەر ئاگاداربوونى خوای گەورە لە خەتەرە و خەيالى ناخ و دىل و
دەروونى كە لەنىو سىنەدا خۆى ھەشار داوھ!!

نینجا کوبله یه کی پیروتر به شیوازیکی جیواز خوی نومایان دهکات ، دواى نهوى که ناماده کراوه بۆ وهرگرتنی فرمانه کان، ناماده ی گوی گرتنه، هستی ناسک بۆتوه بۆیه به فرمانی نیمان و باوهرداری روو به باوهرداران دهویت و داواى به خشینیان ئی دهکات، به شیوازیکی کاریگرو ناسک و زۆر جوان:

﴿ اٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ وَاَنْفِقُوْا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُّسْتَلْفِيْنَ فِيْهِ ۚ فَالَّذِيْنَ اَسْتَوْصَوْكُمْ وَاَنْفِقُوْا لَهُمْ اَبْرَکُ ۝۷ وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ يَدْعُوْكُمْ لِتُؤْمِنُوْا بِرُسُوْلِهِ وَقَدْ اَخَذَ مِيْثَاقُكُمْ اَنْ تَقُوْلُوْا اِنْ كُنْمْ مُّقْرِبِيْنَ ۝۸ هُوَ الَّذِيْ يَرْفَعُ عَنْ عِبَادِهِ مَن يَشَاءُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنْ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ ۚ وَانَّ اللّٰهَ يَكُوْلُ رُفُوْعٌ رَّحِيْمٌ ۝۹ وَمَا لَكُمْ اَلَّا تُنْفِقُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَوْ يَرْزُقُ السَّمَوٰتِ وَالْاَرْضَ لَا يَسْتَوِيْ مِنْكُمْ مَّنْ اَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ اُولٰٓئِكَ اَعْظَمُ دَرَجَةً ۚ مِنَ الَّذِيْنَ اَنْفَقُوْا مِنْۢ بَعْدِ وَقَتْلَ اُولٰٓئِكَ وَعدَّ اللّٰهُ لِلْمُنْفِقِيْنَ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ۝۱۰ ﴾

(۷) خه لکینه ، نیمان و باوهری دامه زراو بهینن به خوی گهرو و پیغه مبه ره که ی ههروه ها لهو مال ، سامانه یش ببه خشن که به نیوهی به خشیه ، بنگومان نهوانی نیمان و باوهریان هیناوهو مال و سامانیان ده به خشن پاداشتی زۆرو گهروهو بی سنور چاوه ریانه .

(۸) خه لکینه ، نهوه چیتانه و بۆچی باوهری دامه زراوو بتهو ناهینن به خوی به دیهیننه رتان ، له کاتی که پینغه مبه ره که ی (ﷺ)، بانگتان دهکات بۆ نهوی باوهر بکهن به پهروه دگارتان و بیهرستن ، بیرتان نه چیت خوی گهروه کاتی خوی له جیهانی پینش نهه دنیا به پیمانی به ندایه تی ئی وهرگر تبون نه گهر باوهرتان به وزاته هیه .

(۹) هه خوی گهروه خوی نایه ته پون و ناشکراکانی قورشان رهوانه دهکات بۆ بهنده ی پرزداری خوی محمد (ﷺ)، تا له تاریکستانهکانی بی دینی و گوناوه

تاوان دەرتان بھینیت و پزگارتان بکات و بقانخاتە ئێو دەریای نورو روناکیەو ،
دَلْیَا بِن کە خوای گەورە بە نەسبەت ئیماندارانەو تەواو سۆزدارو میھرمبان و
دَلْوَغانە .

(١٠) جا ئیتر ئەو چیتانەو بۆچی مال و سامانتان نابەخشن لە ڕێگەی ئایینی
خودا ، مەگەر نازانن مەرجی لە ئاسمانەکان و زەویدا مەیه ، ھەموو خوای
گەورە خواوەنیەتی و ھەر بۆ ئەویش دەمینیتەو ، بێگومان ئەوانەیی کە پیش
فەتح و رزگار کردنی مەککە بەخشینیان ھەبوو ھەروەھا توشی جەنگ بوون ،
پاداشتیان وەکو ئەوانە نیە کە دواي رزگار کردنی مەککە بەخشینیان ھەبوو
جەنگاون ، بێگومان ئەوانەیی پیشو پلەو پایەو پاداشتیان زۆر زیاترە لە وانەیی
کە دواي رزگارکردنی مەککە مال و سامانیان بەخشیووە جەنگاون ، وە بۆ ھەر
لایەکیان خوای گەورە بەلێنی پاداشتی چاک و بەھەشتی بەرینی داوە ، بێگومان
ئەو خواوە تەواو ئاگایە بە ھەموو کارو کردەو کانتان و ھیچ شتێکی ئی و ن
نابێت .

دیارە خوای گەورە روو بەو دَلْانە فرمایش دەفرمویت کە ھەر خۆی دروستی
کردووە ، چونکە تەواو شارەزای بارودرخەکیەتی ، بە ڕێگەی چوونە ژوورەوہی
نہینی یەکانی ئاگادارە .. چاکیش دەزانێ کە پاکی عەقیدەو پوختی دل و
دامەزراوی حەقیقەتی ئیمان ؛ دَلْنیایی و ئاسودەیی دەبەخشن ، بە شیوازێک کە
ئاسەوارو دەرەنجاسی لە واقعی ژياندا رەنگ دەداقەو وەانی باوەپدار دەدات بۆ
بەخشین و خەبات کردن و خۆ ماندوو کردن تەنھا بۆ دەستەبەرکردنی رەزامەندی
خوای گەورە ..

لەپراستیدا پابەندیی بە ئیمانەوه زۆربەیی تواناکانی مەوقی باوەپدار دەبات، چونکە واقعی ژیان پێویستی بە هەول و کوششی زۆر هەیە، هەر بۆیە ئەم هەموو بابەتانەی بەو شیوازە کاریگەرییە هێناوەتە کایەوه، کاتی خۆی گەرە بەسی گەردوون و بۆنەوهر دەکات بۆ ئەوهی ئیماندار سەرنجی بدات و کاریگەری لەسەر دابنیت، وە هەمووش بە پێوهی فراوان و وردی ئەو زاتە بکێشێ و بپێویت، هەول دەدات هەنگاو بە هەنگاو جار لەدوای جار چارەسەری نهخۆشی و ناساغیەکانی بکات، تا بەرچاو روون بیت و کاریگەری و ئاسەواری لەسەر دابنیت، بۆیە بەیەك شیواز و یەك ئاراستە بۆی نادۆی..

هەر بۆیە بەرنامەی قورئان بۆ چارەسەری دلان شایستەیه که خاوەن دلانی زیندوو زۆر لە بەرانبەریدا بوهستن، تا لێکی بدەنەوه و هەول بدەن پیاوێی بکەن..

لەپراستیدا نایەتەکانی سەرەتای ئەم سورەتە ئەوەندە بەهێزو توند و تۆل و ریزبەندن، کاریگەرییەکی وا جێدیلن که دلانی وشک و سارد و سەرش دیننە لەرزە، دلانی رەق نەرم دەکەن، وایان ئی دەکەن که زۆر هەستیار بن لەگەڵ ئەوەشدا هەر بەو شیوازە لە گوتار ناوەستن، بەلکو بانگی گوێی بیستان دەکات بۆلای باوەری بتهو، هاوێی لەگەڵ بەخشینی مال و ساماندا، هەرچەندە ئەوانەیی که گوتاریان ئاراستە دەکات موسلمانن، کهچی بانگیان دەکات بۆ باوەر هێنان بەخوا و پیغەمبەرەکهی، کهواتە خۆی گەرە داوای حەقیقەتی ئیمان و باوەرپان ئی دەکات لە ناخ و کرۆکی دلەکانیاندا، ئەمەش بێدارکردنەوهیەکی ورده و پەيوهسته لەگەڵ بانگ کردنیان بۆ بەخشین، لە

هه مان کاتدا بیریان دهخاتهوه که نهوهی دهیبهخشن ههندیکه له بهخششهکانی
خوای گهوره پییان، نهو زاتهی که خاومنی ئاسمانهکان و زهوی یه ، هه
نهویش نهوهکانی ئادهمی نیشتهجی کردوه لهسه زهویدا و مال و سامانی
پیبهخشیون، له هه مان کاتدا ژیان و مردنیشی بهدهسته و هه نهویش نهوه له
دوای نهوه نیشتهجی دهکات..

پاشان نهو سههتایانه وا دهکات که مروفی ئیماندارێ خاوهن ههست شهرو
حهیا بکات له خوای گهوره خاومنی راستهقینه و ههموو شتیکی
پیبهخشیون ، باشه داخو نهوان چ وهلامیکیان ههیه بۆ بهخشینی ههندی لهوهی
که پیبهخشیون؟ بۆچی دهست نوقاون؟ خو نهو زاتهی که ههندیکی
پیبهخشیون سامان و بهخشندهی تهواو نابیت؟! ههتا بهخشن خوای گهوره
زیاتریان پێ دهبهخشیت، جا خوای گهوره بهو هاندانه ناوهستی بهلکو مردهی
پاداشتی زۆر و نهپراوهشیان دهواتی لهو جیهان .. ئیتیر چۆن ئیماندار له
بهخشین و بهرخۆدان کهمترخهمی دهکات ..

سهیر لهوه دایه که قورئان نایانداته دهست نهو رینمونی یه ناسکانه، بهلکو
زیاتر کاریگهری دانهنی لهسه دڵ و دهروونیان ، دهیویتی ئیمانکی زیندوویان
هه بیته و ئیمانیان رهنگدانهوهی هه بیته لهسه واقعی ژانیان بۆیه پییان
دهفرمویت : باشه نهوه ئیوه چیتانه و بۆچی باوهڕیکی زۆر بتهو دامهزراوتان
نیه به خوای پهروهردگارتان، خو نهوته بهردهوام پیغه مبه ره که ی داواتان
لیدهکات و بانگتان دهکات تا باوهڕی دامهزراو و بتهوتان هه بیته به
پهروهردگارتان، بهلین و پهیمانیشی ئی وهگرتهوون بۆ نهو مه بهسته، نهگر ئیوه

باوەردارن.. دۇنياش بىن ئەمە ھەر ئەمە زاتەيە كە بەرپوون ۋە ئاشكرا ئايەتەكانى قورئان نازل دەكاتە سەر بەندەي رىزدارى خۇي تا لە تارىكستانەكانى ژيان رىزگارتان بىكات و دەرتان بەھىنىت و يتاخاتە نىو دەرياي روون و رۇشنايى يەمە، دۇنياش بىن كە ئەمە پەرورەدگارەتان زۆر بەسۆز و مېھرەبان و دۇقانە بۇقان. باشە نىتر، چى ھەيە رىنگر بىنت لە ئىمانى كامل و تىرو تەواۋ ئەمە پىغەمبەرى خوايە(ﷺ) بانگتان دەكات بۇ ئىمان، خۇ ئەوانىش پەيمان و بەئىنى تەواويان داوەتئ و چى بۆتە كۆسپ و ھۆي سارد و سىريان، خۇ ئەو تە بەردەوام ئايەتەكانى قورئان نازل دەيىن ۋە تارىكستانەكان رىزگاريان دەكات و لە گومپايى ۋە سەرگەردانى دەريان دەھىنىن، بەرە و نورو رووناكى ۋە دۇنيايى ۋە دۇئارامى دەيانبات.

لەپراستىدا ئەم گىرنگىدانە لەلایەن خواي گەرورەۋ نىشانەي ئەپەرى دۇسۆزى و خەمخۆزى و سۆز و مېھرە بۇيان.

بەپراستى بوونى پىغەمبەر(ﷺ) كاتى خۇي لەئاو ھاوۋەلاندە نازو نىعمەتلىكى زۆر بەنرخ بوو، بە گوتارى ئاسمان، خواي گەرورە ئاخوتنى بۇ كىردوون، ھۆكارىكى پىرۆزى پەيۋەندى بوو لەنىۋان خواي گەرورە و ھاوۋەلاندە، كارىگەرىيەكى پىرۆز و بەنرخى ھەببوو لەسەر ئاخ و دل و دەروونيان وە لە ئاراستە كىردىياندا.

بەپراستى ئەمە نىعمەتلىك بوو لە سەر و بۇچوونى ئىمە مانانەۋەيە كاتى كە لە دوورەۋە سەرنجى دەدەيىن، چونكە ئەمە سەردەمە پىرۆزەي نازل بوونى وەھى و نىگاي خوايى لە ژيانى پىغەمبەر و ھاوۋەلاندە سەردەمىكى سەير بوو، چونكە خواي گەرورە بەر ھەموو گەرورەيى و شكۆمەندىيەي خۇيەرە گىفتوگۇ بۇ ئەم

مەزەھەیی دەرۆستکاری خۆی دەکات لەسەر زاری پێغەمبەریدا (ﷺ) « بەراستی ئەو سۆز و میهر و رحەمتیکی ناسکی تایبەت بوو کە لە بلندی یەرە دەباری، پێی دەوتن : ئەو بکەن و ئەمە مەکەن، ئەو رێگە و رێبازی منە بیکرنەبەر! هەنگاوکانتان ناریکە؛ رێکی بخەن، ئەو رێسمانی منە دەستی پێوە بکەن!! لەو بیرو بۆچوون و کارەتاندا هەلەتان کرد تەو بە بکەن چونکە دەروازەیی لێخۆشبوونی من و الایە، وەرن، دوور مەکەنەو، ناوێد مەن لە سۆز و رحەمت و میهری من چونکە هەموو شتێکی گرتۆتەو، تۆ فلان کەس ئەوت و، ئەو هەلەیه، نیەتت وابوو، ئەو گوناھە، ئەو کارەت کرد، ئەو تاوانە، وەرە بۆلای رحەمتی من خۆت خاوین بکەرەو، بگەرێرەو بۆلای میهری من .. تۆ ئەی فلان کەس . چارەسەری کێشەکەت ئەو یە، پرسیارەکەت ئەو ولامەکەیت، کردەو کەت ئەو نرخیتی!

بەراستی دیاردەیهکی سەیرە، کاتێ زاتی خوا ، گفتوگۆی بۆ ئەو بەندانە دەکات کە هەمیشە لە خزمەتیدان، ئەوانیش بەردەوام هەست دەکەن لە سایەیی میهری پەرۆردگاری خۆیاندا، هەست دەکەن زۆر نزیکە لێیان، بە حەقیقەت و بە واقع و بەراستی ، ئەو زاتە بیسەری نزاو سکالار داوایانە گەر لە نیووی شەودا بیت، ئەو چاکتر گیرای دەکات. ئەو زاتە چاودێریانە لە هەموو هەنگاوەکانیاندا و بەردەوام گرنگییان پێدەدات..

بەراستی ئەو رووداویکە بۆچوون لە ئاستیدا کۆلە بۆ ئەوانەیی کە لەو سەردەمدا نەزراون، بەلام خۆ ئەو بەختەوهرانە لە سایەیدا ژیا، کەچی پێویستیان بەو بیدارکردنەوانەش هەبوو، بێگومان ئەو زیاده فەزڵ و

رحمەتی خۆی گەورە یە کە ئێمە مانانیش هەست پێدەکەین کە لەو سەردەمدا نەژیایین..

بوخاری دەگێڕێتەوە رۆژێکی پیغەمبەر (ﷺ) بە هاوێڵانی فەرموو: ئێوە بە کام دەستە لە باوەرداران سەرسامن؟! ئەوانیش وتیان: بە فریشتەکان..

پیغەمبەر (ﷺ) فەرموی: جا ئەوان چۆن باوەریان دامەزراو نابێت لە کاتی کدا ئەوان لە خزمەتی پەرەدگاریاندا.

وتیان: دەی کەواتە پیغەمبەر..

فەرموی جا چۆن ئەوان باوەریان بێو نابێت لە کاتی کدا کە وەحی و نیگایان پێدەگات.. وتیان: دەی کەواتە ئێمەین!!

فەرموی: جا چۆن ئێوە باوەر دامەزراو نابن لە کاتی کدا کە من لەنیوانتاندام!!

ئینجا فەرموی: ئەو باوەردارانە جیگەی رۆژو سەرسامین کە کەسانێکن دواي ئێوە دین.. بە دیداری پەرەکانی قورئان شاد دەبن و باوەری پێدەکەن!!

بێگومان پیغەمبەر (ﷺ) راستی فەرموو، چونکە جیاوازی هەیە لە ھۆکارەکانی ئیمان لای ئەوانەی کە باس کران زۆر گەورە و سەرسوڕھێنەر، ئیتر چۆن باوەر ناکەن، کەچی خۆی گەورە داوای دووپات کردنەوەی ئیمانیان لێدەگات، داوای رەنگدانەوەی ئیمانیان لێدەگات لە ھەموو بێر و بۆچوون و ھەلسووکەوتیاندا ئەگەر باوەردارن!!

پاشان داوای بەخشینیان لێدەگات و جەختی لەسەر دەکات و دەفەرموێت: ئەو چیتانە بۆچی مال و سامان نابەخشن لە پێناو ئایینی خوادا، خۆ ھەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا یە خۆی گەورە خواوەنیەتی..

بەو شىۋە دەيانگىرېتەرە بۇ بېرگىرەنەرە لە ئايەتەكانى پىشتەر كە ھەر خۇاى گەرە خارەنى ئاسمانەكان و زەۋىيە و ھەمووش بۇلاى ئەو زاتە دەرگەرېتەرە..
چونكە ھەرچى لە ئاسمانەكان و زەرېدا ھەيە بەخۇدى خۇشيانەرە ھەموۋى مولكى ئەۋە و بۇ ئەو زاتە دەرگەرېتەرە..

باشە؛ داخۇ دواى ئەم گوتارە شىرىنەنە ھىچ پاساۋىك دەمىنېتەرە بۇ رەزىلى و دەست نوقاۋى ..

لەرەستىدا كارۋانى ھەلبىزاردەى يەكەم لە كۆچەرەن و پىشتىۋانان درىغيان نەكرد لە بەخشىنى گىيان و مال و سامانىان، لە ساتەكانى تەنگانە و مەترسىدا، لە پىش فەتخى مەككەدا، لە خۇدەيىبەدا، بىگومان ئەو رۇڭگارە موسلمانان غەرىب و نامۇ بوون، گەمارۇدرا و ئاۋارە بوون، بى پىشتىۋان و ھاۋكار بوون، لەۋسەردەمەدا بەخشىن لەۋپەرى دلسۇزىدا بوو، كەس بەتەماى دەستكەوت نەبوو، كەس تەماعى دىناى نەبوو، لە رىيا و پوپامايى يەۋە زۇر دور بوون، مەبەستىان تەنھا دەستەبەرگىردنى رەزامەندى خۇاى گەرە بوو، ئەۋان خەبات و بەخشىنىان ھەلقۇلاۋى ئەو عەقىدە و يىروباۋەرە بوو كە لە ھەمووش لاىان بەنرخت بوو، بەخشىنى ئەۋان لە روۋى چەندىتى يەۋە رەنگە كەم بووبى، بەلام پىۋەرى خۇاى سەيرى رىزەكە و پالەنرە ئىمانەكە دەكات..

بىگومان ئەو كەسەى كە دەبەخشى و خەبات دەكات لەكاتىكدا كە لەسەر يىروباۋەرەكەى دەرەدەرە، لاىەنگرو پىشتىۋانى كەمە، ھىچ ئاسۋىەكى روناك بەدى ناكات، ئەۋە پاداشتى جىاۋازە لەۋ كەسەى كە خەبات دەكات پىشتى قايمە و لاىەنگران زۇرەبوون لە سەرگەۋتن نىزىكە، ئەۋيان دل و ناخى پەيۋەستە

بەخوای گەورەو، بەتەواوەتی لیڤراوە و گومانی لەسەر نیە، چونکە باوەری بەخوای خوێ زۆر بێتەر و دڵدامەزراوە بەتەمانیە وازوو سەرکەوتن بەدەست بێت، هاوکاری کەمە، بەلام ئەمیان ئەگەر بە تەواوەتیش لیڤراو بێت، هاوکارو پشتیوان و لایەنگری زۆر بەدی دەکات ..

دەگێڕنەوه روژنکی (خالد) کوپی (ولید) بە (عبدالرحمن) ی کوپی (عوف) دەلیت: ئێو منەت دەکەن بەسەرمانا هەر لەبەر ئەوەی چەند روژنک پێش ئێمە ئەم روژبازەتان گرتۆتە بەر، دیارە پێغه مەبەر (ﷺ) ئەو قسەیە ی بیستۆتەو بۆیە فرمویەتی! واز لە هاو ئەکانم بێنن، سویند بەو زاتە ی گیانی منی بەدەستە، ئەگەر بەقەدەر کێوی (أحد)، یاخود کێوێکان ئالتون ببەخشن ناگەن بەوان!!

پاشان خوای گەورە ئیماندارانی دوایین ناویند ناکات و دەفرمویت: خوای گەورە بە هەردوولا بەلێنی چاکی داوە، چونکە هەردوولا چاکیان کردووە هەرچەندە پلە و پایەیان جیاوازه. هەموو ئەو جیاوازی و دەرەنجام و پاداشتەش بۆ هەمووان ئامادەیه، خوای گەورە بە تەواوەتی ئاگاداره بە حال و ئەحوالیان، بە نیەت و ناخیان، بە حەقیقەتی کار و کردەویان.. ئەمەش ھۆکاریکی چاکە بۆ داچلەکاندنی دڵ و دەروونەکان، کاتی که مڕۆڵە هەست دەکات کە خوای گەورە بە تەواوەتی ئاگاداری ناخ و نیەت و مەبەستە و دەرانی چی لە پشتی کار و کردەوێکانەوێه، پاداشتیش هەر لەسەر ئەو دەبێت و بەو پێوەرەکان سەنگین دەبن.

* * *

پاشان قوناغىكى تر دەست پىدەكات بۇ ھاندانى ئيمانداران بۇ بەخشىن، وە بە شىۋازىكى تر قورغان ھەول دەدات كە كارىگەرى لەسەر دل و دەروەكان دابىنى بۇيە دەفەرمۇيت :

﴿ثُمَّ دَا إِلَى يَمِيشِ اللَّهُ قَوْمًا حَسَنًا فَيُضْلِفُهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٦﴾ يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى
قَوْمُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ يُشْرِكُهُمُ الْيَوْمَ حَشَّ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِفِينَ فِيَأُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٧﴾ يَوْمَ
يَقُولُ الْمُتَّقُونَ وَالْمُتَّقَاتُ لَإِذَا هُنَّ آمَنُوا أَظْهَرُوا نَفْسَهُنَّ مِنْ قَوْمِهِمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَارْتَعِبُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٨﴾ يَوْمَ
لَهُ نَبَأٌ بَاطِنٌ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظُهُورُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْمَذَابُ ﴿١٩﴾ يَتَذَكَّرُ أَلَمْ تَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَى وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ
وَتَفَرَّقْتُمْ وَأَزَلَّ عَنْكُمْ الْإِنشَاءُ حَتَّى جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَزَّكُمْ بِأُولَئِهِ الْفُتُورُ ﴿٢٠﴾ قَالَتِمْ لَا يُوْخِذُ بِنَاصِكُمْ فَبَشِّرْهُنَّ
مِنْ الَّذِينَ كَفَرُوا مَا مِنْكُمْ الْفَارِغِينَ مَوْلَاكُمْ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿٢١﴾

(۱۱) ناخۆكى ئامادىيە بۇ ئەۋەق قەرز بە چاكي و رىك پىكى و بىن منەت بىخىشيت بە خۋاي گەۋرە ، تا خۋاي گەۋرە پاداشتى بى سىنورى بداتەرە و چەند بەرانبەرى بىكات ، جگە لەۋەش پاداشتى بە نرخ ، رىزدارى بۇ ئامادە كىردۈۋە . (سەيرە ، مال و سامان ، بەخشىشى خۋاي گەۋرە خۋىستى ، ۋەكو ئەمانەتلىك بەخشىۋىستى بە ھەندىك لە بەندەگانى ، كەچى بەۋ شىۋىيە ئەۋ زاتە بەخشىندە ھانمان دەدات بۇ بەخشىن !!) .

(۱۲) رۇژىك دىت پىياۋان و ئالفرەتانى ئيماندار دەپىنرېن كە نورو روناكىكى تايەتتى خوايى بەردەم و لاي راستيانى رۇشن كىردۇتەو ، جا پىيان دەوترىت: ئەمرو مۇتەتەن ئى بىت بە كۆمەلە بەھەشتىك كە جۇگەو روبار بە رۇر درەختەكانانداو بە بەردەم كۆشكەكانياندا رەوان و جارى يەو بۆھەمىشە و

ھەتتا ھەتايى تيايدا دەمىننەمە بەراستى ئەمە سەرفرازىيەكى زۆر گەرە ۋ بى
سنورە .

(۱۳) ئەمە پۇرە دوپپەكەن لەپىاوان ۋ ئافرەتان كاتىك ئەمە نورو رۇشنايى يە
دەبىنن ، بەئىمانداران دەلئىن : داواكارىن تەنھا تەماشايەكەمان بىكەن با نەختىك لە
نورى روخسارتان بەھرمەند بىنن ، بەلام پىيان دەوترىت بگەرپىنە داۋەم
خۇتان نورو روناكىەك بۇخۇتان پەيدا بىكەن ، ئا لەمە كاتەدا دىۋارو بەربەستىك
لەئىۋانىاندا بەرپادەبىت ، دەرگايەكىشى ھەيە ، دىۋى ناۋەۋەى رەھمەت ۋ
ئاسودەيى يە بۇ ئىمانداران ، بەلام دىۋى دەرەۋەى سزاۋ ئازارى ئى دەبارىت .

(۱۴) لە دىۋى دەرەۋە دور پوۋەكەن ھاۋار لە ئىمانداران دىكەن ۋ دەلئىن : باشە
ئىمە لەگەل ئىۋەدا نەبۈيىن ؟! ئىمانداران دەلئىن : بەلى راستە ، بەلام ئىۋە خۇتان
توشى لادان ۋ پىلانگىپى ۋ دور پوۋى كىرد ، خۇتان مەلاسدەۋ بۇ فرسەت
دەگەرەن كە زەرەر بىدەن لە ئىمانداران ۋ ھەمىشە لە گومان ۋ دودلىدا دەژيان ۋ
بلاۋىشتان دىكەردەۋە ، ھىۋاۋ ئاۋاتى بى جى سەرى ئى تىك دابوون ، ھەتتا
فەرمانى خوا يەخەى پى گىرتەن ، شەيتانىش غەپراۋ گومپراى كىردىۋون ، لە
رەھمەت ۋ مېرەبەنى خواى گەرە ئاۋمىدى كىردىۋون ، لە رېبازەكەشى وئىلى
كىردىۋون .

(۱۵) ئەمەۋ ئىتەر ھىچ جۇرە پاكەنەۋ بارمەتەيەك لە ئىۋەۋ لە ۋانەش كە كافرو
بىباۋەربوون ۋەرنەگىرىت (ئەگەر ھەشتان بىت) ، مەنزىگەى ھەمۋوتان ھەر ئاگرى
دۇرەخە ، ھەر ئەمە شوئىنەش شايسەتەتەنە ، ئاى كە سەرنەنجامىكى خىراپ ۋ
ئالەبارە .

بەراستی ئەم ئایەتە بۆ ئازادکردن کاربەرە و دڵان کەمەند کێش دەکات . کاتی ئەو پەرورەدگاری ڤە خۆی خاوەنی ئیتمەش و هەرچی هەمانە و هەرچی لە ناسمانەکان و زەویدا هەیه، بەراستی داوای قەرزی بەندە هەژار و نەدارەکانی دەکات .. هەر ئەمەیهی کە خۆی گەورە داوای قەرزیان لێدەکات، حەق وایە باوەردار لە خوشیدا بال بگرێتەوه و هەرچی هەیهتی ببێخشی!

لە ناوەندی خەڵکیدا کاتی دەوله‌مه‌ندیك داوای قەرزی دەکات، پێشپێکی دروست دەبێ بۆ پێدانی هەرچەندی بوی!! چونکە دڵنیان لە وەرگرتنەوهی، رەنگە خوشیانی پێوه هەلکێشن کە قەرزیان داوه بە کابرای دەوله‌مه‌ند! دەیه‌ ئه‌گەر قەرزی بدەن بە زاتی کە دەوله‌مه‌ندی یه‌کەه‌ی رەها و بێ سنوره‌ و هەردەم شایستەیه‌ سوپاسگوزاری یه‌!!

بەلام خۆی گەورە تەنها نایانداتە دەست ئەو هەستە پێرزیان بەلکو بە قەرزێکی چاک ناوێدی دەکات، کە تاییبەت بە خۆیه‌تی، تاخاوه‌نه‌کەه‌ی ئاوێ لە کەسی تر نەداتەوه‌!! بەلێنی قازانجی چەند بەرانبەریشیان دەداتی، لەگەڵ پاداشتی رێزداردا لەلای زاتی خۆی..

دواتر لاپەرەیه‌کی پرشنگذاری نوێیان لە پاداشتی به‌نرخ له‌ دیمه‌نێک له‌ دیمه‌نەکانی ئەو رۆژه‌ی کە ئەو پاداشته‌ به‌نرخه‌ی تێدا وەرەگرن بۆ دەخاته‌ پوو..

دیمه‌نه‌که‌ لێره‌دا به‌ شێوه‌یه‌کی گشتی تازه‌ و نوێ یه‌ - له‌ ئێوه‌ ئەو دیمه‌نانه‌دا که‌ قورئان باسیانی فهرمووه‌، ئەم دیمه‌نانه‌ زیندوو ئاشکرا خۆیان نومايان ده‌کەن، ده‌لێی هەر ئێسته‌ ده‌یانبینین، ئەوه‌ته‌ ئیمانداران دیار و ئاشکران، بەلام نوریان

ئى دەبارىت، نۆرىكى تايىبەت بەردەم و لای راستىانى روناك كەردۆتەو بە شىوازىكى سەيرو كەس نەدىو .. ئەو خەلكە باوەپدارە روخسارىان گەشاوئەو، ئەو ناوەيان روناك كەردۆتەو، پێدەچى ئەم نۆرە ئەو نۆرە بىت كە ئەوانى لە تارىكستانەكان رزگار كەردو خستىنە دەرياي نۆرەو، ئەمە ئەو نۆرەيە كە رۆحىيانى پى گەشايەو و لە تارىكى قور رزگارى كەردن ، ياخود ئەمە ئەو نۆرەيە كە ئاسمانەكان و زەوى ئى دروست كراو. ئەوئە ئىستە خۆى دەنوئىن .. پاشان مژدە دەدرى بە ئيمانداران كە بەهەشتى بەرىن! بەهەشتى پەر لە نازو نىعمەت چاوەرپىيانە كە جۆگە و رىبار بە بەردەم كۆشكەكان و بەنىو باخەكانىدا رەوان و جارى يە، لەوئىش بۆ هەمىشە. هەتا هەتايى ژيانى نەبەراوەى پەر لە شادى و كامەرانى بەختەوهرى دەبەنە سەر، بەراستى ئەو دەست كەوت ڕ سەر كەوتن و بەخششيكى زۆر گەرە ڕ پىوۆز مەزنە .

بەلام سەير لەوهدايە ڤ دىمەنە جوان و ناسكە كە لىرەدا كۆتايى نايەت .. چونكە لەولاوە دوو پووەكان لە پىاوان و لە ئافرەتان بەدى دەكرىن سەرگەردان و گومراو سەرلىشىوان، سەر شوپ و خەجالەت پشتگوئى خراون، دەستە و دامانى ئيمانداران دەبن لە پىاوان و لە ئافرەتان دەپارپنەو كە لایەكيان ئى بكنەو و تەماشايەكيان بكنە تا لە نۆرى روخسارىان بەهرەمەند ببن، چونكە ئەوان سەبرى هەر شوئىنك دەكەن ئەو نۆرە جوانە ناسكەى كە لىيان دەدرەوشىتەو ئەو ناوە روناك دەكاتەو .. بەلام لەكوئى دوو پووەكان دەتوانن سود لەو نۆرە وەر بگرن لە كاتىكدا ئەوان لە دنيادا لە تارىكايىدا دەژيان و ناخيان تارىك بوو!! بەلام دەنگىكى نەناسراو پىيان دەلى بگەرنەو دواو و لەوى بەشوئىن نۆرىكدا بگەرن، وا ديارە ئەو دەنگە بۆ گالتە پىكەردن و سوكاىەتى پىكەردنە، ئەمەش

نهمه يان بيرده خاتمه كه كاتي خوئی له دنيا داو له تاريخيدا سرگرمي پيلانگيران و ناشوب نانهوه بوون .. تا بگهريتهوه بو دنيا و بۆلای کار و کردهوه ناباشه گانيان، چونكه نهم نورهی ئيره له وئوه دسته بهر دهكريت، نه گهر له وئ خه می ئيره تان نه بووبی، نهوه ليره هيچتان دست ناکه ویت!!

ئوسا دست به جي ئيمانداران و دوپووه كان له همدوو ره گهز جيا دهكريتهوه ، چونكه قيامت رۆژی جيا کردنهويه، با له دنيا دا له کۆمه لگه دا تیکه ل بووبن، ليره يه کسهر شورا يه ک دروست دهكريت ناوه وهی رحمت و سۆزو ميه ره، به لام دهره وهی سزا و نازار دهباريتی به سهر دوپووه كاندا، وادياره ئه و شورا يه به شيوازيكه كه يه کدی نابینن، به لام گوئی بیستی دهنگی يه کترن، بۆيه دوپووه كان هاوار دهکن له ئيمانداران، باشه مه گهر ئيمه له گه ل ئیوه نه بووين؟! ئیسته بو جيا کراينه وه؟! مه گهر له دنيا دا پیکه وه ؟ يه ک شويندا پیکه وه نه بووين ؟ هاوکاری يه کدی نه بووين؟ نه وه ته ئیسته ش له يه ک شويندا کۆکراوينه ته وه!! ئيمانداران له وه لامياندا ده لئین: به لئى نه وه راسته، به لام ئیوه له خو تان تیکدا و له ريبازی هيدا يه ت لاتاندا، له لايه کی تره وه خو تان مه لاس داو بو فرست ده گه ران كه زبان به ئيمانداران بگه يهنن، هه ميشه له دوودلی و گوماندا ده ژيان، هه ره نه گه يشته دنليايی و خو تان يه کلا نه کرده وه و ناوات خه يالاتی پر و پوچ له خشته ی بردن و له هه ولدا بوون به و حاله ته وه كه وه ک ده ستگرتن به داره وه يه له هه ردوو جه مسه ريه وه؛ به لام ئیسته فه رماني يه کلا که ره وهی خوا يی ده رچوو و کو تايی به و حاله ته ها تو وه، ئیتر نه و کاته به سهر چوو كه شه يتان و شه يتان سيفه تان له فه رمان به رداري خوا ی گه ره يان

کردن.. ئینجا ئیمانداران زیاتر دەدوین و باسیان بۆ دەکن هەروەکو ئەوان شت بە دەست بن لەوێ و پێیان دەلێن: قوڕ بە سەرتان ئەمەو هیچ باریتەیهك نه له نێوه ١ نه له کافران و مرناگیریت، شوینی نیشتەجێ بوونتان ناگری دۆزەخه که ناخۆشترین جێگهیه، دەرکێ ئەوه فرمایشی خوای گەوره یان فریشتەکان بێت - خوای گەوره ئەودیمەنانه بەروونی له قورئاندا باس دەفرمویت تا پیش ئەوهی ئەو حالەته پیش بێت دوو پووهکان تەوبه بکەن و فریای خۆیان بکەن -

ئەوهی جێگهی سەرنجه باسی دیمەنی نوره لەم دیمەن و پیشهاتەدا که باس له دوو پووهکان دەکات که ئەوانه ناخ ٢ نیهتی خۆیان دەشاردەوه و پێچهوانەکیان نیشان دەدا و له تاریکستانی پیلان و دارشتنی نهخشەیی ناله باردا، بێگومان ئیستە ئەو نوره تاریکی و شاراوەکان دەرەخات، داپۆشراوەکان دەخاتە روو.

هەروەها لیژەدا روخساری روناک و درەوشاوه بەرانبەرە لەگەڵ روخساری تاریک و شیواودا ، بۆیه شایستهترین شت ئەومیه ٣ ئیمانداران به نوری روخساریان ئەو دیمەنه به تەواوەتی دەرێخەن.. لەلایەکەوه نوره کهیان بەردەم و لای راستی باوەرداران روناک دەکاتەوه لەولاشەوه با دوو پووهکان هەر له تاریکیدا ژیانی کوله مەرگی ببەنە سەر..

ئینجا پاش ئەم باسانه کێ ههیه که دلی نهکولێ ٤ ئاواته خوازی به دەست هینانی ئەو نوره ئەبێ لەو رۆژەدا؟

کێ ههیه لینەبڕێ بۆ بهخشین و خێرکردن و ئەم هەموو باس و ناماژە قولانە کاریگەری ئەبن لەسەری.

بەپراستی دیاره ئەو قورئانه بەجوانی و رێکوپێکی باس له رووداوهکانی ئەودوو مردن دەکات .. ئەو زاتەیی تەواو زانا و ئاگایه به پێچ و پەناکانی دل و دەروونی

دهیوټ نیمانداران بهرښتیت، وه باس دهکات لهو شتانهی کاریگری

* * *

﴿الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ فَتَحَ لَهُمْ بَابَهُمْ لِلْخَيْرِ أُولَئِكَ لَا يَلْتَمِسُونَ﴾ ﴿١٧﴾

(۱۶) « باشه ، نیسته ئیتر کاتی ئەوە نەهاتووە که ئیمانداران دلەکانیان ملکچ »
 روناک بیټ به نوری ئیمان ، خوشەویستی خوا ، وایان ئی بکات که بترسن له
 رهنجاندنی ئەو زاتە ، ههروهها با یادی خوا زۆر بکەن تا دل و دهرونیان ساپژۆ
 پر له نوری ئەو قورئانه بیټ که حەق و حەقیقەت و راستی یەو ئەو زاتە نازلی
 کردوو ، با زۆر دەوری بکەنەوه ، ، با ههولبەدن وهکو ئەو جولهکهو گاوارانه
 نەبن که کتیبی ئاسمانیان بۆ رهوانه کرا ، بەلام دواي تیپه‌پییونی ماوه‌یه‌کی
 دوورو درینژ دلیان رهق و رهش بوو ، زۆربه‌شیان سه‌رکەش ، یاخی و ناله‌بار
 دهرچون (چونکه ده‌ستکارییان کردو رویان کردو گوناھو تاوان و به‌ره‌لایی و
 نادروستی) .

(۱۷) دُنیا بِن نەو ھەر خوايە کە زەوی زیندو دەکاتەو دواي مردنی (بینگومان ئیووش ئاوا بە ئاسانی زیندو دەکاتەو ، ھەرەکو چۆن روک و گزگیا و دانەوئیلەو ھەموو کشتوکالەکان سالانە زیندو دەکاتەو و دەیبوئێژنەو) ئیئە لە راستیدا بەلگەو نیشانەی دەسەلاتداری خۆمانمان بۆ روون کردونەتەو . بۆ

ئەوھى عقل و ژیریتان بخمنه کار (به وردى سەرنجى سروششت بدن له وه رزى بهاردا).

لەپراستیدا پەرەردەگارى ریزدار و نازدار و دلۆڤان گلهییهكى کارىگەر دەكات له ئیمانداران و لەو كەسانەى له فەزل و ریزی خوێ بەهرەمەندى كردوون، پىغەمبەرىكى له نێو خوێاندا مەلێژاردووه و بانگیان دەكات بۆ ئیمان هێنان به پەرەردەگاریان، وه ئایەتى زۆرى قورئانى بۆ نازل كردووه تا له تارىكستانهكان رزگاریان بكات و بیانخاته نێو دەریای نورهوه، هەروەها سەرنجى راکێشانى بۆ ئایەت و نیشانهكانى دەستەلاتدارى خوێ لەم بۆنەوه و گەردوونەدا، بۆ ئەوھى چاوه‌كانیان بگەنەووه و هۆشیار بن ..

خوای گەرە به ناسكى و سۆز و ریزهوه گلهیى دەكات، هانیان دەدات بۆ ئەوھى هەست بکەن به گەرەیی و شکۆمەندى ئەو زاتە، دلایان ناسك و هەستیار و بێدار بێت کاتى باسى دەکەن و ناوی پیروزی دینى، هەروەها ئەو حق ۛ حەقیقەت و راستیانەى كه باسى فەرمووه به توندی و به دلگەرمى پەیرەوى بکەن، هەرچەندە گلهیى يەكە بۆنى هەرشەشى لیدیت ! باشە؛ ئێستە ئیتر کاتى ئەو نەهاقووه بۆ ئەوانەى كه باوەریان هێناوه كه دلەكانیان پەڕى له سۆزو هەیبەت و سام و خۆشەویستی بەرانبەر زیكرو ناوھێنان و یادى خوا، بەرانبەر ئەو قورئانەى كه سەرتاپای حەق و حەقیقەت و راستەقینەى لەگەڵ ئەو هاندانەشدا هۆشدارىیان دەداتى لەسەر ئەنجامى پاشەكەشه و خۆدزینەوه و گوێ نەدان، وه باسى دەرەنجامى ئەو رەفتارانەى كه دەبێتە هۆى ژەنگ هێنان و رۆلى خراپى خوێ دەبینى كه گوێى پێنەدرا و باوەردار راھات لەسەرى ، چونكە

دلان رمق و سخت دهکات، به تايبته الله ماروهمکي زور تنيپري و يادي خواي گهوره به کهمی نمنجام درا، نهوسا نيتر هق کاريگمري له سريان نامينيت و کس له خهيا نابيت، بهلکو وکو نهوانی في دي که پيشتر بهرمهمنند بون له تهورات و نينجيل، بهلام به تنيپريووني کات دليان رمق و زير بو، زوربهيان فاسق و بن دين دهرچوون . بيگومان کاتي که دلان رمق دهن نيتر تاوان و گوناو بن ديني سر هلهدهات، لهراستيدا دل و دهرووني مرقه به خيرايي نهديو و نهديو دهکات و گوواني بهسردي دي، همرهها زو شتي لهيردمچيت، جاري وا هميه ناسک و پاک و بيگمرد دهن و نوري في دهبائي، روناکی دهبهخشي بهلام بهتنيپريووني کات گهر بيدار نهکريتهوه رنگ ليی دهات، وشک دهنيت، روناکيهکهي خاموش دهنيت، تاريک و نوتک دهنيت، بويه پيوستي به بيرخستنهوه هميه؛ همتا دابچلهکيت و ترس له رهجانندي خواو هيواي دهسته بهرکردني رهامندي نه زاتهي بو بگريتهوه، لهبر نهوه چار نيه دهن ناو بهناو پيامالري تا ناسک و تهنک بيی، پيوسته بهردموام بيدار بيت تا له تهملی و تهمزهلي و رهي و سهختي بهدور بيت..

شاياني باسه نابي ناوميدي ههبيت له دله خاموش و بهستو رهقهکان، چونکه دور نيه ژياني بو بگريتهوه، نور و روناکی تيا پيدا بيی، ملکهچ فرمان بهردار بيت به دل و به کوئل يادي خواي گهوره بکات، چونکه خواي گهوره زموي دواي مردني زيندو دهکاتهوه، ژياني بو دهکريتهوه، به گوئل و گولزار دهپرازينيتتهوه، بهرهم و بهروومي جوراوجور پيشکesh دهکات..

دانیس هەر وایه گەر خوای گه‌وره بیه‌وێت و دله‌کان هه‌ندی ئاماده‌ییان تیدا
دروست بێن و هه‌کو زه‌وی ده‌ی‌بوژنیته‌وه ، له‌م قورئانه‌شدا شتی زۆر باس کراوه
هه‌کارن بۆ زیندوکردنه‌وه‌ی د‌لان و باس له‌ خ‌ۆراک و ئاودان و گه‌رم بوونه‌وه‌ی
کراوه بۆ که‌سانێک که‌ عه‌ق‌ل و بیره‌ ه‌وش و ژیری خ‌ویان ده‌خه‌نه‌ کار .

* * *

دوای ئه‌و باسه‌ گه‌رم و گه‌ژه‌ زینده‌گی به‌خشه‌ ، دوای ئه‌و گله‌یی یه‌ شه‌رم ئاوه‌ره‌ ،
وه‌ ئه‌و بیرخستنه‌وه‌ و بێدار کردنه‌وه‌یه‌ ، به‌ شیوازیکی نوێ هانی ئیمانداران
ده‌دا بۆ به‌خشین و قیداکاری ..

﴿إِنَّ الْمَصْرِفِينَ وَالْمُسْرِفِينَ وَأَقْرَبُوا اللَّهَ قَرْنًا حَسَنًا يُمْنَعُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ۝ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرٌهُمْ وَوَرِثَتُهُمُ ۝ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَكَذَّبُوا بآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ۝﴾

(١٨) به‌راستی ئه‌وانه‌ی که‌ خه‌ره‌وه‌مه‌ندن له‌ پیاوان و ئافه‌رتان و قه‌رز ده‌ده‌ن به‌
خوای گه‌وره‌و مال سامانیان له‌ پێناوی ئایینی خ‌وداو بۆ په‌زامه‌ندی ئه‌و زاته‌
ده‌به‌خشن (په‌ره‌ردگاریکی شکومه‌ند و خ‌اوه‌ن که‌رم و لوتف که‌ خ‌وی خ‌اوه‌نی
خ‌ۆمان وه‌موو ئه‌و شتانه‌یه‌ که‌ پێی به‌خشیوین ، به‌و شیوازه‌ هانمان ده‌دات بۆ
به‌خشین!) ، مژده‌ ده‌دات و ده‌فه‌رمووت ئه‌وانه‌ به‌ چه‌ند به‌رانبه‌ر پاداشتیان
ده‌ده‌ینه‌وه‌ ، بێگومان پاداشتی زۆر به‌نرخ و به‌ پێژ چاره‌ڕێانه‌ .

(١٩) بێگومان ئه‌وانه‌ی که‌ ئیمان و باوه‌ریان هه‌یه‌ به‌ خ‌وای گه‌وره‌و به‌
پێغه‌مبه‌ره‌کانی (وه‌ پابه‌ندن به‌و سنه‌ره‌نه‌ی که‌ ئیمان باوه‌ره‌که‌یان لێیان

دەخوازێت) ئا ئەوانە راست و راستگۆکان ، شەهیدەکانیش لای پەروەردگاریان نورو روناکی تایبەتی خوێان هەیە (شەهیدەکان ئەوانەش دەگرتەووە کە ئایینی خوا بە جوانی دەگەیەنن و بە کردارو گۆفتار دەبنە شایست بەسەر خەڵکەووە) بەلام ئەوانە ی کە کافرو بیناوەپن ، وە باوەریان بە فرمان و ئایەتەکانی ئێمە نیە و بەراستی نازانن ، ئا ئەوانە نیشەجینی ناو ناگری دۆزەخن .

لەراستیدا خێرخوازان خاوەن فەزڵ نابن بەسەر ئەوانەدا کە ئاتاجن و خێرو خێرات وەرەگرن، چونکە ئەوان لەراستیدا مامەلە لەگەڵ خەڵکدا ناکەن، بەلکو قەرز دەدەن بەخوای گەورە و مامەلە یە کەسەری لەگەڵ ئەو زاتەدا دەکەن . . . بێگومان ئەمە هاندەرێکی زۆر قوڵ و کاریگەرە بۆ خاوەن سامانەکان، چونکە هەست دەکەن کە ئەوەی دەیبەخشن قەرزێکە لەلای ئەو زاتە ی کە دەولە مەندیبە کە ی رەهایە و هەردەم شایستە ی سوپاسە، ئەو کەسە مامەلە دەکات لەگەڵ خاوەنی هەرچی بونەوەرە، ئەوەی دەیبەخشن ئەو زاتە بۆی چەند بەرانبەر دەکات، پاداشتی بێ سنورو نەبێراوی بۆ نامادە کردووە . .

دیارە پلە و پایە ی راستان و چاکان؛ پلە و پایە یەکی زۆر بەرزو بلندە، هەروەکو لە چەند فەرمووە یە کەدا هاتوو، جا هەرچەندە پلە و پایە کە زۆر بەرزو بلندە، بەلام ئاسان و گونجاو بەهۆی فەزڵی خواوە بۆ کەسیک کە بیهێت، چونکە ئەم فەزڵە قوڕخ نەکراوە بۆ کەسانی ک یان تیرە و تایەفە و بنەمالە یەکی دیاریکراو . . . هەرکەس ئێمانی بەخوای گەورە و پێغەمبەرائی مەبێت و رەنگی دابێتەووە لە هەلسوکهوتیدا هیوای بەو پلە و پایە بەرزو بلندە هەیە، چونکە بەخشین و فەزڵی خوای گەورە سنۆردار نیە . .

جا ئەوانەى ئیمان و باوەڕیان بەخوای پێغەمبەرانى هەیه ، ئا ئەوانە راستان و راستگۆیان..

ئەمەش لە تایبەتمەندى ئەم ئاینە و رۆڵەتە دیارییەکانیەتى، رێبازیکی کراوەیە بۆ هەموو خەلکی، ئاسۆیەکە تا هەمووان تەماشای بکەن، قۆرخ نەکراوە بۆ کەس، شوێن و جێگە و رێگەى تایبەتى بۆ کەس دانەنراوە. تەنها کردەویە لەگەڵ نێەتى چاکدا باوەڕدار بەرزو بلند دەکاتەوه، ئەم ئیسلامە ئاینێکە بۆاری نەهێشتۆتەوه بۆ کەسانیک کە بەشوێن پلە و پایەدا دەگەرێن و مەبەستیان بەرژەومندییە دنیاویەکانە.

پێغەمبەر(ﷺ) فرمویەتى: بەهەشتیەکان، نیشتهجێکانى بەهەشت دەبینن لە سەر و خۆیانەوه ، هەروەکو چۆن ئێوه هەسارە ١ ئەستێرەى دور دەبینن لە ئاسۆدا، لە قوڵایى ئاسماندا لە رۆژەلات یان رۆژئاوادا، ئەوەندە جیاوازی نێوانیان هەیه..

هاوەلان پرسیان : ئەى پێغەمبەرى خوا رەنگە ئەو شوێنانە مال و مەنزى پێغەمبەران بێت و هەر بۆ ئەوان تەرخان کرايێت؟

فرموى : نەخێر سۆیند بەو زاتەى کە گیانى منى بەدەستە ئەوه بەهەشتى ئەو کەسانەیه کە باوەڕیان بە خوا و پێغەمبەرەکەى هێناوه١.

ئەمەى کە باس کرا پاداشتى ئیمانە ، بەلام پاداشتى گیان فیدایى و تیکۆشان دەبێ چى بێ؟!

^١ ئەم سەردەمدا زانیانى گەردوونناسى سەلماندووانە کە هەندێ لەو ئەستێرانەى کە بە ئاستەم بەچاو دەبینرێن هەیانە ملیۆنەها ئەوەندەى خۆره ، بەلام لەمبەر دورى هەزاران سال ١ ملیۆنان سالى روناکی ئیمانەرە ئاوا دەبینرێن !!

دیاره شهیدان و شاهیدان له لای پەرور دگاریان پاداشتی تاییبەت و نوری تاییبەتیان پیشکەش دەکریت ..

بینگومان پلە و پایەیی شهید چەندەها جار لە قورئاندا هاتوو و چەندەها فەرمودەی راست و دروستیش باسیان کردوو . چونکە ئەم دینە بەبێ پاسەوان و سەرباز پایەدار نابێ لەسەر زەویدا بەبێ جیهاد و خەبات و تیکۆشان - لەژێر سایەی سەرکردایەتیەکی دیندار و خواناس و متمانه پیکراودا - ناتوانی ئازادی و دادپەروری دەستەبەر بکات ، بۆیە پیوستی بە جیهاد و خەبات هەیە بۆ پاراستنی عەقیدە و بانگەواز و شوێنکەوتوانی تا دەست درێژی نەکرێتە سەریان و شەریعەتی ئیسلام نەشیوێنرێت ، هەر بۆیە شهیدان لە پیناوی پایەدارکردنی ئاینی خوادا پلە و پایەیی تاییبەتیان هەیە ، هەر بەوانیش دەوترێت شهید - هەرچەندە رایەکی تریش هەیە کە خەمخۆران و تیکۆشەران لە پیناوی ئاینی خوادا و ئەوانەی سەرلەنوێ هەڵدەدەن بە شیوازی شارستانی . سەردەم پەیامی ئیسلام بگەیەنن ، پلەیی شهیدیان دەبێت (ان شاء الله) - بە لەسەر جینگەش بمرن ، هەرچەندە دوور نیە ناحەزان سنگیان خوێناوی بکەن ، لە کاتیکیدا دنیاش بێ کە ئەمان نایانەوێ دەستیان خوێناوی بێت بە خوێنی کەس ، نیماندارانی تیگەیشتوو لەم سەردەمدا کە ئەقامی لە هەموو شوێنێک بانی رهشی کیشاو بەسەر ولاتاندا ، ئەمان هەلوێستیان هەلوێستی هابیله کە قابیلی برای دەست درێژی کردو دەستی چووو خوێنی براکەیی هابییل کاردانەوێ لەو شیوازه نەبوو ، بەتاییبەت لەم رۆژگارەدا کە لەژێر ناوی جهادا دەستە و گرژی زۆر دروستکراوە کە کوشتن و بڕین . سەرپرین و هکو

ئاوخواردىنەۋە ۋايە لايان كە ئەگەر ھەمووشىيان نەبىن نۆزبەيان دەستى
دەزگاكانى سىخۇرى لە پشتەروپە، لەپەر ھەلىيان دەتۆقۇنن يان ھەلىيان دەپپوزىنن
.. بە گەلى مەبەست لەوانە:

۱. ۋلاتانى زلەپن چەكە كۆنەكانيان بە دەستەلاتدارە سەپىنراۋەكانى جىھانى
ئىسلامى ساغ دەكەنەۋە.

۲. نرخی نەوت و غاز دەشكىنن و نۆزجار لەباتى چەكە ژەنگاۋىەكانيان بەتالان
دەبىبەن .

۳. ئاينى ئىسلامى پىن ناشىرىن دەكەن كە گوايە ئاينى توند و تىزى يە و
بەرھەمىشى دەھىنن و ھەول دەدەن بىرو بۆچوونى گەلانى جىھان بەگىشتى ۋە
جىھانى خۆرناۋا بەتايىبەتى بەدىن بكن بەرانبەرى.

۴. بەخەيالى خۆتان ، ياخود موسلمانان ناۋمىد دەكەن لە پشتىۋانى خۋايسى
سەرخستنى ئاينەكەى، ھەرچەندە ئەۋزاتە خۆى دەزانن چۆن و لە كوئى و
بەكئى سەركەۋتن دەبەخشى.

* * *

لە فەرمودەيەكىدا ھاتۋە كە رۇخى شەھىدان لە نىۋو چىكىلدانى بالندەى
سەۋزدان لە بەھەشتەكەياندا گەشت دەكەن بە ئارەزوۋى خۇيان، ئىنجا دەچنە
شۋىننىكى تايىبەت لەژىرەرشدا پەرۋەردگار تەماشايەكيان دەكات و
دەفەرموئىت: ئەۋە چىتان دەۋىت، ئەۋانىش دەلئىن : ھەزدەكەين بمانگىرپتەۋە
بۇ دىنيا تا لە پىناۋى تۇدا جەنگ بگەين تا دەكوژىننەۋە ۋەكو جارى يەكەم ..

خوای گه‌وره‌ش ده‌فرمویت: من بریارم داوه که گه‌رانه‌وه بۆ دنیا جاریکی تر پێش نایه‌ت.

هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرمویه‌تی: که‌س نیه بجێته به‌هه‌شت و هه‌شت و هه‌ز بکات بگه‌رێته‌وه دنیا، به‌مه‌رجی هه‌ج شتیکیشی له‌سه‌ر زه‌ویدا نه‌بی، جگه له شه‌هید .. که هه‌ز ده‌کات بگه‌رێته‌وه بۆ دنیا و ده‌جار بکوژریت، چونکه ئه‌وه‌نده قه‌درو ریزی ئی ده‌گیریت.

ئا به‌و شیوه‌یه ژیا‌ن بێ نرخ بووه له‌لای ئه‌و که‌سه‌نیه‌ی که ئه‌م با‌سه‌نه دراوه به‌ گو‌یانه‌دا.. چونکه ده‌یان‌زانی پله‌ی شه‌هیدی چه‌ند به‌نرخه لای خوای گه‌وره.. بۆ نه‌مونه: رۆژێکی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) هانی ها‌وه‌لانی دا بۆ جیهاد و با‌سی به‌هه‌شتی بۆ کردن، پیاوێک له پش‌تی‌وانان چه‌ند ده‌نکه خورما‌یه‌کی له ده‌ست‌دا بوو ده‌خواردن .. کوتوپ‌ر وتی: وادیاره من به‌ت‌نگ دنیا‌وه‌م و له خه‌میدام گه‌ر دانیشم هه‌تا هه‌مووی ده‌خۆم! بۆیه ئه‌وه‌ی ما‌بوو له ده‌ستیدا فری‌ی داو شمشیره‌که‌ی هه‌لگرت و هه‌رشه‌ی برده سه‌ر دو‌ژمنان و جه‌نگی کرد هه‌تا کوژراو شه‌هید بوو..

له‌لایه‌کی تریشه‌وه راستان و راستگو‌یان، ئه‌وانیش مه‌قام و پله‌و پایه‌و پێگه‌ی خو‌یان هه‌یه و له‌پیزی شه‌هیدانان ..

به‌لام ئه‌وانه‌ی که رێبازی کو‌فریان گرت‌ه به‌رو با‌وه‌ریان به‌ ئایه‌ته‌کانی خوای گه‌وره له قور‌ئان و گه‌ردو‌ندا نه‌بوو .. دنیا‌یان به‌ رێکه‌وت (صدقه) و خۆرسک نا‌وه‌زد کرد ئا ئه‌وانه نیشه‌جیی نی‌و ناگ‌ری دۆزه‌خن.

جا ئیتر خه‌لکی نازادن .. ئه‌وه کێ یه ئه‌وه‌نده نه‌فامه ریزی و پله‌و پایه‌و نازو‌نیعه‌تی نه‌بر‌اوه واز ئی دینی و خۆی ده‌کاته نیشه‌جیی دۆزه‌خ؟!

پاشان دواى هاندان بۆ ئيمان هينان و بهخشين له هه موو بواره كاندا، له بواى بانگهوازو قوربانيدان و بهخشين دا ئايه تيك ديت ۱۱ دنيا زور كه م نرخ و بن بهما باس ده فهرمويت كه خاوه ن دهروونه زيندوووه كان ئه وهندهى تر بهرزو بلند دهكاتوه ۱ پهبوهست و هوگرى قيامت و بههاكانيان دهكات :

﴿ اٰمَلُوْا اَنَّا لَمَبِيْرُوْهُ الدُّنْيَا لَوْ رَكَّبُوْا وَرِيْثَةً وَفَلَسْ يَنْتَكُمُ فِي الْاَمْوَالِ وَالْاَوَّلٰدِ كَتَلٰى حَيٰثِ اٰجَبَ الْكُفٰرَ بَاٰلِهٖ ثُمَّ يَجِيْعُ فَرِيْقَهٗ مُصَفَّرًا ثُمَّ يَكُوْنُ حُلُمًا وَّفِي الْاٰخِرَةِ عَلٰى سُلَيْدٍ وَمَنْفَرَةٍ مِّنْ اَقْوٰ وَرَوْضَةٍ وَّمَا لِمَبِيْرُوْهُ الدُّنْيَا اِلَّا مَتْنَعُ الْمُرُوْرِ ۝۲۰﴾

(۲۰) خه لکینه ۱ چاک بزانی که ژبانی دنیا بریتیه له یاری و گه مه (لهم سرده مه دا ئه م هه موو گرنگیدانه به یاریه کانی دوو گۆلی و یاری تری هه مه جوړ و بلاوکردنه وهی له گه ناله کانه وه و دابینکردنی ژماره یه کی زور که مالی تایبته بۆ بهخش کردنیان ۱ ئه و حاله ته ی بهرجهسته کردوه) ههروه ها رازاندنه وهی مال و حال و خو هه لکیشان ۱ فخر فروشی له نیویه کتریدا ، ههروه ها زور کردنی مال و سامان و مال و مندال ، جا ئه وانه هه ره هه موی ، وهک بارانیکی به پیت وایه که بباریت به سهر زه ورییه کی کشتو کالیدا ، بییته هوی به دهسته نینانی به ره مینکی زور ، که کشتیاره کان سهرسام بکات پاشان دواى چهند هه فته یه ک وشک بییت و زهرد هه لگه پیت ، پاشان وردو خاش بییت و بکه مویت ، ییگومان له قیامه تیشدا سزای زور سهخت بۆ دنیا په رستان ئاماده یه ۱ له و لاشه وه لیخو شبون و ره زامه ندی له لایه ن خوای گه وروه بۆ ئیماندارانی چاکه خواز ئاماده یه ۱ دلنیاش بن که ژبانی دنیا رابواردن و خوشییه کی ته مه ن کو تایه و

نۆر كەسى پى له خىشتە دەبرىت و خەلكىكى نۆرى پى غەراو دەستخەپۇ دەبىت ،
ئەگەر دىندارى و خواناسى قەرامۇش بگەن ...

كاتى ژيانى دىنيا بە پىئوهر و كىشانەكانى خودى دىنيا دەكىشەرىت و دەپىئورىت
نۆر كەورە و مەزىن دىتە بەرچاۋ ، بەلام كە بەراورد دەكرىت لەگەل تەمەنى
بونەورەدا ، ياخود بە پىئوهرى ئەو جىهان مەزەندە دەكرىت نۆر بچوك و كەم
بى نىرخ دىتە بەرچاۋ ، ئەو تە لەم ئايەتەدا بە يارى مەدالان پىناسەى دەكات
كاتى كە لەگەل قىامەتدا بەراورد دەكرىت ، دواى تەواۋ بوونى يارى و گەمەكانى
دىنيا !!

دىنيا برىتى يە لە يارى و گەمە و رازاۋەبى و خۆھەلكىشان و نۆر كەردنى مال و
سامان و نەو . ئەمە ھەموو ئەو شتانەيە كە خەلكى سەرگەرم كەردوۋ ... دواى
ئەو نمونەيەك دەھىنئەتەو لەو نمونە جوانانەى كە لە قورئاندا ھەيە ئەوئىش
بەوئى كە ژيانى دىنيا دەچوئىنى بەو بارانەى كە دەبىتە ھۆى گەشەكەردنى روھ و
كشتوكال ، تا ئەو پادەيەى كە جوتياران سەرسام دەبن پىنى ، لىرەدا جوتيار بە
كافر ناۋدەبات ، چونكە كوفەر بەواتاى شارەندە دىت ، جوتيارىش تۆۋەكان
دەكات بەژىر گەورە و دەيشارىتەو . ئەمەش شوبھاندنىكى جىگەى سەرنجە كە
قورئان وشەى كافر بۇ جوتيار دىارى دەكات ، چونكە كافران لەنىۋ بىروباۋەردا
ئىمان دەشارنەو و دژايەتى دەكەن و دىنيا دەپەرستى ، بەلام چۆن بەروبومى
جوتياران دواى ماۋەيەك زەرد ھەلدەگەرىت و دەبىتە پوش و پەلاش ، ھەر بەو
شېۋەيە ئەم دىنيەى كە كافرو بى دىنەكانى سەرقال كەردوۋ دېندانە دژايەتى
ئايىن و رەۋشەتە بەرزەكان دەكەن بۇ بەرژەۋەندى خۇيان ئاشوب و فېتنەى گەورە

دەننەمۇ، ئەم دىنپايە زۆر نابات ويران دەپت، پېش ئەوئەش تاكە تاكەى خەلىكى
بى دىن و سەرجمە مۇقەكەن لەكات و ساتى خۇيدا دەپن بار بكن!!
بەلام ئەم جىهان شتىكى ترە، حەق واپە حسابى (جدى) بۇ بكرىت چاومەوان
بكرىت و خۇى بۇ ئامادە بكرىت، چونكە سزايەكى زۆر سەخت ئامادە كراوہ بۇ
خوانناسان، وەكو ژىئانى دىئاش نىە كورت و كۇتا بىت، وەكو پەوش و
پەلشەكەى دىئا نىە؛ لەئاو بچىت، ھەروەھا لىخۇشبوونى خوايى و رەزامەندى
ئەم زاتە ئامادەكراوہ بۇ دىندارو خوانناسان ژىئانى دىئا ھەر ژىئانىكە مۇقە
ئاحالى و بى دىنەكان غەراو سەرگەردان دەكات ..

ئەمەش حەقىقەتتە كاتى بە دل وە بە قولى يىرى ئى دەكرىتەمە، چونكە قورئان
دەپەوئە لەلایەكەمە مۇقە دانەپرىت لە ژىئانى دىئا پىشتگوىنى نەخات و
ئاوئەدانى بكاتەمۇ، لەلایەكى ترەو وای ئى بكات كە لە دىئادا بۇ قىامەت بژى و
غورر نەيگىرىت و پەيوەست نەپن تەنھا بە زەوى يەمۇ، چونكە ئەم باومە
ئەومندە مەزن و بەنرخە جارى وا ھەيە ئىماندار ناچار دەپن كە خۇى و ھەرچى
ھەيەتى بەخت بكات لە پىئاویدا ..

ھەر بۇيە ئىمانداران ھاندەدات بۇ پىشپىكى لە مەيدانى پىشپىكىنى راستەقىنەدا،
كە چارەنوسىيان بەرەم ئەمۇ دەچىت لە ژىئانى نەپراوہ و بەردەوامدا :

﴿سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ مَّرْمُومَةٍ كَرَّمُوا شَمْلَهُمْ وَالْأَرْضِ أَجَدَّتْ لِلزَّيْنِ ۖ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ
ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾﴾

(۲۱) دەى كەواتە خەلىكىنە ھەولبەدن و پىشپىكى بكن بۇ بەدەست ھىئانى
لىخۇشبوونى پەروەردگارتان و بە دەست ھىئانى ئەم بەھەشتەى كە پانتايىيەكەى

وهك پانتایی ناسمان و زهوی فراوانه ، نامادهکاروه بۆ ئەر کهسانه‌ی که باوه‌پی دامه‌زاوران هه‌یه به‌ خوای گه‌وره‌و پیغه‌مبه‌ره‌کانی (وه به‌ کردارو گوشتار په‌په‌رویان ده‌که‌ن) ، ئه‌وه‌ش خۆی

زیاده‌هه‌زل و پێژێکی تایبه‌ته‌ له‌ لایه‌ن خوای گه‌وره‌وه‌ ده‌یبه‌خشیت به‌و که‌سانه‌ی که‌ زاتی خۆی ویستی له‌ سه‌ریه‌تی و ئه‌وانیش شایسته‌ن ، هه‌ر ئه‌و خوايه‌ش خاوه‌نی به‌خشش و به‌خشنده‌یی بی‌ سنوره‌ ، (له‌به‌هشتدا به‌ ته‌واوی ده‌رده‌که‌وێت بۆ ئیمانداران).

که‌واته‌ حه‌ق نیه‌ پێشپێکی بکړیت بۆ خۆ سه‌رگه‌رم کردن به‌ یاری و گه‌مه‌و خۆه‌لکێشان و زۆرکردنی سامان، چونکه‌ ئه‌وه‌ شایسته‌ی ئه‌وان نیه‌ که‌ کۆت و زنجیری دنیا په‌رستیان له‌ گه‌ردنی خۆیان دامالیه‌وه‌، به‌ئوک حه‌ق وایه‌ پێشپێکی بۆ ده‌سته‌به‌ر کردنی به‌هه‌شت بی‌، چونکه‌ ئیماندار ده‌روانی بۆ جیهانی به‌رزو بڵند؛ نه‌ک جیهانی یاری و گه‌مه‌و گالته‌ که‌ منداڵانی بچوک پێوه‌ی سه‌رگه‌رم، ئه‌وان ده‌روان بۆ ئه‌و به‌هه‌شته‌ی که‌ پانتاییه‌که‌ی له‌ ناسمانه‌کان و زه‌وی زیاتره‌ په‌نگه‌ کاتی خۆی بۆچوونی مرو‌فه‌کان ده‌رباره‌ی فراوانی ناسمان زۆر سنوودار بووینت، به‌لام ئێسته‌ که‌ مرو‌فه‌ له‌ هه‌ندێ زانیاری به‌هره‌مند بووه‌ و به‌ ته‌لسکۆیه‌ بچوکه‌کانی ده‌توانی مه‌ودایه‌کی فراوان ببینی، ده‌رده‌که‌وێت که‌ مو‌لکی خوای گه‌وره‌ زۆر زۆر فراوانه‌و عه‌ق‌لی مرو‌فه‌ ده‌رکی نا‌کات .. جا به‌هه‌شتیک ئاوا فراوان بی‌ت، له‌ هه‌مان کاتدا له‌وپه‌ری جوانی و رازاوه‌یییدا بی‌ت، ژیان تیایدا له‌گه‌ل که‌مالی ته‌ندروستی و لاویتی و کامه‌رانیدا .. حه‌ق نیه‌ پێشپێکی و کێ بکړی بۆ بکه‌ین؟ نه‌ک له‌سه‌ر دنیا‌یه‌کی فانی و ته‌مه‌ن کۆتا و سنوودار که‌ به‌رده‌وام کێشه‌و ململانی خوین رشتن و بالی ره‌شی به‌سه‌ردا کێشاوه‌، که‌ ئه‌گه‌ر ته‌مه‌ن

نەختى دىنئە بىكىشى پىرى و نەخۇشى و كەفتەكارى و زەمىنگىرى بەشمان دەيىت!!

بەھەشتىش بە ئىمانى دامەزراو بە خواو پىغەمبەرەكەى - وە بە ئەنجامدانى كاروكرەوہى چاكە دەستەبەر دەكرىت -

بۇيە دەبنى خاوەنى عەقىدە ھەست بىكات كە لە بونەوهرىكى فراواندا ژيان دەباتە سەرو نابى خۇى قەتەيس بىكات لە چوارچىوہى دنيايەكى بچوكد، نابى تەماشاش و بۆچوون و گرنگى و ھەستەكانى سەنوردار بىكات... بەلكو دەبنى رۆلىكى شايستە بىيىنى وەكو خاوەن عەقىدە و بىروباوهرىكى رەسەن، ئەر رۆلەى كە بەرمەنگارى خواروخىچى خەلكى و تەماعيان دەيىتەو... ھەروەھا بەرمەنگارى دل و دەروونى تارىك و پىچ و پەناكانى ناخيان و ئەر كىشانەى كە بەتال و ناحەقى و ناپەرەوا دروستى دەكەن، كە كەس بەرگەى ناگرى مەگەر كەسىك كە لەگەل واقعىكدا بڑى كە زۆر گەرەترە لەم ژيانە و فراوانترە لەم زەوى يە و بەدوورە لە فەوتان و كۆتايى ھاتن.

پىوهرەكانى زەوى و ھەنسەنگاندەكانى ئەر حەقىقەتە ناچەسپىنن كە پىويستە لە ناخ و ويژدانى خاوەن حەقددا جىيى خۇى بىكاتەو... ئەرەندە حەقىقەتە نومايان دەكات بەرپىژەى زەوى بەرانبەر گەردوون!! ياخود تەمەنى دنيا لە بەرانبەر ھەتا ھەتايى و بن كۆتايى يەو!! جىياوازى يەكە زۆر زۆر گەرە و فراوانە، ھەرگىز پىوهرەكانى زەوى ناتوانى چوارچىوہى بۆ دابىن، ياخود ئامارەى بۆ بىكات!!

ھەر بۇيە خاوەنى عەقىدە و بىروباوهرى دروست لە ئاسۆيەكى گەرە و بلندو بەرزو رەھاوہ بۆ زەوى دەروانى و بە واقەى ئەر زەوى و دنيا بچوكة ناخەلەتى،

چهنده واقعه که گه وره و گرنک و مزن بیته بهرچاو، فو بکاته خوی و خوی
بنوینئ ، نهو بهردهوام له گهل واقعی گه وره و شکودا مامه له دهکات و ره هایه له
کوت و بهندی نهو واقعه بچوکه، چونکه نهو له گهل بونه وره یکی نه براره و کوتا
نه هاتودا که هه میشه و بهردهوامه مامه له دهکات، نهو له گهل مولکی نهو جیهاندا
دهژی که زور فراوان و پان و بهرینه، نهو له گهل پیوره نیمانی یه نه گۆره کانداندا
مامه له دهکات که توشی هه ژان و ناته وای نابیت، چونکه پیوره دهکانی وهکو
پیوره دهکانی دنیا بچوک و خه له تینه ر نهو..

هه نه مهش کارو بهر دهکته نیمانه له ژبانی خاوهن عه قیده دروسته کانداندا که
هه لبرداردهی خوی گه وره بۆ راستکردنه وهی به دهکانی ژبانی نهو دنیا ته مهن
کۆتایه ، □ خه لکی نه بهنه بهندهی دنیا و ملکه چ بن بۆ داخوازه دهکانی :

﴿ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا... ﴾ (۳۱) طاهر .

* * *

ئینجا قوناغی چوارهم دهست پیندهکات و به قولی و رۆچوون باس له قه دهه و
بریار داده دهکانی خوی گه وره دهکات که هه به خوی نه بیت به کهس ناکریت :

﴿ مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كُتُبٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى
اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴾ (۳۲) لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ

فَخَرِ ﴿۳۳﴾ الَّذِينَ يَتَخَلَّفُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبَغْيِ وَمَنْ يُؤَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿۳۴﴾

(۲۲) ههچ به لاو روداوێک له زه ویدا بۆتان پینش نایهت که له (لوح المحفوظ) دا
تۆمار نه کرابیت ، پینش نه وهی روداو که پینش بیت، نهو تۆمارکردن و زانینهش

بۆ خوای گەورە نۆز ئاسانە (چونکە زانستی ئەو زاتە داھاتوو رابردووی لاچونیکە، روداوەکانیش خووشی بن یان ناخووشی ، بۆ ئیماندار بەخیر دەگەڕێت و ھەمووی بە قازانجی ئەو تەواو دەبێت) .

(٢٣) ئەمەش بۆ ئەوەی کە خەم و خەفەت نەخۆن بۆ ئەوەی کە لە دەستتان چوو ، وە بەوەش غەراو دلخۆش نەبن کە پێمان بەخشیون (واتە لە سنور دەرئەچن و رونەکەنە گوناھو نافەرمانی) چونکە خوای گەورە کەسانی خۆ بە گەورەزان و خۆھەلکێش و فەخر فرووشی خووش ناوێت ، ئەوانە ی بە بوون و بەخشینی بەھەر و نازو نێعمەتەکان غەرا دەبن و خۆبادەدەن و فیز دەکەن ...

(٢٤) ئەوانە ی کە پەزیزی دەکەن و ھانی کەسانی تریش دەدەن بۆ رەزیزی ۱ نەبەخشین (بۆ بەرژەوئەندییە گشتی یەکان، یان بۆ ھەژاران ۱ لیقەوماوان) جا ئەوەی پشت بکات لە فەرمانەکانی خوای گەورە دەست نوقاوو بێت، ئەو بەچاک بزانی٢ت کە خوای گەورە بێ نیازە لە بەخششی ئەو خەلکە و پیویستی بەکەس نیە ، لە حالیکدا ھەر ئەو زاتە خۆی شایستە ی سوپاسە لەسەر بەخششە بی ۳ سنورەکانی .

لەپراستیدا ئەم بونەوەر و گەردوونە ئەوەندە وردەکاری و ئەندازەگیری تیا دا کراوە ، کە ھیچ شتێک روونەدات کە پیشتر ھەر لە خودی خۆیدا ئەو پیشھاتە کاری بۆ نەکرا بێ ، لەم گەردووندا جێگە ی رێکەوتی شەل و کوێر نابێتەو ، ھیچ شتێک بە ھەوانتە دروست نەکراوە .

پیش ئەوە ی خوای گەورە زەوی دروست بکات ، دروستکراوان بە دی بێنی٢ت ، ھەمووش لە دەریای زانستی بێ پایانی خوای گەورەدا روون و ئاشکرایە ۱

ئەندازەگىرى بۇ كراۋە لە كەيداۋ چۆن روو بدات، لە دەرياي زانستى خوادا ئىستى رابوردوۋ داهاتوو نىيە، ئەۋەى بۇ ئىمە بەدى ھاتوۋە، ئىمە كە ماۋەيەك لەسەر زەۋى يەكەيدا چەند سالىك ژيان بەسەر دەبەين، تا كاروبارمان رىكبىخەين، چونكە ئىمە بەھۋى سنوردانان بۇ شوۋىن و شتەكان وە كات و تەمەنيان شتىك تىدەگەين!!

ئىمە لە پەرۋەردگار؛ خاۋەنى سىقاتى (جلال و جمال و كمال) ى رەھا تىناگەين مەگەر جاروبار لەۋ چركەساتانەدا كە رۇحمان پەيۋەست دەبىت بەۋ زاتە ھەر بوۋە .. ئەۋىش بە شىۋازىكى جيا لەۋەى كە لە سەرى راھاتوۋىن، چونكە زاتى خۋاى پاك و بىگەرد حەقىقەتتىكى رەھا بى سنورە و ئاگادارە لە سەرجم دروستكراۋانى لەم بوئەۋەرەدا كە ھەر خۋى بەدىيەنناۋە و بەرپاي كىردوۋە، ھىچ بەرەست و سنورىك بۇ ئەۋ زاتە نىيە، بۇيە ھەرچى لە گەردۈنەدا روودەدات ، ھەرچى گۇرپانكارىيەك پىش دىت لەۋ كاتەۋە كە دروستى كىردوۋە، ھەتا كۆللىي پىدەت؛ خۋاى گەۋرە زانست و زانىارى تەۋاۋى دەربارەى ورد و درشتى ھەيە و ھەرگىز كات و شوۋىن نابنە كۆسپ لەبەردەم ئەۋ زانستەيدا.

جا ھەر شتىك روو بدات لە نەخشەى گشتىدا تۆمارە، چونكە پىش روۋدانى خۋاى گەۋرە زانىۋىيەتى كە روودەدات لە كات و شوۋىنى خۇيدا، جا خىر بوۋىن يان شەپ، شايانى باسە رووداۋەكان ۱۱ خودى خۇياندا نە شەپن نە خىر، بەلكو ھەلۋىستى مۇۋەككەنە كە دەيخات بە بارى خىر، يان شەپدا!! ۱۲ ئەۋەى كە توشى تاكە تاكەى خەلك دەبىت بە درىزايى زەمان و پانتايى زەمىن، ياخود ئەۋەى كە كاتى خۋى توۋشى كۆمەلگە و ولاتان بوۋە دەبن لە ئىچستە و داهاتودا، ھەمو

ئەو شتە ئەو لای پەرەزگار لە تۆمارگە ی تاییبەتدا تۆمارە و ئەو شتە ئەو
خوای گەرە زۆر ئاسانە ..

جا بەنرخى بېوابوون بەو حەقیقەتە - کە یەکیکە لە کۆلەکانى ئیمان - دەرکی
ناکات جگە لە خواوەنى عەقیدەو بېوابوهرى دامەزراو کە لە کاتى رووداوى
ناخۆشدا خۆدەگرى و رازى یە بە قەدەرى خواو ناشلەزى و ئەم مژدەیهى لە
یادە کە دەفەر مویت: ﴿... إِنَّمَا يَوْزُ الْقَسْبُورِ أَبْرَهُمْ بِقَرَابِ ۝﴾ الزمر.

واتە : بەراستی پاداشتی ئارامگرو خۆگران بى سنورو رەهایە ..

هەر وەها لە کاتى بوون و خۆشیدا هاوسەنگى خۆى لە دەست نادات و
هەلسوکه و تیک ئەنجام نادات کە خوای گەرە ی بېرهنجى، چونکە بەرچاوى
روونە، ئەو مامەلە لە گەل بونە وەرى فراوانى خوای خۆى دەکات، بێرە کاتە وە
لە وەى کە بەرە و ژيانىکى هەمیشە و بەرە وام لەسایەى رەحمەتى خوادا
دەچیت .. نیتەر دنیایە لە وەى کە ئەو روداوانەى ئەو زاتە پینشى دەهینى
هەمووى خێردارە و بېراردادەکانى هەمووى بۆ ئیماندار خێرە و بەخیر کۆتایى
دیت، ئەوسا نیتەر دل و دەروونى دامەزراو و فراوان دەبیت، لە کاتى روودانى
سەخت و پینشەتای سەنگیندا رەوتى ناشیووت، چونکە دنیایە لە وەى هەرچى
لای خواوە بى خێردارە بۆى ..

مروفتى دابراو لە عەقیدەو بېوابوهرى دروست بە سادەترین رووداو
تیکدەچیت و توشى خەمۆکى دەبیت، کۆسپ و لەمپەرەکان لە رێگەیدا بە
دژایەتى و دوزمنايهتى دەزانیت!! بەلام کاتى کە باوەردار دنیایە دەبیت کە
هەمووش بە قەدەر و ویستى خوای گەرە و بە قەدەر ئەتۆم و بچوکتریش لە

رووداو و پیشهاته‌کان به‌دهر نیه له ئیراده و ویستی ئهو زاته، هه‌مووشت له جینی خۆی ١ له کاتی خۆیدا دانراوه و هه‌موویشی سنوردارو ته‌مه‌ن کۆتایه‌ و له زانسته نه‌ینیی و شاراوه‌کانی خوای گه‌وره‌دایه کاتێ که مڕۆڵ ده‌بیته‌ خاوه‌ن بیروباوه‌ڕێکی ئاوا ، ئیتر ئاسوده‌یه و دلنارامه‌، خه‌فەت ناخوات بۆ ئهو شتانه‌ی که له‌ده‌ستی چووه ، به‌ شیوازیکی نارها و دلخۆش نابێ له‌کاتی خۆشی و بووندا که نافه‌رمانی خوای گه‌وره بکات و ئهو زاته له‌خۆی به‌ره‌نجین ..

ره‌زامه‌ندی ئیماندار له پیشهاته‌کان ره‌زامه‌ندیی که‌سیکی خواناسه که چاک تیگه‌یشته‌وه له‌وه‌ی که ئه‌وه‌ی رووداوه ده‌بیته‌ هه‌ر به‌و شیوازه بیته که رووداوه!

ئهمه‌ش پله‌یه‌که ره‌نگه که‌س جوان لێی تیگیات .. جا ئیمانداران به‌ گشتی ده‌بێ ناخۆشی و لێقه‌ومان و پیشهاته‌کان یان خۆشی و بوون و ده‌ستکه‌وته‌کان وایان ئی نه‌کات که کاریک، یان هه‌لوێستیک بنویژن که دواتر له دنیا دا ٢ یان له قیامه‌تا لێی په‌شیمان ببنه‌وه و خوای گه‌وره له‌خوێان به‌ره‌نجین ..

له‌پراستیدا پێوه‌رو ته‌رازوه‌کانی زه‌وی ئهو حه‌قیقه‌ته‌ وێنا ناکات که پێویسته له وێژدان ٣ ناخی ئیمانداردا جیگه‌ر بیته‌، چونکه ته‌رازوو پێوه‌ره‌کانی ئیسه ئاره‌زوو حه‌ز و به‌رژه‌وه‌ندی یه‌کان کاری تیده‌که‌ن، به‌لام پێوه‌ری خوایی ئه‌وه‌په‌ری دادپه‌روه‌ری بۆ مڕۆڵ به‌رپا ده‌کات، کاتێ که به‌ها ئیمانیه‌کان دینه مه‌یدان و به‌ دنیا‌ی فانی و ته‌مه‌ن کۆتا ناخه‌له‌تین و ناخلیسکین، هه‌ر ئهمه‌ش کاری سه‌ره‌کی که‌سانی خاوه‌ن ئیمانه که هه‌ل‌به‌ژاردن بۆ راستکردنه‌وه‌ی ژیا‌ن و پێوه‌ره‌کانی ٤ نه‌ک ملکه‌چ بوون و ته‌سلیم بوون بۆ داخوای یه‌کانی ..

خوای گەرە ئەوەندە ئەم گەردوون و بۆنەوهرەى بە رێکوپێکی دروستکردووه هیچ شتێک تیايدا روونادات کە دیزاین و کات و ساتی خۆی بۆ دیاری نەکرايێت، شوێنی رێکە و بێ سەر و بەری تێدا نايێتەوه، چونکە هەموو شتێک لە زانستی بێ پایان و گشتگیری خاويیدا تۆمارە پێش دروستکردنی زهوى و خەلکی، هەمووشت لە کاتی خۆیدا سەر هەلەدەدات و روودەدات. چونکە بە نيسبەت خوای گەرەو شتێک نیه رابوردو؛ یان داهاوو بێت، چونکە خۆی بەدیھێنەری شوێن و زەمانە بۆ خزمەتکردن و کارناسانی بۆ ئێمە چونکە گەر کات و شوێن نەبێ، ئێمە لە کویدا دەبین و چۆن دەرژین. ئێمە مەگەر لە هەندێ چرکەساتدا کە رۆحمان پەيوەست دەبێت بەو پەرەردگار شۆمەندەو شتێک لە زاتی رەها و بێ سنور حالی بێین، ئەویش بە شیوازێکی جیا لەوى کە شتومەکی پێ دەبینین و هەستی پێدەکەین ..

دیاره خوای گەرەو پاک و بێگەرە حەقیقەتێکی رەها و بێ سنور؛ بە تەواویش ئاگادارە بە هەر هەموو بۆنەوهرەکەى، هەرچی لەم گەردوونەدا روویداوه و روودەدات هەتا قیامەت و هەتا هەتایە، هەر هەمووی شارەزایە، کات و شوێن؛ کاریگەری نیه لەسەری، چونکە خۆی بەدیھێنەری کات و شوێن و هەموو شتێکەو ئەو زاتە پێش دروستکردنی دنیا و مەرۆ هەموو شتێکی لە دۆسیەى تايبەتدا تۆمار کردووه، ئەوەش بۆخوای گەرەو کارێکی زۆر ئاسانە ..

جا بڕوابوون بەو حەقیقەتانەو بە قەدەری خوای گەرەو ئارام بەخشە بە دڵ و دەروون کاتێ مەرۆ توشی هەر خێرێک، یان هەر ناخۆشیەک دەبێت، لەبەر ئەوە لە کاتی ناخۆشیدا سەری دنیای ئی نایەتەرە یەکو ئاومێد نايێت لە سۆزو

میهری خوایی و به‌خیر مەزەندەیی دەکات بۆ دنیا و قیامەتی؛ هەر وایشە، کاتی
 کە توشی خوشی و شادیەکیش بوو لە خوشیدا بال ناگریتەوه ۱ نا فەرمانی
 خۆی گەورە ناکات و بەلکو بە دل و بە گیان سوپاسگوزارە. لەبەر ئەوە خەفەت
 و مەخابنی نیە بۆ ئەو شتەکانی کە لە دەستی چوو، بەوەش کە هەیهەتی غەپرا
 نابێت، خوشیەکانی لە سنووری دەستەبەرکردنی رەزامەندی خۆی گەورە دەری
 ناکات ..

بێگومان باوەربوون بە قەدەر ۱ مەودای بینینی مەزنی ئیماندار فراوان دەکات،
 ئەو مامەلە لەگەڵ ئەم بۆنەوەرە گەورە و فراوانەدا دەکات .. بیرکردنەوه لە
 هەربو، لە هەتا هەتایی، لە زانستی بێ پایانی خۆی گەورە کە لە دیزاینی ئەم
 گەردوونەدا نومایانە؛ هەموو ئەو شتەکانی دەروون دامەزراو فراوان دەکات،
 خۆگر و مەحکەم دەبێت لە بەرانبەر رووداوەکانەوه، بەتایبەت کاتی کە
 بیردەکاتەوه ئەم لەگەڵ چەرخێ گەردووندا هاوتەریبە ..

مەزنی کاتی کە لەم جۆرە بیروباوەرەوه دوورە بە هەموو شتێک تێک دەچێت، لە
 هەموو پێشەت ۱ رووداویک بێزارە ، وا دەزانێ هەمووشت دژیەتی، بەلام کە
 بیردەکاتەوه لەوەی کە هەرچی روودەدات بە سەر خۆی ۱ کەس و کاری و دنیا دا
 هەمووی لەگەڵ ئیماندا بەخیر کۆتایی دێت، رووداوەکات لە کات ۱ شوینی
 خۆیدا پیش دێت، هەموو شتەکان نەخشە بۆداپێژراوە، ئیتەر پەژارە و خەم و
 خەفەت دایناگری، هەروەها خوشی و شادیش بە شیوازیک دەرنابڕێت کە خۆی
 گەورە لە خۆی بڕەنجینیت، بەلکو لەگەڵ قەدەری خۆییدا رێدەکات بە
 رەزامەندییەوه، رەزامەندی کەسیک کە دانیایە لەوەی کە هەرچی رووداوە
 دەبوا روو بدات .. جا ئەم پلەیه لە قەناعەت و رازی بوون کەم کەس دەتوانی
 پەپەرەیی بکات. ئیمانداران بەگشتی داوایان لێ کراوە کە ناخۆشی و ئیش و نازار

وایان ئی نهکات دەست بکەن به رهخه له خوای گهره و له قهدهری، ههروهه
خویشی و شادی نابێ خوای گهره یان له بیر بباته و پێویسته باوهردار
هاوسهنگ بێت له خویشی و ناخویشیدا..

(عکرمه) (ﷺ) وتویهتی : هیچ کەس نیه که دلخۆش یان غەبار نەبێ، بەلام
ههولێدهن له دلخۆشیدا سوپاسگوزار بن ، له کاتی خهفت و ناخۆشیدا خوگر
بن ..

ئا ئه مهیه ئه مر ميانه پره یییه ئیسلام دهیه ویت و ئاسانیشه بۆ کەسانی ژێرو
تیگه یشتوو..

بینگومان خوای گهره ئه مر کەسانه ی خوش ناوێت که خۆه لکیش و فخر
فرۆشن و به مال و سامانیانهوه دهنازن، له هه مان کاتدا به خیل و دەست نوقاون
و هانی خه لکیش دهدهن بۆ رهزیلی و دەست نوقاوی.

جا په یوهندی ئیوان حاله تی پێشوو ، وه ئه م حاله ته ی دوایی، وه فرماندان و
هاندانی خه لکی بۆی ئه وه یه که ئیماندار کاتی خوای گهره دهوله مهندی کرد،
خۆی هه لئاکیشی و فخر فرۆشی ناکات و خۆی ئی ناگوێی، نه په زیل و دەست
نوقاوه و نه هانی خه لکیش دهدا بۆ رهزیلی و دەست نوقاوی .. به لام ئه و
کەسه ی که هه ست و شعوری به و شیویه نیه و وا دهزانی هه رچی ده ست
ده که وی ئازایه تی خۆیه تی، فیزو فخر فرۆشی ده کات و له نهجه ولارو فیز ده کات،
ئه وه که سێکه ره زا قورسه له دنیا ولی پر سینه وه ی سه ختیشی له گه ل ده کری له
قیامه تدا، جا ئه وه ی ره فتاری وا بێ با چاک بزانی که خوای گهره دهوله مهنده و
بێ نیازو هه ر خۆی شایسته ی سوپاسگوزارییه ، چونکه ئه وه ی ده به خشی

ئەو بەخۆی دەبەخشێ و بە قازانجی خۆی ئەواو دەبن لە هەردوو جیهاندا ،
ئەو دەست نوقاوو هەر زیان لەخۆی ئەدا لە هەردوو جیهاندا .

■ * ■

لە کۆتاییدا زۆرەوی پەیامەکە باس دەفەرموێت و میژووی ئەم عەقیدەیە لە
سەر دەمی (نوح) و (ابراھیم) هەو باس دەفەرموێت تا دەگاتە باسی
شوێنکەوتووانی (عیسی) سلاوی خوایان ئی بێت .

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا
الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ لَقَدْ
أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِيزَهُمْ كَثِيرٌ مِنْهُمْ فَيَقُوتُونَ ﴿٢٦﴾
ثُمَّ قَتَلْنَا عَلَى أَيْدِيهِمْ رُسُلَنَا وَفَعَلْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ
الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَافَةً وَرَحْمَةً وَرَهَابِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا آيَةً وَسُورَةٌ أَفَوْ قَاتَرَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتُهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾﴾

(٢٥) خەڵکی ئە دنیایان کە ئێمە پێغه مبه رانی خۆمان رهوانه کردوو ههروێ
له گهڵ به لگه و نیشانه و موعیزه ی رو و ناشکرادا ، کتیبی ئاسمانیشمان
ناردوو بۆ ئەو پێغه مبه رانه ههروێ له گهڵ پێوه ی شرعی و دادپهروه رانه دا
تا خه لکی به عه داله ت و دادپهروه ی ره قسار بکه ن ، ههروه ا ئاسنیشمان
دروستکردوو کە ماده یه کی سه خت و ره ق و سو دبه خشه بۆ خه لکی ، تا ئە وه ی
خوای گه وره ده یزانیت له جیهانی واقعی شدا ده ربکه ویت که کی پشتگه یرو

لایەنگری خواو پیڤەمبەر و ئاینەکیەتی لە کاتی پەنھانیدا، دانیاش بن کە
خوای گەورە خۆی هێزو دەسەلاتی بێ سنوور و هەر خۆیشی بەلا دەستە
(پێویستی بە یارمەتی کەس نیە ، دەیهوێت ئاسن و دەسەلات لەخزمەتی
بەرپاکردنی دادپەروریدابن) .

(٢٦) لە راستیدا هەر ئیمە نوح و ئیبراهیم مان رەوانە کرد بە پیڤەمبەرایەتی ، بۆ
ئەوکانیشیان پیڤەمبەرایەتی و کتیبی ئاسمانیمان نازل کرد جا لە
ئەوکانیاندا کەسانیک هەبوون کە ڕینگەو ڕێبازی هیدایەت و خواناسیان گرتەبەر
، لەهەمان کاتدا زۆربەیان کەسانیکى خوا نەناس و لارو وێر ۱ یاخی دەرچوون .
(٢٧) لەوێ دوا بە شوێن ئەو پیڤەمبەراندە پیڤەمبەرائی قرمان رەوانە کرد
(کوئایى زنجیرەى ئیسحاقمان هینا) بە عیسای کۆری مەریەم ، ئینجیلیشمان پێ
بەخشى ، سۆزو میهرەبانیمان خستە ئێو دلى ئەوانەو ۲ گە شوینی کەوتبون
کەچی ئەوان رەهەبانیەت و گۆشەگیریان کردە پیشەیان ۳ لە حائیکدا ئیمە
ئەوێمان لەسەر فەرز نەکردبوون بەئکو بەدەست هینانی پەزەمەندی خوامان ئی
داوا کردبوون ۴ کەچی ئەوان ئەو رەهەبانیەت و گۆشەگیری یەیان بە چاکى
پەپەرە نەکرد ، ئیمەش پاداشتی ئەوانەمان دایەو ۵ کە باوەڕى راست و
دروستیان هەبوو ، ئەوانەش کەزۆرینەیهکی لارو وێرو خوانەناس و یاخی
دەرچوون (سزادەدرین) .

ئاشکرایە کە پەيامەکە لە کرۆکییدا یەکیکە ۶ سەرچەم پیڤەمبەرەان هیناویانە ،
زۆربەیان موعجیزە و شتی نامۆ و سەرسۆپهینەریان بۆ سەلماندنی راستی و
راستگۆری خۆیان نیشانی خەلکی داو ۷ ، هەندیکیشیان پەيامی نوسراویان بۆ

ھاتتوھ : ئاۋەزۈكى كىتئىبەكانىش له يەكچوو بوون بۆيە بە تاك ئامازەي پىن دەكات، چونكە پەياميان بۇ خەلكى چوونىك بووھ ..

ھەرۋەھا خىۋاي گەورە لەگەل كىتئىبە پىرۋزەكانىدا پىئوھرى تايىبەتىشى فىرى پىغەمبەران كىردوۋە تا دادپەرۋەرى فىرى خەلكى بىكەن و پىئوھرىكى دامەزراۋ لەسەر زەۋىدا بەرپا بىكەن تا خەلكى بۆي بگەپئىنەۋە . تا بتوانن كارو كىردەۋە و رووداو و شىتەكان و مەۋقەكان ھەئسەنگىنن، ۋە خەلک بە دور بن له بەلاي ئارەزوۋى ئىلاجىگىرو ھەزە ئاشەرىيەكان، لە بەركەۋەتن و پىكىدادانى بەرۋەۋەندى و سود و قازانچە قۇرخ كراۋەكان، چونكە خىۋاي گەورە پىئوھرىكى بە پىغەمبەراندا رەۋانە كىردوۋە كە لاىەنى كەس ئاگرىت، چونكە بە پىئوھرىكى يەكسانى دەپۋانن بۇ سەرچەم بەندەكانى، بەلاي كەسدا دانائاشى چونكە ئەو زاتە پەرۋەرەكارى ھەموۋانە.

له راستىدا ئەو پىئوھرانەي كە خىۋاي گەورە لە پەيامەكەيدا دايىبەزانىدوۋە تاكە زامنە بۇ مەۋقايەتى، چونكە زىيان و رەشەباۋ زەۋى لەرزە و كىشە و ئاكوۋكى و ئارىكى كە دەۋرەي داۋە لەئىۋ جەنجالى ژيانىدا و لە ئىۋ سۆز و كى بەكئ و خۇپەرسىتىدا كارى تىناكات ..

بۆيە بوونى پىئوھرىكى دروست و دامەزراۋ پىۋىستە تا خەلكى پەناي بۇ بەرن و لە دەۋرى كۆ بىنەۋە، تا له پەنايدا ھەق و داد و وىژدان بەبى لاىەنگىرى ھەست پىبىكەن، چونكە بەبى ئەو پىئوھرە خىۋايى يە دامەزراۋ بىئەۋە كە لە بەرنامە و شەرىعەتى ئەو زاتەدا ھەيە خەلكى رىيان لە داد ئاكوۋىت، خۇ ئەگەر دەستىشيان كەۋت ، ئەگەر نەقامى و ئارەزوۋ پەرسىتى تىكەل بوو ئەۋە لاسەنگى دەكات و تىكى دەدات ..

هەروەها خۆای گەورە ئاسنی دابەزاندوو و جیگیری کردوو له سەر زهویدا به
 ویست و ئەندازەیکە که هەر خۆی دیاری کردوو، که بهکار دهیتری بۆ نواندنی
 توندوتیژی و وێرانکاری، هەروەها بۆ سودی خەلکی - لەم سەردەمەدا ئاشکرایە
 که ئاسن چ رۆلێکی هەیە له دروستکردنی چهکی قورسدا که زیاتر بۆ کاولکاری
 بهکار دهیتریت، هەروەها ئەو هەموو ئۆتۆمبیل و ئامێر و کەرەستەکانی که بۆ
 ئاوەدانێ بەکار دهیتریت لهگەڵ بەکارهێنانی له دروستکردنی تاوەرو
 خانووبەرەدا سودێکی بێ شوامری ئۆ دهیتریت - بوونی بەرنامەی خۆای گەورە
 ٥٥٥ بوونی ئاسن بۆ ئەوێه که شەریعەتی خۆای پێ پیاو بەکریت، که سەرتاپای
 خێرو داد پەرورەری یە بۆ مەروئایەتی ٥٥٥ چونکه خەباتی چهکداری ٥٥٥ نیسلەدا بۆ
 نەهێشتنی زۆلم و ستم، نەك بۆ ستم کردن ٥٥٥ خوێن پرشتن جا چونکه لەم
 سەردەمەدا دەستەلات لای ستمکارانە به چاوی خۆمان دەبینن له شاشەکانەو
 چۆن کاولکاری له ولاتاندا ئەنجام دەدەن . .

خەبات کردن به مال و گیان بۆ سەرخستنی ئایینی خوا له ژێر سایەی
 دەولەتیکی خواناس و دینداردا بۆ رزگارکردنی گەلانی ستمەدیده کارو
 ئەرکیکی پێرۆزە - نەك گروپ و دەستەبەکی بێ ئەزموون پێی هەستن ٥٥٥ دەست
 بکەن به ستم کردن و دوژمنان و ناحەزانی ئەم دینە بیانکەن دەستکەلاو یاریان
 پێ بکەن و ببەن ھۆکاریك به دەست پیلانگیرانەو تا ئایینی ئیسلام به ناشیرینی
 نیشانی خەلکی بدەن و ئیسلام به سەرچاوەی ستم و خوێن پریشی ناوژەد
 بکەن!! -

جا دەبن ئیمانداران ئەوەش بزانن کە مەبەستی خۆای گەوره لە سەرخستنی زاتی خۆی و پێغه مەبرەکەیی؛ سەرخستنی شەریعت و بەرنامەکیەتی نەك خودی خۆی، چونکە ئەو زاتە هەمیشە و بەردەوام بەهێزە و توانای بێ سنوره لە هەمان کاتدا بەلادەست و دەستەلاتداریشە..

شایانی باسە کاتێ کە باسی لە وێکچونی ناوەڕۆکی پەیامەکانی فەرموو، ناماژە دەکات بۆ ئەوەی کە پێغه مەبران، هەنگرانی پەیامەکیە لە ئەوی (نوح) و (ابراھیم)ن، ئەوانە درەختیکی پیروژن لق و پۆپیان بلۆبۆتەوه؛ پەیامی خۆای گەورەیان بۆ هاتوو، هەر لە بەرە بەیانی پەیدا بوونی موزەو هاتوون لە (نوح)و هە تا دەگاتە (ابراھیم)، پاشان زۆربەیی پێغه مەبرانی تر لە کوپرانی (ابراھیم، اسماعیل، اسحاق) سلۆی خویان ئی بێ پەیدا بوون، پێغه مەبری ئیسلام (ﷺ) لە ئەوەی (اسماعیل) زۆربەیی پێغه مەبرانی تریش تا دەگاتە (عیسی) لە ئەوەی (اسحاق)ن، جا لە ئەوەکانی تری ئەو کە سایەتیە بەرێزانە جگە لەوانەیان کە خۆای گەوره کردوونی بە پێغه مەبر کەسانی خواناس و چاک هەلکەوتوون، لەگەڵ ژمارەیهکی زۆر لە کەسانی فاسق و گوناھکار و تاوانبار و لە سنور دەرچوو!!

هەروەها لەم ئایەتانەدا سیفەتیکی ئاشکرا وەرکەوتە لە سیفاتی شوێنکەوتووانی راستەقینەیی (عیسی) باس دەفەر مویت کە بوونی ئەویش سۆز و بەزەیی و دڵسۆزی یە کە دەری دەبێن بۆ خەلکی و پێیانەو دیارە، کە ئەمەش بەرە مینکی سروشتی پەیامی (مسیح) سلۆی خۆای ئی بیت، چونکە شوێنکەوتووانی ئیتری لێبوردەیی و پاکیز کردنەوی رۆح و دڵ و دەروون کردبوو..

هروه نا شکرایه له شوینکه وتوانی راسته قینه دا - هرکاتی به جوانی ریان له نیسلامی راسته قینه ده که ویت ، له ریگهی موتالو و به واد اچوندا یا خود له ریگهی دیتنی موسلمانانی جوان ره فتاری پابه ند به دین دینداری یه وه ، نه وانه ی که به کردار و گوftar ده یکه یه نن کاریگریان له سهریان ده بیت و موسلمان ده بن .. بو نمونه میژوو باسی نه جاشیمان بو ده کات که چو موسلمانانی کوچه بری گرتنه خو و دوا جاریش موسلمان بو ، هروه ها نه وه فده ی که له یه منه وه هاتن و به خزمته ی پیغه مبه (ﷺ) که یشتن و زو به یان موسلمان بوون . چونکه به شوین حه قدا ده گهران پینشتریش شوینی حه ق که وتبوون .

هروه ها قورنان پاس له وهش ده کات که هه ندی له وانه (ره بانیه) تیان داهینا و ته رکی دنیا یان هه لبرارد ، له حالیکدا په یامی نیمه نه وه ی نه ده ویست لیان به لکو ته نها ده سته به ر کردنی ره زامه ندی خوی گه وه ی ده ویست لیان ..

پیده چیت (ره بانیه) و گو شه گیری بو یه کلایی بونه وه بو بیت بو خوا په رستی ، حاله تیکی خو به خش بوو له لایه ن هه ندی له شوینکه وتوانی (عیسی) وه سلوی خوی لی بی ، نه وه حاله ته یان به مه به سستی ده سته به ر کردن مسو گه ر کردن ره زامه ندی خوی گه وه نه انجام دده ، خوی گه وه له سهری فره نه کردوون ، به لام نه مان خو یان حه زیان کردووه له که نارگیری و گو شه گیری و دووره په ریزی له جه نجالی دنیا .. جا کاتی خو یان نه و بزار ده یه یان هه لبرارد و فره زیان کرد له سهر خو یان ، به وه نیتر خو یان کرده به رپر سیار لای خوی گه وه که ده بی پابه ندی بن و مهرجه کانی نه انجام بدن ، له پاکیتی و نه فس به رزی و قناعه ت و پاکدا وینی و زیکر و نویژی زور .. تا ده ریکه ویت که نه وانه بو خوا لیپراون ..

به‌لام به زوری^۱ و به تیپه‌ربوونی کات بوو به چمند سروت و دروشمیکمی بن روح و روانه‌تیکمی بن ناوهرۆک، خوای گه‌وره‌ش دیمه‌ن و روانه‌تی نهو خه‌لکمی ناویت، سروت و جوله‌ی دهستی ناویت، یاخود دهست هینان به سهری خه‌لکدا، به‌لکو مه‌به‌ستی کارو کرده‌وه و نیه‌ته، له هه‌ست و نه‌ست و ره‌فتار ده‌پرسینه‌وه هه‌ر خویشی شاراو‌ه‌کانی نیو ناخ و دل و ده‌روون و سینه‌کان ده‌زانیت .

* * *

نیسته فیت‌ر خوای گه‌وره کۆتا گوتار روو به نیعمانداران ده‌فرمویت له نه‌لقه‌ی کۆتایی زنجیره‌ی په‌یامه‌کانیدا چونکه نه‌مان، واته ئوممه‌تی نیسلام هه‌لگری نهو په‌یامه‌ن تا کۆتایی دنیا ..

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَهُ الَّتِي بُذِيتْ لَكُمْ كَقَلِيلٍ مِّنْ رَّحْمَتِهِ الَّتِي كُنتُمْ تُرَاكِبُونَ﴾
وَيَمِيزْ لَكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٨﴾ إِنَّا بَعَثْنَا فِيكُمْ هَدًى وَفَضْلًا لَّعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٩﴾ وَاللَّهُ يُدْخِلُ مَن يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٦٠﴾

(٢٨) نه‌ی نهو که‌سانه‌ی نیعمان و باوه‌رتان هیناوه، له خواهرتسن و پارێزگار بن، وه نیعمانی دامه‌زراو به‌یخن به پیغه‌مبه‌رانی، نه‌وسا خوای گه‌وره، دوو به‌رانبه‌ر پاداشت و ره‌حمه‌تقان پیشک‌ه‌ش ده‌کات، هه‌روه‌ها نوو رو‌ناکیه‌کتان پی‌ده‌به‌خشیت که له‌به‌ر رو‌ناکیه‌که‌یدا چالاکی بنوینن و پێبازی ژیان به‌دینداری یه‌وه بگره‌به‌ر، نهو کاته فیت‌ر لیتان خوش ده‌بیت، چونکه نهو خوایه ته‌واو لی‌خۆش‌بوو می‌هه‌ر‌ه‌بانه .

(٢٩) چاکهواته ئیتر با خاوه نانی کتیب (جوله کهو دیانه کان) بزائن که ناتوان ره حممت و به خشندهیی خوا قورخ بکهن (وا بزائن که پیغه مبه رایه تی هه ره ده بیئت له نه وهی ئیسرا ئیل بیئت، گوايه نه وان هه لبر زرده ی خوان!!) چونکه به خشش و نه زل هه ره به ده ست خوايه و ده یبه خشیت به وانه ی که خوی ده یه ویت و شایسته ن، نه و خوايه ش خاوه نی به خشش و پیرزو میهره بانی فراوان و بی سنوره .

ئه لبه ته بانگکردنی باوه پداران به ناوی ئیمان هه کاریگه ریی خوی هه یه له سه ر دل و ده رو نیان، هه روه ها ژیا نه وه ی واتای ئیمان ه، ییخسته نه وه ی باوه پدارانه تا به چاکی چاودیری پرۆسه ی ئیمان بکه ن و به رده وام له خه میدا بن، هه روه ها نه و په یوه ندی یه ده خرۆشینتی که ده یان به ستی به په روه ردگار یانه وه؛ وه به و شیوازه ناسک و جوانه فه رمانیان پی ده دات، هه ره به بۆنه ی نه و په یوه ندی یه وه داوای ته قوا و دینداری و باوه پی به ته و به رده وامیان ئی ده کات به خوای گه وره و پیغه مبه ره که ی.

شایانی باسه لی ره دا که نه وان ئیماندارن و داوای باوه پ هینانیان ئی ده کات به خوای گه وره و پیغه مبه ره که ی جیگه ی سه رنج و تی پرامانه، دیاره نه و زاته باوه پی تایبه تی و ئیمانی زیندو و بزۆینه ری لییان ده ویت که ئاسه واری له ژیا نیاندا به چاکی ره نگ بداته وه ..

به ئنی! گه ره ته قوادار و دیندار و باوه پدار بن نه وه خوای گه وره دوو به رانه به ره حممت و سۆزی خویتان به سه ردا ده رژینتی، نه مه ش ده سته وازه یه کی سهیره ، خۆ ره حمه تی خوای گه وره دابه ش نابیت، که میکی روو بکاته هه ره که سینک؛

بەهرەمەندی دەکات، بەلام لیژەدا خوای گەرەمەستی رەحمەت ۛ سۆزی
نۆزو بەردەوامە.

هەر وەها ئیمانداران بەهرەمەند دەکات لە نوری تایبەت کە لە ناخ و دل ۛ
دەروونیاندا گەشە دەکات و هەست بە سۆز و خوشەویستی ئەو زاتە دەکەن،
بەهۆی ئەو نۆرەو پێش بینی رووداو و پێشباتەکان دەکەن، چونکە بەرچاویان
روونە و لەو نۆرە بەهرەمەندن ..

هەر وەها خوای گەرە دەزانێ لەگەڵ ئەو ئیمان و باوەڕەشدا مەژو هەلە دەکات
بۆیە مژدە رەحمەت و بەزەیی و لیخۆشبوو نیشیان پێدەدات چونکە ئەو زاتە
هەمیشە بەردەوام بۆ بڕوادران تەواو لیخۆشبوو ۛ تەواویش میهرەبانە ..

پاشان خوای گەرە دواى باسی ئەم سۆزو رەحمەتەى بە ئیمانداران روو بە
خاوەن کتێبەکان لە جولهکە ۛ گاور کە خۆیان بە هەلبەرژاردەى خوای گەرە
دەزانن ۛ دەفەرموێت ۛ ئەوانە با چاک بزانن کە ناتوانن فەزڵ ۛ بەخششی خوای
گەرە سنووردار بکەن، بە تایبەت بۆ ئیماندارانی ئوممەتی پێغەمبەری ئاخەر
زەمان .. ((کە ئاینەکەى ئاینی جولهکە و نەسرانیەکانیش لە ئامیز گرتوو، بۆ
نموونە ئەوەندە قورئان بەسەرھاتی موسا ۛ ھارون و پێغەمبەرەکانی نەوێ
ئیسرائیلی تێدایە خەریکە سێ یەکی قورئان بگرتەو ۛ ھەر وەکو پێغەمبەر (ﷺ)

ئامارەى پێدەکات .. لەلایەکی ترەو باسی کۆتا پێغەمبەری نەوێ ئیسرائیل
(عیسی) (علیه السلام) زیاتر لە بیست جار ھاتوو، جگە لە سورەتیک بە ناوی
دایکی بەرێزێو ۛ .. لەبەر ئەو گەر گاور و جوو کەمێک وێژدانیان ھەبێ و بە
بێ رق ئەستوری سەرنجی قورئان بەدەن ھەموویان موسلمان دەبن، چونکە ئەم
ئاینەو ئەم قورئانە ریزی تەواو بۆ پێغەمبەرانى ئەوان داناو و باوەر پێیان
یەکیکە لە بنچینەکانی دین .. ھەر وەها بۆیە ژێرەکانیان کە موسلمان دەبن دەلێن

ئىمە محمدان دەست كەوت و مەسحىشمان لە دەست نەچوو، جووہ باومردارەكانىش دەلێن: محمد و عىسامان دەست كەوت و موسا و پىغەمبەرانى نەوہى ئىسرائىلمان لە دەست نەچوو.

حق وایە بەم بانگەوازە كە لێرە و لە چەندەها شوێنى تری قورئاندا ھاتووە. لەلایەن خواوەندى خواوەن فەزڵوہ ، جولەكە و نەسرانیەكان بە خۆياندا بێنەرە و چارو گوى بکەنەرە بەتایبەت كە قورئان تەفسىرو تەرجومە كراو. بۆ دەیان زمان ، ھەرەھا ھەولبەدەن دۇنيا بن كە ئەم ئاینە ئاینى سۆزو بەزەیی و پىكەو. ژيان و شارستانی یە ، ئازادى بۆ سەرچەم خەلكى دەستبەر دەكات لە سنورى پاراستنى مافى مرۆڤدا))

لە كۆتاییدا ماوەتەرە بڵێن كە ئەم سورەتە نمونەییەكى روونە لە چۆنیەتى دواندنى دلى مرۆڤ ، وە روژاندنى بە شیوازىك كە كاریگەرى قولى لەسەر دابینیت.

سەرەتا ١ رێپرەوو كۆتایىیەكەى، سەداو وینەكانى ٢ سايە و سێبەرەكانى؛ چۆنیەتى ٣ شیوازی باسەكانى؛ قۇناغ دواى قۇناغ وانەى كاریگەر دەلیتەرە بە بانگخوازانى ئەم ئاینە، فیزیان دەكات گوتاریان لەگەل خەلكى چۆن بێت، چۆن فیتەرە لە خەوى غەفلەت ھەلسینن، چۆن دڵان ببوژیننەرە!

بەپراستی ئەم سورەتە وانەییەكى ئەر پەرورەدگارەییە كە دروستكارى دڵەكانە، نازلەكارى قورئانە، كە ھەموو شتیكى بە پێوھریكى ورد و دروست كردووە .. بێگومان لەم قوتابخانە و دانشگا و زانكۆیەدا بانگخوازانى گوى رایەل و سەرکەوتوو بپروانامە بە دەست دەھێنن و بە سەرکەوتویی دەست بەكار دەبن !!

پاشکوی زانستی تایبەت بەم جوژنە

بەم لە گەل ریزو سوپاس و پیزانین و نژای خیرا -

بەم ناوەندی کوردستان بۆ ئیجەزای زانستی لە قورئان و سوننەتدا ..

بەم ئەم پاشکۆ زانستی یان بۆ ئامادە کردین دەربارەی هەندی لە

ئەجەزە زانستی کانی ئەم جوژنە ..

... خواپاداشتی خیریان بداتەو ...

﴿سوره تی (ق)﴾

﴿أَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بُنِيَهَا وَإِلَّا نَهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ﴾ (ق: ۶) واته:
 نایا ورد نه بوونه ته وه لهو ناسمانه ی که له سهروویانه وه یه، چۆن بینا مانکردوه
 و پازاندومانه ته وه و هیچ که لین و درزکی تیدا نیه؟!
 له م تاییه ته پیر زه داسی زانستی زانستی هیه که نه مالهن:

۱/ وشه ی (بَنَیْنَاهَا) نه وه ده گه یه نیت که ناسمان وه ک بینایه ک وایه، نه وه ش
 زانست ده یچه سپینیت و ده ریخستوه که هه ساروکه و هه ساره] نه ستیره کان و
 مه جهره کان و گه له مه جهره کان به هه موویان بینایه کی قه شه نگ] جوان
 پیکده هیئن. چونکه وزه و ماده هه موو شوینتیکی ناسمانیان پرکردوه، له
 کاتیکدا وشه ی بوشایی (هزا) که پیشتر زانایان بو گهردوونیان به کارده هیئا
 بوونی نیه، هه روه ها توانییان بینای گهردوونی له شیوه ی چنراویکی پتهوی
 پیکه وه به ستراو ببینن له مه شه وه زاروه ی (بینا) له لایهن زانایانه وه بو گهردوون
 به کاره یئرا، مه جهره کان و ماده ی نیوانیان به هه موویان نه و بینا زور مه حکه مه
 پیکدینن، له ئیستاشدا زانایان زاروه ی وا به کارده هیئن که گوزارشت له
 به شه کانی نه م بینا گهردوونیه ده کهن وه ک پردی گهردوونی، دیواری
 گهردوونی، ماده ی نه بینراو که ناویان ناوه ماده ی تاریک و گهردوونی
 پرکردوه و دهستی به سهر دابه شکردنی مه جهره کاندایا گرتوه و پرد له نیو نه و
 مه جهرانه دا دروستده کات که پیکیه نه وه ده به ستیت. هه روه ها نه و وینانه ی که له
 ریگای سوپهر کو مپیوته ره وه گیراون ده ریانه خستوه که مه جهره کانی گهردوون

هر وهك سورەیاكانی سهقی مالان ناسمانیان پازاندۆتهوه.

٢/ وتهی (وژیتاها) باس له جوانی ناسمان دهكات كه چۆن به ئهستیهره و مهجهرهكان پازنفرادهتهوه، به جۆرنك هیشوو مهجهرهی وا ههیه كه ناسمانیان به پهنگه دلهرفینهكانیان پازاندۆتهوه. زانایان باس له چواندنیکى نوێ دهكهن ئهویش ئهوهیه كه كۆمهلهی مهجهرهكان و دیمهینیکى زۆر جوان به پهنگه جیاوازهكانی وهك شین و زهرد و سهوز وهك مرواری پرزگراو به دهزوو دهبینن كه گهردوونی بینایهکی پازاندۆتهوه.

٣/ پێشتر وا دهزانرا له ناسماندا بۆشایی و کون ههیه بهلام ئهوهش بۆچونیکى ههلهیه كه پێویستی به راستکردنهوهیه چونكه ههندیک جار له نیو زاراوهكانی زانایاندا زاراوهی ههلهش دهبیست كه پاش ماوهیهك راست دهکریتهوه بهلام زاراوهكه ههر دهمیست.

کاتیك زانایان ههندیک تهنی ناسمانی وایان دۆزییهوه كه له ناسماندا مهله دهكهن و ههندیکیان به ههزاران جار گهورهتر و قورستر له خۆرهکهی خۆمان، راستهوخۆ و یهکسهر له نهینی ئهو تهئانه تینهگهیشتن و ئهوان تاریکاییهکیان دی له نیوان ئهستیهرهکاندا بۆیه ناوی (کونی رهش)یان لێنا، هههچنده ئهو ناوایان له پهری زانستییهوه راست نهبوو، بهلام قورئان ناوی (الخنس) لهو تهئانه دهنیست كه به مانای ئهو تهئانه دیت كه خۆیان دهشارنهوه، ئهو ناوایان له پهری زانستییهوه وردتره. ههروهها کاتیك زانا گهردوونیهکان ماددهی رهشیان له گهردووندا دۆزییهوه وای بۆ چوون كه ئهو ماددانه کون، یان بۆشایی، یان درز پێکدههینن، بهلام دهکوت كه به تهواوی پهن به ماددهی

پرش، نهو مادهه پرشه‌ی که پوولی له دابه‌شکردنی مه‌جهره‌کاندا هه‌یه له گهردووندا و، نهو مادهه‌یه به پزوه‌ی ۹۵٪ ی گهردوونی پپرکردوهه. نه‌مپوش بو زانایان پوون بوته‌وه که گهردوون به ته‌واوی پپه له مادهه و وزه، مادهه‌ی ناسایی بینراو هه‌یه و مادهه‌ی تاریکی نه‌بینراویش هه‌یه.

خوای گهره ده‌فهرمونت: ﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جِبْتًا

وَحَبَّ الْعِصِيدِ ۱۰﴾ وَالْخَلَّ بِاسْقَنْتِ لَمَّا طَلَعَ نُفَيْدٌ ﴿۱۱﴾ رَبَّنَا لِيَمِيزَ الْخَيْرَ مِنْ رَدِّئِنَا أَوْ يَهْدِنَا سَبِيلَ ۝

كَذَٰلِكَ الْفُرُوجُ ﴿۱۲﴾ (سورة ق)

واته: (۹) هه‌روه‌ها سه‌رنج به‌دن، هه‌ر ئیمه له ناسمانه‌وه بارانی به پیت و به‌ره‌که‌ت (به‌و یاسایانه‌ی که هه‌ر ئیمه ریکمان خستوهه) داده‌بارینین و به‌هویه‌وه باخ و باخات و بیستانه‌کان ده‌بوژنینه‌وهو دانه‌ویلنه‌ی هه‌مه‌جوړیش به‌ره‌م ده‌هینین .....

(۱۰) هه‌روه‌ها دارخورمای قه‌شه‌نگ و قه‌ه بئندو به‌رزیش ده‌بینن چوون هیشوهه خورمای نه‌رم شیرین و به‌تام و جوان و له‌سه‌ریه‌ک پیزکراو ده‌گریت...

(۱۱) هه‌مو نه‌وانه ده‌بنه پزق و پوزی بو به‌نده‌کانمان، ئیمه به‌رده‌وام به‌و ناوی بارانه زه‌وی یه مردوه‌وه‌کان زیندوو ده‌که‌ینه‌وهو (هه‌مو سالیك له وه‌ری به‌ه‌اردا دیارده‌ی بوژاندنه‌وه‌ی پوهه‌که‌کان ده‌بینن) جا هه‌ر به‌و شینویه له زه‌وی ده‌رتان دینینه‌وهو زیندوتان ده‌که‌ینه‌وه. (وه‌ک گژوگیاکانی به‌ه‌ار).

له‌م ئایه‌ته پیرۆزانه‌دا خوای گهره بۆمان پوونده‌کاته‌وه که ناوی به‌ پیت له ناسمانه‌وه ده‌باریت، ده‌بیته هوی چه‌که‌ره‌پیکردنی پوهه‌ک، ئایه‌ته‌که ناو

په یوه ست دهکات به چه کړه کړندوه. هر وه کو ده زانین که ناو مه رچینکی
 بنچینه یی به بڼه کړه کړدن، که نه گهر ناو نه بیت هیچ پړوه کینکی سر زهوی
 گه شه ناکات، تو و دانه ویله له خاکدا به بی ناو چه کړه ناکات، به لام که ناومان
 کرد به سهریدا و ناویان خوارده وه، به شیوه یی کی زور سر سوپه یی نه ر
 ده سته که نه به چه کړه کړدن. راسته وخو پویشتنی ناو بڼه ناو پیکهاته کانی
 ناو وه له تو، یان دانه ویله، په کسر ده ست دهکات به کرداره زینده
 کیمیاوییه کانی به شیوه یی کی سر سوپه یی نه ر، پاشان نه نزیما تی کورپه له یی
 در ده د ریت که نه در در او ده ماده یی خوراکي ده گوړیت له ماده یی نازیندوی
 پیکهاته نالوزه که چونکه خوراک ناتوانی به ناو په رده یی خانه دا تیپه ریت و
 کورپه له ناتوانیت بیمزیت، بڼه ماده یی نازیندوی پیکهاته ساده که کورپه له
 توانای مژنی هیه و به په رده یی خانه دا تیپه په ریت. راسته وخو دوی چوونه
 ناو وه کورپه له ژبانی تیډا دروست ده بیت، پاشان کورپه له ده ست دهکات به
 گه شه و نه ندامه کانی در ده که ویت که په رگ و پيشاله، ناراسته یی په رگ ناسایی
 بڼه ناو زهوی به، به ناراسته یی هیزی کیشکردنی زهوی و پيشالیش به رز ده بیت وه
 بڼه سر زهوی به پنجه وانه یی هیزی کیشکردنی زهوی، پاشان زیاتر گه شه دهکات
 و گه لای سوز دروست دهکات، ده ست دهکات به کرداری پوښنه پیکهاتن به
 جیگر کردنی گه لاکان و به وه رگرتنی وزه یی پوناکی که ماده یی کاربو هیدراتی
 په که میی دروست دهکات!!

هر بهر جوړه ش خوی گوره مردوه کانی له گوړه کانیان در ده ده بیت،
 کاتی که له پوړی دوا ییدا باران به سهر مردوه کاند ده باریت به شه

شىببومەۋەكانيان دەست دەكات بە كۆيۈنەۋە و ژيانيان بۇ دەگەپتەۋە و مروۋە
 دووبارە دروست دەپتەۋە، ۋەك چۇن پروەك دروستدەپتە ۋە كىردارى
 چەكەرەكردندا، چۇن ماددە خۇراكىيەكان لەناۋ پروەكدا دەگۈپتە بۇ زىندە
 ئەندام، كە دواتر گەشە دەكات و ھەناسە دەدات و دەخوات و گۆپكە و گەلا
 دروست دەكات و گول و بەر دەگرتت و ھەلدەسپتە بە كىردارەكانى دروست
 بوون و لە ناۋچوون كە ھىچ كام لەمانە بوونيان نەبوۋە لە تۈۋىكدە، يان لە
 دانەۋىللەيەكدە پىش چەكەرەكردن.

ھەر ئەۋ دەسلەلات و توانايەي كە ئەۋ گولە قەشەنگ و جوانەي دەر كىرد، كە
 تواناي پەرىن و پىتاندىنى پىداۋ ئەۋ بەرە جوانەي دروست كىرد كە تام و بۇنى
 خۇش و بە سوۋدى ھەيە، ئەۋ توانا و دەسلەتەشە كە مروۋە دروست دەكاتەۋە
 و دەپتەپتەۋە لە دۋاي مردنى. بەم جۈرە خۋاي گەۋرە باۋەپى زىندەۋوبوۋنەۋە
 لە دۋاي مردن، لەگەل دەرھىنانى پروەكەكان بەھۋى ئاۋەۋە دەپتەپتەۋە بە
 يەكەۋە، بۇ فېركردنى مروۋەكان و ھەستىكردنىان بەھۋى كە چۇن باۋەپى بە
 ناديارەكان بىكەن.

﴿سورەتی (الذاریات)﴾

﴿وَالَّذِينَ ذَرَوْا ﴿١﴾ فَلَمْ يَكُونُوا يَرْجِعُوا ﴿٢﴾ فَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مَرْجِعٌ ﴿٣﴾ فَأَلْقَوْا حُمْلَهَا نَارًا ﴿٤﴾﴾

ئەم ئایەتەکانە چەندین ئیعجازی جولەیی بایەکان دەردەخەن، کە قۇناغ دواى قۇناغ دین و، بەهۆیەوه هەورەکان دروستدەبن و باران دەبارێت و ژیان بەردەوام دەبێت، لەبەرئەوه ئەم سویندانی پەرورەدگار گەورەیی ١ گرتگیەکی زۆریان هەیە، وەك پێمان بفرەمویت: بێر لەم دیاردە گەردوونییە مەزنانە بکەنەوه، ئەگەر ئەمانە نەبوانایە و بەو جوژە بەرنامەپێژنەکرانایە، ژیاقتان بەردەوام نەدەبوو، هەموو ئەمانە بەخشش و شایستەیی سوپاسگوزاریین ٢ بەلگەیی توانایی ٣ دانایی ٤ زانایی و پێکوپێکی کارەکانی خواوەندن، ئایەتی یەکەم دەفرەمویت:

﴿وَالَّذِينَ ذَرَوْا ﴿١﴾ واتە: سویند بە بلاوکەرهەوی تۆز ١ گەردەکان، (ذرو) بلاوکردنەوهی تۆز و گەردی هەر شتێکە لە بۆشاییەکی فراواندا، وەك بلاوکردنەوهی تۆز ٢ دەنکۆلەکانی ئاویان هەلمی ئاو، یان دەنکە هەلەلەکانی پروو و دابەشکردنی بەسەر درەخت و بەروبووم ٣ گۆلەکاندا.

ئاشکرایە لە دیاردە گەردوونێکە، بایەکان ھۆکاری ئەم بلاوکردنەوانە، لەبەرئەوه ٤ وشەیی (الذاریات) وەسفە بۆ بایەکان، کە بە سیستەمیکی بەرنامەدارپێژاو، هەلەدەستن بە بلاوکردنەوهی گەردە ورد و دەنکۆلەکانی ئاویان، هەتا دەنکە بارانەکان لە هەورەکاندا دروست ببن و بپیتینرێن و باران بباریت، چونکە هەر دەنکە بارانێک پێویستی بە دەنکۆلەیکە هەیە لە ئاوکەکیدان، هەروەها هەتا پروو و بەروبومەکانیش بپیتینرێن بە گەیاوندنی ئیتر و مێیەکان (ھێلکۆکە و دەنکەھەلەلە). هەروەك لە ئایەتێکی تردا بایەکان بە پیتینەر وەسف دەکات و دەفرەمویت:

﴿ وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوْفِحَ... ﴾ (۳۳) (الحجر) واته: بایه کانمان ناردوه پیتینه رن. پاشان ده فرمویت: (فَأَلْحَمْنَا لَاتٍ وَقُرَّا) واته: سویند به هه لگرانی باری گران، ئەم نایه تهی به (فاء العطف) له گه ل نایه تی پیش خوی به سته وه، له بهر نه وه نزیکتره مه به ست پنی هر بایه کان بیټ، که هه لگری باره قورسه کان نه ویش هه وره کانه، هه روه که له نایه تیکی تردا ده فرمویت: ﴿ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ

الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّى إِذَا أَفْلَحَ سَحَابًا فَقَالَ... ﴾ (الاعراف)

واته: هر نهو خواجهیه که بایه کان ده نیریت له کاتیکدا مژدهیه (بؤ خه لک) له نیوان دودهستی ره حه تهی په روه دگارد، مه تا وای لیدیت هه بایه هه وری سه نگین هه لده گریټ، ئەم ههش وه سفیکی ئی عجازیه چونکه ئەگه هه وره کان به سانایی به هه وادا ده پوون و به ته نیکی سوک دینه پیش چاومان، به لام زانایانی ئەم پو سله مانندیانه هه وره باراناویانه کیشیان هیجگار زوره که رهنگه خه یالمان بوی نه چیت، بؤ نمونه پارچه هه وریکی یه که کیلومه تری کیشه که ی له پینچ سه ده هه زار کیلوگرام زیاتره!!، بایه کان جاری وایه هینه ده توانا و خیراییان زور ده بیټ، ته نه قورسه کانی سه ر زه ویش هه لده گرن و به هه وادا ده یفرینن، ئەگه ر ببینن کریټیکی بینا به رزه کان " ۱۰ " ته نی به رزکردیته وه، سه رسام ده بین، ئەی به رامبه ر هه و بایانه که زور له وان زیاتر به رزه که نه وه ئەوکاته سه رسامیت به رامبه ر توانا و ده سه لاتی به دیهینه ری هه و به دیهینه راوه چون ده بیټ!!

پاشان ده فرمویت: (فَأَلْجَارِيَاتِ يُسْرًا) واته: سویند به وان هه ی به ئاسانی هاتوچو ده گهن. ئەم وه سفه ده گونجیت بؤ بایه کان بیټ که به ئاسانی

وهك نیعه تیکی په‌روه‌دگار گوزهر ده‌كهن، ده‌شگونجیت بؤ‌كه‌شتیه‌كان بیت
كه بایه‌كان پالیان ده‌نښ. پاشان ده‌فهرموت:

(فَالْمَقْسِمَاتِ أَمْرًا) واته: سویند به‌وانه‌ی کار دابه‌ش‌كهن، ده‌گونجیت هم
وه‌سف‌ش بایه‌كان بگریته‌وه كه ده‌نكه هه‌ل‌ه‌كانی پوه‌ك دابه‌شه‌كه‌ن هه‌تا
به‌روبووم و گوله‌كان پڼك بڼ، هه‌روه‌ها توژ و ده‌نكوله‌كان له ناو هه‌روه‌كان
بلاوده‌كه‌نه‌وه هه‌تا ده‌نكه بارانه‌كان پڼك بڼ ۱۱ ببارښ. یان هه‌روه‌كان دابه‌ش
بكه‌ن به‌سهر ولاتاندا. هه‌روه‌ها دابه‌ش‌كردنی خیر و بی‌ر ۱۲ سوود و زیانه‌كان
به‌سهر خه‌لكیدا كه به وشه‌ی (امرا) گوزارشتی ئی كردووه.

﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحَبُوكِ﴾ .... واته سویند به ئاسمانی چنراو .

خوای كه‌وره ده‌فهرموت: ﴿وَزَكَاةٍ مِّنَ السَّلامِ مَلَكُ مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ

وَحَبَّ السَّيِّدِ ۱۱ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لِّمَا طَلَعَ النَّبِيدُ ۱۲ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْمِينَا بِهِ بَلَدًا مِّنْأ

كَذَلِكَ الْفُرُجُ ۱۳﴾ ق .

له‌م دوایانه‌دا ده‌ركه‌وت، كه گه‌ردوون له مه‌جهره و كۆمه‌له‌كانیان
شانه‌یه‌کی پڼكه‌وه‌به‌ستراوی توند و توژ هه‌روه‌ك پرستیکی چنراو له ده‌زوو
پڼكدښن كه له سهر تالی جوان و پڼكوپڼك دانراون ...

وشه‌ی (حبك) له زمانه‌وانیدا واتای چینی توندوتوژ و پوون و كراوه و چاك و جوانه.

قورنانی پیروژ له‌م نایه‌ته‌دا باسی چنراوی گه‌ردوونیمان بو‌ده‌كات
زانایان له سه‌ده‌ی بیستویه‌كدا هه‌لسان به‌كه‌وره‌ترین كرده‌ی كۆمپیوته‌ری به
مه‌به‌ستی كیشانی وینه‌یه‌کی بچوك‌كراوه‌ی گه‌ردوون، نه‌وه‌ی سهرنجراكیش بوو،

شیوێی گەردوون وەك شیوێی چنراوی جالجالۆكە وایە. لە میانەی مانای زمانەوانی وشەكەوه دەرگەوت شیوێی ئەو چنراوه گەردوونیه وەك دەزوی تێهەڵكێشراو و پێكهوه بەستراون، وێنەكەشی ئەو چنراوه گەردوونیه نایابە لە لایەن گەورەترین سوپەر كۆمپیوتەرەوه دەكێشێت، بە تەواوی بریتی بوو لەو شیوێ دەزووه چنراوه جوان و قەشەنگانەی كە وقاتی وشەكە دەیگەیهێت.

لە میانەی وێنە نوێیەكانی چنراوی گەردوونی كە سوپەر كۆمپیوتەرەكان بۆ یەكەم جار لە سەدەی ۲۱ هەمدا دروستیان كردوون كە سەدان بلیۆن مەجەرە دەگرتەوه و هەر مەجەرە یەكیش بە سەدان بلیۆن ئەستێرە ی تێدایە و پنتە پروناكەكان كۆمەلگای مەجەرەكان دەنوێنن كە هەموویان لە لایەن خۆای گەورەوه بە جوانترین شیوێ پستراون، سوێندیشیان پێ دەخوات لەبەر گەورەییان

دواي سەلماندنی ئەم تۆزە گەردوونیه بە ڕێگای سوپەر كۆمپیوتەرەكان، دواتریش بە كرداری توانرا بەشێك لەو چنراوه بێنێت، لە تۆزینەوه یەكدا كە كۆڤاری زانستی (nature) ی ئەمەریكی، پۆژی (۲۰۱۴/۰۱/۱۹) دا بڵاویكردەوه، و زانایانی سەرسام كرد، بێنیاو چۆن چنراوی گەردوونی بە توند تۆلی و بەوپەڕی وردی و ئالۆزیهوه مەجەرەكانی پێكهوه بەستووه، وێنەكە گەورەترین پەله هەوری گەردوونیی نیشان دەدات كە تا ئیستا بێنراپێت. زانایان دەڵێن ئەوان توانیان وێنەیهكی راستیی و بۆ یەكەم جار بۆ بەشێك لەو چنراوه گەردوونیه بێنن كە مەجەرەكانی پێكهوه بەستووه، لەگەڵ ئەوهی كە ماوهی زۆر دوور لەو چنراوه گەردوونیه مان جیادهكاتەوه بەلام توانرا وێنە ی ئەو چنراوه گەردوونیه بگێرێت، بە بوونی ئەستێرەیهكی پرشنگدار لە نزیکای ئەو چنراوانه، بووه هۆی ئەوهی زانایان بتوانن بەشێك لەو چنراوه سەرسوڕهێنەرە بێنن.

زانايان دەلەن لە گەردووندا مليۇنان دەزۋولەي گەردوونىي ھەيە و، ھەر دەزۋولەيەكەش مليۇنان سالى پووناكى دريژ دەبىتەوہ!!

لەو تۆزىنەوہدا باس لە بيناگردنى راستەقىنەي گەردوون دەكەن كە بە تەقىنەوہيەكى ھەرەمەكى بە دىھاتوہ.. بە دروستبوونى ئەستىرە كۆنەكان دەستىيېكردوہ و ئەوانىش كۆبوونەتەوہ بۆ پىكەينانى مەجەپرەكان و، دەستيانكردوہ بە بىلاوكرەنەوہي پووناكى، ئىنجا پەلە ھەرييە گەردوونىيەكان دروستبوون لە گازى ھایدروچىن و پردى گەردوونىي لە نيوان مەجەپرەكاندا پىكەينەوہ. ئىنجا سىماكانى دەزۋولە دەستيان بە دروستبوون كەردوہ بۆ پىكەوہبەستنى پىكەينەرە گەردوونىيەكان.. تۆزىنەوہكە باس لە دەزۋولە و چىراوى گەردوونىي دەكات و ويئەي تالنىك لەو دەزۋولەي نىشانداين، بەمەش ئىعجازە قورئانىيەكە زياتر چەسپا.

﴿وَالْمَاءَ بَيْنَهَا بِأَيْتٍ وَإِنَّا لَكُومِعُونَ﴾ (۷) واتە: ئىمە ئاسمانمان بە ھىزو تواناي خۇمان بەدى ھىناوہ بەردەوامىش فراوانى دەكەين (لەم سەردەمەدا ئەو ئاماژە قورئانىيە وەك حەقىقەتتىكى زانستى سەلمىنراوہ).

﴿وَالْمَاءَ بَيْنَهَا بِأَيْتٍ وَإِنَّا لَكُومِعُونَ﴾ (الذاريات) واتە: ئاسمانمان بيناكدوہ بە ھىزىكى مەزن و ھەر خۇشمان فراوانى دەكەين. لە قورئانى پىرۆزدا تىيىنى دەكەين ھەمىشە وشەي (بىئە) بەستراوہتەوہ بە وشەي (السماء) وە، بەلام لىرەدا بەستراوہ بە فراوان بوونىيەوہ، شايانى باسە زۆر بەي ئەو تۆزىنەوانى باس لە بيناگردنى گەردوون دەكەن باس لە فراوانبوونىشى دەكەن!! ئەمەش ئەوہيەكە قورئان زۆر بە وردى ئاماژەي بۆ كەردوہ بە دوو

﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ (الذاریات)

واته ! له هه مو شتیکیش ئیمه جوتمان بهدی هیناره (له جیهانی نادهمیزادو گیاندارو پرووهک و بی گیانهکاندا له هه موو شتیکی ماددی و معنهویدا) بقو ئه وهی تیفکرن و یاداوهری وهریگرن .

ئهم ئایهته به تهنیا بهسه بقو راستیتی په یامی قورئان که وتهی خوای گه وهریه، چونکه تهحه دایهکی هینده گه وهری تیڈایه له توانای مرؤفدا نیه، ئه وهی ئهم وتهیه ده لیت پنیوسته ئاگاداری پیکهاته و ورده کاری هه موو دروستکراوان بیټ و له تهنیا دانیه کیان بی ئاگا نه بیټ، چونکه ئه گهر یه کینک شارهمزای هه موو دروستکراوان نه بیټ، ههر کاتیک لهو ملیاران ملیاران دروستکراوانه، یهک دانیهان دوزرایه وه جوتی تیڈا نیه، بانگه شه که ی هه لده وه شیته وه. خوای گه وهره لهم ئایهته دا ئاگادارمان ده کاته وه که سیستمی جوتیتی تهنیا تایبته نیه به نادهمیزاد یان زینده وهرانی تر، به لکو هه موو شتهکانی تریشی گرتوته وه؛ که ئیمه لیلی بیئاگاین. ئایهته قورئانیه که نافه رمویت له هه موو شتیک نیر و میمان دروستکرده، وهک هه ندیک له گومانکاران بئاوی ده که نه وه و به هه لهی قورئانی ده زانن، بیکومان بیباوه پان زور جار له بئاو کردنه وهی گومانهکاندا بیر ناکه نه وه. چونکه لای ئه وان وشه ی جوت (زوج) تهنیا نیر و می ده گرتته وه؟! نه گهر لیئشیان بپرسیت ئایا ژماره جوتهکان مه بهست پینی نیر و مییه؟ راسته خو گومانهکیان پوچهل ده بیته وه. تهفسیری ئیین که سیر له پافه ی ئهم ئایهته دا ده لیت: خودای گه وهره له هه موو دروستکراوهکان جوتیکی داهیناره وهک ئاسمان و زهوی، شهو و پوژ، خوژ و

مانگ، وشکاني و دهریا، پوناکی و تاریکی، باوه‌دار و بېباوه‌ې، مردن ۱ ژيان، به‌دې‌خه‌تی و خوشبه‌ختی، به‌ه‌شت و دوزخ، هر له‌به‌رنه‌مه‌شه خوای گه‌وره له کوټایدا فرموی: "لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ" هه‌تا بیریکه‌نه‌وه و بزاندن دروستک‌ری نهم جووتانه ته‌ن‌ها خوای ت‌اک و ته‌ن‌هایه و هاوبه‌شی نیه.

له فره‌نگه‌کانی زماندا بهم جوړه مانای (زوج) کراوه "کل ما یقتن باخر مضادا له او مشابه له ولا یطلق علی الفرد الواحد (واتا: هر شتیک په‌یوه‌ندیدار بڼت به‌دانه‌یه‌کی هاوشیوه یان دژى خوۍ، و بو ت‌اک به‌کارنایه‌ت)، ته‌فسیری قورتوبی ده‌لښت: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ...﴾ (۹) الذاریات

اي: صنفین و نوعین مختلفین واته: دوو پوټل ۱ دوو جوړی جیاواڼ. لی‌کولینه‌و ۱ نوییه‌کانیش سه‌لمان‌دیان سیستمی جوتیتی هه‌موو گه‌ردوونی گرتوټه‌وه ۱ چونکه هه‌موو بینای گه‌ردوون له گه‌ردیله پڼک هاتووه، که گه‌ردیله‌ش له جوتینکی کاره‌بایی پڼکه‌اتووه ۱ ناوکی بارگه موجب و نه‌لکترونی بارگه سالبه که به‌دهوری ناوکدا ده‌خولیته‌وه.

له پوویه‌کی تره‌وه زانایان سه‌لمان‌دیان هه‌موو ماده‌یه‌ک به‌رامبه‌ره‌که‌ی هیه و پڼی ده‌لښ دژه ماده، هر کاتیک به‌ریه‌ک که‌وتن، یه‌کیان نه‌وه‌ی تریان له‌ناو ده‌بات ۱ ده‌بڼته وزه، هه‌روه‌ها هه‌موو ته‌نؤلکه سه‌ره‌تاییه‌کانی ماده دژه‌کیان هیه. که نه‌ویش (پوزیترون) ۱ به‌دژه‌ته‌نی (نه‌لکترون) ناوده‌برښت و له هه‌موو سیفات و تاییه‌ته‌ندیه فیزیاییه‌کان له نه‌لکترون ده‌جښت ته‌ن‌ها له بارگه‌ی کاره‌بایی نه‌بښت چونکه پوزیترون بارگه‌ی موجب‌ی هیه به‌پنجه‌وانه‌ی نه‌لکترون که سالبه.

﴿سورەتی (الطور)﴾

﴿وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ﴾ ١ ..... واتە: سوێند بە دەریای داگیرسار.

لەکاتی دابەزینی قورئاندا ئەدەتوانرا راستیی ئەم سوێندە ببینریت، چونکە ئاو و ئاگر درژ، ئاو ئاگر دەکوژنیتەوه و ئاگریش ئاو دەکاتە هەلەم، چۆن دەتوانرا ئەم دیاردەیە بهیترتە پیش چاوی؟! بە تایبەتی ئەو ئاوه زۆری دەریاکان نەتوانیت ئاگرێک کە لە ئاویدا بێت بیکوژنیتەوه؟! یان ئەگەر ئاگرەکە هیندە گەورەیه و بە ئاوی دەریا و زەریاکان ناکوژتەوه بۆچی لە سەردمی پیڤەمبەردا و بەلکو دواي ئەو بە چەندین سەدە نەیان بینيوه.

ئەمەش وای لە هەندێک لە تەفسیرزانان کردووه، واتای ئەم سوێندە بێهەوه بۆ کاروبارەکانی پوژی دوايي، پالپشت بە ئایەتی (٦)ی سوورەتی (التکوین) کە دەفرمویت: ﴿وَإِذَا الْبَارُ سُجِّرَتْ﴾ ١ واتە: کاتی کە دەریاکان لە پوژی دوايیدا هەموویان سووتینران، بەلام گەر تیبینی بکەین لەپیش ئەم ئایەتەدا (پینج) سوێندی ترە بە پووداوەکانی پوژی دوايي وە ک دەفرمویت:

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾ ١ ﴿وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ﴾ ٢ ﴿وَإِذَا الْبُلُجَالُ سُجِّرَتْ﴾ ٣ ﴿وَإِذَا الْوُجُوهُ سُجِّرَتْ﴾ ٤

١ ﴿وَإِذَا الْوُجُوهُ سُجِّرَتْ﴾ ٥ ﴿وَإِذَا الْبَارُ سُجِّرَتْ﴾ ٦، لەکاتێکدا پینج ئایەتی پیش ئایەتی: ﴿وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ﴾ هەموویان سوێندن بە شتانی ئیستا نە بە پووداوەکانی پوژی دوايي، کەواتە بۆ ئەوی ئەم ئایەتەش لەگەڵ واتای ئایەتەکانی پیشویدا بێت، دەبێت بە دروستکراویکی دنیا لیکی بدەینەوه.

وشەي المسجور لە زمانەوانیدا دوو واتای هەیه یەکەم لیوان لیو لە ئاو کە لیسی نەپژیت، دووهم واتای سەرەکی وشەکەیه، بە مانای گەرداو و

بلیسه درار. واتای وشه‌ی المسجور به (المملؤ بالماء والمكفوف عن اليابسة): زانایان ده‌لین شو به‌سته‌له‌كانه‌ی كۆبوونه‌ته‌وه له هەردوو جه‌مسەرەكان ۛ لوتكه چیاكانی زه‌ویدا كه به‌پێژهی (۲۰۵۲٪ تا ۲۰۱۵٪)ی ئاوی سەر زه‌وییان لای خۆیان به‌ند کردووه، گەر بتوینه‌وه (كه ئه‌وه‌ش پێویستی به‌به‌رزبوونه‌وه‌ی ته‌نها ۵ پله‌ پله‌ی گه‌رما هه‌یه‌ ته‌نها به‌ پادده‌ی پینچ پله‌ له‌ هاوینی شو ناوچه‌ندا) گەر ئه‌وه‌ پوویدا، ئه‌وا بری ئاوی ده‌رچوو ده‌بیته‌ هو‌ی به‌رزبوونه‌وه‌ی ئاستی پووی ده‌ریا و زه‌ریاكان بۆ زیاتر له‌ (۱۰۰) سه‌د مه‌تر!! شو كاته‌ش زۆرینه‌ی ناوچه‌ دانیش‌توانییه‌كان نو‌قم و نف‌رۆ ده‌كات، بی‌گومان ئه‌وه‌ش له‌ پوانگه‌ی خه‌یالی زانستییه‌وه‌ نیه‌ چونكه‌ زه‌وی چه‌ند جارێك ئه‌م خاله‌ته‌ی به‌سه‌ردا هاتووه، هه‌روه‌ها چه‌ند جارێك به‌ پێچه‌وانه‌وه‌ ئاستی ئاوی ده‌ریا و زه‌ریاكان له‌ ئاستی ئیستای نزم‌تر بو‌ته‌وه، به‌وه‌ش وش‌كانی زیادی کردووه، به‌لام پێ‌كخه‌ر له‌ هەردوو خاله‌ته‌كه‌دا بری به‌سته‌له‌کی كۆبووه‌وه‌ی سەر ۛش‌كانییه‌، چونكه‌ هەر كات بری به‌سته‌له‌ك زیادی كرد ئاستی ئاوی ده‌ریا و زه‌ریاكان كه‌م ده‌كات و پووبه‌ری وش‌كانی زیاد ده‌كات، به‌پێچه‌وانه‌وه‌ هه‌ركات بری به‌سته‌له‌ك كه‌می كرد ئاستی ئاوی ده‌ریا و زه‌ریاكان به‌رز ده‌بیته‌وه و پووبه‌ری وش‌كانی كه‌م ده‌كات، لێ‌روه‌ واتای ئه‌م سوینده‌ قورئانییه‌ تی‌ده‌گه‌ین، به‌وه‌ی كه‌ خ‌وای گه‌وره‌ منه‌ت و به‌خششی کردووه‌ به‌سه‌رماندا به‌ پر‌کردنی نزماییه‌كانی زه‌وی به‌ ئاوی ده‌ریا و زه‌ریاكان و به‌ره‌ستی‌کی له‌به‌رده‌م شو ئاوه‌دا داناره‌ تا سه‌ركه‌شیی بۆ وش‌كانی نه‌كات، ئه‌وه‌ش به‌ به‌ند‌کردنی پێ‌ك له‌و ئاوه‌ له‌ چه‌نده‌ها شی‌وه‌دا كه‌ گرنگ‌ترینیان شو ئه‌ستوورییه‌ زۆرانه‌ی به‌سته‌له‌كه‌ كۆبووه‌وه‌كانی سەر جه‌مسەرەكانی زه‌وی و لوتكه‌ چیاكانه‌، كه‌ ده‌گاته‌ (۴) کیلۆمه‌تر له‌ جه‌مسەری باشووری زه‌وی و (۳۸۰۰) مه‌تر له‌ جه‌مسەری با‌کووردا.

واتای وشه‌ی (المسجور) به (تهیج الناس): یان (المحروق) یان (الموقد)،
 واته: دریای داگیرسار و سووتینراو به ناگر، پالپشت بۆ نهم واتایه‌ش
 فرموده‌ی پیغه‌مبهره (ﷺ) که ده‌فرمودیت: (لَا يَرْكَبُ الْبَحْرَ إِلَّا حَاجٌّ أَوْ مُقْتَمِرٌ
 أَوْ غَارٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّ تَحْتَ الْبَحْرِ نَارًا وَتَحْتَ النَّارِ بَحْرًا) ، واته: کس به
 دریادا سه‌فر نه‌کات تهنه‌ا بۆ حه‌ج یان عه‌مره یان غمزا له پیناوی خوادا
 نه‌ییت، چونکه ژیری دریا ناگره و ژیر ناگره‌که‌ش دریایه، هه‌روه‌ا له
 گیرانه‌وه‌یه‌کی ترده‌ا هاتوه: (إِنْ تَحْتَ الْبَحْرِ نَارًا، ثُمَّ مَاءٌ، ثُمَّ نَارًا) ، واته: ژیر
 دریا ناگره، پاشان ناوه، پاشان ناگره، (ئین حه‌جه‌) نهم فرموده‌یه‌ی به
 پله‌ی (حسن) داناوه»

له‌دوای جه‌نگی جیهانی دووه‌میش زانایان به‌مه‌به‌ستی که‌ران به‌دوای سامانی
 کانزاییدا بۆ قولایی دریا و زه‌ریاکان دابه‌زین، له‌ناکاوه‌گه‌شتن به‌زنجیره
 به‌رزاییه‌کی گه‌رکانی و بینیان له‌ناوه‌ندی هه‌موو زه‌ریاکاندا به‌درژیایی ده‌یه‌ها
 هه‌زار کیلومه‌تر درژیوونه‌ته‌وه، بۆیه‌ناویان نا‌چیاکانی ناوه‌ندی زه‌ریاکان، به
 لی‌کۆلینه‌وه‌شیان ده‌رکه‌وت له‌نه‌جانی ده‌رپه‌رینی فواره‌ی توندی گه‌رکانیدا
 دروست بوون و، له‌نیوان قۆزیک‌ی به‌رفراوانی قلیشی گه‌وره‌ی توینکی زه‌ویه‌وه
 ده‌رده‌په‌ن، که‌درژی نه‌و توپانه‌ده‌گاته ۶۴۰۰۰ کیلومه‌تر و قوولییان
 ۶۵ کیلومه‌تره، واته‌توینکی به‌ردینی زه‌وی ده‌په‌ن و ده‌گه‌نه‌پشتینه‌ی لاوازی
 زه‌وی، که‌له‌ویادا به‌رده‌کان له‌شیوه‌ی نیمچه‌تواوه و چهری به‌رز و توانای
 به‌یه‌کدانووسانی زۆردان و ته‌وژمی هه‌لگرتووی گه‌رم به‌ملیونه‌ها تهنی بۆ بنکی
 زه‌ریاکان و هه‌ندی له‌بنکی دریاکان (وه‌ك دریای سوور) له‌سه‌روو هه‌زار پله‌ی

سه‌دیه‌و» بڼه‌نیشتی زه‌ریاکه به راست و چه‌پدا پال‌ده‌نیت، نه‌ویش له دیارده‌یه‌کدا ده‌بیت که زانایان به فراوان بوون و لارېوونه‌وې بنکی دهریا و زه‌ریاکانی ناو ده‌بن، به‌وېش پلټه‌کانی توینکلی زه‌وی له لایه‌که‌ره دوورده‌که‌ونه‌وه و له لایه‌کی دیکه‌وه ده‌کیشن به یه‌کداو به پووی یه‌کتیدا به‌رز ده‌بنه‌وه و زنجیره چیا پیک دینن» نه‌و قلیشانه‌ی زه‌وی ژیر ناو‌که‌ش که له نه‌نجامی دوورکه‌وتنه‌وه» دروست بوون، به تهاووی به‌ردینی دهرپه‌ریو له شپوه‌ی فواره‌ی گرکانیدا پرده‌بن و بنکی زه‌ریاکان ده‌سوینن.

له‌برامبه‌ردا پلټه‌کانی توینکلی زه‌وی له ناوچه سنوورییه‌کانی فراوان بوونی دهریا و زه‌ریاکاندا به‌یه‌کدا ده‌کیشن، نه‌وېش ده‌بیته‌ه‌وی دهرپه‌رینی بنکی زه‌ریاکان له ژیر بارسته کیشوهریه‌کاندا و ورده ورده ده‌توینه‌وه» نه‌مه‌ش هوکاري دروست بوونی چالی گه‌وره‌یه له شوینی به‌یه‌ک گیشتنی بنکی زه‌ریاکان به بارسته کیشوهریه‌کان، که له‌ویادا بریکی ژور له به‌ردی (نیشته‌نی و ناگری و گوډاو) تیایدا کو ده‌بیته‌وه، هتا به‌رز ده‌بیته‌وه» له شپوه‌ی زنجیره چیا له سنووری کیشوهره‌کاندا، وه‌ک: زنجیره چیاکانی (نیندین) له خورناوای نه‌مرکای باشوور، له‌ویشدا بنکی زه‌ریاکان ورده ورده له ژیر بارسته کیشوهریه‌کاندا ورده‌بن و نامینن، هرکات کرداری فراوانبوونی بنکی زه‌ریاکان وه‌ستا، مانای نه‌ویه نه‌و بنکه به تهاووی له ژیر دهریاکاندا کاربووه، نه‌مه‌ش ده‌بیته‌ه‌وی به یه‌کدا کیشانی دوو کیشوهر به یه‌کتیدا، له‌و به یه‌کدا کیشانانه‌شدا به‌رزترین زنجیره چیا پیکدین وه‌ک: زنجیره چیاکانی هیمالایا، که له نه‌نجامی به یه‌کدا کیشانی هیند به کیشوهری ناسیادا پاش نه‌وې بنکی نه‌و زه‌ریایه‌ی نیوانیان که جیای کردبوونه‌وه» به تهاووی نه‌ماوه» دروست بووه،

جینگای باسە لەگەڵ ھەموو فراوان بوونیک یان بەیەکدا کیشانیک چەندین زەمین لەرزە و کلپە و فوارە ی گڕکانی لەگەڵ خۆیدا دینیت .

دریژی زنجیرە چیاکانی ناوھەراستی زەریاکان دەگاتە زیاتر لە شەست و چوار ھزار کیلۆمەتر، لە کاتێکدا دریژی ئەو کەلێن و قلیشە قولانەی کە گڕکانەکانی لێ دەرپەریوە بۆ پێک ھێنای زنجیرە چیاکانی ناو زەریاکان دوو ھیندە ی ئەو ژمارەییە .

ھەردوو زانای پووسی (ئەناتۆل سجابقیتش) ی جیۆلۆجی و (یۆری بجدانوف) ی زیندەوھەرزانی و جیۆلۆجی، بە ھاوبەشی لەگەڵ زانای ئەمریکی ناسراو (رونا کلنت) ھەلسان بە ژێر کەوتن بۆ بینینی گرنگترین قلیشە گەورەکانی توینگلی زەوی لە نزیکەو، پاش ئەوێ بە ژێر دەریایەکی تایبەتی نوێ بە ناوی (میرا ژێرناو کەوتن و گەشتنە خالی ئامانج لە دووری (١٧٥٠) کیلۆمەتر لە کەناری میامی (لە ولاتە یەکگرتوووەکانی ئەمریکا) ھەتا لە پووی زەریاکەو دوو میل چوونە خوارووە تا گەیشتنە ناویکی کولتاتوو لە (٢٣١) پلە ی سەدیدا، کە لەو یادا تەنھا بەریەستیک لە (ئەکرلیک) جیای کردبوونەو، بینییان لە خواروویانەو چەندین سەرچاوەی ناگیرین دەتەقیتەو و ناوی ساردی پووی زەریاکە بە قولایی یەک میل بەرەو خوار پالەدەنریت و لە کلپە گڕکانییەکانەو نزیک دەبیتەو و پاشان گەرم دەبیت و کانزای گراوی ھەندەگرت، ھەرۆھا تیببینیان کرد ئەم دیاردەییە لە ھەندێ شوینی دەریا و زەریاکاندا زۆرە و لە ھەندێ شوینی قریاندا کەم دەبیتەو.

ئەم دیاردەییە لە بنکی زەریاکاندا پوودەن و بە چاوی ئاسایی نابینرین، تەنیا لە چەند شوینیکی کەمی جیھاندا نەبیت کە لەم دە سالە ی دواییدا بینراون ئەو ناگرانە سەریان لە پووی دەریاکانەو دەرکردووە و ئەم تەقینەوانە ھەر لە بنی ناو کەدا نابن و ھەندێ جار دەگەنە پووی ناو کە و دەتەقنەو، بۆ نمونە

نهمهش تهنه له ناوچهکاني نه لاسکا و جه مسهري باکوردا بينراوه. پاک و
 بنگهردی بۆ خوی گهوره دواي نهوهی نهو سوینده ئیعبازییهی فهرموو ئینجا
 باسی سزاکهی کرد و فهرمووی: ﴿وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ۝۶﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَرَفِيعٌ ﴿۷﴾
 الطور، له بهر نهوهی نهی بباهوهر ههروهك چۆن له دونیادا نهه دۆزهخه ده بینیت،
 نهگهر باوههر نه بینیت له دواهرۆیشدا ده بینیت.

﴿وَلَنْ يَرَوُا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ۝۱۱﴾ الطور

واته: خو نهگهر له سهه نهنجامی یاخی بون و لادانیاندا خوی گهوره
 به لایهکیان بۆ بنیریت له ناسمانهوهو پوو به زهوی بیت، نه قامان دهلین: هیچ
 نه، پهله ههروهو نیشقۆته سهریه!!

نهم ئایهته دیاردهیهکی زۆر سههسورهینهه باس دهکات، کاتیك خه لکه
 بۆ دینهکه بهردیک ده بینن له ناسمان بهردهیتهوه دهلین ههوره چونکه وهکو
 ههرویکی سهریهک نیشقۆتو ده بینن و نازانن بهرده.

نهم ئایهته قورئانیه ئیعبازیکی پۆشنی تیدایه که به هۆی کهوتنه
 خوارهوهی نه یزهکه کهی روسیا له ۲۰۱۳دا ده رکهوت، کاتیك بهردیکی گهوره له
 ناوچهی باشوری ئسۆرالی پوسیا، کهوتنه خوارهوه به خیرایی
 (۱۸کم/چرکه) یه کدا، بارستاییه کهی (۱۰) ههزار تهن بوو، له ناسماندا دوو
 ههوری سهریهکی لولپینچی دوکهلی له سهه شاری شیلابینسک دروستکرد،
 دواتر له بهزی (۱۰کم) ته قیهوه، که (۳۰) میندهی بۆمبی نهتۆمی وهک نهوهی
 هیروشیما بههیز بوو، ناسمانی نهو ناوچهیهی تهواو درهوشاندهوه، دهنگی
 تهقینهوهکه پهنجهری خانووهکاني شاری شیلابینسکی شکاند و له نهجامدا
 زیاتر له ههزار کهس بریندار بوون، ههروهها زیان به نزیکهی سێ ههزار خانوو

كهوت، ناشكرايه پووداويكي لهه جوره بؤ خهلكي پوسيا ۱ هه موو جيهانيش پووداويكي تهواو نامؤ بوو، چوونكه له پوژدا ۱ له سرده مي تازه دا مروؤ نه يزه كي واي نه دي بوو، كه پووناكيه كه ي به سر تيشكي خوردا زال بوو، دهنگي زور گه وره بوو هوري سپي دو كه لي د روست كرد، پووداويكي يه كجار ده گه ن بوو.

له راستيدا كه وتنه خواره و هي نهو نه يزه كه ي پوسيا ثيعجازنيكي پوژني قورئاني پيشاندين، چونكه وهك له قيدوكاندا دياره سه رها خهلكي نه يزه كه كه ي نه بيني، بهلكو ته نيا نهو دوو هوره لوولپنچيه سه ري كه يان بيني كه ديمه نيكي ناوازه بوو پيشتر شتي وا نه بينرابوو، همتا زياتر له خوله كيك بهو شيوه به رده وام بوو، فنجا ته قيه وه و له نه جامدا پووناكيه كه ي گه وريان به ديكرد، كه دهنگي ته قينه وه كه هيند به رز بوو، بووه هو ي شكاندن ي په نجه ره كانيان ۱ كه وتنه خواره و هي به رده كه له شويننيكي تا راده يه ك دور له بيناكان.

نهم ثابته سه دان ساله ده خوينريته وه به نام نه ده زانرا بوچي به رديكي رهق يان گه له به رديك له كاتي كه وتنه خواره و هيدا، ديمه ني هوري له سه ري كه د روست ده كات!! نهم دووانه چند ليك دور و جيا وازن، به نام وهك خوي گه وره فهرمووي ته: ﴿سُرِّيْهِمْ ءَايٰتِنَا فِي الْاَفَاقِ وَفِيْ اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَبَيِّنَ لَهُمْ اَنْهٗ الْحَقُّ

...﴾ فصلت، واته: له داهاتودا نيشانه و به لگه كانمانيان له گه ردوون و خودي خو شياندا نيشانده دين، تا بويان پوون بيته وه قورئان وته ي خوي گه وريه. بو يه نه مهش بووه يه كيكي تر له و سه دان موعجيزه زانستيانه ي قورئاني پيرؤن، خوي گه وره ويسني وا بوو له پوژدا نهك له شه ودا و كاتيك ئاسمان ساف و سايه قه بيت و هوري تري پيوه نه بيت، نهم موعجيزه به ده ركه ويئت، تا راستيني په يامه كه ي بينن. له وانه يه يه كيك بليت له سرده مي

زوشدا بهردیان بینیهوه کهوتوته خوارهوه و شیوه ههوری دروستکردوه، بویه پیغهمهر باسی کردوه، له وهلامی ئەمەدا دەلێن، بێگومان ئەگەر پیغهمهر و هاوهلان شتی وایان بینیییت و پویدا بییت، ئەوا تۆمار دەرگا، بەلام دەبینن هیچ پوداویکی وا له ژبانی ئەو و له پیش و دواي سهردهمی ئەویش باس نهکراوه و تۆمارنهکراوه، بۆ نموونه له تەفسیری ئەم ئایهتەدا رافهکارێکی قورئان نابینیت که ئاماژەي دابیت بهم دیاردهیه، به پێچهوانهوه لهبەر ئەوهی بهلایانهوه قورس بووه که کهوتنه خوارهوهی بهردیک له ئاسمان شیوهی ههور دروستبکات، بهئکو وتوانه: بیاوه‌پان ئەوه‌نده عیناد و نکولیکارن که ههتا بهرد بکهوێته خوارهوه ده‌لێن هه‌وری له‌سه‌ر یه‌که!! واته کەس پێشتر نه‌یزانیوه که ئەمە له واقع و بینیی چاردا خۆی بهو شیوهیهیه .

که‌واته کێ هه‌والی ئەم پووداوهی له سه‌دهی چه‌ته‌مدا به پیغه‌مهر (ﷺ) دا؟ هه‌تا له سه‌دهی بیست و یه‌کدا و له پوژی پووناکدا ببینریت و وێنه بگیریت؟ دیاره بۆ بینینی ئەم ئیعجازه ده‌بیته له پوژی پووناکدا پوو بدات، تا هه‌وره که ببینریت، چونکه له سالی (١٩٠٨) ز له سیریا نه‌یزه‌کێک که‌وته خوارهوه و شه‌وی ئەو ناوچانهی پووناک کردهوه و ناوچه‌یه‌کی فراوانی سوتاند، ده‌نگی ته‌قینه‌وه‌که‌ی گه‌یشه‌ هه‌زاران کیلومه‌تر، و چالێکی به تیره‌ی (١٠) کم دروستکرد و به پانتایی (٣٠) کم چواره‌وری خۆی وێرانکرد و داره‌کانی هه‌موو هه‌لکه‌ندا به‌لام چونکه له شه‌ودا بوو هه‌وره دوکه‌لیه‌که‌ی نه‌بینرا.

﴿سورەتی (النجم)﴾

﴿وَاللَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۝١٥ مِنْ لُطْفِ إِيَّاكَ ۝١٦﴾

(٤٥) ھەرئەویش دوو جوژ ڕەگەزی دروست کردوو، نێرو مینی لە ھەموو گیانداراندا بە لکو لە بێ گیانەکانیشدا بەدی ھێناوە و لە ھەمو شت جوت و دوو شیوازی جیاوازی تەواوکاری یە کتری بەدی ھێناوە.

(٤٦) بە تایبەت ئادەمیزادی بەدی ھێناوە لە نوتفە یەک، خالینکی زۆر بچوک ئەویش ئەو کاتەی کە بواری پیتاندنی بۆ ڕەخسێت و لە منداڵاندا خۆی ھەلبواسێت (جا لەو خالە زۆر بچوکەدا سیفاتەکانی بۆ ھاوھەیی، مادی و مەعنەوی دایک و باوک و باوو باپیران ھەموو ناخراوە!!).

واتە: ڕەوھەدگارت دوو جوژی دروستکردوو کە نێر و مینی، لە نوتفە یەک کاتیەک لە جینی خۆیدا دادەنرێت و بەرنامەریژی بۆ دەکرێت. (إذا تمنی): واتە: کاتی ھەرچوونی نوتفەکە و ئەندازەکردنی. ئاشکرایە ھەتا سەرھەمی تازە ئەھات مڕۆڤ ئەیدەزانی نێر و مینی لە سەرھەتای پیتاندندا دروستدەبێت، ئەویش دروست بوونی نێر بە یەکگرتنی دوو کرۆمۆسۆمی (XY) و دروست بوونی مینی بە یەکگرتنی دوو کرۆمۆسۆمی (XX)، بە لکو وادەزانرا کە لە سەر ئاستی ئەندامی زاوژی مڕۆڤ نێر و مینی جیا دەکرێتەو، بەلام قورئانی پێڕۆز دروست بوونی نێر و مینی گەڕاندۆتەو بۆ یەکەم ساتی پیتاندن.

وشە (تمنی) دوو واتای ھەیە:

- ١- تخرج: دەرچوون، ئەم واتایە ئەوە دەگەیەنێت کە کاتی دەرچوونی نوتفە کە و پیتاندنی، نێر و می دروست دەکریت.
- ٢- تقدیر: (بەرنامە دانان و ئەندازەکردن) دەوتریت (مەنی المانی) ای (قدر المقدر). ئەم واتایە ئەوە دەگەیەنێت کە لە کاتی دەرچوونی نوتفە کە، بەرنامەی کۆرپە کە دادەپێژریت، کە ئەمەش زانستییکی فراوانی بۆماوەزانییە. واتە جگە لە دیاریکردنی پەگەز لە سەرەتادا هەموو پرۆگرامی داھاتووی ئەو کۆرپە کە دادەپێژریت (شیوە، پەنگی چاو و پیست، دەنگ، بالئا...) و هتد.

﴿سورهتی (القمر)﴾

﴿أَفَرَأَيْتِ السَّاعَةَ ۖ وَأَنشَأَ الْقَمَرُ ۝۱﴾ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُرْسُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَعِزٌّ ۝۲﴾

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَعِزٌّ ۝۳﴾

پوودانی لهت بوونی مانگ وهك له چهندین فهرموده‌دا هاتووه له سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ردا پویداوه یه‌کینکه له موعجیزه دیار و به‌رچاوه‌کان، خه‌لکی مه‌ککه داوای موعجیزه‌یه‌کیان له پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) کرد، شه‌یش مانگی به‌ دوو‌که‌رتی نیشان دان، تا له نیوان دوو‌که‌رت‌که‌دا شه‌شکه‌رتی حه‌رایان بینیی هه‌روه‌ها له چه‌ندین پریوایه‌تی تر نه‌م که‌رت بوونه هاتووه که هه‌ر یه‌ک به‌ پییی شه‌و شوینه‌ی لییی بووه که‌رت بوونی مانگی بینیه‌و، هه‌یا‌نه ده‌لئیت: بینیم که‌رتیکی چوو‌ه سه‌ر شه‌و چیا‌یه و که‌رت‌که‌ی تری چوو‌ه سه‌ر چیا‌که‌ی تر، کاتیک کافران بینیان وتیان محمد جادووی لی‌کردین، به‌لام هه‌ندی‌ک له ژیره‌کانیان وتیان: شه‌گه‌ر جادووی له ئیمه‌ کردیییت خو‌ناتوانییت جادوو له هه‌موو خه‌لکی بکات، بویه وتیان: چاوه‌پوانی کاروانچیان بکه‌ن و بزائن شه‌وانیش بینییوانه، خو‌شه‌گه‌ر شه‌وانیش بینییوتیان شه‌و محمد راست ده‌کات، شه‌گه‌ر نه‌شیان بینیییت جادووی کردووه، هه‌تا کاروانیه‌کان له هه‌موو لایه‌ک هاتنه‌وه پرسیاریان لی‌کردن و شه‌وانیش وتیان ئیمه‌ش بینیمانه، به‌مه‌ش هه‌ندی‌ک موسولمان بوون.

تۆمارکردنی شه‌م پووداوه گه‌وره‌یه له قورئانی پی‌وژدا به‌لگه‌یه بو‌هه‌موو خه‌لکی به‌ باوه‌ردار و بی‌باوه‌ریشه‌وه هه‌تا پوژی دوایی که دانیان بن شه‌م پووداوه پوویداوه، چونکه شه‌گه‌ر پووینه‌دایه و قورئانی پی‌وژ تۆماری بکردایه، چی

دەبوو؟ ئايا ئەيىاران ئەيىان دەكردە ھەلا و بە درۆخستىنەو كە چۆن قورئان ئەم
پووداۋە باس دەكات و دەئيت مانگ دووكرت بوو و شتى واش نەبوو؟
لەلەيكى تریش باۋەردارانیش دەكەوتنە گومانەو، لە داۋى تۆماركردى
قورئان بۇ ئەم پوداۋە بېباۋەر بە ويزدانەكان موسولمان بوون و باۋەردارانیش
ھىندەى تر لەسەر ئايىنەكەيان جىگىر بوون.

مىژوۋى ھىند ناۋى پاشايەكى خۆى تۆمار كرىوۋە بەناۋى (جاكروانى فرمان)،
ئەم پادشايە پووداۋى لەت بوونەكەى مانگ دەيىنيت، يەككە لە دەستىنوسە
مىژوۋىەكانى ھىندىش بەم جۆرەى نوسىو، پاشا ماجبار (مالابار) لە ھىند)
جاكروانى فرماس)، لەت بوونى مانگى بىنى، كەبە دەستى محمد پويىدا ،
كاتىك ھەوال ھات كە پىغەمبەرىك لە دورگەى عەرەبى ھاتوۋە بە ئامازەى
دەستى ئەو لەت بوونە كە پويىداۋە ، زۆر بە پەروش بوو بۇ بىنىنى پىغەمبەر،
كۆرەكەى لە شوۋىنى خۆى دانار بەرەو دورگەى عەرەبى بۇ لاى پىغەمبەر
بەرىكەوت ، كاتىك پىغەمبەرى بىنى موسولمان بوو ، لەسەر داۋاى پىغەمبەر بۇ
نىشتىمانى خۆى گەرايەوۋە لە مىناى قفار ۋەقاتى كرد، ئەم زانىارىانە لە
دەستىنوسىكى ھىندى لە مەكتەبەى دائىرەى ھىند ھەيە، كەبە درىژتر باسى
(جاكروانى فرماس)ى تياكراۋ . (دەستىنوسە ھىندىيەكە كە كىتەبخانەى بەشى
ھىندستان لە لەندەن ھەيە، ژمارەى (۲۸۰۷ ، ۱۵۲ ھەتا ۱۷۲)ى پىندراۋە،
(ھىمدىللا) لە كىتەبى (محمد رسول الله) دەريھىناۋە .

و كەلەتى ناساى ئەمرىكى بە بەلگەى زانستى لەت بوونى مانگى
سەلماندوۋە و لە ديوە ناديارەكەى مانگدا ئاسەۋارى لەت بوونەكە ئاشكرايەو
وئەنى گىراۋە، پەنگە لەبەر ئەۋەى زياتر پىغەمبەرايەتى محمد (ﷺ) دەسەلمىنى
زۆر زەقى ئەكەنەو!!

﴿سورەتی (الرحمن)﴾

﴿الرَّحْمَنُ ① عَلَّمَ الْقُرْآنَ ② خَلَقَ الْإِنْسَانَ ③ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ④﴾

واتە: "خوای بەخشندەیی بە بەزەیی، قورئانی فێرکردوو، موزنی دروستکردوو، ئاخواتنی فێرکردوو."

ئەم ئایەتە فێرمان دەکات چۆن خوای گەورە مەنت دەکات بەسەر موزفا بە بەرهی ئاخواتن (البیان)، خوای گەورە نیفەرمووه (علمه الکلام) لەبەرئەوهی فێرکردنی موزفا بە زمان، یان بە قسەکردن بەس ئییه، بەلکو پنیوستە وشەکان پیکەرە بیهستیتهوه و لە کاتی پنیوستدا بیانگیریتەوه، واتە بە شیوهیهکی ریکوپیک و لە شوینی خۆیدا بەکاریان بهینیت.

قسەکردن ئەو موعجیزە سەرسوڕهینەرە، کە تا ئیستا زاناکان لە ئاستیدا سەرسامن و لیکدانەوهیهکی زانستیانهیان بۆ ئەو دیاردە سەرسوڕهینەرە نەدۆزیوهتەوه. بەلام قورئانی پیروژ ناماژەیی بۆ ئەو موعجیزە سەرسوڕهینەرە کردوو، زانیان دەلێن: موزفا تەنها بوونەوهەرە کە دەتوانیت قسە بکات، موزفا بە پروگرام و هۆکار و ئامیزی زیندوو سازکراوه، بە هۆیهوه دەتوانیت زۆر بە ئاسانی قسە بکات، لەبەرئەوه ئەم کردەیه بۆ تیۆری پەرەسەندنی گوماناوایی ملکەچ ناکات، ئەگەر قسەکردن و فێربوونی زمان، لە پێگەی پەرەسەندنەوه، بێت، هەندیک لە گیانداران توانای قسەکردنیان دەبوو، وەکو مەیموون!

هەرەها زانیان تێبینیان کردوو، موزفا خواوەنی توانایهکی سروشتیهی بۆ پەرەپێدانی زمان، ئەوان هەستان بە ئەنجامدانی تاقیکردنەوهیهک، هەولیاندا

چەند خوێندکارێک فیزی زمانیکی نوێ بکەن بە شیوازیکی هەپەمەکی، واتە بە شیوەیهکی هەپەمەکیانە داپرشتنی وشە لە پیتەکان، کە هیچ واتایەک نەدەن و پەپوەندیەک نەبێت لە نێوانیاندا، بێنیاڵ خوێندکارەکان ناتوانن فیزی هەپەمەکیک لەو وشانە بێن.

بەلەم دواي تێپەربوونی چەند مانگێک خوێندکارەکان توانیان ئەو وشە هەپەمەکییە داپرژاوانە بگۆڕن، توانیان بە شیوەیهک پێکیان بخەن بە ئاسانی لەبەر بکۆرن، دواي ماوهیهک ئەو وشانە گۆڕزانەو بۆ چەند خوێندکارێکی دیکە (گروپێکی تر)، هەپەمەکیک لەو گروپانە چەند راستکردنەو هەپەمەکیان لەسەر ئەو وشانە کرد، تا وشەکان وایان لێهات بوونە مەنتیقی و بە ئاسانی لەبەر کران. ئەم کردارەش بە شیوەیهکی خۆنەویستانە ئەنجامدرا.

هەروەها زانایان ئەوەیان دەرخواست کە مۆڤ پێژمێکی تایبەتی پێبەخشاوه، کە توانای پەرەپێدانی زمانی لە نێوان چەند ئەوەیهکدا هەیه، ئەمەش نەهێنی لێکدانەوی جیوازیی زمانە، بە شیوەیهک ئەمۆڤ لە جیهاندا زیاتر لە ٤٠٠٠ هەزار زمان هەیه.

زانایان بە درێژایی سەد ساڵ هەولیاندا مەیموونی (شەمبانزی) فیزی هەندێک لە پیتەکان بکەن، بەلەم هەولەکانیان بە تەواوی شکستی هێنا، هەرچەندە مۆخی ئەم گیاندارە گەورەیه، قەبارەکەشی گونجاوه و زۆرباشە بۆ فیزیوون، لەگەڵ ئەوەشدا مەیموون توانای قسەکردنی نییه، تەنانەت ناتوانێت لاسایی قسەکردنیش بکاتەوه.

لە ئاژەلەکاندا ئامیزی دەنگ هەیه، مۆڤ قوڤقوڤاگەیی هەیه، ئاژەلەکانیش قوڤقوڤاگەیان هەیه، بۆ وێنە، سەگ، قوڤقوڤاگەیی سەگ بە هەمان شیوازی

تاييەتى قوبۇقۇپاگەي مەزۇ كاردەكات، بەلام مەزۇ دەتوانىت بە كىردارىكى خۇنەويستانە بە ئاسانى قەسەبكات، لەو نۆۋەندەدا گيانداران دەستەوسانن و ناتوان ئەو كارە ئەنجام بەدن. واتە ناتوان قەسە بەكن.

تاقىكردنەوكانى پىرۇفيسۇر (وليام فايفى)، دەريان خستوۋە مندالى تازە لە دايكبوو، مۇخى چالاكەبىت لەو كاتەي گويى لە دەنگى دايكى دەبىت! ئەم پىرۇفيسۇرە ھەستە بە تاقىكردنەويەك لەسەر ئەو مندالانەي تەمەنيان تەبنا چەند پۇژىكە، لەو تاقىكردنەويەدا ھەستە بە چاودىرى مۇخى مندالو ئەو چالاكىيە كارەبايىيە لە مۇخدا پوودەدات، لە ئەنجامى كارلىكى لەگەل دەنگەكاندا، ھەرۋەھا ھەستە بە گويىگرتن لە دەنگى كۆمەلە كەسانىكى نامۇ، دەركەرت كە مۇخى مندال ھىچ ۋەلامدانەويەكى بۇ ئەو دەنگانە نىيە.

بەلام ھەمان مندال تەنھا بە بىستى دەنگى دايكى (بەبى ئەۋەي بىيىنىت)، بە شىۋەيەكى بەرچاۋو مېشكى چالاك بوو، كارلىكى لەگەل دەنگەكەدا كىرد، پاكو بىگەردىي بۇ خودا! شۆيىنەۋارى ئەم ئەزموونو تاقىكردنەۋانە زانايانى ھەژاند، دەبىت پاستىي ئەم كارە چى بىت؟

لە سەرەتاي سالى ۲۰۱۰ تويۇرەۋەۋانى ئەلمانىا پايانگەياند، كۆرپەلە لەو كاتەي لە مندالانى دايكىدايە دەست بە فېرېۋونى دەنگى دايكو باۋكى دەكات، دۋاي لىكۆلېنەويەك كە ۶۰ مندالى تازە لە دايكبوۋى گرتەۋە، زانكۆي (ۋىز بورچى) ئەلمانى، پىنى ھەستە، لە گۇڧارى (علم البيولوجيا المعاصر) بىلەن كرايەۋە، پوونىانكردەۋە مندالى ساۋا ھەۋلەدات لە رېڭكاي لاسايىكردنەۋەي دايكىيەۋە پەيوەندىي لەگەلدا بېستىت.

لىكۆلىنەۋە نوپىيەكە ئامارە بەۋە دەكات، دەنگەكان كاردەكەنە سەر كۆرپەلەر
يەكەم زامان دىۋارى مىندالدان دەپىن، (كاپلىن فرمىكە) لىكۆلەرۋەيەكى ئافرەتە،
دەلىت: ئەرەي لىكۆلىنەۋە نوپىيەكان پىيى گەيشتوون، نەسەلماۋە كۆرپەلە لە
توانايدا ھەيىت دەنگ دەرىكات بە شىۋەي جىۋاز، بەلام ئەرەي سەلماۋە چەند
دەنگىك دەردەچىت ھاۋوئىنەي ئەر دەنگانەيە كە مىندال لە كاتەدا بىستۈۋىيەتى
كە لە سكى دايكىدا بوۋە!

ھەرۋەھا ئەرەي زانراۋە ئەرەيە كە كۆرپەلە لە توانايدا يە لەسەر بىرھاتنەۋەي ئەر
دەنگانەي كە بىستۈۋىيەتى لە سى مانكى كۆتايى قۇناغى سىكىپىدا، ھەرۋەھا بە
شىۋەيەكى كاريگەر ئاۋازى مۇسىقا و دەنگى مۇۋە لە تەمەندە بە شىۋەيەكى
تاييەت كاردەكاتە سەر كۆرپەلە.

ئىمەش دەلىن: دەنگى قورئان باشتىن دەنگە، دەگونجىت كۆرپەلە بىبىستىت،
ئامۇڭگارى ھەموو دايكىك دەكەين، ھەموو پۇڭىك كەمىك بە دەنگى بەرز قورئان
بخوئىت، بە تاييەت لە مانگەكانى كۆتايى سىكىپىدا.

لىكۆلىنەۋەيەكى نوئى (بە پىچەۋانەي لىكدانەۋە چەقبەستۈۋەكان)،
جەختدەكاتەرە قۇناغى بوۋنى كۆرپەلە لە مىندالدانداۋ ئەرەي پەيوەستە بە
پەرەپىدانى زامانەرە، مىندالە ساۋاكان ھەلدەدەن لاسايى دايكىيان بگەنەۋە بۇ
مەبەستى گرنگىدانو بە ھىزىۋونى پەيوەندىيان پىيانەۋە، لە پۇڭى
لاسايىكردنەۋەي ئاۋازى دەنگيان، لەبەرئەرەي مىندالەساۋاكان جگە لەۋە
خاۋەنى ھۆكارىكى دىكە نىن، ئەمەش بە لىكدانەۋەي لاسايىكردنەۋەي ئاۋازى
دەنگى دايكىيان دادەنرىت، لە سەرەتاي قۇناغى تەمەنيان.

پروڤیسۆر (نوام چۆمسکی) زانای زمانەوانی بە ناوبانگ جەختەمکاتەرە کە منداڵ بەرنامەپێژ کراوە بۆ ئەوەی فیزی زمان ببێت و قسەی پێبکات، لەو کاتەی دڵپە ناویەک بوو، بۆ ئەو مەبەستە نامادەمکراوە! بۆ ئەم مەبەستەش لە زیرەکییەکی سروشتی بەهرە وەرەگیرێت.

گریان یەکەم زمانە منداڵ فیزی دەبێت، بۆ دەرپرینی پێداویستییهکانی، زانایان دەڵێن: منداڵ لە ماوەی پێنج ساڵی یەکەمی تەمەنیدا ۵۰۰۰ وشە فیز دەبێت، منداڵ خاوەنی توانایەکی سروشتییە، لەسەر پێکخستنی وشە ھەرەمەکییەکان، پاکوینگەردی بۆ ئەو دروستکارە گەورەییە بەم شیوەیە پێزی لە مەزۆڵا گرتووەو ئەو توانایانەی پێ بەخشێو، بەلام زۆر بەداخووە کاتێک گەورە دەبێت وشەکان بە کار دەھێنێت بۆ دژایەتیکردنی دروستکارەکی و تیکدانێ زەوی و نکولی خودای بە دەسلەتار کاربەجی و زانا دەکات! ھەرەکو دەفەرمووێت:

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّبَكَ الرَّبِّ الْكَرِيمِ ۝ أَلَيْسَ خَلَقَكَ فَسَوَّكَ فَعَدَلَكَ ۝ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ

رَبِّكَ ۝﴾ الانفطار

واتە: (ئەو ئادەمیزاد! تۆ چی وای لێکردویت سەرکەش بیت بەرامبەر پەرەردگاری میھربان و بەرپێزت؟! چی وای لێکردویت وەکو پێویست قەدری نەزانیت؟ (نا فرمان و یاخی بیت؟) - ئەو پەرەردگاری تۆی دروستکردوو، بە پێکۆپێکترین شیوە، بە جوانترین شیواز، (ھەموو ئەندامەکان لە شوێنی تایبەتی خۆیان دانراون، تا بتوانن کار و فرمانی خۆیان بە چالاکی ئەنجامبدەن و ئەو ئەندامانەش کە جووتن قەبارەو درێژیی و شیوەیان چوونیەکە، جگە لەوەی کە یارمەتی و تەباییەکی تەواو ھەیە لە نێوانیانداو ھەمووان ھاوکارن) - لە ھەر شیوەو شیوازیکدا ویستوویەتی تۆی پێکخستوووە ئەندامەکانتی بە یەکەرە لکاندوو .

زانایان ههستان به تاقیکړنه ویه کی چپوپر که بریتیبوو له دابړینی
 بالنده یه کی خوشخوین و جیا کړنه وه ی له دایکو باوکی، هم بالنده یه یان خسته
 ژوریکه وه تا به ته وای له دایکو باوکی دابچن، سهره نجام دهرکه وت بالنده که
 فیږی خویندن نه بوو، به لکو فیږی دهنګنکی ناساز بوو، که له قپره قپری
 قله باچکه ده چوو، به لام هم تاقیکړنه ویه کوټا تاقیکړنه وه نه بوو، به لکو
 به رده وامبوو، زاناکان پڼګه یاندا هه مان شو بالنده یه له گهل مییه یه کدا کرده ی
 زږیوون نه نجام بدات، پاشان هیلکه کانیاں برد بو شو شوینه ی باوکه که ی لیبوو،
 تا له وی بټروکیڼ، سهره نجام بالنده تازه کان دهنګی باوکیان فیږیوون، که له
 قپره قپر ده چوو، که میګیش له دهنګی باوکیان ده چوو، به لام زاناکان بالنده
 تازه کانیاں وهرگرت و پڼګه یاندا تا دوچار کرده ی زږیوون نه نجام بدنه، واته
 درو وده چیه یان لیکه وتوه، له ناکاو شتیکی چاوه پواننه کراو پوویدا، نه وه ی
 چواره میان فیږی خویندن بوو!

نایا هم کرداره چوڼ لیکه درېته وه؟ لیکدانه وه ی زانستی نه وه یه: غه ریزه ی
 خویندن له نیو بالنده کاند ا بوونی هیهو له گهلیدا دروستیوو، ده گونجیت به
 شیوه یه کی کاتی په کی بکه ویت، به لام به خیرایسی شو چالاکییه ی بو
 ده گه رېته وه، نه مهش پینچه وانه ی تیوری په رده سندنده وه .

دوای لیکولینه وه یه کی چپوپر، زانایان پوونیا نکرده وه له پڼګای شو
 تاقیکړنه وانه ی له سهر مروا نه نجامیاند او، له سهر شو که سانه ی به هو ی
 پوودا ویکه وه توانای قسه کړدنیاں په کی که وتوو، تاقیکړنه وه یه کی تر له سهر
 شو که سانه ی له قسه کړندا کیشه ی بو ماوه ییاں هیه، دهرکه وت زمان شتیکی

شاراوه په له شریټیکي بؤ ماوه پیدا، به ناوی DNA دیاریکراوه له (بؤهیل) دا پینی دوتریت ۲ FOXPO (بؤهیل) له لای زوړه یی زینده وهران بوونی هیه، به لآم له مړوفا شتووه یه کی جیاوازی هیه، زاناکان ده لاین: شو شتووه (بؤهیل) جیاکاره یی مړوفا هیه تی، له گهل دهرکه وتنی مړوفا له سر زهوی دهرکه وتووه!!

﴿...وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ حُسْبَانًا...﴾ (۱۶) الانعام ، واته: خوړ و هیف به حسابن. خوړ و مانگ به کومه له حسابیندا دهرؤن بؤ نمونه مانگ حسابینکی پیوسته بؤ خولانه وهی به دهری خویدا، حسابینکی تر بؤ سوپانه وهی به دهری زهویشدا حسابینکی تر له گهل زهویدا به دهری خوړدا و به دهری گله نه ستیره که دا و له گهل گله نه ستیره که و گله نه ستیره هی ندرؤمیدا به دهری هیشووه گله نه ستیره دا و... بهو جوړه .. تاد، که واته نیمه له بهردم تنها یه ک حسابدا نین، به لکو له بهردم گله حسابینکدا ین، واته له بهردم وشه یی (الحسبان) داین، چونکه له زمانی عره پیدا وشه یی (الحسبان) کوی وشه یی (الحساب) ه. بؤیه فهرموی:

﴿الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ حُسْبَانٌ﴾ (۱۷) الرحمن، ین ده فهرمویت: ﴿...وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ (۱۸) الانعام .

مانگ پوژانه به دهری زهویدا چندين دووری دهریت، به لآم له گهل شم سوپانه وهی شدا، له گهل جولهی زهوی و جولهی خوړ و گله نه ستیره که شم اندا دهرېا هیچیان به جینی نامیلن، پرسیاره که شهویه نایا کی شم همور جولانه یی مانگ رینک ده خات؟ مانگ له سوپانه وهی هیلکه یه که پیدا له دوو شوین له زهوی نزیک ده بیتووه، شه مش به هو یی کیشکردنی شهویه مه ترسی کیشانی به زهویدا

زۆر ده‌بیئت، به‌لام نه‌مه‌ پروندادات! چونکه هه‌ر کات مانگ نزیك كه‌وته‌وه‌ خیراییه‌كه‌ی زیاد ده‌کات! هه‌ر کاتیش دوور كه‌وته‌وه‌ خیراییه‌كه‌ی كه‌م ده‌بیئت‌وه‌، تا له‌ زه‌وی جیا نه‌بیئت‌وه‌!! ده‌پرسین ده‌بیئت کئ مانگ به‌و پێگه‌ستنه‌ وردانه‌ له‌ کات و دوری و ئاراسته‌ و خیرایی دیاریکراودا له‌ هه‌موو خوله‌ک و چهرکه‌یه‌کدا پێک ده‌خات؟ ئایا نه‌مانه‌ حساباتیان ناوینت؟ خوای کارزان ده‌فه‌رموینت: (والشمس والقمر بحسبان) واته‌: خۆرو مانگ به‌ چه‌ندین حساباتدا ده‌پۆن.

ئێمه‌ پتویستیمان به‌ کۆمه‌له‌ حسابیکی زۆر ورد و به‌رده‌وام و جۆراوجۆر هه‌یه‌ له‌ هه‌موو پویه‌ک و ئاراسته‌یه‌ک و خیراییه‌ک و گۆشه‌یه‌ک بۆ هه‌موو هه‌ساره‌یه‌ک و نه‌ستیره‌یه‌ک و گه‌له‌ نه‌ستیره‌یه‌ک، ئایا کئ هه‌موو نه‌مانه‌ پێک ده‌خات، هه‌موو نه‌م حساباتانه‌ به‌ به‌رده‌وام نه‌ندازه‌ ده‌کات؟ هه‌تا نه‌نجام

هاوسه‌نگی دروست ببینت، وه‌ک ده‌فه‌رموینت: ﴿وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ﴾ الرحمن، واته‌: ئاسمانی به‌رز کرده‌وه‌ و هاوسه‌نگی و ته‌رازوی بۆ دانا. بئ‌گومان نه‌مانه‌ به‌لگه‌ن له‌سه‌ر نه‌ندازه‌کاری، نه‌ندازه‌کاریش به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر وێست و ئێرا ده‌، وێست و ئێرا ده‌ش به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر مه‌به‌ست، خاوه‌نی نه‌م وێست و مه‌به‌ستانه‌ کێیه‌؟ سروشته‌؟ ئایا سروشت وێست و ئێرا ده‌ و مه‌به‌ستی هه‌یه‌؟ ئایا سروشت زانیاری و شاره‌زایی هه‌یه‌ تا حسابه‌کان پێک بخات؟!

پیشتر وا ده‌زانرا كه‌ خۆر وه‌ستاوه‌ و زه‌وی به‌ ده‌وریدا ده‌سوپیته‌وه‌ و مانگیش به‌ ده‌وری زه‌ویدا ده‌سوپیته‌وه‌ به‌لام ئیستا واز له‌و بیر هه‌نراوه‌ و نه‌وه‌ سه‌لماوه‌ كه‌ هه‌ر هه‌موویان له‌ جوله‌دان .

﴿وَلَكُمُ الذَّوَالُفُ وَالزَّيْحَانُ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا آلَافُ رُكَّاتِكَ إِنِ ﴿١٣﴾﴾ الرحمن

(۱۲) جگە لە جۈزەھا دانەوئىلەى جىاواز ، كە بە تۈيكنل و پۈش و بەرگ رازىنراوئەتەو و بە بۇنى خۇش بۇنخۇش كراون.

(۱۳) جا ئىترئەى گىرۈى ئادەمىزاد و پەرى ، بەكام لە نازو نىعمەتەكانى پەروەردگار تان بېروا ناكەن و ، كامەيتان لا پەسەندو چاك نىيە (كاتى پەرى و جنۇكە ئىماندارەكان گۈى بىيىستى ئەم ئايەتە بون ھەموو جارىك دەيانوت: ئىمە باوېرمان بە ھەموى ھەيە ئەى خۋاى مېھرەبان) . (شاينەى باسە ئەم ئايەتە ۳۱ جار لەم سورەتەدا ھاتوۋە ھەشت جارى لە دواى باسى بەدېھىنراوئەكەنەوئەى ھەوت جارى دواى ئايەتەكانى دۆزەخە ، ھەشت جارى لە دواى نازو نىعمەتەكانى بەھەشتى پلە يەكە ، ھەشت جارى تىرىش دواى نازو نىعمەتەكانى بەھەشتى پلە دوو ، دۆزەخ ھەوت دەرگای ھەيە ، بەلام بەھەشت ھەشت دەروازەى فراوانى ھەيە!!) .

لەم ئايەتە گىرنگى بەخششى دانەوئىلە و بەرگ و تۈيكلەكەى دەرەخات ، لە ئىستادا چەندىن لىكۈلەينەوئەى زانستى لەسەر تۈيكلەى دانەوئىلە كراو، ئاشكراشە ۱۱ لە رابردوودا مەۋە سوودى لە تۈيكلەى دانەوئىلە و پۈشۈپەلاشى بۇ ەلەفى گىيانلەبەران وەرگرتوۋە، لە كاتىكدا خۋاى گەرە بە نىعمەتىكى تاييەت و گەرە بەسەر مەۋەوۋە باسى دەكات، بەلام زانستى نوئى دەرپىستوۋە كە (بەرگى دانەوئىلە) شىفاى زۆرىك لە نەخۇشەيە زەھمەت و مەترسىدارەكانى تىدايە. بۇنەوونە تەنھا تۈيكلەى تۈۋى (قۇونە) كە بە پىزگای بىزانەوۋە لە تۈۋەكەى جىادەكرىتەوۋە و، بە (گىيا موعجىزەكە) بەناوبانگە ناودەبىرئەت، بە

دەيان لىكۆلىنەۋەي لەسەر كراۋە و چەندىن سوۋدى بۇ تەندروسىتى مۇۋلا تيايدا
 دەرخرارە، لەۋانە: كەمكردنەۋەي كۆلىستروۋلى خوۋىن، كەمكردنەۋەي پىژەي
 شەكر لە خوۋىندا، ئازار و ھەلئاسانى سك و سكچوون و كەمكردنەۋەي كىش و
 بىرىنى كۆلۈن و كۆكەي دىرئخايەن و پەبو و مايەسىرى و ھەوكردىنى پىست و
 سوۋدى بۇ كۆنەندامى ھەرس و پىكخستنى جولەي كۆلۈن و كەمكردنەۋەي
 ئازار و، گرژبوون و ھەلئاسانى كۆلۈن و، نەھىشتنى غازاتى گەدە و تەبىزى،
 ھەرۋەھا بۇ چارەسەرى نەخۇشى ئەمىيىي پىخۆلەيى. لە ئىستاشدا دەرمان و
 كەپسولى لى دىروستكرارە ۋەك چارەسەرىكى پىزىشكى بەكاردەھىنرەت،
 سەبارەت بە پوۋەكى پىحاننىش كە ئايەتەكە باسىكردوۋە و تاييەتمەندىيەكى
 جىيى لە ئار پوۋەكەكانى تردا پى بەخشىوۋە چەندىن سوۋدى دەرخرارە ۋ
 چارەسەرىكى جىھاننىيە بۇ زۆرىك لە نەخۇشىيەكان لەۋانە: بەھىزكردىنى گەدە و
 مىشك و بىركردنەۋە و زىادكردىنى ئارەزوۋى خواردن، چارەسەرى ھەوكردىنى
 گەرۋە و ھەوكردىنى گورچىلە و ھۆكارى پىزگار بوونىشە لەبەردى گورچىلە، بۇ
 چارەسەرى سكچوون ۋ پشانەۋە و چارەسەرى ماندوۋىيەتى و ھىۋىروبونەۋەي
 سەر ئىشە و شەقىقە بەكاردىت، ھەرۋەھا بۇ دابەزىنى پىژەي شەكر لە خوۋىندا،
 بۇ پىستىش زۆر بەسوۋە بە مەساجكردىنى پىست بە گەلەي پىحانە چىرچى
 پىست كەمدەكاتەۋە و جوانى دەكات و، زىپكە ناھىلەت ۋ چارەسەرى ھەندىك
 نەخۇشى پىست دەكات و مۇۋلا لە مەترسى زىانەكانى تىشك دەپارىزىت چۈنكە
 پىككەتەي فلافونۇيىدى تىدايە كە دژە ئۆكسانە كە پىككەتەي خانە و
 كرۇمۇسۇمەكان لە ئۆكسان بوون دەپارىزىت. ھەرۋەھا بۇ ۋەستانى قۇ ھەلۋەرىن
 و كەمكردنەۋەي كىش بەسوۋە، سەرچاۋەيەكى دەرۋەلمەندىشە بە ئىتامىن A ۋ
 C كە سەرچاۋەي سەرەكى دژە ئۆكسان، بەۋەش بىنن بەھىز دەكات. ھەرۋەھا

برینکی زور ناسن و کالسیومی تیدایه که هوکاری سهرکی بههیزکردنی نيسک و خوینه. ههروهه بۆ که مکړندهوی نازار و نههیشتن « کهم کردندهوی ژههری پیوهدانی میروو، ههروهه تههبهلی ناهیلیت و مرؤه چالاک دهکات، ههروهه بۆ پاککردندهوی ددانهکان و بههیزکردنی پوک بهکار دیت، چونکه دژه بهکتریایه و بۆ چارهسهری کؤنهندامی ههناسهدان و نهخوشیهکانی دل و پاککردنهو» خوین و پزگار بوون له ژههر به سووه، چونکه ماددهی ئوجینوولی تیدایه که دژه ئوکسانه و کولیسسترولی خوین و شهکر نزم دهکاتهو» له بهرنهوه مهترسی جهلتهی دل و نهخوشیهکانی کهم دهکاتهوه له بهرنهوهی خوین له ژههر دهپارزیت « کاریگهیهکی باشیشی هیه له چارهسهری شیرپههجه و بههیزکردنی کؤنهندامی بهرگری.

هموو نهم سووده زورانهی ریحانه بهلگن لهسهرنهوهی که دروستکهری نهم پوهه که به کرنکی و هموو سوودهکانی ناگاداره، ههر بۆیه له ناو پوههکهکانی تردها ههلیبژارد و وهک بهخششینی کهوره بهسهر مرؤهکهانهوه .

﴿مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَمِثَانِ ۝ يَتَخَالَتُهُمَا سَبْعُ مِائَاتٍ وَآيَ الْآلَةِ كَذَّابَانَ ۝﴾ مَرَجَ مَتَمًا

الْقُلُوبُ وَالْمَحَاطَاتِ ۝﴾ الرحمن

(١٩) ئاوی ههردوو دهريای پهها کردوووه به یهکی گهیاوندون « کهچی له ههمان کاتدا تیکهلیش نابین (نهم دیاردیه له تهنگه بهری چیا ی (طارق) و (باب المندب) دا ئاشکرایه که ئاوی دهريای سپی تیکهال به زهريای نهتلهسی نابیت « ههروهه ئاوی دهريای سور تیکهال به دهريای عهرو ب نابیت ، نمو دیاردیه بو به هو ی موسولمان بوونی کاپتن کؤستوی فهرههسی « زانای دهریاناس) ...

- (۲۰) چونکه له نیوانیاندا بهرېستیک له تهرومي ټاو ههیه نایه لیت تیکه ل بن .
- (۲۱) جا نیتړ نهی گروې ښاده میزاد و پهری ، به کام له نازو نیعمه ته کانی
- په روه رډگار تان بهوا ناگه و ، کامه یقان لا په سهندوچاک نیه .
- (۲۲) لهو دوو جوړ ده ریایه مرواری و مهران درده هیئریت (که دوو جوړ
- گه وهری به نرخن) .

نهم ټایه ته پیروژانه باس له دوو ده ریای سویری هاوسی و چووبه یه کدا

ده کهن که هریه که یان به هوې بوونی بهرېستیک له نیوانیاندا تایبته تمندی

خوین ده پاریژن، هیچ کامیان زال ناین به سهر نهوی تریاندا. باسکردنی مرواری

مهران له ټایه ته کدا به لگه یه که همدوو ده ریایه سویرن، چونکه ته نیا له

دهریا سویره کانداه درده هیئرین. نه مهش نهوه ده گه یه نیت که ناوی دهریا

نوقیانوسه سویره کان که به یه ټاو و تایبته تمندی ده بیئرین، له راستیدا

بارسته ی جیاوازن و هریه که یان تایبته تمندی خوې هیه و له چری و سویری

و پله ی گرمیدا جیاوازن، نه مهش نه زانراوه هه تا ته کنیکی نوې به کارنه هات،

که واته نه مه به لگه یه کی پوښنه له سهر نهوه ی که قورنای پیروژ فرموده ی

خوا ی گه وره یه؟! هه تا سالی ۱۸۷۲ز گه شتی چالینجر که سی سال به

دهریا کانداه گه ران و تویرنه وه یان کرد، نه زانرا دهریا سویره کانیش له نیو

خویناندا پیکه اته یان جیاوازه.

له سالی ۱۹۴۲ز بو یه که مجار له نه نجامی تویرنه وه یه کی زوره وه به

دانانی سهدان ویستگه ی ده ریای ده رکوت بو نمونه نوقیانوسی نه تله سی له

یه که دهریا پیکه اته وه به لکو له چمن دین ده ریای جیاوازن پیکه اته وه که هه

دەريايەكياڭ لە چىرى و سوپىرىتى ۋە تواناي تواناۋەي بۇ ئۆزىگىچىن ۋە گياندارانى ناۋى و پەلى گەرميەكەيشى جىياۋازە. ئەمە لە يەك ئۇقيانوسدا چ جاي بە يەكگەيشتىنى دەريا و ئۇقيانوسەكانى ۋەكو دەرياي ناۋەپراست و زەرياي ئەتلەسى، يان بە يەكگەيشتىنى دەرياكەڭ ۋەك كەنداۋ ۋە غەربىي ۋە كەنداۋى عومان و دەرياي سوپىر. يان دەرياي ناۋەپراست و دەرياي سوپىر.

لە زمانى غەربىدا ۋەشەي مەرج دۈۋەتاتى ھەيە:

۱- الخلط واتە: تىكەل بوون

۲- اضطراب:

ۋاتە جۈلە و شەلقان، ئەم دۈۋە ۋاتايەش ئىعجازى ئايەتەكە زىياتر دەردەخەن، چونكە لەگەل بوونى ئەم بەربەستە ئاۋيەدا ھەردوۋ ئاۋى دەرياكە بە ھىۋاشى تىكەل يەك دەپىن و بەھۆكارى دىيارەي ھەلەكشان و داكشانى مانگ و شەپۆلەكانىش لە جۈلە و بەيەكدا چوون ۋە شەۋانىكى بەردەوامدان، كە ئەمانەش ھۆكارى چوونىيەك بوون و زال بوونى دەريا گەرەكەيانە بەسەر بچوكەكەدا، بەلام ئەم بەربەستە ھەلدەستىت بە پاراستنى سىنورەكە و بۋار نادات ھىچيان بەسەر ئەۋى تىرياندا زال بىت، ئەۋىش بەۋەي كاتىك ئاۋى دەريايەكياڭ دەچىتە دەرياكەي ترەۋە تايەتەندىيەكانى دەگۆرىتە سەر ئەۋ دەريايەي كە بۆي چوۋە. دەرياناسەكان بەربەستى ئاۋى ئىۋان دەرياكەڭ بەر پوۋبەرە ئاۋىيە تىكەل بۋەكەڭ ئاۋدەپن (Mixed-Water Area) ئەۋىش لەبەر ئەۋەي ئەم ئاۋچەيە ۋەك لە ئايەتەكەدا بە ۋەشەي (مەرج) گوزارشتى كرد تىكەل

پوښتونکي پیدا پرودودات و ناوی بهر بهسته که ټيکه ټيکه له هر دوو ناوی دهر یا هار سیکه .

﴿ يَتَنَزَّلُ الْمَلِكُ وَالْإِنْسُ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴾ (٣٧) الرحمن

واته : نهی گروی جنوکه و ناده میزاد نه گهر توانیتان به مه مله که تی ناسمانه کان و زه ویدا بگه برین و له بوشایی ناسماندا بسورننه وه و به ناخی زه ویدا بر و نه خواره وه ، نه وه نازادن و هولو بدهن ، به لام دلنیا بن که ده زگای مادی پیشکه و تورو ، وه توانای معنوی به هیزی ده ویت (وه کو که شتی ناسمانیه کانی نه م سرده مه ، وه که سانی مه شق پیکراو) .

(نفذ) له زمانې عمره پیدا به مانای دهر چوون و برین دیت وه له نایه ته که دا هاتوو (إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) واته نه گهر توانیتان (اقطار)ی ناسمانه کان و زه وی برین لیږده اقطار کو (قطره) که به مانای تیره ی باز نه دیت واته له م سهری باز نه یه که وه بو نه و سهری به مرجیک به چه قدا بروات. (الشواظ) به مانای ناگریکی بی دوکله دیت، به لام نحاس له بنه پر تدا به مانای مس "یان ناگری بی دوکله دیت هروها ناوی توخمیکیش به په رنگی مه پله و سوره و توانای پیدا کیشان و پاکیشانی هیه و گیه نه ریکی باشه بو کاره با و گهر می و دژی دا خوراندنه، به و ناووه ناو نراوه چونکه له ناگریکی بی دوکله ده چیت.

له نایه تانه دا خوی گهره پووی وتاری ده کاته هر دوو ده سته ی مرؤ و جنوکه و لاواییان دهرده خات که نه گهر بتوان له چوارچینه کانی زه وی .

ئاسمانەکان دەربچن، کە لێرەدا مەبەستە توانا ١ دەسلاتی بێ سنوری خوا دەریکەوێت بەرامبەر بێ دەسلاتی مەرۆ ٢ جنۆکە ، هاوێی لەگەڵ دەرخستنی چەند راستیەکی گەردوونی کە مەرۆ نەیتوانیوە لێی تێبگات تا ئەو چەند دەیهیهی دواي کۆتایی سەدهی بیستم و لەو راستیە گەردوونیه زانستیانهش تێبگات!!

* دەرچوون لە تیرەي زەوی: بە پێی زانستی نوێ گۆی زەوی خەری تەواو نیە و لە جەمسەرەکانیەوە داتەپێوێ ٣ تیکرایسی تیرەي زەوی دەگاتە ١٢٧١٢کم ٤ لە لای هێلی یەكسانیەوه تیکرایسی تیرەي دەگاتە ١٢٧٥٦کم، زۆر سته‌میشه کە مەرۆ بتوانێت زەوی بپێت. لەو لایانەیه‌وه لە بەر زۆری پەستان ٥ پلەي گەرمی و بە بەر دەوامی بەرەو چەقی زەوی هەرچەندە ئەمڕۆ پیشەكەوتنی زۆر لە تەکنیکی هەلکەندن و چالکردنا هیه بە مەبەستی گەران بە دواي نەوت و گاز و کائازاکاندا بەلام لەگەڵ ئەوەشدا مەرۆ نەیتوانیوە لە ١٤کم زیاتر بچیتە خوارەوه بۆ ناو جەرگەي زەوی کە ئەوەش کەوترە لە ٢٪ ی درێژی نیو تیرەي زەوی!!.

ئەو قولاییانەدا ئامێرەکان لە کار دەکەون بەهۆی زۆری پەستان ٦ بەرزی پلەي گەرمیەوه. تا بەرەو چەقی زەوی بەرۆین پلەي گەرمی زیاتر بەرزتر دەبێتەوه تا نزیک دەبێتەوه لە پلەي گەرمی سەر پووی خۆر بۆیه مەرۆ هەرگیز ناتوانێت تیرەکانی زەوی بپێت.

* دەرچوون لە تیرەي ئاسمانەکان: دووریەکان یان ماوەکانی ئەو بەشە بینراوێ ئاسمانی دونیا لە گەورەیی و فراوانیدا دەگاتە پادەیه‌کی وا کە بەهەموو تواناییەکانی مەرۆ و جن ناتوانن ئەو ماوانە بپێن ئیتر چۆن دەتوانن

لینی دهریچن یان لینی رابکهن. تیره ی گهره ی مه جهره گه ی خومان ده گاته ۱۰۰ هزار سالی پووناکی، تیره ی پچوکی مه جهره گه مان ده گاته ۱۰ هزار سالی پووناکی، نه مه نه وه ده گه یه نیت که نه گهر که سینک بیه ویت تیره ی پچوکی مه جهره گه مان بپریت ده بیت به خیرایی پووناکی بۆ ماوه ی ۱۰ هزار سال بپوات ئینجا ده توانیت نه و تیره یه بپریت، نه ووش کارنکی زۆر نه ستمه و هرگیز جیبه جی نابیت چونکه نه هویه کی وا هیه و نه ده شینیت که به خیرایی پووناکی بپوات و مرؤه ه لگرت، نه ته مه نی مرؤه نه ونده هیه تا مؤله تی نه وه ی بداتی له کاتیکدا نه وپه ری ته مه نی له ۶۰ تا ۷۰ سال تیپه ر ناکات. هه موو توانای مرؤه له م گهر دورنه بینراوه دا نه وه یه که مرؤه توانویه تی ته نها چهند چرکه یه کی پووناکی بپریت نه ویش گه یشنتیه تی بۆ سر مانگ. کۆمه له ی خۆره گه ی خومان ده که ویته مه جهره ی پتگای شیریه وه و ماوه ی ۲۰ هزار سالی پووناکی له چه قی مه جهره که وه دوره، ۲۰ هزار سالی پووناکیش له نزیکترین لایه وه دوره، نه گهر مرؤفیک ویستی له و نزیکترین لایه وه اته له یه کی له نزیکترین تیره کانی مه جهره که مانه وه دهریچیت نه و پتویستی به ۲۰ هزار سالی پووناکی ده بیت!!! نایا نه وه له توانای مرؤفدایه؟ بینگومان نه خیر ناخو مرؤه ده توانیت به خیرایی پووناکی بپوات؟ بینگومان نه خیر. نه وه ی به سر مرؤفدا ده سه پیت به سر جنیشدا ده سه پیت. مه جهره کی ئیمه به شیکه له کۆمه لیک مه جهره ی تر که به کۆمه له ی لۆکالی ده ناسریت و تیره گه ی (۲۲۶۱۵۰۰) سالی پووناکیه، نه ویش به شیکه له کۆمه له مه جهره یه کی دی که تیره گه ی به (۶۵۲۲۰۰۰) سالی پووناکیه و نه ویش به شیکه له کۆمه له

مهجه پیهکی زۆر گهره تر که تیره کهی به (۱۰۰) ملیۆن سالی پووناکی مه زنده کراوه !!! لهم دوواییانه دا زیاد له ۱۰۰ لهو گه له مهجه پانه دۆزاونه تهوه تا به هه موویان گه له مهجه پیهکی زه به لاح پیکبینن به شیوهی په پکه یه که تیره کهی دهگاته ۲ بلیۆن سالی پووناکی!!!! نهوانه هه موو به شیکن له ئاسمانی بینراو که تیره کهی به ۲۰ بلیۆن سالی پووناکی داده نریت، نهوه نهو به شهیه که خوا ده باری ده فەرموین: ﴿وَلَقَدْ زَكَّيْنَا إِلَهَ الْبَيْتِ بِمَنْبِجٍ وَجَلَّاهَا زَكَاةً لِشَيْلُونٍ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝﴾ الملك، شیتر توانا و دهسلاتی مروۆ ۷ جن له کوینی نهو گهره ییه دایه؟

سه بارت به ناردنی (شواظ من نار و نحاس): نهگهر هه ریه که له مروۆ ۷ جن بیانه ویت له چوارچیوه کانی زهوی ئاسمان ده رچن به بی دهسلات له خواوه نهوا تووشی ناگری بی دوکه ل ده بن. وه که له نایه ته که دا ده فەرموین: ﴿يَزْكُ إِلَهِكَ شَوَاطِئَ نَارٍ وَنَحَاسٍ فَلَا تَنْفِرَا ۝﴾ الرحمن. هه موو پائه کاران به کۆن و نوینیانه وه له سه ره نهوه کۆکن که (شواظ من نار) به مانای ناگری بی دوکه ل ۷ (نحاس) به مانای دوکه لی بی ناگر دین و وشه ی (نحاس) مانای کانزای مسیش دهگریته وه که پله ی توانه وه ی (۱۰۸۲) پله ی سیلیزیه ۷ پله ی کولانی (۲۵۶۷) پله ی سیلیزیه. له پووی زانستیه وه نهوه سه لمیندراوه که توخمه زانراوه کان له ناو نه ستیره کاندای به ره هه می کرداری یه کبوونی ناووکین، گهر دیله کانی هایدروجن ده بنه یه که تا ورده ورده ناووکۆکی نه ستیره کان ده بنه ئاسن، له کرداری یه کبوونی ناوکیدای پله یه کی گهرمی زۆر به رز پیویسته تا نهو پاده یه ی

نښتیره که دته قیته وه و پارچه کانی و له وانهش ناسنه که ی به هموو لاکادا
پهرش و بڼاو دهیته وه به نام شو توخمانه ی که له ناسن قورستن له میانه ی
هوینی سهره تایي ماده و شو گهرده ناسنیانه ی به ناسماندا بڼاو بونه تهره
دروسته بن. نه وه له هموو لاکانی ناسمان پروده دات و به هموو شو لایانه دا
به حسابی کی دیاریکراوی ورد پهرش و بڼاو دهیته وه. له بهرنه وهی مس له پوی
ژماره ی گهردیله یی و کیشی گهردیله ییه وه بهرتره له ناسن، له بهرنه وه توخمی
مس له پوپه پری ناسماندا له یه کبونی ناوکی گهرده کانی ناسن له گه ل هوینه
سهره تاییه کانی ماده دا دروسته بیته، بویه ده توانین بڼین که وشه ی (نحاس)
له نایه ته که دا مه به ست له توخمی مس دهیته، که به شیوه ی تواوه ی کولواو
دهیته ږنگری دهکات له هر هوانیکی مروۍ و جن بو برینی سنووری زهوی و
ناسمانه کان.

﴿ فَإِذَا أَنْشَقَّتْ السَّمَاءُ كَانَتْ رَوْدَةً كَالزُّهَرَانِ ﴿٣٧﴾ فَأَيُّ آيَةٍ لَّيْسَ بِهَا تَذَكُّرٌ ﴿٣٨﴾ ﴾ الرحمن
واته:

(۳۷) ږوژیک دیت که ناسمان سور ه لده گهریت وه کو گولی سور له پهنګدا ،
وه کو پونی قرجاو له پواله ت و گهرمی و تواوه ییدا (که نه مه ش قوناغیکه له
قوناغه کانی تیڅکچونی له سهره تای قیامه تا) .

(۳۸) جا شیتړ شهی گرویی ناده میزاد و پهری ، به کام له نازو نیعمه ته کانی
په روره دگارتان بڼوا ناکهن و ، کامه یقان لا په سهندو چاک نیه .

ناژانسی (ناسا) توانی وینه ی ته قینه وهی نښتیره یه بگریته که له شیوه ی
گوله باخی سوور دایه . نه گهر به راوردی بکهین به وینه ی گوله باخی سوور،

دەبینن زۆر لە یەک دەچن. شایانی باسە زانیانی گەردوون بەم ئەستێرەیه دەلین: "گۆلی سووری ئاگرین"، واتە بە هەمان وشەکانی قورئان گوزارشت لە راستییەکانی گەردوون دەکەن.

"لەبەرکاری (٢١) تشرینی یەکەمی سالی (١٩٩٠) بەهێزترین ئاژانسی ناسمانی لە جیهاندا دیمنیکی لە ناسمانەوه گواستەوه ئەوەی دەبینی وای دەزانی وینە ی گۆلەباخە و لە ناو پۆندایە، پەرەکانی سووری تۆخ گەلای سەوز و لە ناو پراستیدا کاسەییەکی شین هەبوو، بەلام لە حەقیقەتدا گۆل نەبوو بەئێک دیمنی تەقینەوهی ئەستێرەیهک بوو لە دوری سی هەزار سالی تیشکی لەزەوییەوه، بەناوی چاوه پشیلە."

ئەم دیمنە تەفسیری هەمان ئایەتی سەرەوهیە و پاش دابەزینی ئەو ئایەتە بە هەزار و چوار سەد سال زیاتر بە پوونی لە بوونەوهردا دەبینری، ئایا تەنها شتیکی ئاوا بەس نییە بۆ متمانەکردن بەوهی لە قورئاندا هاتوو؟
کەواتە چەندەها دیمنی لەو شیوه دەبینری پێش هاتنی قیامت، ئیتر ئایا ئەوەی لە سالی (١٩٩٠) دا بینراو نمونەیهکی بچووکە و کاتیک ئەستێرە نزیکەکانیش وەک ئەوانە دەتەقنەوه ئیتر ئامارەکانی کۆتایی دنیا بەدیار دەکەن.

﴿مُحْكِمِينَ عَلَى رُفُوفٍ خُضْرٍ وَبَقَرٍ حَسَانٍ﴾ (٧) الرحمن

واتە: ئەو بەختەورەنە لە جینگەو پینگەي خوش و پاراوەدا شانیان داداوه، کە بە پشتی و سەرینی سەوزباوی جوان و دۆشەکی نایاب و تایبەت نەخشینراوه، هەموو شوێنێکی بە فەرش و رایەخی تایبەت دایوشرۆوه.

جیاگردنموی رنگی سهوز له ناو هه موو پهنگهکانی تردا بۆ بههشتیهکان،
 دهریدهخات که پهنگی سهوز لههه موو پهنگهکانی تر بۆ چاو، بۆ لایهنی دهروونی
 باشتره، ههروهک له تایهتیکي تردا دهفرمویت: ﴿عَلَيْهِمْ ثَلَاثُ أَلْفِ سَنَةٍ مِنْ حَتَّىٰ

وَاسْتَبْرَأَ... ⑦﴾ الإنسان، واتا: پۆشاکي بهختهوهران ئاوریشمی سهوزی
 تهنگه که بهسهه پۆشاکي ئاوریشمی نهستوردا لهبهریان کردووه).

له ئیستادا زانایان دهریانخستوه که پهنگی سهوز باشترینی هه موو پهنگهکانه
 نهویش لهبهرنهوهی دهرکهوتوه پهنگی سهوز بۆ دل بهسوده و یارمهتی
 ههناسهدانی قول و گهراندنموی هاوسهنگی خانهکانی لهش دهوات و، نهو
 پهنگیه گه خوشی و شادمانی به مروڵا دهبهخشیت، هه لهبهرنهوه پزیشکان له
 کاتی نهشتههگریدا جلوپههنگی سهوز دهپۆشن، ههتا ئازاری نهخۆشهکان کهم
 بکهنموه ههستکردن به خوشی و شادمانیان پی بهبخشن، پهنگی سهوز
 دهکهوینته ناوههراستی ههوت پهنگهکهی پووناکی که لهسورموه دهستپیندهکات
 ههتا وهنهوشهیی، لهبهرنهوه باشترین پهنگه بۆ چاوی مروڵا جوژیک له
 ههوانهوه به مروڵا دهبهخشیت، تهناهت بۆ ههندی حالتی خهموکی بهکاری
 دههینریت.

﴿سوره نسی (الواقعة)﴾

﴿يَلُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّغْلَبُونَ ﴿١٧﴾ كَاكِبٌ وَأَبَارِقٌ ﴿١٨﴾ لَا يَصُدُّونَ عَنْهَا وَلَا يَرْفُونَ

﴿١٩﴾ وَفَكَهَمُوا مِمَّا انتَحَرْتُمْ ﴿٢٠﴾ وَلَحَرَّ مِمَّا يَنْشَرُونَ ﴿٢١﴾﴾

(١٧) لاوان و جهوانانی ئیسک سوک و نه مر به دهوریاندا دین و دهچن و خرمه تیان دهکهن و دلخویشیان دهکهن ...

(١٨) به کوپ و سوراحی و دولکهی جوانه وه دهگهرین و پرداخ و کاسه تاییه تیهکان پر دهکهن له شهرابی تام خوش ۱۱ بوڼ خوش و پهنګ جوان ، که همویان له سهرچاوهی پهوان و همیشه جاری یوه پر دهکرین .

(١٩) خواردنه وهی ئه و شهرابانهش نه سهرنیشیهیان بو پیش دههینیت ، نه پنی سهرخوش دهبن و دهکهنه ئیلنجدان ، به لکو چنده بخونه وه هر دلخوش و شادمان و له سهر حال دهبن ...

(٢٠) جوړه ها میوهی تام خوش و بوڼ خوش و پهنګ جوان و شیواز قه شهنگیان بو دهگیرن که به نارمزوی خوړان لینی هله ده برین .

(٢١) گوشتی هر بالنده یه کیش که نارمزوی بکن و به هر شیوازی که حزی ئی بکن له سهر ده فرو سینی ئالتون و زیو ، بویان ناماده یه

هروه ها له نایه تیکی ترده ده فرمویت: ﴿وَأَمَدَدْنَهُمْ مِنْكَ كَهْوٌ وَلَحَرٌ مِمَّا يَنْشَرُونَ ﴿٢٢﴾﴾
الطور، وشه ی (امددناهم) به واتای: میوه یه کی زور و زیادیان پیش کهش دهکین له به هشتدا و گوشتیش به وهی که حز و نارمزوی بکن .

شارەزایانی خۆراک دووپاتیدەکەنەوێه که باشترین پزگای خواردن، یەکهەمجار ئاو خواردنەوێه پاشان دواى نیوکاترۆمیر میوه خواردن، ئینجا کاترۆمیرێک دواى ئەو دەتوانین ژەمە خواردن بخوین. ئەم پزگایە مەزە لە زۆر نەخۆشی دەپارێزێت، لیکۆلینەوهکان دەریانخستووێه که خواردنەوێه دوو کوپ ئاو لە پێش ژەمەخواردن یارمەتی سوتاندنی زیادهی چهوری و پزگاربوون لە کێشی زیاد دەدات. گەرواتە ئامۆزگاری شارەزایان لە پێناو تەندروستییهکی باشتردا ئەوێه که یەکهەم جار ئاو بخوێتەوه پاشان میوه بخوێت پاشان ژەمێک خواردن بخوێت، بە تایبەتی ئەگەر ژەمە خواردنەکه چهوریان گۆشتی لەگەڵ بوو.

پزیشکان دەڵێن پێویستە میوه پێش گۆشت بخوێت، جا ئەو میوهێه بە شیوهی شەربەت پێشکەش بکریت، یاخود میوهێهکی تازە بێت، هۆی ئەمەش دەگەرێتەوه بۆ ئەوێه که میوه شەکرى سادە (تاک)ی تێدایه که بە ئاسانی هەرس دەکریت و دەمژێت لە رێخۆڵەدا، لەبەرئەوه گەدە و رێخۆڵەکان ئامادە دەبن بۆ پێشوازیکردنی خواردنی قورس که بە ئاسانی هەرس ناکرێن -بۆ نمونە گۆشت- بەو شیوهێه گەدە ئامازە دەنێرێت بۆ مێشک کهوا ئامادەباشی تێدا بێت بۆ وەرگرتنی خواردنی قورس. رێخۆڵەکان شەکرە تاکەکان (وەک گلوکۆز و فرکتۆز) دەمژن و لەش هەست دەکات کهوا برسییتی یەکهی نەماوه و ئارەزوومەندیی زۆر ناکات بۆ ئەوێه داواى خواردنی قورس بکات، بۆیه گەدە و رێخۆڵەکان پزگاریان دەبێت لەو بار قورسییه.

ئەوانەى بەپێچهوانەوه ژەمی خواردنەکانیان دەخۆن لە پێشدا گەدەى خوێان پڕ دەکەن بە خواردنی قورس و ئینجا میوهێهکی زۆر دەکەن بەسەریا،

دەبینن بار قورسییهکی زۆر دەکەوتە سەر گەدەیان و سوودیکی ئەوتۆش لەو خواردنە نابین و توانای بیر و عەقل و تەركیزیان نامینیت، بەتایبەتی ئەوانە ی کە قوتابی و خویندکارن، یان ئەوانە ی پۆشنفکر و زۆر دەخویننەوه، ئەمەش کاریگەرییهکی زۆر دەکاتە سەر بیر و مینشکیان، چونکە مینشک (دەماغ) سەرقال دەبیت بە خواردنەوه و ناتوانیت تەركیز بکات.

- توێژینەوهیهکی سویدی کە لەسەر (تەندروستی گشتی و بەرگری) کراوه ئەوهی دەرخیستوووە کە خواردنی میوه دوا ی نان پاستەوخۆ هاوشیوهی خواردنی ژەمیکی ژەهره، کە دەبیتە هۆی لەناوبردنی پزێنی (بتیالین) کە پزێنیکی بنەپەتی گرنگە بۆ هەرسکردنی کاربۆهیدرات و شیرنیەکان.

- کاتیك میوه دەگات بە گوشتی سوور لە گەدەدا، خواردنەکە دەرشییت، چونکە گوشتی سوور کاتیکی زۆرتەری دەوێت تاوهکو هەرس بیت، لەوکاتەشدا میوهکە دەرشییت، کحول و ماددە ی ژەهر دروست دەبیت، کە ئەم مادانە دەبنە رێگر لە کرداری هەرسکردنی خواردندا، میوهکەش هەموو بەها بە سوودەکانی لە دەست دەدات وەکو ئیتامینەکان و دەبیتە هۆی تیکچوونی پێکەتە ی خوراکی پزۆتین و هەلۆه‌شانەوهیهکی نانااسایی لەپروتینەکاندا دەبیتە هۆی هەلاوسانی گەدە .

﴿ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۚ (٨٨) أَمْ أَنْتُمْ مُخْلَقُونَ ۚ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ۚ (٨٩) لَنْ نَقْدِرَ أَنْ نَكْفُرَ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ

بِمُسَبِّحِينَ ۚ (٩٠) عَلَٰنَ أَنْ يُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنْشِئَكُمُ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ۚ (٩١) وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ

الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ۚ (٩٢) ﴿ الواقعة

(٥٨) ئایا سەرنجی ئێو مەنی یەتان نەداوە کە لە بەشیکی زۆر زۆر کەم و بچوکی ، ئێوە دروست دەبن (لە نێوان ملیونەها سەرەمیکوته‌دا بە ویستی خوا یەک دانەى خۆی دەگەیه‌نیتە هێلکۆکەر هەزاران سیفاتى بۆ ماوه‌یى لە بار باپیرانى هەردوو پەگەزەوه لە خۆ گرتووه !!) ...

(٥٩) باشە ، بێر ناکەنەوه ، ئایا ئێوە ئێو وردەکاریانە دروست دەکەن؟! یان ئێمە بەدیھێنەری ئێوەو هەموو شتیکی؟!

(٦٠) پاشان ناشکرایە کە هەر ئێمە نەخشەى مردنتان دەکێشین و دانە دانەتان بە بەرچاوی ئێوانی تێر تانەوه دەبێ شەرابی مەرگ بنۆشیت ، کەسیش ناتوانیت دەستەلاتی پیش دەسەلاتی ئێمە بکەویت ...

(٦١) پاشانیشت لە شوێنی ئێوە کەسانی تر دەهێنێتە مەیدانی بونەوهو لە شوێن و جێیەکەوه بە شێوازیك بەدیقتان دەهێنن کە ئێوە زۆر کەم دەرکی دەکەن و پێی دەزانن ، یاخود ئێوە زانیاریتان نیە دەربارەى دروستبونەوه‌ی دوبارەتان و زیندووکردنەوه‌تان لە قیامەتدا بۆ لێپرسینەوه ...

(٦٢) دیارە ئێوە لە پەیدابونی یەکەمجار تان هەندیک زانیاریتان هەیە ، کە چۆن لە نەبون خواى گەوره ئێوه‌ی هێناوته مەیدانی بونەوه ، باشە ئێوه تێنافکرن؟! ئەگەر کەسێک شتێک دروست بکات لە نەبوون ، دوبارە دروستکردنەوه‌ی ئێو شتە بۆ جارىکی تر زۆر لای ئاسان نیە!!

لەم ئایەتە پێرۆزانەدا باس لە مردنیکى تایبەتکراوە کە مردنى ئەندازەکراو و بەرنامەپێژکراوە (الموت المقدس) Programmed cell death (Apoptosis) کە بریتییه لە بەرنامەپێژکردنى مردنى خانەکان لە

کاتی پښوېست و دیاریرکړاوی داماتوودا که له کاتی گه شه کردنی په که میی مړوډا پووده دات، نه ندازه کردنی مردنی خانانهش پوولی بنه پرتیان هیه له گه شه کردن و هاوسه نگی بایولوچی گیانداره فره خانه کان، زانایان چهند نیشانه یه کی شانیه یان دیاریرکړدووه بو جیا کردنه وهی مردنی بهرنامه پرتوکر اوی خانه کان له مردنه کانی تری خانه به هوکاره دهره کییه کان، بو نمونه نهو خانانه ی به بهرنامه پرتوکر اوی دهرن پیش مردنیان ده چنه وهیه و له دراوسیه کیان ده کشینه وه، به خیرایی وه نه وهی بکولیت بلقیان له سر دهره که ویت، به لام خانه یه که به هوکاری بهرکه وتن ۱ هوکاری دهره کی وه نه مانی نوکسجین یان که می خورا که وه بمریت خانه که هله ده ناوسیت و پارچه پارچه ده بیت. هره ها ناوکی نهو خانانه ی به بهرنامه دهرن گوپانکاری جیگیر و درامایان تیدا پووده دات له وانه کروماتینی ناوک (DNA) چر ده بیت وه و بارسته یه کیان زیاتر له نریک په رده ی خانه که دروست ده کات. له موه به پوونی دهره که ویت که مردنیکي تره یه و جیا به له مردنی گشتی زینده وهره که، ده گونجیت نه نایه ته قورنانه یه پیروزه بیگریته وه که ده فهرمویت:

﴿مَنْ قَدْ زَانَا يَنْكُرُ الْمَوْتَ وَمَا عَنْهُ يَسْتَبِقِينَ﴾ ۱۰ ﴿عَلَىٰ أَنْ يُؤْتَلَ أَمْتَلَكُمْ وَنُنْشِكُمْ فِي مَا لَا

تَعْلَمُونَ﴾ ۱۱ ﴿الواقعة

بایولوچییه کان ده لین نه م جوړه مردنه هله ده ستیت به پوولی سهره کی گه شه کردنی جینی گیانداره فره خانه کان و یارمه تیدانی پرتوکرستن و گه شه کردنی گیانداره که، نه م بهرنامه یه ش کاتیک داده نریت که کوپه لیه و له سهره های دروستبونیدایه.

دوو خیزانی جینه کان کوترولی بهرنامه ی مردنه که ده کن که بریتین له:

(۲-BCL) و (ICE) كۆمەلەي يەكەمىيان كىردارى مردنەكە بە پىيى پىيويستى رىك دەخەن. كۆمەلەي دووهمىش ھەلدەستىن بەسەرپەرشتىكىردىن و دروستكىردىنى پىوتىنى مردن كە بە ICE (ICE like proteases) ناودەبرىت.

رىكخستىنى ئەم جورە مردنە بە شىئەيەكى ئەندازەبۆكرى و رىكخراو لە بەرزترىن ئاستى خانە بەرگىركارەكان لە كاتى گەشەكىردىنى مۇقدا لە قۇناغە جىاوازەكاندا دەردەكەوئىت، بۇ نموونە خانە (T) يەكان بە مردنى خانە بەرنامەپىزگىراوەكان ئەوانىش دەمرىن، چونكە ئەگەر بىمىننەو و نەمرىن بونىيادى مۇقايەتى تىكەدەن، ھەروەھا ئەو خانانەي كە ناتوانن لە گەل تەنە دەركىەكاندا كارلىك بكەن و سوودىيان بۇ لاشە نەماو، بە رىكخراوى و بە بەرنامە دەمرىن.

تازەكىردنەوى بەردەوامى خانەكانى لەش بە رىكوپىكى بە پىيى چەند ياسايەكى قەشەنگ كە پەرەردگار لە ھەموو كۆئەندامەكانى مۇقدا دايىناو، دەرىدەخات جورىكى تر مردنى ئەندازەكرىا ھەيە.

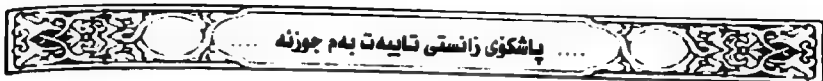
سىستەم ۱ ھۆكارەكانى مردنى ئەندازەكرىا ھەر لە ساتەكانى يەكەمى پىكھاتنى نوتفەي ئەمشاج (ھىلكەي پىتتىنراو) ، بە تايبەتى لە قۇناغى تەقدىر كە سىفاتە بۆماوەيىەكان پىكەدەخىرن و خەلق دەكرىن، ئەو جىنانەش كە ھەلدەستىن بەم جورە مردنە ناسراون بە (۲-BCL) (ICE)، لەبەرئەو ئەم جورە مردنە تەقدىركىراو، دىاردەيەكى پىيويستە بۇ مۇقدا بە تايبەتى لە قۇناغەكانى گەشەكىردىنى سەرەتاي سەرسوپمان لەوەدايە ئەوەيە كاتىك ئەم ئايەتە قورئانىيە دەخوئىننەو كە باسى لە مردنى ئەندازەكرىا دەكات، ئايەتى دواي ئەوە باس لە

گه شه کردنی یه که میی (الفشاة الاولی)ی کوریه له دهکات ده فرمویت: ﴿وَلَقَدْ عَمَتْهُ الشَّاءُ الْأُولَى فَلَوْلَا تَذَكُّرُونَ﴾ (۱۶) الواقعة، بویه ده کرنت له مه وه تنبگه یین که نه م نایه ته پیروزانه ناماژنه بو شه جورده مردنه که په یوه ستن به گه شه کردنی یه که میی مروژ. که شه جوردهش یارمه تی پیکهینان و پیکه ستنی کوریه له که ده دات.

نایا مردن دروستکراوه؟

له نیستادا لای بایلو جیه کان پرون بۆته وه که مردن دروستکراوه شه پاستیهش به ته وای نه زانراوه هه تا دواي ناوه پاستی سه ده ی بیستم به تاییه تیش دواي هه فتاکان به لام قورنانی پیروز چواره سه ده یه ناماژهی داوه که مردن دروستکراوه له نایه تی: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيُبْلِغَكُمْ إِلَٰكُكُمْ مَعْلًا وَهُوَ الْغَیْبُ﴾ (۱) الملك، جیگای سه رسامیه که هوکاره کانی مردن له پروی بایلو جیه وه به هیژتن له قوناغه کانی گه شه کردنی یه که میی گیانداران، چونکه ۹۰٪ی خانه کانی کۆنه دماي به رگری به مردنیکي بهرنامه دارپیژراو ده مرن و، بۆ سوپی خوین ده رناچن ته نیا ۱۰٪ یان نه بیئت، ههروه ها ژماره یکی بی شو مار له ده مارو چکه کان کاتی پیکهاتنی ده مارده کان ده مرن، له مه شه وه نیعجازنکی تری قورنانی پیروز پرونده بیته وه به وه ی که مردنی پیش ژیان باسکردوه و ده فرمویت: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ...﴾ (۲) ههروه ها له م نایه تانه دا ناماژیه ک هیه به گۆرانه کاریه کی داهاتوو له مروژدا له رتگی جینه کانی مردنی خانه کان

و بهرنامه دانانی سهره تاي کړوؤسؤمه کان. که له نايه ته که دا دهغه رمويت ئیستا نایزان و له داهاتوودا دهرده که ویت.

﴿ اَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٧٨﴾ اَنْتُمْ اَنْزَلْنَاهُ مِنْ الْمَزْنِ اَمْ هُوَ مِنَ الْمَزْنِ ﴿٧٩﴾ لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ اَنْهَابًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٨٠﴾ ﴾ الواقعة .

واته :

(٦٨) ئی باشه سهرنجی ئه و ناوه نادهن که دهیخونه وه (چون له ئوکسجین و هایدرؤجین پیکمان هیناوه ، به مهرجی ئوکسجین یارمه تی سوتان ددهات و هایدرؤجینیش به خیرایی دسوتی ، که چی که ده بیته ناو زوریک له ناگره کان ده کوژینیته و !!)

(٦٩) مه گر ئیوه داتانباراندووه له هوره کانه وه یان ئیمه دایده بارینین (به هوی یاسای سوپی ناو له سروشتدا) ...

(٧٠) خو نه گر بمانه ویت دهیکهینه خوئیایوکی تال و سویر و بی سود ، باشه ئه وه ئیوه سوپاسی خوا ناکه ن له سهر نه و هه موو ناوه سازگاره ی که له سهر زهوی و ناخی زه ویدا بو ی دابین کردوون !!

چرپی خوئییه کان له ناوی دهریا و ئوقیانوسه کاند ا له نیوان (٣٢٠٠٠-٤٢٠٠٠) به شی ملیونیکدان. ناوی به فر و بارانیش که له ناسمانه وه دابه بارن به پوخت ترین ناوی سروشتی داده نرین، له گه ل نه وه ی که بریک له خوئییه تواوه کانی تیدایه که له ٢٠ به شی ملیونیک تیپه ر ناکات و وای لیده کات شیرین و خاوین بیت، کاتیکیش ده گاته زهوی و به رپوه که یدا دهروات نه و خوئیانه که توانای توانه وه یان هیه له ناودا و له

بەردەکانی توێکلی زەویدا هەن تیایدا دەتوێنەوه و بەهەش پادەدی خوێندارییهکەیی بە پلهبەندی زیاد دەکات تا دهگاته هەزار بەش لە ملیۆن بەش. ئەمەش پێی دەووتریت ئاوی شیرین، (١٠هەزار) لە ملیۆنیک بەش پێی دەووتریت ئاوی سوێر (خوێنداریتی گەم) و بۆ ١٠٠هەزار لە ملیۆنیک یان زیاتر دەووتریت (ماء الأجاج - ئاوی سوێر) یان خوێدار.

ئەگەر خوێی ئاوی دەریا بیتوانیایە لەگەڵ هەلمی ئاودا بە پێژەیهکی زیاتر لەوێ ئیستا بەرز ببێتەوه، یان ئەگەر کەمێک گۆزان لە پێکەتەیی بەرگەهەوادا پووبدات ئەوا ئاوی باران بە سوێری دەباری و پوهکی نەدەبوژانەوه و زەوی پێی تینووی پێی تیراو نەدەبوو، بەراستی ئاوی شیرین پارێزەری ژیاڵە.

﴿أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧﴾ أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَهَا أَمْ عَنِ الْأَنْشُوتِ ﴿٨﴾﴾ الواقعة

واتە: ئەو سەرنجی ئەو ئاگرەتان نەداوه کە لە جوژەها سەرچاوە پێمان بەخشیون؟! دایدەگیرسێنن و جوژەها سودی ئی وەرەگرن؟!

ئایا ئێوه ئەو دارو درەختەتان بەرپا کردووه، یان ئێمه بەرپامان کردووه (ئەمەش ئاماژەیهکە بۆ ئەو نەوتەیی کە لەم سەردەمەدا سەرچاوەی سوتەمەنی و وزەیه کە لە دەرئەنجامی ژێرەو ژور بونی دارستانەکاندا بەدی هاتووه، «هەروەک زاناگان دەلێن ..)

لەسەردەمانی زوودا هەردوو داری مەرخ و عەفاریان لەیهک دەخست و ئاگریان پێی دەکردەوه، زانستی ئەمڕۆ سەلماندویهتی کە هەموو ئەو ئاگر و سوتەمەنیانەیی ئەمڕۆ بەکاریان دەهێنین بۆ نەرەت و سەرچاوەکەیان لە

پووهکه و په له وانه داری وشک و زهیتى پووهکى و ئاژهلې و خهلوزى دار و خهلوزى بهردين و پترول و پیکهاتهکانى و گازى سروشتى، که هه موو نه م جوړه سوتهمه نیا نه سرچاوه که یان ده که پرته وه بو پووهک، که به پنى بارودوخ و تپه پوونى کات شیعونه وه و گورانکاریان به سهردا هاتووه.

نهم سوتهمه نیا نه به کردارى به هه وین بوونى نیمچه یی دروست ده بن، نه ویش به هوئ به کترىای زهوییه وه له بارودوخیکدا که له کاریگری هه و و نؤکسجین ده یار زیت، به ویش هه ندیک گاز و ناو ون ده کات و ماده کاربونه که چر ده بیتته وه و یان ده بنه خهلوزى بهردين یان ده بنه نهوت و گازى ژیر زهوى به ویش هه موو جوړه سوتهمه نیا نه به تپه پوونى کات له پووهکه وه دروست ده بن.

﴿فَلَا أُقْسِدُ بِمَوْعِدِ الْجُؤْمِ ۖ﴾ الواقعة

واته: با سویند نه خوم به شوینى نه ستیره کان (که به رده وام له خولگى خویندا له چرخ و خولدان هه ندیکان به هه زاران، به ملیونان سالى پوناکی لیمانه وه دوورن، کاتیک ئیمه ده یان بینین، ده میکه لهو شوینه ی خویندا نه ماون، یان هه نه ماون!!).

دواى پیشکه و تنى زانستى، زانایان ده ریا نخست شوینى نه ستیره کان هینده دوورن، که مروء نه یوانیوه ده رکیان بکات و بهو شیوه یه نین که چاوى ئاسایى ده یان بینین، دووریان هینده زوره به کیلومه تر و میل ناتوان ریت بیورین، پیویسته پیوانه یه کی تر به کار به یئریت که سالى پوناکییه که له چرکه یه کدا ۲۰۰،۰۰۰ کم ده بریت، نزیکترین نه ستیره لیمانه وه چوار سال و پینچ مانگی پوناکی دووره، واته نه وه ی ئیستا ده ی بینین، نه ستیره که خوی نیه،

به لکو تیشک و شوینه که یه تی پیش چوار سال و پینج مانگ له کاتیگدا
 نهستیره ی تر هن هزاران و ملیونان و ملیاران سالی پووناکی لیمانه وه دووره،
 واته نه وهی دهیبینین شوینی نهستیره کانه پیش هزاران و ملیونان سال،
 زانایان ده لنین نهستیره هن که نیستا دهیان بینین به لام ملیونان سال بهر له
 نیستا نه ماون و نیمه نیستا ته نها شوینه کانیان دهیبینین، له بهر نه وه نایه ته که
 سویند به شوینی نهستیره کان دهخوات، وه که نه وهی پیمان به فرمویت نه وهی
 نیوه دهیبینین نهستیره کان خویمان نین، به لکو شوینه کانیانه، بنگومان نه مه
 دهریده خات خاوهنی هم سوینده ناگاداری نه وه موو دوریه زورانه و شوین و
 جولهی نهستیره کانه، هر بویه له نایه تی دواتردا فرموی: ﴿وَاللَّهُ لَقَسُّ لَوْ
 تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ﴾ الواقعة .

بنگومان بن نه وه سویندینکه نه گهر بیزانن، گه لیک گهره و مهرنه.
 واته: به وانهی له وه سهرده مه دا نایه ته که یان بیستوه ده فرمویت: نیوه له
 نیستادا حه قیقه تی هم سوینده نازانن، نه گهر بتانزانیایه بۆتان دهرده کهوت هم
 سوینده چنده گهریه. سوپاس بۆ خوی گهره که له سهرده می نیمه دا له
 گهریهی هم سوینده گه یشتین «نه دوریه خه یالیانه ژیری مرؤا له
 ناستیاندن سهرسامه» گهریهی و شکۆمه ندیی و ده سه لاتی خواوه ندی
 به دیهینن زیاتر ناشکرا بووه.

﴿سوره تى (الحديد)﴾

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ
وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَصْرَفُهُ وَرُسُلُهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ
قَرِيبٌ عَزِيزٌ ﴿١٧﴾﴾

واته: خه لکینه دنیا بن که ئیمه پیغمبرانی خومان په وانه کردوه هاوړئ
له گه ن به لگه و نیشانه و موعجزه ی پون ناشکرا دا ، کتیبی ناسمانیشمان
ناردوه بو نه و پیغمبرانه هاوړئ له گه ل پتوهری شهرعی و دادپهروه رانه دا
تاخه لکی به عدالت و دادپهروه ی په قنار بکه ن ، هروه ها ناسنیشمان
دروستکردوه که ماده یه کی سهخت و پهق و سودبه خشه بو خه لکی ، تا نه وه ی
خوای گه وره دهیزانیت له جیهانی واقعی شدا دهر بکه ویت که کی پشتگیرو
لایه نگری خوا و پیغمبرو ناینه که یه تی له کاتی په نهانیدا ، دنیا ش بن که
خوای گه وره خوی هیزو دهسه لاتى بى سنوره و هر خویشی بالا دهسته
(پیویستی به یارمه تی کهس نیه، دهیه ویت ناسن و دهسه لات له خزمه تی
به رپا کردنی دادپهروه ریدابن) .

دهووتریت: ناسن له زهوی دهرده هیتریت و له ناسمانه وه نایه ته خواره وه □
بووتریت: (اَنزَلْنَا) .. ئه ی بوچی قورنانی پیروز نه یفرموو: "اَخْرَجْنَا" له بری:
(اَنزَلْنَا) که به پوالت له گه ل واقیعا یه ک ناگریته وه! □

ماموستا سه عیدی نورسی له وه لأمدا ده لیت: مه بهستی نه وه یه که
دهری بخت: نه و نیعمه ته مه زنه پیکه وه له گه ل گو ی زهوی دا له گه نجینه ی مه زنی

گەردوونەوه نازل کراوه، بۆ ئەوەی ئاشکرای بکات کە ئاسن لە هەموو شتێک پێویستە بۆ گەنجینهی زەوی، بە پادەیهک کە بە دیهینهی شکۆمەند کاتی زەویی لە خۆر جیا کردووه ئاسنیشی لەگەڵدا ناردە خوارووه تاکو زۆریه ی پێداویستی یهکانی مرۆڤ دابین بکات و بیانیهینیتەدی. کەواته قورئانی حکیم، له پێی ئیعجازه که یهوه، ئەم واتایه به مرۆڤ پادەگهیهنیت کە: کارهکانتان بەم ئاسنە راپهههین و، ههول بهن به دههینانی لهناو زەوی داو سوودی لێ وهریگرن.

زانایانی گەردوون توێژینهوهیان کرد کە ئایا ئاسن لەسەر زەوی هێ خودی زەوی خۆیهتی یاخود له شوێنی ترهوه بۆی هاتووه؟ ئەو توێژینهوانه ی لەم بواره دا کران ئەوهیان پوون کردووه کە هیچ وزهیهک نیه له کۆمهلهی خۆردا به وزه ی خۆریشهوه بتوانیت ئاسن دروست بکات، دهییت هه له دهرهوه ی کۆمهله ی خۆریشهوه هاتبیت، با بزانی چۆن؟

ئەستێرهکان قوئاغی ژانیان هیه وهک مرۆڤ چۆن له ژانییدا به قوئاغهکانی (منداڵی، لاویتی، کامل بوون، پیری و مردن) دا دهپوات، ئەستێرهکانی گەردوونیش هه مان حالهتیا ن بهسهردا دیت، کاتیک دهلێن ئەستێرهیهک گه نچه یان له لاویتی دایه ئەوه مانای ئەوهیه کە زۆریه ی زۆری ئەو ئەستێرهیه له گازی هایدروجن پێک هاتووه، بۆ نموونه خۆری خۆمان ئەستێرهیهکی گه نچه، هایدروجن مادده ی سه رهکیهتی بۆ دروست بوونی ئەو وزه و پووناکیه ی کە پێمان دهگات، له خۆردا له هه ر چرکه یهکدا ۶۶ ملیۆن تهن له مادده ی خۆر که هایدروجنه دهگۆدریت بۆ ۶۱۲ ملیۆن تهن له گازی هیلیم، واته له هه ر چرکه یهکدا ۱ ملیۆن تهن له مادده ی خۆر نامینیت له کردارێکدا که پێی دهوتریت کرداری ناووکه یهکبوون، ئەم مادده یه نامینیت و

دەگۈرپت بۇ پووناكى و گەرمىي و ووزە، بەشى زەوى خۇمان لەر گەرميە تەنھا برىتى يە لە يەك بەش لە ۲مىليۇن بەش!!

گەواتە كاتىك ئەستىرەكە لە قۇناغىكەرە دەچىتە قۇناغىكى ترەو، وردە وردە ھادرۇجىنەكەي سەرف دەكات و دەبىت بە ھىليۇم، پاشان ئەويش سەرف دەكات و دەبىت بە ماددەيەكى قورستر (وەك كاربۇن)، دواتر ئەويش سەرف دەكات تا دەگاتە قۇناغىك ماددەي ناوى دەبىت بە ئاسن، كە بوو بە ئاسن ئەو ئاسنە وزەيەكى يەكجار زۆرى دەويت بۇ ئەوئەي بتويىتەو، كە ئەم كىردارە ئەو كىردارى تۈندەو ئاسايە نىە كە لەسەر زەويدا ھەمانە، ئەبىت ئەو كىردارە بگاتە ناوكى ئەتۈمى ئاسنەكە و كىردارى ناوكە يەكبوونى بەسەردا بەينىت و زەي لىبىدات، بەلام ھىچ ئەستىرەيەك نىە ئەمە بكات.

چۈنكە كاتىك ئەو ئاسنە بەسەر ناوكى ئەستىرەكەدا كەلەكە دەبىت، ئىتر گۈزەنى بەسەردا نايەت و ئەو ئەستىرەيە دەگاتە قۇناغى كوزانەو و مردن و فەوتان، لىرەدا دەيىن خۋاي گەرە لە قورئانەكەيدا ئامارەي بەم راستىيە داوہ لەسورەتى (التكوین)دا كە دەفەرموئىت: ﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾ ۱، واتە: پۇزىك دىت كە خۇر دەپىچىرەتەرە و پووناكى ئامىنىت، ئەم (تكویر) يان كوزانەوئەيەي لە ئايەتەكەدا ھاتوۋە كاتىك پۈودەدات كە ماددەي ناو ئەستىرەكە دەگۈرپت بۇ ھىليۇم و كاربۇن و دواتر دەبىت بە ئاسن، ئىتر كوزانەو و مردن و فەوتان لە ئەستىرەكەدا پۈودەدات.

ئەم كەلەكە بوونى ئاسنە ئىتر تواناي ئەو ئەستىرەيە نايەلىت و دياردەيەكى ئى دروست دەكات كە بە نۇفا (Nova) و سوپەر نۇفا (Super Nova) ناودەبرىت، ئەمىش بەپىنى بارستەي ئەستىرەكە، كە ئەم دياردانە

بریتییە لە تەقینەوهی ئەستێرەکه مادیەکی ناوی فېرن دەداتە دەرن، ئەو
هەسارە و کۆمەڵانەی لە نزیکیدان (وەک زەوی) بەهۆی ھیزی کێش کردنەو
ئاسنەکی دەگاتی، زانایان زۆر بە چڕ و پڕی لەم مەسەلەییەیان کۆلییەو و بۆیان
دەرکەوت کە ئەو ئاسنە لە دەرەوهی زەوی خۆمانەو ھاتوو

ئیجەزێکی تری ئەم ئایەتە ئەوێە کە خۆی گەرە ھەرمووی (فیه باس
شدید) کە ئەمەش زانستی ئەمڕۆ سەلماندووەتی کە ناوکی گەردیلە ئاسن
توندووتۆترین ناوکی توخمە. بە واتای توندی یەگەرتنی پێکھاتە
سەرەتاییەکانی ماددە ئاسن. ئەمەش وای کردوو کە تاییەتمەندی (الباس
الشدید)ی پێ بێخەشیت. ھەرەھا سەبارەت بە سوودەکانی ئاسن دادەنرێت بە
پێویست ترین توخم لەسەر زەویدا کە ژبانی پێو بەستراو چونکە ماددە
ئاسن کە لە ۹۰%ی کرۆکی زەوی پێک دەھێنێت چۆی زەوی پاگرتوو و بواری
مۆگناتیسی بە دەوری زەویدا دروستکردوو کە ھۆکاری دروست بوونی بەرگە
ھەوایە بە دەوری زەویدا و لە زۆریەتی تیشکە زیان بەخشەکان زەوی دەپارێزێت
لە پوویەکی ترەو ئاسن بە پێکھاتە سەرەکی لە دروست بوونی
ھیمۆگلوبینی خۆین دادەنرێت. لەبەرئەو ئەگەر ئاسن نەبۆیە نە بەرگی ئاوی و
نە بەرگە ھەوا و نە خۆینیش لە مۆقدا دروست نەدەبوو!! کە ئەمەش واتای
(منافع للناس) زیاتر پوونەکاتەو. بەئێ: ئاسن مایە سەرھەڵدانی گشت
تەکنۆلۆژیای گرووی مۆق و، سەرچاوەی ھەموو پێشکەوتن و تەوەرە سەرچەم
ھیزەکانیەتی.

..... ناومرۇك .....

لا پەرە	ناوى سۈرەت
۳	يېشەككى .....
۶	سۈرەتى (ق)
۴۹	سۈرەتى (الزاريات)
۱۱۰	سۈرەتى (الطور)
۱۵۰	سۈرەتى (النجم)
۲۱۲	سۈرەتى (القمر)
۲۶۷	سۈرەتى (الرحمن)
۳۱۶	سۈرەتى (الواقعة)
۳۳۹	سۈرەتى (الحديد)
۴۰۳	پاشكۆى ئاۋەندى ئىعجازى زانستى دىريارى ھەندى لى ئىعجازە زانستىەكانى ئەم جورنە
۴۶۴	ناومرۇك

Farhan Kurdi

خویندەنەوہی ئەم جوزئە:

- « باوەرپت پتەوتر دەکات بە بەرورەدگاری مەزن.
- « دلنیات دەکات لەکوئای هاتنی ئەم دونیایەو بەرپایونی قیامت.
- « قورئانت لا گەورەو شکۆمەندو پیرۆزتر دەکات.
- « بەهەشت لا خۆشەویست دەکات، دۆزەخیش سامناکو ترسناک، تاهەولەکانت چریکەیتەوہ بۆ دەستە بەرکردنی بەهەشتو دورەبەریزی لەدۆزەخ.
- « دنیا فرسەتیکێ گەورەو زیترینە، بەغەملەتو نارەزو پەرستی بەهەدەری مەدە.